Șerban Turcuș (coordonator)

Adinel Dincă Mihai Hasan Victor Vizauer

ANTROPONIMIA ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ (SECOLELE XI–XIV). EVALUARE STATISTICĂ, EVOLUȚIE, SEMNIFICAȚII

Vol. I

Șerban Turcuș (coordonator)

Adinel Dincă Mihai Hasan Victor Vizauer

ANTROPONIMIA ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ (SECOLELE XI–XIV). EVALUARE STATISTICĂ, EVOLUȚIE, SEMNIFICAȚII

Vol. I

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2011

Cartea a fost publicată cu sprijinul financiar integral al Consiliului Național pentru Cercetare Științifică prin Programul IDEI, cod ID_2348 *ANTROPONIMIA ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ (SECOLELE XI–XIV). EVALUARE STATISTICĂ, EVOLUȚIE, SEMNIFICAȚII*

ISBN: 978-606-543-191-1
ISBN vol.I: 978-606-543-192-8

Tehnoredactare:
Ovidiu VLAD

Copertă:
Francisc BAJA

© Editura MEGA și autorii, 2011

Editura Mega | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Cuprins

Introducere 7
Trăsăturile tehnice ale denominării persoanelor în perioada medievală 11
Trăsăturile istorice ale denominării persoanelor în perioada medievală 23
Biserică, hierocrație și antroponimie între secolele XI–XIV 46
Numele în Transilvania între secolele XI–XIV 55
Antroponimia transilvană în secolul al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea 79
Antroponimia clerului din spațiul transilvan între două extreme sociale și cronologice 99
Antroponimele veterotestamentare și teoforice din Transilvania secolelor XI–XIV 112
Antroponimele apostolice în Transilvania (secolele XI–XIV) 138
Alte categorii de hagionime din Transilvania între secolele XI–XIV 149
Antroponimia feminină transilvană în secolele XIII–XIV 163
„Nume de familie” și sobriquet-uri în antroponimia transilvană (secolele XI–XIV) 167
Antroponimie și etnie în Transilvania secolelor XI–XIV 171
Considerații finale 175
Antroponimele în ordine alfabetică 183
Lista abrevierilor utilizate la întocmirea tabelelor antroponimice 263

Introducere

Această lucrare de cercetare, prezentată acum sub forma materială a unei cărți în două volume, a fost stimulată financiar de Consiliul Național al Cercetării Științifice prin programul IDEI, cod ID_2348 *ANTROPONIMIA ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ (SECOLELE XI–XIV). EVALUARE STATISTICĂ, EVOLUȚIE, SEMNIFICAȚII*. Durata finanțării era extinsă în termeni contractuali pe trei ani calendaristici, dar sumele prevăzute inițial au fost mult diminuate, ca urmare a rațiunilor economico-financiare ce au afectat alimentarea normală a bugetului CNCS (fost CNCSIS). În pofida acestui neajuns major, echipa de cercetare semnatară a acestei cărți și-a îndeplinit toate îndatoririle prevăzute în acordurile scrise între părți, ba mai mult, a înlocuit, adeseori, golurile financiare cu un entuziasm rece și gratuit, tipic celui dedicat cu adevărat științei istorice. Echipa, căreia ținem să-i mulțumim pentru eficiență și răbdare, se caracterizează prin iuventute și creativitate, factori determinanți ce conferă acestei cercetări, în pofida seriozității de nivel academic, un spirit vital, proaspăt și necorupt material, o concretețe de reușită științifică și o părtășie a speranței de a-i vedea modelul de echipă urmat.

Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI–XIV). Evaluare statistică, evoluție, semnificații este o investigație de nivel academic care aparține în modul cel mai determinat și frust istoriei. Mai precis, este o ***lucrare de științe auxiliare ale istoriei***, aceste științe *importantissime*, dar evitate mai nou cu eleganță de breasla istoricilor, datorită abilităților specifice pe care le presupun, solicitând multă răbdare și sudoare, dar și pentru modestul adjectiv „auxiliare" care le-ar diminua noblețea cărții de vizită celor ce se îndeletnicesc cu scrisul istoric. Noi, cu toate acestea, am pornit, la construirea unui asemenea subiect de la observațiile de inventar editorial referitoare la producția istorică de antroponimie românească, iar constatarea a fost de natură să ne taie respirația (nu de extaz, cu siguranță). Cu încă destul de puține excepții din păcate, producția medievistică indigenă (medievistică în sensul consacrat de școlile istorice serioase și nu cea cultivată uneori de cronologia programelor de studiu din universitățile noastre, fugărită prin și peste secole cu o vivacitate de sorginte stalinistă ce nu se oprește cu număratul veacurilor până la cel de-al XIX-lea) este mult repetitivă, obosită cronic, și ce este mai grav, angoasată. Rațiunea este una singură. De aproximativ trei decenii a diminuat extrem de mult studiul și interesul pentru științele auxiliare ale istoriei, iar medievistica românească, atât

cât era funcțional și performant în ea, a fost sleită de vlagă întrucât s-a uzat și a abuzat de aceleași repere până la saturație. Am dori, prin mijlocirea acestei lucrări, în limitele competenței noastre, confinate și ea totuși (suntem și noi parte a sistemului), să oferim publicului apetent de istorie o altă fațetă a poliedricei istorii românești în partea ei transilvană, cu stimuli suficienți pentru viitor, credem noi, inserându-ne într-o logică istoriografică de descendență occidentală, dar neuitând nicio clipă că aparținem istoriografiei românești și că vrem pe aceasta să o celebrăm în prezenta lucrare. Nu este intenția noastră să apărem ca tributari unei mode istoriografice sau unei școli istorice neromânești, cum se practică mai nou, din dorința unora sau altora de a se demarca de istoriografia națională. De aceea am abordat, dincolo de metodologiile generale în dimensiunea antroponimică, interpretări generice izvodite din resursele cercetării de asemenea natură, validate și în Germania, și în Italia și în Franța și în Spania, și oriunde altundeva în Europa.

Prezenta lucrare de investigare istorică, exercițiu de început pentru tipologia cercetării de această natură și fără nicio pretenție de a epuiza un subiect atât de generos (nici nu putem, atât timp cât multe izvoare nu au fost încă editate), nu se vrea o concurență loială sau neloială pentru dimensiunea lingvistică a cercetării științifice. Abordăm eventuale detalii lingvistice în perspectiva considerării, pentru anumite aspecte, a lingvisticii ca știință auxiliară istoriei. Analiza noastră este parcelată pe domeniul statisticii istorice în dimensiunea antroponimică, pe interpretarea diacronică a mutațiilor din domeniul antroponomasticii, pe analiza fenomenelor politice și culturale așa cum sunt oglindite de numele protagoniștilor și, mai cu seamă, pe controlul instituției tutelare a rezervorului onomastic medieval, biserica. Am intrat cu ancheta noastră pe un teren asupra căruia istoriografia română a efectuat doar periegheze, lingvisticii fiindu-i, se pare, teamă să abordeze frontal problema antroponimelor din Transilvania medievală, datorită, probabil, multiplicității de interogații pe care le ridică, de la lipsa de uniformitate etnică la varietatea redărilor grafice, de la necunoașterea sau cunoașterea doar fragmentară a istoriei locale și generale la imposibilitatea înțelegerii modalităților de impunere a numelui prin mecanismele ecleziale etc. Mai este însă un aspect pe care nu-l putem neglija. Studiile de antroponimie din perspectivă lingvistică, fie că vorbim de școala românească, de cea maghiară[1], fie că e cazul antroponimelor exotice aparținătoare, spre exemplu, popoarelor din al treilea val migrator investigate nesistematic și partinic uneori, sunt încă într-o fază de maturizare, rezultatele de substanță întârziind să apară.

O precizare de natură metodologică se impune. Documentele pe care le-am folosit pentru alcătuirea și analiza repertoriului de

1 Școala maghiară de onomastică și-a făcut *mea culpa* prin reprezentantul cel mai de seamă. A se vedea în acest sens cartea lui Hajdú Mihály, *Általános és magyar névtan*, Budapest, Osiris, 2003. În prima parte a opului, lingvistul maghiar subliniază că în Ungaria nu există baze solide, instituționale, care să sprijine în mod regulat cercetările onomastice, cu grave consecințe asupra nivelului de dezvoltare a acestui domeniu.

nume care dă greutate acestei lucrări sunt cele utilizate de istoriografia românească. Forma „canonizată” a documentelor în țară la noi este cea monolingvă, reprezentată de colecția *Documente privind Istoria României*, seria C. *Transilvania* sau bilingvă, semnificată de continuarea cronologică a colecției amintite sub forma *Documenta Romaniae Historica*, seria C, *Transilvania* și un volum *Documenta Romaniae Historica*, seria D, *Relații între Țările Române*. Cele două colecții și documentele conținute în acestea au constituit ghidul de orientare pentru recrutarea izvoarelor ce trebuie despuiate. Toate documentele publicate în perioada postbelică au fost însă confruntate cu edițiile apărute anterior (în secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului trecut), indiferent că era vorba de ediții românești, vaticane, maghiare, germane sau de documente inedite posedate în original sau copie de institute din țară etc. Au fost numeroase probleme mai ales cu izvoarele diplomatice conținute în colecția DIR, datorită unor traduceri fie mai puțin experte (extrem de multe nuanțe de natură diplomatică sau eminamente juridică nu sunt surprinse cu acuitate), fie a menționării unor documente pe care critica istorică din ultimii 60 de ani le-a catalogat drept false sau neavând legătură cu spațiul românesc (spre exemplu documentele referitoare la capitlul episcopal al diocezei din Como, Italia). O altă problemă ridicată este aceea a diferitelor școli de paleografie și a copiilor (multora dintre documente le lipsesc originalele, fiind copiate ulterior sau prezentându-se sub formă de transumpt) utilizate de acestea pentru redarea textului diplomelor, înregistrându-se, uneori, mici diferende de traducere ale unităților antroponimice[2] sau chiar diferențe în ceea ce privește inventarul/cuantumul

2 De pildă, pentru anul 1342 *Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transsylvanas illustrantia. Erdélyi okmánytár*. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez. III. (1340–1359). Regesztákban jegyzetekkel közzéteszi Hegyi Géza és W. Kovács András közreműködésével Jakó Zsigmond. Budapest, 2008, amintește numele *Tatandius/Tathandius olacus, voivoda de Jaz* (com. Plopiș, jud. Sălaj) într-o copie din sec. al XVIII-lea; numele este interpretat de către editorii seriei *Documente privind Istoria României*. Seria C. *Transilvania, Veacul XIV, 1341–1350*, vol. IV, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1955, p. 88 (în continuare DIR) drept *Tathamerius* (!). Pe de altă parte, o inițiativă excelentă a Arhivelor Naționale Maghiare (*Magyar Országos Levéltár*, Budapesta), de a face accesibilă on-line, în mod gratuit și în condiții tehnice deosebite, o importantă parte numită „Arhiva Diplomatică” (*Diplomatikai Levéltár*, DL) din *Collectio Antemohacsiana* (*Mohács előtti gyűjtemény*), care păstrează sursele arhivistice non-narative emise înainte de 29 august 1526 provoacă, în mod obiectiv, utilitatea reluării lecturii unor nume. Pentru anul 1359 în *Documenta Romaniae Historica* seria C, Transilvania, 1356–1360, vol. XI, Editura Academiei RSR, 1981, p. 452, dar și în *Codex diplomaticus Transsylvaniae*, III. nr. 1113 este menționat *Reman, urburarius de Zalathna*, însă, recitind textul documentar păstrat în original și accesibil on-line (D. L. 30.670) se constată ezitările scribului în consemnarea numelui, tăieturi și corecturi, forma *Reman* putând fi ușor transliterată cu mult mai probabilul *Roman*. Un al doilea exemplu, este în anul 1383. *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, Band. 2, 1342–1390*, herausgegeben Franz Zimmermann, und Carl Werner, Köln, 1897, la documentul cu nr. 1170, prezintă o lungă listă de români, printre care și *Schuka Petril Schereban*, interpretat de istoricii români drept *Ciuca*, *Petrilă*, *Șerban* (*Documenta Romaniae Historica. d. Relații între Țările Române*. I (1222–1456), volum întocmit de Ștefan Pascu, Constantin Cihodaru, Konrad G. Gündisch, Damaschin Mioc, Viorica Pervain, București, 1977, Nr. 70, p. 116). Soluția propusă de editorii români nu ține cont de cel puțin două aspecte și anume: de-a lungul

de nume[3]. A fost o muncă de uzură și de aceea criteriile de departajare ale izvorului care furnizează lista finală de nume au fost diferite, uneori de la document la document, alteori de la context la context. Datorăm o ultimă explicație referitoare la gama destul de puțin diversificată a surselor care furnizează liste de apelative. Am făcut un inventar al surselor disponibile extradiplomatice, fie că era vorba de izvoare narative, fie de izvoare epigrafice, numismatice, iconografice și așa mai departe. S-a constatat că reprezentarea antroponimelor în relație cu Transilvania este nesemnificativă statistic, iar respectivele izvoare conțin, de cele mai multe ori, liste de nume care nu au legătură cu evoluțiile transilvane. Singurele resurse cu adevărat antroponomastice pentru Transilvania sunt, așa cum e de altfel în întreaga Europă a secolelor XI–XIV, izvoarele diplomatice. Dar chiar și în interiorul diplomelor emise de autoritățile ecleziastice pontificale sau regionale, regale maghiare sau voevodale și locale se găsesc destul de multe nume care, deși menționate, pot fi receptate ca unități antroponimice nerelevante, întrucât nu aparțin realităților transilvane. Munca de identificare a rezidenților și non rezidenților, competențelor și necompetențelor onomastice a fost de uzură și de durată. Rezultatele activității de selecționare sunt supuse atenției publice prin această cercetare. Observațiile cu siguranță vor apărea și promitem să le elucidăm pentru cei care, după ce vor fi consultat masa documentară analizată în vederea întocmirii repertoriului, vor ridica eventuale semne de întrebare.

Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI–XIV). Evaluare statistică, evoluție, semnificații este o lucrare redactată în colectiv, cu multă dăruire și apetență pentru cercetarea aplicată, detaliată și capilară. Responsabilitatea asupra acestei lucrări de debut, pentru această secțiune de cercetare istorică transilvană, va fi distribuită unei echipe din care fac parte: Șerban Turcuș în calitate de coordonator al echipei de cercetare, Adinel Dincă, Mihai Hasan și Victor Vizauer în calitate de membri. Adăugăm consultanța prețioasă și mai cu seamă livrarea de bibliografie de ultimă generație pe care ne-a oferit-o profesorul Cesare Alzati de la Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano, prieten devotat al României, sprijinitor necenzurat și nelimitat al istoriografiei românești. Și ca să încheiem omagiindu-l pe magistrul nostru, Cesare Alzati, membru de onoare al Academiei Române, putem afirma că da, iată, și din punct de vedere antroponimic, Transilvania este un microcosmos onomastic.

Città del Vaticano, 28 noiembrie 2011
Șerban Turcuș

înșiruirii de nume (peste 20), cel care a scris documentul folosește consecvent și corect despărțirea unităților antroponimice prin virgulă, iar în enumerare, numele duble sunt des (nu exclusiv) uzitate.

3 Numărul persoanelor recenzate în edițiile maghiare ale documentului referitor la Prepozitura din Arad, emis la 1177 și copiat la 1202–1203, diferă ușor în raport cu cuantumul înregistrat de ediția românească din *Documente privind Istoria României*, C. *Transilvania*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1951, pp. 23–27.

Trăsăturile tehnice ale denominării persoanelor în perioada medievală

Fiecare nume, personal sau de familie, posedă o semnificație lingvistică proprie și univocă, validă în interiorul comunității culturale și lingvistice ce o produce[4]. Unul dintre exemplele clasice, cu vocație de stereotip deja, frecventat cu asiduitate de manualistica onomastică, este numele celebrei căpetenii galice *Vercingetorix*. Acest compus, cu finalitate denominativă, avea o semnificație precisă în limba galilor și poate fi tradus ca „mare rege al războinicilor", fiind format din prefixul intensificativ *Ver* (mare), din substantivul *Cingeto* (războinic) și din apelativul *Rix,* echivalentul latinului *rex*. Dar acest apelativ avea semnificație lingvistică doar în comunitatea care l-a produs. Repetarea lui ulterioară, în context modern, nu mai are același mesaj, cel puțin lingvistic vorbind, posedând însă conotații importante de natură simbolico-socială. Semnificația lingvistică și cea socială a numelor personale pot, așadar, să evolueze pe căi diferite ca urmare a progresivei opacizări a primei accepțiuni generată de apropriera apelativelor de către una sau mai multe culturi succesive[5]. Din acest punct de vedere, stocul antroponimic (în sensul de totalul numelor personale disponibile) al unei certe epoci se configurează ca un sistem structurat, înlăuntrul căruia greutatea dinamicilor sociale și culturale este absolut decisivă pentru determinarea semnificației și numelor prezente[6].

Din punctul de vedere juridic, dar și al istoriei socio-politice, trebuie subliniat că actualul concept de *cognomen* (numele de familie), este înțeles ca o desemnare oficială a unui grup familial, formal stabil în timp și moștenit pe linie paternă. Expresie a modernității, apare datorită accentuatei complexități a societății, a rafinării și stabilizării birocratice, elemente care, în contextul formării statelor[7] în epoca modernă, au contribuit la controlul

4 Gianmario Raimondi, Luisa Revelli, Elena Papa, *L'Antroponomastica. Elementi di metodo*, Libreria Stampatori, Torino, 2005, p. 18.

5 *Ibidem*, p. 19.

6 *Ibidem*, p. 20.

7 Noțiunea de stat necesită o discuție extrem de serioasă în cultura românească din punctul de vedere istoric și juridic, întrucât este destul de greu să asociezi definirea unor structurări politice în care puterea este personalizată și are o descendență divină gestionată de Biserică, cu ideea de stat care se consumă prin efectul delegării puterii ca expresie a voinței unei comunități (națiune, popor) ce locuiește un teritoriu bine circumscris, folosește același vehicul lingvistic (cu variante regionale) și este animată de aceleași idealuri sau de idealuri complementare.

demografic și instituirea registrului stării civile. În timp ce, viceversa, atribuirea numelui personal unui individ este ceva atât de evident înrădăcinat în stadiile arhaice ale civilizației, practic conatural speciei umane – „*Le nom est peut-être et même sûrement de toutes les institutions humaines la plus générale et la plus constante*”[8] –, încât crearea sistemului de denominare suplimentară, cu scopul de a individualiza grupurile familiale de consanguinitate circumscrisă, este un fapt cultural și se leagă în mod lipsit de echivoc de existența unor structuri sociale și își găsește rațiunea în acestea. În momentul în care sunt create și fixate numele de familie (*cognomen*-urile), intră în joc nivelul limbii comune. Marea varietate a supranumelor expresive, nume de meserii sau indicații microtoponimice care formează corpusul de nume anexe medievale (baza viitoarelor nume de familie), își găsesc expresia naturală și originală în limba vorbită cotidian și se supun normei doar în momentul când trebuie traduse prin înscrisuri cu caracter public și semipublic: diplome privilegiale, acte cu caracter notarial, donații, testamente etc[9].

O primă problemă lingvistică și interpretativă sesizabilă în cazul redării numelui, în înscrisurile medievale mai cu seamă, ține de transpunerea codată. Aceasta are loc ori de câte ori un mesaj oral este transferat în scris și poate suferi interferențe de diferite feluri. Dificultatea este determinată de imperfecta corespondență a grafemelor de care dispune sistemul alfabetic în uz cu sunetele care trebuie reprezentate (lucru curent în spațiul transilvan, dacă ne gândim că pe lângă românii prevalenți ca număr, aici au ființat maghiari, slavi, sași, italieni, francezi, greci, evrei, populații ale stepei, probabil și arabi). Transpunerea de la nivelul limbii vorbite la cel al limbii scrise comportă asperități care derivă din adecvarea la modelele lingvistice dominante ale celui ce scrie, operațiune care poate să aibă loc la paliere diferențiate, potrivit atitudinii culturale a ambientului care-l marchează pe cel ce redactează documentul, mai mult sau mai puțin orientat să accepte o astfel de modelare culturală.

O a doua problemă lingvistică, tipică epocii medievale, derivă din condiția specifică acestui calup cronologic din istoria Europei. Este o condiție care se numește *diglosie*, termen uzitat pentru situația în care, într-un spațiu determinat, se utilizează două diferite varietăți lingvistice, dotate în genere cu un divers prestigiu, potrivit contextului și mijlocului utilizat. În Evul Mediu, diglosia se concretizează în opoziția limba latină-limba vulgară, iar limba vulgară joacă rolul limbii vorbite cotidian, pe când latina al limbii scrise, adesea însă mânuită maldestru de scribii care redactau actele (să ne gândim din nou la cazul transilvan unde o limbă curentă vorbită, prestigioasă nu există în sensul actual – fiind uzitate mai multe limbi sau protolimbi). În situațiile diglotice clasice, procesul de transcodificare suportă o gamă accentuată de interferențe. Ele sunt determinate de coprezența a două coduri lingvistice diferențiate. În acest caz, se observă tendința,

8 Anne Lefebvre Teillard, *Le nom. Droit et histoire*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990, p. 5.

9 Gianmario Raimondi, Luisa Revelli, Elena Papa, *op.cit.*, p. 22.

prevalentă în documentele medievale, de adecvare a formelor antroponimice locale în direcția celor cunoscute și sedimentate în interiorul repertoriului variantei diglotice celei mai prestigioase, respectiv latina (limba de cancelarie). Odată stabilită seria de corespondențe între variantele dialectale ale numelor, adeseori reprezentate de forma hipocoristică, și canonul oficial, cel ce redactează documentul, în momentul transpunerii prin scris a numelui, procedează în mod constant la normalizarea antroponimului incluzând, însă uneori, și formele sufixale sau alterate. Această procedură de normalizare determină în sens diacronic progresiva marginalizare a formelor locale din repertoriul de nume disponibile. În ceea ce privește numele de familie, posibilitățile pe care situația diglotică le oferă sunt mult mai ample şi merg de la o latinizare profundă (uneori e vorba de o adevărată traducere)[10], la una mai superficială, în care forma lingvistică originală este învești mântată în latină, în acest caz fiind evidentă tentativa scribului de a reda cât mai fidel posibil forma orală, așa cum a fost ea percepută.

Adeseori, scribii medievali optează în mod decisiv pentru o soluție care tinde să redea în mod fidel forma lingvistică a *cognomen*-ului sau viitorului nume de familie, fiind reperabilă aici o atitudine modernă din partea celui ce scrie, prin recunoașterea valorii semnificante a acelui nume pe care persoana îl posedă. Când este aleasă această soluție, scribul se găsește în dilema ridicată de funcționalitatea propriului sistem alfabetic și ortografic în operațiunea de redare a sunetelor care constituie substanța fonetică a numelui ce trebuie înregistrat.

În modul cel mai limpede, pentru o analiză a evoluției numelui în Europa medievală nu se poate face abstracție de ce s-a întâmplat în Roma antică, mai ales în epoca republicană și imperială (principat și dominat). Sistemul antroponimic masculin latin, utilizat de patricienii din epoca republicană, era construit prin juxtapunerea a trei elemente: *praenomen*, pentru utilizarea căruia exista un număr foarte limitat de nume tradiționale; *nomen*-ul, care era numele gintii căreia îi aparținea individul purtător, în sensul amplu al acestui concept pentru structura socială a Romei antice; *cognomen*-ul, un supranume care era impus în mod individual în interiorul familiei de apartenență, în general la atingerea vârstei majoratului. Dintre aceste trei categorii, unicul cu flagrant caracter distinctiv era *cognomen*-ul. Acesta se putea referi la caracteristici fizice, psihologice, profesiune sau orice alt element caracterizant sau particularizant. Celor trei elemente li se mai putea adăuga, în cazul în care existau numeroase omonimii, un alt supranume (*agnomen*) derivat din activitățile sau caracteristicele desfășurate, evidențiate sau apărute în epoca maturității (e cazul lui Publius Cornelius Scipio Africanus și al lui Publius Cornelius Scipio Aemilianus, supranumele matur fiind dat în cele două cazuri în funcție de campaniile militare desfășurate). Această structurare a sistemului onomastic latin era valabil

10 În cazul în care numele adăugat păstrează la nivel cronologic relativ caracteristici de lizibilitate și transparență a semnificației, iar scribul dispune în repertoriul său lingvistic de corespondentul latin. *Ibidem*, p. 27.

doar pentru patricieni. Femeile nu aveau nume personal și erau denominate potrivit formei feminine a numelui gentilic de apartenență (Iulia, Valeria, Cornelia), urmat de adjectivele Maior sau Minor sau de un numeral (Prima, Tertia), cu finalități distinctive în cadrul familiei[11]. Sistemul onomastic descris intră în criză în epoca imperială, datorită faptului că *praenomen*-ul și *nomen*-ul sunt puțin distinctive, apoi ca urmare a schimbărilor sociale accelerate și, în cele din urmă, din pricina pătunderii în sfera dominantă a țesutului social roman a categoriei liberților care nu posedau nicidecum trei nume. Se adaugă contactul tot mai activ cu lumea elenistică, zonă culturală ce nu cunoaște sistemul cu mai multe nume. În același timp, difuziunea tot mai capilară a creștinismului, care miza pe sistemul cu nume unic, a dezvoltat o atitudine critică față de tipologia onomastică clasică romană. Cea din urmă, prin privilegierea antroponomasticii patriciene, era evaluată ca o supraviețuire a păgânismului și o piedică în răspândirea creștinismului. În context, se produce o reorganizare progresivă a sistemului gentilic de nume. Respectivei reorganizări i se adaugă o creștere a rezervorului de apelative individuale cu valoare distinctivă, augmentare formată din repertoriul așa numitelor *cognomina*, la care se atașează formulări târziu-latine bazate pe procedee derivative aplicate numelor gentilice, unități împrumutate din lumea elenistică și noile apelative semnificative, exhortative și augurale din societatea creștină. Din această multiplă presiune va deriva persistența în antichitatea târzie a numelui unic care se va extinde progresiv de la nivelul primar de utilizare (sclavi, liberți, femei, emigranți de origine elenistică și creștini) către categoriile privilegiate. Mult timp însă, preț de două secole, sistemul gentilic tipic înaltei societăți a coabitat cu sistemul numelui unic-*signum*. Lovitura de grație pe care o va primi sistemul gentilic roman va fi semnificată de primul val migrator și consecințele acestuia, marcate îndeosebi de prezența covârșitoare a seminților germanice care foloseau doar numele unic. Se poate considera, fără temeri de eroare, că de la sfârșitul secolului al VI-lea afirmarea sistemului de denominare cu nume unic este un fapt ireversibil și că, pentru următoarele secole, acesta va fi modul comun de apelare a individului.

◆ ◆ ◆

Potrivit celor mai recente cercetări de natură onomastică, primele forme cognominale medievale apar în diferite structurări politico-teritoriale de pe continentul nostru într-o perioadă cuprinsă între secolele XI–XIII, ceea ce a generat în ambianța antroponomasticii istorice franceze tendința de a asocia acestui proces sintagma „*revoluția antroponimică*”.

Folosirea unui al doilea apelativ s-a stabilizat în cuprinsul *Christianitas* între secolele al XIV-lea și al XVI-lea și va fi generalizată, în Europa, odată cu sfârșitul secolului al XVI-lea (cu asincronisme totuși, învederate de exemplu de situațiile din spațiul

11 *Ibidem*, pp. 38–39.

românesc și nu numai). Rațiunile care au condus la sistematizarea utilizării unui apelativ suplimentar pentru *nomen unicum* sau *signum* constă, în mare parte, în necesitatea identificării univoce și imediate a individului, nu în interiorul sistemului familial, ci al comunității lărgite și, îndeosebi, a înregistrării din perspectivă juridică în mecanismele birocratice ale cancelariilor medievale (desigur, asta afectează până în secolul al XI-lea în primul rând sistemul celor trei stări: clerul, nobilimea și melioratul rural).

Creșterea demografică și consecvențiala sărăcire și împuținare a rezervei de nume, dinamismul economic, raționalizarea onomastică impusă de biserică, cu nume canonizate și încărcate cu valoare mistică, va determina o reducere tot mai puternică a plajei de nume precedent existentă și va impune găsirea unor soluții onomastice acceptabile. Astfel că, între secolele XI–XIII, *nomen unicum* va fi flancat tot mai des de formule onomastice lipsite de ambiguități. Acestea puteau face referire la locul de proveniență sau rezidență a individului (toponime și etnonime), la familia de origine (patronime sau matronime), la caracteristici relative la activitățile practicate sau instituțiile de proveniență (tehnonime), la particularități fizice și psihologice (epitete și porecle/sobriquet) sau alte atribute. Se considera că apelativul în a doua sau, mai târziu, a treia poziție, este la nivel de epitet individual și va fi destinat să dispară odată cu cel denominat astfel. Trecerea de la supranumele individual la apelativul familial este cheia de înțelegere a procesului de formare a *cognomen*-ului târziu medieval, în sensul în care indicațiile identificative complementare se debarasează gradual de semnificația lor originară și se vor cristaliza în nuclee acceptate de grupul familial și transmise din generație în generație. Trebuie însă ținut cont de faptul că acest proces nu e uniform, ci are o variabilitate și iregularitate accentuată, mecanismele de denominare medievală fiind lipsite de fixitatea birocratică de astăzi[12]. Din această perspectivă, chiar și în cazul unei documentații bogate și continue în documentele medievale, este destul de dificil să îl reperezi pe același individ denumit cu *nomen* și apoi cu *nomen* și *cognomen*, asta datorită și unei circumstanțe greu de înțeles actualmente, dar care atunci era acceptată și evidentă mai ales în ceea ce privește hipocoristicele: este vorba de frecventa oscilație a soluțiilor hipocoristice declamate care permit formularea ipotezei că persoanele înregistrate de scrib acreditau formele hipocoristice ale numelui ca echivalente sau interșanjabile, dacă nu în context domestic, măcar în declarațiile destinate să rămână memorizate prin înscrisuri[13].

În documentele medievale, contextul în care era folosit numele unic trebuia să permită identificarea individului fără echivoc: variabilele extrinseci ale actului (tipologie și finalitate, contextul și valoarea de circulație a acestuia) și intrinseci (prezența denumirii complete a individului într-un act precedent, prezența informațiilor microtoponimice, de rudenie și de

12 Pentru un reper metodologic care se raportează la fixitatea birocratică a numelui în epoca modernă, se evidențiază articolul scris de Anne Lefebvre – Teillard, *Le nom propre et la loi*, în „Mots", 2000, vol. 63, nr. 1, pp. 9–18.

13 Gianmario Raimondi, Luisa Revelli, Elena Papa, *op.cit.*, pp. 46–47.

vecinătăți, dar și date care nouă ne sunt imposibil de cunoscut astăzi, de tipul frecvenței numelui în comunitate) permiteau scribului să stabilească dacă numele unic este suficient pentru a-l defini pe purtător.

În ceea ce privește apariția *cognomen*-ului în epoca târziu medievală (înțelegem prin această epocă secolele XI–XIV/XV, refuzând în modul cel mai vehement să extindem, în spațiul românesc, Evul Mediu dincolo de prima jumătate a secolului al XVI-lea), se poate face o tipologizare a categoriilor semantice din care se originează:

a. *Indicații de proveniență*: sunt de obicei prezente în a doua sau a treia poziție și fac referire la localitatea de rezidență, la proveniența individului, la locurile de care acesta este legat din rațiuni personale, familiale sau profesionale, ori fac aluzie metaforică la caracteristici fizice, comportamente psihologice corespunzând stereotipurilor atribuite unui cert grup etnic. Aceste aluzii derivă din trei categorii: cele etnice, indicând apartenența reală sau metaforică la o determinată populație sau comunitate; toponimice, cu frecventarea numelor de țări, regiuni sau orașe; topografice, care se referă la conformația geomorfologică a teritoriului sau la elementele antropice prezente aici.

b. *Patronime și matronime*[14]. Această categorie se concentrează pe apelativele care sunt conexe legăturilor familiale reprezentate de *nomina paterna* și *materna*. Așezate de obicei în a doua sau a treia poziție, referințele familiale pot fi introduse în latină de prepoziția *de* sau exprimate prin formulări la genitivul latin de tip eliptic. Alternativ, poate fi explicitată relația de descendență (*filius, filia, naturalis, heres*), de paternitate sau maternitate (*pater, mater*), de frățietate (*frater, soror*), de uniune maritală (*maritus, uxor*) sau văduvie (*vidua, relicta*).

c. *Numele de meserie*. Adăugarea la numele unic a unei indicații cu referire la rolul social, meserie sau profesiune este o practică des întâlnită în documentele medievale redactate în limba latină sau vernaculară. Acest tip de apelativ, deși supranominal ca origine, nu corespunde întotdeauna cu activitatea profesională a individului, putând fi o referință și pentru caracteristicile fizice, psihologice sau comportamentale individuale, roluri interpretate în timpul procesiunilor, sărbătorilor religioase etc., sau activități lucrative caracterizante pentru nucleul familial de proveniență. Aici se pot detecta, totodată, rolurile și diferențele dintre bărbat și femeie, *cognomen*-ul feminin fiind îndeobște limitat la meserii cu caracter casnic.

14 Exprimarea legăturii patronimice sau matronimice este o trăsătură tipică pentru aproape toate culturile onomastice. În dinamica onomastică europeană putem aminti că această funcțiune este asumată de sufixele slave ev/ov (Nicolaev = fiul lui Nicolae; Ivanov = fiul lui Ioan) și ici (Ivanovici = fiul fiului lui Ioan) de cel spaniol ez (Gonzalez = fiul lui Gonzal; Ibanez = fiul lui Ioan), de englezescul son și danezul sen (Johnson și Jenssen (fiul lui Ioan), prefixul Mac al limbii gaelice uzate în Scoția (MacDonald = fiul lui Donald) sau de ebraicul Bar (Bar-tholomeu = fiul lui Tolomeu). *Ibidem*, p. 111.

d. *Titluri și funcții.* Utilizarea unor apelative referitoare la funcții, titluri reale sau onorifice, motivate de exigențe identificative, era frecventă atât în ceea ce privește demnitățile și titlurile laice *(comes, vicecomes, comitissa, marchio*), cât și cele religioase (*abbas, canonicus, clericus, frater, monacus*). Chiar și simplele apelative *dominus/domina,* anteposte numelui, pot să fie foarte utili indicatori sociali pentru comparația între sistemul antroponimic al notabililor și cel al vulgului.

e. *Supranumele.* Funcția principală a supranumelui a fost timp de secole aceea de a remedia sărăcia accentuată a repertoriului onomastic, ajutând la identificarea individului în grupul omonimilor. Supranumele flanca numele personal și, uneori, dacă acesta din urmă era prezent în exces, putea să-l înlocuiască. Pentru lipsa sa de ambiguitate, acest supranume era cea mai eficace modalitate de identificare în comunitatea de referință. De aceea, în practica legală, a fost acceptată destul de des substituirea lui *nomen proprium* cu *nomen appellativum,* întrucât cel din urmă avea o reperabilitate mult mai accentuată și imediată față de *nomen proprium.*

O ultimă, dar semnificativă problemă, care poate greva în mod fundamental transcrierea numelui și felul în care este perceput de posteritate, este legată de oscilația grafică prezentă în documentația medievală care poate fi conexă particularităților scribului (tehnica, însă și etnia) dar și trăsăturilor fonetice dintr-o zonă (cum ar fi rotacismul) .

◆ ◆ ◆

Transilvania a fost una dintre zonele europene cu cea mai bogată diversitate antroponimică la nivel continental datorită diferitelor etnii care au populat-o dincolo de trinomul români, maghiari, sași[15]. Din necesitatea de a evidenția principalele tipologizări ale numelor înregistrate în Europa medievală și, prin reflex, și în Transilvania, putem alcătui următoarea departajare:

a. *Numele romane.* Majoritatea numelor târziu latine provin din reutilizarea formelor extrase din ansamblul numelor gentilice (*nomina*) și din supranume (*cognomina*), supuse unui continuu proces de formare, deformare și reformare a unor derivate bazate pe aceste matrice onomastice[16]. Fac parte din categoria *cognomina* tipurile antroponimice cu caracter augural și semnificație transparentă, cum ar fi Faustus, Felix, Fortunatus, Maximus, Valens (a fi sănătos), Constans, dar și unitățile etnice ca Cyprianus (din Cipru), Adrianus

15 Ioan-Aurel Pop, *Românii și maghiarii în secolele IX–XIV. Geneza statului medieval în Transilvania*, Fundația Culturală Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 1996, pp. 148–158.

16 Potrivit lui I. I. Russu, la nivelul cercetărilor documentare și arheologice disponibile în 1975, numele de origine latină în Dacia romană sunt în număr de 2.200, reprezentând o cifră situată în jurul a 70% din totalul numelor înregistrate. Numele grecești și greco-orientale ajungeau la 420, cele de sorginte illirică la 120, cele celtice erau 70, traco-getice 60, semitice 60, restul, în proporție infimă, fiind asiatice mai ales iraniene și africane (egiptene și nord-vest africane). I. I. Russu, *L' Onomastique de la Dacie Romaine*, în „L'Onomastique latine", *Paris* 13–15 octobre 1974, Editions du CNRS, Paris, 1977, p. 353.

(din Adria, oraș situat astăzi în provincia Rovigo din Italia) sau supranumele care se referă la caracteristici fizice precum Crispus (creț), condiția nașterii (Primigenitus), originea (Barbarus, Rusticus), date calendaristice (Ianuarius), condiții și elemente naturale (Calamus, Silva). Acestora li se adaugă numele gentilice Iulius, Cornelius, Valerius, Aurelius, Fabius, Fabricius (de origine etruscă, interpretat de romani cu faber = meșter), Caecilius (probabil etrusc, dar identificat ca derivat din supranumele Caecus = orb). Pornind de la aceste nume gentilice și de la *cognomina,* se îmbogățește rezerva de antroponime personale cu multe forme, obținute prin procese derivative adjectivale, a căror origine este analogă celor a numelor servile sau de liberți care indică raportul cu proprietarul: din Valerius derivă Valerianus, din Iulius, Iulianus; Augustinus și Valentinus derivă din Augustus și Valens; Florentius din Florens; Constantinus și Constatius din Constans. Acest proces se aplică și unor *praenomina* după cum urmează: Marcus–Marcellus; Quintus–Quintinus; Titus–Titius.

b. *Numele creștine*. Sunt de diverse proveniențe între care distingem unitățile de origine latină cu caracter augural, potrivit mecanismului de derivare menționat mai sus, legate de concepte religioase care se relaționează cu redempțiunea, cu sărbătorile creștine sau cu doctrina creștină în general. În acest sens, noua viață a celui convertit la creștinism e semnificată de Viventius sau Vitalis, de Redemptus sau Renatus, de Natalis; creșterea spirituală de Crescentius; victoria asupra demonului de Vincentius sau Victor[17]. Alte antroponime sunt modelate prin compoziții ca Bonifatius, din adjectivul târziu latin Bonifatus sau fac apel la *nomina humilitatis* cu sugestia sentimentului modestiei creștine de tipul Simplicius (simplu), Paulus (cel mic), sau calcuri latine ale unor nume teoforice grecești precum Dominicus care provine din grecescul Kiryakós[18]. Un alt exemplu, naturalizat latin, ce descinde din ebraică pe filieră greacă este cel al lui Yonathan/Nathaniel–Theódōros/Theodósios–Adeodatus/Deodatus, în toate variantele cu sensul „dăruit de Dumnezeu”. De fapt, prin preluarea în latină, intră în uz numele de origine semită care denominează personaje ale Vechiului și Noului Testament cum ar fi Johannes–Yōhānān (Dumnezeu este milostiv) determinat de cultul precoce pentru Sfântul Ioan Botezătorul și pentru figura Sfântului Ioan Evanghelistul și Petrus calchiat după originalul aramaic Kephâs = piatră, numele de elecție dat de Iisus lui Simon pescarul. Prin intermediul primilor sfinți și a martirilor creștini au fost asumate numele precreștine grecești ca Stephanus (din grecescul Stéphanos = coroană) stimulat de cultul primului martir creștin, apoi Georgius (din grecescul Gheō'ghios = agricultor) ori Ambrosius (din

17 Unii autori consideră că și Leon poate fi estimat ca teoforic având semnificația Christos cel înviat.

18 Sub forma Cyriacus este numele cel mai întâlnit în inscripțiile din Roma în secolele III–IV, având 71 de mențiuni. Michael Mitterauer, *Antenati e santi. L' imposizione del nome nella storia europea,* Giulio Einaudi, Torino, 2001, p. 21.

grecescul Ambròsios = nemuritor). Împrumuturile din limba greacă sunt însă foarte multe, fie cu semnificație creștină cum ar fi Hieronymus (din Ierónymos = nume sacru), fie neutrale ideologic, Eugenius (Evghénios = nobil), sau de tradiție păgână, Isidorus (din Isídoros = darul lui Isis).

c. *Numele germanice*. Sistemul specific popoarelor germanice (francii, goții, suevii, iuții, scoții etc.) este bazat pe folosirea numelui unic, obținut prin implicarea și combinarea a 300–350 de teme antroponimice, cu semnificații dintre cele mai diverse, după cum urmează: războiul (Hildio și Gunth = bătălie, război; Gaira = lance; Gisil = săgeată; Branda = spadă; Harja = armată; Helm = coif; Linta = scut; Sigu = victorie), virtuțile războinice (Baltha și Nantha = îndrăzneț, curajos; Hardhu = puternic), animalele totemice (Beran = urs; Wulfa = lup; Hrabhan sau Hrok = corb; Hunda = câine; Arnu = acvilă), virtuțile mentale (Amal = activ; Alda = bătrân, înțelept; Hugi = inteligență; Frithu = pace; Wini = prieten; Munda = protecție; Ragin = sfat divin; Wilia = voință), puterea și faima (Hroth = glorie, putere; Rikja = putere, bogăție; Bertha = ilustru, splendid; Audha = proprietate; Walda = comandă, putere), stirpea (Haimi = casă, patrie; Athala = nobil prin neam; Kunja = familie; Thiuda = popor înarmat), apartenența etnică (Ang = anglu, de la tribul anglilor; Dana = danez; Franka = franc; Gauta = got; Thuran = turingian; Wahlo = gal). Unele teme au și valoare morfologică cum ar fi ala = tot și felu = mulți. Semnificația originară a numelor germanice poate fi reconstruită prin structura sintactică orientată spre stânga, tipică limbilor germanice, pentru care un nume ca Teodoric–Theudericus, compus din Thiuda și Rikja ar însemna „puterea poporului înarmat", iar Teodolinda–Theudelindis compus din Thiuda și Linta ar semnifica „scutul poporului înarmat". Compunerea numelor e relativ liberă, dar totuși există unele reguli. Distingem, spre exemplu, așezarea în a doua poziție a unor teme cum ar fi Bertha, Walda, Funza = rapid sau Berga = protecție. Există și nume cu temă unică cum ar fi Karolus din Karla = om sau numele de copii și femei de tipul Uta (Auda), Bertha, Amalia (Amal) sau Frida (Frithu).

Se cuvine să remarcăm și unele diferențieri și particularități între antroponimele folosite de semințiile germanice. Astfel, goții folosesc prevalent tema Amal = activ, dar și Athan = părinte, de unde derivă hipocoristicul Attila, liderul războinic hun, care avea așadar un nume gotic sau Adinolfus, din wulfa = lup, de unde derivă Adolf. În ceea ce-i privește pe longobarzi, sunt recenzate multe particularități, dar cele mai distinctive și care ne interesează sunt combinațiile cu o componentă latină din Magnus–Magnolfus, Roma–Romualdus, Bonus –Bonipertus. Francii folosesc nume cu temă unică precum Karla = om, care generează, cum am remarcat deja, numele Karl (Carol) sau Hugi = inteligență care generează Hugo, Hugone. Acesta prin folosirea frecventă în ambianța nobiliară francă devine la plural Huga, echivalentul numelui etnic franci. Tot francilor li se datorează Willielmus (compus din Wilia = voință și Helm = coif), Raimundus (Ragin =

sfat divin și Munda = protecție) și Bertrandus (Berth = ilustru și a Hraban = corb)[19].

d. *Numele slave*. Unitățile antroponimice de origine slavă se disting prin repertorizarea unor teme cu caracter pacific sau războinic și, în general, originea acestora este precreștină și timpuriu medievală. Spre deosebire de alte culturi onomastice europene nu se referă în mod direct la divinități sau la arme, deoarece aceste nume erau probabil tabu. Unicele două excepții sunt numele Mieczysław (miecz = spadă) și familia de nume cu prefixul/sufixul bog/boh = divinitate (de tipul Bogdan/Bohumil). Apelativele slave sunt îndeobște abstracte și fie descriu caracterul, fie sunt o urare de viitor radios, fie manifestă respectul față de familie. În vechea tradiție precreștină a popoarelor slave, un copil până la 7–10 ani avea un nume provizoriu (Niemoi = nu al meu sau Nielub = neiubit) care în accepțiunea tribului din care făcea parte diminua importanța copilului și îl proteja de forțele răului. Această concepție a fost elaborată ca o consecință a procentului înalt de mortalitate infantilă. Un copil care supraviețuia celor 7–10 ani era demn de grijă și primea statutul de adult și, consecvențial, un nou nume cu ocazia ritualului primului tuns de păr.

Numele slave în perioada medievală se compun din una sau mai multe teme. Numele masculine ilustre compuse dintr-o singură temă sunt: Borya = luptător, Darko = dar, Dragan = mult, Dušan = inimă, Gniewko = furie, Goran = muntean, Lasota = păduros, Miłos = iubire, Mladen = tânăr, Nayden = găsit, Nemania = fără avere, Nebuisa = curajos, fără frică, Plamen = foc, Radost = fericire, Vuk = lup, Zdravko = sănătate. Cele feminine sunt: Dobra = bine, Duša = inimă, Luba = iubire, Kalina = scoruș, Mira = pace, Mila = iubire, Nadia = speranță, Rada = fericită, Slava = glorie, Sveta = sfântă, lumină, Vera = credință, Vesela = fericită, Ziva = vie, Zlata = de aur, Zora = zori. Numele compuse din două teme care pot fi prefix sau sufix au de obicei în componență următoarele lesseme: bog, boh, boz (Dumnezeu, bogat, destin, posibilitate) = Bogdan, Boguslav, Bohumil, Božena; bor (luptă, luptător) = Boris, Sambor, Borislav, Velibor, Ratibor, Lutobor; bron, bran, barn (a proteja, a apăra) = Bronisław, Branimir, Barnim; ciech, tech, tieš (Woiciech, Sieciech, Božetech, Tiešimir); dan (a dărui, a primi) = Božidar, Slobodan, Bogdan; dobro (bine) = Dobrogost, Dobroslav; dom (casă) = Domasław, Domamir; drag, droh (mult) = Predrag, Dragan, Miodrag, Dragoslav, Dragomir; gnev, hněv, gniew (furie, nervozitate) = Zbigniew; gost (oaspete) = Radogost, Dobrogost; jar (mult) = Jaromir, Iaroslav, Iaropelk; lub, liub (iubire) = Lubomir, Luboš, Slovaliub; lud, liud (lume) = Ludmila, Ludomir; mil (iubire, favoare) = Milan, Milovan, Miloš, Ludmila; mir, měr, (pace, lume, prestigiu) = Cazimir, Vladimir, Slavomir, Miroslav, Dragomir; mysl (gândește) = Premysl; polk, pluk, pelk (conducere) = Sviatopluk, Iaropolk, Iaropelk; rad (bucurie) = Radoslav, Radomir, Radovan, Milorad; slav (glorie) = Iaroslav, Stanislav,

19 Antroponimia occidentală cunoaște și nume hibride latino-germanice de tipul Petrisindus, Nadalberga, Angelprandus, Domnofrith, Christehildis, Iustebertus.

Vladislav, Boleslav, Boguslav; sviat, svet (sfânt, lumină) = Sviatoslav, Svetlana; viače, wence, vac (mai mult, mare) = Venceslav, Vaclav; vlad, volod (conducere, lege) = Vladimir, Vladislav, Vsevolod; voi, woi (război, războinic) = Wojciech, Voislav, Milivoi[20].

e. *Numele ecleziale, laice și literare*. Epoca medievală, din punct de vedere etimologic, nu a creat foarte multe nume, însă ele sunt cuantificabile și funcționează pe lângă cele ce fiinţau în precedență, dar cărora perioada în discuție le-a dat prestigiu. Noile nume, rezultate ale forjării medievale, sunt generate în dimensiunea eclezială de activitatea didactică și modelatoare asociată de biserică sfinților. Exemplele de viață creștină, martirică sau monahală, chiar și laicală, diseminate prin predică (transmise nouă de literatura omiletică) sau prin consacrarea lăcașurilor de cult diferitelor figuri de sfinți, contribuie la formarea unui patrimoniu onomastic în care supraviețuiesc numele din tradiția preexistentă (latină, greacă, vetero și neotestamentare), dar se structurează și sunt certificate, legitimate și popularizate nume noi provenite din ambianța greco-constantinopolitană și germanică (în părțile noastre în a doua jumătate a perioadei medievale și din mediul slav). Un al doilea filon este cel al așa-zisei tradiții laice. Aici sunt regrupate o serie de nume determinate de motivații oarecum independente de sfera religioasă. Sunt două componente onomastice care nutresc acest filon. Ele derivă din adoptarea unor unități antroponimice în interiorul unor dinastii și din difuziunea tot mai capilară, spre sfârșitul perioadei, a numelor vehiculate de literatura medievală.

Impulsul ce vine din prestigiul puterii politice se transmite și prin descendența de natură antroponimică, nu doar de sânge și astfel se explică frecvența în dinastiile europene a unor nume precum Otto, Henric, Frederic, Wilhelm, Robert, Richard, Roger (Ruggero), Ferdinand, Alfons, Alexis (pentru imperiul constantinopolitan) sau Ștefan și hipocoristicul Bela în cazul regatului maghiar. Același raționament se poate aplica și numelor pontificale de genul Grigore, Celestin, Bonifaciu sau Leon. Respectivele unități își trag vitalitatea și prestigiul în Evul Mediu datorită sigiliului pus de papi epocii pe care au ilustrat-o, cu exemplul vieții și pontificatului lor, aceste personalități având valențe spirituale și temporale ce au concurat flagrant autoritatea imperială și au subordonat autoritățile regale europene.

Celălalt filon, cel literar, cel puțin pentru secolele studiate de noi, se inspiră copios din literatura de sorginte provensală cu tipicul *chanson de geste*, cu precădere punctul de pornire fiind *Chanson de Roland*. Cuplul stereotip de antroponime vehiculat este Roland–Olivier.

f. *Numele de sorginte populară*. O ultimă categorie de antroponime sunt așa-numitele antroponime personale de natură vulgară, deoarece se formează în ambianța lingvistică a limbilor

20 Și în antroponimia slavă medievală se întâlnesc nume hibride de tipul Petroslav și Paulimir, fiul și nepotul lui Radoslav, lider slav din actuala zonă a Bosniei.

vulgare neolatine, dar nu numai. Acest filon este o parte consistentă a contribuției concrete pe care Evul Mediu o are la sporirea stocului onomastic. O primă categorie este cea a numelor euforice care celebrează calitățile pozitive ale individului, de tipul Homobono. O a doua categorie este aceea a numelor gratulatorii și augurale. Sunt compuse stereotip cu adverbul bine sau adjectivul bun. Pot fi *parent-oriented,* adică asignate din perspectivă părintească pentru a mulțumi pentru nașterea unui fiu (nume gratulatoriu) sau *child-oriented* proiectate asupra fiului/fiilor pentru a dori binele (nume augurale). În categoria numelor de origine vulgară se înscriu și numele etnice, indicând proveniența sau relația cu diverse localități sau regiuni. Cel mai ilustru reperabil în această secțiune este Francisc.

Un ultim argument care merită pomenit aici este evidențierea, în cadrul procesului de restructurare medievală a antroponimelor, a abudenței proceselor derivative care duc la formarea hipocoristicelor.

Trăsăturile istorice ale denominării persoanelor în perioada medievală

Studiile de antroponimie în dimensiune istorico-lingvistică au o vechime de mai mult de un secol. Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când au debutat timid, ele s-au dezvoltat, nu fără sincope, la pas cu dezvoltările lingvistice, dar mai ales cu creșterea școlilor istorice. Nu ne propunem să realizăm clasica istoriografie a problemei, întrucât nu e nici locul, nici cazul să o facem. Cert este, însă, că momentul la care noi scriem, în dinamica istoriografiilor europene, dar și a celei nord-americane (și cea sud-americană este preocupată de subiect), este marcat de o accentuată profesionalizare a antroponimiei istorice, consecință a etapelor care au avut loc la sfârșitul deceniilor opt și nouă ale secolului trecut, marcate de apariția volumelor de exegeză antroponimică cunoscute sub titlul *Genèse médiévale de l'anthroponymie moderne*[21]. Un al doilea moment în ordine cronologică pe care noi îl considerăm ca având o importantă contribuție metodologică este volumul *L'Anthroponymie document de l'histoire sociale des mondes méditeranéens médiévaux,* École Française de Rome, 1996, practic o tentativă, reușită susținem noi, de a aplica modelul de investigație precedent forjat prin volumele *Genèse médiévale de l'anthroponymie moderne* unei arii mult mai vaste, extinsă din Europa Occidentală până în Orientul Apropiat. În sfârșit, un al treilea moment, intercalat cronologic între cele două, este semnificat de apariția volumului profesorului austriac Michael Mitterauer, intitulat *Ahnen und Heilige: Namengebung in der europäischen Geschichte*, C. H. Beck, 1993, o sinteză care reușește să demonstreze cum anume, din perspectiva istoriei sociale cu accente de istoria elitelor, sistemul onomastic european modern este grevat atât de habitudinile și procedurile ecleziale, cât și de modul onomastic de a se manifesta al elitelor. Meritul lui Mitterauer este că reușește, cu mult echilibru, să demonstreze că se poate face o istorie a antroponimelor din perspectivă socială, ponderând echilibrat evoluțiile atât în zona occidentală, a *Christianitas*, cât și în cea orientală, a ceea ce clișeistic numim, de câteva decenii, *Commonwealth*-ul „bizantin". Trebuie să

21 În anii 1986–1987, un grup de specialiști francezi s-au dedicat studiului cartulariilor din spațiul francez pentru a evidenția cum anume s-a elaborat sistemul antroponimic modern în cursul secolelor XI–XIII. În anii 1989–1990 acest tip de anchetă istoriografică a fost extinsă și asupra unor țări europene, studiul nuanțându-se pe dimensiunea genezei antroponimiei moderne, dar și a inerțiilor și rezistenței numelui unic la schimbări.

precizăm, însă, și locul conferit acestei precizări nu e în ordinea importanței, că o extraordinară contribuție lingvistico-istorică la descifrarea mecanismelor culturii antroponimice medievale se datorează colecției cunoscută sub numele *Patronymica Romanica,* coordonată de profesorul Dieter Kremer. Această colecție publică, aproape în fiecare an, câte un volum fundamental pe problemele onomasticii europene și a iradierii acesteia pe alte continente, ultimul volum, dintr-o serie de-acum matură și remarcabilă, fiind *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane,* De Gruyter, 2010.

Atunci când se analizează fenomenul onomastic medieval, în raport cu precedentele modalități de impunere și folosire a numelui din societățile antice, se constată că, indiferent de proveniența etnică a populațiilor care locuiesc diverse zone ale continentului, de la Marea Mediterană până la Marea Baltică și de la Marea Neagră până la Oceanul Atlantic, există un numitor comun: dominația absolută a numelor de sfinți creștini. Desigur, momentul de referință pentru o astfel de analiză este secolul al XIV-lea. Putem afirma că, din Transilvania până în Anglia și din Sicilia până în Polonia, numele creștine triumfă netulburate de nicio concurență. Momentul de referință este secolul al XIV-lea. Veacul invocat e important din multe puncte de vedere. Pentru mulți istorici, este veacul care închide Evul Mediu și introduce epoca modernă (premodernă pentru cei care nu acceptă o asemenea basculare dinspre medieval spre modern), dar este și veacul în care activitatea reformatoare și disciplinară a Bisericii Romane, amorsată în secolul al XI-lea, își arată roadele. Iar în domeniul antroponimic recolta este mai mult decât satisfăcătoare, programul onomastic al bisericii fiind una din cele mai durabile și necontestate reforme aplicate în Evul Mediu și ale cărei consecințe durează și se mențin destul de solid până în ziua de astăzi. Desigur că insitența ca reper pe secolul al XIV-lea caracterizează ca teritoriu ceea ce istoricii cunosc sub numele de *Respublica christiana/Christianitas*, în sensul unei extensiuni asupra conceptelor de mai târziu de Europa Occidentală și Europa Centrală. Evaluările antroponimice făcute asupra Europei Orientale și a ariei de influență a imperiului constantinopolitan dau de înțeles că situația numelor sanctoriale este mult diferită de ceea ce se întâmplă în *Christianitas*. Rezultatul din secolul al XIV-lea, ce l-am pomenit mai sus, este mult mai devreme prezent în zona de influență a ritului „bizantino"-slav, cel puțin cu câteva secole. Referitor la această speță, și Michael Mitterauer a solicitat atenția asupra faptului că, din punct de vedere intercultural, fenomenul occidental de impunere a numelor de sfinți este relativ târziu, în timp ce în bisericile orientale, mai cu seamă în imperiul constantinopolitan, se afirmase cu multe secole înainte[22].

Desigur, ancheta istorico-lingvistică de câteva decenii a ajuns la aceste rezultate. Ele puteau fi bănuite, dar aveau nevoie

22 Michael Mitterauer, *op.cit.,* p. 237. Pe de altă parte, Mitterauer susține că atât în iudaism, cât și în islamism, cu toate că le lipsește substratul cultului sfinților, fenomenul de denominare a indivizilor prin recursul la figurile religioase exemplare este foarte vechi și, în mod veridic, a influențat copios modalitatea și tipicul impunerii numelui în imperiul constantinopolitan..

de legitimări documentare și statistice pentru a fi acceptate. Ancheta nu s-a bazat doar pe evidențierea întâietății numelor de sfinți și a celor corelate acestora, ci s-a vrut o investigare profundă a sistemului antroponimic european, așa cum evoluează el în dimensiune bipolară occidentală-orientală. Cheia acestei investigații este procesul sau fenomenul de concentrare onomastică, care a sancționat trecerea culturii onomastice europene într-o nouă fază de dezvoltare. Actualmente, nu există niciun dubiu asupra circumstanței că fenomenul de concentrare onomastică a fost cauzat aproape exclusiv de procesul de afirmare al numelor sanctoriale[23]. Dar paralel cu acest fenomen se izvodesc în aceeași perioadă, în Europa, diverse forme de nume secundare. Sistemul, predominant astăzi, de nume însoțit de prenume a debutat în paralel cu acest proces de concentrare onomastică tot atunci, între secolele XI–XIII, ca urmare a unor profunde transformări în sistemul familial și, mai departe, în sistemul comunitar. Modificarea procedurilor de impunere onomastică nu este un fenomen superficial, ci reflectă evoluții în raporturile sociale și, consecvențial, în mentalitate. Conceptele care au fost utilizate pentru a evidenția aceste modificări depind de spațiul istoriografico-lingvistic și sunt îndeobște cele de „concentrare onomastică", „sărăcire onomastică", „cădere/restrângere onomastică" sau „revoluție onomastică"[24].

Cum am amintit deja, evoluțiile în dimensiune antroponimică, în ceea ce privește partea orientală a Europei și cea occidentală, înregistrează destul de multe deosebiri marcate, în principal, în aria de exprimare a puterii de iradiere a imperiului constantinopolitan[25], de prezența suverană a numelor promovate de in-

23 *Ibidem*, p. 236. Procesul de concentrare onomastică este diferit de la regiune la regiune, mai târziu de la țară la țară (pe măsură ce se precizează suveranitățile). Spre exemplu, dacă în regiunile rurale din Anglia la sfârșitul secolului al XIV-lea primele cinci nume masculine ocupau o plajă de 80%, iar pentru perioada târziu medievală în întreaga Anglie procentul depășește 60%, iar în Aquitania în secolul al XV-lea, tot primele cinci nume ocupă variabil în diferite momente ale secolului proporții ce variază între 63–77%, în Volynia meridională, un spațiu care face parte dintr-o tradiție onomastică aflată sub incidența ritului grec, la sfârșitul secolului al XV-lea, primele cinci nume ocupă un procent de numai 27,5%.

24 Mitterauer oferă un exemplu ilustrativ pentru această evoluție prin recursul la o relatare a lui Robertus de Monte despre un eveniment petrecut în Normandia în 1172: „*Regele Henric cel Tânăr se găsea la Bures, lângă Bayeux pentru a sărbători Crăciunul; și pentru că era pentru prima dată când reunea curtea în Normandia a vrut ca evenimentul să fie sărbătorit cu mare fast. Erau prezenți episcopi, abați, conți, baroni, și au fost făcute multe concesiuni în beneficiu. Iară pentru a da o idee despre cei prezenți spun că erau: William de Saint John, procuratorul Normandiei și William, fiul lui Heimos, seneșalul de Bretagne, care ajunsese însoțindu-l pe seniorul său Geoffroy de Bretagne. Iar când se găsiră la banchet într-o sală au decis să interzică oricărui alt cavaler care nu se numea William să mănânce împreună cu ei în acea sală. Și după ce-i dădură afară pe ceilalți rămaseră 117 cavaleri care toți purtau numele de William, fără a-i număra pe mulți alții cu același nume care au mâncat în sala mare împreună cu regele*", *Monumenta Germaniae Historica*, *Series Scriptores*, vol. VI, *Chronica et annales aevi salici*, herausgegeben von Georg Heinrich Pertz, 1844, p. 520.

25 Istoricul este obligat să respecte denumirile așa cum sunt ele reflectate în izvoare. Corespondența în limba latină din perioada medievală studiată aici conține, în mod repetat, sintagma imperiul constantinopolitan: „*fratribus*

stituția eclezială. Procesul de concentrare onomastică din partea aceasta de continent, particularizată prin prezența ritului grec sau cum i se spune cu o neconformă conotație pedagogică „bizantino"-slav, va fi mult mai puțin accentuat și va fi disciplinat în direcția utilizării aproape exclusive a numelor de sfinți, dar a unei liste extinse de sfinți și nu reduse, în sensul în care evoluează lucrurile în Europa Occidentală și Centrală. Așadar, având în vedere că exercițiul nostru de cercetare se consumă prin investigarea realităților transilvane, puternic influențate, în mod direct și indirect, între secolele XI–XIV, de cultura imperiului grec, vom acorda atenție în egală măsură realităților onomastice atât occidentale, cât și orientale.

Diferențierea pe care o determinăm, în procesul de denominare cu elemente din grupul sanctorial, între ariile de competență eclezială și politică ale Romei și Constantinopolului are o explicație nu foarte complicată. Momentele legalizării creștinismului (313 d.Chr.) și al oficializării acestuia (395 d.Chr.) au fost percepute din punct de vedere politic și cultural în mod diferit între cele două capitale ale imperiului unic. La Constantinopol se evidențiază, generic vorbind, o creștere exponențială a fenomenului de creștinare a populației, accelerată și de deciziile politice, dar și de conversiuni necoercitive, bazate fie pe prestigiul creștinismului, fie pur și simplu prin contaminare personală. În partea occidentală a imperiului, în schimb, de la începutul secolului al IV-lea, procesul de creștinare înregistrează destul de multe sincope ca urmare a invaziilor barbare, a excentrării puterii publice care preferă o flotație la Milano sau Ravenna[26] în detrimentul Romei, precum și a deșirării lanțului birocratic prin care deciziile puterii publice și, totodată, din secolul IV și ecleziastice, puteau să parvină la toate instituțiile din teritoriu. Să subliniem că, în cele câteva decenii care despart momentul legalizării creștinismului de invaziile violente ale populațiilor migratoare, în aria de influență a episcopatului Romei, o distribuire programatică a numelor creștine nu a fost probabil posibilă. Adăugăm că nici bagajul onomastic sanctorial nu fusese bine conturat, fiind de-abia la începuturi.

În imperiul constantinopolitan situația e diferită. Puterea publică este exercitată de un împărat creștin, descendent al unui *isapostolos* (ἰσαπόστολος,), el însuși *synepiskopos*

nostris, qui ultra mare in Constantinopolitano imperio habitant" perorează, spre exemplu, un document al lui Grigore al VII-lea din 16 septembrie 1074, H. E. J. Cowdrey. *Pope Gregory VII, 1073–1085*, Oxford University Press, 1998, p. 485. O altă scrisoare, mai timpurie, se referă la împăratul Mihail al VII-lea Ducas cu formula „*Michaeli Constantinopolitano imperatori*". Critica istorică din ultimele decenii ridică serioase dubii de ordin metodologic asupra purității istorice a sintagmei „*imperiul bizantin*", calificând-o drept o convenție puțin reprezentativă din punct de vedere metodologic.

26 Pentru Ravenna există studii de antroponimie care au relevat că, în secolul al VI-lea, din cele 241 de nume folosite, peste 70% sunt nume greco-latine, 17% sunt nume biblice și creștine cu o detașare de 10% doar a numelor Iohannes și Petrus, în timp ce doar 10% sunt de origine gotică. Sylviane Lazard, *Les noms de peronne dans les papyrus ravennates du Vie siècle*, în „Studi mediolatini e volgari", 21, 1973, pp. 7–38.

(συνεπίσκοπος), așadar nici nu se putea imagina că programul onomastic al puterii publice nu ar avea ca pilon central antroponimele creștine sau cu semnificație creștină. Să mai reținem faptul că puterea publică este configurată pe modelul autocrat și autoritar specific Orientului Apropiat și Mijlociu, deci nu există rezistență vitală la acest mod de exercitare al puterii, iar antroponimele precreștine din acest areal fie au ecou în variantă originală în cartea fundamentală a creștinismului – Sfânta Scriptură, fie își găsesc traducerea în diversele limbi semitice, ceea ce face ca semnificația numelui creștin cu al celui deja existent în tezaurul onomastic al unei limbi semite să fie similară sau apropiată ca înțeles. În acest sens, putem aminti faptul că dintr-o listă de 284 de nume, furnizate de Atanasius, ca participanți la conciliul de la Sardica din anul 345 d. Chr., sunt reperabili trei Ilie, un Isaia, un Isaac, un Iosif și un Iona toți, cu excepția ultimului, provenind din Egipt.

Chiar și un nume care astăzi este comun și aparent cu o clară origine latină, e vorba de Christianus, se găsește ca formulă de autoconștientizare creștină în evanghelia apocrifă a lui Filip, aparținătoare orizontului conceptual al gnosticismului egiptean. Forța numelui este exprimată fără echivoc: *„Dacă spui sunt evreu, sunt roman, sunt grec nu servește la nimic, dar dacă te desemnezi „Christianus" atunci toți vor tremura"*[27]. Apetența pentru numele veterotestamentare, acceptate și promovate în cultura onomastică a imperiului constantinopolitan, vine și ca urmare a unei reflecții de natură teologală. În acest sens îl putem invoca pe Origene (185–254 d.Chr.). Acesta afirmă în *Contra Celsum* că numele ebraice Avraam, Isaac și Iacob au, plasate în formulele exorciste, o forță care învinge demonii[28]. Reproducerea lor într-o listă de 90 de monahi care, în anul 336 d.Chr., au suferit martiriul și moartea în timpul persecuțiilor anticreștine din imperiul persan confirmă cele spuse de Origene. În listă sunt trecute și nume neotestamentare, dar și veterotestamentare după cum urmează: Ioan (șase), Avraam (cinci), Isaac (cinci), Paul (trei), Simion (trei), Andrei (două), Iacob (două), Petru (unul).

Există însă izvoare care atestă grija Marii Biserici de la Constantinopol, încă din perioada patristică, pentru un program onomastic eminamente creștin, destinat să reflecte raportul de protecție pe care-l asigură impunerea unui nume canonizat de biserică. Avem două mărturii pe care le putem furniza drept argument. Ioan Gură de Aur la sfârșitul secolului al IV-lea susținea următoarea teză: *„Și iată și noi nu trebuie să punem copiilor orișice nume, nici de bunici, nici de străbunici, nici de cine e vestit prin naștere, ci trebuie să-i numim cu nume de oameni sfinți și excelenți prin virtuți care se vor putea prezenta cu încredere la judecata Domnului"* [29], iar sfântul Teodoret din Cir adăuga, câteva decenii mai târziu, undeva pe la anul 460 d.Chr., faptul că: *„Toți cunosc mult mai bine numele martirilor decât pe cel al rudelor*

27 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 87.

28 *Ibidem*, p. 101.

29 *Ibidem*, p. 76.

lor. Și se îngrijesc să dea numele martirilor copiilor lor pentru a obține siguranță și protecție"[30].

Una dintre resursele vitale pentru difuzararea numelor creștine în societatea plurietnică din imperiul constantinopolitan a fost monahismul. El a furnizat, înainte de legalizarea creștinismului, numeroase antroponime prin martirii pe care i-a dat (o altă categorie asociată sunt sfinții militari mucenicițiți la rândul lor) sau prin exemplaritățile și modelele pe care le-a creat. Numele monahilor s-au difuzat rapid, mai ales dacă personalitățile lor fuseseră puternice, iar după moarte li se atribuiseră virtuți miraculoase. Dar și monahii care au fost recrutați în aparatul ierarhic al bisericii și au avut exerciții de guvernare apreciate de societate au fost promovați la rang de exemplaritate și canonizați după moartea lor: este cazul sfinților Vasile și Nicolae. Modalitatea de intrare în monahism are o valență onomastică, întrucât a încurajat meditația pe tema impunerii numelui de elecție a celui care se retrăgea din lume. În interiorul acestei proceduri apare o instituție care se va dezvolta paralel și în societatea laică, aceea a nașului. În izvoarele care atestă intrarea în cinul călugăresc, nașul de monahism este definit ca *pater pneumatikós*. Această figură a nașului va deveni familiară la Constantinopol și în zona de iradiere a autorității sale religioase, legătura cu un patron comun onomastic putând să favorizeze denominarea derivată de la naș: la rândul lor, sfinții, prin medierea icoanelor aveau și ei o dimensiune de naș. Tipul acesta de părinte spiritual s-a difuzat din imperiul constantinopolitan în Occident, dar nu în manieră uniformă.

Se consideră că patrimoniul onomastic în uz la creștinii din imperiul constantinopolitan a fost conturat până în secolele VI–VII. El era constituit, în mare parte, din nume neotestamentare, veterotestamentare, numele martirilor, numele ierarhilor, monahilor sau chiar numele împăraților (să ne gândim la exemplele clasice ale lui Constantin și al mamei sale, Elena). Oricum, era vorba de nume acceptate de biserică și valabile pentru întreaga Pentarhie, deci cu validitate și în partea occidentală a imperiului sub responsabilitatea eclezială a Romei (în pofida discursului istoric profesat la noi, care, din motive ce țin de lămurirea dilemelor elevilor și studenților, eludează de cele mai multe ori extinderea formală a autorității Constantinopolului în Europa Occidentală, lectorii acestei lucrări trebuie să știe că autoritatea împăratului unic se extindea nominal asupra întregii lumi creștine, până în anul 800, când se declanșează așa-numita problemă a celor doi împărați – *Zweikaiserproblem*). Foarte puține nume necreștine răzbat, din izvoarele care ne-au parvenit pentru primul mileniu creștin, din zona de concentrare a puterii în imperiul constantinopolitan. Desigur că, în periferia acestuia, supraviețuiesc nume necreștine, atât timp cât rețeaua eclezială nu a fost bine conturată și există o permanentă alimentare cu populație păgână. Un impuls puternic primesc numele creștine, mai cu seamă cele mai ilustre și care fuseseră publicizate și venerate prin mijlocirea icoanelor, ca urmare a disputei iconoclaste ce s-a finalizat în cele

30 *Ibidem.*

din urmă prin triumful iconofililor și reculul iconodulilor. De acum înainte, mai puternic decât până atunci, numele unui sfânt figurat și celebrat în icoană va fi programatic redistribuit în ambianța populației sub influența imperiului grec.

Cât privește gama de nume utilizate în societatea constantinopolitană, avem mărturii din mai multe epoci care reliefează cum anume se produce această decantare onomastică și care sunt numele cu precădere împărțite prin intermediul botezului. Așa cum se poate observa, spre edificare, în *Istoria secretă* a lui Procopiu (490–565 d.Chr.), deja în secolul al VI-lea Ioan este numele cel mai invocat, din 78 bărbați menționați zece fiind titularii acestui nume. Teofan Confesorul (758–818), canonizat și venerat ca sfânt atât de ortodocși, cât și de catolici, amintește pentru o perioadă de circa 150 de ani (670–818), 180 de nume de bărbați dintre care se disting Constantin și Niceta cu șapte mențiuni, Ioan și Teodor cu cinci mențiuni, Ștefan, Mihai și Leon cu câte patru mențiuni[31], Nicefor cu trei recurențe, Teofil și Grigore fiecare cu câte două pomeniri. Frecvența unor figuri sanctoriale, ale căror nume se întâlnesc cu diverse, dar semnificative proporții conținute în listele de nume din cultura onomastică greacă medievală, se reflectă și în instrumentele birocratice care semnifică impunerea autorității oficialilor imperiali. Astfel, s-a observat, că pentru secolele XI–XII, demnitarii constantinopolitani difuzează și un mesaj onomastic atunci când aleg ca pe sigiliile lor să-i înfățișeze pe sfinții militari Gheorghe, Dimitrie, Teodor, pe sfântul Mihail sau pe sfântul Nicolae[32]. Alte izvoare precizează că în Epir, în secolul al XIII-lea, cele mai răspândite nume de bărbați erau Mihail, Teodor, Gheorghe, Ioan, Constantin, Manuel, iar în rândul femeilor Ana și Maria.

Deși în mod eronat se credea, până de curând, că întâietatea numelor de familie este izvodită de modalitatea de denominare din Europa Occidentală, cercetările din ultimele decenii au concluzionat că în imperiul constantinopolitan se reîntâlnesc pentru prima dată *cognomina*, ele născându-se din numele prestigioase de familie, devenite ereditare. Respectiva transfomare și nuanțare afectează în primul rând elita societății, cea care-și găsește reflectarea în izvoare mai devreme decât populația de rând. Există însă date și despre felul în care se reflecta și antroponimia vulgului. Tipicul înregistrării apelativelor în ceea ce eronat, dar convențional, numim imperiul „bizantin", nu este specific doar numelor autorităților și notabilităților parvenite din diplomele grecești sau latinești, ori din alte categorii de înscrisuri (acte ale conciliilor, corespondență privată, însemnări comerciale). Avem și o posibilitate, destul de minoră, e adevărat, de a cunoaște, fragmentar, numele categoriilor sociale inferioare prin intermediul așa numitului *praktikon*, extrasul registrului unde sunt consemnate rezultatele unui recensământ sau sunt conținute elemente privind renta

31 *Ibidem*, p. 116.

32 Jean Claude Cheynet, *Par saint Georges, par saint Michel*, în „Mélanges Gilbert Dagron, Travaux et Mémoires", Paris, 2002, pp. 115–134.

fiscală a unei structuri economice de dimensiuni medii și mari (mănăstire, mare proprietar) mai precis ansamblul impozitelor datorate de țărani respectivei structuri. Un *praktikon* comportă, dincolo de enumerarea și delimitarea terenurilor, o listă nominală a contributorilor. Ne-au parvenit în contemporaneitate 60 de *praktika*, dintre care cea mai mare parte se conservă la Muntele Athos, cel mai vechi fiind din secolul al XI-lea, cel mai recent, așa cum era de așteptat, din secolul al XV-lea. Proprietățile cu adevărat semnificative pe care le deținea Muntele Athos erau situate în Macedonia orientală, de acolo venind și referințele onomastice mai cuprinzătoare. Înregistrarea se face prin înscrierea numelui contributorului, uneori și cu un al doilea nume sau genitivul filiației, permițând identificarea și a numelui soției și eventual a fiilor. Din gama numelor conținute pentru secolele XI–XII menționăm câteva exemple: Ștefan, fiul lui Gheorghe; Gheorghe, fiul acestuia are o soție Teofano...; Roman al lui Gabriel are o soție Kyrana și doi fii, Vasile și Gheorghe. Pentru prima jumătate a secolului al XIII-lea, avem doar un *praktikon*, emis în 1235 de stratopedarhul Focas din imperiul niceean, iar pentru a doua jumătate doar câteva asemenea documente fiscale. Pentru secolul al XIV-lea, în schimb, există 40 de *praktika* ce înregistrează nume de calibrul: Demetrios Skapeliotes care are o soție pe nume Kale, doi fii, Ioan și Asan; Christodulos, ginerele lui Maurobasilas, are o soție Irina, fiica Sarantina, cumnatul Nicolae, cumnata Maria; Nicefor Pachynicolaos are urmași masculini ca Teodor, Nicolae și Ioan și două fiice Elena și Ana[33]. Ne oprim aici. Credem că nu mai e cazul să insistăm cu alte exemple, întrucât s-a putut vedea, din extrasele furnizate, că există o coerență în utilizarea numelor pe zona discutată din imperiul constantinopolitan, iar antroponimele aliene nu sunt bine venite în acest sistem foarte bine precizat.

Cu toate că referința noastră în modul cel mai limpede este Transilvania, întrucât pe parcursul dezvoltării cercetării noastre vom poposi copios asupra antroponimelor de clară descendență constantinopolitană prezente aici, să ne fie permis a ilustra cu finalitate comparativă o situație onomastică, e adevărat, de sfârșit de secol al XV-lea, care afectează o zonă ce satelizează spațiul intelectual și liturgic constantinopolitan. Exemplul pe care-l dăm e unul clasic, cunoscut de câteva decenii, însă din cauze obiective (se știe prea puțin despre antroponimia părții orientale a continentului nostru) este mereu relaționat cu dinamica antroponimelor din Europa Occidentală, văzută în optică transcontinentală Vest-Est. Din această perspectivă panoramică ce studiază evoluția antroponimelor din Europa târziu medievală, acest exemplu, evaluat ca atipic în comparație cu dezvoltările din *Christianitas,* este constituit de patrimoniul onomastic al zonei apusene a Ucrainei[34]. Este vorba despre *Pomelnicul de la Ho-*

33 Vassiliki Kravari, *L'enregistrement des paysans dans le praktika byzantins, XIe–XVe siècles*, în *Documenti medievali greci e latini: Studi comparativi. Atii del seminario di Erice (23–29 ottobre 1995*) a cura di Giuseppe de Gregorio e Otto Kresten, Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo, Spoleto, 1998, pp. 187–201.

34 Studiile de antroponimie cu referire la spațiul rus medieval, evaluat în

rodyšče, lista pomenirilor într-o mănăstire de rit răsăritean din Volynia meridională[35], întocmit la 1484[36]. Observațiile care se pot decela sunt cel puțin trei: numele dinastice absentează[37], se afirmă cu o vitalitate extraordinară numele sfinților, iar procesul de concentrare onomastică pare a fi destul de redus în condițiile în care totuși triumfă numele de sfinți. Pomelnicul conține o listă de 233 de nume care sunt repartizate unui număr de 2.317 persoane, dintre care 1.409 bărbați și 908 femei. Lista bărbaților în primele 25 de poziții este după cum urmează; Ioan – 124 (8,8%), Teodor – 78 (5,5%), Vasile – 63 (4,5%), Simion – 61 (4,4%), Grigore – 61 (4,4%), Pavel – 46 (3,3%), Iacob – 38 (2,7%), Ștefan – 38 (2,7%), Mihail – 37 (2,6%), Andrei – 36 (2,6%), Ignatie – 25 (1,8%), Alexandru – 24 (1,7%), Daniel – 21 (1,5%), George – 21 (1,5%), Dimitrie – 20 (1,4%), Alexei – 19 (1,3%), Matei – 19 (1,3%), Lucian – 18 (1,3%), Leontie – 15 (1,1%), Nichita – 15 (1,1%), Anania – 14 (1%), Eustatie – 13 (0,9%), Ilie – 13 (0,9%), Maxim – 13 (0,9%), Petru – 13 (0,9%). Lista femeilor, tot în primele 25 de poziții, se prezintă astfel: Maria – 93 (10,2%), Ana – 73 (8%), Teodosia – 63 (6,9%), Agatha – 56 (6,2%), Anastasia – 50 (5,5%), Iuliana – 47 (5,2%), Pelaghia – 35 (3,9%), Matrona – 32 (3,5%), Evdochia – 31 (3,4%), Eufemia – 31 (3,4%), Elena – 27 (3%), Tatiana – 24 (2,6%), Vasilisa – 24 (2,6%), Fotina – 22 (2,4%), Irina – 22 (2,4%) Agripina – 20 (2,2%), Zenovia – 19 (2,1%), Teodora – 17 (1,9%), Achilina – 15 (1,7%), Martha – 15 (1,7%), Glicheria – 14 (1,5%), Barbara (Varvara) – 13 (1,4%), Ecaterina – 12 (1,3%), Sofia – 12 (1,3%), Eva – 10 (1,1%). Se constată, din enumerarea unităților, triumful absolut al numelor de sfinți pentru acest spațiu și pentru aparținătorii ritului răsăritean. Nicio altă regiune din Europa, în sens extins, nu a înregistrat un asemenea triumf al numelor canonizate. Surprinzătoare este și varietatea de-a dreptul exuberantă a antroponimelor creștine din acest areal în raport cu dinamica Creștinătății de rit latin. Se poate afirma că sintagmele referitoare la procesul de concentrare a antroponimelor nu au o aplicabilitate foarte strictă în cultura onomastică de sorginte greco-slavă, iar gama diversificată de unități canonizate, utilizate în mecanismele de asignare a numelor, arată că biserica (de rit răsăritean) controlează foarte bine acest sistem și are interesul ca numele cât mai multor sfinți să fie redistribuite în rețeaua de credincioși.

O ultimă idee pe care vrem să o subliniem, în cadrul acestui capital al cercetării noastre, se cantonează în zona împrumuturilor onomastice din Orientul grec către Occidentul latin. Este eronat să considerăm că în primul mileniu creștin există o separare de natură onomastică, destul de tranșantă, între ariile de

complexitatea sa, au relevat un podium al numelor masculine și feminine cu un trend plurisecular în care la capitolul bărbați primele nume sunt Ivan, Vasilîi (Vasile) și Fedor (Teodor), urmate de Gheorghi, Mihail, Nichita și Serghei, iar la capitolul femei se disting Elizaveta, Irina și Valentina.

35 Puține sute de kilometri la nord de țara noastră.

36 I. I. Tarnawecky, *Anthroponymie in the Pomianyk of Horodyšče of 1484*, în „Names. A Journal of Onomastics", XIII, 1965, p. 200 și urm.

37 Lipsesc nume ca Vladimir, Jaroslav, Sviatoplok, Mstislav sau Vsevolod, precum lipsește și Olga. Doar Boris și Gleb sunt înregistrați, dar asta datorită faptului că au fost recunoscuți canonic.

competență ale Bisericii Romane și ale Marii Biserici din Constantinopol. Numele, în interiorul Pentarhiei, au o valoare de circulație absolut regulară, mai ales că perioada patristică a consacrat în mod uniform un bagaj onomastic comun. Nu sunt înregistrabile bariere ecleziale de natură disciplinară care să izoleze cele două arii culturale și confesionale. Invaziile barbare reușesc să dizloce sau să obscureze în Occident unitățile antroponimice validate endopentarhic, astfel că habitudinile și clișeele onomastice practicate de liderii barbari și supușii lor sunt responsabile pentru căderea în desuetudine sau în disuz a unor nume cu valoare de circulație primară în structura pentarhică. Înstrăinarea onomastică relativă care poate să caracterizeze raporturile antroponimice Orient-Occident se va accentua pe măsură ce se va produce înstrăinarea politică dintre Roma și Constantinopol sau mai bine zis dintre centrele de putere reprezentate simbolic de Vechea și Noua Romă. Există aici un paradox. În ultimele secole de existență formală ale Pentarhiei, numele de sorginte germanică îndepărtaseră din orizontul antroponimic occidental multe unități cu origine greacă sau semită ce fuseseră frecventate și de Biserica Romană. După destructurarea Pentarhiei din rațiuni politico-ecleziastice, în context precruciat și cruciat, avem de-a face cu o reluare vitală a contactului dintre Orient și Occident, chiar – și aici e paradoxul – în condițiile tensiunilor crâncene care se declanșează între Roma și Constantinopol. Valorificarea unor antroponime orientale în părțile occidentale ale Europei se face, pare-se, neprogramatic, dar constant și destul de masiv în unele cazuri și este rezultatul devoțiunii particulare pe care populația occidentală începe să o nutrească pentru sfinții orientali, ca urmare a cunoașterii îndeaproape a acestui tip de spiritualitate și a evidențierii particularităților acestora, mult mai specializați decât cei occidentali în chestiuni care pot asigura legătura cu transcendentul. Azi e cunoscut faptul că pelerinajele în Țara Sfântă și cruciadele au deschis larg occidentalilor orizontul antroponimic specific Marii Biserici din Constantinopol.

În sensul celor spuse avem cel mai ilustru exemplu. E cazul sfântului Nicolae considerat un *myroblýtos* prin excelență (din care curge fluid = mirul), specializat în alungarea demonilor și pe care Marea Biserică îl considera în epoca medievală un *hyperhágios*. Faima acestui sfânt se difuzează accelerat în secolele XI–XIII în Europa Occidentală în primul rând pe baza devoțiunii pe care o au manifestat-o grecii din sudul Italiei. Reverența aceasta a făcut ca relicvele sfântului Nicolae să fie transportate la Bari unde vor ajunge la 9 mai 1087, iar părți din corpul sacru să fie distribuite mai departe în alte părți din *Christianitas* (un deget de-al său la Worms și o falangă la Saint Nicolas de Port). Simptomatic este faptul că, în virtutea recunoașterii de care se bucura la Roma un sfânt grec, însuși papa Urban al II-lea (da, este vorba chiar de inițiatorul primei cruciade), la 29 septembrie 1089 i-a așezat osemintele în cripta lui dedicată. Este documentată și prima impunere cunoscută a numelui Nicolae în Occident prin intermediul desemnării cu acest nume, undeva în jurul anului 1020, a fiului

natural al ducelui Richard al III-lea de Normandia, destinat carierei ecleziastice.

Nicolae, căruia i se vor adăuga în lista celor veneraţi în Occident începând cu secolele XI–XIII, Gheorghe sau Ecaterina precum şi Marina (celebrată ca Margareta) vor fi arondaţi unei categorii speciale în Europa de rit latin. Însă restul antroponimelor, cu excepţia lui Nicolae, nu au avut o oficializare de natură canonică din partea Bisericii Romane în pofida predilecţiei populare pentru unele dintre aceste nume. Dacă se studiază evoluţia numelui Margareta care este de fapt sfânta Marina, venerată în lumea constantinopolitană, se constată un parcurs excepţional al acestuia, la Paris ajungând în jurul lui 1300 pe poziţia a opta, dar la Metz deţine primatul cu 11,5%. Aceleaşi ecouri le are şi sfânta Ecaterina. Sfinţii Nicolae, Margareta şi Ecaterina constituie nucleul oriental al celor 14 sfinţi ajutători care vor avea o importanţă deosebită în evoluţia onomasticii occidentale şi a celei transilvane. Conceptul de sfinţi ajutători provine din ambianţa Marii Biserici de la Constantinopol (unde erau 17). Numiţi *hàgioi anárgyroi* erau acei sfinţi apreciaţi că făceau bine prin intercesiune fără a cere compensaţii. Lista în Occident a fost uşor modificată introducându-i printre alţii şi pe sfinţii Egidiu sau Leonard (vom reveni asupra acestui argument). Aceşti sfinţi se vor alătura, de la sfârşitul secolului al XIII-lea şi începutul secolului al XIV-lea, grupului marilor sfinţi sărbătoriţi cu o atitudine solemnă, mărturie în această direcţie fiind corespondenţa clară în cantitatea de nume din societate.

◆ ◆ ◆

Am menţionat deja că, spre deosebire de programul antroponimic destul de bine funcţional din imperiul constantinopolitan şi spaţiile ce au gravitat cultural şi religios în jurul acestuia, situaţia onomastică din partea occidentală a imperiului, unic până la anul 800, ce se recunoaşte sub influenţa religioasă a Romei a suferit o serie de bulversări de sorginte politică, dar şi religioasă. În lipsa organicităţii ce a caracterizat administraţia din jumătatea orientală a imperiului fondat de Constantin, situaţia a degenerat în partea aceasta de imperiu. Degenerarea se va manifesta prin prezenţa masivă şi de durată a unor unităţi antroponimice nesancţionate prin practica bisericii. Încetul cu încetul, respectivele apelative vor căpăta drept de cetăţenie în procedurile de acordare a numelor. Desigur, nu putem perora despre izbucnirea şi constantizarea unui conflict vizibil şi violent între onomastica creştină şi cea barbară. A fost vorba de o acomodare şi adecvare reciprocă. Aceasta a dus, în secole, la acceptarea şi canonizarea unor nume la origine barbare cum este Bernard, prin ilustrul exemplu al lui Bernard de Clairvaux. Iar barbarii şi descendenţii creştini ai acestora au acceptat, în cele din urmă, raportul de patronat pe care un sfânt îl are cu individul căruia i-a conferit numele său. Sfântul Ambrozie de Milano a introdus în cultul sfinţilor modelul de patronat din dreptul roman, prin impunerea onomastică fiind creat un raport de obligaţie faţă de sfânt. Acordarea unui apelativ, ce-l solicită pe un intercesor canonizat, putea să semnifice şi predestinarea către o carieră

ecleziastică și, în consecință, fie relaxarea, fie chiar dizolvarea legăturilor familiale.

O precizare se impune. Situația nu este uniformă, există multe asincronisme în *Christianitas* care țin de tolerarea inițială a creștinismului, mai apoi de impactul misiunilor în mijlocul populațiilor barbare, de convertirea mai timpurie sau mai tardivă a liderului barbar, de doctrina îmbrățișată de acesta (cunoscut fiind că arianismul a avut un cert succes inițial la anumite triburi barbare). De asemenea, trebuie luat în calcul gradul mai mult sau mai puțin accentuat de creștinare a populației agresată de barbari și puterea acesteia de difuzare a culturii și mentalității specifice romano-creștine în ambianța migratorilor. Sunt extrem de multe variabile care fac ca un studiu de sinteză să fie greu de realizat. Noi vom aseconda cercetările făcute în ultimele decenii.

Să începem cu un exemplu excentrat. Este vorba de Anglia. Excentrat geografic, dar și atipic pentru stereotipurile care ne alimentează astăzi imaginarul și percepțiile onomastice despre Anglia. Puțină lume mai știe astăzi că biserica anglo-saxonă a fost structurată definitiv și atașată necondiționat Romei prin numirea, în anul 669, a monahului grec Teodor din Tars ca arhiepiscop de Canterbury. Este una dintre explicațiile pentru apariția în insulă în secolele VII–VIII a numelor veterotestamentare, a celor apostolice sau hagiografice. Acest tip de desemnare, în secolul al VII-lea, de către episcopul Romei a unui grec tocmai în extremitatea Europei nu e o noutate, legăturile dintre Levant și marginea occidentală a Europei fiind cunoscute dinainte. Să ne gândim că modalitatea de asignare a numelor din Egiptul copt este cel mai coerent repropusă în Irlanda, iar monahismul irlandez, așa cum se cunoaște, reflectă cel mai bine în Europa acelor secole nevoile monahilor din deșertul egiptean. Așadar, pentru antroponimele de elecție orientală vehiculate în Anglia secolelor VII–VIII, mai este încă o filieră, nu doar cea a ierarhului grec, mai cu seamă pentru numele veterotestamentare în Anglia care vin pe calea irlandezo-egipteană. Pe celălalt versant, al distribuirii numelor oficiale cultivate de Biserica Romană, ca reper ideologic putem oferi un model mult sugestiv. Este vorba de episodul care-l are ca protagonist pe regele anglo-saxon Caedwalla. Respectivul, în anul 689, va face o deplasare la Roma pentru a fi botezat cu numele de Petru. Dar va și muri la Roma, iar mormântul său va fi – potrivit izvoarelor –, amenajat în preajma a ceea ce se considera a fi mormântul lui Petru. De altfel, lui Petru i-a fost consacrată și prima mănăstire construită în Britania, iar Petru s-a numit și primul ei abate[38]. Să nu uităm că suntem în primul mileniu, când mulți dintre urmașii lui Petru erau greci, însă asta nu-i împiedica să-l venereze cu aceeași abnegație pe Petru, precum o vor face succesorii lor latini în perioada teocrației.

Michael Mitterauer, în dinamica analizei europene a fenomenului de concentrare onomastică, consideră cazul englez drept un model. Se pornește de la principiul potrivit căruia, între secolele

38 Sante Bortolami, *L'onomastica come documento di storia della spiritualità nel medioevo europeo*, în *L'Anthroponymie Document de l'histoire sociale des mondes méditerranéens médiévaux*, École Française de Rome, 1996, p. 444.

XI–XIII, un anumit nume inducea o anumită conștiință de sine și de apartenență la un grup. Printre modalitățile de alegere a unui nume, mai cu seamă masculin, se distingea caracterul și relevanța politico-socială sau cultural-eclezială a acestuia: un nume de sfânt, un nume de erou sau mai târziu din secolul al XII-lea un nume dinastic. În cazul englez, pentru anii 1166–1167, așa cum a demonstrat G. E. Cokayne[39] pe un eșantion de 600 de persoane din elita regatului, rezultă că numele dinastic este cel mai vehiculat. În consecință, se bucură de o publicitate extraordinară, ceea ce-l face să fie dorit în a reflecta onomastic conștiința elitei. Când spunem aceasta, subliniem că numele cel mai în vogă era William cu 15,3%, urmat de Robert cu 10,8% și Richard cu 8%. Numele conducătorului normand, cuceritorul Angliei, are o valoare simbolică extraordinară și închide în sine toate atributele pe care și le-ar fi dorit o familie pentru pruncul nou-născut (dacă era de sex masculin). Triada de nume William, Robert, Richard, marchează în fapt în Anglia funcționarea fenomenului de concentrare onomastică[40].

Celor trei antroponime li s-au adăugat curând Ioan și Toma, Ioan ca efect al persuasiunii disciplinare a Bisericii, iar Thomas ca reflexie onomastică a devoțiunii de care se bucură sfântul martirizat Thomas Becket. Potrivit unei statistici din anii 1372–1376, 80% din populația rurală masculină a Angliei purta aceste cinci nume[41]. William, John și Thomas au atins, în secolul al XVI-lea, un procent de 51,5% din totalul numelor masculine din regatul englez, vârful fiind evidențiat în a doua jumătate a secolului al XVII-lea când, din totalul bărbaților înregistrați în documente, 62,5% purtau cele trei nume. Cât privește genul feminin, acestor apelative masculine le-au corespuns în secolele modernității Elisabeth, Mary și Ann. Cum de a fost posibilă o astfel de concentrare onomastică? Explicațiile pot fi multiple, dar se pare că în mediul normand, suprapus peste țesutul social anglo-saxon, numele concentra și personaliza cele mai bune esențe ale unui individ. Un clasic exemplu în direcția celor afirmate este furnizat de Richard fără Frică, primul duce și autenticul fondator al dinastiei normande care a domnit din 942 în 996. Când, înainte de a muri, a fost întrebat care dintre fiii săi ar trebui să-i succeadă, a răspuns: „*Qui fungitur meo nomine … dux et comes haeresque erit haereditatis meae*”[42].

Trecând Canalul Mânecii și debarcând pe vechiul continent, în zona ocupată de franci[43] ce va genera opulentul și clasicul

39 George Edward Cokayne, *The Complete Peerage of England, Scotland, Ireland, Great Britain, and the United Kingdom Extant, Extinct, or Dormant*, The St. Catherine Press Ltd, London, 1913, III, p. 625 sqq.

40 Și aceste nume vor rămâne printre primele după cum o dovedesc statisticile din secolele succesive: în secolul al XIV-lea ocupă locurile trei, patru și cinci, la jumătatea secolului al XVI-lea locurile trei, patru și cinci, la jumătatea secolului al XVIII-lea locurile trei, patru și șapte, iar la începutul secolului al XX-lea locurile doi, nouă și doisprezece. În jurul lui 1300, William era numele cel mai frecvent în Anglia, dar peste 50 de ani a fost detronat de Ioan/John. Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 146.

41 În privința numelor feminine, în același izvor din anii 1372–1376 primele 5 poziții sunt ocupate de Alice, Agnes, Joanna, Isabel și Mathilde.

42 J. P. Migne, *Patrologia Latina*, Paris, 1844, tom CXLI, col 755.

43 Situația ocupației france în fosta Galie este oglindită de antroponimia din

regat francez, ne vedem nevoiți să facem o precizare de natură metodologică. Potrivit estimărilor onomasiologilor, unica regiune din Europa pentru care exista, până la momentul documentării noastre, o analiză antroponimică realizată, de la începutul Evului Mediu și până în prezent, este Limousin[44]. În acest ținut, privilegiat din perspectiva colocației geografice și a compoziției etnice, izvoarele eminente pe baza cărora se pot face estimările statistice sunt înregistrările din documentele ecleziastice. Astfel, se poate reliefa că în cartulariile a șapte abații din regiune care au consemnat antroponime, corespunzând secolelor al XI-lea și al XII-lea, numele propagate de biserică de tipul Petru/Pierre, Ioan/Jean și Ștefan/Étienne se află încă în urma unor nume ca Ademarus, Aimericus, Bernardus, Geraldus, Robertus sau Guglielmus, de irefutabilă extracție germanică. Aproape similară este situația în regiunea vecină, actual numită Midi-Pyrénées. În evidențele abației de la Moissac, mai precis în registrul decedaților din secolul al XII-lea, numele Ștefan/Étienne ocupă locul doi, Petru/Pierre locul patru și Ioan/Jean doar locul 13, pe primul loc aflându-se Bernardus, după care, intercalând unele dintre numele pomenite, se poziționează Rainaldus, Rodbertus, Raimundus, Hugo, Wilhelmus, Gerardus[45]. Dintre antroponimele sfinților, în Aquitania și Franța meridională, sunt aceleași trei impuse mai des: Petru/Pierre, Ștefan/Étienne și la o mare distanță Ioan/Jean[46]. Frapantă, având în vedere situația numelor veterotestamentare din Occidentul medieval, este prezența excepțională a unui singur antroponim de o atare factură în Franța meridională. În cauză se află numele profetului Ilie. Explicația specialiștilor concordă asupra ipotezei că profetul Ilie se constituia într-una dintre puținele figuri din Vechiul Testament reprezentată și frecventată constant în arta epocii, iar istoria sa personală care l-a consemnat pentru înălțarea la cer într-un car de foc, a determinat să fie echivalat sfinților noutestamentari față de care creștinii nutreau o devoțiune particulară. Se impune precizarea circumstanței că, dacă în imperiul constantinopolitan figurile Vechiului Testament erau venerate ca sfinți, în Occident doar în mod excepțional personajele din această parte a Bibliei erau apreciate ca fiind sfinte, alături de Ilie fiind venerați Adam și Eva[47]. Una din-

secolul al IX-lea. Potrivit *Polyptichon*-ului *Irminonis* din anul 811, dintre cei 10.280 de servi ai abației de la Saint Germain de Prés, 93% sunt titulari ai unor nume germanice. Un izvor din Franța meridională de la Marsilia, *Polyptichon*-ul *Wadalde* din anul 814, demonstrează însă că aici penetrația francă a fost redusă și antroponimia latină s-a apărat destul de bine. Alberto Zamboni, *Aspetti dell'imposizione del nome nelle due Cristianità*, în *Cristianità d'Occidente e Cristianità d'Oriente (secoli VI–XI)*, tomul I, Spoleto, 2004, p. 972.

44 L. Perouas et al., *Léonard, Marie, Jean et les autres. Les prénoms en Limousin depuis un millénaire*, Paris, 1984.

45 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 253.

46 Situație perfect reflectată în *Liber Feodorum maiorum* (1067–1179), unde Pere, Steva și Iovan (nu e nicio eroare această grafie, fiind specifică în epocă Franței meridionale) sunt pe primul, al șaptelea și al optulea loc. Alberto Zamboni, *op.cit.*, p. 974.

47 În Occident se considera că personajele Vechiului Testament nu puteau să se înalțe la competențele intercesoriale și protective ale sfinților, întrucât muriseră înainte de Christos și procesul mântuitor declanșat de el. Extrem de rar, așadar,

tre specificitățile din amintitul areal francez este apariția, destul de atipică, a unei alte unități antroponimice considerate de sorginte orientală. Numele Iordan cunoaște o puternică creștere în secolele XI–XII, în Limousin, și asta datorită interpretării numelui râului ca *nomen sacrum* în virtutea puterii hidronimului asociat cu persoana lui Iisus prin intermediul tainei botezului. Replica negativă a numelui Iordan este Paganus (acest nume fiind absent în ritul grec), impus copiilor care mult timp nu au fost botezați.

Foarte schematic, aceasta este situația din Franța meridională. Numele de sorginte germanică încă incomodau antroponimele creștine în secolele XI–XII, procesul de concentrare onomastică marcând concurența acerbă dintre registrul onomastic al Bisericii și tradiția germanică cu reverberații tribale sau familiale. Dacă ne mutăm atenția mai spre nordul Franței și „deplasăm" și cronologia vom constata următoarele: Parisul antroponimic, pentru sfârșitul secolului al XIII-lea și debutul următorului veac, conservă numeroase registre de impozite cu ajutorul cărora este posibil să se stabilească, pentru o perioadă care merge de la 1292 la 1313, dinamica antroponimelor. O observație capitală, ce se poate detașa fără replică, este lupta care se duce între orientarea decisivă a culturii onomastice către sfinți și rezistența antroponimelor glorioase din suma de nume germanice. Nu putem să nu amintim că Parisul secolului al XIII-lea a fost un creuzet al culturii creștine, iar universitarii ecleziești au dat de multe ori tonul activității civice. Distribuția numelor masculine se prezintă astfel la 1292: Ioan/Jehan, 2.114 unități (15,3%), Guillaume, 1.305 (9%), Petru/Pierre, 815 (6,3%), Robert, 738 (5,1%), Nicolae/Nicolas, 403 (2,8%), Richart, 399 (2,8%), Thomas, 336 (2,3%), Raoul, 301 (2,1%), Estienne, 260 (1,8%), Henri, 243 (1,7%). Situația clasamentului nu se schimbă decât puțin în anul 1313 în partea finală, iar procentajul se ajustează câte puțin după cum urmează: Ioan/Jehan, 1.341 unități (20,8%), Guillaume, 564 (8,7%), Petru/Pierre, 422 (6,5%), Robert, 278 (4,3%), Nicolae/Nicolas, 230 (3,5%), Thomas, 158 (2,4%), Richart, 143 (2,2%,), Estienne, 142 (2,2%), Raoul, 140 (2,2%), Simon, 126 (2%). Antroponimele feminine, deși mai puține, sunt și ele prezente. La 1292 se înregistrează următorul trend: Jehanne și hipocoristicele, 288 unități (1,9%), Marie, 128 (0,9%), Ameline, 107 (0,7%), Agnes, 100 (0,7%) Aaliz, 99 (0,7%), Perronelle, 94 (0,6%), Maheut, 76 (0,5%), Ysabel, 76 (0,5%), Marguerite, 72 (0,5%). Pentru anul 1313, situația se modifică lejer: Jehanne și hipocoristicele, 113 unități (1,7%), Marie, 43 (0,7%), Perronelle, 39 (0,6%), Ameline, 35 (0,5%), Agnes și Aaliz, 34 fiecare (0,5%), Ysabel, 32 (0,5%), Marguerite, 24 (0,4%), Maheut, 23 (0,4%), Nicole și Edeline, 13 fiecare (0,2%). Cel mai important obiectiv al bisericii a fost atins. Strategia persuasiunii sale onomastice a dat roade. Din această perspectivă, semnificativă este poziția de primat pe care o ocupă Ioan, probabil datorită devoțiunii de care se bucură (ca urmare a modelului indicat de societatea ecleziastică fie orientală, fie occidentală). Doar astfel

numele veterotestamentar poate fi regăsit în registrele de nume sau de dări din *Christianitas* până în secolul al XII-lea cu excepția Irlandei și parțial a Angliei.

explică istoricii triumful parizian absolut al acestui nume. Lucrul este vizibil și în dimensiunea feminină a unităților antroponimice. Calchierea numelui Înaintemergătorului și derivatele feminine depășesc semnificativ frecvența numelui Maria. La rândul său, apelativul Ysabel/Elisabeta, cu destule recurențe, trebuie interpretat ca un semn de venerație pentru Ioan Botezătorul. De altfel, istoricii medieviști abilitați în istoria creștinismului au semnalat faptul că Elisabeta și prezența ei în onomastica europeană nu trebuie interpretată ca fiind reprezentarea unei sfinte cu calități de intercesoare, ci trebuie evaluată ca o figură exemplară. În epocă, ea nu era numărată de Biserica Romană printre sfinți. Potrivit lui Mitterauer orice nominalizare a Elisabethei în diverse registre onomastice nu are vreo legătură (sau, dacă există, e minoră) cu Elisabetha de Turingia, canonizată în 1236 (asta deoarece se crede că în regatul maghiar, datorită legăturii de rudenie cu dinastia locală a fost repertorizat destul de des acest nume feminin), ci doar cu influența salvatoare și sacră a lui Ioan Botezătorul[48]. Ceea ce surprinde la listele de nume din Paris este prezența în top a numelui Nicolae. Enumerarea lui Nicolae printre parizieni este destul de stranie, având în vedere că în Aquitania, în aceeași perioadă nu este recenzat nici măcar un singur Nicolae. Ea se datorează, probabil mediului cosmopolit al Parisului universitar, care strângea studenți de peste tot din *Christianitas*, dar și funcționării aici a unei responsabile, persuasive și relativ disciplinate teologic societăți ecleziastice. Mai este o explicație, generică pentru tot Occidentul, pe tema răspândirii numelor inițial venerate de biserica constantinopolitană. Ne referim la instituționalizarea calendarului. Potrivit unei decretale a lui Grigore al IX-lea din 1232 a fost impusă, în cuprinsul *Christianitas,* obligația repausului festiv pentru următoarele zile: toate sărbătorile mariane și sărbătorile dedicate apostolilor, nașterea sfântului Ioan Botezătorul, sărbătoarea sfinților martiri Ștefan și Laurențiu, ziua sfântului Mihail. Puțin mai tîrziu, dar tot in cursul secolului al XIII-lea se va adăuga și sărbătoarea sfântului Nicolae.

Sintetizând, se poate concluziona, pe baza analizei parizience că procesul de concentrare onomastică este mai puțin dramatic decât în cazul englez și că există o ponderare între onomastica masculină și feminină ce corespunde perfect exigențelor ecleziastice, o frecvență a numelor germanice cu gust dinastic (să-l amintim aici pe Robert cel Pios ce a domnit între 996–1031) și inserarea unor antroponime de tipică savoare orientală, dar care fac rapidă carieră în onomastica occidentală (Ioan și Nicolae), probabil și prin sprijin universitar.

Deplasându-ne cu analiza noastră către răsărit, vom putea evidenția destul de multe diferențe, dar și anumite asemănări față de situațiile mai sus menționate. Procesul de concentrare onomastică are loc și în spațiul german. Karl F. Werner a pus în evidență evoluția numelor Konrad și Heinrich. În secolul al X-lea, acestea erau printre cele mai rare, dar și mai nobile apelative purtate în interiorul unui grup familial care-l va da germanilor pe

48 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 280.

primul rege necarolingian. Având în vedere prestigiul regal, fiecare familie care va reuși o alianță cu un purtător legitim al acestui antroponim nu va ezita să dea unei progenituri, fie primogenitura, fie cadetul, unul dintre aceste nume. Respectiva escaladare onomastică va conduce la o frecvență a celor două antroponime de o așa manieră încât formulele hipocoristice Hinz und Kunz (Heinrich și Konrad) vor ajunge să fie uzate pentru a desemna în mod metaforic „toată lumea”[49].

Pentru zona germanică meridională, corespunzătoare anticei Raetia, unele dintre izvoarele cele mai elocvente sunt *Bündner Urkundenbuch* și *Libri Confraternitarum* ale abațiilor din Reichenau, Sankt Gall și Pfäfers și conțin numele monahilor din secolele VII–IX. Aici au fost consemnate, pe lângă numele compuse germanice, circa 100 de nume de origine necunoscută, probabil prelatine, puține nume de origine greacă și creștină și câteva unități de sorginte latină.

La Zürich, spre exemplu, în secolul al XIII-lea printre numele masculine cele mai frecvente nu se găsește decât clasicul antroponim cu vocație eclezială Ioan, care însă e pe mizeră poziție a noua. Puțin mai spre nord-est, la Regensburg, la începutul secolului al XIV-lea, între primele zece nume consemnate de istoriografie nu figurează nici unul dintre sfinții celebrați cu asiduitate de biserică, Ioan fiind de-abia pe un și mai mizer loc 13. Una dintre modalitățile prin care totuși, încetul cu încetul, numele dorite de biserică vor avansa în ambianța germană se va datora și adaptărilor pe care sistemul ecleziastic le va accepta, în sensul preluării unor obiceiuri precreștine cu protagoniști creștini. Este documentată circumstanța că, în mediul german, exista un obicei numit *Minnetrinken*, o libațiune cavalerească precreștină. Cu acordul bisericii, consuetudinea se va aplica și figurilor de sfinți care vor fi evaluați drept *Minneheiligen*. Acești *Minneheiligen* erau sfântul Mihail, sfântul Ștefan, sfântul Ioan Botezătorul, sfântul Martin din Tours și Ulrich de Augsburg.

Situația menționată atât în cazul francez, cât și în cele exemplele din spațiul de dominație a limbii germane se schimbă însă, dacă privim spre destinul peninsulei italice. Deși moștenirea antroponimică latină este dusă cu demnitate de peninsula italică, totuși, până astăzi, dintre cele 150 de nume înregistrate cu asiduă frecvență, 30 sunt de origine germanică. Interesele politice și ecleziale care au afectat Roma în primul rând, ca motiv al dominației universale, au făcut ca amprenta germanică în onomastică să fie multistratigrafică: sunt nume gotice (Teodoric), longobardice (Rudolf, Alpertus), france (Carol, Robert), germane (Conrad, Henric, Frederic), normande (Guglielmo, Ruggiero, Tancredi). Un discurs separat trebuie făcut în Italia pentru zonele de dominație ale imperiului constantinopolitan (Veneția și Italia meridională[50] cu unele excepții determinate de concen-

49 Karl. F. Werner, *Liens de parenté et noms de personne*, în „Famille et parenté dans l’Occident médiéval”, Paris, 1977, p. 26.

50 Pentru ceea ce este definită Calabria „bizantină”, în secolul al XI-lea, situația numelor din administrație, consemnate de izvoare este următoarea: Leon (10,8%), Nicolae (8,4%), Ioan (7,5%), Constantin (4,3%), Teodor (2,9%),

trarea longobardă, ca de exemplu ducatul de Benevent)[51], unde numele predilecte sunt Vasile–Basilio, Cosma, Dumitru–Demetrio, Spiridon–Spiridione, Teodosie–Teodosio. Veneția este un caz cu totul particular, deoarece aici există un precoce sistem binominal, sub influență constantinopolitană, cu o viguroasă concentrare onomastică. Izvorul cunoscut sub denumirea de *Cartula oblacionis,* databil în anul 1090 recenzează numai 32 de unități antroponimice (distribuite la mult mai multe persoane) dintre care trei (Petrus, Iohannes și Dominicus) sunt cele mai frecvente, acoperind 60% din total[52]. În schimb, cel de-al doilea termen al binomului antroponimic este flagrant de divers existând, în același izvor, 91 de unități la 127 de indivizi recenzați cu nume dublu[53].

Pe coasta adriatică, în zona Rimini, Senigallia și Osimo, așa cum înregistrează *Breviarium Ecclesiae Ravennatis*, document din secolul al X-lea, ordinea numelor este Iohannes (28 de unități), Maria (16), Stephanus (14), Leo (nouă), Ursus (nouă), Petrus (opt), Dominicus (șapte), Martinus (șase), Theodosius (șase)[54]. Coborând spre centrul peninsulei, Roma în secolele XI–XII se bucură de un excelent inventar de nume despre care vom avea ocazia să mai vorbim întrucât, pentru registrul antroponimic al Bisericii Romane din întreaga Europă, exemplul roman este important. Acum să spunem că pe baza despuierii documentelor din secolele XI–XII de la bisericile Santa Maria Nova și Santa Maria in Via Lata, situația apelativelor în primele cinci poziții se prezintă în felul următor: pentru anii 980–1010, Ioannes, Petrus, Leo, Romanus, Benedictus; pentru intervalul 1070–1100, Ioannes, Petrus, Cencius, Benedictus, Romanus; pentru perioada 1160–1190, Ioannes, Petrus, Nicolaus, Romanus, Gregorius. Un recensământ ulterior făcut, pe același tip de izvoare, evidențiază unele mutații: Iohannes, Petrus, Nicolaus, Iacobus, Angelus, ultimele două nume înlocuind precedentele Benedictus și Romanus.

La Napoli, cele patru nume dominante între anii 912 și 949 erau Ioannes, Stephanus, Petrus și Leo[55]. La Barletta, în schimb, un număr de 66 de nume extrase din documente relevă prioritatea lui Ioannes cu 14 unități, urmat de Petru cu nouă unități.

În Sicilia, situația este mult mai neuniformă antroponimic. Un exemplu relevant pentru cercetarea noastră este Siracusa, unde două treimi din cuantumul onomastic, pentru perioada aflată în obiectiv, este de factură elenă cu prevalența antroponimelor grecești Alexie, Anaclet, Vasile, Belizarie, Calcedonio,

---

Gheorghe (2%), Eustatie (1,7%), Nichifor (1,5%).

51 Într-un mod care seamănă destul de bine cu evoluția transilvană a comunității de rit grec, Alberto Zamboni precizează: „*In molte comunità meridionali, peraltro, la Chiesa è rimasta legata al rito greco, cosa che ha favorito una precoce affermazione dell'agionimia e in particolare di quella bizantina e orientale, senza trascurare l'importanza dell'elemento monastico (anch'esso di forma greca) perdurato a lungo nel Medioevo*". Alberto Zamboni, *op. cit.*, p. 981.

52 La Veneția, formele numelor orientale nu sunt încă fixate, oscilându-se între Basilius și Vasilius, Demetrius și Dimitri.

53 Alberto Zamboni, *op.cit.*, p. 993.

54 *Ibidem*, p. 1.010.

55 Sante Bortolami, *op.cit.*, p. 469.

Calogero, Crisostom, Demetrie, Dionisie, Epifanie, Nicodim, Pancrațiu sau a numelor grecești mediate de limba latină Agatha, Cristofor, Eugen, Ieronim, Grigore, Irina, Nicolae, Sebastian, Ștefan, Teodor[56].

Revenind în Italia septentrională, constatăm că studiile realizate pe izvoarele diplomatice lombarde din zona Milano–Como au evidențiat, pentru secolul al XI-lea, 600 de nume diverse, germanice, latine, neolatine. Mai mult de jumătate dintre ele sunt germanice (400), iar majoritatea desemnează bărbați, construite în tradiția longobardă, anume francizate în aspectul grafofonetic de tipul: Aldo, Guido, Oddo, Prando, Ugo. Numele latino-creștine, în cuantum de 116 unități, sunt de tradiție târziu antică sau noutestamentară (Abundius, Deusdedit, Andreas, Iohannes, Dominicus), dar și prezențe hagionimice (Ambrosius, Elena, Gervasius, Magnus, Zeno).

La Genova, analiza comparată a trei documente diplomatice, fiecare la distanță de aproximativ un secol între ele, contrapune absența hagionimelor pentru primele patru nume (Guillelmus, Obertus, Ansaldus și Bonusvassallus) evidențiată într-un izvor datat la 1157, unei secvențe din 1251 care arată astfel: Guillelmus, Iacobus, Enicus și Iohannes[57]. Cel de-al treilea termen al comparației este un document din 1368 și semnifică triumful hagionimiei cu cvartetul Iohannes, Antonius, Nicolaus și Georgius[58].

La Bobbio (nordul extrem al Italiei centrale), în anul 1173, Ioannes și Petrus ating vârful frecvenței. La Roma purtătorii numelor Iohannes și Petrus erau 19,1% și 17% în jurul anilor 980 și 1010, tradiția hagiografică devenind permeabilă influxurilor franco-germanice de-abia în secolele XI–XII[59]. Sfinții cei mai importanți ocupau 38% din totalul antroponimelor masculine de la Milano în secolul al XIII-lea, în timp ce la Siena doar 24%, iar numele cele mai importante în cele două orașe erau Petru și Iacob[60], în timp ce la Genova se adăuga acestora Nicolae. La Florența însă primatul îl deținea Ioan și Iacob. Revenind la Genova, cronicarul Giorgio Stella nota, în anul 1405, că la începuturile organizării comunei, în *Consuetudo de virorum hominibus* (constituție medievală confirmată de regele Berengar al II-lea în anul 958), nu era prezent niciun nume de sfânt, în timp ce, la momentul în care redacta cronica, situația era total schimbată[61]. Faptul a fost confirmat de cercetările lui Benjamin Kedar atunci când a evidențiat că numele distinctive locale de tipul Guillielmus, Obertus, Lanfrancus sau Henricus au fost spulberate în două–

56 Alberto Zamboni, *op.cit.*, p. 1.022.

57 Situația e mobilă, întrucât între 1166 și 1181 Iohannes este al doilea nume la Genova.

58 Alberto Zamboni, *op.cit.*, pp. 993–994.

59 É. Hubert, *Évolution générale de l'anthroponymie masculine à Rome du Xe au XIIIe siècle*, în „Genèse médiévale de l'anthroponimie moderne: l'espace italien. Actes des tables ronde de Rome, 1993 et de Milan, 21–22 avril 1994", réunis par J.-M. Martin et F. Menant, École française de Rome, 1994, p. 580.

60 Numele Iacob este pe primul loc la Pistoia, la Florența, la Milano și la Chieri în anii 1219, 1260, 1266 și 1289, este al doilea la Genova în 1251 și la Reggio Emilia între 1216–1220. În Franța, numele Iacob beneficiază de o atenție modestă.

61 Sante Bortolami, *op.cit.*, p. 461.

trei secole de numele Iohannes, Antonius, Nicolaus, Georgius, Petrus, Bartholomeus, Iacobus[62].

Rămânând la exemplul genovez și raportându-l la alte orașe italiene, precizăm că Gianluca D'Acunti a oferit o perspectivă comparată între numele evidențiate în anul 1368 la Genova de *Consilia XV sapientium Antianorum*, în 1427 de *Catagrafia toscană* de la Florența și în 1461 de *Libro di anniversari* din Roma[63]. La Genova, primele opt nume sunt: Ioannes, Antonius, Nicolaus, Georgius, Petrus, Bartholomaeus, Conradus, Iacobus. La Florența, situația e următoarea: Giovanni, Antonio, Piero, Francesco, Bartolomeo, Domenico, Iacopo, Michele. La Roma în schimb trendul are această conformație: Giovanni, Antonio, Pietro, Paolo, Iacovo, Nicola, Francesco, Lorenzo (am transcris numele așa cum sunt ele prezentate în izvoarele examinate). Despre cum evoluează și se modifică situația antroponimică în dinamica noilor canonizări, un model specific ni-l oferă orașul Padova. Aici, sfântul Anton, mort în 1231 și canonizat în 1232, vede numele său purtat, în 1254, doar de 40 de padovani dintr-o listă de 2.647 de nume, în timp ce în 1275 el este deja pe locul al doilea, după Ioan, într-o listă de 718 de persoane[64]. Probabil este vorba de predarea ștafetei de la numele lui Antonie cel Mare la cel al lui Anton, franciscanul de origine portugheză.

---

62 Benjamin Kedar, *Noms de saints et mentalité populaire à Gênes au XIVe siècle*, în „Le Moyen Âge", 73, 1967, pp. 431–466.

63 Gianluca D'Acunti, *I nomi di persona*, în „Storia della lingua italiana", a cura di Luca Serianni, Pietro Trifone vol. II, Einaudi, Torino, 1993, p. 813.

64 Sante Bortolami, *op.cit.*, p. 466.

În peninsula iberică, dacă ar fi să luăm spre exemplu onomastica de sorginte catalană, deși situația este repetabilă și în alte regiuni, în secolele IX–X se înregistrează o largă prevalență a numelor germanice, datorită dominației vizigote care, deși se dizolvă sub raport lingvistic, a lăsat ca moștenire culturală antroponimia. Incidența numelor germanice atingea în secolele menționate 75% din totalul unităților recenzate. În anul 975, în Catalonia, potrivit unui document diplomatic, dintr-un total recenzat de 238 de persoane diverse, se disting 172 de unități antroponimice, în timp ce la o altă înregistrare cu caracter juridic, din anul 1175, din 272 de indivizi consemnați pot fi detașate doar 44 de antroponime, cu un raport de concentrare onomastică de șase la unu. Această situație va induce apariția imediat succesivă a numelui dublu în regiunea iberică nominalizată. În arealul cantabric (Spania septentrională), între secolele al IX-lea, și al XII-lea, se observă o reducere a patrimoniului onomastic cu preferințe creștino-germanice. Panoplia de nume pentru secolele IX–X conține nume de tipul Alvaro, Fernando, Gomez, Gonzalvo, Gutterius, Rodericus, Raimundus, Pedro, Juan, Maria. În următoarele două secole însă, onomastica creștină marchează triumful în această zonă: Andres, Domingo, Esteban, Pedro, Salvador sunt numele de majoritară elecție. Antroponimele germanice vor rămâne atașate de personajele de înaltă extracție socială laică, și clericală deopotrivă.

◆ ◆ ◆

O analiză particulară în dinamica onomasticii europene o solicită antroponimul feminin Maria. Folosit cu destul de mult entuziasm în imperiul constantinopolitan, ca urmare a devoțiunii remarcabile ce înconjoară figura Maicii Domnului, apelativul Maria nu este înconjurat cu aceeași reverență timpurie în spațiul occidental al *Christianitas*. Fecioara este aici puțin solicitată onomastic în primul mileniu, marcând decisiv diferența dintre cultura antroponimică greacă și cea latino-germanică. Breșa pe care o va face numele Maria în Occident se va baza pe frecvența tot mai puternică a acestui nume, sub influență constantinopolitană, în spațiul mediteranean, mai cu seamă în Italia centrală și meridională, în regatele hispanice sau în anumite zone din sudul extrem al Franței. Impulsul definitiv pe care îl primește Maria, pentru difuziunea pe zona cultivată a societății occidentale, va veni la sfârșitul secolului al XI-lea, prin strădania și devoțiunea ordinului cistercian, toate mănăstirile acestei congregații monastice fiind închinate Fecioarei.

Dacă analizăm cercetările întreprinse pe urmele numelui Maria în Europa, vom constata, fără niciun fel de îndoială, două zone cu caracteristici diferite. Zona puternic influențată de uzul limbilor romanice și de cultivarea raporturilor constante cu Constantinopolul asimilează, destul de rapid, numele Maria și-l difuzează cu frecvențe tot mai înalte. Zona culturii germanice sau filogermanice tratează cu extremă răceală acest antroponim, receptându-l tardiv și atunci, probabil, ca urmare a presiunilor Bisericii Romane. Să vedem câteva repere statistice în această speță: în ducatul de Napoli (de unde provin angevinii ce se instalează pe tronul maghiar în secolul al XIV-lea): potrivit unei recenzări făcută de Bartolomeo Capasso în *Monumenta ad Neapolitani ducatus historiam pertinentia,* pentru perioada 912–1139, în interiorul a 681 de documente despuiate, numele Maria apare de 93 de ori, ocupând un procent de 27,50% din totalul antroponimelor colectate, fiind urmat de Anna, cu 43 de intrări[65].

În Spania, Maria se detașează ca un nume majoritar cu variații locale și regionale. Frecvența acestui antroponim în secolul al XII-lea hispanic este atât de mare, încât depășește pe alocuri 50%[66]. În Asturia, spre exemplu, în Evul Mediu târziu, numele Maria oscilează între o medie maximală de 40,75% din categoria numelor de gen feminin și un minim de 22,58%, foarte riguros înregistrat între anii 1490–1500. O perspectivă mediană în durată lungă ne dezvăluie că între 1200 și 1500, 32,86% din totalul femeilor documentate în regatul astur poartă numele Maria (una din trei)[67].

---

65 Matteo Villani, *L'onomastica femminile nel ducato di Napoli: l'esempio di Maria*, în „Mélanges de l'Ecole française de Rome, Moyen Age", année 1994, volume 106, nr. 2. p. 643. *„Infatti generalmente l'attenzione sul nome Maria è dedicata alla sua diffusione dal XIII secolo in poi, dovuta alla predicazione mariana tardomedievale, grazie alla quale ancora oggi Maria è il nome femminile più diffuso, ma si bada meno ai secoli precedenti. Inoltre pensiamo che una diffusione tardomedioevale del nome sia più ammissibile per l'Europa continentale (Francia e Germania) che non per l'Italia*". *Ibidem*, p. 645.

66 Dieter Kremer, *Onomastica e historia de la lengua*, în Manuel Ariza et al., *Actes del I Congreso Internacional de la Lengua Española*, Madrid, 1988, vol. II, pp. 1583–1612.

67 Julio Viejo Fernandez, *La onomastica asturiana bajomedieval. Nombres de*

Viceversa, acolo unde este dominantă cultura germanică, apelativul Maria este inutilizat sau de cele mai multe ori apare izolat, ca o excepție antroponimică, desemnând persoane străine sau cel mult cosmopolite. Chiar și cazul italian, dacă-l privim cu ochi contemporan, este strident și duplicitar. Astfel, în anumite zone de tradiție longobardă din nordul Italiei numele Maria nu e folosit până prin 1150, dar recuperează incredibil în siajul activității disciplinatoare a bisericii. Constatăm că, în aceeași zonă, la 1250 este cel mai folosit, cu un procent de 12,1%. Alte repere ale absenței cronice a numelui Maria întăresc afirmația noastră precedentă: antroponimul Maria nu e deloc reperabil la Basel în secolul al XIII-lea, nu apare deloc la Blois în 1334. În alte zone, precum Wroclaw/Breslau apare o singură dată în 1346, spre exemplu, iar în Suedia este documentat pentru întâia oară de-abia în 1385.

◆ ◆ ◆

Raportarea amănunțită a Bisericii la procesul de denominare a indivizilor în perioada secolelor XI–XIV o vom analiza într-un capitol de sine stătător. Aici ne vom opri asupra unei dimensiuni a antroponimiei medievale care cercetează numele dinastice. Se estimează că procesul de preluare, în rândul supușilor, a numelor deținute de suverani sau principi se difuzează în mod destul de coerent până la începutul secolului al XII-lea, după care înregistrează un relativ reflux.

Tehnica medievală a impunerii unui nume deținut de un dinast a înregistrat o evoluție aparte. În imperiul carolingian era stabilită prin reguli de fier exclusivitatea numelor regale. Antroponimul care-l desemna pe cel ales rege devenea un *nomen cum meritis*. Această tipologie de nume poate fi surprinsă în secvența Carol cel Mare – Carol cel Pleșuv și comportă o particulară specializare pentru demnitatea regală. Numele regelui nu putea fi transmis fără acordul acestuia. De apelativul suveranului, cum am mai pomenit, era legată o particulară prosperitate și noroc în viață și trebuia, cel puțin formal, envizajată încă din faza botezului o eventuală carieră prosperă pentru cel care ar fi putut primi numele regelui. Dacă pentru partea bărbătească am văzut că este funcțional numele Carol (dar și altele de tipul Ludovic, o glumă antroponimică cu serios suport științific numindu-l pe Louis XIV – Regele Soare drept Clovis/Clodovech al XIV-lea), pentru partea feminină un *nomen cum meritis* era considerat Gisela/Ghizella. Gisela se numea, spre exemplu, unica fată născută din căsătoria lui Ludovic cel Pios cu Iudita, în jurul anului 820. Arhetipul îl crease regele Pepin când impusese acest nume, în anul 757, primei fiice născute după încoronare. Era considerat numele carolingian feminin cu cel mai mare prestigiu și, prin reflex, cel mai frecvent impus. Nu întâmplător și prima regină a regatului maghiar, de altfel de stirpe germanică, a avut acest nume dinastic carolingian.

---

persona y procedimentos denominativos en Asturia de los siglos XIII al XV, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1998, p. 443.

Când ne referim la dinastii, desigur, primul îndemn mental este să enumerăm dinastiile regale care s-au succedat pe tronul diverselor stăpâniri clasice europene. Acest stereotip trebuie depășit, întrucât dinastice sunt și numele din numeroase familii ducale, comitale, markgrafale sau baronale. Se crede că această difuziune a numelor dinastice are o legătură cu fenomenele de structurare a puterii, mai ales în contextul dezvoltării societății de tip feudal. S-a constatat, statistic, că în zonele geografice unde legătura dintre suzeran și vasal era foarte puternică, denominația derivată din numele seniorului este destul de accentuată. Trecerea patrimoniului onomastic de la familia suzeranului la cea a vasalului are loc în condițiile ranforsării legăturii feudo-vasalice marcată, dincolo de ritualul simbolic și stabilirea unui tip de înrudire instituțională, de înrudirea de tip carnal prin contractarea unor raporturi matrimoniale. Așadar, de la o „consanguinitate" instituțională se trece la tipul de consanguinitate în sens propriu. Iar extensiunea extrafamilială a numelor dintr-un nucleu consanguin se realizează prin sistemul vasalic și cel al înrudirii spirituale, modelate și adaptate la tipicul occidental după o matrice prezentă în imperiul constantinopolitan (nași). Multiplicarea în josul piramidei a raportului de dependență instituțional/carnală va conduce la difuzarea progresivă a numelui suzeranului/suveranului. Faptul că în Flandra numele Baudouin a devenit atât de frecvent se datorează succesului politic al conților de Flandra. Familia comitală, în succesiune genealogică, a reușit să țească o puternică rețea de supuși prin intermediul vasalității. Iar exemplul englez cu William e chiar strident.

Depresia numelor dinastice, nu a celor deja adânc înrădăcinate, ci a acelora care funcționau provincial și în durată scurtă, va fi semnificată de dezagregarea legăturilor instituționale de tip feudo-vasalic, în contextul secolului al XIII-lea. Este marcat definitiv, și în acest sector, triumful urbanismului european și revigorarea țesutului social amorțit de autarhia feudală. Va fi unul dintre motivele care va face loc activ procesului ecleziastic de preluare și compensare a unităților antroponimice, prin recursul la stocul onomastic de sorginte exclusiv ecleziastică. Iar în acest proces, mai cu seamă în zona urbană, un primat îl vor deține ordinele mendicante.

Biserică, hierocrație și antroponimie între secolele XI–XIV

Mulți dintre cercetătorii antroponimiei medievale au subliniat că, dincolo de implicațiile de ordin social, demografic și factori de funcționalitate, impunerea monopolului onomastic din partea puternicei hierocrații postgregoriene se datorează nu unor intenționalități prevalent politice, ci unor reflecții profunde asupra ideii creștine de funcționare a indivizilor–persoane ca *servi Domini* – neținând cont de rangul și etnia lor[68] – și de agregarea lor comunitară. Biserica Romană, în context, indică tot mai accentuat valoarea numelui ca *signum,* capabil să definească poziția individului, nu atât în raport cu lumea vizibilă și în particular cu societatea și familia, cât mai ales în relație cu universul invizibil și sacru.

Este un truism faptul că încă din epoca târziu antică s-a simțit, în ambianța creștină, nevoia de a lega identitatea unui individ de a unui profet, a unui apostol sau a unui martir. Primirea numelui acestuia constituia accesarea unui raport intim, personal, cu un camarad spiritual invizibil capabil să conjuge misterios cerul cu pământul, dar și să realizeze un transfer sperat de competențe cu predestinare către acțiuni pozitive. În calitate de *amici* și *famuli Dei*, sfinții puteau să devină astfel patroni și intercesori ai persoanelor, dinastiilor, orașelor, națiunilor, obținând drept contraprestație a unui astfel de patronat „clonarea" numelui în mediul fidelilor. Raportul cu sfântul, instituit prin omonimie, are legătură directă cu valoare salvifică a sfinților. Iar aceasta din urmă este o creație a Evului Mediu, a activității bisericii și a reflexului ei în comunitate. Prea puțin din stratul precreștin se regăsește în asignarea numelor de sfinți, mai ales că aceste apelative au detronat multe nume precreștine cu caracter sacru specifice popoarelor germanice spre exemplu. Nașterea copilului, într-una dintre zilele marilor sărbători creștine, purta după sine o speranță eficace relativă la destinul noului născut. Puterea zilelor sacre era unită cu puterea numelor sacre[69]. Se considera că o forță specială este transmisă persoanelor prin coincidența zilei nașterii sau a celei de botez (renașterea întru spirit) și că din sfinți emană, în ziua sărbătorii

68 H. I. Marrou, *Problèmes généraux de l'onomastique chrètienne*, în *L'onomastique latine. Colloques internationaux du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, 13–15 octobre 1975,* Paris 1977, pp. 431–435.

69 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 342.

lor, o tărie particulară care-i ferește pe purtătorii acestor nume de demoni și de entități necurate. Aceasta este o tradiție care provine, din nou, pe filieră răsăriteană, iar Occidentul o va asimila de-abia în secolul al XII-lea. În *Christianitas*, urmele cele mai vechi ale asignării numelui derivat din sfântul zilei se întâlnesc în legătură cu ziua consacrării unui nou episcop. Dacă la Constantinopol regula era ca episcopii să fie consacrați duminica, întrucât este ziua Domnului, în Occident, începând cu secolul al VII-lea, consacrarea se făcea și de sărbătorile sfinților. Permanența sfântului era resimțită prin intermediul moaștelor, al frecventării și onorării acestora, sub influență, desigur, provenită iarăși din imperiul grec, dar existentă în tot bazinul mediteranean. Dacă aceste moaște aveau și o relevanță cu caracter exorcizant, cu atât mai mult numele sfântului era difuzat printre credincioși. Un exemplu războinic în acest sens este dat de împăratul Otto cel Mare (936–973). El l-a considerat drept propriu patron pe sfântul Mauriciu, în legătură strânsă cu posedarea de către dinastia saxonă a lăncii lui Mauriciu. Respectivul instrument militar ar fi avut în interior piroane cu care a fost străpuns Hristos. Când i-a înfrânt pe unguri, în anul 955 în bătălia de la Lechfeld, Otto a atribuit victoria acestei arme și sfântului Otto, dar și sfântului Laurențiu, care era sărbătorit în ziua respectivă. Imediat s-a constatat o creștere exponențială a cultului acestor sfinți în cuprinsul imperiului occidental[70].

Sugestiile care vin din partea istoricilor culturii au vorbit, pentru Evul Mediu timpuriu, de o acomodare reciprocă a culturii latine și a cutumelor germanice, tranziție pluriseculară ce se manifestă și în domeniul onomastic. Atât timp cât biserica a înregistrat un nivel de reactivitate scăzut față de formulele politice de organizare (regat, imperiu), onomastica germană a rezistat la concurență cu cea creștină, oferind și exemplarități care au fost introduse mai apoi în circuitul sfinților (sfântul Ulrich, sfântul Hubert etc). Dar odată cu stabilizarea teocrației la nivel european, se înregistrează un trend semnificat de stimuli eclezi-astici în direcția diminuării graduale a onomasticii germanice și de concentrare a populațiilor din *Christianitas* pe utilizarea numelor religioase și în special a numelor apostolice, teoforice sau martirice. Se preferă, de cele mai multe ori, impunerea unui nume aparținând unui sfânt cu vocație universală decât unuia cu reverberație locală. Semnificativă apare așadar circumstanța că, așa cum am menționat, deja la 1232 Grigore al IX-lea fixa o listă de sărbători oficiale care trebuiau respectate în tot cuprinsul Bisericii Romane, practic oferind un clar îndrumar antroponimic cu încărcătură religioasă.

O puternică influență în stabilizarea antroponimiei de tip creștin s-a datorat unor evoluții teologice specifice Bisericii Romane. Apariția și cariera conceptului de Purgatoriu în teologia occidentală este una dintre acestea. Purgatoriul oferea posibilitatea de a-i ajuta pe cei defuncți în tranzitul lor către veșnicie prin intermediul liturghiilor rostite de preoți, a rugăciunilor adresate

70 *Ibidem*, p. 347.

sfinților, a milosteniilor și postului rudelor. S-a accelerat fără preget, prin reflex, numărul de liturghii și apariția capelelor private, s-au intensificat exponențial rugăciunile devoționale adresate sfinților[71].

Iconomia mântuirii prin intermediul acestui Purgatoriu inducea ideea că e util să te dotezi sau să-ți dotezi copiii cu un nume care să-ți/le asigure un raport cu un sfânt și protecția după moarte. Prin relaționarea cu credința despre Purgatoriu, cultul sfinților din Biserica Romană și-a modificat tradiția și s-a îndepărtat, pe acest calup al analizei, de tradiția orientală. Oportunitatea de a influența, prin intercesiunea sfinților, nu doar această lume, dar și tranzitul în lumea cealaltă era ceva cu totul nou. Procesul va încuraja reforma radicală a calendarului Bisericii Romane, accentul fiind pus, tot mai puternic, pe sfântul zilei. Simptomatic este faptul că din această perspectivă, a sfântului care „remorchează" sufletele în lumea de apoi, se va accentua și difuzarea numelui Mihail în Occident, dar doar din a doua jumătate a secolului al XII-lea.

Sistemul gestiunii relicvelor sfinților a avut o contribuție decisivă la activitatea de difuziune a numelor programate spre a fi distribuite de Biserică în mijlocul credincioșilor. Inițial rămășițele unui sfânt erau concentrate într-un mormânt. Acolo se construia o biserică cu masa de altar și se oficiau liturghii pentru el, dar doar cu ocazia aniversării morții. Deja, în timpul carolingienilor, a fost înregistrată o creștere a numărului de liturghii dedicate sfinților, iar moaștele diverșilor intercesori recunoscuți sau acceptați de Biserica Romană au fost distribuite în alte biserici chiar la distanțe destul de mari. În consecință, fiecare lăcaș de cult a început să săvârșească liturghii dedicate sfinților a căror relicve le aveau în custodie. Se credea că sfinții, cu cât vor fi mai des invocați prin servicii divine, cu atât mai mult își vor potența binefacerile, astfel că numărul de liturghii s-a multiplicat din nou. Bineînțeles că apelativele sfinților, ale căror moaște au itinerat prin diverse locații ecleziale, au intrat rapid în circuitul antroponimic local prin grija canonicilor, parohilor sau monahilor care slujeau respectivul lăcaș de închinăciune. Din secolele al IX-lea și al X-lea încep să se redacteze și oficiile liturgice în onoarea sfinților în Occident, întărind astfel impactul liturgic al prestației și numelui acestora. Un exemplu ilustrativ în acest tip de discuție este oficiul liturgic primitiv compus de Reginald de Eichstätt, în anul 960, în onoarea sfântului Nicolae care, de-abia împrumutat din patrimoniul de sfinți al imperiului constantinopolitan unde nu existau liturghii speciale pentru sfinți, trebuia adaptat la mentalitatea religioasă și rigoarea liturgică tipic occidentale.

Din aceeași epocă, a sfârșitului primului mileniu creștin, cu reverberații însă în secolele următoare, putem observa emergența unei categorii aparte de nume. Sunt acele unități antroponimice legate de numele lui Dumnezeu care, potrivit unor exegeți, ar deriva din practica exorcismului. Având în vedere eficacitatea

71 Jacques Le Goff, *La naissance du Purgatoire*, Paris, 1981, p. 164, 324,

invocării lui Dumnezeu, în contextul practicilor magice, se poate stabili existența unei categorii de nume extrase din formulele de exorcizare, unități care însă nu pot fi tipologizate ca teoforice sau simbolice, ci, mai degrabă, ca nume „motivate religios”[72].

În pofida divergențor ecleziale, clamate de istoriografiile partizane ale separației bisericești, influența Marii Bisericii asupra cultului sfinților din *Christianitas*, în timpul hierocrației, este foarte puternică mai ales prin intermediul teologiei icoanei. Am ridica aici un semn interogativ asupra persistenței punctului de vedere referitor la „schisma din 1054” care se menține nealterat în istoriografia seculară și bisericească de la noi. Nu sunt evaluate deloc, în această speță, influxurile pozitive ce vin dinspre Orient spre Occident și sunt acceptate în mod voluntar și total deschis în *Christianitas*. Semnificativă, în direcția celor menționate, este receptarea teologiei icoanei a lui Pseudo-Dionisie Areopagitul de către abatele Suger de Saint-Denis cândva pe la jumătatea secolului al XII-lea. Am adăuga că, la sfârșitul aceluiași secol, este tot mai citat de către autorii latini sfântul Ioan Damaschinul, cu un rol fundamental în procesul de conexare a antroponimelor sfinților cu imaginile acestora. Diferența percepută dintre sfinții veneraţi în *Christianitas* și proveniți din ambianța rituală romană, în relație cu cei proveniți din imperiul grec era că dacă primii erau considerați, în mod tradițional, ca având o eficacitate circumscrisă, cei din cea de-a doua categorie erau estimați ca având o competență universală, oriunde ar fi fost invocate numele lor ei putând acționa pozitiv și neîngrădiți. Credem că acest aspect subvenționează multe dintre motivele care au determinat acceptarea în teologia practică a Bisericii latine a sfinților orientali, estimați ca posesori ai unor acțiuni pozitive cu rază mărită de acțiune. Reținem ca exemple pe sfânta Ecaterina și pe sfânta Margareta. Cele două erau considerate ca având o acoperire universală în ceea ce privește ajutorul oferit femeilor însărcinate.

Explicațiile referitoare la emergența și triumful numelor creștine asupra numelor etnice au fost căutate, așa cum era firesc, în evoluțiile politico-teologice care au marcat secolele XI–XIII. Astfel, se poate exemplifica cu numele Petru a cărui expansiune ar fi substanțiată de puternica afirmare a primatului petrin odată cu pontificatul lui Grigore al VII-lea. Un izvor filogregorian afirma în a doua jumătate a secolului al XI-lea că *„numele Petru este pe buzele tuturor mai dulce ca mierea”*[73]. Numele Ioan ar fi decolat odată cu elaborarea unei teologii și a unei practici baptismale a copilăriei, dar și din dorința de a marca dubla calitate de Înaintemergător și de vizionar al tainei Mântuirii. Numele Iacob și-ar datora cariera onomastică influenței exercitate de sanctuarul de la Compostela și numeroaselor cohorte occidentale care

72 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 264.

73 Pentru numele Petru a se vedea excursul metodologic schițat de Maria Giovanna Arcamone, *La diffusione del nome Petrus nel medioevo,* în *La figura di San Pietro nelle fonti del Medioevo. Atti del Congresso tenutosi in occasione dello Studiorum universitatum docentium congressus (Viterbo e Roma, 5–8 settembre 2000),* a cura di Loredana Lazzari e Anna Maria Valente Bacci, Louvain, 2001, pp. 53–69.

făceau pelerinaj la mormântul acestui apostol. Ca să ne referim și la numele mai noi, vehiculate la începutul secolului al XIII-lea, putem aprecia că Francisc, Dominic și Anton sunt antroponime care se impun ofensiv din a doua jumătate a secolului al XIII-lea, în siajul genezei și maturizării ordinelor mendicante, precum și a spiritualității acestora deosebit de oportună în raport cu evoluția mediului urban. O remarcă se cuvine făcută și în direcția onomasticii feminine. Din secolul al XIII-lea va face o largă breșă în antroponimia feminină, după cum am precizat, numele Maria, în mod explicit datorită pietății mariane profesate de ordinul cistercian, a rafinării teologice, a polemicii anticathare (deoarece se considera că „ereticii" blamau maternitatea și umanitatea în suferință), în condițiile în care se dezvoltaseră schemele mentale cu privire la căsătorie, familie și maternitate, a tipologizării unei spiritualități feminine cu caracteristici afective și misticizante, a propagandei dominicane care, preluând filonul cistercian, a onorat și gratificat persoana Mariei ca „*mama cea dulce a tuturor*".

Mai există o explicație pe care unii exegeți o invocă atunci când se referă la interesul bisericii pentru procesul de impunere a numelor și creare a unui rezervor onomastic eminamente creștin (veterotestamentar, neotestamentar, teoforic, martiric). Este vorba de opoziția care există între exigențele stirpei, prin esența lor segmentare și private, deci flagrant centrifuge și aspirațiile dogmatice ale Bisericii ce tind spre unicitate și universalitate[74].

Este cazul să amintim că, în plină hierocrație, o semnificativă contribuție la disciplinarea numelor și introducerea unor unități antroponimice „canonizate" o are așa numita „Biblie de la Paris" (se numește așa deoarece este o ediție universitară). Ediția scripturistică aducea inovații în structurarea textului sfânt prin fixarea unei noi ordini a cărților Bibliei, o nouă așezare a capitolelor, canonizarea unor prologuri și, extrem de semnificativ pentru cercetarea noastră, alcătuirea unor glosare de nume ebraice[75]. Investigațiile făcute de specialiștii în codicologie au stabilit că, pentru perioada anilor 1170–1230, a explodat forma portabilă a manuscriselor Sfintei Scripturi, iar din punctul de vedere al producției manuscriselor Noului Testament, centrul de greutate al acestora a fost Europa meridională cu următoarea repartizare: din Italia septentrională provin circa 50% dintre manuscrisele inventariate, 15% din Franța meridională, 4% din alte centre, în timp ce 31% nu au putut fi localizate[76].

◆ ◆ ◆

Vehiculul esențial pe care l-a utilizat hierocrația pentru a monopoliza procesul de impunere al numelor din rezervorul

74 Teza pare a fi justificată mai ales de perioada contemporană când, potențat fără prea multe rezerve individualismul, se creează breșe în tradiția onomastică cu apariția unor antroponime fie preluate din ambianță necreștină, fie nume inventate în virtutea sonorității sau a tributului adus tehnologiei.

75 Chiara Ruzzier, *La produzione di manoscritti neotestamentari in Italia nel XIII secolo: Analisi codicologica*, în „Segno e testo. International Journal of Manuscripts and Text Transmission", Università di Cassino, nr. 6/2008, pp. 249–250.

76 *Ibidem*, p. 259.

onomastic creștin a fost botezul. Înainte însă de a discuta despre botez, funcționalitatea și caracteristicile acestuia, se cuvine făcută observația că procesul hierocratic din secolele XI–XIV a încercat, și a și reușit în cele din urmă, să integreze existența omului într-o logică perfect și liniar creștină în care fiecare etapă a vieții este ritmată de timpii și instituțiile ecleziastice, oglindind practic „proiectul istoric" al lui Dumnezeu. Fie că e vorba de botez, căsătorie sau moarte, biserica „cenzurează" activitatea persoanei și a comunității, o încadrează și o adaptează exigențelor sale teologice, culturale, dar și politice.

Intrarea în comunitatea creștină este succesivă nașterii. Nașterea este considerată în sine, ca act biologic, un eveniment deplorabil. Avem o perspectivă sugestivă asupra acestui moment inițial din viața ființei umane, ce aparține celui mai redutabil pontif al Evului Mediu târziu. Nu e altul decât Inocențiu al III-lea, pe numele lui laic Lothar da Segni. Inocențiu al III-lea, în celebrul său tratat *„De Contemptu mundi"*, se lamentează sfâșietor pe tema nașterii și desfășurării vieții omului: *„cine dă ochilor mei izvorul lacrimilor pentru a putea plânge mizerabila intrare în condiția umană, păcătoasa desfășurare a existenței sale și execrabila sa dispariție*". Puțin mai încolo, Lothar da Segni continuă în aceeași notă, opinând că: *„Omul este făcut din praf, noroi și cenușă și ceea ce este cel mai abominabil din sămânță spurcată. Este conceput în desfrâul cărnii, în vălvătaia voluptății și ceea ce este cel mai ignobil în noroiul păcatului. El se naște pentru frică, pentru durere și ceea ce e cel mai dezolant pentru moarte*". Așadar, nașterea unui copil este asimilată în debutul secolului al XIII-lea, în interpretarea pontificală, unui moment carnal prin esența sa, a maximei înstrăinări față de Dumnezeu și a ignorării abisale a condiției inițiale a omului ca și creație a lui Dumnezeu. Or, tocmai acesta este rolul bisericii în general și al tainei botezului în special, acela al restituirii omului născut lui Dumnezeu.

Botezul și atribuirea unui nume transformă în accepțiunea bisericii o non-existență sau mai bine zis o existență naturală – unii clerici o definesc de-a dreptul bestială – și, în consecință, inacceptabilă, inexprimabilă social, într-o existență culturală care poate fi acceptată și inserată social. Dar mai există un aspect pe care onomastica nu-l sesizează de multe ori. Este vorba de dimensiunea teologală a numelui în sens propriu și nu figurat. Botezul este văzut ca o a doua naștere sau mai bine zis adevărata naștere[77] deoarece: *„Dumnezeu îl cunoaște pe fiecare după numele lui, și prin faptul că-l cheamă pe fiecare după numele lui, Dumnezeu îl face să existe*"[78]. Indicații în acest sens sunt conținute în Biblie, unde în Cartea lui Isaia scrie: *„Le voi da în casa Mea și înlăuntrul zidurilor Mele un nume și un loc mai de preț decât fii și fiice; le voi da un nume veșnic și nepieritor*"[79]. Reprezentativ

77 Patrice Beck, *Le nom protecteur*, în *Cahiers de recherches médiévales*, nr. 8, 2001, *La protection spirituelle au Moyen Âge*, p. 165.

78 V. Feroldi, *Dieu connaît chacun par son nom*, în *Le nom et la nomination, Sources, sens et pouvoir*, sous la direction de Noël Clerget, Paris, 1990, p. 271.

79 Isaia 56,5, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 721.

este de asemenea faptul că biserica, mai cu seamă de la începutul secolului al XI-lea, era riguros atentă cu respectarea adecvată a timpului cuvenit pentru aplicarea botezului. Fără botez și impunerea numelui, nou-născutul este condamnat la o existență „animalică". După moarte, fără numele de botez, care se înscrie în ceruri în Cartea Vieții, nou născutul nu va mai putea fi indentificat în momentul Mântuirii[80]. De altfel, din cazuistica care a ajuns până la noi, în cazul morții accidentale a unui copil nebotezat, pedeapsa era mult mai mare decât pentru moartea unuia deja botezat, din simpla rațiune că părinții, în special mama, neaducând copilul la biserică în vederea administrării tainei baptismale i-a limitat în mod intenționat intrarea în ceruri. Cu cât mama făcea parte dintr-o categorie socială mai înaltă, cu atât pedeapsa aplicată era mai severă.

Atribuirea numelui în interiorul ceremoniei botezului este un moment fundamental al existenței personale la mai multe niveluri, pentru că acest cod onomastic exprimă individualitatea și identitatea ființei, natura sa intimă și subiectivă în contextul social. Este necesar să se înțeleagă că în Evul Mediu numele de botez constituie marca de identificare a purtătorului ca actor social, iar atribuirea lui este determinată în mod necesar, în secolele XI–XIV, de reguli precise, stimulate și deseori controlate de instituțiile ecleziastice în strânsă conexiune cu identitatea socială a persoanei și a grupului în care persoana este inserată. De cele mai multe ori relația dintre persoana botezată și numele de botez relevă valorile mistice care-i sunt atribuite acesteia din urmă, dar procedura de atribuire a numelui, însăși consistența formală a ceea ce numim noi nume, are și o accepțiune și o finalitate juridică, mai cu seamă după sistematizarea dreptului canonic din secolul al XII-lea. Cu siguranță că nu e nevoie de exagerări care să cantoneze preocupările antroponimice ale bisericii doar în ultimele trei veacuri ale Evului Mediu. Izvoarele juridice relevă, spre exemplu, un canon din secolul al VII-lea, înscris fals între cele de la Nicea, care îi exhorta pe credincioși ca atunci când practică botezul copiilor să le impună nume creștine și nu gentilice. Se întâmpla uneori că un nume de botez, în acord cu factorii decidenți ai bisericii locale, putea să fie abandonat de comunitate, atunci când un număr de persoane care au deținut acest nume au fost protagoniști ai unor evenimente neplăcute ori numele respective au fost asociate ideii de neconformitate cu gustul comun.

Biserica, instituția ce controlează în secolul al XIII-lea în majoritatea țărilor din *Christianitas* patrimoniul onomastic creștin și îl augmentează prin diferite metode, se implică în procesul de aplicare a numelui prin medierea liturgică[81], deoarece liturghia este, în lumea medievală, principala cale de a transmite credința. Ancorată în istorie, liturghia, prin codificarea ei, exprimă

80 Patrice Beck, *Discours littéraires sur l'anthroponymie (VIe–XVIe siècles)*, în *Genese médiévale de l'anthroponymie moderne*. Tom IV. *Discours anthroponymiques (VIe–XVIe siecles)*, sous la direction de Patrice Beck, Université de Tours, 1997, pp. 121–161.

81 Eric Palazzo, *Foi et croyance au Moyen Âge. Les médiations liturgiques*, în *Annales*, année 1998, volume 53, nr. 6, p. 1131–1154.

diverse trepte ale credinței care semnifică și etapele evoluției sociale și politice a societății medievale. În practica liturgică și în textele normative care o definesc, cuvintele pronunțate de actorii ceremoniei apar ca fiind adevărate afirmații ale credinței. Cel mai prezent este acest aspect în liturghia baptismală. În teologia Bisericii Romane botezul este prin excelență sacramentul-taina credinței „*sacramentum fidei*". Departe de a fi suspectat de fixism, ritul botezului înregistrează anumite modificări generate de modulațiile numărului de credincioși și ale caracteristicilor acestora[82]. Astfel, dacă inițial, adresabilitatea acestui sacrament este concentrată în zona adultă a societății târziu antice, ulterior, pe măsura difuzării creștinismului în straturi tot mai profunde ale țesutului etnic și social, botezul și întreaga alcătuire liturgică ce-l anturează suferă nuanțări. În primele secole, botezul nu era administrat decât de Paști și de Rusalii, impunerea numelui personal și taina botezului fiind separate. La început, în inima ritului de săvârșire a botezului, așa cum atestă texte din primele secole ale creștinismului,[83] este mărturisirea credinței exprimată de tripla interogație a celebrantului căreia îi răspunde tripla confesiune a neofitului. Însoțind fiecare răspuns se procedează la tripla imersiune care simbolizează includerea credinței în concepția trinitară.

Introducerea în Galia, în secolul al VIII-lea, a formulei *Et Ego te baptizo*[84] rostită de preot are repercusiuni asupra modificării ritului: actul central al botezului nu mai este mărturisirea de credință a celui botezat, ci cuvintele preotului ce săvârșește botezul. Deja din secolele VIII–IX se consideră formula preotului ca o condiție *sine qua non* a tainei botezului, în timp ce tripla mărturisire de credință a celui botezat trece în plan secund. Biserica, prin intermediul „miniștrilor" săi, restrânge capacitatea celui botezat de a fi protagonist liturgic și își asumă rolul esențial în conferirea identității sacre și juridice a persoanei care solicită botezul, încadrându-i acestuia existența într-un tipar anume. Consecința onomastică este evidentă. Din secolul al XI-lea, mai cu seamă în condițiile proliferării monahismului clunisian și a mișcării reformatoare conexe, Biserica Romană asumă tot mai activ sarcina distribuirii numelor persoanelor botezate, unități corespunzătoare unui program ecleziologic și politic. Ca reacție la mișcările eretice valdense, catare și mai ales petrobrusiene, care contestau utilitatea botezului noilor născuți, biserica abandonează trendul precedent al botezului nou-născuților doar de Paști și Rusalii și recomandă masiv botezul pruncilor imediat după naștere,

82 Primul ritual roman complet numit și *Sacramentarul gelasian* a fost alcătuit în perioada pontificatului lui Gelasie I (492–496). În mod semnificativ, în secolul al VIII-lea, în acest sacramentar este înscrisă interogația cu numele celui chemat să fie botezat. Ulterior, în Pontificalul din secolul al XII-lea, formula interogativă este validată în felul următor: *Quis vocaris? Johannes. Et consequenter ait baptizans: Johannes, credis in Deum....?*

83 B. Bobrinskoy, *Confession de foi trinitaire et consécrations baptismales et eucharistiques dans les premiers siècles*, în *La liturgie, expression de la foi*, Conférences Saint Serge, XXVe semaine d'études liturgiques, Paris, 1978, Roma, 1979, pp. 57–67.

84 P.-M. Gy, *La formule „Je te baptise" (Et ego te baptizo)*, în *Communio sanctorum. Mélanges offerts a J.-J. Allm*en, Geneve, 1982, pp. 65–72.

inaugurând epoca a ceea ce unii numesc *pedobaptism*. Prin taina baptismală aplicată nou-născuților se inaugurează o filiație de credință care-l atașează pe copil, pe pruncul credincios, bisericii definită drept *mater Eclezia*, o filiație spirituală care transcende filiația naturală. Numele celui care intră în sânul Maicii Biserici devine acel *signum* de care am pomenit deja, adeseori în antroponim semnificându-se în manieră augurală esența unei persoane și mai ales proiectul ultramundan al acesteia. Un exemplu extrem poate, însă des invocat de studioșii antroponimiei medievale, este episodul relatat de Salimbene de Adam referitor la decizia împăratului Frederic al II-lea de a dispune amputarea degetului unui notar vinovat de delictul de a-i fi redactat numele în maniera italiană și nu potrivit formulei canonice *Fridericus*. Dincolo de aura de sacralitate care anturează numele imperiale[85] era vorba – credem noi – și de o intervenție neavenită într-un destin semnificat prin nume, orice stâlcire a acestuia aducând cu sine un atentat la proiectul vieții împăratului.

85 Salimbene de Adam, *Cronica*, a cura di G. Scalia, Bari, 1966, p. 509.

Numele în Transilvania între secolele XI–XIV

A face o istorie a numelui în Transilvania[86] între secolele XI–XIV este o întreprindere deloc ușoară. Pentru oricine nu e familiarizat cu istoria Transilvaniei, aceasta apare ca fiind confuză, stratificată și în același timp asincronă, dificil comprehensibilă pentru că sunt greu de documentat elementele de stabilitate socială, imposibil de decelat fluxuri economice constante, ca să nu mai vorbim de melanjul etnic ce particularizează Transilvania în sens istoric[87] și în extensiune geografică maximă căruia, apoi, pentru a-i spori complexitatea, i se adaugă bagajul de confesiuni și de habitudini culturale. Toate aceste extreme ale percepției omului comun, care în Transilvania apar ca regulă, fac ca istoria acestei regiuni incipient și constant românești să fie indigestă pentru marea majoritate a lectorilor neprofesioniști în ale istoriei și să fie manipulată grosolan sau subtil (în funcție de cultura fiecăruia) de școlile istorice care se joacă, mai mult decât se ocupă serios, cu trecutul acestei fascinante regiuni românești. Dimensiunea aceasta a jocului cu istoria este funcțională în cheie politică și protagoniștii ei sunt istorici angajați în reconstituiri care puțin au de-a face cu trecutul și se materializează cu predilecție în dări de seamă pentru prezent. Spunem aceste lucruri deoarece prin cercetarea de față am atins una dintre cele mai sensibile zone ale istoriei transilvane, în antroponime și în procedura de asignare a acestora fiind topite adânci înțelesuri culturale și confesionale care însă nu se supun jocului istoriografic de deunăzi sau de astăzi. Așadar, vrem să avertizăm lectorul dornic de noi evidențe ale istoriei transilvane și românești generale, că această cercetare nu și-a propus decât să inventarieze numele menționate în Transilvania și să le supună unui pachet de

86 Folosim termenul de Transilvania în sens extins (cuprinzând și Banatul, Crișana și Maramureșul), am putea spune actual. Deși administrația a ceea ce numim istoricește Transilvania a fost diferită de birocrația comitatelor exterioare provinciei intracarpatice, evoluția antroponimelor în cuprinsul voevodatului și a comitatelor amintite e uniformă și nu am găsit de cuviință să procedăm la o diferențiere care nu-și avea sensul.

87 Situația demografică a Transilvaniei este diferită, în secolele IX–X, de cea a Panoniei, dar fenomenul migrației etnico-profesionale a afectat, cu diverse proporții, ambele spații. Potrivit unor izvoare din secolul al XIV-lea populațiile ce au venit în regatul maghiar au fost: boemi, polonezi, greci, spanioli, ismaeliți sau sarazini, pecenegi, saxoni, turingieni, renani, latini (francezi și italieni) și cumani. Ioan-Aurel Pop, *Din mâinile valahilor schismatici. Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII–XIV)*, Editura Litera, București, 2011, pp. 43–44.

analize general validate de antroponimia istorică, departe de orice tentație a sporirii literaturii istorice cu iz naționalist, internaționalist sau protocronist.

Cu antroponimia ne aflăm poate pe unul dintre cele mai fertile teritorii de creștere și identitate europeană, iar datele ce vor fi prezentate în paginile acestei cercetări constituie, în opinia noastră, încă o dovadă, dacă mai era cazul, a situării acestei provincii românești în „inima Europei" onomastice, cu ancorări solide în bagajul de nume general european în variantele sale orientală și occidentală[88]. Însă trebuie să reiterăm cu toată tăria, după cum am arătat și în primele capitole, că onomastica medievală occidentală în partea ei cea mai constantă, densă și ilustră este profund inspirată de onomastica iudaică și greacă și că acele nume, ce astăzi stereotip par a constitui patrimoniul onomastic al unei comunități creștine sau a unor națiuni, în urmă cu un mileniu erau vehiculate în alte orizonturi lingvistice și cu alte reguli cultuale, ce recunoșteau în Constantinopol și în împăratul ce-și avea reședința acolo *Autoritatea* și topicul prin antonomază a puterii[89].

Transilvania, prin situarea ei nu doar geografică, ci mai ales prin poziționarea politică rezultantă a acumulărilor de etnii, interese economice și strategice, coliziuni culturale, dar mai cu seamă fricțiuni ecleziale, a reușit să devină, încă din perioada protoromânească (secolele VI–IX), o scenă dinamică și deschisă pentru confruntări și intersectări de aspirații, împliniri, dar și dezastre mai mult sau mai puțin știute ale diferitelor grupuri de populații cu potențial migrator care s-au extins pe aria de locuire a protoromânilor. Istoria acestor secole este încă departe de a fi fost epuizată în istoriografia noastră sau în cea europeană datorită investițiilor minore ce s-au făcut la noi în arheologia medievală, dar și a insuficientei încă despuieri a panopliei de surse care ar furniza informații colaterale sau indirecte despre astfel de momente.

Venirea ungurilor în bazinul carpatic a adus cu sine modificarea precedentei configurații etnice[90], iar modul destul de „acut" în care s-au manifestat nu numai în această parte de continent,

88 Reflectare cât se poate de acoperitoare a îndemnului atribuit de legendă lui Vaik-Ștefan, liderul ungur acceptat de împăratul Otto al III-lea ca rege al maghiarilor: *„Sicut enim ex diversis partibus et provinciis veniunt hospites, ita diversas linguas et consuetudines, diversaque documenta et arma secum ducunt, que omnia regna ornant et magnificant aulum et perterritant exterorum arroganciam. Nam unius lingue uniusque moris regnum inbecille et fragile est".*

89 Pentru o discuție de natură metodologică despre antonomază și numele propriu, a se vedea studiul lui Paul Siblot și Sarah Leroy, *L'antonomase entre nom propre et catégorisation nominale*, în „Mots", année 2000, bol. 63, nr. 1, pp. 89–104.

90 Pentru date demografice obiective, referitoare la proporțiile numerice ale triburilor maghiare la venirea în Panonia, a se vedea Ioan-Aurel Pop, *op.cit.* pp. 40–41. Dacă autorii maghiari folosesc cifre exagerate, vorbind de o populație de circa 400.000–500.000 de persoane, academicianul Ioan-Aurel Pop, pe baza studiului minuțios al izvoarelor, redimensionează prezența triburilor maghiare la aproximativ 100.000–150.000 de persoane. Rezultă, potrivit academicianului clujean, un cuantum total al populației, pentru Panonia sfârșitului de secol al IX –lea și începutul celui de-al X-lea veac, de circa 600.000 de locuitori.

dar și în Europa Centrală și fragmentar în cea Meridională și Occidentală, a determinat o reacție de consemnare în înscrisuri care a ajuns să privilegieze doar această etnie, considerată rebarbativă în epocă. Faptele ungurilor au devenit laitmotiv al cronisticii occidentale pentru câteva decenii, până la momentul în care, sub presiunea imperiului ottonian, dar și a tensiunii spre stabilizare a triburilor maghiare, s-a impus, prin decizie politică aprobată de Imperiu și Sfântul Scaun, încreștinarea capilor tribali în frunte cu conducătorul lor militar Vaik. În mod impropriu, acest eveniment, plasat convențional în debutul absolut al celui de-al doilea mileniu creștin, este marcat istoriografic ca exordiul regatului maghiar cu o extensiune simbolică care ar atinge mai mult decât zonele periferice apusene ale Transilvaniei de astăzi. Deceniile de domnie ale regelui maghiar creștin Ștefan marchează și un schematic interes protojuridic pentru Transilvania occidentală, așa cum el este consemnat în diplome. Desigur, amprenta juridică vine dinspre Biserică aflată în dependență romană sau constantinopolitană, după cum a funcționat mecanismul de fondare sau preluare în administrație a eparhiilor creștine din încă puțin teritorializatul regat maghiar. Cel din urmă, la începuturi, era spoliat de orice efectivitate juridică recunoscută, în afara competențelor tipic tribale circumscrise ungurilor. În acest context, apar și primele unități antroponimice cu veleități sau ancorări transilvane. Ele însă nu pot fi arondate cu ușurință unei matrici culturale sau politice determinate, întrucât sensul separației ecleziale, perorat cu atât de multă siguranță de discursul didactic al istoriei, se construiește treptat în acest areal, în durată de cel puțin trei secole, anul 1054 fiind nesemnificativ pentru epocă.

Antroponimul, ca unitate lingvistică cu caracter de identitate și legitimitate în interiorul unui grup sau a unei comunități, în această epocă este supus mai multor tensiuni instituționale și culturale care, uneori, sunt în contrast între ele. Pe de o parte, se întâlnesc numele vechi creștine, vetero și noutestamentare precum și cele martirice semnalizate ca fiind proprii ambianței ecleziastice ce gravitează în jurul Constantinopolului (dar care erau discret împrumutate și în Occident). Pe de altă parte, sunt prezente numele deja frecventate și consacrate de uzul ecleziastic latin care se bucură de o răspândire moderată, dar tot mai accentuată, în condițiile răspândirii modelului clunisian, desigur în regatul patrimonial maghiar și Transilvania destul de străin. Participă la tensiunea onomastică numele cu vocație instituțională germanică, răspândite moderat în partea această de Europă datorită condiționării legăturilor cu Imperiul și a injocțiunii acestuia în afacerile locale. În sfârșit, regăsim în această plămadă onomastică numele necanonice și cu validare doar în interiorul grupurilor etnice supuse sau jenate de unguri și, „*dulcis in fundo*”, destul de necreștinele, la fel ca precedentele, antroponime maghiare care încă astăzi nu au fost pe deplin elucidate în privința semnificației și mesajului. Acesta este, în tușe groase orizontul antroponimic transilvan, unul dintre cele mai dificile, dacă nu chiar cel mai dificil din întreaga *Christianitas* din perspectiva diversității etnice și a varietății de limbi.

În mod evident, în tot acest proces pe care l-am descris, există rezistențe și inerții pe care Biserica Romană și autoritatea publică nu le poate/pot învinge dintru început și, de fapt, ceea ce putem decela de-a lungul unei pluriseculare, să-i spunem, semiconcentrări onomastice/parțiale revoluții antroponimice, este o îndelungă și răbdătoare campanie a Bisericii Romane de creștinare riguroasă a patrimoniului uman din *Christianitas* supus ei, într-un areal în care ritul grec, în plan onomastic, se maturizase deja. Când ne referim la mecanismele de impunere a numelui în Transilvania medievală cu certitudine trebuie să avem în vedere aceste inerții și rezistențe.

Fără îndoială este, însă, faptul că Transilvania participă moderat la această revoluție antroponimică sus-pomenită, dar o face la modul propriu, ca o expresie geografică și instituțională periferică a *Christianitas*, cu un retard obiectivat de circumstanțe și cu caracteristicile derivate din pluralitatea etnică și polimorfismul religios care în partea lui slavo-"bizantină" era greu de dizlocat. Opinia noastră, construită prin lectura asiduă a istoriografiei occidentale, este că Transilvania, ca și concept geografic și alcătuire instituțională, se definește cu greu în ambianța regatului maghiar, prin infiltrări succesive și progresive care se vor opri undeva la începutul secolului al XIV-lea, iar destinul ei nu este atât de scontat precum se străduiește să-l prezinte istoriografia romantică și naționalistă. De aceea, credem noi, nu automat ceea ce este funcțional în regatul maghiar este valabil în Transilvania. Din această rațiune, apreciem drept semnificativ pentru destinul instituțional al Transilvaniei în secolul al XIII-lea activismul Sfântului Scaun ce a debutat sistematic chiar din epoca lui Inocențiu al III-lea. Se cunoaște de acum că Biserica Romană s-a extins prin intermediul formulei juridico-instituționale a *Patrimoniului lui Petru* în teritoriul transilvan[91]. A concurat activ cu procesul de expansiune a autorității regale maghiare. Cea din urmă, în siajul misiunii Bisericii Romane, reușește să atingă efectiv frontiera naturală a ținutului intracarpatic în preajma marii invazii tătaro-mongole, fără însă a se înstăpâni definitiv atunci. Dincolo însă de procesul direct gestionat de Scaunul Apostolic, instituții ecleziastice „catolice" au apărut în teritoriul transilvan, însă, datorită împrejurărilor politico-militare, acestea nu s-au putut angaja în dinamica raporturilor teocratice și a procesului hierocratic rămânând niște instituții debile, cu o activitate care până în secolul al XIII-lea este puțin semnificativă pentru destinul provinciei intracarpatice.

Este vizibilă tendința de a conferi nume creștine în regatul maghiar și părțile vestice ale Ardealului, mai ales ca urmare a deciziilor insuflate de regi sub presiunea Bisericii Romane și a tradițiilor Marii Biserici, dar inerțiile tribale și solidaritatea de clan ofuschează programul onomastic al clerului. Există

91 Putem enumera ca pertinente juridic Sfântului Scaun, abațiile cisterciene de la Igriș și Cârța, prepozitura sașilor de la Sibiu, proprietatea teutonă din Țara Bârsei, episcopia cumanilor, precum și diferitele așezăminte ecleziastice de rit latin și grec care se bucură de protecție apostolică și de principiul juridic *nullius dioecesis*.

probabilitatea ca aparatul clerical non maghiar să fie responsabil de conferirea numelor creștine, în timp ce puținii clericii maghiari, de ambele rituri, să accepte tacit reproducerea numelor tribale. Când ne referim la sintagma „aparat clerical non maghiar" avem în vedere sacerdoți de observanță rituală fie greacă, fie latină. Regatul maghiar, timp de trei secole, a fost un condominiu cultual și liturgic greco-latin. E un lucru care trebuie reținut cu invitația de a se renunța la potențarea doar a ritului latin. În fapt, istoria timpurie a regatului maghiar relevă că și în plan onomastic, în dinamica relațiilor dinastice, numele difuze în imperiul constantinopolitan au fost acceptate fără rezerve de prinți și principese maghiare care s-au supus „rațiunilor de stat". Ilustre exemple sunt principesa Piroska (1088–1134), fata lui Ladislau cel Sfânt[92], care a devenit Irina/Xene (Străina, nume de monahie), mama împăratului Manuel I Comnenul[93] sau viitorul rege Bela al III-lea care a fost crescut și educat la Constantinopol sub oblăduirea noului său apelativ, Alexis[94]. Din punctul de vedere sus menționat sumare observații de natură antroponimică, relevă, în destul de puține documente păstrate până în a doua jumătate a secolului al XIII-lea, un potențial onomastic creștin care însă este copios concurat sau chiar surclasat de antroponime necreștine[95]. Există o destul de mare dezordine sau mai bine spus indisciplină antroponimică în care conviețuiesc de-a valma nume tribale maghiare, nume germanice, nume italice,

92 Este interesant cum principiul *beata stirps*, funcționează și pe filiera rituală greacă, întrucât Piroska-Irina, fata lui Ladislau cel Sfânt, este considerată sfântă în imperiul constantinopolitan.

93 Pentru lipsa de reflectare a numelor dinastice maghiare și relevanța celor orientale în chiar descendența Piroskăi/Irina/Xene putem evidenția, la a doua generație, 30 de nepoți și nepoate între care enumerăm printre alții pe: Maria, soția lui Aimerich de Ierusalim, Teodora, soția lui Baudouin al III-lea de Ierusalim, o altă Teodora, soția lui Henric Jasormigott Babenberg, Evdochia, soția lui Guillaume de Montpellier, Isaac, rege al Ciprului (1185–1191). Antonio Carile, *Teologia politica bizantina*, Fondazione Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo, Spoleto, 2008, p. 239.

94 *„La occupazione della Dalmazia e di Sirmium non venne più messa in discussione durante la vita di Manuele I Comneno. Dalmazia, Croazia, Bosnia e la regione di Sirmio passarono sotto la sovranità bizantina mentre la chiesa ungherese accetta la preminenza di Costantinopoli. Béla, fratello di Stefano III e Stefano IV, il figlio di Géza II che Manuele finisce per riconoscere come re (1172–1196), fu proclamato erede e, titolare dell'appannaggio della Dalmazia cui fu aggiunta |Sirmium, si trasferì a Costantinopoli in qualità di erede presuntivo al trono bizantino, poiché fu fidanzato a Maria Porfirogenita. Con il consueto mascheramento delle qualità individuali propri della etichetta bizantina, assunse il nome di Alessio, nel rispetto della sequenza profetica AIMA che doveva regolare la successione imperiale dei Comneni, e il titolo di despotes riservato ai figli dell'imperatore: Manuele intende dare in sposa la figlia Maria a Béla e farlo salire al trono come Alessio. Probabilmente Manuele pensava ad una unione personale dei due regni. Il progetto di Manuele si dissolse alla nascita di un erede maschio dalla seconda moglie. Béla/Alessio venne retrocesso al grado inferiore di cesare e venne fatto sposare alla sorella della imperatrice Anna di Chatillon." Ibidem*, p. 249.

95 Luate la întâmplare, spre exemplu, două secvențe din *Registrul de la Oradea*: Habraham, Ysahac, Paul, Grigore, Andrei pe de o parte, Tupuz, Chama, Thuch, Halad, Bogy de cealaltă parte, *Documente privind Istoria României*, C. *Transilvania*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1951, p. 146.

nume hispanice, nume slave, caz în care se poate face o estimare aproximativă, dar și nume veterotestamentare în variante diverse[96], nume neotestamentare sau martirice, al căror itinerariu e greu de stabilit ele putând proveni de cele mai multe ori pe filieră greacă mai degrabă decât pe filieră latină. Noi credem că puternica infuzie de instituții ale Bisericii Romane de la începutul secolului al XIII-lea, într-o Transilvanie aflată încă sub influență ecleziastică greco-slavă va remorca tacit acest areal, cel puțin din punct de vedere documentar, la noile valori ale hierocrației, iar consecințele antroponimice (de fapt un melanj greco-latin) nu vor întârzia să apară (vizibile mai cu seamă în antroponimia de la jumătatea secolului al XIV-lea). Din păcate, însă, stabilizarea cumanilor, în primele decenii ale secolului al XIII-lea, la marginea carpatic-orientală a Ultrasilvaniei și ulterior dizlocarea lor ca urmare a marii invazii mongole[97], a anulat parțial consistentul efort instituțional precedent depus de Biserica Romană cu încărcătura-i onomastică anexă și a resuscitat vechile litigii creștini–păgâni–schismatici care păreau a fi fost temperate[98]. Întreaga construcție disciplinară a clericilor latini, inclusiv efortul de botezare a necreștinilor și asignare a numelui, a fost serios zdruncinată. Măsurile luate de Scaunul Apostolic în succesiunea marii invazii tătaro-mongole nu au fost de natură să permită o revenire la starea de dinainte cu rapiditatea scontată. Cu toată flexibilizarea misionară a dominicanilor și franciscanilor[99], consistența numerică a necreștinilor în cuprinsul regatului arpadian

96 Arhidiaconul Ibrahin de Zoboulsu. *Ibidem*, p. 146. Este probabil un musulman convertit, regatul maghiar fiind sălaș pentru unele grupuri iraniene, horezmiene, alane caucaziene și bașchire regrupate sub denumirea böszörmény. Ioan-Aurel Pop, *op.cit.*, p. 52.

97 Iată ce spune despre așezarea cumanilor la 1279 regele Ladislau al IV-lea Cumanul: *„marea mulțime a cumanilor a cotropit o mare întindere de pământ ... între Dunăre și Tisa sau lângă râul Criș, ori între râurile Mureș și Criș, sau pe amândouă părțile acelui râu, ori între Timiș și Mureș...”. Documente privind Istoria României. Veacul XIII.* C. *Transilvania (1251–1300)*, Editura Academiei R.P.R., 1952, p. 219.

98 La 14 iulie 1264, Papa Urban al IV-lea le scria arhiepiscopilor de Strigoniu și Calocea: *„... prea iubitul nostru fiu întru Hristos, Bela, ilustrul rege al Ungariei ca principe catolic și zelos pentru întinderea creștinismului, luând seama cu evlavie și văzând cu înțelepciune că regatul Ungariei, îmbelșugat mai înainte cu mare mulțime de credincioși, a ajuns cu voia Domnului, la o grozavă împuținare a lor din pricina năvălirii tătarilor cumpliți și vrând să ia măsuri pentru a îndrepta într-un fel oarecare aceasta și negăsind putința de a lua alte măsuri potrivite pentru a-ți implini această grabnică dorință a adus în regatul său pe cumanii străini de cultul credinței catolice, cu condiția, precum spune, că aceia dintre ei care au gânduri bune urmau să se așeze acolo ca locuitori, spre preamărirea credinței și refacerea acelui regat, să se renască prin cristelnița botezului și să devină pe veci credincioși ai curățeniei catolice. Dar iată că regele precum am aflat cu mâhnire... s-a înșelat amarnic în gândul său vrednic de laudă căci cei puțini din mulțimea nenumărată a acestor Cumani care, intrând ca oaspeți în regatul acela, cu viclenia unei mari înșelăciuni au ajuns la apa botezului, renegă în chip vrednic de osândă credința pe care au primit-o în mod mincinos prin acestă taină”*. În viziunea pontifului, toți cumanii *„care au primit taina botezului să păzească cu tărie și sfințenie credința catolică”*, celorlalți cumani păgâni fiindu-le recomandat *„să nu lipsească să primească cu inimă cucernică taina botezului până la un cuvenit soroc”*. *Ibidem*, pp. 67–68.

99 A se vedea bula *Cum hora undecima* din 23 iulie 1253, în *Ibidem*, pp. 11–13.

și a Transilvaniei a crescut și, în consecință, a sporit îngrijorarea clerului înalt, mai ales a celui nemaghiar.

Evoluțiile constrastante ale regatului maghiar din secolul al XIII-lea au înregistrat o definitivă derivă pentru *status quo*-ul arpadian și rolul regatului maghiar în construcția *Christianitas* în timpul domniei lui Ladislau al IV-lea zis și Cumanul. Acesta s-a urcat pe tronul maghiar la vârsta de 10 ani, la 6 august 1272, în contextul luptelor dintre facțiunile nobiliare și a presiunilor făcute asupra Ungariei de regele Boemiei, Ottakar al II-lea. Grigore al X-lea, recent ales papă, a urmărit cu atenție evoluțiile din Ungaria, atrăgând atenția partidelor nobiliare și ierarhiei din regatul ungar să-și tempereze pornirile și să sprijine noua autoritate regală. Totodată, pontiful s-a adresat și regelui Boemiei, invitându-l să respecte înțelegerile precedent încheiate. Tulburările nu au încetat să apară însă, în primul rând la nivelul ierarhiei ecleziastice. Scaunul arhiepiscopal de Esztergom fiind vacant, la sugestiile reginei mamă, de origine cumană, s-a încercat numirea lui Nicolae, episcop de Transilvania, un personaj, se pare, avid de putere, care a și încercat să obțină prin forță arhiepiscopatul[100]. O mărturie privilegiată pe care o deținem din această perioadă oferă o descurajantă imagine despre ținuturile maghiare. Scrisoarea din 1272 a arhiepiscopului Bruno de Olmütz, la care facem referire, comentează situația de aici în raport cu evoluțiile din imperiul german. Prelatul scrie că există pericolul ruperii regatului din *Christianitas* datorită a trei factori: mai întâi cumanii, deoarece toată puterea și autoritatea în regat părea să fie concentrată în mâinile migratorilor care tratau cu adversitate pe oricine, inclusiv pe unguri[101]. Al doilea pericol venea dinspre

100 Replica capitlului catedralei arhiepiscopale nu s-a lăsat așteptată, canonicii alegând în funcție pe Benedict, arhipreot de Arad, fost vicecancelar al regelui Ștefan al V-lea. La încercările în forță ale lui Nicolae de a se instala ca arhiepiscop, preferatul canonicilor s-a dus la Roma, la Curie, unde a fost invitat și Nicolae, care însă nu a făcut deplasarea. În primăvara anului următor, nobilii, nemulțumiți de regența reginei-mamă au îndepărtat-o pe aceasta de putere, deposedându-l de asemenea și pe Nicolae de beneficiul său ecleziastic. Regele a acceptat numirea lui Benedict ca arhiepiscop de Esztergom. Capitlul de la Esztergom pentru a obține numirea lui Benedict a trimis o misiune la Roma, în scopul confirmării acestuia. Se pare că misiunea a fost interceptată undeva în Dalmația de către Nicolae cel deposedat. Urmează o evoluție complicată, care îi vede implicați în chestiune pe trei pontifi. Inocențiu al V-lea l-a însărcinat pe cardinalul Adrian cu investigarea cazului, care a trimis un emisar, pe Rayland Orvieto, despre a cărui misiune nu se știe nimic însă. Cardinalul Adrian i-a succedat lui Inocențiu al V-lea, dar doar pentru câteva săptămâni, deoarece a murit curând după întronizare. Noul pontif Ioan al XXI-lea este cel care-l va convoca, la 13 martie 1277, pe Nicolae la Curie pentru a-și prezenta poziția. Ioan al XXI-lea a decedat în scurt timp, dar a decedat și arhiepiscopul ales de Esztergom, Benedict. Atunci monarhul, în fața unicei alternative, îl recunoaște ca arhiepiscop pe Nicolae. Capitlul nu capitulează și propune ca arhiepiscop de Esztergom pe episcopul Petru de Veszprem, ales cu majoritatea voturilor. Noul candidat, provenit de la Veszprem, și-a trimis imediat arhidiaconul la Roma pentru a i se încredința *pallium*-ul. La fel a procedat și Nicolae, care acum, având consimțământul monarhului, își trimite și el emisarii la Curie. Noul pontif Nicolae al III-lea a stabilit că soluția acestui litigiu va fi dată cu ocazia unei audieri. Audierea a avut loc la 1 iunie 1278. Soluția lui Nicolae al III-lea a fost următoarea: Nicolae, candidatul perpetuu la scaunul arhiepiscopal a fost declarat nedemn pentru această funcție ecleziastică. La fel s-a procedat și cu Petru de Veszprem.

101 *"Visto che nei secoli XI e XII non si poteva già parlare di una radicata xenofobia, che in seguito si sarebbe ripresentata in una forma ideologica ancor più*

eretici și schismatici care concurau activ confesiunea romană. Chiar fiicele regelui Bela al IV-lea, Cunegonda, Ana și Constanța erau logodite cu personaje schismatice *„Rutenis, qui sunt scismatici, desponsate fuerunt”*. Al treilea pericol era îngrozitoarea lăcomie care exista în Ungaria. Marea nobilime alegea personajele destinate să ocupe funcții clericale în înalta ierarhie numai dacă aceștia promiteau că-și vor conduce afacerile religioase în acord cu permisiunea și cu dorințele nobililor: *„aut tales eligunt, quos eis subesse oporteat potius quam preese”*. Era descurajant de observat declinul intelectual și spiritual al clerului, mulți fiind nevoiți să cerșească sau chiar să fure pentru a putea supraviețui: *„coguntuir mendicare... vel... ad furta latrocina et sacrilegia convertentur”*.

Puternica degenerare a situației ierarhiei clericale avea consecințe nu doar patrimoniale și de echilibru politic, dar mai ales afecta disciplina sacramentară, inclusiv zona onomastică. Soluția găsită de Papa Nicolae al III-lea a fost trimiterea unei legații apostolice în regatul arpadian care să gestioneze situația[102] și, în urma informațiilor obținute, după ce criza va fi trecut, să ia decizia finală. Cel ales pentru legație a fost episcopul de Fermo, Filip.

Reacțiile regelui maghiar au fost fluctuante de-a lungul legației lui Filip de Fermo. Cu siguranță că, sub influența aparatului de cancelarie, prima reacție a fost pozitivă și dă dovadă de o hermeneutică politică inteligentă, deoarece face referire la misiunea regală ca un tribut adus celui care prin botezul său și schimbarea numelui a inserat regatul maghiar în *Respublica christiana*. Într-un text din 23 mai 1279, el afirmă: *„călcând pe urmele acelui prea sfânt rege Ștefan, strămoșul nostru, să aducem în barca Domnului, la unirea credinței, printre ceilalți, mulțimea cumanilor, însemnată în parte cu pecetea Domnului, întrucât a primit taina botezului, deși până acum rătăcește pe calea moravurilor rele, și partea rămasă să o ducem de la închinarea păgânătății la cunoașterea credinței creștine”*[103].

---

radicata..., dall'inizio dell XIII secolo... divenne per secoli un elemento centrale nella società ungherese la presa di posizione contro gli stranieri: prima contro i sudditi imperiali, i cosidetti «merani», poi contro i Kun; su questo argomento furono scritte diverse opere storico-letterarie il cui filo conduttore si basava sulla coscienza «nazionale» e sul ripudio degli stranieri. In questa situazione furono redatte le cronache ungheresi...”. Gyula Kristó, *Latini, Italiani e Veneziani nella Cronaca Ungherese*, în *Spiritualità e lettere nela cultura italiana e ungherese del Basso Medioevo*, Olschki, Firenze, 1995, p. 216.

102 *...nunc tamen nobilis Regni Ungarie necessitates apostolice sedi frequenter expositas precordialiter intuemur, auditas recolimus, et non sine cordis amaritudine sepius contemplamur. Condolemus enim tumultuosis moribus et seditiosis tumultibus illius, qui vel per dissidia simulctatum alterutrum dissident, vel congressus mutuos et bella plus quam civilia immaniter colliduntur, ex quibus inter alia, dono pacis mortalibus cunctis accomodo libello dato repudii, graviter solium Regale deprimitur, eiusque depresso regimine non solum in Regno ipso vastantur bona fidelium, sed iura ecleziarum et aliorum piorum locorum in direptionem veniunt, et libertas ecleziastica dampnabiliter conculcatur; animarum quoque subsecuntur deploranda pericula, nefanda personarum excidia, et alia fere innumera detrimenta.* A. Theiner, *Vetera Monumenta Historica Hungariam*, Roma, 1859, vol. I, pp. 327–328.

103 *DIR*, C. *Transilvania*, vol. II, 205.

Una din grijile esențiale ale lui Filip de Fermo, odată sosit în teritoriul legației, a fost convertirea cumanilor prin mijlocirea botezului. În data de 23 iunie 1279, la Tétény, șefii cumani Uzur și Tolon, au promis solemn, în fața ierarhiei ecleziastice și a nobilimii maghiare, că poporul lor va accepta creștinismul, că se vor supune legilor și regulilor ecleziastice, vor înceta să mai ducă o viață păgână și vor înapoia posesorilor legali toate bunurile imobile și mobile luate prin forță. Monarhul se angaja să sprijine promisiunea cumanilor de convertire, să prezerve și să protejeze credința creștină și să înlăture erezia. El a fost de acord să nu tolereze prezența la curte a oricărui nobil excomunicat de biserică. Cumanii promiteau să se așeze în sate pentru a duce o viață agricolă, fără ca, oricum, să renunțe la tradițiile lor populare sau să își taie părul și să își radă bărbile. Au pus totuși șapte garanții, una pentru fiecare trib cuman. Regele a decis să-i așeze pe cumani în mai multe dioceze: Calocea, Oradea, Agria, Cenad și Vaț cerând încuviințarea de la legat ca respectivii episcopi „*împreună cu un baron al nostru și cu doi slujitori dintre nobilii vrednici de încredere ai regatului, să meargă la acea seminiție ce se așează în dieceza sa și să impună taina sfântului botez acelora care încă nu sunt botezați*”[104]. Părea, cel puțin pe moment, că astfel se sfârșea și pentru legat chestiunea cumană. A fost însă doar un succes parțial. Majoritatea cumanilor era puternic atașată de cutume și monarhul însuși prefera compania cumanilor. Sub influența femeilor cumane, regele a abandonat o orientare regală corectă și exemplară astfel că legatul a realizat că nu se putea conta pe faptul că migratorii își vor ține promisiunile. După mai multe avertismente adresate monarhului maghiar, în direcția îmbunătățirii comportamentului, legatul a decis că rezolvarea nu poate fi alta decât impunerea unui program ecleziastic riguros în deplină concordanță cu activitatea legiferată de Biserică în marile adunări conciliare din secolul al XIII-lea: Lateran IV, Lyon I și Lyon II .

Conciliul interprovincial de la Buda s-a întrunit în septembrie 1279[105]. Deși curtea regală a încercat să prevină întrunirea conciliului, locuitorii Budei (prevalent nemaghiari), l-au sfidat pe rege, neascultându-l. Legatul a fost cel care a prezidat ședințele conciliului menit să asigure drepturile regatului. Rezoluțiile conciliului au fost promulgate, la 14 septembrie 1279, de către Filip de Fermo. Ele se află înregistrate, se pare în varianta originală, în codexul de la Petersburg ca decret conciliar valabil pentru dioceza de Gniezno în Polonia. Statuarea canonică este semnalul racordării realităților din regatul maghiar și regiunile ratașate acestora la opera legislativă a Bisericii Romane. Așa cum am mai amintit, secolul al XIII-lea se constituie ca perioada cu una dintre cele mai consistente elaborări juridice din întreaga istorie a

104 *Ibidem*, p. 220.

105 Conciliul era convocat pentru întreg cuprinsul legației, deși ulterior Filip de Fermo a mai făcut o deplasare în Polonia pentru a relua sau continua unele din rezoluțiile Conciliului de la Buda. Pentru jurisdicția provinciei legatului vezi Robert C. Figueira, *The Medieval Papal Legate and His Province: Geographical Limits of Jurisdiction,* în *Apolinaris,* LXI, 1988, nr. 3–4, pp. 817–860.

bisericii, fiind și epoca autonomizării canonice și sacramentare definitive de trunchiul unitar dogmatic și disciplinar al bisericii primului mileniu creștin. Statutele sinodale, precum cele publicate de Filip de Fermo, constituie o felie reprezentativă din procesul acestei diferențieri disciplinare și consemnează activitatea de cucerire pastorală și instituțională pe care o operează Biserica în toate țările din *Christianitas*[106]. Cât privește greutatea disciplinară a acestor statute, cel mai de seamă jurist al bisericii din epocă, cardinalul Hostiensis, preciza că „*item statuta legatorum ab universis et singulis diligenter et fideliter observentur*"[107].

Textele articolelor Sinodului de la Buda din 1279 sunt raționalizate juridic într-o pondere în care se păstrează principiul canonic de bază, dar se aplică la situația *in situ*. Influențele decelabile în privința textului conciliar – altele decât principiile fundamentale –, provin din experiența franceză sau cea provensală. Dacă relaționăm legislația conciliară sau sinodală cu situația din sudul Franței, constatăm că acolo momentul disciplinar corespunde presiunii masive pe care o face biserica pentru a integra o zonă plină de erezie și nesupunere în *Christianitas*. Prescripțiile valabile acolo devin prescripții răspândite peste tot în cuprinsul Creștinătății unde se întâlnesc situații care necesită corecții. Spre exemplu, în cele mai vechi constituții sinodale franceze care ne-au parvenit, de la Nîmes, din 1252, se insistă pe necesitatea ca nou-născuții să fie botezați imediat după naștere, preotul care ar refuza o astfel de cerere fiind automat excomunicat[108].

În textul constituțiilor Sinodului general de la Buda există delimitat fără echivoc un capitol, Caput 89[109], intitulat *De baptisma-*

106 Fără a avea pretenția unei inventarieri exhaustive și doar pentru a observa contextul sinodal european, putem enumera pentru secolul al XIII-lea mai multe constituții promulgate de legați ai Romei: pentru Anglia, legatul Giovanni da Ferentino în cadrul conciliului de la Reading la 18 octombrie 1206 sau de legații Ottone da Tonengo și Ottobono Fieschi în 1237 și 1268; pentru Franța constituțiile legatului Guala Bicchieri din anii 1208–1209, cele ale lui Robert de Courcon din 1213–1214 sau ale lui Simon de Brie din 1276; pentru peninsula italică avem știri încă din 1192 despre activitatea la Verona a legatului cardinal Petru de Piacenza care sancționează constituțiile diocezane, Gerardo da Sesso la Novara în 1210, Goffredo da Castiglione în 1229 la Lodi sau Ottaviano degli Ubaldini în 1249 la Bologna. A se vedea Andrea Tilatti, *„Legatus de latere domini Pape". Il cardinale Latino e le costituzioni del 1279*, în *Scritti in onore di Girolamo Arnaldi offerti dalla Scuola Nazionale di Studi Medioevali*, Roma, 2001, pp. 516–517.

107 Apud A. Tilatti, *op. cit.*, 516.

108 *Les statuts synodaux français du XIIIe siècle*, publiés et traduits par Odette Pontal, tome II, Paris, 1983, p. 280.

109 Statutele Sinodului general sau ale conciliului provincial de la Buda ne-au parvenit în trei variante. Două variante manuscrise cuprind 69 de articole sau decrete sinodale și se păstrează una la Biblioteca Apostolica Vaticana, cealaltă la Biblioteca Vallicelliana. O a treia variantă manuscrisă a văzut lumina tiparului la Petersburg în 1856 și este păstrată într-o colecție întocmită de un canonic al capitlului mitropolitan de la Gniezno din Polonia. Colecția de statute sinodale se numește *Antiquissimae constitutiones synodales Provinciae Gneznenses maxima ex parte nunc primum e codicibus manu scriptis typis mandatae*. Compilatorul Romuald Hube a considerat utilă introducerea acestei constituții sinodale, bazată pe manuscrisul păstrat la Petersburg, pentru că ea privea și provincia mitropolitană din care provenea el, cea de la Gniezno. Intenția lui Hube era de a da cronologic o imagine a evoluției legislației sinodale din Polonia medievală și premodernă.

te[110]: *„Baptismum*[111] *cum honore et reverentia celebretur, et cum magna cautela, maxime in distinctione verborum et prolatione, in quibus tota virtus sacramenti consistit. Scilicet: Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. In vulgari sub hac forma… Laicos doceant sacerdotes frequenter, qualiter quum opus fuerit debeant baptizare, patrem et matrem. Etiam pueri, in summa necessitate, similiter doceant, posse baptizare. Dicant etiam laicis, quod nomen puero non imponant. Forma autem verborum praedicta, ab eo qui baptizat, integre, continue, ordinate et sine interpositione aliqua proferatur. Interrogetur autem laicus, qui sic ipsum baptizavit, diligenter a sacerdote, quid dixerit, quid fecerit et si eum invenerit modo discreto et debito baptisasse, allato puero ad ecleziae fores suppleatur quod deest, scilicet, pabulum salis et aurium linitio cum saliva. Et tunc a sacerdote nomen puero imponatur; exorcismi tamen non dicantur, sed super fontes, sine immersione tamen, omnia fiant, quae solent fieri. Si vero dubium fuerit sub qua forma puer baptizatus fuerit, tunc sacerdos omnia faciat et immergens dicat: Si tu non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Ad elevandum puerum de fonte*[112] *tres tantum recipiantur patrini*[113]*”.*

110 Capitolul 89, *Despre botez. „Botezul să fie oficiat cu cinste și respect, și cu mare grijă, cu precădere în deosebirea cuvintelor și în rostire, în care stă toată puterea sacramentului. Adică: Eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sfânt. Amin. În <limba> vulgară, sub această formulă … Preoții să-i învețe pe mireni adesea în ce fel trebuie să-și boteze, când va fi fost de trebuință, tatăl și mama. De asemenea, să-i învețe că pot să-i boteze și pe copii, într-o situație de mare trebuință. <Preoții> să le spună de asemenea mirenilor să nu pună nume copiilor. Însă sus-zisa formulă a cuvintelor să fie rostită, de către cel care botează, în întregime, în ordinea care trebuie și fără nici o adăugire <de alte cuvinte>. Iar mireanul care l-a botezat în felul acesta să fie întrebat cu sârg de către preot ce anume a zis, ce a făcut și, dacă va fi descoperit într-un chip chibzuit și cuvenit că a botezat, după ce a fost adus copilul să se adauge la ușa bisericii ceea ce lipsește, adică mâncatul sării și ungerea urechilor cu salivă. Și atunci să se pună nume copilului de către preot; totuși să nu se rostească formule de alungare a diavolului, ci să se facă toate care trebuie făcute deasupra baptisteriului, fără scufundare totuși. Însă dacă va fi existat vreo îndoială în privința formulei sub care a fost botezat copilul, atunci preotul să săvârșească toate lucrurile <de trebuință> și scufundându-l<pe copil> să zică: Dacă tu nu ești botezat, eu te botez în numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sfânt. Amin. Pentru ridicarea copilului din baptisteriu să fie primiți numai trei nași*”.

111 Așa cum am mai precizat, *Sacramentarul gelasian* conservă ritualul specific aplicat botezului. Cu timpul, se definesc scriptic două forme de ritual cu nuanțe diferențiate aplicate în funcție de destinatarul botezului. E vorba *de Ordo baptismi parvulorum* aplicat copiilor nou născuți și *Ordo baptismi adultorum* aplicat celor deja maturi și care doresc să se creștineze.

112 Aceeași prescripție este prezentă în Franța în a doua jumătate a secolului al XIII-lea: *„on ne doit pas admettre plus des trois personnes pour élever l’enfant au-dessus des fonts baptismaux car aller au-dela est une inspiration diabolique*”. *Les statuts synodaux français du XIIIe siecle*, Tome 1, *Les statuts de Paris et le synodal de l’ouest*, publiés et traduits par Odette Pontal, Paris, Bibliotheque Nationale, 1971, p. 57.

113 Nașii, instituție de sorginte orientală, erau denumiți fie *susceptores, sponsores, fideijussores* sau *patrini* și aveau rolul de a garanta pentru cel botezat. De origine antică, această instituție a nașilor nu a fost dintru început externalizată, ci era localizată în interiorul familiei. Ulterior, părinții care jucau rolul de nași au fost excluși din ritualul botezului pentru a se pune în evidență diversitatea de generație carnală, de formație morală și religioasă care trebuie să-l caracterizeze

Inserarea unui astfel de capitol în economia textului sinodal ne permite să considerăm că sacramentul baptismal era puțin disciplinat în cuprinsul legației lui Filip la fel de indisciplinată fiind și tehnica impunerii numelui. Capitolul 89 relevă mai multe aspecte care țin de nevoia bisericii de a controla botezul. În mod deloc surprinzător și în concordanță cu resurgența păgânismului în regatul maghiar, decretul conciliar face referire atât la botezul adulților, cât și la cel al nou-născuților. Accentul se pune, așa cum am observat, pe mediatorul liturgic sau paraliturgic, dacă botezul are loc în condiții excepționale, și pe încărcătura sacră a cuvintelor așa cum a fost ea stabilizată de dogmă. Valoarea tainică a formulei de botez este aici reprodusă în variantă completă,[114] față de alte variante din secolul al XIII-lea în Europa, unde, fie se invoca doar Tatăl, fie doar Fiul semnificând categorica intenție a bisericii de uniformizare și de standardizare[115]. Formula completă este destinată să asigure botezului caracterul normativ, fără a mai exista vreodată dubiul și a se proceda la rebotezare. Această sfântă taină are pentru Filip de Fermo, în contextul maghiar și transilvan, o importanță capitală pentru că este actul prin care nu doar se introduce un individ în comuniunea ecleziastică, dar el este introdus în comunitatea civilă[116]. Este interesant de semnalat că legatul acceptă, dincolo de valoarea sacramentară a latinei, și botezul în limba vulgară, ceea ce nu e o noutate. O face, probabil, condiționat de împrejurările din ținutul legației sale, datorită polimorfismului lingvistic și mai cu seamă pentru a face credibil și inteligibil în mediul cuman, dar și maghiar, sacramentul baptismal. Oricum, această derogare evi-

---

pe naș. Deja legislația carolingiană prevăzuse cu multă rigoare ca nașii și nașele să fie aleși cu grijă din rândul celor cu comportament exemplar creștin. Erau excluși din instituția nășitului ereticii, schismaticii, excomunicații și cei considerați în mod public păcătoși. Inițial, biserica a solicitat ca nașul să fie unul singur, potrivit sexului celui botezat. Dar din secolul VIII se constată că se agrează principiul asocierii a doi sau trei nași. Alegerea nașilor pune în evidență solidarități de sânge, de interese și de multe ori de nume.

114 Studiile vetero și neotestamentare au subliniat că Numele cel mai înalt pe care Dumnezeu (*Yahve – Cel ce Este*) l-a revelat oamenilor este Iisus care înseamnă Dumnezeu Mântuiește, fiind un nume compus din două elemente. Așadar Numele Iisus conține el însuși numele Yahve și, probabil, și din această rațiune invocarea Numelui în cadrul botezului se făcea numai prin pomenirea lui Iisus.

115 «*Le baptême est encore administré par immersion, sauf si l'enfant étant en danger de mort on ne dispose pas soit de récipient où le plonger, soit d'une quantité d'eau suffisante. Dans ce cas, des laics, éventuellement de sexe féminin, peuvent suppléer le prêtre. Celui-ci doit instruire les fidèles des modalités à observer pour que le baptême soit valide. Toutefois, à la difference des statuts du nord de la Loire où la seule forme valable est celle fixée par les statuts de Paris: «je te baptise au nom du Père, du Fils et du Saint-Esprit», qu'elle soit prononcée en latin ou en langue vulgaire, la groupe méridional admet aussi bien la formule «je te baptise au nom du Christ». Ce baptême conféré par des laics doit être signalé au curé et complété par l'onction, les exorcismes, les prières requises*». Raymonde Foreville, *Les statuts synodaux et le renouveau pastoral du XIII*e *siècle dans le Midi de la France*, în «Cahiers de Fanjeaux», nr. 6, *Le Credo, la Morale et l'Inquisition*, pp. 139–140.

116 «*C'était le sacrement le plus répandu et le seul qui présentât un caractère d'universalité absolue. On ne devenait membre à part entière de sa paroisse et de la chrétienté qu'après l'avoir reçu, et il constituait le seul moyen d'accéder à une existence reconnue*». *Ibidem.*

denţiază flexibilizarea poziţiilor Bisericii Romane care, pentru a asigura misiunea evanghelizatoare, este dispusă la mai puţin formalism şi la mai multă consistenţă factuală. Indisciplina sacramentară ce domnea în cuprinsul legaţiei lui Filip de Fermo este încă o dată vădită de prescripţia ca, în caz de pericol iminent, fiii să fie invitaţi să-şi boteze părinţii şi părinţii fiii. Avem de-a face practic cu o lipsă de liniaritate a practicării botezului în interiorul filiaţiei, fie prin ignorarea aplicării acestuia, fie prin rezistenţa la atare procedeu de inserţie sacramentară şi socială, fie prin incorectitudinea aplicării acestuia.

Inserarea unei clauze prohibitive, formulată tăios, care-l împiedica pe laicul mediator al pedobaptismului să abordeze chestiunea numelui în botezul ad-hoc „*quod nomen puero non imponant*" sancţionează, în această parte a Europei Centrale, procesul de rezervă onomastică pe care biserica în restul *Christianitas* îl specificase de câteva decenii. Din acest moment, practic, este interzisă de autoritatea ecleziastică impunerea unui nume nou-născutului fără ca acesta să fi fost negociat anterior cu preotul responsabil de administrarea tainei baptismale. Negocierea este cu atât mai necesară, cu cât numele tribale maghiare sau cumane nu se bucură de respectabilitatea şi de încărcătura misterică pe care o conferă biserica rezervei de antroponime pe care le gestionează. Tocmai în epoca de care ne ocupăm, Toma d'Aquino recomandă în mod explicit că „*nomina autem singularium hominum semper imponantur ab aliqua proprietate eius cui nomen imponitur... vel a tempore, sicut imponuntur nomina aliquorum sanctorum his qui in forum festis nascuntur*"[117]. Responsabilitatea onomastică a bisericii se cuplează cu activitatea evanghelizatoare, proporţia numelor creştine validate în rândul populaţiei misionate fiind semnul distinct al câştigării comunităţii[118]. Insistenţa legislatorului ca numele să fie indicat de preot arată dorinţa bisericii de a coordona antroponimia din regatul maghiar, dar şi din celelalte zone ale legaţiei. Impunerea numelui revine aşadar numai preotului. Acesta verifică şi valabilitatea botezului, completând cu alte elemente ce ţin de tehnica îmbisericirii şi numai în succesiunea constatării corectitudinii administrării sacramentului, numele nou-născutului este fixat de mediatorul liturgic „*et tunc a sacerdote nomen puero imponatur*". Reiese limpede că numele este rezultatul final al unui şir de proceduri cu încărcătură sacramentară. Impunerea numelui, pentru care există un întreg ritual pregătitor, este ultima verigă a drumului parcurs de noul născut de la stadiul biologic –"bestial", la cel de persoană reclamată de Dumnezeu.

O precizare se cuvine făcută cu aplicare la ideea de „rezervor onomastic" pe care am pomenit-o. Este adevărat că Biserica Romană nu a legiferat o listă de nume permise şi a prohibit altele.

---

117 *Summa theologica*, III, 37, 2, Roma, 1903, p. 377.

118 «*En outre le baptème s'accompagnait du choix d'un nom qui, À cette époque, était devenu presque obligatoirement celui d'un saint, ce qui explique le recul rapide des noms profanes et la montée corrélative de Jean, Jacques, Nicolas ou Pierre dans l'anthroponymie de la fin du Moyen Âge*». *Histoire du christianisme des origines à nos jours*, tom VI, Paris, 1992, p. 435.

Nu există documente care să probeze așa ceva, cu excepția calendarelor care sunt orientative și nu au valoare juridică intrinsecă. Ea s-a străduit să sugereze, să consilieze, să orienteze alegerea, cu persuasiune exercitată de secole și asta din dorința de a nu intra în conflict iremediabil cu cutumele comunității sau cu tradițiile din interiorul stirpei.

Întrucât în textul Sinodului de la Buda se face referire atât la botezul adulților, cât mai ales la cel al pruncilor nou născuți, amintim o observație făcută de truditorii într-ale onomasticii care relieefează că în cadrul ceremoniei de botez a unui adult conversiunea antroponimică este mult mai puțin importantă decât impunerea numelui odată cu triumful pedobotezului. Adultul se dăruiește pe sine în mod conștient prin botez și alegerea numelui este consecvențială, fiind un rit de agregare la familia creștină și o alegere parentală, în timp ce numele impus noului născut, rod al păcatului, dar în sine încă neprihănit, este sigiliul noii vieți și a noii dimensiuni având aceeași importanță ca și sacramentul în sine. De aici toată tensiunea bisericii de a impune nume care servesc de exemplu directivelor ecleziastice. Oricum, și în acest caz, al dobândirii unui nou nume, este prezent Dumnezeu, așa cum sugerează chiar cartea Facerii: *„Și nu te vei mai numi Avram, ci Avraam va fi numele tău, căci am să te fac tată a mulțime de popoare”*[119].

Comparând textul statutelor votate de conciliul interprovincial de la Buda cu normele generale de aplicare ale botezului se constată un ușor decalaj între dispozițiile Curiei și practica locală. Probabil Filip de Fermo a raționalizat și adaptat discursul baptismal al Romei la realitățile locale și la recomandările venite din zonele „fierbinți” ale *Christianitas*. În mod, să-i spunem aulic, ceremonia din *Ordo baptismi parvulorum* este compusă din trei faze: ritul catecumenilor, ritul competenților și ritul specific actului baptismal. Ritul catecumenilor se consuma *extra fores ecclesiae,* deoarece se considera că aspirantul la botez nu este demn să intre în casa Domnului și făcea parte din ritual din secolul al XII-lea. Prima etapă a acestui rit este semnificată de solicitarea privind numele celui care va fi botezat *„Quo nomine vocaris?”*. Urmau mărturisirea de credință, exorcismul (*”Exorcizo te, immunde spiritus...; ergo, maledicte diabole”)*, *signatio crucis* (gestul crucii aplicat pe frunte prin rostirea formulei *„Et hoc signum sanctae crucis”*), impunerea mâinilor și *datio salis* (degustarea sării). Ritul competenților semnifică intrarea celui ce se botează în biserică prin rostirea formulei *„Ingredere in templum Dei”*, noul născut fiind depus pe paviment de nași care recită Tatăl nostru și Crezul. Ulterior se aplică un alt exorcism care implică și renunțarea la Satana, *„Nec te lateat Satanas”* și ungerea cu ulei. Urmează actul baptismal consumat prin abluțiunea rituală care este prevăzută sub formă de triplă infuziune pe cap, așa cum s-a stabilizat în Occident din secolul al XI-lea. În înscrisurile Sinodului de la Buda acesta se face în continuare prin imersiune, procedură ce ar putea fi definită tradițională, dar mai cu seamă specifică ariei creștinismului de matrice greco-slavă.

119 Facerea, 17,5, în *Biblia.*

Statutele sinodale de la Buda au constituit unul dintre cele mai complexe programe de reformă ale bisericii și societății ce era agregată în jurul regatului maghiar. Radiografie a deficitelor politice, sociale și instituționale, dar și set de măsuri de revigorare, decretele sinodale vor fi implementate cu oarecare dificultate, mai cu seamă ca urmare a opoziției vehemente a monarhului maghiar. Biserica latină însă nu s-a abătut de la proiectul ei, mai ales că a considerat mereu regatul maghiar și zonele lui adiacente ca fiind în dependența directă a Sfântului Scaun. Papa Nicolae al IV-lea îi și scrie la 31 ianuarie 1291, după moartea regelui maghiar, arhiepiscopului de Strigoniu, Lodomer: „*Cum însă se știe încă* ***din vechime că acest regat ținea de Biserica Romană****, iar tu nu ești fără a cunoaște că pomenitul rege, pe vremea când venerabilul nostru frate Filip, episcopul de Fermo îndeplinea slujba de legat în Ungaria a făcut unele făgăduieli și jurăminte în numele său și a regatului său, pe care apoi nu le-a ținut, prin această apostolică scrisoare poruncim frăției tale cu strășnicie ca, păstrându-ți zelul supunerii obișnuite față de suspomenitul Scaun, să te silești a aduce la cunoștința persoanelor bisericești și lumești ale numitului regat, de orice rang, condiție, stare ar fi ele, dar mai ales la cunoștința acelora care spun că au un drept oarecare, în orice chip, asupra regatului aceluia, arătându-le că* ***acel regat ține din vechime de Biserica Romană*** *și că va fi de datoria lui ca aceste făgăduieli și jurăminte să le păzească neștirbite și nevătămate față de biserică și ca nimeni să nu cuteze în niciun fel a le cotropi, încălca sau uzurpa, nici să încerce a-i pricinui bisericii vreo pagubă sau vreun neajuns*” (s.n.)[120].

Din categoria făgăduielilor și jurămintelor cuprinse în Constituțiile sinodale face parte și reglementarea botezului și a impunerii numelui care s-a străduit să disciplineze antroponimia. Nu avem, la nivelul documentării actuale, mijloace de a estima impactul imediat al acestei reguli, pentru că în cele din urmă procesul de desemnare și impunere a numelui este rezultatul unui echilibru empiric stabilizat prin practici și exigențe familiale și sociale, profane și ecleziale. Există însă, în tot acest procedeu canonic dus la bun sfârșit de Filip de Fermo, convingerea că antroponimul slujește la identificarea indivizilor, la clasificarea lor socială, la ratașarea la lumea celor trecuți la cele veșnice și la divinitate: pentru că numele trebuie să protejeze individul în lumea în care trăiește și să-l asigure în raport cu eternitatea[121].

◆ ◆ ◆

Rareori, în istoriografia noastră s-au făcut evaluări referitoare la cei care, în anonimatul tipic lumii medievale, s-au îndeletnicit cu redactarea diplomelor sau înscrisurilor cu caracter juridic

120 *DIR. C. Transilvania*, vol. II, pp. 358–359. E adevărat că și regele maghiar, în mod formal, acceptase deciziile lui Filip de Fermo, dar întreaga sa atitudine ulterioară a negat această acceptare. Șerban Turcuș, *Sinodul General de la Buda,* Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001, p. 153.

121 Patrice Beck, *Le nom protecteur*..., p. 171.

din cuprinsul regatului maghiar și al Transilvaniei[122]. Desigur că nu e o sarcină facilă, iar anonimitatea este de-a dreptul descurajantă în direcția unei clarificări măcar de suprafață a acestui subiect. Formulările nu pot fi decât generaliste. Cu riscul de a persista în generalități, vom încerca să trasăm câteva dintre caracteristicile sistemului de înregistrare juridică a evidențelor din regatul maghiar și părțile conexe. Este un truism că regatul maghiar a fost, timp de mai multe secole, un conglomerat de teritorii care sub raportul scrisului și lecturii era aproape iliterat[123]. Analfabetismul caracteriza masiv structura tribalo-politică și mai apoi politică, dar parțial și structura eclezială (parțial e o formulare blândă, probabil peste 80% din clerul maghiar în secolele XI–XII era puțin sau deloc familiarizat cu scrisul și cititul). În aceste condiții, îndeletnicirea cu arta și tehnica scrisului era foarte rară în regatul maghiar și cei cu competențe în acest domeniu erau mai cu seamă străinii sosiți în urma chemării de a schița o minimă administrație regală de natură patrimonială. Handicapul major cultural care afectează regatul maghiar, așa cum se reflectă în documentele scrise, este mărturisit și de crearea oficială a Cancelariei regale de-abia la sfârșitul secolului al XII-lea. Scribii primelor generații ce se îndeletnicesc cu redactarea înscrisurilor (puține în raport cu alte regalități europene) erau cvasimajoritar nonmaghiari. De aici derivă o problemă extrem de dificilă pentru rezolvarea lingvistică a multor antroponime recenzate în documentele maghiare din secolele XI–XIII, în sensul în care bagajul cultural și lingvistic al scribului receptor, de cele mai multe ori, este incongruent sau puțin congruent cu cel al individului donor de nume (în sensul declinării identității, ne referim bineînțeles la documentele cu multe nume sau cu personaje din ierarhia minoră a regatului). Având în vedere această situație, la începutul secolului al XII-lea, componenții înaltului cler din regatul maghiar (și ei foarte mulți nemaghiari[124]) și-au exprimat, prin mijlocirea textelor aprobate de adunările sinodale, grija pentru a garanta clerului din regat o pregătire intelectuală minimală[125]. Conciliul național, reunit de regele Coloman în

122 Au făcut-o specialiștii români în paleografie latină. Îi amintim aici pe Constantin Marinescu, Francisc Pall, Sigismund Jako, Ioan-Aurel Pop și Adinel Dincă.

123 Practic, documentele din secolul al XI-lea maghiar sunt doar câteva zeci, în timp ce pentru regatul francez până la 1121 se cunosc 5.000 de documente originale, iar pentru regatul englez 2.000 de diplome și înscrisuri. Regatul maghiar deține atâtea diplome pentru secolul al XI-lea câte avea, în aceeași epocă, abația de la Sanckt-Gall și hinterlandul ei. Paul Bertrand, *À propos de la révolution de l'écrit (X^e–XIIIe siècles). Considérations inactuelles*, în „Médiévales", Nr. 57, 2009, pp. 75, 77.

124 Chiar și în secolul al XIV-lea continuă numirile de episcopi care nu sunt maghiari pe scaune episcopale și arhiepiscopale din regatul maghiar. În 1321 este numit ca arhiepiscop de Esztergom dintr-un rang inferior clerical, Boleslav, cumnatul polonez a lui Carol-Robert, iar 1337 episcop de Győr este numit fiul nelegitim a lui Carol-Robert.

125 Pentru o perspectivă maghiară „soft" asupra aspectului corelării dintre dreptul canonic și educația clerului din regatul arpadian a se vedea Zoltan Kosztolnyik, *The Influence of Canon law on Royal Legislation and the Education of Churchmen in Hungary During the XII–XIII Centuries*, în *Proceedings of the Eleventh International Congress of Medieval Canon Law, Catania, 30 July – 6 August 2000*, edited by Manlio Bellomo and Orazio Condorelli, Città del Vaticano,

anul 1114 la Esztergom, deplângea inferioritatea intelectuală a clerului maghiar, îndemnându-i pe preoți să facă eforturi pentru a deține un nivel satisfăcător *de lectura et cantus*. Marie-Madeleine de Cevins își pune o întrebare legitimă la care oferă și răspunsul: „*Pourquoi ce retard d'un siècle par rapport à la date de la conversion officielle des Hongrois, sous saint Étienne? Dans les premières décennies de la Hongrie chrétienne, la question de la formation du clergé chargé de la pastorale ne se posait encore: les prêtres animant les lieux du culte venaient presque tous de l'étranger et ils avaient été formés dans les écoles de leur monastère d'origine*"[126]. Mare progres nu s-a făcut în mai mult de două secole, întrucât, potrivit textului sinodal elaborat ca urmare a conciliului de la Esztergom din 1382, candidații la preoție trebuiau examinați dacă știau să citească bine în latină și să cânte *(bene sciant cantare et legere)*[127].

Un alt detaliu, puțin prezent în cercetările din istoriografia noastră, este acela că unii dintre scribii care lucrau în cancelarii, dacă erau maghiari, se profesionalizaseră în școlile din străinătate, astfel că aveau tendința de a utiliza clișeele de redactare ale habitatului cultural frecventat în precedență. În timpul dinastiei arpadienilor (1000–1301), sursele au permis identificarea unei cifre de 16 canonici de la Esztergom care aveau o formație universitară: doi studiaseră la universitatea din Paris, opt la cea din Bologna, trei la Padova și alți trei la universități ce nu au putut fi localizate. Printre aceștia pot fi enumerați 13 canoniști dintre care 10 lucrau la tribunalul arhiepiscopatului, iar trei erau atașați cancelariei regale[128]. O altă statistică precizează că la Padova, între 1236 și 1256, erau cinci studenți maghiari clerici și laici, iar pentru perioada 1265–1300 sunt cunoscute identitățile a 80 de studenți care frecventau Universitatea din Bologna și aparțineau de *natio hungarica*[129]. Să nu ne mirăm atunci de puternicul impact al culturii scrise italiene în regatul maghiar și părțile adiacente.

Pe măsură ce se produce închegarea mecanismului administrativ al regatului maghiar, iar cucerirea Transilvaniei se încheie undeva la începutul secolului al XIV-lea, masa de înscrisuri cu caracter juridic sporește, oglindind birocratizarea importată a exercițiului puterii. Perioada aceasta debutează și se permanentizează în anii în care membrii dinastiei angevine se găsesc pe tronul Ungariei (1301–1395). Acest calup cronologic corespunde

---

Biblioteca Apostolica Vaticana, pp. 593–604.

126 Marie-Madeleine de Cevins, *La formation du clergé paroissial en Hongrie sous les rois angevins*, în *Formation intellectuelle et culture du clergé dans les territoires angevins (milieu du XIIIe – fin du XVe siècle*, sous la direction de Marie-Madeleine de Cevins et Jean-Michel Matz, École Française de Rome, 2005, p. 51.

127 *Ibidem*, p. 52.

128 Kinga Körmendy, *La formation universitaire desc chanoines cathédraux d'Esztergom aux XIVe et XVe siècles*, în *Formation intellectuelle...*, p. 80.

129 Dorothya Andrasi, I *rapporti dei giuristi ungheresi con l'Italia nel 13mo e 14mo secolo,* în *La civiltà ungherese e il cristianesimo. Atti del IV Congresso internazionale di studi ungheresi, 9–16 settembre 1996*, Scriptum, Budapest–Szeged, 1998, p. 53.

și progresului letrizării populației din regatul maghiar în partea sa elitistă. La începutul secolului al XIV-lea studenții maghiari înscriși în diferite universități (cu precădere italiene), formează încă efective totuși mici, iar recrutarea lor se limitează la membrii familiilor celor mai prestigioase din regat, cea a baronilor[130]. În aceste condiții, neexistând o forță a cancelariei maghiare care să acopere întreg regatul, activitatea de redactare a documentelor este încredințată, dincolo de vestitele locuri de adeverire, și preoților cunoscători de carte. Potrivit unei instrucțiuni date de auditorul cardinalului-legat Gentile membrilor Capitlului catedralei din Alba-Iulia la 1309, documentele produse de preoții din regat puteau fi considerate ca piese atât în justiție, cât și în tribunalele laice și ecleziastice.

Majoritatea preoților primeau o educație elementară. Cea mai eficientă instrucție a clerului din regatul maghiar era obținută în școlile catedrale. La sfârșitul secolului al XIV-lea școala catedrală de la Esztergom avea 117 elevi. Potrivit adnotărilor de pe manuscrisele păstrate de la aceste școli, elevii proveneau și din dioceza de Zagreb și din zona Sips, dar și din Transilvania, în speță cea orientală. Aici alumnii obțineau bune cunoștințe de latină și se exercitau în abilitarea la formulele oficiale de cancelarie (*dictamen*). Acest exercițiu permitea școlarilor să dobândească o prețioasă experiență practică pe care ulterior o dezvoltau în locurile de adeverire. Respectivul rol, în mai mică măsură, a fost asigurat de școlile colegiale care furnizau și ele specialiști pentru scrisul practicat în locurile de adeverire, dar recrutarea se făcea aici din ambianța canonicilor sau a viitorilor canonici care nu aveau *cura animarum*. Similar, ființau așa numitele *studia* mendicante, dar ele erau circumscrise strict mendicanților. Profesionalizarea tardivă, în raport cu cercetarea noastră, a unor preoți în arta și tehnica scrisului este mărturisită și de nivelul de culturalizare reperat în parohiile lor, recte în bibliotecile unora dintre acestea. Bibliotecile parohiale cel mai bine documentate pentru regatul maghiar în secolele XIV–XV sunt cele din Transilvania și din Slovacia. Spre exemplu, cea de la Sibiu are mai multe exemplare de inventar în secolul al XIV-lea și o primă listă detaliată la 1424. Începând cu 1380, apar tratate de teologie și în bibliotecile parohiale. Astfel în Transilvania, Ioan de Poszon, preot parohial, poseda la 1384 un manuscris intitulat *De immaculata Conceptione Mariae*.

Nu dorim să insistăm foarte mult pe tipul de organizare a locurilor de adeverire. Situația scribilor din aceste structuri transilvane este similară cu cea din întreaga societate a regatului arpadiano-angevin. Cândva, din a doua jumătate a secolului al XIII-lea, încep să se specializeze în interiorul mănăstirilor de nuanță benedictină din regatul Ungariei și Transilvania anumite competențe în tagma monahilor literați validați prin funcțiunile de *notarius*, *custos* sau *lector*. *Notarius* este specialistul în redactarea documentelor juridice, *custos*-ul este administratorul veniturilor unui astfel de așezământ, în timp ce *lector*-ul

130 Marie-Madeleine de Cevins, *op.cit.*, p. 47.

sau *magister*-ul devine responsabilul cu predarea artei și regulilor scrisului. Această schemă de funcționare devine necesară, întrucât activitatea documentară a regatului sporește, iar mănăstirile sunt încurajate, cu efect economic, să accepte poziția de *locus credibilis*. Noua funcțiune aduce prestigiu, dar și sporirea veniturilor abației și va determina mănăstirile să încurajeze formarea elevilor monahi în tainele scrisului și în abilitățile specifice legalizării documentelor. Să nu uităm însă că prin această activitate Biserica Romană reușește să se insereze foarte bine în articulațiile administrative ale regatului maghiar (iar multe abații benedictine, printre care și cea de la Cluj–Mănăștur beneficiază de privilegiul exempțiunii). La un moment dat, creșterea prea puternică a influenței mănăstirilor în ponderea documentelor cu caracter juridic din regat a trezit reacția unui rege. E vorba de Ludovic cel Mare. Monarhul a încercat să raționalizeze numărul structurilor ecleziale destinate să elibereze documente cu caracter juridic. Prin articolul trei al unei ordonanțe regale din 1351 a suspendat dreptul de a emite diplome pentru toate mănăstirile ce aveau un număr redus de monahi. În 1353, el a impus prezentarea la analiză a tuturor sigiliilor aflate în posesia locurilor de adeverire, cele judecate neconforme fiind eliminate. Dar au fost șterse și respectivele mănăstiri posesoare din lista instituțiilor care pot desfășura activitate notarială. În urma acestui vast program de control general, desfășurat între 1351–1353, mai multe mănăstiri (cu precădere benedictine), au fost considerate inapte pentru emiterea de documente. Au fost menținute cu acest drept, ca având o importanță semnificativă, abațiile de la Cluj–Mănăștur și Garamszentbenedek, iar cele de la Pécsvárad, Pannonhalma și Szeksárd au fost acceptate ca având o activitate mai restrânsă. Dar cum activitatea efectuată într-un *locus credibilis* constituia o sarcină destul de dificilă pentru călugării care se confruntau cu un program liturgic și administrativ oricum destul de încărcat, mănăstirile au consimțit încetul cu încetul la externalizarea serviciilor cu caracter notarial către clericii asupra cărora aveau jurisdicție, din parohii și filii subordonate abației. Pregătirea acestora pentru secolul al XIV-lea poate fi decelată doar pe baza legislației ecleziastice, în speță a canoanelor conciliului de la Buda din 1309 și a unei culegeri sinodale de la Esztergom din 1382. Acest tip de delegare debutează undeva la sfârșitul secolului al XIII-lea, primul exemplu notabil fiind abația de la Pécsvárad în anul 1296. În prima jumătate a secolului al XIV-lea delegarea activității notariale a abațiilor se face și către notari laici. Practica aceasta e documentată la Szeksárd în 1321, continuă la Cluj–Mănăștur în 1340 și la Pannonhalma în 1359. Astfel că auxiliarii – personaje laice – unui *locus credibilis* se profesionalizează, mănăstirile benedictine, dar și alte structuri care aveau statut de *loca credibilia,* devenind în epoca angevină locuri de formare a juriștilor laici[131]. Pentru a ne face o idee și despre decalajul cultural care a caracterizat diferitele structuri

131 Sarolta Homonnai, *La culture des bénédictins hongrois au XIVe siècle*, în *Formation intellectuelle…*, pp. 30–31.

monahale din regat și, drept consecință, nivelul de letrizare și culturalizare a monahilor unor mănăstiri benedictine aflate la mare distanță și aparținătoare unor alcătuiri administrative diferite, putem lua ca reper bibliotecile acestor structuri. Pentru comparație, amintim că primul catalog al abației benedictine din Cluj–Mănăștur a fost redactat de-abia în 1427 și cuprindea doar 44 de volume, foarte puține dacă ne gândim că primul inventar de carte al abației benedictine de la Pannonhalma, scris la 1093, recenzează deja 83 de codice.

Fără doar și poate, organismul instituțional cel mai prețios, care avea îndatorirea de a redacta înscrisurile cu caracter juridic era cancelaria regală. Cum am mai specificat, înscrisuri au fost redactate încă de la începuturile regalității maghiare, dar o instituție specializată pe „veșnicirea" deciziilor luate de rege s-a creat mult mai târziu, la aproape două secole de la înființarea regatului prin voință imperială și pontificală. Istoria cancelariei regatului maghiar rezultă din sciziunea care a avut loc la sfârșitul secolului al XII-lea în capela regală. Șeful capelei a fost numit arhiepiscopul de Strigoniu/Esztergom. Lansarea definitivă a cancelariei are loc în 1190, când cancelar a devenit Catapan, personaj al cărui nume denotă humusul grec ce contribuia la elevația culturală a regatului patrimonial maghiar. Despre tipul de raportare a regalității arpadiene la document și la utilitatea lui în relațiile patrimoniale și juridice avem o mărturie privilegiată dintr-o sursă celebră, emisă în formă genuină la 1177, dar care nouă ne-a parvenit prin mai multe vămi de cancelarie. E vorba de documentul care recenzează dependenții și proprietățile prepoziturii din Arad. Conceput în mod firesc de ecleziaști, debutează prin justificarea așternerii în scris a celor ce vor urma: *„ca să îndepărteze sila nepăsării de la aducerea aminte"* au *„socotit să alerge la ajutorul potrivit scrisului"*. Există mai apoi o altă nuanță ce trebuie introdusă. Inventarul a fost întocmit de prepozitură, *„la stăruitoarea rugăminte a iubitului și credinciosului nostru Richard, prepozit de Arad, am hotărât să întărim prin mărturia scrisorii de față toate posesiunile pe care biserica Fericitului Martin din Arad le are în Transilvania și dincolo de Dunăre, atât în sate, locuri de pescuit și hotare, cât și în oameni de orice stare ai numitei biserici"*, și nu de autoritate, regele confirmând practic proprietățile prepoziturii așa cum se configurau ele la 1177. Faptul că regele era destul de inadecvat la mecanismele de alcătuire ale conținutului diplomelor privilegiale, iar biserica era foarte atentă la lucrul scris rezultă clar din textul documentului: *„Restul cuprinsului acestui privilegiu n-a mai pus prealuminatul rege să fie transcris, deoarece era prea amănunțit, ci a poruncit să se treacă numai cele ce erau de mare trebuință..."*. Dacă regele nu se mai obosește să indice toate datele privilegiului, arătând astfel posterității că administrarea regatului în toate detaliile nu interesa puterea publică de atunci, biserica, prin funcționarii din secțiunea cancelariei din capela regală, și-a recenzat cu acribie toate detaliile proprietăților și mai ales cuantumul dependenților. Explicația pentru atitudinea regelui este destul de simplă. Oralitatea, prevalentă în raporturile de putere în regatul patrimonial din secolul al XII-lea, arată că faza tribală de gestiune

a structurilor de conducere și, de sus în jos, a piramidei puterii încă nu fusese depășită în epocă. De-abia la începutul secolului al XIII-lea, oralitatea cedează câte ceva și scrisului din suveranitatea exprimării puterii în manifestările cu relevanță publică[132]. A fost nevoie, în cele din urmă, de o intervenție alogenă pentru a stabiliza și implementa caracterul fundamental al cancelariei pentru funcționarea unei regalități. Doar angevinii vor reuși să facă din cancelaria regatului o instituție matură. O observație deloc minoră trebuie făcută. În secolele al XI-lea și al XII-lea există câteva piese documentare emise de regii maghiari redactate în limba greacă, ceea ce reliefează, pe lângă oscilația confesională cronică a dinastiei arpadiene între Roma și Constantinopol, prezența în ambianța dinaștilor maghiari a unor clerici (monahi, prelați) de obediență constantinopolitană care își vor permanentiza „sejurul" aulic undeva până spre sfârșitul secolului al XII-lea, începutul secolului al XIII-lea[133].

După consolidarea cancelariei regale ca structură funcțională cu caracter permanent în cadrul administrației regatului patrimonial arpadian, se evidențiază totuși o oarecare lipsă de stabilitate a scribilor nevoiți să redacteze textele juridice. Potrivit unor date evidențiate de paleografii care s-au ocupat cu înscrisurile privilegiale emise în timpul domniei lui Bela al IV-lea, s-a concluzionat că puțin peste 300 de diplome eliberate au trecut prin mâinile a 150 de scribi diferiți. În acest caz nici nu ne mai putem mira uneori de sonoritățile exotice pe care le au unele antroponime în redacția documentelor. Menționea, deși superfluă, o facem. Din cei 150 de scribi, marea majoritate erau clerici străini, probabil „mercenari" ai scrisului sau aflați cu alte îndeletniciri ecleziale prin zonele maghiare. De fapt, așa cum s-a subliniat și anterior, mult timp, până la începutul epocii moderne, vor fi puțini scribi de origine maghiară (datorită extrem de superficialei letrizări a unei minuscule elite etnic maghiare, majoritatea „birocraților" fiind străini chiar și în timpul angevinilor) sau, dacă sunt de origine maghiară, totuși nedoritori să scrie în maghiară, pentru că numai astfel se explică apariția, abia în zorii modernității (folosim cronologia școlilor

132 «*Aux dires des préambules du début du XIIIe siècle, les actions humaines doivent être pérennisées par l'usage oral (**lingua testium**, **vox testium**) et par le recours à l'écrit (**patrocinium scripture**, **testimonium litterarum**). En fonction du nombre des langues maternelles (**lingua materna**), l'usage oral fut dès les origines multilingue, tandis que l'usage de l'écriture, conformément à l'adoption du christianisme de rite latin, se caractérisait fondamentalement par l'utilisation d'une seule langue, apprise, le latin*". László Solymosi, *Langues parlées et langues écrites dans la Hongrie médiévale*, în *La langue des actes. Actes du XIe congrès international de diplomatique (Troyes, jeudi 11 – samedi 13 septembre 2003)*. http://elec.enc.sorbonne.fr/CID2003/solymosi.

133 Istoriografia maghiară are tendința de a minimaliza acest aspect: «*La composition, aux XIe et XIIe siècles, de quelques rares chartes royales en langue grecque s'explique par le fait que le destinataire était un monastère de rite grec*». László Solymosi, *Langues parlées et langues écrites dans la Hongrie médiévale*, în *La langue des actes. Actes du XIe congrès international de diplomatique (Troyes, jeudi 11 – samedi 13 septembre 2003)*. http://elec.enc.sorbonne.fr/CID2003/solymosi.

istorice occidentale), a primelor înscrisuri juridice redactate în limba maghiară[134].

Acești scribi au adoptat, la rândul lor, ca peste tot în Europa, elementele tehnice specifice în cazul redării numelor care atunci erau o practică destul de întâlnită însă ne oferă numeroase capcane sau situații fără ieșire. Una dintre problemele cu care se confruntă paleograful, e adevărat nu foarte des, este aceea a prescurtării numelor fie prin siglă, fie prin contracție, fie prin suspensie. Dacă în cazul prescurtării prin suspensie și contracție, uneori, în cazul numelor celor mai răspândite, se poate descifra în întregime antroponimul, in cazul prescurtării prin siglă acest lucru devine imposibil[135]. O altă problemă ridicată de specialiștii

134 «*En dehors du latin, trois langues vulgaires sont à mentionner dans l'élaboration des chartes médiévales: l'allemand, le tchèque et le hongrois. Des trois, l'allemand fut le plus utilisé. Partant des villes de population exclusivement ou partiellement allemande, l'usage de l'allemand s'est répandu progressivement de l'ouest vers l'est. Les premières chartes allemandes sont apparues au milieu du XIVe siècle, sous l'influence des aires linguistiques bavaroise et autrichienne, dans les villes de Pozsony (Preßburg, Bratislava) et Sopron (Ödenburg), situées à la frontière orientale du duché autrichien. Au XVe siècle, l'usage de l'allemand s'est répandu aussi dans les villes du nord de la Hongrie, puis dans les villes de Transylvanie. L'usage du latin passa alors au second plan dans les livres urbains qui enregistraient les affaires des bourgeois, comme dans la correspondance et dans les chartes émises par les autorités municipales. Mais il n'en disparut pas pour autant de tous les documents urbains: le latin continua à être utilisé comme langue de communication des villes avec les organes gouvernementaux et judiciaires.*

L'usage du tchèque apparaît au XVe siècle dans les régions du nord-ouest, limitrophes du royaume tchèque et habitées par des Slaves. L'usage du tchèque dans l'écriture des actes n'avait pas beaucoup de chances vis-à-vis de l'utilisation du latin et de l'allemand.

Une cinquantaine de sources d'archives en langue hongroise nous sont connues des dernières décennies du Moyen Âge. Pour la plupart, il s'agit de quittances, de testaments et de lettres, ce qui prouve que le hongrois, langue de la majorité de la population du royaume de Hongrie, ne jouait pas un rôle essentiel dans l'écriture documentaire. Le phénomène est d'autant plus surprenant que, à la différence des autres langues utilisées dans le royaume, l'usage du hongrois était abondant et varié dans le domaine des œuvres ecclésiastiques et littéraires, dont le premier morceau fut mis par écrit à la fin du XIIe siècle. Tandis que, dans le cas de l'allemand et du tchèque, il était possible d'emprunter et de reproduire la pratique des régions linguistiques avoisinantes, cette possibilité n'existait pas pour la langue hongroise. De ce fait, la ***lingua latina*** *put conserver dans l'écriture des actes un rôle essentiel et, en dehors d'une partie des villes, sa position de quasi monopole*". László Solymosi, *Langues parlées et langues écrites dans la Hongrie médiévale*, în *La langue des actes. Actes du XIe congrès international de diplomatique (Troyes, jeudi 11 – samedi 13 septembre 2003*). http://elec.enc.sorbonne.fr/CID2003/solymosi. Pentru o perspectivă metodologică și comparată a se vedea Thomas Brunner, *Le passage aux langues vernaculaires dans les actes de la pratique en Occident*, în «Le Moyen Age. Revue d'histoire et de philologie», tome CXV, nr. 1/2009, pp. 30–71.

135 «*L'écriture du nom sous une forme abrégée touche surtout le* ***nomen proprium.*** *Elle s'observe soit sous forme de contraction (traditionnellement typique des* ***nomina sacra****) soit sous forme de suspension, jusqu'à donner la seule lettre initiale. Les abréviations semblent surtout typiques des lettres, mais on en trouve aussi dans des textes proprement diplomatiques – et bien naturellement dans des mandements. Dans des cas particuliers, l'auteur d'un texte diplomatique peut être désigné au début uniquement par l'initiale de son* ***nomen proprium*** *(et ce même dans un acte public), la suite de l'acte pouvant nous révéler le nom entier.*

Si de telles constatations paraissent simples, il est difficile d'y trouver une explication générale satisfaisante. Le fait que les correspondances du Moyen Âge

în paleografie și diplomatică și vizibilă în diplomatica din regatul maghiar și voevodatul transilvan este aceea a adaptării lingvistice a numelui[136]. Este un fenomen destul de comun, dar care trebuie înregistrat și se aplică nu doar numelor proprii ci și numelor comune[137]. Un astfel de procedeu a fost evidențiat în cazul scribilor maghiari pentru nobilii de diverse origini etnice emigrați în regatul maghiar. Foarte recent, Nora Berend a arătat cum a fost tradus, printre altele, numele unui nobil spaniol, în secolul al XIII-lea, din Ximeno în Simion[138].

O ultimă remarcă pe care am dori să o facem în această parte a cercetării noastre. Este vorba despre un specific al asignării numelor în rândul populației tribale sau clanurilor maghiare între secolele XI–XIV. Încercând să sintetizeze o tipologie pentru antroponimia tipic maghiară[139], Hajdú Mihály, în lucrarea de

nous aient été surtout transmises sous forme de copies n'y change pas grand-chose, car il est peu probable qu'autant de copistes aient allégé leur travail en abrégeant juste les noms propres. En outre, le procédé se voit dans un nombre suffisant d'originaux. Le camouflage est un motif rare, car un prince ecclésiastique qui se nomme, dans un texte diplomatique, uniquement par la lettre initiale de son nom n'a aucune raison de se cacher, ce qu'il ne fait pas vu les descriptions de sa dignité qui suivent dans le texte. Et l'observation vaut même pour les fréquentes abréviations qui se trouvent dans les lettres politiques les plus délicates: autour de l'an 1160, si une lettre désignait ***E. archiepiscopus Salisburgensis*** *ou* ***H. dux Austrie*** *comme expéditeur ou destinataire, tout le monde savait de qui il s'agissait. Par contre, les noms de simples ecclésiastiques étaient toujours écrits en entier.*

Tout cela ne s'explique pas mieux par une économie d'écriture, comme on a pu le prétendre parfois. Une réelle volonté d'économie se serait bien mieux portée sur les éléments les moins convenables, les moins hauts du texte. Pourquoi abrègerait-on juste les noms, qui sont d'une grande valeur d'information et dont l'abréviation n'apporte qu'un minimum d'économie? Quelques exceptions renforcent la remarque: il arrive en effet, dans de très longues listes de noms (par exemple les procès-verbaux de serments de bourgeois d'une ville), que les noms propres les plus courants, immédiatement reconnaissables, donc, soient réduits à l'initiale, par exemple ***D*** *ou* ***I*** *pour* ***Dominicus*** *et* ***Iohannes*** *qui, à cette époque-là et dans la région concernée, étaient très fréquents».* Reinhard Härtel, *Anthroponymie et diplomatique*, în *La langue des actes. Actes du XIe congrès international de diplomatique (Troyes, jeudi 11 – samedi 13 septembre 2003)*. http://elec.enc.sorbonne.fr/CID2003/hartel.

136 «*L'adaptation linguistique du nom, qui peut aller jusqu'à la traduction, peut être spécifique d'une catégorie documentaire, au sens où l'usage d'une certaine langue est caractéristique de cette catégorie… la catégorie documentaire peut donner un certain entourage textuel qui invite à l'adaptation linguistique… la 'latinisation' de noms non-latins se trouve en fait plus fréquemment dans des sources diplomatiques… Mais la pratique de l'adaptation est aussi influencée par le rang des personnes concernées: plus le rang d'une personne est élevé, plus il est fréquent que son* ***nomen proprium*** *soit accompagné de titres (par exemple en latin), ce qui pourrait avoir eu un effet positif sur la 'latinisation' des noms*». *Ibidem.*

137 Michel Parisse, *Quod vulgo dicitur: la latinisation des noms communs dans les chartes*, în „Médiévales", année 2002, vol. 21, nr. 42, pp. 45–53.

138 Nora Berend, *Noms et origines des immigrants nobles en Hongrie (XIIIe – siècle). La liste des advenae entre mythe et réalités*, în *Anthroponymie et migrations dans la Chrétienté Médiévale. Études reunis par Monique Bourin et Pascual Martinez Sopena*, Casa de Vélazquez, Madrid, 2010, p. 259.

139 Activitatea de înregistrare a antroponimelor în Ungaria a fost amorsată în secolul al XIX-lea. Dar recenzarea numelor a fost parțială, fiind adunate în special vechile nume maghiare și cele considerate a fi turcești. În 1949 tânărul lingvist și istoric pe atunci, Benkö Loránd atrăgea atenția asupra importanței materialului compus din numele străine și cele biblice, fără de care nu se poate

acum clasică *Általános és magyar névtan*, Budapest, Osiris, 2003, specifică faptul că fenomenologia alegerii numelui la maghiari comportă următoarele prescripții: voința de păstrare a numelui părinților, a unei alte rudenii, a nașei sau nașului, proximitatea sau influența unei sărbători religioase/celebrării unui sfânt cu ziua nașterii individului, numele sfântului care are hramul bisericii parohiale, omagiu unor personaje faimoase. Rezultă fără urmă de dubiu, că în interiorul comunității maghiare antroponimia este în primul rând endofamilială, lucru important pentru decelarea constantelor în dinamica statistică și pentru relevarea proporționalității numelor, să le zicem genuin maghiare. De asemenea, menționarea de-abia în poziția a patra a omagierii personalităților prin intermediul asignării numelui glăsuiește despre legătura destul de „moale" creată între elita maghiară și restul populației, situație opusă exemplului englez pe care l-am ilustrat mai sus. Mediană, între legătura endofamilială și cea destul de slab reprezentată a distribuției numelor personalităților maghiare, se distinge acțiunea onomastică a bisericii. Această gradare a tipologiei numelor din interiorul populației maghiare va trebui mereu avută în vedere pentru realizarea, atât cât este posibil și plauzibil, a distincției etnicilor maghiari de restul menționaților din documentele transilvane.

face un serios studiu al numelor din regatul maghiar. Institutul de Lingvistică din Ungaria (Nyelvtudományi Intézet) a hotărât realizarea unui glosar de nume istorice, dar după puțin timp, lucrările s-au împotmolit. Abia prin 1983 s-a ameliorat situația în acest domeniu, odată cu apariția lucrării *Árpád-kori kis személynévtár* (Mic glosar de nume din epoca arpadiană) a autoarei Fehértói Katalin, care a adunat 6.800 de nume din cinci surse. Continuarea acesteia a apărut abia în 2004, prin *Árpád-kori személynévtár* (Glosar de nume de persoane din epoca arpadiană), care prelucrează un material mult mai consistent. Majoritatea cercetătorilor maghiari ante 1989 s-au aplecat doar asupra epocii arpadiene. Doar Berrár Jolán a publicat, în 1952, o lucrare intitulată *Nöi neveink 1400-ig* (Numele feminine până la 1400) bazându-se mai ales pe surse din secolul al XIV-lea mai mult din necesitate, pentru că în sursele mai vechi erau foarte puține nume feminine. De-abia în ultimele două decenii se constată un efort coerent în sensul despuierii antroponimice a documentelor din secolele XIV–XVI. Sliz Mariann, *Az Anjou-kori személynevek kutatásának kérdései*, în „Névtani Értesitö", 28, 2006, pp. 171–180.

Antroponimia transilvană în secolul al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea

Transilvania, în mod paradoxal, și poate acesta a fost unul dintre principalele motive ale cercetării de față, beneficiază, în pofida marginalității sale politice și culturale de câteva surse documentare cu pronunțat profil antroponimic. Ele permit, prin simpla lor prezență într-un context sărăcăcios documentar, comparații cu alte vremuri în care impactul politic și reflexul documentar al acestuia este omniprezent. Deloc surprinzător, vom constata că documentele în cauză nu sunt o consecință birocratică a activității administrative și instituționale a regatului maghiar, puțin prezent atunci în gestiunea transilvană, cât a implicării Bisericii Romane în funcționarea și înregistrarea posesiunilor și privilegiilor ei, în scopul angrenării brațului secular care trebuia să o deservească și să o apere. Aceasta este calitatea raporturilor biserică-regalitate, lucru imposibil de recunoscut de către istoriografia oficială maghiară și deloc evaluat până recent în istoriografia noastră. Documentele în cauză sunt, în secolele XII–XIII, diploma privilegială privind prepozitura din Arad din 1177 și Registrul de la Oradea.

Întărirea cu caracter juridic a proprietăților prepoziturii din Arad, efectuată de regele maghiar Emeric al II-lea, document plasat de editorii colecției *Documente privind Istoria României* undeva în 1202–1203, este o reconfirmare a proprietăților și oamenilor aflați în dependența prepoziturii din Arad, având la bază un document din anul 1177, emis de regele Bela al III-lea. Nu vom intra în amănuntele diplomatice specifice care au făcut ca documentul să ne parvină divizat, fiind practic publicat în *DIR* sub formă de trei fragmente plasate la numerele 39, 40 și 41 (paginile 21–27)[140], dar reamintim că la 1177 cancelaria maghiară nu exista, iar la reîntărirea privilegiului aceasta era în faza crudei copilării. Documentul în sine se pretează unor diverse filoane interpretative (politic, economic, ecleziastic, social), dar e totuși puțin invocat în istoriografia națională[141]. Dincolo de aceste categorii, privilegiul pomenit interesează în gradul cel

140 Pentru studiul diplomatic al documentului, a se vedea: Borsa Iván, *III. Béla 1177. Évi könyalakú privilégiuma az Aradi Káptalan Számára*, în „Levélatári Közlemények", Harmincharmadik Evfolyam, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962, p. 205–218.

141 Este foarte frecventat, însă, pe teme de marketing administrativ și economic, în special de autoritățile municipale și județene din Arad, precum și de firmele viticole din zonă, datorită primelor mențiuni despre existența rețelei viticole din arealul pomenit.

mai înalt antroponimia fiind, potrivit evidențelor primare, cea dintâi listă extinsă de antroponime din istoriografia medievală românească. Sunt înregistrate 373 de unități antroponimice. Cu mândrie, istoriografia oenologică de la noi extrage din liste 164 de nume de viticultori. Prin acest document, ne aliniem marilor istoriografii ce beneficiază de inventare extinse de antroponime încă din secolul al XI-lea și care cresc exponențial până în secolul al XIV-lea, permițând astfel evidențierea graduală a revoluției antroponimice.

Cei 373 de titulari de nume sunt anturați la rândul lor, de cele mai multe ori, de unul, doi, trei, patru sau chiar cinci indivizi, intrați și ei în categoria dependenților prepoziturii din Arad. Numărul total al recenzaților, cu nume și fără nume, este de 747 unități. Practic, alte 374 persoane nu sunt nominalizate, dar sunt înregimentate în dependența structurii ecleziale.

Privind textul documentului emis la 1177, ținând cont de contextul politico-economic al epocii și considerând că în reconfirmarea din 1202–1203 nu au fost adăugate alte nume sau cifre ce ar reprezenta indivizi intrați ulterior în dependența prepoziturii, se poate afirma, pe baza cifrelor menționate (373+374 pentru un total de 747 indivizi), că prepozitura din Arad este una dintre cele mai importante structuri de putere economică și eclezială din regatul patrimonial maghiar. Are o anvergură economică comparabilă cu cea a marilor mănăstiri din Occidentul Europei, deoarece doar în acele zone, de evidentă și rapidă creștere a habitatului, întâlnim cifre atât de generoase.

Trebuie să ne punem serioase întrebări referitoare la un număr așa de ridicat de indivizi, având în vedere densitatea foarte slabă pe kilometru pătrat ce a marcat multe secole regatul maghiar și care caracterizează până târziu în epoca premodernă habitatul tipic ungar. Explicația ar fi totuși nu foarte complicată. Avem de-a face, în zona Aradului, cu unul dintre topicele cele mai privilegiate istoric pentru secolele XI–XIV. El este corelat cu un culoar de pătrundere a autorității regale și tribale maghiare în spațiul gestionat anterior de formațiuni politice nemaghiare. De asemenea, în siajul interesului politico-administrativ pentru arealul amintit, se întâmplă și o migrație a unui cuantum al populației din triburile maghiare către regiunea arădeană. Fapt este că, spre ponderarea echilibrată a criticii istorice, spațiul abundă în elemente instituționale de factură româno-slavă, dintre care cele mai evidente sunt structurile ecleziale cu caracter ritual și teologal răsăritean. Mențiunea cea mai lipsită de ranchiună istorică, acceptată de istoriografii în sensul celor spuse mai sus, este existența mănăstirii de la Hodoș-Bodrog. Dar există încă un argument pe care l-am invocat și altădată când am analizat evoluțiile din zonă. Este vorba de tardiva organizare a comitatului situat în zona Timișului, întâmplată probabil în jurul anului 1177. Clișeistic, dacă adăugăm fondarea abației cisterciene de la Igriș la 1179, avem imaginea completă a eforturilor de regularizare instituțională a zonei, în sensul încadrării ei ca marcă a regatului maghiar în vederea extensiunii autorității maghiare în viitor, în valuri succesive de încadrare administrativă.

Să adăugăm circumstanța că extensiunea teritoriilor din cuprinderea dependențelor prepoziturii nu este foarte concentrată, și nu se poate sugera o contabilitate facilă. Dar mărturisește temeinicia administrativă a bisericii. Registrul antroponimic din documentul din 1177 este vădit „multietnic" și pluricultural (nu în sensul flasc și perimat al multiculturalismului ideologizat, ci al alăturării normale și pacifice a mai multor limbi și rituri). Evidența numelor radiografiază antroponime din aproape toate colțurile *Christianitas* în părțile ei europene, dar și din spațiul *Commonwealth*-ului de gestiune constantinopolitană, precum și unele unități ce descind din onomastica populațiilor migratoare de sorginte asiatică din epocă.

Suveranitatea numerică aparține fără îndoială numelor necreștine. Nu se înțelege prin asta că purtătorii numelor neoficializate de biserică erau în totalitate necreștini, ci se poate estima că sunt fie creștinați în prima sau a doua generație fie, datorită neimpunerilor din partea clericilor, au menținut o sumă de antroponime din ambianța familială pe care le-au redistribuit indivizilor care au înmulțit familia[142]. Antroponimele creștine furnizate de documentul din 1177, copiat în anii 1202–1203, sunt în ordine alfabetică: Achilleus, Adrian, Ambreus, Amen, Andreas-Andrei (două), Benedict (două), Beniamin, Boson, Clemens, Cosma (patru), Dumitru, Eliseu (două), Filip (două), Gervasiu, Grigore, Iacob (trei), Ilarie, Ioachim (două), Ioan (13), Iordan (două), Kilian, Marcel (două), Martin (două), Mathias, Mica, Michael (două), Nicolaus (cinci cu diminutivele), Oliver, Othmar, Otons (două), Paul (șapte), Petru (14), Sanctus, Saul (patru), Sebastian, Semen, Simon, Ștefan (patru), Toma, Vitalius, Zaharia, Zaheu (două).

Antroponimele neomologate de Biserică conținute în același document sunt: Agus, Albeus, And, Aranduk, Arden, Baga, Banis, Baquila, Bal, Becons, Becud, Bedes, Beke, Bena, Bendu, Belquer, Benes, Benus, Beques, Boda, Bodamer, Bodon, Bodos, Bolosu, Bok, Boka, Borsa, Bosu, Bosur, Boz (două), Brisa, Buca, Bucdu, Bucud, Bug, Bulsu, Buna, Bunalci, Capan, Carasim, Carassum, Carthin, Casaraid, Cega, Cekas, Cenes, Cepre, Chennu, Chessuga, Chupa, Cibu, Coboarcz, Cocudi, Col, Colont, Dega, Dersi, Domit, Dumon, Egebes, Egud, Ehcend, Eleus, Elusa, Erdeus, Esleu, Eteret, Feit, Fener, Fermul, Ficoc, Fichur, Figud, Fila, Filupa, Fiza, Focate, Foimed, Fonsol, Forc, Forcos (două), Forcossi, Forcosu, Forcus, Fortasius, Fortast, Fortost, Fulcus (două), Furnod, Gima,

142 Statistic avem 11 antroponime care încep cu litera A, 38 cu B, 22 cu litera C, 5 cu litera D, 10 cu E, 25 cu litera F, 6 cu litera G, 8 cu litera H, 29 cu I și J considerat I lung, 6 cu litera K, 7 cu litera L, 31 cu litera M, 11 cu N, 12 cu O, 35 cu litera P, 4 cu rarissimul Q, 12 cu litera R, 44 cu litera S, 25 cu litera T, 8 cu litera U, 18 cu litera V, 2 cu W și 4 cu litera Z. Chiar dacă aparent numărul antroponimelor pe litere-ghid denotă destul de multe discrepanțe nefiind o uniformitate proporțională între nume, așa cum este și natural, sunt unele litere-ghid de antroponim care în înregistrările numelor creștine din statistici de secol XIV, spre exemplu, nu se mai regăsesc. Este cazul literei E sau mai ales a literelor B și F, dar și a literei V. Rămân însă constant covârșitoare, așa cum va fi de-a lungul istoriei antroponimice europene, numele care debutează cu literele ghid S cu 44 de unități, P cu 35 de unități și M cu 31 de unități.

Gnegsi, Gogorz, Gusun, Halales, Haland, Hedus, Heimor, Herceg, Herseg, Hobyeg, Horogis, Iniz, Inus, Isip, Jarsen, Jog, Juad, Justa, Karachin, Kasudi, Kata, Kelye, Keuenug, Laczy, Latamas, Legen, Lesse, Lefeu, Leta, Lotibar, Juna, Jurgu, Magus, Mandus, Mada, Manog, Medened, Micus, Micusa, Mikus, Moc, Modoros, Modustu, Mogd, Mogris, Mogy, Momolk, Mondou, Mopad, Morust, Mossa, Moxad, Munos, Nanas, Nela, Nemel, Nepedi, Niga, Niged, Nitra, Numfy, Numhui, Numqiz, Obudi, Obus, Odussa, Olodar, Olnus, Orassag, Orman, Orod, Otos, Peca, Pentek, Peta, Petessa, Peconsa, Petus, Peucec, Pica, Pota, Pous, Pousa (trei), Puca, Queig, Queissi Queus, Qucus, Rada, Ragud, Raselon, Raassasey, Rauosti, Rec, Rema, Ressa, Rigou, Rompa, Rodus, Runchy, Sacalon, Sancir, Samudi, Scarandi, Scemscu, Sceud, Sceulend, Sconnuk, Seca, Secad, Sela, Senta, Sentu, Senus, Serid, Seris, Seryd, Simak, Simus, Socmos, Solassi, Solon, Som, Somak, Sompos, Soncor, Sopos, Sous, Stesus, Suga, Sulemer, Syc, Ta..., Tarcand, Taca, Tata, Teca (trei), Tecsa, Tecu, Tecusa, Tenca, Tersa, Teta, Tetus, Toca, Tod, Togodo, Tolord, Tompa, Ton, Tok, Totu, Turda, Ulcos, Unuca, Uros, Usod, Usum, Uthadi, Utled, V., Varad, Varou, Veca, Vederej, Vendeg, Verbel, Vid, Vida, Vilek, Vink, Viodol, Vis, Voda, Vosod, Votos, Vrunned, Wassa, Wssod, Zompor. Facem precizarea că aceste antroponime nu sunt în mod necesar simțite în opoziție acută cu biserica, ci ele se impun de la sine sau sunt tolerate, dar nu vor mai intra în programul onomastic ulterior al Bisericii Romane sau al Marii Biserici și, în consecință, a societății medievale transilvane, deoarece nu vehiculează mesajele pe care, prin mijlocirea numelor, le comunică structura eclezială societății. Așadar, nu le vom califica cu atributul păgâne, ci ne vom limita la a le defini neomologate.

O altă observație pe care o vom face este diferența abisală dintre cuantumul numelor creștine sau încreștinate și cele neomologate de biserică. Numele creștine sunt 42 de unități în timp ce numele nefrecventate în calendarul creștin însumează o cifră relevantă de 271 de unități. Dacă în cazul numelor agreate de biserică avem numeroase utilizări, cu 14 repetiții în cazul lui Petru până la două repetiții în cazul lui Andrei, Benedict, Mihail sau Zaheu etc., fiind 19 apelative care sunt multiplicate prin purtătorii lor, în cazul celeilalte categorii de nume, din cele 271 de antroponime se repetă doar Boz (două unități), Forcos (două), Fulcus (două), Pousa (trei unități), Teca (trei). Se poate constata, fără constrângeri și crispări, că antroponimele neomologate de biserică au o bogăție și un exotism numeric care se va mai repeta doar în Registrul de la Oradea, ulterior fiind, cu puține excepții, măturate de autoritățile ecleziastice din lista numelor vrednice de a fi utilizate la botez.

Cum sugeram puțin mai sus, prin simpla alăturare a numelor din cele două categorii, se poate observa cu ușurință cum anume unele dintre numele creștine înregistrează destul de multe repetiții, semnal al debutului procesului antroponimic uniformizator al Bisericii Romane și al constantei observanțe a acestuia, dar și marker, pentru antroponimele de sorginte orientală al funcționării unei culturi onomastice paralele. Nu ne vom mira – și marchează clar distincția necesară pe care o facem cu referire

la strădania Bisericii Romane de a impune numele preferate cu semnificație simbolică și instituțională –, că numele Petru și derivatele sale, prin 14 unități, este cel mai des folosit antroponim în documentul din 1177, iar Paul, deși înjumătățit în raport cu cuantumul lui Petru, are totuși șapte unități ceea ce-l plasează pe locul trei în ierarhia acestei liste de nume. Este de amintit că în această listă ierarhia europeană a numelor creștine din epocă este puțin inversată dacă analizăm raportul Ioan–Petru. Dacă Petru cu derivatele are 14 recurențe, Ioan și cu derivatele e menționat de 13 ori. Explicația, fără a fi simplistă, poate fi lecturată în raporturile de dependență ce unesc posesorii de nume cu prepozitura, și prepozitura în mod direct de Sfântul Scaun.

Din cea de-a doua categorie de nume ies în evidență unele unități ce se vor menține destul de mult în antroponimia transilvană și vorbim aici de Forcos cu derivatele lui (cinci unități), Pousa (trei) și Teca (trei).

Diferența aceasta de proporție între cele două categorii de nume, cele omologate și cele neomologate de Biserica Romană (suntem în zona ei de suveranitate culturală cu acest document), mărturisește că decalajul cultural și civilizațional care există între regatul Angliei, regatele din Europa occidentală și regatul patrimonial maghiar este încă abisal. Încă nu suntem deloc aproape de acel proces de resorbție al antroponimelor păgâne, de care face mult caz istoricul Michael Mitterauer în clasica sa lucrare[143].

Stimuli importanți din zona antroponimelor creștine vin atunci când se aruncă o privire asupra dimensiunii eclezialo-geografice a antroponimelor. Având în vedere multele monografii din ultimele patru–cinci decenii dedicate antroponimiei medievale, suntem acum capabili să decelăm cărei arii geografice și ecleziale aparțin, în secolul al XII-lea, anumite antroponime creștine. Unele din ele se difuzează dintr-o parte în alta a Europei doar din secolul al XIII-lea și al XIV-lea și constituie de atunci patrimoniu onomastic comun, cu grade diverse de receptare, al celor două Europe (din punct de vedere confesional). Dacă, în privința numelor apostolice Ioan, Petru și Paul, dar și Toma e greu de făcut o distincție (Paul și Toma sunt totuși încă orientalizante în secolul al XII-lea și în această zonă, credem că și Ioan e mai degrabă de sorginte eclezială orientală), deja, în această perioadă, sunt antroponime care fără doar și poate aparțin unei tabere sau alteia. Astfel, fără nicio reținere, putem afirma că purtătorii antroponimului Cosma sunt aparținători ritului răsăritean. Același simțământ îl avem pentru Andrei, Dumitru, Eliseu sau Ilarie, Iacob, Ioachim, Iordan[144], Zaharia și Zaheu. Sunt antroponime care încă nu sunt introduse în rezerva onomastică occidentală și

143 Michael Mitterauer, *op.cit.*, pp. 237–377.

144 În privința lui Iordan există o ipoteză de luat în calcul, deși extrem de fluidă. Potrivit lui Mitterauer, numele Iordan a cunoscut o expansiune,a fără precedent în Franța secolului al XII-lea în zona Limousin. *Ibidem*, p. 262. În acest caz, Iordanii pomeniți aici ar putea fi aduși din zona franceză probabil fie ca urmare a raporturilor matrimoniale ale regalității maghiare, fie în coada cometei francezilor veniți la abația din Igriș.

aparțin populației fie românești, fie româno-slave din zonă sau, de ce nu, populației maghiare de rit grec. De asemenea, antroponimul Nicolae, atât de pomenit în prezenta cercetare, cu variantele sale, este greu asimilabil onomasticii de rit latin din regatul maghiar în secolul al XII-lea. Cât îl privește pe Beniamin, el poate să aparțină fie unei categorii de populație de rit grec, fie unor rămășițe khazare iudaizate ce populau zona estică a Panoniei[145], fie, dar destul de puțin plauzibil, unui evreu.

Anumite antroponime, creștine sau creștinate, din lista dependenților prepoziturii de Arad au o clară descendență etnico-culturală, ceea ce ne îndeamnă să credem că numele ce sunt suprapuse persoanelor în cauză pot să ne sugereze extracția teritorială a acestora. E cazul lui Adrian, Ambreus, Amen, Boson, Gervasiu, Kilian, Marcel, Martin, Otons, Oliver, Sanctus, Sebastian, Simon, Vitalius. Un mozaic etnic se profilează în lista dependenților cu nume creștine din ambianța prepoziturii de Arad. Cel mai remarcabil exemplu este constituit dintr-o triadă care unui profan nu i-ar spune nimic. Ambreus, Boson și Gervasiu sunt nume care au de-a face cu ambianța milaneză. Ambreus este o denaturare a lui Ambrosius, Boson este un hipocoristic frecvent în Lombardia al aceluiași Ambrosius, în timp ce Gervasiu este un nume tradițional milanez, pe linia devoțiunii demonstrate față de frații gemeni Gervasiu și Protasiu, martirizați la Milano pe la mijlocul secolului al III-lea. Să adăugăm că pe tatăl celor doi îl chema Vitalius, nume și el conținut în lista prepoziturii și căruia i-a fost dedicată celebra bazilică San Vitale din Ravenna. Acum se ridică întrebarea firească, ce este cu acest calup onomastic în această regiune? Explicația este relativ facilă. În regatul maghiar a existat un important aflux de milanezi ca urmare a asediului orașului lor sub comanda lui Frederic I Barbarossa. Emigranții milanezi au fondat două localități, *Villa franca* și Mangelos[146], probabil exemptați de autoritatea regală maghiară, așa cum o dovedește și primul toponim invocat. Kilian, Otons care ar fi Otto, iar apoi Othmar au aceeași origine ca și prepozitul Richard: germană. În cazul Kilian, lucrurile sunt foarte limpezi. Numele are o sorginte irlandeză, fiind vorba de misionarul care a încreștinat populația Franconiei în secolul al VII-lea. O filieră hispanică sau italică poate fi stabilită și pentru posesorii numelor Amen (pentru că în mediul hispanic se utilizează, uneori, particule relative la sanctitate sau formule de finalizare a rugăciunilor de tipul celei invocate aici) și Sanctus, care prin transformările firești devine Sancho de mai târziu, nume cu proporție importantă în onomastica hispanică masculină[147]. Antroponimului Benedict,

145 Kavarii, un grup din familia khazarilor, s-au stabilit undeva în regiunea Bihorului după migrația din anul 895. Unul dintre triburile kavare așezat între Dunăre și Tibiscus era numit Zsidó Varsány.

146 Șerban Turcuș, *Fondarea prepoziturii sașilor ca proiect transilvan al Sfântului Scaun* în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca", XLIX, series Historica, 2010, p. 23.

147 Alte referințe aparținând acestei tipologii pot fi determinate în Italia septentrională unde, de exemplu la Treviso în secolul XIV, este recenzat apelativul Preno di Glacia = Plină de Grație, formulare tipic mariană, A Marchesan, *Treviso medievale*, Treviso, 1923, vol. II, p. 201 sau la Milano unde la sfârșit de secol XIII

luând în considerație vitalitatea sa occidentală, nu-i putem asocia vreo extracție teritorială, dar aparține fără dubiu procesului de difuzare a numelor dorite de Biserica Romană. La fel este și cu Clemens, dar și cu Martin, chiar dacă ar exista un imbold de a-l asocial unui program onomastic al bisericii maghiare. Situația lui Grigore e oarecum particulară întrucât este un antroponim de clară și obligată descendență greacă însă a fost la rându-i folosit în onomastica pontificală cu ceva succes în primul mileniu (și chiar în secolul al XI-lea) când, este adevărat, mulți episcopi ai Romei au fost de origine greacă. Sebastian putem spune că aici aparține fără nicio urmă de dubiu populației maghiare, întrucât transcrierea acestui nume este maghiarizată, Sebesthyen. Oliver este o unitate antroponimică derivată din latinescul Oliverius și semnifică „cel care posedă livezi de măslini", însă noi nu mizăm neapărat pe originea italiană a posesorului ci, mai degrabă, l-am încadra într-o zonă ce pentru unii onomasiologi ar avea legătură cu difuzarea lui *Chanson de Roland*, prietenul lui Roland fiind Oliver. Ar fi extraordinar, dar nu avem căderea și nici priceperea de a demonstra, dar este simptomatic faptul că doar cu câteva decenii înainte fusese alcătuită versiunea primitivă a lui *Chanson de Roland*, iar noi înregistrăm deja acest nume în Transilvania. Othmar este frecvent întâlnit sub această formă în zona germană și cehă el fiind rezultatul evoluției vechiului nume germanic Audamar tradus prin expresia „celebru pentru bogățiile sale", apelativ canonizat prin medierea exemplului oferit de un monah de la Sankt Gall. Probabil persoana dependentă de prepozitul de Arad nu mai moștenise decât numele, fără vreun atribut al bogăției.

Unui antroponim precum Ștefan e destul de greu să-i asociem un front eclezial căruia îi aparține, având în vedere că este și numele regelui fondator al regatului patrimonial maghiar, însă este un nume grec. O mână de ajutor ne-o dă însă scribul care, în cel puțin două dintre pomenirile lui Ștefan, uzează scriitura Stepan nefiind, noi considerăm, o greșeală de transcriere, ci o preluare fonetică a unui posesor cu origini slave dintre aparținătorii prepoziturii. Aceleași considerații se pot face cu mult mai multă aplecare pe tema antroponimului Ioan. Întocmai cu cazul Registrului de la Oradea și în cuprinsul acestei liste de antroponime Ioan, deși nu are întâietatea, este destul de variat redat grafic. Ținând cont de concentrarea redactării într-un timp determinat, se poate exclude utilizarea prea multor scribi, desigur copiile neputând fi absolvite de injoncțiuni sau interpolări. Avem în cazul lui Ioan redarea canonică Ioannes/Iohannes de cele mai multe ori, variantele etnice Iuan (română) și Janos (maghiară), dar și Ioannis (greacă). Nu ne surprinde deloc situația cunoscând creuzetul de interese și de prezențe din zonă.

În categoria foarte bogată a numelor, cum spuneam, neomologate de biserică, care nu au o semnificativă încărcătură religioasă, dar s-au menținut destul de bine până în prima jumătate a secolului al XIII-lea, sunt răspândite multe unități care au o

reperăm apelativele Quaresima, Della Croce, *Gli atti del comune di Milano nel secolo XIII, I, (1217–1250)*, a cura di M. F. Baroni, Milano, 1976, pp. 832, 932.

singură sau extrem de puține alte mențiuni în secolele următoare. Totuși, aceste apelative constituie o constelație în sine care relevă, în pofida aparentei codificări necreștine care le-ar face un tot unitar, microcosmosul onomastic din Transilvania secolului al XII-lea. Să luăm câteva antroponime mai accesibile cărora le putem delimita apartenența lingvistică și posibil etnică. Mizăm pe faptul că numele Orman este un etnonim care definește un armean sau o origine armenească. La rându-i, fără nicio urmă de îndoială, Usum este un antroponim etnonimic care face rapel la populația migratoare din cel de-al treilea lung și extins val migrator și anume uzii. Fapt este că în zonă sunt atestate încă din secolul al XI-lea intruziuni de uzi, khazari și pecenegi. Pentru un alt antroponim cu rezonanțe puternice în epocă nu trebuie să mergem destul de departe pentru a-i stabili originea. E vorba de Uros, nume cu mare răsunet local în epocă, referința fiind Uroš I Vukanović, principele (Veliki Župan) marelui principat al Serbiei între 1112 și 1145. Nu ne miră prezența slavă pe filieră sârbă din zonă întrucât, după câte am văzut, posibil sârbi erau și cei transcriși sub forma Stepan. În aceeași arie a slavismului lingvistic, nu putem spune dacă și etnic, în lipsa altor repere, putem enumera antroponimul Voda, care face trimitere la calitatea de lider militar zonal sau amintirea acestei calități transmisă prin numele respectivului dependent al prepoziturii. Populația germană sau germanofonă din cuprinsul prepoziturii deține și ea anumite nume neomologate la acel moment, dar care vor fi acceptate secole mai târziu de Biserica Romană. E vorba de antroponimul Fulcus care apare de două ori în document. Fulcus este forma latinizată a lui Folker și semnifică „luptător pentru popor" în germana veche.

Un grup de nume care de fapt sunt reductibile la unul singur, Crăciun, însă le-am numărat separat datorită diferențierii grafice, este compus din unitățile Carasim, Carasum, Karachin și posibil Carthin (dacă paleograful a citit bine). Varietatea relevată atestă că acest antroponim era în epocă destul de prezent și reprezentat. Desigur, nu ne vom amesteca în discuția specioasă care în lingvistica românească se duce în jurul Crăciunului, însă putem opina că o componentă românească a populației din lista prepoziturii de Arad putea să fie denumită cu acest antroponim destul de comun și specific onomasticii naționale din secolele următoare. Același discurs cu schimbarea parametrilor poate fi aplicat antroponimului clasic maghiar Farkas, care este înregistrat în document sub formele Forc, Forcos, Forcossi, Forcosu, Forcus. Asimilat destul de devreme sub forma Fărcaș în antroponimia românească, așa cum este el înregistrat în diploma cavalerilor ioaniți din 1247, credem totuși că indivizii pomeniți în izvorul din 1177 sunt majoritar aparținători triburilor maghiare. De asemenea, în lista unităților de origine românească din enumerarea personalului servil al prepoziturii din Arad intră și Fichur care este transcrierea probabilă a lui Fecior, asimilat de limba maghiară din limba română.

Exuberanța antroponimică a acestui document ce conține suficient de multe nume irepetabile în repertoriul transilvan din

secolele următoare ar putea să îndemne la destul de multe speculații, care însă pot fi doar niște simple păreri și ipoteze în lipsa unor cuvenite repetiții contextualizate. Desigur că sunt suficiente nume aparent non maghiare cu sonorități istorice, printre care putem cita surprinzătorul Solon, dar nu bănuim lecturi atât de aprofundate și îndrăzneală onomastică atât de radicală în mecanismul de impunere a numelui din Câmpia de vest, fiind vorba doar de coincidențe curioase.

Există însă o suită de elemente pe care le putem sintetiza. Prepozitura întocmește lista dependenților într-un context politic deosebit. Sprijinul Bisericii Romane îi este vital regelui Emeric al II-lea, fiind vorba de conflictul pe care ăl are fratele său, viitorul rege Andrei al II-lea. Dependenții prepoziturii, în pofida clișeelor care abundă în istoriografiile română și maghiară, nu sunt uniformi din punct de vedere etnic, aspect deductibil din analiza antroponimelor. Identitățile etnice sunt greu contestabile din perspectiva onomastică, întrucât ne aflăm în plin context organizatoric al acestei părți din teritoriul românesc așa cum este dovedit de structurarea administrativă contemporană. Este un teritoriu cu potențial de emigrare a coloniștilor fie ei maghiari, fie germani, fie italieni, populația slavo-română fiind documentată aici anterior.

Extrema diversitate onomastică pe care o întâlnim aici atestă, dacă mai era cazul, distanța culturală existentă între sistemul antroponimic din diverse regiuni occidentale și regimul impunerii numelor din regatul maghiar și părțile-i conexe.

Peste trei decenii de la prima redactare a documentului mai sus analizat și la șase ani de la copierea acestei diplome privilegiale, în Transilvania debutează întocmirea unuia dintre cele mai faimoase documente juridice medievale din Europa. Este vorba de Registrul de la Oradea. *Regestrum Varadinense*[148] reprezintă o expresie documentară a activității judecătorești autonome a Bisericii Romane. Nu este singurul „Registru" întocmit în Transilvania secolelor târziu medievale[149]. La începutul secolului al

148 *Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum*, ediție de J. Karácnonyi – S. Borovszky, Budapest, 1903. Studiul clasic despre acest Registru din punct de vedere istorico-juridic rămâne cel al lui Imre Zajtay, *Le registre de Varad: un monument juridique du début du XIIIe siècle*, în „Revue historique du droit français et étranger", Paris, 32, 1954, pp. 527–562.

149 În general, sursa diplomatică (înscrisul emis de cancelaria medievală în scopul probării unor realități juridice) evocă un număr limitat de indivizi, de cele mai multe ori identificați prin nume, astfel încât, cu puține excepții, informația de factură antroponimică deținută de documente este cu adevărat relevantă doar în măsura în care materialul cercetat este numeros, coerent, acoperind un areal geografic extins și/sau un segment cronologic larg. Există însă și izvoare istorice care prin natura lor depozitează concentrat, într-un spațiu relativ restrâns, memoria unui număr mare de nume de persoane. O asemenea categorie de sursă istorică poartă uneori denumirea generică de „registru", nume sub care, indiferent de tip (de cancelarie, de tip matricol, judecătoresc ori de tip fiscal etc.), se ascunde o unitate taxonomică insuficient valorizată de studiile sursologice din România. Constituind o categorie de izvor istoric dificil de definit, împrumutând aspecte identitare deopotrivă din sferele diplomaticii, respectiv ale codicologiei, „caietele" (identificate în funcție de utilizarea loc și drept „matricule", „protocoale", „urbarii", „socoteli" etc.) conțin informații esențiale pentru studierea istorică a fenomenului antroponomastic medieval. Redactate pentru scopuri eminamente pragmatice, administrative, aceste surse istorice se

prezintă adesea sub forma unor ample înșiruiri de date, cifre, dar în primul rând de nume. Deoarece, spre deosebire de alte tipuri de consemnări medievale, cum ar fi documentele sau inscripțiile (indiferent de materialul subiacent), care păstrează memoria unui număr restrâns de indivizi, precum și a numelor acestora, un registru poate prezenta în mod concentrat sute de nume. Din aceste motive, istoriografia europeană preocupată de fenomenul onomastic medieval studiază intens registrele, privindu-le drept surse privilegiate ale cercetărilor de gen. În Transilvania medievală ori cu referire la acest spațiu au fost create mai multe astfel de „registre", toate extrem de generoase sub aspect informațional din perspectiva reconstituirii tabloului antroponimic ardelean în secolele XIII–XVI.

În cadrul acestei categorii eterogene de surse transilvănene o relevanță mai redusă din perspectiva antroponimiei o au registrele sau protocoalele instituțiilor emitente de documente, cazul fericit al conventului benedictin de la Cluj–Mănăștur fiind, de altfel, singular. Ample înșiruiri de nume de persoane sunt transmise de „registre" realizate pentru a servi unor consemnări de ordin economic. În rândul celor mai timpurii texte de acest gen trebuie reținute socotelile de taxe din prima jumătate a secolului al XIV-lea: însemnările colectorului papal Rufino de Civinio din 1317–1320, socotelile de dijmă ale capitlului catedral transilvan din anul 1331, dar îndeosebi fascinantul „dosar", care conține sute de nume de pe tot cuprinsul teritoriului transilvan, redactat de colectorii papali Iacob și Raymond între 1331–1337. Printr-o generozitate informațională deosebită se remarcă câteva surse ample inițiate în mediul ecleziastic spre sfârșitul secolului al XIV-lea, dar menținute în uz până în secolul al XVI-lea; pot fi amintite în acest sens *Matricula plebaniae Cibiniensis* sau lista membrilor confreriei capitlului Saschiz. Din primele decenii ale secolului al XVI-lea se păstrează și câteva liste cu nume ale fraților dominicani din Sighișoara, Sibiu, Cluj, Brașov, Bistrița etc. (inclusiv *conversi*). Pătrunzând în sfera consemnărilor pragmatice (de regulă de ordin fiscal) realizate în mediul laic – fie urban, fie domenial – întâlnim o serie de izvoare remarcabile, adevărate radiografii ale sistemului antroponimic din mediul în care au fost emise. Astfel se prezintă de pildă lista de taxe din anul 1453, *Regestrum Hungarorum de civitate Cluswar*, registrul de socoteli din

XIII-lea jurisdicția ecleziastică era difuzată *grosso modo* în cuprinsul regatului maghiar, adică inclusiv în părțile apusene ale Transilvaniei de azi, cu inserții și în podișul transilvan, dar avea un caracter tradițional și primitiv. Registrul, frecventat de medievistica europeană, a atras cel mai mult atenția așa cum era firesc prin aspectul său juridic, fiind o înlănțuire cronologică de spețe judecate în fața Capitlului din Oradea[150]. Multe dintre cauzele înaintate Capitlului din Oradea au fost trimise de rege spre examinare, lucru relevant pentru calitatea raporturilor dintre puterea ecleziastică și puterea laică. Publicitatea de care se bucură Registrul se datorează prevalent ordaliei mediate prin proba fierului înroșit. O altă dimensiune a procedurilor judecătorești practicată de Capitlu este aceea a jurământului depus pe mor-

Bistrița (1461), consemnarea achitării unei dări specifice românilor, *quinquagesima*, în special în jumătatea nordică a Transilvaniei sau câteva surse ale istoriei domeniale, care însă conservă și un bogat patrimoniu antroponimic. Informații interesante pot fi extrase și din registrele de *vigesima* ale orașelor, de o reală utilitate fiind și reconstituirile făcute cu ajutorul matricolelor universitare. Merită menționat în treacăt că în unele biblioteci transilvănene se găsesc manuscrise liturgice medievale care conțin liste ample de nume, fie necroloage, fie membri ai unor structuri religioase; acestui fenomen interesant i se va acorda cu alt prilej o atenție sporită.

150 Sunt recenzate 389 de spețe între anii 1208–1235. Distribuția pe ani este următoarea: 1208 – 4: 1213 – 63; 1214 – 44; 1215 – 40; 1216 – 13; 1217 – 10; 1219 – 60; 1220 – 45; 1221 – 43; 1222 – 22; 1226 – 11; 1229 – 16; 1234 – 11; 1235 – 7. Dintre cele 389 de spețe, doar 9 sunt datate. În 217 cazuri, ordalia fierului roșu a avut loc, în 120 de cazuri ea a fost prevăzută, dar nu a avut loc din diferite motive și în 52 de cazuri nu a fost prevăzută.

mântul regelui Ladislau cel Sfânt[151], privilegiu rezervat mai cu seamă clericilor și accesat în cauze civile.

În cazul de la Oradea, *Ritus explorandae veritatis seu iudicium ferri candentis* se declanșează ca urmare a unei recomandări prescrise de tribunalul secular care-și declară incompetența în fața clericilor chemați să administreze proba. Ordalia are loc în afara tribunalului și judecătorii sunt informați de rezultatul acesteia prin intermediul unui auxiliar desemnat să asiste procedural. Proba cu fierul roșu la Oradea este unilaterală. Decalajul constatat în procesul de creștinare a regatului maghiar se înregistrează și în observanța legislației canonice în privința regimului ordaliei. Dacă prohibiția Sfântului Scaun relativă la ordalie datează din 1215 în mod oficial, la Oradea ultima speță tratată este din anul 1235.

Registrul se distinge prin densitatea antroponimică pe care o conține, oglindire a situației etnice, culturale și confesionale din această parte a Europei. Studiul deja clasic al academicianului Ioan-Aurel Pop, intitulat *Observații privitoare la structura etnică și confesională a Ungariei și Transilvaniei medievale (secolele IX–XIV)*[152] reliefează în mod limpede cât de compozită este situația etnică din regatul patrimonial maghiar[153]. Noi am înregistrat 1558 de unități antroponimice, pluritenice și pluriculturale, prezente în cele 389 de spețe judecate[154].

Analiza onomastică a Registrului, cu cele 1558 de unități (a nu se confunda cu numărul de persoane recenzate, mult mai mare) confirmă microcosmosul pe care îl reprezintă Transilvania occidentală și centrală precum și părțile orientale ale Panoniei, știut fiind că datele antroponimice regionale sunt radiografia ariilor

151 Avem de-a face cu unul dintre cele mai interesante procese de propagandă politico-ecleziastică din această parte a Europei. Canonizarea lui Ladislau a avut loc în anul 1192, anul unei legații importante în Ungaria care încearcă să reafirme interesul Sfântului Scaun pentru această zonă. Chiar și Legenda Sfântului Ladislau este creată în timpul regelui Andrei al II-lea, după ce în 1204 a fost recenzat un miracol atribuit monarhului maghiar înmormântat la Oradea. Regele maghiar și clerul, prin desemnarea Oradiei ca loc de desfășurare a ordaliilor și a jurămintelor, nu fac altceva decât să întărească propagandistic legătura dintre centrul puterii și periferia teritorială a acesteia. Există, la nivel antroponimic, chiar și o etimologie fabuloasă a numelui Ladislau interpretat astfel: *Ladislau – laus-laos – datio*, adică gloria popoarelor dăruită de Dumnezeu. E Madas, G. Klaniczay, *La Hongrie* în *Hagiographies. Histoire internationale de la littérature hagiographique latine et vernaculaire en Occident des origines à 1550*, vol. II, Brepols-Turnhout, 1996, pp. 118–120.

152 *Istoria României. Pagini transilvane*, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 1994, pp. 22–23.

153 *„În acord cu unele cercetări recente, în timpul lui Andrei al II-lea, (1204–1235), din 26 de clanuri aristocratice maghiare (baroni și comiți), cam două treimi erau de origine ungară, iar restul descindeau din emigranți germani (6), francezi (1), italieni (1) și spanioli (1)*". Același istoric precizează mai apoi că *„circa o treime din populația de rând a Ungariei de atunci era maghiară, iar restul trebuie să fi fost nemaghiară*". *Ibidem*.

154 Calculul nostru s-a bazat și pe recenzarea unor unități antroponimice pe care unii istorici le consideră ca fiind doar o deformare grafică. Este cazul lui Absalon și Absolon, Bartholomeus sau Bhartolomeus, Bagdan sau Bogdan, a lui Matthaeus, Mathaeus sau Mathias, Matthias, Nueclen, Nuechlen, Nuetlen și Nuethlen, Salomon și Solomon, Thomas și Tomas.

culturale[155]. Registrul însă este plin de capcane. Una dintre principalele capcane ale acestuia este constituită de modul în care ne-a parvenit, el nefiind un document original, ci o copie din secolul al XVI-lea. Sunt posibile interpolări (adaptări, îndreptări) ale copistului târziu umanist, dar nu trebuie neglijat faptul că și Registrul original, ce cuprindea înscrisuri de secol al XIII-lea, nu era redactat de o singură mână, ci de mai multe mâini, iar scribii, după cum am asertat, erau deloc sau rareori maghiari și mai degrabă clerici de origine germană, franceză sau italiană[156]. Transcrierea numelor celor împricinați poate să fie infidelă și, de multe ori, mai ales în cazul numelor exotice pentru scrib (maghiare, românești, slave sau turcești), să întâlnim denaturări ale constituției inițiale a antroponimului, ceea ce creează nesiguranță[157]. Este normal să fie avută în vedere, în redactarea unui nume, redarea acestuia potrivit principiului autodesemnării respectivei persoane sau a desemnării în acord cu un nomenclator, ținând cont de diferențele de tipologie ale acestui izvor față de predecentul. De aceea, cei implicați în procesele de judecată de la Oradea, ar fi putut să dicteze numele lor în concordanță cu voința lor și a capacității personale de a reda forma latinizantă[158]. Exemplul cel mai sugestiv din registru este numele *Iuan* – calificat drept antroponim românesc – care reflectă o clară voință de a reda numele exact în varianta pronunțată fără a-l mai trece prin filtrul latinizării. Nu același lucru se poate afirma însă despre marea parte a antroponimiei creștine care este frecventată și prezentă în text și înregistrează doar ușoare derapaje, datorate posibilei grabe a condeiului[159]. Noi am înregistrat 177

155 François Menant, *L'Italie Centro-Septentrionale*, în *L'Anthroponymie: Document...*, p. 19.

156 Pe această temă, a se vedea din punct de vedere metodologic Franz Neiske, *La transcription des noms dans les actes du Moyen Âge*, în *Genèse médiévale de l'anthroponymie moderne*, volumul III, *Enquêtes généalogiques et données prosopographiques*. Études réunies et publiées par Monique Bourin et Pascale Chareille, Tours 1995, p. 25.

157 Cu titlu de exemplificare selectiv, avem în vedere antroponime ca Bencii, Bencius, Bencya; Bertolom, Bertholon; Bocy, Bocya, Boch, Bocha; Bolosoi, Bolosoy, Bolosoit; Bos, Bosu, Bosou; Bot, Both, Bothsa; Buchi, Bucha Buchika; Bulsu, Bulchu, Bulsuhut; Ceka, Cheka; Chenad, Chunad, Sunad; Ciboud, Cibout; Crachinus, Crachius, Chrachun, Crachun, Karachin, Karachun; Culqued, Culqed, Cusid, Cusyd; Dedus, Degus, Deguz; Eccy, Echi, Echy; Eguch, Egud, Egyud; Ellu, Elur, Elust; Erde, Erded, Erdeu, Erdey; Fita, Fitan; Golsa, Golosa; Gyurc, Gyurca, Gyurg, Gyuri; Hertueg, Hertugug; Heym, Heymu; Hurt, Hurtu; Hyuad, Hyuan, Hyued, Hyuet; Ind, India; Ioanca, Iohanca, Iouanc; Kelem, Kelemen Kelemin; Lek, Leka; Lodomer Lodmer; Medue, Meduen, Meduet; Mer, Merc, Mert, Merth; Mico, Micon Micou; Moch, Mochou; Mog, Mogd, Mogodia; Mour, Mouric, Mourich, Nemel, Nemelt; Nucden, Nuechlen, Nueclem, Nuetlen; Nuncha, Nunchiz; Obuganus, Obulgan; Olduruh, Oldruh; Paztho, Paztuh; Pentec, Pentek, Penthek; Pet, Peth, Peta; Pos, Posa, Pous, Pousa; Quilged, Qulged, Qulqed; Roda, Rodam, Rodu, Rodus; Salat, Salad; Scema, Scemel, Scemer, Scemera; Sol, Solt; Sumpou, Sumpoz; Sycund, Syecund; Teca, Teco, Tecu; Teka, Tekma; Tub, Tuba; Tump, Tumpa; Tupa, Tupsa; Ugud, Ugudut; Urcund, Urcondon; Us, Usi; Ved, Veda; Vid, Vida, Vidard; Vulen, Vules; Vodam, Vodad; Zobozlo, Zoboslou, Zub, Zup.

158 Chepan, Chepanus, Cumpurd, Cumpurdinus, Ders, Derseus, Farcasius dar și Forcasius și Forcos/Forkos, Sebrec, Sebrecus. Pentru detalii, a se vedea Reinhard Härtel, *Ai confini del mondo tedesco*, în *L'Anthroponymie: Document...*, p. 219.

159 Pentru Avram avem Abraham, Abram, Abraam, dar și Habraham; pentru

de antroponime creștine, ceea ce, privit proporțional cu numărul total de 1558 unități, este o cifră extrem de mică. Trebuie însă să facem precizarea că din cele 1381 de antroponime, să le zicem acreștine, marea majoritate sunt folosite cu o frecvență redusă sau o singură dată în timp ce numele creștine au în unele cazuri, o repetabilitate consistentă. Oricum ar fi, suma de 1.381 raportată la 177 este grăitoare în sine.

Numele veterotestamentare reprezintă o parte minoră în totalul antroponimelor din Registru, dar ele sunt semnificative prin prezența destul de variată. Avem astfel enumerate în această categorie nume precum: Abel, Abraham, Absalon, Adam, Anania, Azaria, Beniamin, Daniel, Elia, Ieremia, Iacob[160], Iov, Ionas, Isac, Michael (35 de mențiuni), Missael, Moyse, Rafael, Ruben, Solomon, Samson, Serafin, Sidrac, Tobias, Zaharia. Ceea ce frapează pentru numele veterotestamentare, ca și în cazul documentului databil la 1177–1202/3, este faptul că ele nu fac parte dintr-o rezervă antroponimică utilizată de Biserica Romană în mod frecvent, ci constituie parte a unui patrimoniu onomastic comun cu Marea Biserică. Sau, mai bine zis, unele dintre antroponimele enumerate nu sunt frecventate cu asiduitate decât în mediul oriental de influență culturală constantinopolitană. În această circumstanță, dubiile sunt adâncite de situația prezentă în anumite cazuri în care numele invocate apar numai în Registru pentru întreaga documentație a secolului al XIII-lea transilvan. Din această categorie de nume fac parte: Absolon, Anania, Ieremia, Ionas, Missael, Ruben, Serafin și Sidrac. La rândul lor, celelalte antroponime veterotestamentare, deși prezente în secolele al XIII-lea și al XIV-lea, sunt foarte rarefiate, întrucât aceste unități onomastice provin dintr-o altă zonă decât cea controlată de Biserica Romană și cu o altă componentă etnică decât cea asupra

Abesalom avem Absalon și Absolon; pentru Achilleus avem și Echilleus; pentru Bartholomeu înregistrăm și Bartoleus, dar și Bhartolomeus; pentru Brictius avem Briccius; pentru Cristofor avem Christoforus, Cristophero, dar și Cistoforo; pentru Dionysius se face și transcrierea Dionisius; pentru Homodeus avem și Homdeus, Homodoy, dar și Omodoi; Ilie este redat sub forma Elias, Helias, Ilia, Iliaz; Iacob ca Iacobus, dar și Iacon și Iacou; Ioachim sub formele Ioachin, Iohachin, Ioacyn; Ioan sub formele Ioannes, Iohannes; Isac în formula Isaac dar și Ysac și Ysaac; Laurențiu sub formele Laurentius și Laurencius, Leustachius este transcris Leustah și Leustach, Matei ca Matthaeus sau Mattheus, Matia in formularea Matthias și Mathias; Mihail transcris ca Michal și Michael; Nicolae ca Micula, Nicholaus, Nicolaus, Nicula; Pangratius este întâlnit și în formularea Pangracius, Petru sub variate forme ca Petrus, Petus, Petu, Petur, Rafael ca Raphael, dar și Rachael; Solomon este și copiat ca Salomon sau Solomun; Smaragdus este redat și ca Simiragdus, dar și ca Smarac; Tadeus și sub forma Tadeusut; Teodor și ca Theodor; Toma sub formele Thoma și Thomas, Tomas; Tiburtiu și în redările Tiburcius sau Tibacyus; pentru Zaheu avem Zacheus și Zakeus; iar pentru Zaharia atât Zakaria, cât și Zabaria. Pentru antroponimia creștină alimentată în epocă cu alte antroponime, semnificativ este numele Venceslau, redat și Vencezlaus, dar și Vingizlou sau Vingyozlou.

160 Cu toate că sanctuarul iacobin e în cealaltă extemitate a Europei, la Santiago de Compostela, izvoarele locale mărturisesc despre prezența indistinctă acolo a italienilor, fracezilor, germanilor, grecilor și *„a altor popoare și rase din toate părțile pământului”*. P. A. Sigal, *Reliques, pèlerinages et miracles dans l'Église médiévale (XIe–XIIIe siècles)*, în „Revue d'histoire de l'Église de France”, 76, 1990, p. 204.

căreia păstorește Roma. Marea majoritate a acestor antroponime veterotestamentare, așa cum vom vedea și în alte categorii de nume, sunt frecventate de credincioși devotați ritului grec, dar și de comunitatea iudaică[161]. Dispariția lor sau, în cazul cel mai fericit, rarefierea din depozitul onomastic transilvan, sunt grăitoare politic, pe de o parte pentru accelerarea procesului de cucerire și integrare a Transilvaniei occidentale în regatul maghiar și retragerea comunităților din primul plan al vieții publice ca mecanism de autoapărare, iar pe de altă parte pentru condensarea onomastică și replierea către numele cele mai încărcate cu valoare mistică popularizate în interiorul ritului „bizantino"-slav.

Cât privește numele neotestamentare, depozitul nu este atât de reprezentativ pe cât ne-am aștepta, dar înregistrează categoric cele mai multe frecvențe prin cuplul de nume apostolice Petru (69 de mențiuni) și Paul (84 de mențiuni). Aceste două nume apostolice alături de Ioan (45 de mențiuni la care se adaugă cinci mențiuni a lui Iuan și una a lui Iua), Martin (41 de mențiuni), Ștefan (37 mențiuni) și Nicolae (60 de mențiuni la care se adaugă trei mențiuni a lui Micula) cuantifică opțiunile majoritare atunci când este vorba de aplicarea numelui creștin. În lista numelor neotestamentare regăsim: Andrei, Anna, Barnaba, Bartolomeu, Filip, Ioachim, Ioan, Luca, Magdalena, Marcu, Maria, Matei, Matia, Paul, Petru, Saul, Simon, Simion, Ștefan, Tadeus, Toma și Zaheu. Faptul că acest cuplu, Petru și Paul, înregistrează o frecvență foarte mare este semnificativ pentru travaliul Bisericii Romane de a-și impune punctul de vedere în reglarea antroponimiei. Petru este dotat cu charisma Principelui Apostolilor, exemplu de obedienţă christică, dar în cazul nostru și de estimata și dorita obedienţă faţă de Sfântul Scaun. Același rol îl asumă și Paul, deși frecvența sa este egală și în spațiul confesional slavo-grec. Nuanțele însă trebuie să intervină atunci când analizăm ritmicitatea numelor Ioan, Ștefan și Nicolae (excepție face Martin de care ne vom ocupa ulterior). Dacă în cazul lui Ștefan poate interveni într-un mod firesc, dar nu discreționar, considerăm noi, figura întăistătatoare a regatului patrimonial maghiar, în toate cele trei cazuri e necesar să ținem cont de faptul că aceste nume sunt parte a patrimoniului ambelor biserici, greacă și latină, iar în unele cazuri, având în vedere și poziționarea geografică a Transilvaniei și părților orientale ale Ungariei de astăzi, aceste nume penetrează pe altă filieră decât cea a Bisericii Romane. Semnificativ, în acest caz, este din nou numele Nicolae, statistic mult prea prezent în comparație cu liste de nume contemporane din Occident, ceea ce ne îndrituiește să considerăm că posesorii acestui nume (marea majoritate) cu siguranță sunt nonobservanți ai ritului roman.

În cazul numelor teoforice, chestiunea este mai mult decât grăitoare pentru mozaicul etnic din partea occidentală a Transilvaniei începutului de secol XIII. Avem înregistrate nume precum:

161 Cu referire la această chestiune, nu excludem posibilitatea ca inventarul Registrului să conțină și evrei, dar este puțin probabil, întrucât în condițiile diferenței religioase, o atare excepție ar fi fost consemnată așa cum se face în cazul ismaeliților.

Bogdan, Christian, Christophor, Deus, Dominic, Homodeus, Michodeus, Sanctus, Theodor, Timotei, Gottfred, Guthmar, Gutman. Așadar, cam toate comunitățile alcătuitoare ale societății transilvane a secolului al XIII-lea utilizau nume teoforice, uneori echivalente: Bogdan și Theodor. În timp ce fără echivoc ne putem pronunța asupra faptului că antroponime ca Bogdan, Christophor, Theodor și Timotei sunt expresia unor credincioși răsăriteni fie slavi, fie greci, fie români, în cazul numelor care au rădăcina în Gott ele aparțin germanilor sau germanicilor colonizați aici atât în perioada cruciadelor, cât și imediat după. Unitățile care conțin invocația lui Dumnezeu sub forma latină Deus sunt de cele mai multe ori nume compuse frazeologic, aparținătoare unor alți etnici decât cei maghiari, români sau slavi, fiind vorba de o populație latinofonă, deci posibil italieni, spanioli, francezi, valoni etc.

Cea mai variată parte din inventarul onomastic creștin al Registrului de la Oradea este aceea dedicată numelor de sfinți și martiri venerați sau ulterior proclamați de Biserică. Se cunoaște că secolul al XIII-lea este cel care raționalizează și procesele de canonizare, reducând destul de mult posibilitatea inserării în calendar a noi sfinți și, în consecință, a noi antroponime. Din fericire, Registrul de la Oradea conține multe nume de sfinți și de martiri care au parte de o devoțiune particulară la nivel general, dar în proporție semnificativă și sfinți cu venerare locală, bine circumscrisă. Maniera de a asigna antroponime cu circulație rară în aceste părți este grăitoare pentru mișcările de populație din zonă, pentru importul intelectual și administrativ din încă tânărul regat patrimonial maghiar. Caracteristicile sesizate în impunerea numelor veterotestamentare sau a celor teoforice se regăsesc și în cazul numelor de sfinți și martiri. Avem astfel antroponime care doar accidental ar putea să aparțină unor credincioși latini și cu certitudine aparțin unor credincioși de rit grec: Atanasius, Basilius, Cosma, Damian, Demetrius, Eraclius, Eufemia, Eustachius, Iacinctus, Iustina, Macarius, Zakeus. Viceversa, putem inventaria pentru aria onomastică latină și puțin probabil greacă Achilleus (vine de la martirul Achilleus decapitat la Roma în 304), Adrianus, Aegidius, Angelus, Benedict, Cecilia, Clemens, Dominic, Desiderius, Felicianus, Gerardus, Marcellus, Martinus, Mauricius, Silvestru, Tiburtius, Vincencius. Sunt și antroponime aflate la intersecția dintre aria greacă și cea latină asupra cărora nu există certitudini, mai ales datorită venerației comune din primul mileniu pentru unele dintre ele și aici avem cazul lui Alexandrus, Alexius, Ambrosius, Anthonius, Augustinus, Cornelius, Dionysus, Fabianus, Gregorius, Hector, Hylarius, Ipolitus, Laurentius, Pangracius, Sebastianus, dar și a transferului onomastic ocazionat de cruciade, unde locul de cinste îl ocupă Georgius (21 de mențiuni). Titularii acestor nume provin fie ei, fie părinții, din zone în care sunt cultivate aceste nume, iar aceste regiuni, din ceea ce numim stereotip Occident, sunt îndeobște cele din jurul Veneției, Italiei Centrale și Meridionale. În interiorul categoriei de sfinți proclamați sau recunoscuți de Biserica Romană, de la debutul epocii gregoriene și până la începutul secolului al XIII-lea, se pot recunoaște cu ușurință antroponimele care sunt

asociate figurilor cheie pentru creștinarea maghiarilor sau slavilor, deși sunt folosite cu multă precauție și foarte rar. Enumerăm în această categorie antroponime ca Adalbert (sub forma hipocoristicului Bela), Gerardus, Coloman, Hemiricus – Emeric, Ladislaus, Salomon sau Venceslaus. O mențiune aparte se cuvine a fi făcută cu privire la cuplul de antroponime Martinus–Briccius (Brictius). Se știe că tradiția cultă, asumată istoriografic, atribuie o origine panonică sfântului Martin din Tours, fapt care nu mai este de comentat. Antroponimul Martin, însă, în ciuda raportării forțate la fenomenul creștin primitiv maghiar, a fost introdus pe filieră occidentală și cuplul Martinus–Briccius confirmă faptul. Briccius este succesorul la tronul episcopal al sfântului Martin, iar devoțiunea față de ambii demonstrează o preluare la pachet în registrul onomastic din această parte a Europei, probabil datorită unui aflux de clerici de origine franceză. Briccius–Brictius depășește granițele diocezei din Tours ca antroponim de-abia în secolul al XI-lea. Se cuvine să menționăm că situația prezentată se regăsește și în cazul altor antroponime reprezentative pentru teritorii sau dioceze delimitate din Europa occidentală și care sunt implementate aici de purtătorii lor sau de succesori direcți ai acestora. E cazul lui Gereon, sfânt venerat în regiunea Köln, și al cărui cult debutează de-abia în prima jumătate a secolului al XII-lea. Este exemplul lui Lothard, venerat în spațiul germano-franc din perspectiva sfântului episcop Lothar de Seez și a sfântului împărat Lothar (al cărui cult nu a fost confirmat de biserică). Un alt caz este cel al lui Leonard, a cărui origine ar fi de regăsit atât în figura sfântului Leonard de Noblac, cât și în cea a sfântului Leonard de Vandoeuvre. Ambii au fost eremiți, ambii au trăit în secolul VI, în spațiul franc. Despre Leonard de Noblac, există informații în lucrarea *Historiae*, a lui Adhemar de Chabannes din 1030, anume că ar fi circulat în spațiul francez o „*Vita sancti Leonardi*". Un exemplu provocator pentru antroponimie este cel al sfintei Margareta de Scoția, contaminat însă, așa cum explica Mitterauer, cu sfânta Marina/Margareta de ilustră ascendență constantinopolitană. Fiică a regelui englez Eduard și a Agathei, înrudită cu regele maghiar Ștefan, s-a născut în Ungaria în 1046. La 24 de ani s-a căsătorit cu regele Malcolm al III-lea al Scoției și a murit în anul 1093. Constituie modelul de mamă și soție devotată, un model care lipsește din prima generație a sfinților maghiari. Este greu însă de stabilit dacă memoria ei și, drept consecință, antroponimul Margareta (este și numele soției lui Bela al III-lea la căsătoria contractată în 1186, dar nu credem ca acesta a fost modelul urmat) a fost conservat în ambianță maghiară sau e totuși importat ca o consecință a traficului cruciat din epocă cu influxuri grecești. Există mai apoi o serie de nume cu o clară extracție italică și care dau, încă o dată, mărturie fluxului uman care din Peninsula italică se deplasează către spațiul transilvan (fie clerici, fie laici). În acestă categorie intră antroponime de tipul Cecilia, Mauricius, Santo, Tiburtius, Valerianus, Vincencius. Antroponimul Tiburtius nici nu are nevoie de prea multe explicații având la bază toponimul Tivoli, localitate aflată la 30 de kilometri de Roma.

O categorie ce merită o remarcă aparte în analiza onomasticii creștine este cea a ecleziaștilor[162]. Antroponimele uzate în cazul clerului înregistrat în filele documentului analizat de noi nu sunt deloc uniforme. Deși ne-am aștepta ca aici antroponimele creștine să fie absolut suverane, nu este așa. Pe categorii clericale înregistrăm următoarele nume: episcopi: Alexandru, Benedict, Briccius, Desiderius, Iacob, Catapanus, Simon, Tomas, Villelm; abați: Basilius, Cyegl, Gregorius, Iohem, Lek, Lodu, Teku; prepoziți și priori Adrian, Guthfredus, Phillipus, Ragnaldus; arhidiaconi: Abel, Compoltus, Egidius, Farcasius, Gabriel, Ibrachin, Ioan, Martinus, Moust, Nicolaus, Numicolohod, Nuodum, Oltuman, Paul, Petru, Pousa, Sidrac, Stephanus, Tumpa; vicearhidiaconi: Albeus, Beniamin, Gabriel, Nicolaus, Paldus, Teca, Thoma; preoți Beliamin, Busu, Custodia, Iromus, Laurențiu, Luca, Mauriciu, Moyse, Paul, Simon; alți clerici: Annian notar, Demetrius magistru, Dionysus magistru, Eraclius econom, Fulco cleric, Gerard decan, Ioachim econom, Lete diacon, Magnus cleric, Michael cleric, Tiba canonic, Urcondon cleric, Valerian cantor. Antroponimele clericilor nu fac decât să confirme încă o dată mozaicul etnic și chiar orientările confesional ritualice din zona de activitate a Registrului[163]. Curios este exemplul arhidiaconilor, instituție ce reprezintă capacitatea de inserție a bisericii în teritoriu. Aici apar niște curiozități onomastice provocatoare. Un arhidiacon pe nume Ibrachin este surprinzător nu doar pentru împrumutul onomastic din ambianța arabă, dar mai ales pentru menținerea lui chiar în veșminte de cleric[164]. Nume de arhidiaconi ca Abel și Sidrac fac parte din categoria antroponimelor veterotestamentare cu rarissime mențiuni și care par a fi aparținătoare unor filiații orientale mai degrabă decât occidentale. Conservarea unor nume ca Numicolohod și Nuodum reflectă încă inapetența pentru nume creștine a unei felii din populația epocii.

Antroponimia feminină este o altă dimensiune ce constituie o provocare[165]. Deși femeile sunt destul de puțin reprezentate în inventarele Registrului, onomastica acestui gen este diversă și anarhică. Singurul element de disciplinare este reliefat de antroponimele feminine creștine: Ana (Agnna), Benedicta, Cecilia, Eufemia, Foelicitas, soția lui Mathka, Iustina, sotia comitelui Mica,

162 Sub raport metodologic, a se vedea *Génèse médiévale de l'anthroponymie moderne*, volumul II, *Persistances du Nom unique*, partea 1-a, *Le cas de la Bretagne. L'anthroponymie des clercs*, Études réunies et publiées par Monique Bourin et Pascale Chareille, Tours, 1992, *passim*.

163 Un abate ca Basilius descinde în mod evident din filiația confesională greacă ca și un episcop pe nume Catapanus, știut fiind că instituția numită *katepanus* aparține sistemului militar-administrativ al imperiului grec. Un alt abate pe nume Cyegl denotă o naștere cel puțin departe de tradiția antroponimică creștină.

164 Acest tip de nume este specific Europei meridionale. În peninsula italică se întâlnesc destul de des apelative de tipul Saracino, Turco, Soldano, Solimano și Saladino. Spre exemplu, la Pistoia, în 1219, numele Saracino are șapte recurențe, iar Turco patru. David Herlihy, *Tuscan Names, 1200–1530*, în „Renaissance Quarterly", Volume 41, 4 (Winter, 1988), p. 567.

165 A se vedea, în acest sens *Génèse médiévale de l'anthroponymie moderne*, volumul II, *Persistances du Nom unique*, partea a 2-a, *Désignation et anthroponymie des femmes. Méthodes statistiques pour l'anthroponymie*, Études réunies et publiées par Monique Bourin et Pascale Chareille, Tours, 1992, *passim*.

Maria, Magdalena, Margaretha, fiica lui Georgius, Margueta, Martina, soră cu Voca și Kereu, Paulia, soția lui Perrus, Rosa, sora cu Benedicta, fiica lui Scemer[166]. Surprindem și în antroponimia feminină înregistrată la Oradea cele mai variate poziții sociale. Dintre toate numele enunțate în această categorie se desprinde cu aplomb numele comitisei Eufemia, o femeie puternică, bine plasată social și al cărei nume sugerează o suficient de credibilă apropiere de Biserica de rit răsăritean (soția regelui Coloman era o Eufemia de origine rusă).[167] În aceeași categorie poate fi încadrată și Iustina, soția comitelui Mica. Nu este credem noi valabilă afirmația în cazul unei alte *domina* menționată în Registru, pe numele ei Genuruch.

Nu putem trece cu vederea că, urmare a renașterii intelectuale din secolul al XII-lea asimilată pozitiv în ambianță clericală, se produce o infuzie de antroponime de natură antică rezultat fie al lecturilor istorice, fie al receptării clasicilor greci. Din această categorie putem enumera antroponime precum, Catone, Cesar cu varianta de transcriere Chesarius (deși în acest caz există un sfânt Cezar, obscur, care ar fi fost între cei 72 de discipoli a lui Iisus), Ianus sau Paris.

Dacă am dori să stabilim, în Registrul de la Oradea, o modalitate diacronică de asignare a numelor, în care practic să înregistrăm triumful numelor creștine asupra celor necreștine, acest lucru nu e posibil, fiind plasați la o intersecție a diferitelor culturi și microculturi onomastice. Ne întâlnim, practic, cu o sumedenie de suprapuneri de mici sisteme antroponimice în funcție de tradițiile fiecărui grup etnic sau comunitate religioasă. Dacă în analizele onomastice din părțile Europei apusene, resurgența numelor păgâne intră în declin la începutul secolului al XIII-lea, în cazul transilvan, așa cum este el radiografiat în Registrul de la Oradea, nu putem afirma așa ceva. Să chemăm în cauză câteva exemple. Întâlnim un tată cu numele Luca, ce își botează fiul Bagha, un alt părinte cu numele Ștefan care-și numește fiul Bazlou, un alt cap de familie Petru care preferă pentru fiul său numele Becha, Bodun, care e preferat ca nume de fiu de un Eustachius, dar și de un Mihail, Bot care e fiul unui Laurențiu, Chegza care este copilul unui Ștefan, un Etha ce e fiul lui Achilleus, un Gyopol, fiul lui Absalon, un Gyurc, fiul unui Moyse, o Huga (deși are aparențe germanice) care e fiica lui Paul, un Isou, fiul lui Hylarius, Kepa, fiul lui Nicolae, un Michud, fiul unui Ștefan, un Olodar, fiul

166 În cazul antroponimelor feminine întâlnim, alături de cele creștine, nume maghiare, slave, germanofone sau chiar latine cum ar fi numele servil Ancilla. Beda, Mica și Scema sunt nume utilizate și pentru femei și pentru bărbați. În continuare enumerăm alte nume feminine recenzate de Registru: Choucad, Chynchola, Cincea, Cusid, Daraga, Deduha, Deraga, Fehera, Genuruch, Gerquena, Huga, Iahacecu, Ilega, Ilegu, Kesa, Macya, Maged, Mizla, Moxa, Nuz, Pena, Penteca, Ruga, Scepa, Scereteu, Sebe, Ticura, Vederey, Vtalou, Vyes.

167 La Roma, toate Eufemiile au o legătură cu lumea greco-italiană, cea mai ilustră pomenire fiind cea din 887, când este menționată fiica ducelui de Gaeta cu acest nume, dar după 1037 numele dispare la Roma. Un exemplu de toponim este abația Santa Eufemia care a fost fondată de Robert Guiscard, în anul 1062, pe coasta tirenică a Calabriei, într-o poziție strategică între Reggio și Capua, în dioceza de Nicastro, ca structură benedictină cu scopul latinizării populației de rit grec. A fost preluată în anii 1275–1279 de ioaniți.

lui Achilleus, un Pousa, fiul unui Matia sau a unui Paul teutonul, Scorcomer, fiul lui Urban, un Sub, fiul lui Toma, Teco, fiul lui Toma, Tecus, fiul lui Dionysius, un Tupa, fiul unui Paul, un Tyuand, fiul altui Urban. Analiza cuplurilor de antroponime în variantele de înrudire frate–frate, frate–soră, sau soră–soră indică aceeași fază de așteptare în răspândirea antroponimelor creștine, în interiorul familiilor nesimțindu-se încă nevoia antropologică de a-și pune urmașii, doi sau trei sau mai mulți, sub protecția și intercesiunea sfinților. Exemplificări pentru acest punct de vedere sunt la îndemână: Arua, frate cu Luca, Buch, frate cu Petru, Elia, frate cu Omocel, Neuer, frate cu Aruad și Luca, Petru, frați cu Shyrinchy, Petru, frate cu Buch, Seud, frate cu Marrin (Martin), Simon, frate cu Fileka. Acum, cu privire la aceste intersectări de unități aparținând unor culturi onomastice diferite, răspunsul a fost că antroponimia în interiorul acestor familii are un caracter cultural și nu etnic. Exemplul sugestiv pentru acest argument este *Breviarium Ecclesiae Ravennatis* sau *Codicele Bavarez* alcătuit în secolul al X-lea la Ravenna. Sunt conținute aici 186 de solicitări cu caracter juridic privind bunurile arhiepiscopiei de Ravenna. Ei bine, printre curiozitățile găsite este înregistrat un tată pe nume Ursus care-și botează fiul cu grecescul Leo. Acest Leo își numește fiica cu apelativul grec Tepaldus. Un alt exemplu este cel al lui Gaudencius, care-și numește primogenitura Guitto[168].

168 Alberto Zamboni, *op.cit.* p. 1009.

Cel mai exemplar model de familie creștină din punctul de vedere antroponimic îl înregistrăm în anul 1229, când întâlnim pe orizontală un grup parental, frate și surori al căror nume sunt Ana, Maria, Augustin și Magdalena. Un alt caz este cel al lui Paul, frate cu Ioan și Margareta (1234)[169]. În privința analizei pe verticală a modalității de distribuire a numelor, avem un caz de acest fel în anul 1235, când este menționată filiația Valder (Valter), tatăl lui Hus și bunicul lui Ștefan. Acesta poate constitui un model pentru atribuirea unui nume creștin de-abia la a treia generație de la stabilizarea în Transilvania sau de la prima mențiune a unui nume într-un document, în cazul în care există posibilități de a identifica direct urmașii.

Un exemplu „strident" de exces antroponimic creștin este relația onomastică stabilită între un tată, Sanctus, care-și denumește fiul Deus, deși suspectăm fie o eroare grosolană, fie o scăpare birocratică. Se cuvine să nu trecem cu vederea mențiunea toponimului biblic Betleem care este întâlnit în variantele antroponimice Bechleem și Betlem. O altă prețiozitate onomastică este înregistrată chiar în debutul Registrului, când este documentat, la 1208, un anume Günter care are trei fii: Anania, Azaria și Missael. Alăturarea pe această filiație a unor antroponime atât de diverse pare ciudată, dar probabil se explică prin aportul

169 Alte exemple de nuclee sau înrudiri creștine antroponimic surprinse în Registru ar fi: Ioan, frate cu Paul fiii lui Absolon, Ioan, frate cu Margareta, Martin, frate cu Petru, Paul, frate cu Ioan, Petru, frate cu Martin, Petru, frate cu Paul, Toma, frate cu Felician.

antroponimic care se înregistrează ca urmare a participării la cruciade în zona imperiului grec, a aproprierii din diverse rațiuni (nu poate fi exclusă căsătoria cu o supusă a imperiului) a acestor nume. Se cunoaște deja că o seamă de cavaleri reveniți din cruciadă s-au stabilizat în Transilvania sau în zona orientală a Panoniei[170].

Surprinzătoare este circumstanța că, deși bogăția registrului antroponimic din documentul orădean este evidentă, înregistrăm puține menționări ale unor antroponime ce în concordanță cu propaganda târziu medievală maghiară ar fi trebuit să fie mai copios reprezentate. Ne referim mai cu seamă atât la antroponimul feminin Maria, ce a explodat în secolul al XII-lea ca urmare a medierii cisterciene și care este prezent doar de două ori, cât și la antroponimul masculin Gerard, oglindit tot de două mențiuni. Această evidență antroponimică nu concordă, cu teoriile istoriografiei maghiare tradiționaliste despre Ungaria ca *regnum marianum* și sfântul Gerard ca temei al ierarhiei episcopale maghiare, ci chiar le contrazice, fiind elocventă lipsa de publicitate a acestora prin neinserarea în galeria antroponimelor celor mai frecventate.

Registrul de la Oradea, din punct de vedere antroponimic, este o oglindă fidelă a straturilor etnice și a ariilor culturale suprapuse părților orientale ale Panoniei și cele occidentale ale Transilvaniei. Melanjul etnic, alături de cel confesional, este atât de bine surprins de antroponimie, încât nici nu poți să nu accepți ideea că Transilvania a fost, la începutul secolului al XIII-lea, un „microcosmos" etnic și confesional, într-un timp în care presiunea regatului maghiar încă era la începuturi, iar cea a Bisericii Romane tindea să devină tot mai accentuată, relevant în acest sens fiind trendul pe care-l înregistrează cuplul Petru și Paul.

170 Nu putem omite existența unor hidronime de veche extracție precreștină care s-au transformat, așa cum mărturisește Registrul, în antroponime. Ne referim la Crisius și Samus.

Antroponimia clerului din spațiul transilvan între două extreme sociale și cronologice

Zona cea mai sensibilă a noutăților onomastice în sens social este cea a clerului. De aceea am ales să ilustrăm, din bogatul material repertorizat în această lucrare, două categorii tematice pe care le considerăm reprezentative pentru destinul, nu doar onomastic, ci și istoric al regiunii transilvane în sens extins. Trebuie abandonat definitiv punctul de vedere care susține o uniformitate confesională maghiară, încă de la începutul conversiunii ungurilor prin exemplul regal, rezumată în sintagma stereotipă ritul latin și, prin opoziție, o uniformitate a restului populației transilvane românești sau slave de diferite expresii dialectale, ilustrate de sintagma rit grec. Pe lângă faptul că anul 1054 este, de câteva decenii, privit cu multă simpatie ironică ca un eveniment nesemnificativ pentru epocă, exagerat copios din perspectivă teologală și politică în epoca modernă, maghiarii nu au fost creștinați decât cu foarte multă dificultate. De-abia angevinii din secolul al XIV-lea au putut sublinia, prin actele lor publice, o finalizare tardivă a creștinării maghiarilor în stratigrafia socială corespunzătoare viziunii despre stările regatului. Din această perspectivă chiar și referințele cu caracter enciclopedic din ultimul deceniu au semnificat depășirea acestui punct de vedere revolut. Astfel, Agnès Gerhards, în destul de recentul Dicționar istoric dedicat ordinelor religioase, aprecia că: *„L'influence du monachisme grec* (în regatul maghiar n.n.) *se manifeste par l'existence de monasteres doubles peuplès de religieux grecs et latins qui vivent dans la même communauté, les premieres sous la règle de saint Basile, évêque de Césarée en Cappadoce au IVe siècle et fondateur du monachisme grec, les seconds sous celle de saint Benoît. Ce type de organisation persiste jusqu'au XIVeme siècle. Mais des monastères exclusivement grecs se multiplient notament dans la vallée de Veszprem au sud-ouest de Budapest. L'influence grecque se manifeste aussi par l'installation de mouvements érémitiques venus d'Italie du Sud. Ce courant est représénté par Nil de Rosanno (910–1005), représéntatif d'un monachisme grec trés marqué par l'anachorétisme et du a l'influence de Byzance en Italie du Sud*[171].

Prima categorie socială asupra căreia vom poposi în acest capitol al cercetării noastre este cea a clerului înalt și mediu din Transilvania sau relaționat documentar cu această provincie românească, evaluat pentru secolele XI–XII. Începuturile

171 Agnès Gerhards, *Dictionnaire historique des ordres religieux*, Fayard, Paris, 1998, p. 305.

greco-latine ale creștinismului din părțile Panoniei în structura tribală maghiară[172], au consecințe importante, la nivel antroponimic. Onomastica înaltului cler ce subscrie documente cu competențe transilvane se resimte și în secolul al XII-lea, dar și în al XIII-lea, din cauza melanjului culturalo-eclezial, dar și etnic, episcopii sau alți prelați, scontați ca fiind latini, mărturisind prin propriul nume o altă carieră și etnie decât cea perorată de o istoriografie naționalistă.

Demnitarii ecleziali, așa cum pot fi ei recenzați în documentele din secolele XI–XII, sunt doar episcopi și prepoziți, deoarece erau singurii cu acces la redactarea și subscrierea documentelor. Antroponimia episcopală din diplomele cu referire la Transilvania, sau conținând nume de prelați din Transilvania este compozită, neputându-se vorbi, după cum am anticipat, de o uniformitate a onomasticii sau de o omogenitate etnică. Carierele episcopale din *Christianitas* – regatul maghiar, deși periferic, nu face excepție –, sunt dictate de interese care transgresează limita etnicității, bazându-se de multe ori pe principiul obedienței și al utilității fie a regilor arpadieni, fie, mai rar în epocă, a Romei, alteori pe baze meritocratice, deși e greu de decelat în cazul maghiar acest aspect, fie pur și simplu pe raportul cu unul dintre decidenții laici sau ecleziastici maghiari sau nemaghiari. În situația regilor maghiari, numirea episcopilor se face fără prea multe intruziuni ale autorităților romane în secolele XI–XII. Monarhii, până în a doua jumătate a secolului al XII-lea, nu se prea implică radical în numirile de prelați, aleși în general de capitlurile catedralelor și supuși deciziei finale de numire din partea monarhului. Liderii maghiari au sprijinit totuși recrutarea în corpul episcopal a figurilor care le-ar fi putut sprijini eforturile agregatoare, indiferent de etnie (se cunoaște că fenomenul evanghelizării sau al fundării structurilor religioase anticipează cu mult prezența administrativă a organismelor politice), sau mai bine zis, cât mai departe de tulburările și aranjamentele tribale care le puteau leza sau diminua autoritatea nominală din cuprinsul regatului patrimonial. Așadar, reflectând acest joc de interese, antroponimia prelaților de rang episcopal conține elemente din diverse depozite onomastice, între care se distinge cel romano-latin, cel greco-slav sau germanic. Nu poate fi exclus elementul maghiar care există, e adevărat, ca o minoritate destul de puțin semnificativă în ecuația numirilor episcopale, însă în lipsa numelor prestigioase creștine din patrimoniul antroponimic maghiar au fost preluate apelative consacrate de onomastica creștină.

Recenzând lista episcopilor menționați în documentele transilvane (cum se poate înțelege, sunt mulți și nerezidenți în Transilvania) putem întâlni următoarele antroponime: Adrian, episcop de Transilvania (1192, 1196, 1197, 1198, 1199), Andrei, arhiepiscop de Calocea/Kalocsa, (1181), Baranus, episcop de Transilvania (1139), Bestertius, episcop de Cenad (1138), Boleslav, episcop de Vacz (1199), Catapan–Cathapan, episcop de

172 Se vorbește foarte puțin, în istoriografiile română și maghiară, despre stratul creștin existent în Panonia anterior venirii ungurilor și care a coabitat cu ungurii până la creștinarea lentă a acestora.

Agria/Eger, dar și cancelar regal (1198, 1199), Calan (sau Kalan), episcop de Pecs (1199), Everard, episcop de Nitra (1183), Elluin (Elvin), episcop de Oradea (1199), Gheorghe, episcop de Gyor (1111), Grigore, episcop de Zara, Iaus, episcop de Vaț (1165), Ioan–Ivan, episcop de Veszprém, (1183), Ioan, episcop ales (1165), Ioan, episcop de Cenad, (1198, 1199) Iov–Iob, episcop de Vacz (1183) și apoi arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom (1199), Laurențiu, episcop de Cenad (1111), Luca, arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom (1165, 1169), Kalenda, episcop de Veszprém (1199), Matei, episcop de Veszprém (1111), Marcel, episcop de Vacz (1111), Martirius, arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom (1156), Mihail, episcop ales de Oradea, (1156), Macarie episcop (1165), Micodin sau Mycudin, episcop de Gyor (1181, 1183), Nicolae, arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom (1181, 1183), Paul, arhiepiscop de Calocea/Kalocsa (1111), Paul episcop de Transilvania (1181), Petru, episcop de Agria, (1181, 1183), Simion, episcop de Transilvania (1111), Simon, episcop de Pecs (1111), Sixt, episcop de Bihor (1111), Ștefan, episcop de Cenad, (1156, 1166), Soma (Sarna), episcop (1165), Saul, arhiepiscop de Calocea/Kalocsa, (1199), Vilcina, episcop de Transilvania, (1166), Wolfer, episcop de Agria (1111), Walter episcop de Oradea și apoi episcop de Transilvania (1138, 1156), Ugrin, episcop de Gyor (1198–1199).

Cel mai semnificativ document care surprinde realități onomastice din secolul al XI-lea este diploma din anul 1111 prin care regele Coloman confirmă un document al regelui Ștefan ce gratifica cu a treia parte din vămi mănăstirea din Zobor. Secvența de antroponime episcopale, reluate într-un alt document din 1113, reflectă constelația confesionalo-culturală a episcopilor din adolescentinul regat tribal: Paul, Simon, Simion, Matei, Marcel, Gheorghe, Sixt, Wolfer, Laurențiu, Grigore. Se constată, chiar fără speculații filologice, că niciunul dintre numele impuse spre finalul secolului al XI-lea nu este maghiar, ele reflectând limpede componența clerului și extracția confesională a acestuia. Simion, Matei, Gheorghe și posibil și Grigore sunt de tradiție răsăriteană, în timp ce Marcel și Sixt aparțin bazinului confesional de obedință romană. Laurențiu și Simon sunt împărtășiți de ambele tradiții onomastice. Wolfer nu mai are nevoie de explicații suplimentare, fiind o confirmare a prezenței instituționale a elementului german în instituțiile regatului din Panonia. Ne întemeiem observațiile pe analiza diverselor liste de nume recenzate în spații diferite din *Christianitas* care stabilesc limpede că numele Gheorghe, Simion, Matei și Grigore nu-și fac apariția coerentă în onomastica occidentală decât la sfârșitul secolului al XII-lea și în secolul al XIII-lea, dar și atunci cu multă sfială. O eventuală critică ar putea fi ridicată asupra antroponimului Grigore, solicitat de diverși pontifi, ultimul în logica prezentului studiu fiind Grigore al VII-lea. Este vorba de un nume aparte ce-și trage seva din arhetipul reprezentat de papa Grigore cel Mare, augmentat de Grigore al VII-lea, dar în afara onomasticii pontificale și romane rămâne o opțiune destul de rară.

Dintre numele care aparțin depozitului antroponimic de tradiție riguros orientală (de-a dreptul monahală unele, în sensul

perpetuării mai ales în interiorul acestui cin), dar se regăsesc în structuri episcopale pe care locurile comune istoriografice le califică drept „catolice", se detașează episcopii Macarie menționat în anul 1165, Nicodim[173], care a păstorit la Gyor, amintit în 1181 și 1183 și Catapan, episcop de Agria, dar și cancelar regal cu mențiuni pentru anii 1198 și 1199. Cei trei ilustrează fără doar și poate tezele susținute de Agnès Gerhards despre creștinismul biritual din regatul maghiar și despre colaborarea regilor maghiari cu monahii orientali care populau mănăstirile din cuprinsul autorității nominale a acestora. Macarie (din adjectivul grecesc *makarios*) este de fapt Macarie al II-lea[174] și funcționează ca episcop de Pecs (1162–1186), iar unitatea antroponimică reprezintă echivalentul grec al lui Felix[175] și aduce cu sine o invocare augurală a stării de beatitudine a celui ce posedă acest nume, ca o anticipare a fericirii celeste. Nicodim este sinonimul perfect al lui Nicolae, fiind compus din nika = victorie și demos = popor. Rememorează figura lui Nicodim, fariseul care a crezut în Iisus Hristos și i-a pregătit trupul crucificat pentru înmormântare. Ce surprinde, și o spunem fără vreo grijă pentru un eventual protocronism de care am putea fi acuzați, este că formulele Micodin și Mycudin evidențiate de diplomele citate sunt hipocoristice împărtășite în limba română[176] și nicidecum reperabile in limba maghiară. Catapan[177], episcopul care a ajuns la un nivel de intimitate instituțională cu monarhul maghiar face figura unui ierarh al cărui nume tipic grecesc, compus din katà și epànos, înseamnă „cel ce stă deasupra". *Catapanul,* cum am mai menționat, deținea demnitatea de înalt oficial militar al imperiului grec, poziționat o treaptă deasupra *strategos*-ului, și îndeobște îndeplinea funcții de guvernator la frontierele imperiului. În cazul de față nu ne putem pronunța asupra descendenței personajului posesor de nume, el putând proveni fie din cinul monahal grec din regatul maghiar, fie dintr-un grup de greci care au sosit în suita lui Bela al III-lea, după ce acesta fusese reținut la curtea constantinopolitană și fusese botezat Alexie. Această triadă, Macarie, Nicodim și Catapan confirmă prezența puternică a monahilor greci în structura episcopală din timpuriul regat maghiar. O sumă de alte apelative cu genealogie lingvistică greacă pot fi și ele asociate clerului grec care a urcat treptele ierarhiei ecleziastice din fosta Panonie. Îl invocăm aici pe episcopul Ioan–Ivan de Veszprém, pe episcopul Kalenda de Veszprém, pomenit, într-o diplomă din 1199, alături de Catapan. În fapt, dacă privim secvența Matei, Ivan, Kalenda–Kalanda, vom constata o succesiune, chiar dacă aritmică, de ierarhi cu antroponime prea puțin non-occidentale pentru a nu le suspecta de dependența de biserica greacă. Dacă aducem în discuție

173 Precedat de un Zaheu între 1142–1149.

174 Macarie I a păstorit undeva între 1138 și prezumibil 1142, ulterior, între 1148–1160, eparhia fiind cârmuită de episcopul Anthimius.

175 Aurelia Bălan-Mihailovici, *Dicționar onomastic creștin. Repere etimologice și martirologice*, Editura Sofia, București, 2009, p. 345.

176 *Ibidem*, p. 414–416.

177 Catapan este se pare și numele primului episcop menționat de Agria undeva pe la 1009, peste un secol, pe la 1102, dioceza fiind condusă de un Procopius.

manuscrisele amintite de Baan Istvan, confirmate de *typikon*-ul mănăstirii „grecești" de la Veszprémvölgy, fondată de Ghizela, soția regelui Ștefan[178], avem o evidență fără drept la replică a atmosferei cultuale orientale ce caracteriza zona Veszprém-ului. Mergând mai departe cu analiza, atenția ne este atrasă de doi arhiepiscopi contemporani și ale căror dioceze se contrapun destul de des în secolul XII. E cazul arhiepiscopului de Strigoniu, Nicolae și al lui Andrei, arhiepiscopul de Calocea/Kalocsa (precedat de un prelat pe nume Cosma, menționat în 1169). Desigur, în această speță terenul este mai alunecos puțin și nu putem estima cu o marjă de siguranță cărei zone cultuale aparțin cei doi. Diocezele lor au, în anul menționii amândurora, un nedezmințit caracter latinizant, doar că numele lor sunt prea timpurii pentru difuziunea antroponimelor Andrei și Nicolae în cadrul teritoriului maghiar aflat sub jurisdicția Bisericii Romane. Chiar și acolo unde ele se întâlnesc sunt în zona de contact prelungit sau repetat cu comunitățile în comuniune cu Constantinopolul sau cu profil etnic greco-slav. În aceeași logică ar intra alte trei nume de ierarhi cum ar fi Mihail, Paul și Ștefan, cărora li se poate adăuga Saul. În lipsa precizărilor documentare (care în cazul ierarhilor nici nu se puteau face de altfel) putem presupune că ei sunt arondați Bisericii Romane, chiar dacă numele lor, în contextul epocii și din punct de vedere al geografiei antroponimice, sunt la limita subtilă dintre antroponomastica orientală și cea occidentală. Dintre eparhioți se disting și deținătorii de nume slave cum ar fi deja menționatul Ivan, dar și Bestertius sau Boleslav. Vom insista aici pe Bestertius, urmând ca de Boleslav să ne ocupăm la categoria prepozițiilor. Bestertius, episcop de Cenad, menționat la 1138, preia numele unui martir de origine slovacă, episcop de Nitra, care a fost ucis de maghiarii păgâni în aceeași „sesiune" cu Gerard de Cenad, în anul 1046. Grăitor ni se pare că numele unui coleg de martiriu al lui Gerard este preluat de un probabil slav. El conduce dieceza eremitului venețian la aproape un veac după martiriu, dar dezolează împrejurarea că numele episcopului martir Gerard nu mai este solicitat de onomastica episcopală. Unul dintre rarissimele antroponime veterotestamentare prezente în antroponimia episcopală este cel de Iov, arhiepiscop de Strigoniu[179], cunoscut în istoriografia maghiară sub puțin probabila formula binominală Jób Tudós. Invocarea acestui prelat prilejuiește întâlnirea cu un episod de-a dreptul fascinant pentru cercetarea de față: corespondența pe care Iov a avut-o cu împăratul constantinopolitan Isac al II-lea Angelos[180] din care s-a păstrat doar o scrisoare răspuns a împăratului adresată prelatului latin cu nume de monah și probabil cu carieră orientală[181].

178 János Bak, *Queens as Scapegoats in Medieval Hungary*, în *Queens and Queenship in Medieval Europe,* ed A. Duggan, The Boydell Press, 1997, p. 224.

179 Merită aici amintit un alt arhiepiscop de Strigoniu cu nume monahal oriental: Serafim, arhipăstor între 1095–1104.

180 László Solymosi, *Chartes archiépiscopales et épiscopales en Hongrie avant 1250*, în *Die diplomatik der Bischofsurkunde vor 1250*, herausgegeben von Christoph Haidacher und Werner Köfler, Innsbruck, 1995, p. 160.

181 Gyula Moravcsik, *Fontes Byzantini historiae Hungaricae aevo ducum et regum ex stirpe Arpad descendentium*, Budapest, 1984, pp. 248–251.

Din studiile-inventar făcute de istoricii preocupați de antroponimie se desprinde o constantă: până la apariția ordinelor mendicante (debutul secolului al XIII-lea), numele veterotestamentare sunt ocolite de antroponimia oficială a Bisericii Romane. Și luăm spre mărturie listele publicate de Giulio Savio în monumentala sa lucrare consacrată onomasticii romane în Evul Mediu (Giulio Savio, *Monumenta Onomastica Romana Medii Aevi (X–XII sec.)*, Il Cigno Galileo Galilei, Roma, 1999). În acele liste primele nume veterotestamentare apar în pozițiile 187 și 188 și pomenesc apelativele Moise și Iosif, dar cu referire quasiunanimă la evreii romani. În schimb, biserica pe care în epocă o definim puțin impropriu ortodoxă, face un uz absolut firesc de antroponimele veterotestamentare, mai ales dacă sunt invocate în episoade care se pretează omileticii, iar Iov este unul dintre acestea.

Antroponimul Ioan este atât de utilizat în ambele registre onomastice, occidental și oriental, încât orice analiză devine superfluă. Fără o precizare etnică, atunci când textul vorbește despre un Ioannes, este imposibil de verificat vreo conexiune aparte, dar amprenta rămâne a culturii onomastice orientale. Dubiul constructiv, în cazul acestui antroponim, apare atunci când scribul modifică grafia numelui, furat de pronunția acestuia. În cazul cercetării de față, unicul exemplu este Ivan.

Din categoria antroponimelor riguros dependente de calendarul roman putem aminti pe Petru, dar stinghereala lui în raport cu Paul e grăitoare pentru fatigabila impunere în regatul maghiar a mecanismelor reformei romane, pe Adrian, pe Luca, celebrul arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom de origine maghiară care însă a avut aspre contrapuneri cu autoritatea regală, pe Martirius, un alt arhiepiscop de Strigoniu/Esztergom a cărui origine este vădit nemaghiară și pe Simon, numele alternativ a lui Petru.

Din rândul antroponimelor episcopale de sorginte germanică sunt întâlnite în Transilvania, Elluin (Elvin) cu semnificația de „camarad în toate", Everard, provenit din Eberhard compus din eber = mistreț și hard = putere, curaj, semnificând „forța, puterea porcului mistreț", Walter, compus din wald = a conduce și hari = arme, cu semnificația de „conducător al armatei". Vilcina se pare că este și el un antroponim germanic, fiind o latinizare a antroponimului Volkina (cu multiple variante în alte diplome neimplicate în cercetarea noastră Vilkina, Vlkina, Volkona, Velchene).

Alte personaje episcopale sunt Ugrinus (numele e o variantă maghiarizată a lui Hugolinus derivat din germanicul hugu = spirit perspicace), Soma (dar lecturat și Sarna este echivalentul grec pentru corp) și Iaus (este un nume pe care onomastica maghiară îl consideră o denaturare datorată copistului a veterotestamentarului Iov) .

În cazul prepoziților[182], situația este diferită de aceea a alegerii episcopilor. Aceștia, de cele mai multe ori, sunt numiți direct

182 "(Latin, prœpositus; French, prévôt; German, Probst) Anciently (St. Jerome, „Ep.", II, xiv: Ad Rusticum monach.) every *chapter* had an *archpriest* and an archdeacon. The former officiated in the absence of the *bishop* and had general supervision of the choir, while the latter was the head of the *chapter* and

de Scaunul Apostolic, fie cu acordul, fie fără acordul autorităților locale. Prepozitura de sine stătătoare este o pertinență spirituală a Sfântului Scaun, dar de la sfârșitul secolului al XII-lea începe să devină și o afacere temporală a Romei, așadar numirile prepoziților, fie cu coloratură spirituală, fie și cu încărcătură materială sunt un barometru al tentativelor Sfântului Scaun de a întări țesutul eclezial și a-l ratașa Romei. Analizând antroponimele pe care le regăsim în diplomele emise în secolele XI–XII și asociate funcției prepozitale, conexe interesului pentru cauze transilvane, avem următorul inventar: Boleslav, prepozit de Buda (1169), Desiderius, prepozit de Sibiu (1200), Felician, prepozit de Székesfehérvár (1111), Primogenitus prepozit de Arad (1156), Richard, prepozit de Arad (1177), Robert, prepozit de Strigoniu/Esztergom. Simpla enumerare a acestor nume relevă inexistența unui antroponim, măcar a unei unități din rezerva onomastică maghiară din epocă în rândul prepoziților[183]. Numele titularilor de prepoziturii, așadar pendinte de Sfântul Scaun, demonstrează varietatea lingvistică și probabil și cea etnică a titularilor, obligându-ne să considerăm că Roma, în conivență, fără îndoială, cu autoritățile locale, a decis ca titularii prepoziturilor să fie nominalizați din rândul prestigioșilor clerici nemaghiari care funcționează în regatul arpadian. Boleslav, a cărui semnificație este „cel mai slăvit dintre slăviți", are o origine slavă, fiind de ascendență cehă, apropriat mai apoi de polonezi, Boleslav Chrobry, fiind duce și apoi primul rege al Poloniei, nepot al lui Boleslav cel Groaznic, ducele Boemiei. Cu triada Desiderius, Felicianus[184] și Primogenitus ne aflăm cu certitudine în zona antroponimelor de nedezmințită

administered its temporal affairs. Later the *archpriest* was called decanus (dean) and the *archdeacon* prœpositus (provost). At present the chief dignity of a *chapter* is usually styled dean, though in some countries, as in England, the term *provost* is applied to him. **The provost, by whatever name he may be known, is appointed by the *Holy See* in accordance with the fourth rule of the Roman Chancery**. It is his *duty* to see that all capitular statutes are observed. To be authentic, all *acts* of the chapter, in addition to the *seal* of the chapter, require his signature. Extraordinary meetings of the *chapter* are convened by him, generally, however, on written request of a *majority* of the chapter, and with the consent of the bishop. He presides in *chapter* at the *election* of a *vicar* capitular, who within eight days of the death of the *bishop* is to be chosen as the *administrator* of the vacant see. He conducts the ceremonies at the *installation* of canons-elect, investing them with the capitular insignia, assigning them places in choir, etc. In choir, the first place after the *bishop* belongs to him. In the absence of the bishop, or in case the see is vacant, the *provost* conducts episcopal *ceremonial* functions, while he takes *precedence* of all, even of the *vicar* capitular. He must be present, however, personally, not being allowed a substitute. When the *bishop* pontificates, the *provost* is assistant priest. It is his office to administer *Viaticum* to the bishop, and to conduct the bishop's obsequies". http://www.catholic.org/encyclopedia/view.php?id = 9706.

183 Ideea despre patrimoniul onomastic maghiar în secolul al XII-lea, covârșitor tribal, cu anumite intruziuni khazare, uze sau pecenege, prezent în Transilvania derivă din trei documente: unul emis la 3 septembrie 1138, subscris de episcopii de Cenad și Bihor, un altul din 1177 emis de Bela al III-lea, confirmat de regele Emeric în anii 1202–1203 și, în sfârșit, din Registrul de la Oradea (1208–1235), care conține multe nume, impuse probabil doar unele prin botez, la finalul secolului al XII-lea.

184 Pare-se că acesta va ajunge și episcop al Transilvaniei între anii 1125–1127, după care va reveni la Strigoniu ca titular al arhidiecezei.

origine latină. Aceste nume pot fi desigur asumate de clerul de rit latin din întreaga *Christianitas,* cercetările antroponimice sugerând însă că s-au menținut în regiunile unde latina a fost platforma lingvistică a limbilor vernaculare, iar în contextul de față poate fi invocat cazul italian și cel francez. Noi opinăm pentru originea italică a acestor personaje, întrucât arealul septentrional francez era totuși destul de corupt de melanjul cu antroponimele germanice, iar zona provensală avea foarte puțină tangență, deși probată, cu îndepărtata Panonie. Felician este unul dintre martirii epocii lui Dioclețian, ucis alături de Primus în anul 297, cei doi apărând în calendarul Bisericii Romane în cuplul martiral sfinții Felician și Primus și fiind sărbătoriți în 9 iunie potrivit martirologiului hieronymian. Semnalăm că trupurile celor doi martiri au fost, în anul 648, transferate de papa Teodor în biserica Santo Stefano in Rotondo (care are legături simbolice cu națiunea maghiară din epoca târziu medievală), iar în secolele al XII-lea și al XIII-lea figurile lor au fost reprezentate în mozaicurile Capelei Palatine din Palermo și din Bazilica Sfântul Marcu din Veneția. Desiderius este un nume târziu latin a cărui semnificație este „fiul atât de așteptat", recenzat în secolele IV–V, și a cărui carieră istorică se datorează mai cu seamă regelui longobard contemporan lui Carol cel Mare. Dar anterior acestuia sunt amintiți sfântul Desiderius de Langres, martirizat după anul 346, sfântul Desiderius de Vienne, martirizat în 607 sau 611 și sfântul Desiderius de Cahors, mort în 655. Primogenitus nu mai are nevoie de explicații prea amănunțite, fiind scontată impunerea acestui nume. În cazul acestui antroponim este însă cazul să menționăm o probabilă carieră ecleziastică, ce a fost hărăzită primului născut de părinții acestuia. Ceilalți doi prepoziți, Richard și Robert, au o amprentă onomastică atât de evidentă, încât se recomandă de la sine ca aparținători germanității chiar numai prin lectura numelor. Concluzia la care se poate ajunge, studiind antroponimele asociate funcției prepozitale prezente în documentele relative la Transilvania, este că acești prelați, funcționând în dependența jurisdicțională a Romei, nu pot fi calificați drept maghiari, întrucât numele pe care le dețin la acel moment nu existau în depozitul antroponimic maghiar, eminamente tribal. Era și previzibilă această situație având în vedere, cum am explicat și mai sus, situația destul de precară a creștinismului în regatul patrimonial maghiar.

Trebuie să-l amintim, în acest context, și pe un funcționar de rang mediu, care reușește să-și prezerve memoria datorită unei circumstanțe în care este direct interesat Sfântul Scaun. Ne referim la arhidiaconul de Cluj, Henric, care obține anumite grații de la Inocențiu al III-lea în 14–15 decembrie 1199. Antroponimul este clasicul apelativ dinastic german, confirmând astfel debuturile saxone ale organizării ecleziale latine a habitatului clujean.

Nu poate fi negată împrejurarea că pe măsură ce, odată cu debutul pontificatului lui Inocențiu al III-lea, politica de subordonare a procesului desemnării episcopilor devine tot mai acut, se înregistrează pe acest front o diminuare accentuată, la începutul secolului al XIV-lea, a antroponimelor cu rezonanță eclezială

exclusiv orientală (ne referim la veterotestamentarele cu iz monahal) fapt grăitor pentru noul curs al vieții religioase din regatul maghiar. Din categoria numelor de prelați cu neștirbită ascendență monahală orientală putem să-i enumerăm pe Zosima (cu semnificația de vital, fiind corespondentul grec al latinului Vitalius), episcop de Oradea în anul 1265, Ieremia, episcop de Vaț în perioada 1243–1256(9) sau Cletus (derivând din grecescul anakletos = cel chemat), episcop de Agria între 1225–1242. *Registrul de la Oradea*, cum am pomenit deja, recenzează pentru anii 1219–1220 pe Basiliu, abatele de la Kürümonostora, mănăstire situată lângă Szolnok. Acesta va fi înlocuit în 1235 de un alt abate Grigore[185]. În primul caz nu există niciun de dubiu. Antroponimul Basiliu este mai mult decât grăitor pentru extracția rituală greacă a posesorului. Cu Grigore, în secolul al XIII-lea, ne aflăm deja pe un teren nesigur, datorită pătrunderii acestui nume dinspre Orient spre Occident.

Contabilizarea numelor de prelați din secolele XI–XII ce au avut o tangență cu Transilvania evidențiază prezența antroponimelor ce făceau carieră în zona de suveranitate atât a imperiului constantinopolitan, cât și a *Christianitas*. Se poate detașa o concluzie fermă transpusă astfel: patrimoniul antroponimic al clerului înalt și mediu, cu tangențe transilvane reliefează neuniformitatea etnică, neuniformitatea onomastică în cele din urmă fiind vorba de lipsa unui program onomastic care relevă inexistența unui proiect politic de substanță într-o societate fără omogenitate etnică, politică și culturală.

Aceasta este situația pentru secolele XI–XII cu inserții minore și pentru secolul al XIII-lea. Trecând însă în secolul al XIV-lea, și analizând antroponimele dintr-un izvor privilegiat cum este registrul de dijme pentru anii 1332–1337 vom vedea că situația antroponimică, în raport cu evoluțiile tocmai analizate, se modifică. În primul rând întocmirea unui registru de dijme, pe o perioadă atât de scurtă, este mărturia nivelului birocratic al Bisericii Romane. Un astfel de travaliu, dincolo de inventarul financiar făcut de organismul eclezial, are și o fațetă de natură antroponimică, întrucât înregistrarea numelor este foarte punctuală și destul de fidelă. Se relevă astfel, chiar dacă în mod indirect, tensiunea pozitivă a structurii ecleziale piramidale de a se controla politic, fiscal și onomastic[186]. Este admirabilă această coerență a Bisericii Romane de a urmări, la câteva decenii după instrucțiile date în Sinodul general de la Buda, regimul numelor din mai multe dioceze din Transilvania extinsă. Registrul de dijme permite identificarea a 1669 de clerici din diecezele de Oradea, Cenad,

185 *DIR. C. Transilvania, vol. I (1075–1250)*, pp. 97, 105, 147.

186 Pentru categoria clerului este interesantă o anecdotă cu fundal onomastic. În 1221, sfântul Francisc l-a trimis pe fratele Cesario să predice în ținuturile germane. Ajuns la Würzburg, a fost primită solicitarea unui tânăr cult și îndemânatic într-ale teologiei pe nume Hartmuth, de a se alătura mendicanților. Aceștia l-au acceptat, dar întrucât le era greu să pronunțe numele noului frate l-au botezat Andrei, deoarece intrase în ordin de ziua sfântului Andrei. Giordano da Giano, *Cronaca*, traducere de A. Cabassi și F. Olgiati, în *Fonti francescane*, Padova, 1994, pp. 1988, 1990.

Transilvania și Agria care au efectuat plăți în contul trimișilor pontificali. Complicarea superficială a regimului onomastic este surprinsă parțial în acest registru în sensul în care dintre acei recenzați doar doi au nume duble: Thomas Tobyas, preot de Nagypalad, din dieceza Transilvaniei, plătitor al unei singure dijme în anul 1334, respectiv magistrul Paulus Priscianus, tot din dieceza Transilvaniei, amintit pentru prima dată la 1332. 21 de preoți au numele dublate de o poreclă/supranume: din acest total patru poartă numele de Petrus, cinci de Nycolaus, trei de Paulus, trei de Ladislaus, urmați de un Valentinus, un Michael, un Martinus, un Stephanus, respectiv un Dominicus și un Andreas. Despre unul dintre ei știm că ocupă poziția de lector în cadrul capitlului din Kw (Serbia) și este și canonic: Petrus Padovanus căruia nu-i mai adăugăm comentarii. Trei dintre supranume sunt legate de aspectul fizic (Crispus, Niger, Claudus). Cinci supranume sunt indicative etnico-geografice (Padovanus, de Warad, Deptunicus, Saxo, Transilvanus).

Plaja antroponimică a celor 1669 de clerici se distribuie în 120 de unități diverse: 73 aparțin largii categorii a hagionimelor, a numelor canonizate de uzul consimțit de biserică, restul de 47 fiind, să le spunem, „laice". După originea antroponimelor avem următoarea împărțire:

1. Antroponime de sorginte germanică: Albertus (14), Arnoldus (3), Beneuis (1), Bernardus (2), Bodornius (1), Bunnis (1), Colomannus (1), Conradus (17), Detricus (1), Deyhardus (1), Ebyrhardus (1), Friczko (două), Gerardus (1), Gothfridus (două), Gota (1), Heluicus (3), Henczmannus (7), Herthwicus (1), Henricus (20), Hermannus (10), Herbordus (5), Kuncz (1), Lampertus (2), Ludvicus (1), Menhardus (1), Pertramus (1), Perchtoldus (1), Renerus (1), Rudolphus (1), Rudberus (1), Syfridus (3), Sygurmmannus (1), Syboto (1), Tylmanus (7), Tammo (2), Ture (1), Ulrichus (1), Vernerus (1).
2. Antroponime de factură greacă: Allexius (1), Andreas (39), Cosmas (6), Damyanus (3), Demetrius (13), Dyonisius (8), Egidius (12), Georgius (19), Gregorius (28), Leustachius (2), Nycolaus (190), Philippus (5), Romanus (1), Stephanus (96).
3. Antroponime de prezumtivă origine celtică și anglo-saxonă Beda (1) și Briccius (5).
4. Antroponime de origine sau sonoritate slavă: Bogov (1), Jovan (1), Ivanka (1), Maczko (1), Ladislaus (27).
6. Antroponime de descendență latină: Anthonius (4), Augustinus (doi), Benedictus (38), Blasius (20), Cantor (1), Clemens (6), Clementius (2), Cristianus (5), Desiderius /Deseu (1), Dominicus (49), Dyco? (1), Emericus–Emeritus (12)[187], Fabyanus (4), Franciscus (2), Gallus (1), Laurentius (32), Lucas (15), Magnus (1), Marcellus (3) Marcus (14), Martinus (29), Mauritius (1), Paulus (136), Petrus (186), Sanctus (1), Sebastianus (4), Syxtus (2), Valentinus (14), Vincentius (2), Vitus (3).

187 În acest caz, lectura numelui e îndoielnică uneori, de aceea o și semnalăm. Dacă numele se citește Emericus, atunci antroponimul este un germanism maghiarizat. Altfel, este un antroponim latin.

7. Antroponime de inspirație iudaică: Abraam (15), Barnabas (3), Bartholomeus (5), Danyel (1), Elyas (6), Gabriel (5), Jacobus (59), Iohannes (220), Ioseph (2), Mathias (22), Matheus (2), Michael (78), Raphael (2), Sadoch (1), Salomon (3), Symon(12), Thomas (42), Ysaak (1), Zebedeus (1).
8. Antroponime de origine maghiară sau nedeterminată: Bank (1), Beke (1), Bulchonius (1), Busa (1), Ch...(1), Chepan (1), Chama (1), Chumpo (1), Cyndrinus (1), Fintha (1), Poka (1), Tyba (1) .

Putem, chiar la nivel superficial, face observația că în cazul acestui registru de dijme, foarte bine întocmit de oamenii Bisericii Romane, s-a produs o mutație de tipul concentrării onomastice. Situându-ne în interiorul instituției care gestionează distribuirea numelor, era de așteptat așa ceva. Și totodată, parcă respectându-se trendul european pentru primele 30 de poziții, podiumul arată în felul următor: Ioan (220 de unități), Nicolae (190), Petru (186), Paul (136), Ștefan (96), Mihail (78), Iacob (59)[188], Dominic (49), Toma (42), Andrei (39), Benedict (38), Laurențiu (32), Martin (29), Grigore (28), Ladislau (27), Matia (22), Blasius (20), Henric (20), Gheorghe (19), Conrad (17), Albert (15), Luca (15), Marcu (14), Valentin (14), Dimitrie (13), Egidiu (12), Emeric (12), Simon (12) Herman (10), Henzmann și Tylmann (7). Pe primul loc este Ioan, urmat de Nicolae. Nu este nicio surpriză având în vedere că sunt două nume recomandate de biserică. Însă nu mai mult decât Petru și Pavel/Paul. Discuția însă o solicită flancarea lui Ioan de Nicolae. O interogație relativă la cuplul Ioan–Nicolae ar putea să pară specioasă dacă nu ar fi vorba de două nume care fac parte din ambele tradiții onomastice, apuseană și răsăriteană și dacă nu ar fi venit din spate Nicolae, devansând alte nume mult mai ilustre în interiorul Bisericii Romane. Faptul că melanjul de populație există este mărturisit chiar de bogăția moderată a antroponimelor. Dar cu certitudine putem spune că printre cei 220 de Ioani și 190 de Nicolai există și români și maghiari și slavi și germani (Nicolae este un nume iubit din secolul al XIII-lea de germani, dar nu în așa măsură încât să se plaseze în vârful ierarhiei) și probabil italieni sau francezi. Cuplul Petru și Pavel/Paul are un trend destul de bun, dar nu reușește să șteargă amprenta ușor orientalizantă a primelor clasificate. Același parfum orientalizant îl păstrează și secvența următoare: Ștefan (96), Mihail (78), Iacob (59). Sunt trei nume cu frecvență destul de ridicată în părțile orientale ale Europei. Avem un dubiu asupra lui Ștefan. Deși există propagandistic, cum am reiterat, tendința manifestă de a-l asocia figurii primului rege maghiar, faptul că celelalte nume canonice pentru clerul specific maghiar sunt slab sau extrem de slab reprezentate (Martin cu 29 de unități, dar Briccius cu doar o unitate, Ladislau cu 27, Emeric cu 12 unități dubitative, Gerard cu o singură unitate) ne face să credem că nu doar memoria primului rege maghiar a concurat la impunerea acestui

188 Olof Brattö are o părere extremă cu privire la difuzarea numelui Iacob în Europa Occidentală. Afirmă că în secolele XII–XIII, în lumea de cultură latină, numele Iacob este întâlnit doar la cei ce proveneau din ambianță greacă. Olof Brattö, *Il nome Giacomo*, Göteborg, 1990, p. 16.

nume, ci mai cu seamă cinstirea Protomartirului Ștefan. Numele Dominic, cu 49 de recurențe, nu are de ce să surprindă întrucât este cunoscută activitatea ordinului dominican în spațiul transilvan întocmai ca și folosirea encomiasticului Dominic, ca semn de reverență față de divinitate. Surprinde în schimb neplăcut, și este un semnal ce trebuie descifrat multidisciplinar, insignifianța numerică a lui Francisc. Cele două ordine mendicante s-au dezvoltat paralel în Transilvania și chiar după o primă modă dominicană, franciscanii au avut o puternică ancorare eclezială și instituțională care se reflectă chiar și astăzi. E un mare semn de întrebare poziționarea lui Francisc într-o listă de nume clericale la paritate de exemplu cu un Leustachius sau cu un Rafael (oriental evident), nume ce nu sunt frecventate decât extrem, extrem de rar de administratorii sacrului de rit latin și ceva mai frecvent de omologii lor de rit grec.

Dacă în prima treime a clasamentului am putut evidenția o sumă de aspecte care nu certifică deloc un avans al antroponimiei de extracție să-i spunem la modul impropriu catolică, ci mai degrabă o ajustare în funcție de biritualismul transilvan sui-generis aflat la apusul său, celelalte două treimi confirmă această situație, prin prezența unor nume care zugrăvesc compoziția multietnică a aparatului parohial al Bisericii Romane. Regăsim nume cu vitalitate socială la rându-le birituală de tipul Andrei sau Toma, tipic latine de tipul Benedict sau Laurențiu, sau orientalizante de tipul Grigore și Gheorghe. Un nume cu identitate precisă este Dimitrie. Sub nicio formă acest nume, în secolul al XIV-lea, nu este frecventat în antroponimia oficială a Bisericii Romane. El poate fi găsit, prin excepție, dar 13 recurențe sunt prea multe pentru a fi o excepție. Ne punem întrebarea firească: de unde aceste nume într-o listă de sacerdoți de rit latin în Transilvania secolului al XIV-lea? Ei bine, trebuie să admitem, luând în considerație aceste apelative, dar și altele cu specific regăsibile în liste, de tipul Dionisie, Cosma, Damian, Gabriel, Rafael, Zevedeu etc. că societatea transilvană de rit latin a avut o deschidere de natură eclezială spre împrumuturi onomastice. Nu îndrăznim să formulăm vreo concluzie de genul „preoți catolici de origine română sau slavă", de rit „slavo-bizantin" sau preoți „ortodocși" dijmuiți de „catolici", întrucât la momentul acesta cercetarea istorică nu are date temeinice pentru acest subiect. Putem însă spune că frecvența unor nume care aparțin depozitului oriental, rutinate pentru ritul grec și doar prin excepție regăsibile pe listele cu nume de rit latin și asociate sacerdoților Bisericii Romane din Transilvania, dovedește prezența comunităților ecleziale „catolice" în proximitatea comunităților „ortodoxe". Estimăm o comunicare de natură socială între ele și împrumuturi în regim onomastic care mărturisesc un climat de convivență pașnică și pozitivă. O eventuală tensiune socială între comunități, cu certitudine, ar fi făcut ca o sumă de nume să fie respinse și nu să fie apreciate prin impunerea în momentul botezului. Un amănunt nu lipsit de semnificație este că anii de recenzare a numelor sunt 1332–1337, iar asignarea acestor nume s-a făcut în cele mai multe cazuri spre sfârșitul secolului al XIII-lea. Climatul disciplinar

al Bisericii Romane în regatul maghiar atunci era mult mai „relaxat", în pofida dispozițiilor Sinodului general de la Buda din 1279. Să nu uităm că inclusiv Filip de Fermo atrăgea atenția asupra obiceiurilor din acest regat. Se referea la practica consuetudinară a distribuției sfintelor taine de la cei de ritul grec către cei de ritul latin. Aceasta este o secvență, dar repetitivitatea secvențelor, așa cum încercăm să punem în relief în această lucrare, induce la o serioasă meditație pe această temă.

În clasamentul prezentat, mai mult chiar și în zona care nu a intrat în „top 30" în registrul de dijme, își fac loc nume care au un cod etnic atât de vizibil încât nu trebuie descifrat. Variații preoți titulari ai numelui Henric sau Conrad, având în vedere și zona de proveniență, sunt saxoni din Transilvania sau germani veniți aici pentru a profesa. Alții, deși au un nume care poate fi considerat relativ „generic", pot fi apreciați tot „alogeni" în sensul de neromâni, nemaghiari, neslavi. Este cazul titularilor unor nume de tipul Laurențiu, Valentin, Vitus, Vincențiu, Lambert, Sixt. Cu mare probabilitate, aceștia reprezintă o continuitate a filonului de persoane care provin din ambianța peninsulei italiene, iberice sau indivizi emigrați deja în părțile transilvane la a doua și a treia generație. Pentru eventualele dubii pe care le-ar putea trezi această apreciere, amintim că suntem în perioada deplinei maturizări a domniei regelui Caroberto în regatul maghiar și, în mod piramidal, persoanele care l-au anturat pe acesta la venirea din Italia și-au adus diferiții acoliți sau rubedenii ulterior profesionalizați și în chestiuni clericale.

Cu 92.98% dintre sacerdoții înregistrați de colectorii de dijme pontificale în cele patru dieceze pentru anii 1332–1337, titulari de unități racordate programului antroponimic creștin, putem afirma că în interiorul structurilor ecleziale procesul de denominare după intenții creștine este o reușită deplină, neuitând însă că posibilitatea ca personalul clerical latin să se hrănească de la mai multe culturi antroponimice este foarte înaltă, tinzând spre certitudine. Transilvania este departe de a fi instituțional omogenă, diversitatea antroponimică creștină mărturisind un accentuat cosmopolitism al personalului eclezial. Cifra mizeră de doar 7.02% dintre nume ce nu se încadrează acestei realități relevă o rezistență socială minoră a antroponimelor asignate celor destinați, încă de la naștere, să urmeze cariera clericală sau o versatilitate socială care le-a permis accesul la acest tip de carieră, deși inițial nu erau destinați.

Antroponimele veterotestamentare și teoforice din Transilvania secolelor XI–XIV

Una dintre temele semnificative pentru balansarea antroponimiei europene și prin reflex transilvane între moda occidentală, mult coruptă în Evul Mediu timpuriu de influxurile germanice, și cea orientală, extrem de dedicată antroponimiei biblice și hagionimice, este reflectată de antroponimele veterotestamentare. Am prezentat opinia lui Michael Mitteraueur cu privire la lipsa de apetență a Occidentului față de antroponimele conținute în Vechiul Testament în perioada secolelor XI–XIII. Trebuie precizat că prezența numelor veterotestamentare în depozitul onomastic aflat în uz într-o regiune sau un regat a depins, în perioada medievală, de mai mulți factori dintre care se distinge cu pregnanță gradul de creștinare și consecvențiala culturalizare prin uzul Vechiului Testament și, am adăuga noi, prezența mai mult sau mai puțin vizibilă a unor comunități iudaice/iudaizante sau islamice[189]. Observații epidermice raportate la primul factor pomenit permit delimitarea ariei mediteraneene ca fiind cea mai fecundă din perspectiva uzajului antroponimelor veterotestamentare, în timp ce matricea culturală cu locație septentrională (topicul prin excelență ar fi zona de suveranitate a idiomului german cu anexele slavo-maghiare și Franța de nord) a înregistrat un defazaj în asimilarea constantă și activă a unităților onomastice veterotestamentare, aici fiind suverane antroponimele germanice. Transilvania, cu poziționarea ei extremă atât pentru frontierele *Christianitas,* cât și ale imperiului constantinopolitan, înregistrează din optica frecvenței tipului de antroponime invocate o situație aparte. Prezența oricum timpurie și nu neapărat timidă a numelor furnizate de lectura Vechiului Testament sub diverse grafii – care nu sunt doar rezultatul unor incoerențe de redactare datorate scribilor, ci poate și a enunțului înaintat la interogația frontală de posesorul unui nume[190] – sugerează un potențial onomastic flagrant plurietnic și aproprierea din diferite perspective culturale ale unui antroponim veterotestamentar.

189 Sub raport metodologic, a se vedea Alfonso Garcia Leal, *L'influence biblique dans l'anthroponymie médiévale aux Asturies et á Léon*, în *Chronik. Namenetymologie und Namengeschichte Forchungsprojekte*, herausgegeben von Dieter Kremer, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2002, pp. 49–56.

190 Jakou, fiul lui Iacob, ar putea fi un astfel de exemplu determinat de un răspuns într-o altă limbă decât cea a scribului și a tatălui. *DIR, Veacul XIV*, C. *Transilvania*, vol. I, *(1301–1320)*, p. 330.

Alcătuirea unei liste a numelor frecventate în Vechiul Testament prezente în documentele și izvoarele referitoare la Transilvania în secolele XI–XIV (cu evidențe pluridocumentare pentru secolele XIII–XIV) va permite observația că nu este tocmai redusă, ci relativ extinsă. Încercăm să le recenzăm aici: Aaron (și cu grafia Aaran și Aron), Abel–Abeel, Abraham–Avram (cu diverse formule, fie diminutive, fie augmentative Abra, Abraam, Habraham, dar și cu transpunerea culturală arabă Ibrachim, Ibrachin), Absalom (cu formulele Absolon, Absalon), Adam (și Ada), Anania (și Ananias sau Anyas), Anna – mama profetului Samuel, Azaria (dar și Azarie sau Zarias), Baruch (dar și Baruth și Barth), Beniamin (dar și Beliamin), Dan, Daniel, David, Elia–Ilie (cu diferite formulări și grafii între care enumerăm Ela, Elia, Eley, Elias, Elye, Elyas, Elis, Ilia, Iliaz), Manuel–Emanuel, Esau–Esew, Gabriel–Gavril (cu variantele Gabrian, Gavrin), Ioan (cu multiple grafii), Iacob–Iacobus (dar și Jakou, Jako sau Jak), Ieremia, Ioiachin, Iona, Iov (cu variantele Iobb–Iob), Iordan, Iosif, Isaac (cu variantele, Isaak, Isac, Isahac), Iuda, Leva–Leve, Lea, Lilim (asupra căruia nu ne putem pronunța cu certitudine), Maria, Matta (care poate fi transcrierea lui Mattan sau Mattat), Mica, Michael–Mihail (cu variante ca Michal, Micha), Missael, Moise (dar și Moys, Moysa, Moyus), Ona (care ar putea fi și Iona dar și On, Onam, Onan), Phillipus–Filip, Rafael (dar și Raphayl, Raphayn sau diminutivul Raph), Sadoc (dar și Sadoch, Sadok, Saoch), Solomon (dar și Salomon, Salamon, Solomun), Samson, Samuel, Saul, Seba, Sem, Semen (care poate fi o transcriere a lui Semein sau Semer), Serafim dar și Serafil, Sidrac, Simion, (Simeon, Simon), Timotei, Tobias, Zacharia (cu varianta Zakaria)[191].

191 În continuare oferim câteva nume recenzate în documentele transilvane cu semnificația lor biblică: Aaron – Aharòn adică Cel iluminat, Abel – Habel spirit sau duh, Abraham – Avram din akadicul Abiram de origine nobilă sau din expresia ebraică ab hamon goyim – Părintele multor neamuri, Absalom – Domnul păcii, Anania – Ananjàh Cel care apără, Anna – Hannâh Cea grațioasă, mama profetului Samuel, Azaria – Azarijàh Cel ce e ajutat de Dumnezeu, Baruch care înseamnă binecuvântat, Beniamin – Benjîmân care înseamnă Cel predilect, Dan care înseamnă judecător, Daniel – Dani'Èl Judecător divin, David – Diwidh care înseamnă Iubit, Elia – Ilie din ebraicul Eliyâh cu semnificația Dumnezeu este stăpânul meu, Emanuel – Manuel cu înțelesul Dumnezeu este cu noi, Esau – Esew care înseamnă cel păros, Gabriel – Geber–El cu semnificația Eroul lui Dumnezeu, Ioan – Jôhânân și care se traduce cu Darul lui Dumnezeu (sub diverse grafii), Iacob – Iacobus din evreiescul Jaakob tradus prin Discipolul lui Dumnezeu, Ieremia din ebraicul Jirmejahu tradus ca Exaltarea lui Dumnezeu, Ioiachin – Jeho – Iakin care înseamnă Dumnezeu te face puternic, Iona – Jonah care înseamnă porumbel, Iov din ebraicul 'Jojòb – Cel persecutat, Iordan – din ebraicul Jor și Dan cu semnificația Curge lângă Dan, Iosif – Josef cu semnificația Crescut de Dumnezeu, Isaac – ebraicul Isehaq care se traduce cu Dumnezeu îi surâde, Iuda – aramaicul Jehuda, Iubitor de Dumnezeu, Maria – ebraicul Maryâm care se traduce cu Principesa, Michael – Mihail cu semnificația Cine e ca Dumnezeu?, Moise – ebraicul Masciah cu semnificația salvat din ape, Rafael – RaphaEl cu înțelesul Dumnezeu va vindeca, Sadoc – Sadoq care înseamnă drept, Solomon – ebraicul Shelam și înseamnă pașnic, Samson, în ebraică semnifică micul soare, Samuel – ebraicul SmenùEl tradus cu Dumnezeu a ascultat, Saul – aramaicul Shaul tradus cu Cel dorit, Serafim – ebraicul Seraph (înger strălucitor), Simion – ebraicul Scimeon cu traducerea Trimis de Dumnezeu la rugămintea părinților, Tobia – ebraicul Tobijah ce se traduce cu Plăcut lui Dumnezeu, Zacharia – aramaicul Zacharyah cu sensul Amintirea lui Dumnezeu. O explicație a numelor semitice o dă Cyril Aslanov, profesor la Universitatea Ebraică din Ierusalim *„Cette omniprésence du verbe dans la formation*

O observație care merită făcută ne sugerează că o sumă de nume recenzabile în Vechiul Testament și întâlnite în documentele transilvane[192], au o difuziune în spațiul *Christianitas* tocmai datorită semnificației neotestamentare a acestora. Amintim aici că, fără îndoială, antroponimul Ioan[193] sau antroponimul Iacob[194], parțial și Filip, cu prezențe masive, de-a dreptul covârșitoare (cel puțin primele două) în Europa în secolele respective, nu au vreo legătură exclusivă cu frecventarea Vechiului Testament, ci mai ales cu difuzarea în rețea, prin mijlocirea bisericii, a Noului Testament. O altă observație semnificativă este aceea că nu trebuie să cădem în capcana unor clișee, în sensul în care, de exemplu, recenzând în Transilvania numele Iosif să avem tentația de a asocia antroponimul cu identitatea tatălui „civil" al lui Iisus Christos. În această speță, după părerea noastră, există o problemă. Acest nume ar trebui să apară în cuplu cu Maria sau măcar statistic relaționat paritar cu Maria. Nu se întâmplă așa. În Transilvania secolelor XIII–XIV înregistrăm 11 mențiuni ale antroponimului Iosif și doar două mențiuni ale antroponimului Maria[195], ceea ce dă de înțeles că sursa nu e doar sau prioritar cea neotestamentară, ci mai ales aceea veterotestamentară. Ca să nu pară o afirmație riscantă, precizăm că mențiunea numelui Iosif în documentele transilvane precede oarecum difuziunea acestui antroponim în Occident, ca urmare a cultului Sfintei Familii amorsat spre a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Analiza antroponimică răstoarnă întocmirile propagandistice ale cronisticii și istoriografiei romantice maghiare care asociază teza

---

des anthroponymes sémitiques est intéressante si on la compare aux modèles grec et indien. Chez les Babyloniens, les Cananéens ou les Hébreux, le rapport entre le théonyme et l'anthroponyme et la relation entre la transcendance et l'immanence ne sont plus perçus sur le mode de l'homonymie équivoque, comme dans la civilisation de l'Inde, ni sur le mode de la filiation, comme dans la culture grecque, mais sur le mode de l'intervention dynamique d'une providence divine dans la destinée des individus ou même dans les destinées de la nation. Entre les dieux immortels de l'Olympe et les mortels, la catégorie intermédiaire des demi-dieux venait relativiser le fossé entre la divinité et l'humanité. Les hommes ne se réclamaient-ils pas bien souvent d'une ascendance héroïque qui leur permettait de compter des divinités dans leur arbre généalogique? Plus respectueux des barrières qui s'interposent entre le monde des dieux et le monde des hommes, les peuples sémites recoururent à des anthroponymes qui font allusion à l'action des dieux ou du dieu en tant qu'elle a une répercussion sur la vie des hommes". Cyril Aslanov, *Entre théonymie et anthroponymi: l'onomastique divine et humaine, indice de la confusion entre transcendance et immanence,* în http://www.andrechouraqui.com/etudes.

192 Un deosebit de util repertoriu onomastic, nu lipsit de erori însă, este cel al lui Katalin Fehértói, *Onomasticon Hungaricum. Nomina propria personarum aetatis Arpadianae*, Budapest, 2004.

193 Avem un Ioan, fiul lui Simion și tatăl lui Mattatia în 1 Macabei, 2.1; primogenitura lui Mattatia se numea tot Ioan, 1 Macabei, 2, 1–2, 9, 35–42,; un altul fiul lui Accos și tatăl lui Eupolem, 1 Macabei, 8,17. etc.

194 Iacob este în Vechiul Testament fiul lui Isac și al Rebecăi, geamănul lui Esau, a trăit până la vârsta de 147 de ani, fraza „Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isac și Dumnezeul lui Iacob" este indicată deseori pentru a sublinia că Dumnezeu a ales poporul lui Israel din spița acestora. Iacob este și fiul lui Mattan, tatăl lui Iosif și bunicul lui Iisus, Matei, 1, 15–16.

195 Dintre care o Marie este pomenită în 1208 ca fiind servă, iar o alta face parte la 1229, dintr-un grup de frați Maria, Magdalena, Ana și Augustin. *DIR.* C. *Transilvania*, vol. I, (107–250), pp. 42, 138.

regatului maghiar ca *regnum marianum* de la regele Ștefan și nu de la Ludovic de Anjou așa cum a concluzionat de ceva vreme istoriografia occidentală[196] și parțial cea maghiară. De fapt, explicația e simplă. Cum am afirmat deja, pentru ambianța „catolică" în primul mileniu, cu excepția insulelor monahale, numele Maria nu a fost decât puțin sau foarte puțin folosit, fiind un import oriental și mediteranean destul de târziu, consecință, în cazul de față, a decalajului dintre regatul ungar și regatele de veche creștinare. În Transilvania secolelor XIII–XIV avem doar două mențiuni ale antroponimului Maria, dar întâlnim în schimb 40 de mențiuni ale antroponimului Ana. Și în acest caz, exordiul antroponimului însă este congruent cu emergența cultului Sfintei Familii. Astfel, dacă avem o primă Ana înregistrată în cuplu cu Maria în 1229, următoarea mențiune a unei Ane este din 1311 când aceasta este o servă.

Cât privește răspândirea unor antroponime vechitestamentare, așa cum explicam mai sus, fenomenul nu se datorează unei frecvențe exclusive și aluzive aparținând unei comunități etnice, ci unei lecturi asumate din partea instituției ecleziastice a unor figuri primare și ilustre din Vechiul Testament care nu au intrat în contradicție cu tezele Noului Testament. Memoria acestor figuri este însușită, asumată și redistribuită în teritoriu prin rețeaua monahală și parohială și aici ne referim atât la biserica latină, cât și la cea greacă, cu corectivul că mai ales cea greacă a fost mult mai deschisă la transferul onomastic vechitestamentar prin rețeaua ecleziastică[197], cu deosebire, cum am observat deja, cea monahală. Există cercetări care atestă, nu fără critici din partea unor filologi sau istorici, că inclusiv nume care par a fi scontate ca derivând din cultivarea asiduă în Occident sunt de fapt rezultatul unei presiuni onomastice venite din Orientul de cultură greacă. În acest sens pot fi citate cu titlu de inventar numele Iacob[198] și numele Filip[199]. Difuziunea acestor apelative în ambianța creștină are loc prin intermediul unor vectori culturali. Aceștia ar fi manuscrisele cu caracter liturgic (dar și tradiția orală liturgică) pentru biserica latină, literatura omiletică cu caracter parenetic și predica itinerantă sau tradiția monahală cu oralitatea ei vitală și riguroasă pentru biserica greacă (ne gândim nu la zonele intens culturalizate ale imperiului grec, ci mai ales, așa cum e cazul Transilvaniei, la zonele semiperiferice și periferice ale exercițiului suveranității spirituale a Marii Biserici). Nu trebuie să uităm însă că, dacă ar fi să periodizăm difuziunea

196 Klaus Schreiner, *Maria Patrona. La Sainte Vierge comme figure symbolique des villes, territoires et nations à la fin du Moyen Age et au début des temps modernes*, în *Identité régionale et conscience nationale en France et en Allemagne du Moyen Âge à l'époque moderne*, Jan Thobecke Verlag Sigmaringen, 1997, p. 133.

197 Folosea un patrimoniu onomastic viu, de uz curent, cel veterotestamentar supraviețuind în zona de dominație a Constantinopolului spre deosebire de Biserica Romană care se confrunta cu invazia numelor germanice și lectura cultă, deci restrânsă a acestor nume.

198 Olaf Brattö, *op.cit.*, p. 16.

199 Sante Bortolami, *op.cit.*, pp. 468–469.

antroponimelor veterotestamentare, acestea încep să fie tot mai puțin frecvente în spațiul de dominație liturgică a Bisericii Romane odată cu declanșarea revoluției antroponimice din secolul al XIII-lea. Respectivul trend va promova cu obstinație numele noutestamentare sau rezerva tot mai consistentă și în continuă creștere a sfinților de extracție mistică, politică, intelectuală sau militară, controlați canonic de structuri create în acel secol.

În categoria numelor vechitestamentare absorbite de biserică și redistribuite în Transilvania putem enumera: Aaron, Abel, Avram, Anania[200], Ana, Azaria, Baruch (dar este relativ discutabil)[201], Beniamin (destul de rar și acesta), Dan și Daniel, David, Elia-Ilie, Emanuel, Esau, Filip, Gabriel, Ioan, Iacob, Ieremia, Ioiachin sub forma ușor deteriorată Ioachim, Iona, Iov, Iordan, Isaac, Iuda, Lea (dar și aici e discutabil), Maria, Mihail, Missael, Moise, Rafael, Sadoc, Samson, Samuel, Saul, Serafim, Sidrac, Simion, Solomon, Timotei, Tobias, Zaharia.

Practic, dacă elaborăm o tipologie a acestor antroponime putem considera că sunt unele care domnesc indiferent de epocă, cam indistincte din punct de vedere etnic și oarecum imune la trendul epocii sau presiunile uniformizatoare ale bisericii, sunt altele cu o prezență discretă dar constantă, însă sunt o categorie care apar ca niște flash-uri și dispar în negură. Nu țin de o modă constatată în epocă sau de un trend la nivelul oficial al cancelariei/cancelariilor și de aceea dispariția lor sugerează nu doar o simplă operație de estetică onomastică. Cariera abreviată a unor nume vechitestamentare constituie un indicator relevant atât pentru modelul cultural și, în subsidiar, configurația socio-etnică a populației din Transilvania, cât și pentru nivelarea antroponimică indusă de Biserica Romană în epoca disciplinării țesutului social, inclusiv prin revoluția antroponimică. E un argument sensibil.

Din prima categorie, de departe cel mai întâlnit antroponim veterotestamentar este Mihail[202], cu un număr de 1.047 de unități. Explicația este oarecum ușor de decelat întrucât figura arhanghelului a fost îmbrățișată – după un succes permanent în zona imperiului grec –, în întregul bazin mediteranean, la începutul celui de-al doilea mileniu fiind uzitat atât în partea occidentală (cu foarte multă moderație totuși), cât mai ales în cea orientală a Europei. E adevărat, însă, că zona septentrională a continentului receptează cu oarecare întârziere acest antroponim, lipsa unor sanctuare de genul celor din partea de sud a Europei fiind lămuritoare (există excepții în spațiul germanic, dar sub influența modelului de la Gargano). Trebuie însă stabilit cu tărie un fapt, menționat de surse și mai deloc amintit de sintezele sau studiile

200 Triada Anania, Azaria și Missael este întâlnită și în formula Abdenag, Sidrach și Misach.

201 Sărbătorit în 15 noiembrie, antroponim utilizat rarissim, dar selectat de Biserică în rândul fericiților pentru profețiile din Biblie.

202 A se vedea în acest sens studiul remarcabil al lui Adinel Dincă intitulat *Antroponimul angelofor Mihail în onomastica transilvană până la 1350. Puncte de vedere și reflecții*, în „Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca", tom XLIX, 2010, pp. 349–360.

generaliste de istorie. Cu puțin timp înainte de a muri Carol cel Mare, cu ocazia unui sinod ținut la Mainz, a declarat ziua sfântului Mihail drept festivitate a imperiului, iar pe Mihail patron și exorcist al Imperiului. Dar numele lui nu s-a putut impune, întrucât era un nume celest. Din această rațiune a fost considerat un nume tabu pentru impunerea directă, putând fi asignat doar într-o formă indirectă precum se proceda cu numele lui Dumnezeu. La Constantinopol nu funcționa acest tabu, apelativul fiind impus în familia imperială și subvenționând fecund politica de evanghelizare. De aici reticența îndelungată a occidentalilor în acceptarea netemătoare a antroponimului Mihail.

Este greu de precizat pe ce filieră pătrunde antroponimul angelofor Mihail în Transilvania. Fără îndoială, el prinde în mediul care avea habitudine cu astfel de unități antroponimice, deci în zona creștinilor de obediență rituală greacă sau, mult mai rar, în contact cu misionarii și a clericii proveniți din zona peninsulară italică și eventual spațiul francez, mai puțin cel german în secolul al XII-lea sau secolul al XIII-lea. Considerăm că, și aici susținem hotărâți această certitudine, extrem de puțini maghiari de rit latin, dacă nu chiar deloc, erau denominați drept Mihail în secolele XI–XIII. Sunt etnici maghiari numiți Mihail, dar aceștia au fost participanți la depozitul antroponimic al ritului grec, făcând parte din acea lume submersă astăzi a ceea ce clișeistic ar putea fi definiți „maghiarii ortodocși" din secolele amintite. Situația aceasta este valabilă până la jumătatea secolului al XIV-lea, când deja Mihail începe să devină un antroponim bine răspândit, cu ecouri în toate categoriile sociale și cu difuziune plurietnică. Pentru cei care ar avea dubii, ce altă prezentare mai aplicată asupra răspândirii numelui Mihail ar fi decât cea a onomasticii mihailiene din Cetatea Eternă, locul de reședință a Sfântului Scaun. Informăm lectorii acestei lucrări că, potrivit recensământului onomastic datorat lui Giulio Savio, la Roma, repetăm Roma, locul de iradiere a credinței creștine în rit roman, sub a cărei autoritate istoriografia oficială maghiară spune că regatul maghiar a stat total și orbește, există timp de 300 de ani doar 22 (douăzecișidouă) de persoane titulare ale numelui Mihail. Primul Mihail este recenzat în anul 935 și este tatăl comitisei/contesei Eufemia (să amintim de Eufemia din Registrul de la Oradea!). Următorii Mihaili romani sunt înregistrați în 1002, 1004, 1018, 1042 și 1055 și, cu excepția celui din 1002, sunt toți fiii câte unui Grigore (când încă nu era voga romană a numelui Grigore, ci apelativul era prevalent grec). Între 1055 și 1125 la Roma este pomenit un singur Mihail. Pentru comparație, în Transilvania, un singur document din 3 septembrie 1138 conține de două ori numele Mihail cu referire la transilvăneni.

După Mihail urmează în ordine diferențiată antroponimele Iacob 537 – prezențe, Simion – 193 unități[203], Avram – 73 de unități[204],

203 La 1223 înregistrăm un comite Simion, originar din Aragon, *DIR, C. Transilvania*. Vol. I, p. 2002.

204 O mențiune aparte se cuvine pentru antroponimul Avram în transcrierea sa arabă Ibrachim/n. În anul 1215 pristavul Ibrachin apare în binom cu judecătorul Ioachin, iar la 1235 înregistrăm prezența lui Ibrachim, arhidiacon de Zoboulsu.

Ilie – 67 înregistrări[205], Solomon – 62 unități, Gabriel – 36 de pomeniri, Moise – 30 de recurențe, Daniel, 16 mențiuni, David – 19 înregistrări și Saul – 19 recurențe. O observație privitoare la Gabriel trebuie să fie neapărat rostită. Insistența noastră pe anumite apelative care trebuie arondate antroponimiei orientale se confirmă în cazul acestui arhanghel. Dacă în Transilvania, prin despuierea diplomelor și altor înscrisuri am obținut 36 de nominalizări ale acestui antroponim și al derivatelor, la Roma, între anii 896–1159, sunt înregistrate doar trei mențiuni ale numelui Gabriel dintre care primul, cel din 896, este un evreu obligat să se convertească la creștinism[206]. Lămuritoare, credem noi, este și această comparație.

Din cea de-a doua categorie putem enumera antroponime de tipul: Adam, 10 mențiuni care apar constant în intervalul 1213–1338, dar este adevărat, primele cinci mențiuni sunt între 1213–1236 după care urmează o lungă pauză până în 23 iunie 1283 când e pomenit preotul Adam din Mediaș, ultima înregistrare a unui Adam fiind din 1338; Abel, un nume rar, debutează cu această grafie (cealaltă ar fi prezumtiv Abyl) în antroponimia transilvană la 1215, când e documentat un arhidiacon cu acest apelativ, urmat în 1216 și 1219 de alte două înregistrări, următoarea mențiune este la 1298, când se recenzează un Abel, frate cu Andrei, iar din secolul al XIV-lea avem doar două rostiri documentare ale numelui Abel, la 1325–1326 și la 1341–1358; Anania este la rându-i curios ca distribuire întrucât îl reperăm cu șase unități. Apar în Registrul orădean câte un Anania în 1208, 1216 și 1220, după care doar în 1358 mai avem de-a face cu un Anania, sub forma diminutivală Anyas, apoi cu Ananya tatăl lui Nicolae, recenzat la 22 iulie 1359, iar ciclul se încheie cu alt Anyas din anul 1372; nu foarte departe de Anania este antroponimul Azarie menționat pentru prima dată în 1208, apoi succesiv în 1214, 1219 și 1229, când acest Azarie este rudă cu Beniamin (toate cele patru pomeniri sunt în Registrul de la Oradea), după care proxima recurență a antroponimului Azarie este în 1316, același personaj mai apărând în alte patru circumstanțe documentare și am mai adăuga aici un Zarias menționat la 2 noiembrie 1319; Dan este un nume pomenit de asemenea de șase ori în rândul antroponimelor transilvane, de două ori în Registrul de la Oradea (1213 și 1220) după care reapare peste un secol, la 11 august 1315, sub înfățișarea cnezului Dan, apoi din nou în 1360, când e recenzat Dan din Cinciș și între 1369–1372 cu identitatea lui Dan, român din Doboz, ultimul documentat fiind Dan din Gurbo în 1373. Ioiachin – Ioachim este un caz extrem de interesant. Cu 19 unități între antroponimele transilvane, apare pentru prima dată în documentul prepozitural din 1177, iar după aceea în 1213 când este amintit judecătorul Ioachin din Oradea și un alt nobil omonim, ultima înregistrare fiind la 3 mai 1344, când este menționat un Ioachim de Marzaly. Ceea ce pare tocmai ciudat în frecvența numelui Ioachim constă în brusca stopare a utilizării acestui antroponim în epoca în care în Occident cultul Sfintei Familii luase

205 Pentru folosirea în ambianță musulmană a numelui Ilie, avem în Registrul de la Oradea mențiunea lui Iliaz în anul 1219.

206 Giulio Savio, *op.cit.* vol. II, p. 513.

avânt. De aceea, opinăm că există o explicație posibilă și subzistă în circumstanța că venerarea sfinților Ioachim și Ana a fost mult mai de timpuriu activată în Orientul greco-slav, comparativ cu Biserica Romană. Cât privește distanța dintre Ioachim și Ana în utilizarea ca nume de botez în Transilvania explicația este simplă: Biserica Romană a promovat figura Anei și a umbrit-o pe cea a lui Ioachim. Astfel, dacă în 1584 a fost proclamată sărbătoarea sfintei Ana cu mențiunea unui nivel destul de important, în același an sfântul Ioachim a fost inserat în calendar cu discreție, fără a-i fi asociate festivități, figurând la o altă dată, 20 martie, decât Ana (26 iulie). Ulterior, din 1913, Ioachim a fost sărbătorit la 16 august. Reforma calendarului liturgic catolic din secolul XX a unificat sărbătorirea lui Ioachim cu a Anei în 26 iulie. Iordan este un antroponim cu o carieră ce debutează în 1202–1203 când sunt menționate două persoane cu acest nume, succesiv Registrul de la Oradea înregistrând câte un Iordan la 1213, 1215, 1219 și 1221. Iordan mai apare doar de două ori în antroponimia transilvană în 1342 și 1347, fiind însă un nume specializat deja în rândul clerului monahal. Puțin atipică, dar nu putem face vreo afirmație strașnică, este ultima mențiune a acestui nume prin desemnarea abatelui mănăstirii benedictine de Cluj–Mănăștur. Iov are la rându-i un ritm constant cu 11 mențiuni. Isac/Isaac (15 unități) ritmează în mod minor antroponimia transilvană timp de două secole cu debutul în anul 1138, o prezență de cinci unități în Registrul de la Oradea și o ultimă mențiune recenzabilă în 19 septembrie 1368. Antroponimul angelofor Rafael, în raport cu Mihail și Gabriel, este foarte slab reprezentat în Transilvania (12 recurențe dacă-l adăugăm pe Raph). Debutul îl înregistrăm în 1214 cu Rafael, comite de Târnava, la 1217 înregistrăm un Raphayl voevod, ultima mențiune pentru secolul al XIII-lea fiind în 1261, antroponimul Rafael revenind în 1320 cu o carieră până în 1365 când, la 2 aprilie, este pomenit un Raph (diminutiv) frate cu Mihail. Numele Samson are o carieră interesantă și de durată. Nu foarte exuberant (17 mențiuni), dar constant prezent, este înregistrat întâia oară în Registrul de la Oradea în 1213, ultima mențiune fiind în anul 1362. Zaharia (8 unități) este documentat spre exemplu pentru prima dată în 1221, sub înfățișarea unui comite curial de Sătmar, mai târziu, în 1237, sub forma unui monah, pentru a reapărea doar în 1321 tot în zona sătmăreană. Există totuși o mențiune semnificativă, la 27 septembrie 1370, când este amintit în mod explicit un Zaharia românul.

Din cea de-a treia categorie, înregistrăm antroponimul Aaron–Aron care cunoaște trei momente: unul la 3 mai 1344, când este pomenit Aron, fiul lui Benedict, un altul la 16 ianuarie 1358 cu menționarea lui Simion de Aaron și Ioan de Aaron cu fiul său Aron, de această dată Aron fiind și un antroponim și un toponim prin asocierea în toponimul Aaronscenmiclosa (Sânicoară), și în sfârșit un alt Aron, recenzat la 1 septembrie 1359; Baruch este o provocare antroponimică cu o carieră extrem de scurtă. Primul Baruch e menționat în 28 iunie 1320, următorul la 31 martie 1338 cu o revenire în 1344; exordiul lui Beniamin este în documentul databil 1177/1202–1203, după care revine de trei ori în Registrul de la

Oradea, în 1213 (un Beniamin vicearhidiacon), 1222 (un Beliamin preot) și 1229, un Beniamin rudă cu Azarie. Manuel/Emanuel este rarissim în Transilvania, fiind menționat ca atare de două ori (sub formele Manael și Manel), un Manuel în 24 aprilie 1344 și un Manuel, iobag, la 30 mai 1377. Esau (șase mențiuni dintre care cinci sigur transilvane), este un antroponim cu o primă apariție în 1165 când este pomenit un comite cu acest nume, apoi în 1181 și 1183 un comite de Bihor poartă acest antroponim; pentru anii 1197–1198 este recenzat un comite curial omonim. Ultimele trei recenzări ale lui Esau sunt în Registrul de la Oradea, între 1213 și 1219. Ieremia este una dintre unitățile veterotestamentare cu o singură mențiune, în 1229, tot în Registrul de la Oradea. Iona este documentat de două ori, în 1221 și 1285. Iuda, precum Ieremia, are o recenzare pentru anul 1234. O surpriză este prezența antroponimului feminin Lea[207], înregistrat la 2 februarie 1376. Noi suspectăm că și Leva, întâlnit de două ori în antroponimia transilvană a secolului al XII-lea, are o descedență veterotestamentară: pristavul Leva pomenit în 1208 și Leva, fiul lui Cusyd, înregistrat în 1234. Un alt nume feminin asupra căruia nu ne putem pronunța cu exactitate este Lilim, găzduit de un document din 15 septembrie 1353 și al cărui original ar putea fi latinescul Lilium sau Lilit, cel din urmă numele unui demon feminin menționat în Isaia 34,14. Matha are o singură recurență în anul 1229. Missael are tot o singură înregistrare la anul 1208. Mica (cinci mențiuni cu această grafie)[208] este un nume cu o prezență abreviată limitată la trei decenii, prima mențiune este aceea a unui comite Mica de Bihor la 1198, iar cea din urmă este în anul 1229, când însă antroponimul este asociat unei femei. Ona, care ar putea fi o coruptelă a lui Iona, fruntaș cuman, este menționat în 1266[209], deși fiind un cuman suntem la nivel de speculație; Samuel este recenzat o singură dată, în acord cu principiul nostru de a ne referi doar la persoane cu tangențe transilvane, dar este semnificativ pentru aria de pertinență a numelui că în 1271 un Samuel din dioceza de Agria se refugiază în Rutenia. Serafim este menționat de două ori, o dată în 1215 și a doua oară în 1221 sub forma diminutivală Saphin, dar dacă luăm în considerație grafia imprecisă de Serefyl/Serephel, Serefel, Serephil atingem șase unități. Sem, numele primogeniturii lui Noe, îl întâlnim într-un document din 28 mai 1270 emis la Oradea, iar Semen care poate fi corupt din biblicul Semein sau Semer este menționat în dania regelui Emeric către biserica din Arad la 1177/1202–1203. Sebe, un antroponim cu influxuri veterotestamentare[210] este utilizat atât pentru denominarea femeilor, cât și a bărbaților: în 1213 se vorbește de Sebe,

207 Fiica cea mare a lui Laban și sora Rachelei în tradiția biblică.

208 Acest antroponim ridică o serie de probleme din punct de vedere grafic. Sunt înregistrate în total 42 de unități cu grafiile Mica, Myka, Micha, Mika, dar noi ne-am oprit aici doar asupra formei Mica, pe restul considerându-le ca având o legătură mai puternică în calitate de derivate sau hipocoristice cu Michael/Mihail.

209 Documentul în cauză este interesant întrucât alături de Ona este pomenit un Michi, iar în alt paragraf este o mențiune referitoare la „*pământurile lui Muk, Graecus și Mike, de origine musulmani*". *DIR. C. Veacul XIII, Transilvania, 1251–1300*, vol. II, p. 81.

210 Regina din Seba, dar și fiul lui Cus, fiul lui Raama, fiul lui Ioctan etc.

comite curial de Crasna, în 1217 este amintită, Sebe sora lui Sol (poate fi formulă diminutivală a lui Solomon, în text fiind menționat Sol, fiul lui Solomon), iar în 2 aprilie 1338 de o Sebe care este servă. Sidrac, o formă lingvistic mai apropiată de mediul originar a numelui Azarie este repertorizat de două ori, în 1213 (un canonic de Oradea) și 1217 (un arhidiacon). Tobias are și el o carieră extrem de scurtă: avem doar patru mențiuni, prima la 1219 când se amintește de un Tobias, comite curial de Solnoc, urmat în 1220 de un grăjdar cu același nume, de un voevod în 1231, ultima recurență a numelui fiind din 1292. Timotei este iarăși un antroponim solitar în Evul Mediu transilvan, înregistrând o singură pomenire pentru anul 1214.

Un exemplu cât se poate de stimulativ este cel al antroponimului Absalom transcris și Absalon/Absolon, al treilea fiu al regelui David. În documentele medievale transilvane determinăm apariția acestui antroponim de 12 ori în perioada 1213–1229. Ca modalitate de conservare a antroponimelor vechitestamentare în interiorul aceleiași familii, din cele 12 mențiuni avem două care sugerează o tradiție. La 1219 înregistrăm un Absolon care e fiul lui Iohachin, iar la 1229 un Absolon care are patru fii Ioan, Martin, Paul și Absolon. Credem că își datorează receptarea în mediul ardelean nu unei absconse curiozități intelectuale, ci, mai degrabă, migrației faimei arhiepiscopului danez Absalon (1128–1201), principalul promotor al prezenței daneze în Baltica. Arhiepiscop de Lund din 1178, a fost un protector al cistercienilor și un activ susținător al cruciadei împotriva necredincioșilor din zona Europei răsăritene. Este interesant faptul că acest antroponim vechitestamentar sucombă în Transilvania după prima generație[211]. Se poate presupune că uzanța de a boteza cu acest nume a parvenit pe o filieră care a avut un raport admirativ față de episcopul Absalom sau a cultivat figura acestuia[212]. Să nu uităm că lui Domingo Guzman, după ce a vizitat în două rânduri spațiul danez (1203–1206), i-a venit inspirația de a trimite misionari în arealul cuman din spațiul transilvan și extracarpartic, deci un flux de informație a existat între cele două părți ale continentului.

Antroponimul Sadoc, cu o singură mențiune[213], poate fi evidențiat pentru modul în care nume veterotestamentare se difuzează în cheie misionară. Deși foarte rar folosit în Transilvania, este un nume difuzat în această zonă a Europei prin faptul că purtătorul unui astfel de antroponim a fost proclamat fericit de Biserica Romană. Sadoc era un dominican maghiar sau polonez trimis de Domingo Guzman în misiune, în regatul maghiar, în anul 1221. După o activitate de evanghelizare destul de intensă

211 Accidental întâlnim un Absolon, fiul lui Nicolae, târziu, în secolul al XIV-lea, mai precis la 23 iunie 1379.

212 Pentru aceeași perioadă, Alberto Zamboni citează un act notarial din aprilie 1219, eliberat în Mesoraca, sudul Italiei, redactat în greacă și latină și unde apar antroponime latine, germanice, grecești, dar și un Mihail și un Absalon pe care Zamboni îi califică drept evrei având în vedere concentrarea de populație iudaică din zonă, Alberto Zamboni, *op.cit.*, p. 1018.

213 *DIR.* C. *Transilvania. Veacul XIV*, vol. III, *1331–1340*. Bucuresti, 1954, pp. 49, 70 sqq.

avansează drept prior al conventului dominican din Sandomierz, dedicat sfântului Iacob. Din această calitate, atât Sadoc, cât și toți cei 48 de frați dominicani[214] ce populau conventul vor fi uciși, în noaptea de 2 iunie 1260, de tătarii care au invadat Sandomierzul. Cultul lui Sadoc și al martirilor dominicani se difuzează rapid, astfel că în 1295 ei sunt menționați în tradiția martirică a bisericilor locale[215].

O modalitate de utilizare a combinației de antroponime vetero și neotestamentare, o întâlnim într-un document din 1 februarie 1379, emis la Vișegrad. La recenzarea părților dintr-un proces, putem sesiza cum anume se împletesc antroponimele vechi și nou testamentare, cu discreta tendință de a le marginaliza pe cele vechitestamentare pe măsura succesiunii generațiilor[216] sau a diminutiva numele, afectând oarecum sacralitatea genuină a acestora. Un alt exemplu care poate fi citat, este justa ponderare între antroponimele veterotestamentare și cele neotestamentare în interiorul unei familii. Într-un document din 11 decembrie 1356, emis la Sântimbru, este menționat un personaj pe nume Amadeus, cu cei patru fii ai săi: Mathia, Benedict, Abraham și Isac[217]. Pentru proliferarea numelor veterotestamentare, chiar dacă diferite, putem oferi ca exemplu la 10 aprilie 1264 pe Simion, fiul lui Solomon, Avram, fiul lui Iacob la 14 aprilie 1348, Iacob, fiul lui Samson, la 28 decembrie același an, ori Saul, tatăl lui Iacob, la 14 septembrie 1347. Pentru prezervarea numelui tatălui printr-un fiu reperăm, la 1271, cazul lui Simion, tatăl lui Boza, Dionisie, Detric, Gheorghe și Simion, extrem de amplu fiind acest registru onomastic din punctul de vedere al originii numelor[218], sau exemplul Iacob, tatăl lui Andrei, Iacob, Ioan și

214 Reținem ca foarte stimulativ pentru cercetarea de față, faptul că în rândul celor 48 întâlnim într-o proporție ridicată antroponime veterotestamentare. Astfel, martirologiile îi amintesc pe Sadoc înconjurat de Malachia, Iacob, Abel, Simion, Ilie, Filip, Iosif, Moise, Avram, David, Aron, Mihail, Timotei, Daniel, Tobia, Rafael, Isaia, Ieremia. Din 48 de martiri, 18 sunt botezați cu antroponime vechitestamentare, ilustrativ pentru efortul bisericii într-un ordin de avangardă de a distribui astfel de exemplarități.

215 Cultul lor a fost proclamat canonic la 18 octombrie 1807, de Papa Pius al VII-lea.

216 „*Tandem ipsis octavis instantibus prefatus Nicolaus dictus Fekech, personaliter in nostram accedendo presenciam, asseruit eo modo, quod quondam Raphael, prothavus suus et Gabriel, prothavus dictorum in causam attractorum fratres patrueles extitissent, nam dictus Gabriel fuisset filius Raphaelis, annotatus autem Raphael prothavus suus fuisset, filius Thome, filii dicti Raphaelis ipse vero esset filius Thome, filii Pauli, filii predicti Raphaelis; annotatus autem Gabriel, duos filios videlicet Johannem et Thomam habuisset; dictusque Georgius esset filius Thome litterati, filii dicti Johannis, annotati siquidem Stephanus et Nicolaus essent filii Stephani, filii similiter dicti Johannis. Ipse quoque Jacobus esset filius Johannis, filii Johannis antedicti, memoratus autem Johannes esset filius Philippi, filii Johannis antedicti; prectatus vero Sebastianus esset filius, Gabriani, filii Johannis memorati, annotatus nichilominus Nicolaus esset filius, Thome filii Johannis, filii predicti Thome, filii Gabriani postulans premissa instrumenta per annotatos in causam attractos exhibere assumpta, per eosdem exhiber*i", *DRH*, C. *Transilvania*, *1376–1380*, volumul XV, Editura Academiei Române, București, 2006, pp. 528–529.

217 „*Mathye, filio Amadei et fratribus suis Benedicto, Abree et Isaak*". *DRH*, C. *Transilvania (1356–1360)*, volumul XI, p. 57.

218 *DIR. C. Transilvania, Veacul XIII*, vol. II, p. 136.

Dionisie[219]. Pentru accesarea registrului onomastic veterotestamentar din perspectiva unui personaj cu nume de sfânt martir, avem cazul lui Laurențiu, tatăl lui Simion, Iacob și Ilie[220], iar a unui sfânt oriental asumat în regatul maghiar, cazul lui Nicolae, tatăl lui David, Ilie și Mihail, la 5 mai 1343.

O remarcă despre felul în care lecturile orelor liturgice influențează antroponimia, în Transilvania secolului al XIII-lea, este posibilă datorită unei înregistrări din Registrul de la Oradea, asupra căreia ne-am mai oprit din altă perspectivă. Este vorba de fiii lui Günter, anume Anania, Azaria și Missael. Pomenitul Günter, se pare că este influențat de liturghia orelor cu incantația: „*Binecuvântați-l, voi, Anania, Azaria și Misael, pe Domnul, lăudați-l și preamăriți-l în veci*!". E un motiv destul de cultivat în epocă asupra căruia poposise deja sfântul Gerard de Cenad cu *Deliberatio supra hymnum trium puerorum*, dar rămâne puternic legat de tradiția paleocreștină și de cultura teologică orientală.

Un aspect asupra căruia dorim să insistăm este puternica prezență a antroponimelor vechitestamentare în secolul al XIII-lea. Registrul de la Oradea are cea mai mare densitate și varietate de nume vechitestamentare, în comparație cu oricare alt corpus omogen medieval transilvan. Registrul radiografiază o societate plurietnică și plurireligioasă căreia i se acordă o atenție juridică în funcție de impactul dintre normele și valorile asumate de grupurile etnice și confesionale. Antroponimia veterotestamentară din Registru ne arată ce a fost, iar succesivele documente ce conservă nume vechi biblice ne indică ce rămâne din ce a fost.

O evidență care nu poate fi negată este relativa repliere a numelor vechitestamentare, în secolul al XIV-lea, într-un areal circumscris clerului. Vom constata unități care sunt folosite ambivalent (laic-confesional) în secolul al XIII-lea și care devin, ulterior, o caracteristică strict specifică claustrului (ultimul Esau menționat este la 1213 și are calitatea de econom al episcopului Transilvaniei; Iordan se numesc cei doi abați amintiți la 31 mai 1342 și în 1347).

Sigur că o astfel de cercetare solicită și un efort de decriptare a unor eventuali, repetăm eventuali, vectori etnici în denominarea veterotestamentară din Transilvania secolelor XIII–XIV. Ei bine, nu avem nicio certitudine decât atunci când antroponimul este folosit în corelație cu un etnonim. Avem câteva exemple: Dan românul, la 29 ianuarie 1369, Zaharia și Mihail, români la 22 septembrie 1370. Dar analiza obiectivă a apusului multor antroponime de origine vechitestamentară specifice populației de matrice religioasă greco-slavă, evidențiază un proces de îndepărtare de cancelarie a acestor nume prin diferite metode și nu neapărat dispariția lor. Revenirea acestora în secolul al XVI-lea și al XVII-lea, atunci când instrumentele birocratice ale organismelor politice se diversifică și se rafinează, demonstrează că ele nu au dispărut, ci au fost obscurate de circumstanțe politice, sociale sau culturale; cel puțin exemplele Mariei și al Anei ale căror prime pomeniri le asociază calității sociale de servă sunt grăitoare.

219 *DIR. C. Transilvania, Veacul XIV*, vol. IV, p. 512.

220 *DIR. C. Transilvania, Veacul XIV*, vol. I, p. 222.

Așadar, nume precum Anania, Azarie, Beniamin, Esau, Ieremia, Missael, Serafim, Timotei, Tobias, Zaharia pot fi asociate cu un reflux, din perspectiva scrisului de cancelarie sau al păturilor care au acces la cancelarie, într-o zonă a unei societăți puțin permisive, dar de ce nu, și o conformare față de moda onomastică care-i privilegia pe Ioan sau Nicolae ori Ladislau. Stimulativ este, pe de altă parte, fără a învedera specific românitatea cuiva, că în a doua jumătate a secolului al XII-lea și prima jumătate a secolului al XIII-lea există funcții comitale și alte demnități deținute de titularii unor nume vechitestamentare (voievozii Tobias și Raphayl, cnezii cu numele Dan, reperabili mai târziu), unități onomastice pe care ulterior nu le mai regăsim în izvoarele diplomatice. Se poate specula și efortul intens de creștinare a suprastructurii etnice maghiare[221] și utilizarea unui depozit onomastic extrem de generos, cu apel la Vechiul Testament, dar asta nu explică refluxul imediat al acestor nume. Încă o precizare în care ne putem ajuta de exemplul numelui Samson. Acesta este specific unei familii cu baza in Geoagiul de Sus, zonă tradițional afectată etniei române. Ei bine, antroponimul Samson demonstrează aici o coerență în rememorare care probabil se regăsește și în alte straturi ale comunității românești din Transilvania, cu corectivul că Samson este patrimoniu onomastic al unei familii avute.

Antroponimia veterotestamentară, deși nu foarte reprezentativă ca proporții, cu mici excepții (Mihail și Iacob), în istoria numelor transilvane, dar foarte diversă, ceea ce ne face să ne gândim la varietatea întâlnită în Volynia și asupra căreia am făcut precizări, mărturisește o atenție față de acest gen de denominare în contextul unei presiuni constante din partea Bisericii Romane[222], a rezistenței onomasticii păgâne maghiare și a concurenței numelor germanice neomologate de biserică. Ea este un indicator optim care demonstrează că există, alături de o populație clericală cu gust pentru aceste nume, un strat de populație atașat unei arii culturale ce menține interesul pentru aceste unități, iar momentul eclipsei antroponimelor în cauză poate dezvălui, în acord cu alte analize de natură istorico-politică și socio-economică, evoluții ale stratigrafiei etnico-sociale și retragerea, într-o zonă distantă față de evidențele documentare, a păstrătorilor unor nume veterotestamentare.

Antroponimele teoforice sunt prezente în Transilvania medievală într-o proporție modestă comparativ cu numele noutestamentare sau cele romane, impuse fie în mod indirect și nesistematic de moștenirea romană, fie în mod direct, conștient și obligatoriu de Biserica Romană. Cu tot bagajul onomastic, destul de sărăcăcios, cu care contribuie acest tip de nume la depozitul antroponimic ardelean, prezența teoforicelor în Transilvania

221 Fenomen, de altfel, observabil în prima jumătate a secolului al XI-lea la nivelul elitei maghiare.

222 Din analiza noastră excludem o prezență mai mult decât infimă a antroponimelor veterotestamentare din izvoarele diplomatice transilvane relative la evrei sau musulmani. Explicația rezidă în circumstanța că aproape în orice citare de nume vechitestamentar există o corelație nonconflictuală cu elementele onomastice sau instituționale creștine.

medievală, în formulări adeseori surprinzătoare sau curioase, dă măsura conectării acestei regiuni la familia antroponimică europeană, în cazul de față, și la matricea răsăriteană a acestuia[223]. Ne vom ocupa în mod special de acele antroponime devoționale care s-au compus și alcătuit prin asumarea și practicarea responsabilă a creștinismului în secolelele postpatristice, inspirate din frecventarea noutestamentară sau din prelucrări liturgice.

Dintre toate categoriile de antroponime, cele teoforice sunt cele mai proxime interpretării pe care Guillaume de Saint Thierry, rafinat cunoscător al patristicii grecești, o acordă numelui văzut ca umbră a adevărurilor universale de-abia întrevăzute, fiind de-a dreptul *„Dei memoria, continua intentionis actio ad intelligentiam eius"*[224].

Numele teoforice, după cum pot fi ele tipologizate în Transilvania târziu medievală, sunt alcătuite cel mai adesea prin compunerea numelui care are fie ca prefix, fie ca sufix o particulă referitoare la divinitate. Prin extensie, includem în categoria numelor teoforice, o sumă de antroponime care fac apel la calități specifice divinității, derivă din divinitate sau sunt conexe cu percepția individuală sau comunitară a divinității. În dimensiunea onomastică, aspectul apotropaic, atunci când este vorba de nume teoforice, pare a fi axiomatic.

Ceea ce ar putea să surprindă la prima vedere, dar face parte din constituția intimă a Transilvaniei, este diversitatea lingvistică, în sensul în care veșmântul lingvistic particular acoperă aceleași sensuri, chiar dacă utilizat în context etnic diferit. Întâlnim atât nume teoforice latinești, cât și grecești, slave sau germane multe dintre ele fiind echivalente. Se vădește aici melanjul etnic din zonă, dar și arondarea relativ riguroasă a antroponimelor unei certe arii etnice și culturale. Gama de unități teoforice medievale se caracterizează, în cea mai mare parte, prin construcția de nume–frază după cum ne mărturisește modelul latin: Adeodatus, Amadeus, Cumquodeus, Deogratias, Deusdat, Deusdedit, Deushabet, Dietisalvi, Dietaiuti, Dietifece, Diemilde, Demildeo, Habetdeus, Homodeus, Quuodiubet, Quodvultdeus, Servusdei, Spesindeo, Vincetdeus. Potrivit lui Iiro Kajanto, acestea sunt așa numitele *sentence-names,* a căror structură este deosebită de aceea a antroponimiei greco-latine, fiind vorba de traduceri în limba latină ale numelor punice din Africa septentrională. Tot Kajanto opinează că aceste nume sunt tipice latinei non literare[225]. Ele pătrund în spațiul nostru dintr-o zonă a Europei bine determinată, unde au făcut carieră și au fost transmise generațional.

În mod deloc surprinzător, cel mai reprezentativ nume teoforic întâlnit în Transilvania este Dominic. În recenzarea acestui

223 *„....il sistema bizantino nonostante le inevitabili varianti e sfrangiature presenti in ambiti assai diversi fra loro, dalla Sardegna ai Balcani all Ánatolia, fu univocamente orientato a potenziare in chiave ellenizante uno specifico, robusto tesoro antroponimico fatto di nomi teofori, angelofori, apostolici e santoriali*". Sante Bortolami, *op.cit.*, p. 441.

224 Guillaume de Saint-Thierry, *La lettera d'oro*, a cura di Claudio Leonardi, Firenze, 1983, pp. 64, 72.

225 Iiro, Kajanto, *Onomastic Studies in the Early Christian Inscriptions of Rome and Carthage*, Helsinki, 1963 (Acta Instituti Romani Finlandiae 2.1), pp. 101–103.

antroponim am contabilizat 319 unități. Dacă până la 1350 fluxul acestui antroponim înregistrează un parcurs normal, fără vârfuri de sarcină, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea observăm o accentuare a dinamicii administrării acestui nume. Este adevărat că și masa documentară crește, dar preferința pentru acest teoforic devine tot mai evidentă. Numele derivă din adjectivul latin dominicus = al Domnului, având semnificația de „consacrat Domnului". El se difuzează încă din secolul al VII-lea în întreaga Europă, acolo unde funcționează limbi protoromanice. Variantele primitive utilizate sunt Domnichis și Domnuald, rădăcina domnus fiind invocată fie ca referință la divinitate, fie utilizată ca *tagesname* pentru cei născuți duminica[226]. Trebuie să sesizăm însă că mult din difuzarea antroponimului Dominic în arealul nostru se datorează probabil și propagandei ordinului dominican. Cu prilejul reuniunii capitulare de la Buda din 1254, ocazionate de sărbătoarea Rusaliilor, forul dominican a recomandat ca *„nomen beati Dominici et beati Petri martiris in kalendariis et in litaniis scribantur, et picture fiant in ecleziis, et quod fiant festa eorum"*[227].

După Dominic, următoarele două nume teoforice care răzbat în Transilvania secolelor XIII–XIV sunt Cristofor și Cristian. Desigur că în cazul lui Cristofor vorbim de o unitate compusă, dar aceasta anticipează cu ceva timp prezența în arealul nostru a numelui Cristian. Despre primul Cristofor care răspunde la apelul surselor știm că era comite curial de Cluj și este menționat pentru prima oară la 1213. Antroponimului Cristofor îi putem determina un ritm constant în onomastica transilvană. Nu are o frecvență foarte arborescentă, dar e oricum întinsă pe cele două secole în care se răspândește. În schimb Cristian apare dintr-o dată, la 18 octombrie 1351, și se menține cu un crescendo până spre finalul secolului. Revenind la Cristofor, este de notat că menționările acestui antroponim în epoca timpuriu medievală, potrivit evaluărilor onomasiologilor, aparțin în primul rând ariei onomastice grecești, el fiind împrumutat ulterior și patrimoniului antroponimic occidental. Să punctăm faptul că dintre primele șase recurențe ale lui Cristofor, cinci ocupă poziția de comite, comite curial sau pristav într-un interval fixat între 1213 și 1265. Sunt 14 (15 dacă-l includem și pe Cristhfal) persoane între 1213 și 1380 posesoare ale numelui teoforic Cristofor, dintre care două cu grafie diversă, Cristfol, înregistrat la 1 august 1329 și Cristhfal la 22 septembrie 1369. Circumstanța agregării acestui apelativ grecesc la calendarul și depozitul antroponimic occidental este mărturisită de secvența ultimelor sale trei mențiuni, când acompaniază o serie de nume clasice cum ar fi: Christhfal, frate cu Andrei, Petru și Ioan la 22 septembrie 1369, Cristofor, frate cu Petru, Ioan și Mihail la 30 mai 1377, Cristofor, Andrei, Petru și Ștefan la 28 iunie 1379. În privința lui Cristianus am identificat circa 31 de identități posesoare ale acestui antroponim pe care am fi înclinați să-l considerăm de import, având în vedere tardivitatea

226 Michael Mitterauer, *op.cit., pp*, 93, 191, 232.

227 *Acta capitulorum generalium Ordinis praedicatorum*, I *(1220–1303)*, ediție B. M. Reichert, Roma–Stuttgart, 1898, p. 70.

apariției sale în documentele transilvane. Astfel, dacă primul Cristianus, menționat la 1351, este un paroh sas și ne-ar încuraja spre o asemenea ipoteză având în vedere și toponimul omonim localizat tot în arealul săsesc, ei bine, cu o altă mențiune a lui Cristian, din 31 mai 1354, lucrurile se complică întrucât acest personaj este un iobag român, e adevărat de condiție servilă și posibil contaminat mai ușor onomastic decât un om de condiție liberă. Nu este o situație singulară, ea se repetă la 20 ianuarie 1357, când un alt român, Cristian, este menționat în aceeași secvență cu un Dumitru și un Ioan. Faptul că românii sunt posesorii acestui antroponim, intrat recent în moda numelor transilvane, mărturisește, credem noi, mai degrabă o integrare onomastică decât o cezură onomastică, fiind un efect al uniformizării numelor așa cum este indusă de efectele revoluției antroponimice. Pentru utilizarea hipocoristică a lui Cristian înregistrăm la 13 decembrie 1362 un Cristilyn, iar la 21 iunie 1380 un *Christel, filius Eufemie* și un altul Christel Stolczenberger. Cazul celui de-al doilea pomenit este destul de atipic având în vedere totala neadecvare a antroponimului Eufemia la moda occidentală. Despre tensiunea transmiterii lui Cristian din generație în generație surprindem un moment în 17 decembrie 1362. Atunci izvoarele îl înregistrează pe Cristian de Cristian, tatăl lui Cristian și al lui Ioan. Femininul Cristina în schimb este, pare-se, o întâmplare în onomastica transilvană fiind menționată o singură persoană cu acest nume la 25 august 1347 și la 18 octombrie 1347. În acest caz însă putem vorbi de o familie riguros creștină din punct de vedere antroponimic, în ciuda alogenului Cristina. Cristina în cauză este soră cu Elisabeta și Elena, fiind tustrele fiicele unui Filip. Pentru soțul Cristinei se apelează la numele Matia. Prezența antroponimului Elena în enumerarea de mai sus ridică posibilitatea existenței fie a unei contaminări onomastice cu patrimoniul de nume oriental, fie o familie cu rădăcini confesionale sau etnice mixte, Elena nefiind deloc utilizat în epocă în consuetudinile antroponimice latine.

Fascinanta zonă a numelor teoforice latine compuse care-l au ca reper pe Dumnezeu este reprezentată în Transilvania. E adevărat, nu întâlnim eflorescența din peninsula italică sau iberică, dar oricum gama este prezentă și variată: întâlnim Amadeus, Homodeus, Michodeus sau chiar rarissimul Servusdei. Prezența în acest spațiu, pentru o perioadă determinată, a acestor nume compuse medievale specifice zonelor de veche creștinare și supraviețuire îndelungată a latinei ca limbă uzuală glăsuiește, încă o dată, despre un eșantion de populație care se identifică în Transilvania ca urmare a unui fenomen migrator, probabil consecință a unui „import” de o anume natură, din zonele de veche creștinare de care tânărul regat maghiar a avut nevoie. Nu este prima oprire pe care o facem raportat la acest aspect și el pune, încă o dată, în lumină fenomenul de structurare a birocrației din regatul patrimonial maghiar. Neavând posibilități demografice și expertiză pe administrarea teritoriilor pe care le envizaja în vederea cuceririi și integrării în cuprinsul monarhiei, conducerea regatului apela la importul de

administratori și literați (în sensul de știutori de carte) din Occident. Bazinul de recrutare era constituit din trei arii: zona Italiei septentrionale și centrale, zona germană cu precizarea Saxoniei și Renaniei și zona Franței de nord). Astfel, în cazul unor teoforice se poate stabili cu o relativă precizie, pe baza analizei extracției onomastice, proveniența unui individ în ceea ce privește cel puțin generația acestuia și cea succesivă. Înainte însă de a intra propriu-zis în analiza antroponimelor compuse cu particula Deus, ne vedem obligați să amintim prezența, în două rânduri, în Transilvania debutului de secol al XIII-lea a numelui Deus utilizat pentru denumirea unor persoane: la 1214 Deus, fiul lui Sanctus, iar la 1217 Deus, om liber. Noi credem că prezența unui asemenea antroponim, cel puțin curios, dacă nu chiar ciudat pentru arealul nostru, se datorează existenței unui filon de emigranți iberici care au venit în condițiile mariajului lui Emeric cu Constanța de Aragon. Particula Deus este folosită în peninsula iberică, e adevărat introdusă de prepoziția de, în forma „de Deus". Formularea Deus, fiul lui Sanctus este însă cea care ar putea confirma definitiv această ipoteză. Antroponimul Sanctus este rar în Transilvania, chiar foarte rar. Îl întâlnim pentru prima dată în documentul din 1202–1203 destinat bisericii din Arad, apoi de două ori în Registrul de la Oradea, 1214 și 1219 și, rătăcit, abia peste un secol și ceva, la 25 decembrie 1332. Studiile antroponimice au evidențiat că antroponimul Sanctus sau Sanctius din latinescul sanctus „pur, cast, inocent" a fost popular în toate zonele septentrionale din arealul iberic. Unul din opt nume înregistrate în certe regiuni din Spania creștină a secolelor XI–XIII este, sau derivă, din Sanctus. Cunoscutul nume cu glorioasă carieră literară Sancho reprezintă în fapt evoluția lui Sanctius cu grupul – cti – palatalizat în castiliană.

Avansând cu analiza noastră vom poposi asupra antroponimului Amadeus, compus ce este structurat prin prelucrarea expresiei „qui amat Deum" și tradus cu sensul de „cel ce-l iubește pe Dumnezeu". Prezența lui Amadeus în Transilvania este o raritate extremă, fiind recenzate doar două personaje care poartă ilustrul nume la intervale de timp destul de apropiate. Cel dintâi este amintit la 1356, ca fiind fiul unui Matia, în timp ce pe cel de-al doilea îl găsim la 25 ianuarie 1367, când este documentată o nobilă doamnă, Margareta, cu cei doi fii ai săi, Amadeus și Ioan. Dacă în cazul lui Amadeus nu avem certitudinea nucleului inițial de iradiere, deși știm că debuturile antroponimului se fixează în secolul al XI-lea tot într-o zonă în care latina a fost suverană până la apariția limbilor vernaculare, în alte cazuri există mult mai multă certitudine. Luând de pildă antroponimul Homodeus putem aserta că, inițial, probabil purtătorul și ulterior purtătorii acestui nume aparținea/aparțineau unei populații de origine geografică italică, mai precis lombardo-emiliană, chiar și astăzi Omodeo fiind un cognomen difuz in Italia. Homodeus, potrivit estimărilor specialiștilor, este specific orașului Pavia din Italia septentrională și hinterlandului acestuia, derivând din numele care era atribuit în Evul Mediu mijlociu copiilor abandonați

și dați spre îngrijire carității clerului[228]. În Transilvania cel dintâi Homodeus îl întâlnim în 1219, în contextul Registrului de la Oradea, sub formula coruptă Homodoy. Ulterior, în 1221, în același document, îl regăsim pe un Homodeus, de data aceasta transcris cu grafie corectă. Ultimul Homodeus/Omodeus pe care-l înregistrăm este la 11 martie 1333. Inventarul acestui antroponim ne permite să constatăm că, deși inițial a fost circumscris unei arii de așezare a emigranților de calibru rural sau periurban, deja din a doua jumătate a secolului al XIII-lea înregistrăm ascensiunea acestor „oameni ai lui Dumnezeu" în ierarhia seculară și clericală, moment în care au penetrat straturile nobilimii mijlocii și au început procesul de naturalizare. Astfel, la 16 iulie 1264, un Homodeus este episcop de Győr (caz în care nu avem certitudinea indigenizării ținând cont de cele mai multe ori de extracția alogenă a episcopatului maghiar), la 1280 un altul este comite de Sibiu, la 1284 un posesor al acestui nume deține demnitatea de jude al curții regale, în timp ce un alt titular este menționat între 1290 și 1310 ca funcționând în calitate de palatin. În ceea ce privește transmiterea numelui analizat, dincolo de filiația cunoscută și stereotipă referitoare la calitatea de orfan a celor denumiți Homodeus, avem o singură mențiune a unei descendețe onomastice conștientizate a antroponimului Homodeus. Este exemplul, documentat la 8 decembrie 1319, al lui Homodeus/Omodeu, tatăl lui Ioan, Ladislau și Homodeus/Omodeu[229]. Vorbim de o sumă de 14 menționări corecte sau corupte ale antroponimului Homodeus în Transilvania între 1219 și 1333. După această dată antroponimul Homodeus dispare din Transilvania. Cu siguranță el a fost înlocuit nu numai datorită noilor nume care au fost induse de Biserică cât, mai ales, după cum am putut constata deja, datorită unei lipse de redistribuire a numelui în interiorul familiilor și a indigenizării definitive a familiilor emigrate în urmă cu mai bine de un secol. Oricum,

228 Homodeus, astăzi cognomenul Omodeo, este specific zonei Pavia din Italia septentrională derivând din numele care era atribuit în Evul Mediu mijlociu copiilor abandonați și dați spre îngrijire clerului. În epocă găsim utilizări ale acestui nume în anul 1200, la San Giovanni d'Albi un nobil pe numele său Ser Homodeus de Tazzo. În aceeași perioadă, în listele personalului Universității din Bologna se găsește un Magister Homodeus Alberti; în Lombardia există urme mult mai vechi, astfel în 1100 spre exemplu se poate citi într-un document: *„... et transactionem ut ipsi de Besate, nomina quorum sunt hec, silicet Homodeus, clericus eçlesie de ipso loco..."*, iar într-un altul *„...per lignum et cartulam de manibus Albertus et Laurentius germani, filii quondam Homodei de Lomello, qui professi sunt ex nacione eorum lege vivere Longobardorum..."*. Chiar și la 1600 Homodeus era consemnată drept una dintre familiile nobile din Milano. A se vedea în acest sens și Olivier Guyotjeanin, *L'onomastique émilienne*, în „Mélanges de l'École Française de Rome" 106 (1994), pp. 381–446, table 13, 411. Istoricul israelian Iris Shagrir consemnează la rându-i faptul că și în regatele cruciate din Țara Sfântă, Homodeus este un antroponim de proveniență italiană: *„The results also show clearly that in Acre there were more people carrying Latin names which are not saint' names (for example, Bonaventura, Homodeus), a pattern generally typical of Italian name repertories of the period*". Iris Shagrir, *The Naming Patterns of the Inhabitants of Frankish Acre*, în „Crusades", 4 (2005), p. 121.

229 Un caz mai mult decât interesant în logica antroponimică îl înregistrăm la 1270 când este menționat un Homodeus, tată al lui Kuten, dar și al lui Andronic, acest din urmă antroponim total străin onomasticii occidentale.

sugestia neadecvării înțelesului acestui nume din Italia la cultura transilvană este scontată.

Un alt nume teoforic compus recenzat în Transilvania este Servusdei, echivalent al germanicului Godscalc, întâlnit și acesta în Transilvania, dar și al grecului Theodulos. Are puține recurențe în izvoarele ce interesează Transilvania, doar trei, dintre care numai una sigur transilvană, iar prezența sa nu este așa de stranie precum pare la prima lectură. Antroponim de origine iberică, celebrează memoria unui sfânt omonim. Personajul în cauză era slujitorul și discipolul sfântului Rogellus și a fost ucis de mauri la Cordoba în anul 852. Evidența antroponimului se explică, la fel ca menționatul Deus, fiul lui Sanctus, prin afluxul de hispanici veniți în Transilvania ca urmare a contractului matrimonial dintre regele Emeric și Constanța de Aragon din 1198.

O creație destul de greu de decriptat, cel puțin în comparație cu rezerva antroponimică teoforică europeană, este un antroponim compus din prefixul Mich și sufixul deus. În mod de necontestat se vrea un antroponim teoforic nefiind, în opinia noastră, vorba de vreo eroare de scrib. Există patru mențiuni pentru unitățile Michadeus, Michodeus, Michedeus și acest fapt ne îndreptățește să credem că e vorba de un antroponim rar, poate chiar experimental, compus în contextul presiunii Bisericii de a înlocui și/sau creștina numele neînregistrate în sinaxare sau Biblie. Din aceeași zonă a compușilor cu particula deus se delimitează o altă raritate, de data asta chiar imposibil de analizat pentru noi, condensată în numele Medeus. E un personaj inventariat în menționatul document din 1177/1202–1203, relativ la biserica din Arad, iar alcătuirea lui se distinge prin sufixul deus. Poate să aibă o semnificație ce ne scapă, dar poate fi și o construcție artificială ieșită din pana vreunui scrib.

Din gama antroponimelor teoforice grecești – dincolo de Cristofor, pe care l-am discutat anterior, și care glisează lent spre integrarea în sistemul antroponimic latin – reținem câteva spețe care sunt cu certitudine aparținătoare patrimoniului răsăritean de nume. Cel mai scontat este Teodor, compus din theos și doron = darul lui Dumnezeu[230]. Frecvența lui Theodor/Teodor este destul de indisciplinată. Pe primul titular al acestui nume îl pomenește Registrul din Oradea în anul 1214. Următorul se adaugă listei la 17 decembrie 1256, când Teodor este înregistrat ca tată al lui Mihail și Weyteh, cel din urmă antroponim putând fi o corupteală dintr-un antroponim slav, și bunic al lui Dominic. Dintr-un document din 12 mai 1368, emis de judele regal Ștefan Bubeck, aflăm că în alăturarea Mihai și Weyteh/Veteh ar mai exista însă un al treilea frate, banul Teodor. Izvorul menționat la 1368 face referire la un act din 1288 emis de Capitlul din Cenad. Moștenitorii acestor Teodor, Mihail și Veteh au o dispută juridică cu un grup de români pentru niște moșii[231]. Frapantă este însă mențiunea la

230 Nu este teoforic Theodoric, precum nici antroponimele atestate în Transilvania care sunt formate cu radicalul german theu cum ar fi Theuteu, Thebald, Thecus, Thelman, Theneth, etc..

231 *Documenta Romaniae Historica*, C. *Transilvania,* volumul XIII, Editura Academiei, București, 1994, p. 483–485.

26 mai 1285 a familiei teoforice formate din Teodor și Irineu, fiii lui Dominic, exemplu concret de coabitare onomastică greco-latină în cadrul unui nucleu familial. Pentru proxima menționare a unui Teodor vom aștepta mai mult de o jumătate de secol când, la 4 mai 1351, este recenzat un Ioan, fiul lui Teodor. Următoarea înregistrare a antroponimului Teodor este la 3 iunie 1367. Personajul ce poartă numele teoforic este indicat drept un român în opoziție cu procedura de delimitare a unor semne de hotar: „*.... pro qua ereccione ipsius mete, due Olachi contradictores Nan et Theodorus, in personis Gregorii, filii Gregorii de Chan, et Andre, filii Pauli de Ziluas, contradictores extitissent*”[232]. Mai există, înregistrate în izvoarele editate până în prezent, încă trei personaje posesoare ale numelui Teodor: la 30 ianuarie 1372 avem pomenit un Teodor, tatăl lui Ștefan, la 12 martie 1379 un alt Teodor, tată tot al unui Ștefan, nefiind suprapunere de identitate între cei doi, iar la 12 decembrie 1380, un Teodor, tată al lui Nicolae. Faptul că referirea la părinte se face în mod indirect, pentru a stabili identitatea fiului, ne îndreptățește să credem că acești Teodori pătrund doar acum în circuitul birocrației maghiare, numele fiind destul de bine obscurat de necomunicarea cu autoritatea, probabilitatea ca acești ultimi trei Teodori să aparțină comunității românești din Transilvania fiind destul de mare.

Un destul de captivant exemplu de nume teoforic de tradiție greacă, neaparținând cu adevărat Transilvaniei, dar care totuși populează diplomele relevante pentru spațiul nostru, îl constituie Theophylus, prepozit de Strigoniu[233]. Teoforicul Teofil nu este sub nicio formă receptat în masa antroponimelor latinești celebrate în epocă, deci avem de-a face fie cu un convertit la ritul latin, fie cu o excepție de la regula denominării în ritul latin. Oricum, Teofilul în cauză poate fi inserat din punct de vedere prosopografic în galeria iluștrilor clerici care au păstorit biserica din regatul maghiar și care s-au numit fie Vasile, fie Macarie, fie Ioan, semnificativi pentru biritualismul din regatul patrimonial și pentru melanjul etnic.

În secolul al XIV-lea un nume teoforic feminin care-și face discret intrarea în registrul onomastic transilvan este Dorothea. De construcție eminamente greacă, este alcătuit din doron = dar și theos = Dumnezeu fiind tradus tot ca „darul lui Dumnezeu” într-una din combinațiile oferite de limba greacă. Era îndeobște utilizat pentru botezarea copiilor îndelung așteptați. Despre o filieră greacă, mai degrabă decât una latină, în introducerea și utilizarea acestui antroponim avem o mărturie importantă tocmai din secolul al XIV-lea. Cu acest antroponim a fost botezată fiica țarului de Vidin, Ivan Stratimir, rezultată din căsătoria cu Ana, fiica domnitorului Nicolae Alexandru al Țării Românești[234]. Re-

232 *Ibidem*, p. 376.

233 Mențiunile sunt din 1321, din 16 ianuarie 1323, 4 și 30 iulie 1327.

234 Este adevărat că asupra domnului Nicolae Alexandru planează „suspiciunea” unei orientări filo-catolice, cel puțin pentru prima fază a domniei, iar bunica acestei Dorothea este o componentă a nobilimii transilvane, pe numele ei Clara de Doboka.

spectiva Dorothea va rămâne mult timp la curtea regelui maghiar Ludovic de Anjou, sub tutela reginei și a reginei mamă. În 1374 se va căsători, din dispoziția regelui maghiar, cu banul Bosniei, murind în 1390. Dorothea este un antroponim rar în Transilvania întâlnit de șase ori și numai din a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Prima deținătoare a acestui antroponim o recenzăm la 7 noiembrie 1355, când Dorothea este menționată ca fiica lui Ioan și soră cu Marta. Vor trece 14 ani pentru a înregistra o altă Dorothee, la 13 septembrie 1369, sora Barbarei/Borbala și a lui Andrei. Celelalte patru mențiuni ale Dorotheelor sunt concentrate între 1374 și 1377 cu exemple interesante dintre care menționăm: la 4 iulie 1374 pe Dorothea și Elena; la 2 februarie 1375 o Dorothea, fiica lui David, orășean din Cluj și, într-un alt document din aceeași zi, o Dorothea fiică a lui Nicolae; în sfârșit, la 25 ianuarie 1377, în manieră pe deplin în acord cu tema noastră, întâlnim o Dorothea, fiică a lui Dominic, cuplu de antroponime ce fixează, credem noi, asumarea conștientă a dimensiunii teoforice a numelor în interiorul aceleiași familii.

Numele teoforic slav prin excelență, conținut în inventarele de nume din Transilvania este Bogdan, echivalentul grecescului Teodor. Nu este așa de des întâlnit cum stereotip se crede, dar nici foarte, foarte rar. Frecvența lui este rarissimă pentru secolul al XIII-lea, fiind vorba de o singură unitate recenzată în Registrul de la Oradea, Bogdan iobagul, în anul 1220. O prezență solitară nu ne permite să tragem o concluzie, ci doar să emitem ipoteza utilizării acestui antroponim, care însă nu se află încă în colimatorul subdezvoltatei cancelarii maghiare sau a instituțiilor ecleziale cu drept de emitere a documentelor. Prezența antroponimului Bogdan în secolul al XIV-lea, din perspectiva discutată, înseamnă proximitatea instituțiilor de înregistrare a efectelor juridice a administrației maghiare în zone cu densitate a acestui nume de origine slavă, dar folosit și în ambianță românească. Ne îndreptățește să susținem această aserțiune nu doar stereotipia istoriografică națională legată de voevodul maramureșean Bogdan, ci chiar prima mențiune din secolul al XIV-lea a numelui Bogdan în persoana voevodului Bogdan, fiul lui Mykula. Hipocoristicul Mykula este o prelucrare a lui Nicolae și este atestat în ambianța românească de-a lungul secolelor. Specială este circumstanța că posesorii numelui Bogdan, din prima jumătate a secolului al XIV-lea, sunt toți menționați ca voievozi, ca și cum teoforicul slav Bogdan ar fi, prin antonomază, echivalent funcției voevodale. Primul Bogdan lipsit de calitatea voevodală este recenzat la 8 noiembrie 1352, ca fiu al lui Ștefan de Mâtnic și frate cu Iuga. Totalul antroponimelor înregistrate ca teoforicul slav Bogdan este de nouă unități, dintre care una în secolul al XII-lea și restul în secolul al XIV-lea[235]. Despre intrarea în circuitul diplomaticii angevine a Bogdanilor certificați ca români sunt grăitoare două documente emise de regele angevin Ludovic la

235 Chiar dacă în acest caz nu suntem siguri de probabile/posibile două suprapuneri, dintre care cea mai evidentă ar fi Bogdan, fiul lui Ștefan de Mâtnic pomenit și la 19 iunie 1376. Un dubiu ridică și personajul Egidiu, fiul lui Dumitru de Bogdan, menționat la 14 noiembrie 1371, 12 mai și 7 septembrie 1372.

19 iunie 1376. Cel de-al doilea document vorbește fără ocolișuri despre faptele de arme ale românilor: „*Nos Lodovicus … memorie commendamus per presentes quod nos, attendentes fidelitates et servitia Suriani, Bogdani, Demetrii, Thome et Blasii, filiorum Bayk, olachorum nostrorum, que iidem in plerisque nostris expeditionibus et specialiter in exercitibus nostris adversus Rascenos et etiam contra Bulgaros motis…*” [236]. Surian este o denaturare a antroponimului Șerban, așa cum Bayk este Voicu. Constatăm că antroponimul Bogdan se difuzează pe o filiație românească într-o familie care prin adoptarea numelui Blasiu arată o deschidere și spre antroponimia latină. Din familia teoforicelor cu prefixul slav Bog, se mai întâlnesc câteva antroponime pe care am fi tentați să le asociem dimensiunii etnice slave dacă însă izvoarele nu ne-ar contrazice uneori. Este vorba de Bogomir/Bogomer, menționat la 1214 sub forma Boguir sau, la 1235, de Bogomer, fiul lui Zubuslay, comite al secuilor. Un alt teoforic slav, extrem de periferic în inventarul de nume transilvan, este Bogoslov/Bogoslav transcris sub forma Boguzlo la 17 decembrie 1256 și Boguzlou la 12 mai 1370.

Antroponimele germane nu lipsesc la apelul teoforicelor din Transilvania secolelor XIII–XIV. Ele sunt compuse din radicalul Gott și se înscriu într-o logică evidentă de patronaj și serviciu prestat lui Dumnezeu, sfinților și instituției ecleziale în general[237]. Cel mai răspândit este Gottfried, Gott = Dumnezeu, Fridu = pace, cu diferite grafii cum ar fi Gotfred, Gotfrid, Gotfried, Gothfried, sau Gottfred. Numele este întâlnit în Transilvania de-a lungul celor două secole pe care le investigăm, chiar din debutul secolului al XIII-lea. Cel dintâi menționat este, la 1 august 1205, prepozitul de Arad (se pare că germanii au avut întâietate în conducerea prepoziturii de Arad) și cancelarul curții regale. În circumstanța de față, spre deosebire de cazurile ce le vom evalua în continuare, nu credem că este vorba de un colonist german, ci mai degrabă de un birocrat de origine germană, de care regatul maghiar a avut nevoie pentru conducerea unei unități ecleziale, competența sa făcând să fie numit și cancelar al curții regale. Antroponimul cunoaște încă două frecventări în secolul al XIII-lea una în anul 1229, cealaltă în 1235. Utilizarea acestuia e mai frecventă în secolul al XIV-lea, mai precis în prima jumătate a acestuia, cu o specificitate: aparține aproape în exclusivitate preoților de rit latin. Putem aprecia că această particularitate a impunerii numelui de botez face ca din momentul nașterii, cei botezați astfel să fie hărăziți carierei bisericești. Excludem ideea schimbării numelui, deoarece nu se practică în cazul preoților de rit latin. Dintre celelalte mențiuni ale lui Gottfried din secolul al XIV-lea, șapte sunt ale unor ecleziaști. Secvența cea mai interesantă ne este oferită de Registrul de dijme pontificale pe anii 1332–1337 când, între 1332 și 1335, înregistrăm cinci preoți din diferite arhidiaconate transilvane care sunt titulari ai acestui nume teoforic. Teoforicul Gotthard tradus prin expresia „puternic prin Dumnezeu” nu lipsește din lista teoforicelor germane, fiind recenzat

236 *DRH*. C. *Transilvania*, vol. XV, p. 54.

237 Michael Mitterauer, *op.cit.*, p. 233.

în posesiunea a șapte persoane dintre care enumerăm: comitele Gothard în anul 1277, un Guthard, tatăl lui Petru și al lui Iov la 21 iunie 1319 și comitele Gothard, tatăl lui Andrei, amintit în variate rânduri în 1317 și 1320. Un alt nume teoforic german, de fapt unicul de această factură, dar transcris în două grafii diverse Godeschalc și Gotscalc ambele cu înțelesul „servitorul lui Dumnezeu" este amintit pentru anul 1309 și-l desemnează pe parohul din Vințul de Jos. Un antroponim ce conține radicalul Gott sub forma Gotaal este recenzat în 1323 și 1325 ca tată al lui Dominic, acest caz fiind interesant pentru continuitatea teoforicului în aceeași familie, dar cu transcrierea în limba latină.

Tot antroponim teoforic, dar nu în mod direct prin compunerea cu un prefix sau sufix cu referire la divinitate, este Pancrațiu, a cărui traducere este omnipotentul[238], în antichitatea greacă fiind un epitet atribuit lui Zeus. El are o carieră submediocră în secolul al XIII-lea, devenind însă o raritate în secolul al XIV-lea. În total acumulează doar 10 recenzări. La noi provine și se transmite, în ciuda istoriei sale grecești, pe filiera latină și se conservă în ambianță elitistă, așa cum o demonstrează exemplele din veacul al XIV-lea: nobilul Clemente, fiul lui Pangratius de Tileagd, amintit la 16 aprilie 1379 sau cele două documente din 14 ianuarie 1374, care-i pomenesc succesiv pe canonicul Gaspar și pe arhidiaconul de Timiș, fiii lui Pangratius. Din aceeași arie de proveniență reperăm numele Irineu și el în mod indirect teoforic. Pe lângă acel Irineu deja menționat la 1285 remarcăm un alt Irineu, magistru la 19 septembrie 1358 și din nou, la 1 decembrie 1364, un cuplu de magiștrii Irineu și Alexis[239].

O categorie de nume teoforice situate în afara depozitului veterotestamentar sunt teoforicele ebraice pomenite în Noul Testament pentru întâia oară. Enumerăm aici pe Elisabeta care se traduce cu expresia „Dumnezeu este jurământul meu", ce cunoaște 73 de recenzări. Răspândirea acestui teoforic, destul de des întâlnit în raport cu alte nume de această natură, se datorează modelului ioanit evaluat din perspectiva mamei sale așa cum a explicat magistral Michael Mitterauer. Posibil ca în Transilvania să existe o sensibilitate aparte pentru Elisabeta de Turingia, fiica regelui maghiar Andrei al II-lea și a Gertrudei de Merano, căsătorită cu Ludovic de Turingia. Rămasă văduvă, a trecut la terțiarii franciscani, dedicându-se operelor de caritate. A murit în anul 1231 și a fost canonizată în mod excepțional de Grigore al IX-lea în 1235. Dar faima ei nu a putut contrasta, credem noi, cu cea a mamei Înaintemergătorului, influențând în mod minor distribuirea numelui în societate. Unitățile antroponimice dedicate Elisabetei în Transilvania sunt răspândite în mod echilibrat de-a

238 Deși după alte opinii s-ar traduce prin luptătorul în sensul traducerii din grecescul παγκράτιον, *pankràtion*, *pan* = tot și *kràtos* = putere, forță) și ar însemna întreaga forță a corpului.

239 *„Irineu provine din formele latine Irinaeus și Irineus cu diftongul monoftongat, ambele fiind forme adjectivale, însemnând „cel ce este dedicat păcii, făcător de pace" sau „cel ce primește pacea lui Hristos"*. Aurelia Bălan-Mihailovici, *Dicționar onomastic creștin. Repere etimologice și martirologice*, Editura Sofia, București, 2009, vocea Irineu.

lungul secolului al XIV-lea, puținele mențiuni din secolul precedent fiind consecință nu a rarei prezențe a numelui, ci a lipsei de considerație pentru femei în izvoarele diplomatice.

Prezent în Transilvania este și un nume teoforic ebraic foarte rar, dar noutestamentar. E vorba de Lazăr provenit din 'El'azar' = Dumnezeu este ajutorul meu. Dar la fel ca multe alte nume ebraice compuse nu a făcut carieră, fiind circumscris ambianței clericale, probabil o excepție și aici. Diplomele transilvane ne mărturisesc în patru rânduri, între 21 aprilie 1297 și 25 noiembrie 1299, despre activitatea lui Lazăr, abatele de la Cluj–Mănăștur, a cincea oară fiind pomenit în 1347 ca rememorare a evenimentelor petrecute cu o jumătate de veac înainte. O nouă recenzare a lui Lazăr, dar de această dată ca *sobriquet,* o avem în mențiunea Nicolae zis Lazăr, din 29 aprilie 1375. Probabil, acest *nick-name* a fost asociat numitului Nicolae fie ca urmare a unor elemente de natură să-l asemuiască biblicului Lazăr, fie ca permanentizare a acestui *sobriquet* în familie sau comunitate, parvenindu-ne documentar doar acum. Amintim aici, deși vor fi analizate și într-un alt context (al numelor apostolice), alte două teoforice masculine noutestamentare: Matei apostolul și evanghelistul, care înseamnă în ebraică „omul lui Dumnezeu" și Matia, apostolul care-l înlocuiește pe Iuda în colegiul apostolic, abreviere a numelui ebraic Mattatia ce s-ar tălmăci în ebraică prin expresia „darul lui Yahve". Evidențe ale acestor teoforice noutestamentare avem pentru secolele XI–XIV în număr de 68 pentru Matei și 124 pentru Matia, explicația unui asemenea cuantum fiind desigur justificată de originea neotestamentară și mai cu seamă apostolică.

Dintre raritățile onomastice din Transilvania care, deși nu sunt teoforice, sunt relaționabile cu Sfânta Treime și cu activitatea lui Iisus Christos amintim că în celebrul document din anii 1177/1202–1203 înregistrăm un iobag al decanului de Arad pe numele său Amen. Putem considera că acest antroponim este construit pe o interjecție fixată în limbajul liturgic ca încheiere solemnă și autentificare colectivă a rostirilor simbolice și a adevărurilor invocate în liturghie, iar plasarea sa ca antroponim se datorează fie unui exces de zel liturgic, fie unei erori de evaluare a noilor antroponime pe care trebuia sa le distribuie Biserica cu scopul de a înlocui numele păgâne sau neomologate de ea. La rându-i antroponimul exotic Ossanna este documentat de mai multe ori, la 7 martie 1365 titular fiind o „nobilă doamnă". Ossanna, în transcrierea greacă ὡσαννά, este strigătul de adorație cu care a fost întâmpinată misiunea salvatoare a lui Iisus Christos atunci când Mântuitorul a intrat în Ierusalim. Respectiva interjecție s-a menținut în liturghiile Bisericilor Catolică și Ortodoxă până astăzi. Probabil existența ei, documentată în Transilvania secolului al XIV-lea, subliniază religiozitatea deosebită a părinților care au ales să-și boteze astfel fiica. Nu este însă singura raritate de acest gen. Din altă gamă, dar tot în perimetrul curiozităților onomastice, putem selecta un personaj feminin pe numele său Noel, fiica lui Ladislau pe care o diplomă ne-o amintește la 1 septembrie 1373. Cuvântul Noël, în sensul în care-l cunoaștem

astăzi, este documentat în scris în anul 1112, rezultând din evoluția fonetică și modificarea vocalică a latinescului *natalis*. Nu știm dacă denominarea unei persoane de sex feminin a avut vreo legătură cu sensul evoluției cuvântului relativ la Nativitate. Ne rămâne să-l menționăm și să-l considerăm un apelativ de import în antroponimia transilvană, ca felurite altele. Din perimetrul curiozităților onomastice mai propunem două exemple care nu au cum să nu frapeze, cel puțin prin sonoritate: la 1220, regele Andrei al II-lea dăruiește Ahalyz-ei, soția nobilului Botez o moșie, în timp ce într-un act mult mai important pentru istoria națională, emis după 30 noiembrie 1223, în lista subscripțiilor este menționat *Botez aule nostre curiali comite et comite Bekesiensi*. Nu am vrea să speculăm cu insistență pe marginea sonorității mai mult decât evidente a acestor nume, dar amintirea lor într-un interval scurt fără a mai fi înregistrate ulterior, într-o manieră deja întâlnită și în cazul unora dintre antroponimele veterotestamentare, cu mare probabilitate neaparținătoare maghiarilor, credem că ridică legitime semne de întrebare asupra realei identități etnice a celor doi.

Inventarul numelor teoforice relevă o situație destul de confuză în ce privește la impunerea acestor antroponime în spațiul transilvan. Nu putem determina decât cu puține excepții (în cazul teoforicelor germane), un calup de nume care să fie utilizate în mod distinct pentru a evidenția categorii sociale, etnice sau culturale. Ele nu sunt supuse unor reguli specifice, noi neputând delimita, pe baza analizei prezente, o regularitate a transmiterii numelui din generație în generație. Credem că accesul la numele teoforice nu s-a făcut sistematic, ci în mod relativ aleatoriu, ținând cont de originile primilor purtători, a contactelor acestora în societate și a prestigiului pe care l-au dobândit. Faptul că Dominic este cel mai răspândit teoforic și o excepție pentru această categorie, demonstrează cum anume diseminarea acestui nume a fost o operațiune conștientizată și susținută de o infrastructură profesională, și acoperită de succes. La fel se întâmplă cu numele feminin teoforic cel mai difuz, Elisabeta. În toate celelalte cazuri putem constata fie un aport exterior de teoforice care se ofilesc după câteva generații, fie o răspândire fără coloratură etnică, mărturie că, în acest aspect sensibil, societatea transilvană, în multiplicitatea de elemente etnice prin care se caracterizează, nu a fost deloc polarizată, iar comunitățile au comunicat între ele.

Și pentru că este bine ca aceste afirmații referitoare la veterotestamentare și teoforice să fie sprijinite de informații certe și probate științific din perspectivă comparată, menite să indice o predilecție ritual orientală pentru numele indicate de noi, putem oferi mai multe elemente onomastice provenite dintr-o cercetare recentă despre corespondența capitlului Bazilicii Sfântul Petru din Roma în secolul al XIII-lea. Între variatele documente conținute, cele ce se disting prin enunțuri antroponimice de clară sorginte orientală provin de la abația de la Grottaferrata. Această mănăstire situată la porțile Romei beneficia de un caracter unic. Era singura din lumea ritului latin care adăpostea,

crescută natural sub oblăduirea episcopului Romei, o comunitate monahală greacă, alimentată cu personal provenit din Italia meridională, care nu era vexată pentru liturghia ei, ci chiar susținută, având posibilitatea de a recita Crezul fără *Filioque*. Ei bine, în două scrisori oficiale ale acestor monahi greci din proximitatea Sfântului Scaun, listele de nume sunt după cum urmează: la 11 ianuarie 1267 sunt menționați „*dompnus Ieremias parepositus, frater Ieronimus, frater Alexius, frater Iacobus, frater Nilus, frater Laurentius, frater Bartholomeus, frater Theodorus*", iar la 7 martie 1267 sunt enumerați „*dompnus Ylarius abbas, dompnus Ieronimus presbyter, dompnus Ieremias presbyter, Iacobus presbyter, Ylarius, Arsenus, Donatus, Theodorus, Iosephus, Georgius, Mattias*"[240]. Secvențe antroponimice mai edificatoare pentru gustul oriental grec în inima domeniului pontifical nici că se puteau. Să mai amintim, în context, că în anul 1180 un nume veterotestamentar este înveșnicit de un alt monah de la Grottaferrata: „*Scriptus est manu Isaachi peccatoris et inutilis monachi, anno 6688*"[241]. Remarcabilă folosirea cronologiei „bizantine" pentru grafia latină, la doar câțiva kilometri de episcopul Romei.

---

240 Jochen Johrendt, *Urkundregesten zum Kapitel von St. Peter in Vatican, (1198–1304)*, Città del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana, 2010, pp. 118–119.
241 Giulio Savio, *Monumenta Onomastica Romana Medii Aevi (X–XII sec.)*, Il Cigno Galileo Galilei, Roma, 1999, vol. III, p. 531.

Antroponimele apostolice în Transilvania (secolele XI–XIV)

Principala categorie de nume prin care în Evul Mediu se verifică disciplina eclezială și liturgică și, în consecință tensiunea controlului onomastic al instituției bisericești asupra comunităților este aceea a numelor apostolice[242]. Receptivitatea și poziționarea în ierarhie a antroponimelor din această tipologie constituie și un semnal pentru atașarea populației la un tip de cultură onomastică în interiorul căreia biserica concurează cu numele generate de structurile de putere laice.

Numele în cauză sunt, în mod esențial, și cele mai vehiculate în practica liturgică și catehetică prin modelul devoțional care i-a legat pe apostoli de Iisus Christos. *Actele Apostolilor* enumeră ca făcând parte din așa numitul colegiu/grup al apostolilor (termenul provine din grecescul *απόστολος* = trimis) pe Petru, Ioan, Iacob (cel Mare), Andrei, Filip, Toma, Bartolomeu, Matei, Iacob Alfeul (cel Mic), Simon Zelotul, Iuda Tadeul și Matia (care l-a înlocuit pe Iuda Iscarioteanul). Lor li se adaugă în mod tradițional figura lui Saul/Paul/Pavel din Tars. Memoria acestor apostoli s-a păstrat în ambele biserici și este arhicunoscută polarizarea Romei în jurul lui Petru și a Constantinopolului în jurul lui Andrei. Dincolo de acest stereotip, să observăm că anumite nume de apostoli – cu toate că titularii lor sunt legați intrinsec de Roma, prin carieră, prin moarte sau prin legendă[243] –, odată precizată cezura dintre cele două biserici în cursul secolelor XI–XIII, nu au mai fost incurajate pentru utilizare în sistemul antroponimic promovat. S-a creat astfel un hiatus între frecvența numelui Petru, urmat la o orecare distanță de Paul/Pavel și un Bartolomeu sau un Matia ca să nu mai spunem de Iuda Tadeul. Situația aceasta este întâlnită mai cu seamă în Biserica Romană și se diferențiază ac-

242 Asociem aici și numele sfântului Ioan Botezătorul, a evangheliștilor, precum și pe cele ale *isapostolilor* Constantin și Elena.

243 Se consideră că în Italia sunt înmormântați următorii apostoli: Petru, Simon Zelotul și Iuda Tadeul în bazilica Sfântul Petru din Roma, Paul/Pavel în bazilica Sfântul Paul în afara zidurilor tot din Roma, Filip și Iacob Alfeul în bazilica celor Doisprezece apostoli, de asemenea în Roma, Bartolomeu în aceeași Roma, în bazilica omonimă pe insula Tiberina, Matei în catedrala din Salerno, Matia cu evanghelistul Luca la bazilica Santa Giustina din Padova, Toma în catedrala din Ortona, Marcu evanghelistul la Veneția în bazilica care-i poartă numele. Tot la Roma se păstrează din prima jumătate a secolului al XII-lea capul lui Ioan Botezătorul la biserica San Silvestro in Capite. Elena, mama lui Constantin a fost și ea înmormântată la Roma, dar pe la 1140 relicvele ei au fost transferate spre Franța și Veneția. Constantin și-a găsit odihna în biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol.

centuat de uzul acestor apelative în Marea Biserică și congenerele ei, caz în care multe dintre aceste nume nu au fost constrânse în sensul unui reflux, ci au beneficiat de o libertate de impunere. Problema veștejirii unor nume de apostoli, în practica Bisericii Romane a ținut de efervescența de sfinți care se succed la centru și în provincie începând cu secolul al XI-lea (cum e cazul și regatului maghiar), dar și de practica canonizărilor făcute de la debutul secolului al XIII-lea direct de Sfântul Scaun. Mai este de adăugat fenomenul difuzării ordinelor religioase care au avut interesul de a-și promova propriii sfinți în detrimentul unor nume cu „parfum de epocă", cum erau cele ale apostolilor minori. Facem o precizare de natură paleografică și diplomatică referitoare la textele medievale cu caracter juridic. Este imposibil de operat distincția între Iacob cel Mare și Iacob cel Mic, între Simon și Simion sau între Ioan Botezătorul și Ioan Evanghelistul. Nu există nicio informație în diplomele transilvane care să facă asocieri atât de nuanțate și, de aceea, noi vom analiza apelativele comasate. Desigur că pot fi făcute considerații în alte orizonturi istoriografice, pe marginea acestor nume, atunci când există remarca în text că numele lui X sau numele lui Y a fost impus datorită coincidenței nașterii cu sărbătoarea unuia dintre omonimii pomeniți sau a lui Simon Zelotul. Dar este o împrejurare documentară deocamdată inexistentă în speța cercetării de față.

Repertorizarea numelor pe care le evaluăm în corelație cu colegiul apostolilor și a celor asumați în acest colegiu prin activitatea lor evanghelică sau religios-politică, cărora li se adaugă în mod evident sfântul Ioan Botezătorul, a dus la întocmirea următoarei ordini de precedență: Ioan[244] (2.053), Petru[245] (1.373), Paul/Pavel[246] (676), Andrei[247] (640), Iacob[248] (537), Toma[249] (481), Simon[250] (193), Luca[251] (130), Matia[252] (124), Marcu[253] (86), Bar-

244 Redat în documente sub următoarele forme: Ioannes / Iohannes / Joannes / Johannes / Jahannis / Ian / Jan / Iank / Ianka / Janka / Jwanka / Iwanka / Ianko / Iano / Ianos / Janos / Ianus / Janus / Ioanca / Ioancha / Ioanis / Ioanka / Iuanka / Giovanni / Ihonis / Ioanus / Iohan / Iohanc / Iohanca / Iouanc / Iuan / Iuam / Iuanchuch / Juan / Jovan / Jean / Iohaka / Jovanka / Iuuanca / Ivanczka / Ivan / Jvan / Iwan / Jwan / Iwanchok / Iwanus / Jan / Janika / Janusch / Joan / Joancha / Juanka / Jwanka / Hyuan / Yan / Yanusch / Youanka / Yuanka / Ywanus.

245 Întâlnit sub variate forme de tipul: Petrus / Peter / Petenye / Peterke / Peteu / Petheu / Petheo / Pethew / Petew / Peteö / Pethev / Pethe / Pethene / Pethow / Pethk / Pethus / Petruca / Pech / Petrych / Pettuch / Petu / Petur / Petus / Petheuch .

246 Cu grafia Paulus / Palus / Paulen.

247 Înregistrat ca Andreas / Andreaas / Andres / Adreas.

248 Cu următoarele redări: Iacobus / Jacobus / Jacob / Iacob / Jacow / Jakobus / Iaco / Iako / Iacon / Iacou / Iacus / Jachou / Jaco / Jakab/ Jakch / Jako / Jakou / Jakow / Jakus.

249 Thomas / Tomas sunt formulările grafice documentate.

250 În cuplu cu Simion are aceste recenzări: Simeon / Simon / Symon / Simoun / Simun / Symeon / Sÿmon.

251 Formele în care este frecventat acest nume sunt: Lucasius / Lucacius / Luca / Luc / Lubasius / Lucach / Lucachius / Lucas / Lucassius / Lusarius / Lumbasius / Lukasius / Luchachou / Lucass / Lucassius / Lucassyus / Lucha / Lukas / Luchachu / Luchas / Luchasius / Lukachius / Luka / Lukach / Lukachou / Lukachyus / Lukasius.

252 Mathyus / Mathias / Mathyas / Matia / Matthias / Matyas / Mahtia / Mothyaz.

253 Marcus / Marchus / Markus / Marc / Mark.

tolomeu[254] (76), Matei[255] (68), Filip[256] (52), Elena[257] (51), Constantin[258] (3), Tadeu[259] (2). Distanța este semnificativă între primul termen al clasificării și ultimul și dezvăluie soarta destul de crudă pe care a suferit-o, spre exemplu, penultimul nume, Constantin, în perioada târziu medievală. Impresionantă este însă vitalitatea lui Ioan. Cu 2.053 de înregistrări, în documentele diplomatice transilvane din secolele XI–XIV, deține primatul de necontestat și introduce societatea transilvană, din această perspectivă a întâietății, în zona societăților de veche creștinare și cu solidă cultură onomastică. Tema vechii creștinări a Transilvaniei și a corespondentei culturi onomastice solide se vădește și prin evantaiul de antroponime apostolice prezente. Practic, toate numele invocate în această tipologie, cel al Înaintemergătorului, ale celor 12 apostoli, ale evangheliștilor și isapostolilor sunt reprezentate în documentele transilvane cu proporții ce depind de rulajul lor în practica bisericească, atât constantinopolitană, cât și romană.

Puține culturi onomastice se pot lăuda cu reprezentarea tuturor unităților antroponimice apostolice în circuitul apelativelor curente. Desigur că unități de tipul Constantin și Tadeu sunt niște excepții extraordinare în climatul transilvănean, însă punctează foarte clar direcția de unde vin aceste antroponime.

Prima mențiune a numelui Ioan cu referire la Transilvania o putem detecta într-un document, citat deja de câteva ori, din 3 septembrie 1138, când sunt amintiți dependenții mănăstirii Dumis ce se îndeletnicesc cu transportul sării. Într-o primă listă, nu foarte extinsă, de apelative care pot fi calificate ca prezumtiv aparținătoare arealului transilvan este pomenit un aducător de sare pe nume Iwanus. Între cei 25 de aducători de sare, menționați în paragraf, respectivul Ioan este singurul posesor al acestui ilustru antroponim în timp ce Mihail, cum am amintit, apare de două ori. Pentru următoarea pomenire a numelui Ioan vom aștepta aproape 40 de ani. În documentul din 1177 emis pentru prepozitura din Arad, dar care ne-a parvenit prin copia din 1202–1203, sunt menționați 13 titulari ai numelui Ioan dintre cei 373 de indivizi recenzați. E o cifră mică raportată proporțional la întregul celor menționați acolo, dar este important faptul că numărul Ioanilor s-a multiplicat, fiind al doilea nume în ierarhia dependenților prepoziturii din Arad. Faptul că numiții Ioan aparțin mai multor etnii este vădit, credem noi, de tipurile diferite de înregistrare a numelui: Ianos[260], Joan, Iohannes, Ioannis, Jochun. Prima mențiune referitoare la un nucleu familial din arealul transilvan extins, în care numele Ioan este repertorizat într-o secvență de nume de irefutabilă amprentă creștină cu iz

254 Bartholomeus / Barthaleus / Barthalyus / Bartales / Barthal / Bartha / Bartaleus / Bartalius.

255 Matheus / Mathe / Matthaeus / Mattheus / Mathee / Mathei.

256 Fhilippus / Philippus / Phylippus / Phillippus / Philipus / Phylipus / Philipus.

257 Helena / Ilona (Ilena) / Ilunch.

258 Constantinus / Kostantyn / Koztantyn.

259 Tadeus / Thadeus.

260 Un Ianos, comite de Crasna, e documentat deja la 1164. *DIR. C. Transilvania*, vol. I, p. 3.

onomastic oriental o găsim în anul 1199, când regele Emeric al II-lea confirmă dreptul de patronat a lui Ioan, Iacob și Onch, fiii comitelui Onch *„al bisericii Sfântul Duh, adică al mânăstirii comitelui Dionisie (Dyenus), care este așezată la râul Criș lângă Mocrea*[261]*”*. Tot în același document mai este pomenit un cuplu de nume Luca și Ioan, fiii lui Beche. Dacă poposim asupra numelor taților, Onch și Beche, și le raportăm la numele fiilor observăm imediat tensiunea către creștinarea apelativelor familiale, iar numele de elecție cel mai favorizat este Ioan. Reiterăm „mireasma” orientală a acestor antroponime creștine. Următorul reper documentar, specific tuturor tipologiilor onomastice precedente, este Registrul de la Oradea. Între cele 1558 de unități recenzate enumeră 45 de mențiuni ale numelui Ioan sub diferite grafii, cinci ale lui Iuan și o mențiune a lui Iua, cu un total de 51 de recurențe. Puține în raport cu cele 1558 de nume, dar totuși în a patra poziție după Paul, Petru, Nicolae. Registrul, oglindă a oscilației onomastice din Transilvania ca urmare a impactului dintre cultura onomastică greco-slavă și cea latină cu nenumărate intruziuni maghiare sau de altă factură, plasează numele Ioan, cum era firesc, în tot felul de combinații ce mărturisesc multiple extracții etnice ale persoanelor apelate generic Ioan. Cea mai ilustră secvență creștină de nume din Registrul orădean, ce permite relaționarea lui Ioan cu un fenomen devoțional, este documentată pentru anul 1234 când, la speța numărul 377, este menționată o Margareta, care împreună cu frații ei Paul și Ioan face o danie ordinului ioanit (este menționat explicit Ioan Botezătorul)[262].

Sistemul de cancelarii din interiorul regatului maghiar este inconstant în secolul al XIII-lea, iar relativa birocratizare a acestora, începând cu regii italo-maghiari din dinastia angevină, este mărturisită spre exemplu de redarea canonică a numelui Ioan. Dacă în secolul al XIII-lea scribii redau mult mai variat numele Ioan, fiind atenți mai mult la înregistrarea apelativului potrivit rostirii, și avem doar 84 de Iohannes/Johannes/Ioannes consemnați în diplome, în secolul următor varianta protocolară este înregistrată de 1689 de ori.

În ceea ce privește mutațiile la nivelul poziționării în ierarhia numelor un indiciu clar ne este furnizat de registrul de dijme din 1332–1337 (într-adevăr extrem de puțin corupt de onomastica necreștină) unde numele Ioan, cu 220 de prezențe, își afirmă superioritatea.

După cum se poate observa, din cifrele enunțate mai sus, se poate înțelege ușor că secolul al XIV-lea este intervalul în care numele Ioan emerge ca numele cu cea mai mare frecvență în lumea transilvană.

Al doilea antroponim în ierarhia apostolicelor este Petru. Numele cel mai redutabil ca potențial misionar latin, are un inițial succes în documentele recenzate, după care va fi nevoit să-i cedeze întâietatea lui Ioan. Petru, cu 1373 de intrări în lista de

261 *Ibidem*, p. 17.

262 *Ibidem*, p. 143.

nume documentate în Transilvania, își face apariția devreme în izvoarele diplomatice, cu un prezumtiv Petru, sacerdot din Morisena, care ar fi fost vindecat miraculos de sfântul Gerard de Cenad în jurul anului 1050. De la acest moment ipotetic va trece mai mult de un veac până la apariția grupată a numelui Petru, cu o forță de nebănuit având în vedere lipsa de până atunci, în documentul din 1177 relaționat cu dependenții preopoziturii din Arad. Cum am specificat deja, rațiunea prezenței lui Petru pe un document de tipul acela nu mai surprinde. Însă ponderea milimetric superioară în fața lui Ioan (13), cu 14 unități, dă trendul epocii pe un anumit teritoriu. Succesivele mențiuni ale lui Petru sunt din 1181 și 1197/1198 și desemnează persoane de origine nobilă (precizare documentară), semn că numărul celor 14 din 1177 nu este întâmplător, ci că Biserica Romană a pus la punct un incisiv (la nivelul posibilităților de atunci) program de distribuire a numelui Petru. Trendul de care vorbeam mai sus este reluat de Registrul de la Oradea, care ni-l redă pe Petru sub înfățișarea a 74 de persoane (alți doi sunt Peter), cifră situată tot în fața apelativului Ioan. Circumstanța că numele Petru face parte dintr-o descendență creștină asumată este dovedită prin recenzarea lui Petru, fiul lui Marcu la 1214, a lui Petru, tatăl lui Paul/Pavel la 1215, a lui Petru, fiul lui Filip la 1220, Petru, frate cu Martin la 1226, Petru, fiul lui Petru la 1229, în același an Petru, frate cu Paul, sau la 1235, când un tată zelos își numește ambii fii Petru, ultimul Petru documentat în Registru fiind fiul lui Ilie, tot la 1235. Analizând cuplurile de nume amintite aici se poate desprinde ideea că Petru este un nume agreat și în zona onomasticii de tip greco-oriental, numele unor părinți ca Filip și Marcu fiind grăitoare. Chestiunea aceasta nu trebuie ocolită. Dacă onomastica de inspirație latină a exilat definitiv multe antroponime de factură „bizantină" (cel mai ilustrativ este Constantin), onomastica specifică ritului grec l-a menținut pe Petru și l-a difuzat cu o anumită cadență. Așa ne îndreptățește să credem și un Petru, fiul lui Samson, repertorizat pentru anul 1268, Petru voevodul, fratele lui Grigore (1280) și Petru, tatăl lui Matia, Iacob, Andrei și Bartolomeu (1289).

Investigația făcută despre forma necoruptă, protocolară, a numelui Petru, așa cum e redată în diplomele cu referire la Transilvania scoate la iveală un raport de 168 de consemnări pentru secolul al XIII-lea și 1099 de consemnări pentru secolul al XIV-lea. Restul de 106 unități de-a lungul secolelor XI–XIV sunt forme corupte sau ipotetice. Puse în balanță formele canonice ale lui Ioan din secolele al XIII-lea (84) și al XIV-lea (1689) cu cele similare ale lui Petru 168 (secolul XIII) și 1099 (secolul XIV) se observă o inversare a tendinței de creștere a celor două nume. Dacă Petru, în secolul al XIII-lea, tinde să devină numele cel mai corect redat și, în consecință, instituționalizat la nivel de cancelarie, în secolul al XIV-lea este depășit copios de Ioan. Această tendință arată că în pofida unei tentative de disciplinare antroponimică, răspunsul natural dat de cultura onomastică prezentă în Transilvania a înclinat spre o altă soluție. Această modificare era vizibilă în principalul indicator antroponimic din secolul al XIV-lea, registrul de dijme din 1332–1337. Numele Petru e preferat de 186 de

persoane comparativ cu alte 220 care l-au preferat pe Ioan. Lupta surdă între cele două nume s-a dat undeva între sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea.

La o mare distanță de cuantumul celor mai ilustre nume apostolice se situează antroponimele Paul/Pavel (676 de unități), Andrei (640 de unități), Iacob (537 de unități) și Toma (481 de unități). În pofida criticilor pe care cu siguranță ni le vom atrage, afirmăm că această secvență de nume apostolice are în proporție accentuată o componență mai mult greco-"bizantină" decât latină. Ne bazăm raționamentul pe frecvența cu care aceste nume au fost înregistrate în celelalte zone ale Europei. Ca reper vom lua din nou onomastica romană pentru secolele X–XII. Este, considerăm noi, cea mai cosmopolită onomastică din întreaga Europă medievală, întrucât la Roma conviețuiesc culturile medievale în contextul Renașterii din secolul al XII-lea și, cu excepția probabil a republicilor marinare din peninsulă, este cea mai compozită din punct de vedere etnic. În plus, modelul roman ar trebui să constituie, măcar parțial, o bună sursă de inspirație pentru impunerea apelativelor de către clerul latin. Ei bine, la Roma numele tocmai invocate din colegiul apostolic ocupă în secolele X–XII, niște nevoiașe poziții: 45, Paul cu 420 de unități, 49, Andrei cu 406 unități, 90, Iacob cu 239 unități, Toma, locul 151, cu 137 de unități. Și ca să nu fie niciun dubiu asupra comparației menționăm că la Roma primele două nume apostolice în top coincid cu primele două apostolice din clasificarea transilvană. Diferă desigur cuantumul. La Roma avem cifra 13.056 pentru Ioan și 6.668 pentru Petru[263]. În Transilvania Paul/Pavel este pe locul cinci, Andrei pe locul șase, Iacob pe locul șapte și Toma pe locul opt. Un frumos, compact și semnificativ grupaj. Dacă în evocarea primelor două poziții din clasament pot fi făcute anumite speculații, mai mult sau mai puțin binevenite, despre cum glisează cele două nume între cultura onomastică latină și cea greacă, în cazul secvenței Paul/Pavel, Andrei, Iacob și Toma balanța înclină către onomastica de sursă constantinopolitană. Nu vom putea face afirmații de tipul celei a lui Olof Brattö cum că numele Iacob este străin mult timp onomasticii latine. Vom spune că, deși confinate cu cele mai frecvente apelative din *Christianitas* datorită puternicei imixtiuni a onomasticii de origine germanică sau slavă, depinde ce parte de Europă privim, numele invocate cunosc un reflux în zona de dominație a ritului latin. În schimb primesc drept de cetățenie în zona aceasta, a arealului panonico-carpatic, datorită configurației cultural-etnice, a unei structuri ecleziale ce are obișnuința utilizării acestor nume și a răspunsului pozitiv al populației la impunerea acestor apelative. Rezistența împotriva acestor nume ar fi făcut ca ele să înregistreze poziții nesemnificative în ordinea antroponimică și să fie dizlocate de altele mai prestigioase și mai cu priză la credincioși. Și cum *in medio stat virtus,* se poate considera că aceste nume oferă o perspectivă mediană asupra modului de asignare a apostolicelor,

263 Giulio Savio, *op.cit.*, vol. V, p. 375.

cu evidența că inspirația orientală e mult mai prezentă în documentele juridice transilvane decât cea occidentală.

Primele semnalări ale apelativului Paul/Pavel le putem sesiza în documentul din 1177, copiat în 1202–1203. Sunt șapte persoane numite Paul, o cifră care dezvăluie o minoră obișnuință cu acest nume. Următoarele două mențiuni provin din 1181 când, deja, notabilitățile preferă acest nume: unul din cei pomeniți este episcopul Transilvaniei și totodată notar regal. Registrul de la Oradea conține 68 de recurențe ale numelui apostolului convertit, distribuit cam în toate categoriile sociale convocate în fața Capitlului din Oradea. Confirmând cele spuse anterior, la 1217 apare într-una din spețele evocate un nobil Paul, fiul al comitisei Eufemia. La 1221 recenzăm un Paul, fiu al lui Petru, care deține demnitatea de voevod al Transilvaniei, la 1229 un Paul, frate cu Ioan, un altul frate cu Petru. Este un semnal al unui regim creștin de impunere a numelor, cu accent pe unitățile cele mai ilustre din perspectiva eclezială. Trendul continuă cu semnalarea, printre alții, a unui Petru, frate cu Paul și tatăl lui Bartolomeu și Grigore la 1269, tot în același an, a lui Paul, frate cu Marcu și Avram etc. Secolul al XIII-lea numără 135 de titulari ai numelui Paul, în vreme ce secolul al XIV-lea, 535 la care se mai adaugă hibridul Paulen. Preferința mediului ecleziastic pentru acest apelativ, relativ stranie pentru clerul „catolic", este semnificată în registrul de dijme din anii 1332–1337 de 136 de recurențe, proporție ce nu mai corespunde trendului general al numelor apostolice dacă ne gândim la cifrele lui Ioan și Petru, în general și în registrul de dijme. Semnalăm această incongruență ca un fapt anormal pentru onomastica clerului latin. Despre devoțiunea specială a românilor pentru sfântul Paul/Pavel vorbește și Georg Reychersdorffer în *Moldauaiae Chorographia* unde afirmă: „*fidem diui Pauli hactenus ab initio non sine summa ueneratione et deuotione coluere*", iar în 1536 Johannes Weeze, într-o misivă către Carol Quintul, îl califică pe domnitorul Moldovei „*fidei grecae, siue sancti Pauli*"[264].

Andrei este un apelativ care poate să înșele, dacă privim cu atenție istoria regatului maghiar. Trei regi au purtat acest nume. Însă, recenzând cu atenție, vom remarca că Andrei I este fiul lui Vasile, la rându-i fiul lui Mihail, fratele lui Geza, tatăl lui Ștefan, Andrei al II-lea e fiul lui Bela al III-lea/Alexie crescut la Constantinopol, iar Andrei al III-lea este venețian, un *habitué* al onomasticii orientale de stirpe greacă. Privilegiul din 1177 introduce numele Andrei în diplomatica cu referire la Transilvania. Sunt plauzibile doar două unități (Andrei și And), semn că numele își datorează prezența unei distribuiri naturale în interiorul comunității și nu există vreo tensiune instituțională în a-l propune persoanelor. Credem că Andrei corespunde unor indivizi afiliați ritului grec. Registrul orădean permite identificarea a 28 de persoane cu acest apelativ. Singurele relaționări care ne sunt permise de documentul cu personalitate penală fac pomenirea lui Andrei, fiul lui Scerben (posibil Șerban) care apare la 1216 și Andrei, fiul

264 Cesare Alzati, *Lo spazio romeno tra frontiera e integrazione in età medioevale e moderna*, Gisem Edizioni ETS, Pisa, 2001, pp. 88–89.

lui Iose (posibil Iosif), înregistrat la 1221. Dimensiunea orientală se cere acceptată în ambele cazuri. Registrul acestor „coincidențe" onomastice care valorizează apelative de inspirație constantinopolitană poate continua cu Andrei, frate cu Paul (1274), Andrei, fiul lui Andrei (1280), Andrei, fiul lui Damian (1288), Andrei, fiul lui Azarie (1316), Andrei, fiul lui Iacob, fratele lui Iacob, Nicolae, Ioan, Apa și Dionisie (1325) etc. Registrul de dijme din prima jumătate a secolului al XIV-lea înregistrează doar 39 de titulari ai numelui Andrei, un declin explicabil prin rațiuni ce țin de orientarea eclezială, dar inexplicabil raportat la Paul. Preferința laică rămâne mai activă pentru numele apostolului frate cu Petru, decât preferința clericală.

Iacob este un antroponim atât vetero, cât și noutestamentar asupra căruia cercetătorii nu au căzut de acord când anume pătrunde din Orient spre Occident. Nimeni nu neagă sursa orientală a numelui, dilema fiind legată de momentul repropunerii în manieră difuză în onomastica de tip latin. Antroponimia de rit grec a preferat mereu acest nume într-o măsură moderată, și chiar dacă nu a ilustrat foarte des personalități „magnifice" ale Evului Mediu a fost o prezență discretă, dar persistentă. Din nou, responsabilitatea primei mențiuni a lui Iacob este în documentul privilegial din 1177 (două recurențe). Mențiunea următoare e la 1199. Registrul de la Oradea prezintă spețe juridice în care sunt consemnați 17 posesori ai numelui Iacob, raportările la alte nume corelate cu aceștia sugerându-ne o adoptare a numelui în mediul etnic maghiar. Respectiva sugestie se menține de-a lungul secolului al XIII-lea, dar și al XIV-lea, întărind ipoteza că este un apelativ ce a făcut carieră în rândul notabilităților clericale și laicale de etnie maghiară. Observația este validată de datele ce sunt puse la dispoziție în repertoriul de nume. Spre exemplu, la 1322 înregistrăm două situații în care un anume Bencenc are ca fii pe Iacob, Petru, Martin și Ioan, iar un oarecare Chama este tatăl lui Mihail, Toma, Nicolae și Iacob. Desigur, putem estima că Chama și Bencenc nu sunt nici români, nici slavi, nici greci, dar au o preferință majoritară pentru numele vehiculate de ritul grec. Situația e repetabilă la 1332, când avem pomenit un Iacob, fiul lui Petru, frate cu Mihail, Dumitru și Ioan. Mențiunea de la 1268 a lui Iacob, fiul lui Samson, înclină înspre o matrice orientală în interiorul familiei respective. În des invocatul registru de dijme (1332–1337), Iacob are 59 de recurențe, cu o treime mai mult decât Andrei, ceea ce confirmă preferința nu foarte vizibilă, dar persuasivă a clerului și laicatului maghiar pentru acest nume.

Toma este un nume ce irumpe de timpuriu în onomastica transilvăneană, mult înainte ca Thomas Becket să fi fost martirizat, iar canonizarea sa să repropună Occidentului numele apostolului „necredincios". Prima mențiune e a unui comite de Alba, la 1111. Un alt Toma, comite de Alba, este relevat la 1183. Cei doi sunt intercalați de un comite de Cluj, Toma, la 1177. Nu e ocolit numele nici de prepozitura Aradului, fiind socotit un Toma între dependenții săi. Suspectat de o oarecare ascendență orientală poate fi socotit și Toma, prepozitul de Sibiu, pomenit la 1212, știută fiind lipsa cronică de cler inalt din regatul maghiar.

Regestrum Varadinense calculează, la rându-i, 22 de posesori ai numelui apostolic în discuție. Potrivit conexiunilor pe care le putem vizualiza un Toma, frate cu Felicianus, recenzat la 1213 și un altul, fiul lui Mathka și Felicitas (1229) sunt probabil alogeni întrucât numele rubedeniilor ne încredințează că ar fi vorba de persoane ce provin dintr-un areal ce a menținut aceste nume fie din Italia, fie de pe coasta dalmată, fie din Franța meridională. Registrul de dijme, referință vitală pentru prima jumătate a secolului al XIV-lea, îl marchează pe Toma cu 42 de mențiuni, ceea ce raportat la precedentele două nume invocate accentuează poziția mai puțin privilegiată a lui Andrei raportat la Iacob și Toma.

Din următorul segment de nume apostolice fac parte unitățile antroponimice ce numără sub 200, dar peste 100 de înregistrări. Este vorba de apelativele Simon (193), Luca (130), Matia (124). Nu sunt nume foarte rare, dacă ne gândim la un cuantum ce depășește cifra de 100 de mențiuni, dar comparându-le cu primele clasificate trebuie să le recunoaștem o stinghereală socială. Și aceste nume, în perioada despre care vorbim, sunt în această parte a Europei tot o influență de tip oriental, cu inserții mai puternice în zonele de conjuncție dintre cele două culturi onomastice majoritare în Europa. Simon/Simeon/Simion, ca și Toma este unul din primele nume apostolice recenzat în Transilvania, la 1111 fiind identificat un Simon, episcop al Transilvaniei. Un alt Simon este pomenit la 1138. Simon este și numele episcopului de Oradea în perioda 1202–1217. Registrul de la Oradea cu 22 de recurențe ale numelui Simon, pentru perioada 1208–1235, arată că antroponimul deținut și de ierarhul locului era destul de frecvent în epocă în arealul de competență al instituției penale. Avem certitudinea că marea majoritate a celor apelați astfel fuseseră inspirați de cultura onomastică originată la Constantinopol. Dacă privim către registrul de dijme din 1332–1337 vom constata că Simon a înregistrat un foarte puternic recul, la doar 12 poziții, numele nefiind cultivat în rândul clerului. Și pentru că identitatea orientală a numelui și familiilor care privilegiază acest nume să fie fără echivoc, câteva exemple transilvănene sunt lămuritoare: în anul 1325 îl identificăm pe Symon, maghiar de etnie, dar fiul lui Mihail, nepotul lui Simon, Toma, George, Nicolae, Dimitrie și Iacob, fratele lui Petru, Iacob și Ioan; peste 16 ani, în 1341 pe Simon, fiul lui Benedict, fratele lui Dimitrie, Grigore și Donch (Danciu), iar în 1349 pe Symon, fiul lui Marcu, tatăl lui Dimitrie, Nicolae, Ioan, Simion și Paul.

Luca își face intrarea pe scena transilvană la sfârșitul secolului al XII-lea. Prima mențiune este din 1199. Registrul orădean înscrie între cauzele supuse judecății capitulare 12 persoane care răspund acestui apelativ. Ritmul se păstrează, întrucât numele se regăsește în registrul de dijme strânse de colectorii papali cu 15 menționări. Este un apelativ a cărui carieră relativ discretă se desfășoară, în ciuda originii și climatului oriental în care se dezvoltă, în comunitățile reprezentative din Transilvania.

Matia surprinde prin cele 124 de mențiuni având în vedere confuzia medievală, modernă, dar și contemporană care-i topește de multe ori identitatea în mai cunoscutul Matei. Realitatea

este însă că nici scribii diplomelor transilvane nu s-au străduit multă vreme să-l individualizeze prin duct pe acest Matia, astfel că paleografului, de multe ori, îi devine dificilă lectura numelui. Pe cel dintâi Matia îl reperăm în documentul privilegial acordat Prepoziturii Aradului la 1177. Registrul orădean înregistrează doar cinci unități cărora li se poate asocia, eventual, un Mathka. Acest apelativ prinde însă aripi în secolul al XIV-lea astfel că în registrul de dijme din 1332–1337 înregistrăm 22 de mențiuni, aproape dublu față de Simon și cu o treime mai mult decât Luca. Redistribuirea numelui rămâne o enigmă, cert este însă faptul că e un nume care cu persuasiune, dar foarte taciturn în exprimarea publică, este acceptat în sânul tuturor comunităților transilvane, cărora li se adaugă diferiți „campioni ai globalismului medieval" cu slujbe laice sau clericale în voevodatul transilvan.

Galeria numelor apostolice se încheie, în ordinea precedenței numerice cu Marcu (86), Bartolomeu (76), Matei (68), Filip (52), Elena (51)[265], Constantin (3), Tadeu (2). Asupra acestor nume planează, din perspectiva lecturii noastre, o certă dificultate în a le analiza, datorită numărului modest de reprezentări în raport cu precedentele antroponime din această categorie. Despre caracterul lor oriental, aspirat destul de recent în onomastica latină, nici nu mai e cazul să discutăm. Majoritatea onomasiologilor au conchis că aceste nume au o carieră în imperiul constantinopolitan și doar după secolul al XI-lea debarcă și pătrund cu sfioșenie în onomastica occidentală. Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de cariera regală a numelui Filip în spațiul francez. Filip I, suveranul francez între 1060–1108, este copilul regelui Henric I (1008–1060) și al principesei ruse Ana, fiica marelui cneaz Iaroslav cel Înțelept. Sursele istorice arată că mama a dorit să-i impună numele Filip. Dinamica numelui Marcu în voevodatul intracarpatic este, pe de o parte, o consecință onomastică a raporturilor politico-comercialo-culturale întreținute între Veneția și hinterlandul acesteia și regatul maghiar cu părțile-i conexe, iar pe de altă parte rezultatul unei tradiții orientale conservate în interiorul ritului grec. Această tradiție transpare printr-un ipotetic Filip, monah la mănăstirea din Morisena spre 1030, printr-un alt nume recenzat în 1177, prin alți cinci Filipi, dar și doi Matei și șase Bartolomeu cuprinși în procesele Registrului de la Oradea. Peste un secol, între anii 1332–1337, tot cinci Filipi, tot doi Matei vom înregistra, și cinci purtători ai numelui Bartolomeu. Trendul se păstrează și peste un veac, ceea ce arată că există, în pofida marginalității acestor antroponime, un gust social și comunitar pentru ele.

Cazul lui Constantin, ignorat de Biserica Romană, e grăitor pentru o circumstanță semnalată, dar care revine ori de câte ori dăm peste galeria numelor împrumutate din onomastica de rit grec: transferul clericilor de la un rit la altul, voit sau obligat. Căci numai astfel îl putem califica pe posesorul numelui Constantin, ce la 1246 acoperă funcția de decan al Capitlului din Alba-Iulia. Despre etnia celorlați Constantini ne vorbește un document din 1 iunie 1360. Se precizează existența unui cnez român și a unui

265 Despre Elena vom da referințe în partea dedicată antroponimelor feminine.

jurat asesor districtual, ambii posesori ai acestui nume. Ultima secvență este ilustrativă și ne confirmă fără prezumție de vinovăție, credem noi, și plauzibila identitate etnică a decanului Capitlului din Alba.

În privința ultimului din serie, opinăm că numele Tadeu, repertorizat la 1229 și 1268, împărtășește din soarta transilvană a unor nume veterotestamentare, fiind posibile două ipoteze. Fie aparține unor alogeni occidentali sau descendenți din alogeni la prima generație, fie este arondat ritului oriental și jenat de presiunea uniformizatoare din interiorul ritului, dar și din afară (cea politică mai ales de natură angevină) a fost pus deoparte.

Alte categorii de hagionime din Transilvania între secolele XI–XIV

În vasta panoplie de sfinți configurați în perioada târziu antică, timpuriu medievală și medievală propriu-zisă se disting mai multe categorii care fie sunt specifice bisericilor latină și constantinopolitană, fie doar uneia dintre ele. În primul caz, deși ambele biserici recunosc public virtuțile și utilitatea unui cert sfânt, diferendele ecleziologice sau pur și simplu lipsa de apetență pentru un oarecare motiv a făcut ca un anumit personaj canonizat să primească drept de cetățenie antroponimică doar într-un areal precis, determinat de una dintre instituțiile ecleziale menționate. În al doilea caz, deși canonizările funcționează într-o unică zonă de dominație culturală, greacă sau latină, frontiera teologică și ecleziologică a devenit destul de permeabilă și cutuma face ca sfinții să devină interșanjabili între comunitățile de credincioși. Una dintre cele mai specializate tipologizări pe care o creează Evul Mediu târziu în *Christianitas* este cea a celor 14 (sau mai mulți) sfinți ajutători. E vorba, cum am pomenit deja, de un melanj de sfinți atât occidentali, cât și orientali care în interiorul, mai ales al ritului latin, sunt creditați cu abilități specifice în a oferi sprijinul pe care în mod direct credincioșii creștini îl solicită de la intercesorii raportului cu Divinitatea. Lista, destul de schematizată în sens popular, îi prezintă pe următorii 14 sfinți: sfântul Acațiu (specializat în dureri de cap), sfânta Barbara (specializată în ajutor contra febrei și morții subite, dar și apărătoare de fulgere), sfântul Blasiu (invocat contra durerilor în gât), sfânta Ecaterina de Alexandria (cu competențe pe bolile bucale), sfântul Chiriac (solicitat împotriva ispitelor diavolești), sfântul Cristofor (ajutător împotriva ciumei și a furtunilor), sfântul Dionisie (protejează și el de durerile de cap), sfântul Egidiu (apărător de frică și de nebunie), sfântul Erasmus (invocat împotriva bolilor abdominale), sfântul Eustachie (apărător contra focului), sfântul Gheorghe (izbăvitorul bolilor de piele), sfânta Margareta de Antiohia (invocată pentru protecția nașterilor), sfântul Pantelimon (contra oboselii cronice), sfântul Vit (invocat în cazuri de epilepsie și sfârșeală). Aceasta este o listă care reunește cele mai multe opțiuni de sfinți auxiliari de pe cuprinsul *Christianitas*. În funcție de sursele documentare, locații specifice sau zone geografice mai vaste, precum și secolul referinței documentare, lista poate să-i mai conțină (eliminând sau menținând sfinții din lista standardizată) pe sfinții Anton cel Mare, Anton

de Padova, sfântul Leonard de Noblac, sfântul Nicolae, sfântul Sebastian, sfântul Oswald de Northumbria, papa Sixt al II-lea, sfântul Pancrațiu, sfântul Ulrich, sfântul Wolfgang de Regensburg sau sfântul Rocco (Roch).

Specializarea sfinților e o chestiune deja precizată în această cercetare, dar maniera în care o condensează lista celor 14 sfinți auxiliari depinde de evoluția religiozității în spațiul de limbă germană între sfârșitul secolului al XIII-lea și sfârșitul secolului al XIV-lea. Această precizare era necesară pentru a nu induce în eroare în legătură cu prezența unui nume în secolul al XII-lea sau al XIII-lea și a o asocia, automat, cu difuziunea populară a grupului celor 14 sfinți ajutători. O altă nuanță pe care trebuie să o inserăm este conexă puternicei componențe orientale, în speță constantinopolitană, a listei. Sugestiile cronologice ale „importului" sunt mai mult decât limpezi și se relaționează cu impactul pozitiv al civilizației „bizantine" asupra cruciaților revărsați înspre Levant în secolele XI, XII și XIII și care au propus în țările lor valorile levantine, inclusiv onomastice.

Transilvania receptează foarte multe din numele prezente în listă, dar filiația (parțială) nu este decât poate din a doua jumătate a secolului al XIV-lea cea din spațiul Europei Centrale. Astfel că, pentru numele sfinților orientali, filiera majoritară este cea a contactului direct, nemediat și plurisecular cu religiozitatea de sorginte greco-slavă, iar pentru pomenirile sfinților occidentali, de cele mai multe ori este vorba de un contact direct sau intermediat, la prima generație, cu arealurile în care respectivul sfânt reprezintă o exemplaritate.

Datorită prezenței maiestuoase din punct de vedere cifric, antroponimul Nicolae nu poate fi corelat decât în mod marginal cu grupul celor 14 sfinți ajutători, el având o carieră spectaculoasă, așa cum am insistat de mai multe ori pe parcursul prezentei cercetări, datorată influențelor exercitate de cultul promovat cu asiduitate în imperiul constantinopolitan. Cu 1.750 de mențiuni în documentele juridice transilvane, Nicolae se apropie relativ de maximul atins de Ioan cu 2.053 unități, și-l bate de departe pe Petru, care adună doar 1.373 de unități. Dacă în spatele dinamicii lui Ioan stă o devoțiune înscrisă în paginile Scripturii și doi sfinți care au fost cei mai proximi lui Hristos, din perspectivă personală dar și teologică, iar în spatele „dospirii" numelui Petru stă un efort, mai mult decât milenar, al Bisericii Romane de a-și vedea recunoscută autoritatea primațială (în sens pastoral) instituită de Hristos, traseul numelui Nicolae este rezultatul pur și neprelucrat propagandistic al devoțiunii genuine a creștinilor simpli sau rafinați intelectual, bogați sau săraci. Dovada este și răspândirea cultului său în Occident. Acesta s-a dezvoltat în *Christianitas* policentric și asincronic, fără vreo intervenție de autoritate magistrală care s-o propună în vasta rețea parohială a Bisericii Romane la sfârșitul primului mileniu creștin.

Transilvania a fost una dintre destinațiile marginale, dar naturale ale propagării numelui Nicolae, prin intermediul structurii

ecleziale ce comunica activ cu centrul de putere ecleziastică reprezentat de Marea Biserică. Putem afirma cu tărie că marea majoritate a titularilor numelui Nicolae din voevodatul transilvan, între secolele XI–XIII, au avut o legătură directă cu climatul onomastic oriental și implicit cu ritul grec. În relație cu evoluția acestui nume în Occident, considerăm că este imposibil ca în secolele respective să se fi produs un import onomastic atât de masiv încât să răstoarne ierarhia numelor transilvane și pe Petru odată cu aceasta. Cea dintâi pomenire a lui Nicolae o înregistrăm în documentul din 3 septembrie 1138, privilegiul dat de regele Bela al II-lea mănăstirii Dumis. Nicolus este menționat alături de Iwanus și de cei doi cu numele Mihail din satul Sahtu, secvența aceasta fiind singura cu nume creștine din satul respectiv (orientarea culturii onomastice în acest caz e neîndoielnică, dincolo de ciudățeniile reperate). Ascensiunea numelui Nicolae, ca și a altor nume orientale, este mărturisită de arhiepiscopul de Strigoniu, Nicolae, recenzat într-o diplomă din 1181, după ce, în precedență, un alt ierarh de la Strigoniu fusese Luca. Dar nu numai cariera ecleziastică o îmbrățișează titularii acestui antroponim, ci și pe cea laică (Nicolae, comite de Satu Mare la 1181, Nicolae, comite de Bihor la 1199).

Nu putea să lipsească Nicolae din lista dependenților prepoziturii din Arad, unde sub forma canonizată, dar mai mult sub diminutivat, este menționat de cinci ori. În Registrul orădean, cu 63 de mențiuni, Nicolae este pe locul trei între antroponimele cele mai frecventate. Iar în celebrul, registru de dijme din 1332–1337, numele Nicolae are 190 de mențiuni, cu 30 mai puțin decât Ioan, dar cu patru unități mai mult decât Petru. Cultivarea acestui nume, inclusiv la nivelul clerului roman, învederează disponibilitatea acestuia pentru un nume oriental, într-o lume creștină la marginea orientală a *Christianitas*. Cu referire la Nicolae se observă, începând cu secolul al XIV-lea, o puternică difuzare în ambianța germană și conexă acesteia (slovaci și cehi), în sensul acceptării acestui nume pe lista celor 14 sfinți auxiliari și a carierei pe care respectiva listă o are în Europa centrală, mai cu seamă în cea de orientare politică filogermană.

Din patrimoniul onomastic transilvănean următorul din lista celor 14 sfinți din perspectiva reprezentării este sfântul Gheorghe, cu 360 de persoane recenzate. Desigur că acele considerații făcute în cazul lui Nicolae, sunt valide și în cazul lui Gheorghe. E un antroponim eminamente oriental care pătrunde în Occident undeva la sfârșitul secolului al XII-lea. Exemplul stereotip de afecțiune față de acest nume este dat de raportul devoțional pe care-l instalează Richard Inimă de Leu cu acest sfânt de nedisimulată descendență greacă. Cu 23 de mențiuni în forma corectă Georgius, în cuprinsul spețelor penale tratate în Registrul din Oradea, într-o vreme când numele de-abia era la începutul distribuirii în Occident, ni se pare că Gheorghe este un nume curtat de populația Transilvaniei de coloratură rituală greacă. Vor fi fost români, maghiari, slavi, greci, nu importă. Cifra avansată anterior reflectă considerația socială de

care se bucură acest nume și funcționarea distribuției numelui printr-o instituție eclezială ce îl invocă des pe Gheorghe (și asta nu e Biserica latină). Ritmul de utilizare a numelui se menține constant, ceea ce ne face ca între anii 1332–1337 să găsim în listele clerului latin plătitor de dijme 19 sacerdoți ce poartă apelativul Gheorghe.

Este surprinzătoare devoțiunea de care se bucură în Transilvania sfântul Blasius, cu 177 de urmași onomastici. Sfânt de origine armeană, episcop de Sebaste, el se bucură de devoțiunea ambelor rituri în epoca medievală, cu un accent mai puternic din partea ritului latin. Faptul că relicvele sfântului se păstrează în sudul Italiei (Maratea), poate determina parțial zona de influență a acestui nume. Cert este că, după semnalarea unui Blasius, episcop de Cenad, în anul 1235 și altor trei persoane la final de secol XIII, numele Blasius se difuzează relativ constant în secolul al XIV-lea. În registrul de dijme (1332–1337) are 20 de mențiuni, destul de multe pentru un nume intrat recent pe piața onomastică transilvană, dar având în vedere influențele italiene și personalul italian care pătrunde în regatul maghiar, după instalarea angevinilor, fenomenul este explicabil. Un alt sfânt cu o prezență bună pentru calibrul său în ierarhia sfinților este sfântul Dionisie (144 de mențiuni). Din perioada paleocreștină pot fi numărați 18 sfinți și martiri deținători ai acestui antroponim grec. Este greu de făcut o apreciere privind direcțiile de pătrundere ale acestui nume. Probabil „vinovățiile" în acest caz aparțin ambelor biserici, cu corectivul că identificarea pulsiunii occidentale a acestui apelativ are ca una dintre principalele referințe pe episcopul Parisului din secolul al III-lea. După un incert Dyenus la sfârșitul secolului al XII-lea, Registrul de la Oradea are o bună reprezentare a numelui (14 unități), iar peste un veac, în registrul de dijme, beneficiază de o cifră rezonabilă, opt preoți numindu-se așa. Urmează în clasamentul onomastic sfântul Egidiu (108 persoane). Egidiu are cam același destin onomastic ca și precedentul sfânt invocat. De origine greacă, are o carieră care l-a destinat să se împlinească spiritual în Provence, fiind considerat alături de episcopul Denis al Parisului unul dintre sfinții naționali francezi (acestui duo de sfinți i se adaugă Leonard). El debutează în izvoarele diplomatice transilvane în Registrul de la Oradea, cu 14 mențiuni. Credem că în această speță corelațiile cu onomastica greacă sunt doar speculative, fiind un nume care aparține integral sistemului denominativ latin. Probabil ca moda franceză inaugurată de una dintre soțiile lui Bela al III-lea reprezintă o posibilă cale de pătrundere a numelui, cealaltă fiind fenomenul cruciat. Și în acest caz ritmul nu se rupe, între anii 1322–1327 fiind menționați 12 preoți posesori ai acestui apelativ. Sfântul ajutător Anton este un caz particular. Cu 55 de titulari transilvăneni este unul dintre puținele nume căruia i se poate face un inventar al originilor foarte coerent. Ne ajută în această chestiune cei doi sfinți care au generat devoțiunea față de acest apelativ: sfântul Anton cel Mare, părintele monahismului, mai cu seamă oriental, deși e ușor specioasă o astfel de partajare și sfântul Anton

de Padova. Se și poate trasa o linie de demarcație. Toți purtătorii numelui Anton înregistrați înainte de jumătatea secolului al XIII-lea sunt numiți după părintele monahismului oriental (echivalentul latin este Benedict), după care se impune puternic fizionomia spirituală a lui Anton de Padova. Și în Transilvania percepția este limpede. Registrul de la Oradea înregistrează cinci persoane cu numele Anton, despre a căror cultură onomastică se știe că e de sorginte „bizantină", pentru următorul Anton trebuind să așteptăm până în anul 1281, când probabil avem de-a face cu un personaj de origine italiană, Anton, fiul lui Laurențiu. Ritmul nu se rupe, nici nu explodează, la 1332–1337 fiind menționați patru preoți numiți Anton. Problema pe care o ridică însă numele Anton este alta. Dacă ne referim la Anton de Padova și îi alocăm, să spunem, doar lui restul de antroponime de după 1250, există o incongruență. Celălalt mare reprezentant al ordinului franciscan, practic întemeietorul, Francisc are doar 18 mențiuni în Transilvania în secolele XIII–XIV. Or, cei doi ar merge în cuplu, precum Petru și Paul/Pavel. De ce atât de multă diferență între nume? Oare în reprezentarea cifrică a lui Anton în Transilvania nu rămâne activă vița orientală a numelui? Și mai trebuie discutată o problemă importantă pentru discursul antroponimic medieval transilvan. Cum de un ordin atât de puternic, documentat în voevodat, nu reușește să combată măcar paritar în competiția cu nume, de exemplu, de sfinți auxiliari, nesusținuți de o infrastructură eclezială? Răspunsul e simplu. Cultura onomastică transilvăneană era formată deja în a doua jumătate a secolului al XIII-lea și de aceea e destul de greu permisibilă pentru noi unități. E o temă care are reverberații adânci de natură socială și politică și merită să fie adâncită în istoriografia română.

Numele celorlalți sfinți auxiliari au puține recurențe și nu pot fi cuantificate ca fiind elocvente și referențiale pentru onomastica locală. Ele se clasifică după cum urmează: Sebastian, 27 de recurențe, Eustachius sub forma Leustachius, 22 de pomeniri, Pancrațiu, 10 mențiuni, Sixt, 9 recurențe, Leonard are 8 recenzări, Ulrich are 7, Vitus cu 5 mențiuni, iar Osvald și cu Acațiu (dacă nu-l considerăm pe Acus, Akus având 22 de unități, identic cu Acațiu) au o singură prezență în repertoriul onomastic transilvănean. Cu excepția lui Ulrich, care poate fi asociat cu oarecare siguranță mediului saxon din Transilvania, toate celelalte nume par a fi excepții onomastice (cuantumul lor ne îndeamnă să le evaluăm astfel). Ele produc imaginea fie a unui grup de persoane cu o oarecare orientare socială și în consecință antroponimică, fie a unor nontransilvăneni la prima sau la a doua generație care, indigenizându-se, au încercat să reproducă endofamilial și numele distinctive. După cum se poate constata, cu procente variabile, apelativele menționate aparțin unor categorii, să le spunem etnico-culturale bine determinate: nume de origine latină, nume de origine greacă, nume de origine germană. Anticipăm, și vom spune că situația remarcată aici se întrezărește și în cazul altor hagionime, ceea ce ne permite să detectăm fluxurile migratorii în Transilvania. Menționăm

că această migrație este în primul rând de tip socio-profesional, dar și matrimonial. Avem prea puține date pentru a evidenția contractele matrimoniale din Transilvania medievală, dar, probabil, multe antroponime ce se încadrează în zona excentrată a numelor comune transilvănene sunt rezultate ale combinațiilor între familii indigene și alogene.

Din vasta categorie a hagionimelor poate fi identificată o subgrupă, numită a sfinților militari, destul de compozită, în al cărei cuprins, în funcție de anumite criterii, sunt amestecate figurile arhanghelice (Mihail), cu cele martirice (teoforice sau nu) din perioada paleocreștină (Teodor, Gheorghe). Aceste antroponime fac parte, de cele mai multe ori, din rezervorul onomastic al ambelor biserici, doar că Biserica Romană, din rațiuni și condiționări de ordin intern a renunțat, pe parcursul primului mileniu, să mai uziteze de o parte dintre ele, acestea devenind o specificitate denominativă de tip oriental greco-slav. Din vastul evantai al acestor apelative regăsim câteva în diplomele transilvane: Dimitrie/Dumitru (164), Mauriciu (32), Corneliu (3), Mercurius (2), Manuel (doi) dar discutabili (sub forma Manael și Manel), Agapit (1), Iachint (1) Nicon (posibil o unitate, Nican în document). Cel mai redutabil nume din categorie este Dumitru, care cu 164 de purtători în Transilvania face parte din categoria antroponimelor minore, dar semnificative pentru flancul onomasticii de tip oriental[266]. Numele apare deja în documentul Prepoziturii din Arad din 1177 (1202–1203), fiind apoi multiplicat în Registrul de la Oradea, unde are 10 recurențe (opt Demetrius și doi Deme). Antroponimul își susține ritmul astfel că, pentru perioada 1332–1337, regăsim 13 sacerdoți în posesia acestui apelativ. Mauriciu apare dintr-o dată în onomastica transilvană, în registrul penal elaborat de Capitlul din Oradea cu nouă unități, dar nu poate să mențină ritmul, în registrul de dijme din secolul al XIV-lea apărând o singură dată. Putem estima alogenitatea acestui antroponim care poate fi îmbrățișat de colonișți profesionali veniți din arealul italo-germanic. Argumentul este vizibil și de scalarea apelativului în repertoriul de nume, vădindu-se destul de multe rupturi. Cornelius este un nume interesant, precum o cometă puțin vizibilă ce nu mai apare în universul onomastic din voevodat după secolul al XIII-lea. Numele este întâlnit într-un inventar din 1169 al mănăstirii Sâniob din Bihor, în tripleta deloc maghiară Ieronim și Corneliu, fiii lui Paul. Registrul din Oradea îl menționează doar de două ori, ultima dată într-un document din 1237, când un monah Corneliu este implicat într-o dispută de natură juridică. Irepetabilitatea numelui nu ne permite să tragem o

266 Cultul sfântului Dumitru în regatul maghiar a fost și stimulat activ datorita propensiunii primului rege maghiar pentru acest personaj oriental. Regele maghiar Ștefan a obținut relicva craniului sfântului Dumitru și a fondat mănăstirea greacă de la Szávaszentdemeter (Sremske Mitrovica). Gábor Klaniczay, *Ordini religiosi e culti dei santi nella costruzione delle identità territoriali nell'Europa Centrale*, în *Vita religiosa e identità politica: universalità e particolarismi nell'Europa del tardo Medioev,* a cura di Sergio Gensini, Pacini Editore, 1998, p. 105.

concluzie coerentă, putând fi vorba atât de nume de import, cât și de nume din sinaxarul constantinopolitan. Manuel este un nume târziu reperat, la 1344 și 1372, fiind recenzați cei doi potențiali Manuel. Mercurius[267] care desemnează un „principe" transilvan și un episcop din secolul al XI-lea este un nume frecvent în Biserica Romană, dar și în cea constantinopolitană, specific ambianței instituționale cu caracter clerical. Iachint este formulat sub înscrisul Jacinctus și e consemnat în Registrul de la Oradea pentru anul 1213, în același document fiind pomenit și Nican în 1217. Agapit are o mențiune ca și cleric al catedralei din Alba-Iulia, în 1277.

Alte categorii sanctoriale sunt reperabile în lista hagionimelor din antroponimia transilvană. Operația de disjungere a numelor transilvane, raportate direct la sursa lor de origine în cazul unor antroponime ce vor fi enumerate mai jos, nu este facilă deoarece pentru unele dintre ele există mai multe surse ce se disting prin omonimie funcționale în același areal, în aceeași epocă, în zone diferite, în epoci diferite. De asemenea, există și suprapuneri de caracteristici instituționale cum ar fi aceea a episcopului–papă sau a episcopului–monah/eremit. În cazul multor apelative, cum sunt numele germane, este dificil de stabilit cât din greutatea impunerii antroponimului este relaționată cu sfântul respectiv sau funcționează ca o consecință a unei tradiții multiseculare a uzitării numelui compus, fără a avea vreo legătură implicită cu vreun personaj canonizat (cea mai evidentă piesă este Henric, dar discursul poate fi susținut și pentru Hermann, Herbert sau Otto). O distinctă și importantă categorie cu mențiuni moderate, dar semnificative, este aceea a sfinților episcopi. Aceștia sunt aparținători mai multor tipologii: cea dintâi tipologie se referă la episcopii cu acoperire universală recomandați devoțiunii credincioșilor din ambele biserici fiind activi în epoca paleocreștină sau timpuriu medievală; enumerăm așadar în respectiva tipologie pe Grigore (284)[268], Augustin (22)[269], Ambrozie (26)[270], Zaheu (șase)[271], Ilarie (patru)[272], Irineu (patru)[273], Ciprian (doi)[274], Anselm (unu)[275], Atanasie (unu)[276]. După cum se poate observa, antroponimul cu rezonanță în această serie este Grigore. Cu o minoră urmă de dubiu, noi așezăm acest nume în zona antroponimelor de factură orientală. O facem pe baza mențiunii unui Gregor din documentul din 1177 și a altor 11 în Registrul de la Oradea. Dubiul este născut de comparația cu antroponimia de la Roma unde, din pricina

267 Prefixul Mer sau Merc este întâlnit și în Registrul de la Oradea, dar nu îndrăznim să-l asociem numelui Mercurius.

268 Sfântul Grigore de Nazianz (330–390), dar și sfântul Grigore cel Mare (540–604), episcopul Romei.

269 Augustin (354–430 d.Chr.), supranumit și Doctor Gratiae, episcop de Hippona.

270 Episcop de Milano a trăit între 339/340–397 d.Chr.

271 Sfântul Zaheu, al patrulea episcop al Ierusalimului (secolul II).

272 Episcop de Poitiers și doctor al Bisericii Catolice, a murit în anul 367.

273 Irineu, episcop de Lyon între 189–202.

274 Ciprian (210–258), episcop martir de Cartagina.

275 Sfântul Anselm de Aosta, doctor al Bisericii Catolice, arhiepiscop de Canterbury din 1083, moare în 1109.

276 Episcop al Alexandriei din 328 până în 373.

tradiției pontificale, Grigore este un nume prezent în mod masiv (sunt 2.098 de persoane recenzate la Roma între secolele X–XII cu acest apelativ). Dar ne îndoim că toți acești Grigore prezenți în Transilvania ar fi de origine italiană. Oricum se pare că numele beneficiază de un transfer moderat și în zona onomasticii „catolice". În registrul de dijme din anii 1332–1337 consemnăm 28 de sacerdoți cu acest nume (să nu uităm de contribuția angevinilor atât la nivel de resurse de personal cât și onomastică, sfântul Grigore Armeanul fiind unul dintre cele mai semnificative lăcașuri de închinăciune din Napoli, cu acest hram din anul 1205). Distanța dintre Grigore și restul antroponimelor din acest calup de nume ne înfățișează, credem noi, situații de excepție onomastică în care e destul de greu să găsești constante. Numele episcopilor, astăzi unii dintre ei și doctori ai Bisericii, pot fi invocate prezumtiv de ambele rituri, dar se cunoaște faptul că în perioada medievală Augustin a fost un nume constant nevalorizat în ambianța greco-slavă, Ambrozie a fost destul de vag cultivat, Anselm total necunoscut, în timp ce antroponimele rămase și care în lista noastră beneficiază de cuantumuri infime sunt specifice Levantului, dar nu numai specifice, ci și solicitate onomastic. Niște nume ca Zaheu, Irineu, Atanasie, Ilarie și într-o oarecare măsură Ciprian (datorită accepțiunii geografice), nu fac decât să evidențieze încă odată, la nivelul rafinamentului și a acordurilor fine onomastice dintr-o societate, coprezența eclezială din Transilvania cu reflexul ei antroponimic. Numele Augustin și Ambrozie își datorează existența, în antroponimia locală transilvană, unei tensiuni onomastice cosmopolite ce încearcă să rupă monotonia și repetitivitatea, noi fiind înclinați să vedem în ele o prezență exotransilvană sau oricum nu una indigenizată. În cazul secvenței de antroponime cu coloratură constantinopolitană, ele își confirmă prezența în Transilvania mai degrabă prin mimetismul onomastic al credincioșilor frecventatori ai mediul monahal de rit grec. Cea de-a doua tipologie în cadrul categoriei episcopilor este rezervată papilor–episcopi ai Romei sau a patriarhilor de Constantinopol. Înlăuntrul acesteia îi enumerăm pe Clement (44)[277], Fabian (34)[278], Marcel (27)[279], Adrian (14)[280], Urban (14)[281], Sixt (9)[282], Gherman (3/5)[283], Leon (1)[284], Zosima (1)[285]. În această speță lucrurile sunt clare. Excepție făcând numele Gherman și Zosima, toți papii invocați prin persoanele recenzate în Transilvania sugerează că purtătorii memoriei lor ar fi într-o foarte mică măsură indigeni. Pentru cea de-a treia tipologie pe care o putem distinge, dedicată episcopilor locali cu devoțiune bine circumscrisă, discursul onomastic transilvan suferă o nuanțare pozitivă. Această nuanțare derivă din caracteristicile acestei tipologii cu ancorări topice evidente, circumstanță ce ne permite, uneori la prima și

277 Episcop al Romei între 90 și 99 d.Chr.
278 Episcop al Romei între 236 și 250 d.Chr.
279 Episcop al Romei între 308 și 309 d.Chr.
280 Adrian al III-lea, episcop al Romei între 884–885.
281 Sfântul papa Urban I, episcop al Romei între 222–230 d.Chr.
282 Episcop al Romei între 116 și 125 d.Chr.
283 Sfântul Gherman, patriarh de Constantinopol (634–732).
284 Episcop al Romei între 440 și 461 d.Chr.
285 Episcop al Romei între 417 și 418 d.Chr.

eventual a doua generație, să distingem originea geografică a purtătorului numelui; înscriem în această tipologie pe sfântul național maghiar, de origine galică, Martin (205), seria continuând cu Herbert (39)[286], Barnaba (31)[287], Briccius (26), Stanislau (14)[288], Gerard (10/12), Radulf/Rudolf (11)[289], Lambert (10)[290], Felician (9)[291], Rainier (8)[292], Sigfrid (8)[293], Ulrich (7)[294], Cezar (5)[295], Frederic (4)[296], Privat (2/4)[297], Saturninus (1)[298], Bestertius (1), Salvus (1)[299], Servatius (1)[300]. Și în această categorisire există un nume–ghid, Martin din Tours. Cu toate că era și este considerat drept patronul spiritual al națiunii maghiare, are un procentaj destul de redus în reprezentarea statistică a numelor recenzate în Transilvania. Folosirea acestui apelativ, atât singur, cât și uneori în cuplu cu Briccius, nu evidențiază un gust onomastic specific maghiar, ci relevă mai ales un traiect din vâna filonului francez pentru ansamblul de apelative transilvane. Spuneam de Martin că are o situație deloc privilegiată din perspectivă statistică. Dar dacă ne oprim asupra numelui Gerard avem imaginea deloc confortantă a ingratitudinii maghiarilor față de episcopul martir ce a dinamizat creștinarea capilară a triburilor maghiare din părțile de apus ale Transilvaniei. Parte a triadei Ștefan–Emeric–Gerard, canonizate cu asentimentul lui Grigore al VII-lea, numele lui Gerard este ignorat în Transilvania medievală. Explicațiile le-am mai sugerat de-a lungul acestei lucrări și se referă atât la abandonarea lui Gerard din triada canonizată, cândva în secolul al XII-lea (locul îi este luat de Ladislau), cât și la lipsa de apetență a ungurilor, până în secolul al XIII-lea și

286 Ne gândim mai degrabă că în Transilvania acest nume îl comemorează și invocă pe Herbert, episcop de Köln la începutul secolului XI, decât pe Herbert, arhiepiscop de Conza (Italia) în secolul XII.

287 Primul episcop de Milano, lapidat la Salamina în anul 61 d. Chr.

288 Sfântul Stanislau, patronul Poloniei, martirizat în secolul XI, canonizat de Inocențiu al IV-lea în 1253.

289 Sfântul Rudolf, episcop de Gubbio, participant la sinodul de la Lateran din 1059; un alt sfânt cu acest nume este considerat unul dintre întemeietorii ordinului camaldulez în secolul XI.

290 Sunt reperabili mai mulți sfinți cu acest antroponim: sfântul episcop și martir Lambert de Maastricht, mort în 705, sfântul Lambert de Saragosa, martirizat în secolul VIII, sfântul Lambert de Freising.

291 Episcop de Foligno, a trăit între 160–249 d. Chr.

292 Sunt cunoscuți mai mulți titulari ai acestui nume care au fost sanctificați: un camaldulez ajuns episcop de Cagli și apoi arhiepiscop de Split martirizat de croați în 1180, dar și un mendicant și eremit din secolul XII care mai târziu a fost ales patron al Pisei.

293 Sfântul episcop Siegfried de Vaxjo, de origine engleză l-a convertit la creștinism pe regele Olaf al suedezilor în jurul anilor 1025–1030.

294 Sfântul Ulrich, episcop de Augsburg, mort în 973.

295 Mai mulți sfinți sunt pomeniți cu acest nume: Cezar unul din cei 72 discipoli ai lui Christos, apoi episcop la Dyrachium, un altul e fiul lui Grigore de Nazianz, un altul Cezar, episcop de Arles în secolul VI.

296 Sunt pomeniți pentru începutul celui de-al doilea mileniu creștin doi sfinți episcopi cu acest nume: Frederic, episcop de Utrecht în secolul IX și Frederic, episcop de Liège în secolul XII.

297 Este unul dintre vestiții episcopi din Galia, martirizat în 255 sau 260.

298 Sfântul episcop și martir Saturnin de Toulouse martirizat în a doua jumătate a secolului III.

299 Sfântul Salvus, episcop de Amiens, în secolul VI.

300 Sfântul Servațiu, episcop de Tongres, pe teritoriul actual al Belgiei, de origine armeană, moare în anul 384.

începutul secolului al XIV-lea, pentru numele creștine. După canonizarea lui Gerard, la sfârșitul secolului al XI-lea nu a urmat, așa cum era firesc, un efluviu de nominalizări cu reprezentări în listele de nume din secolul al XII-lea. În schimb, după cum am remarcat, cu excepția numelor etnice, ciudate și greu de pronunțat și redat în scris, singurele nume creștine din înscrisuri sunt cele tipic creștin orientale. Ar mai fi de precizat că în cazul apelativelor cu puține repetiții se poate deduce fără dubiu originea etnică, ba chiar uneori și zona de proveniență. O considerație aparte se poate face cu referire la numele Barnaba. Este specific zonei milaneze cu extensiuni spre nordul Italiei. Posesorii antroponimului au, credem noi, ceva de împărtășit cu această zonă din punctul de vedere al originii sau educației.

O a doua categorie este aceea a sfinților monahi sau fondatori de ordine religioase. Lista debutează, așa cum era firesc, cu Benedict (232) și continuă cu Gall (40)[301], Hermann (31)[302], Otto (9)[303], Gerlach (6)[304], Othmar (de Sankt Gall) (4)[305], Maur (3)[306], Bernard (2)[307], Macarie (2)[308], Robert (2)[309], Guendolin (1)[310], Günter (1)[311], Florentius (1)[312], Tristan (1)[313]. O perspectivă asupra acestei categorii ne relevă că în afara numelui Benedict, barometrul cu validitate continentală al răspândirii monahismului de tip benedictin nereformat sau reformat în arealul medieval transilvan restul numelor sunt circumscrise unor zone ce satelizau mănăstirile ce i-au generat ca personalități pe titularii acestor antroponime. Singurele care se sustrag acestei aprecieri ar fi Hermann și Otto (Oddo), nume mult prea comune pentru a putea fi legate de vreo regiune determinată. Revenind la Benedict, trebuie să-i deplângem procentajul, întrucât lipsa lui de reprezentativitate, cu un cuantum de doar circa 10% din valoarea statistică a lui Ioan, ridică serioase probleme privind comunicarea monahilor benedictini cu teritoriul, fiind vorba, opinăm noi,

301 Sfântul Gall, discipolul lui Colomban, monah irlandez, fondatorul în anul 635 a mănăstirii Sankt Gall.

302 Calendarele Bisericii Romane pomenesc doi sfinți cu acest nume; sfântul Hermann Iosif de Köln, premostratens care a trăit între 1150/1160–1241/1252 și fericitul Hermann, monah la Reichenau (1013–1054).

303 Dincolo de numele dinastic imperial german este numele sfântului Oddon (879–942), abate de Cluny.

304 Sfântul eremit Gerlach de Valkenburg, născut în apropiere de Maastricht a murit în 1166.

305 Abate de Sankt Gall, a trăit între 689–759.

306 Ucenicul predilect al sfântului Benedict, mort în 584.

307 Sfântul Bernard de Clairvaux (1090–1153).

308 Nume specific bisericilor orientale celebrează memoria sfântului Macarie Alexandrinul, a starețului Macarie Egipteanul (sec. V), un episcop al Ierusalimului între 313–334.

309 Referințele cele mai aplicate pentru epoca la care ne referim sunt sfântul Robert de Molesme, fondator cistercian (1029–1111) și Robert d'Arbrisel, fondatorul ordinului de Fontevrault, mort în 1171.

310 Eremit din zona Trierului, în Austrasia, potrivit Martirologiului roman.

311 Sfântul Gunter este un eremit care s-a nevoit în pădurile Boemiei.

312 Sfântul Florențiu, eremit, frate al sfântului Florian care a fost martirizat în 304. Se crede că a trăit 123, retras în zona Poitiers.

313 Abate din Bretagne. A viețuit în secolul VII.

de ceva similar cu cazul lui Gerard (respectând proporțiile), adică lipsa de apetență a transilvănenilor pentru acest nume creștin ilustru și slaba reprezentare a monahismului occidental (limitat la câteva persoane pe abație). Să adăugăm că onomastica romană îl consacră pe Benedict drept al treilea nume în ierarhia apelativelor folosite între secolele X–XII cu 2.825 de unități[314]. Aceeași opinie poate fi validată și în cazul celor două nume Robert și Bernard, cu o înaltă frecvență în spațiul francez, stimulate în ambianță cisterciană datorită celor doi fondatori canonizați, Robet de Molesme și Bernard de Clairvaux. Lipsa lor de reflectare prezumă că nu au existat contacte prea strânse între comunitățile de cistercieni de la Igriș și Cârța cu eventualii credincioși locali. Mai apoi este cunoscut faptul că zonele în care s-au stabilit cistercienii erau românești (o chestiune care dă mari bătăi de cap istoriografiei maghiare), mărturisite și documentar ca atare, cu o onomastică consolidată, în care cu greu ar fi putut pătrunde nume atât de atipice.

O a treia categorie îi regrupează pe sfinții martiri și îi putem enumera pe Laurențiu (340)[315], Valentin (75)[316], Alexandru (59)[317], Desiderius (46)[318], sfinții doctori Cosma (44) și Damian (11), Kilian (17)[319], Vincențiu (15)[320], Tiburțiu (14)[321], Valter (14)[322], Rufin (13)[323], Roman (10/13)[324], Sanctus (10)[325], sfântul Achilleus (9)[326] Hippolit (7)[327], Vi-

314 Giulio Savio, *op.cit.*, vol. V, p. 375.

315 Sfântul Laurențiu este un celebru martir. Arhidiacon la Roma, era de origine hispanică și a fost martirizat în timpul lui Valerian, în anul 258.

316 Episcop de Terni (Italia), datele despre el sunt incerte și neconcordante fiind menționat în anul 197 ca episcop, dar martirizat la Roma la 14 februarie 273.

317 Prin figura sfântului Alexandru, Biserica Romană, în Evul Mediu, celebra un cappadocian misionar în Alpii tirolezi. A fost martirizat în anul 397.

318 Este un nume comun mai multor martiri episcopi din spațiul francez: Desiderius episcop de Langres, decapitat de vandali în a doua jumătate a secolului IV, Desiderius de Vienne, martirizat în 607/611, Desiderius episcop de Cahors, mort la 655.

319 Sfântul Kilian/Kylian, de origine irlandeză, episcop itinerant în zona Germaniei este considerat apostolul Franconiei. Moare ucis la 8 iulie 689.

320 Sfântul Vincențiu, diacon la Saragosa, martirizat la sfârșitul secolului III sau începutul secolului IV.

321 Biserica comemorează doi sfinți martiri cu acest nume. Un Tiburțiu împreună cu Valerian și Maxim a fost martirizat în 14 aprilie 229, un altul este menționat de papa Damasus.

322 Este numele mai multor sfinți dintre care un sfânt Valter, preot martirizat în Frisia, dar și a unui canonic regular din secolul XII.

323 Sunt documentați atât un Rufin, martirizat în timpul lui Dioclețian, dar mai plauzibil numele pare a fi radiat de la Rufin, episcopul de Assisi, martirizat la începutul secolului V.

324 Este un sfânt roman printre cei șapte militari martiri din Samosata, este apoi sfântul Roman Melodul, dar este și numele gardianului sfântului Laurențiu care convertindu-se a fost decapitat la 9 august 258.

325 Sfântul Sanctus corespunde unui diacon cu acest nume martirizat la Lyon în secolul II d.Chr. Remarcăm existența mai multor figuri masculine și feminine de pe teritoriul Spaniei, titulari ai numelui Sancho sau Sanchia.

326 Oștean martirizat la Roma împreună cu Nereo în anul 304.

327 Preot riguros, Hippolit a fost ales „antipapă” într-un context dificil pentru comunitatea creștină din Roma, dar apoi deportat de împărat la o mină în

talis (6)[328], Gervasiu (6)[329], Hector (5)[330], Venceslau (5),[331] Smaragdus (3)[332], Anastasie (1),[333] Gereon (1)[334], Gerold (1)[335]. În cazul apelativelor de martiri discursul se complică întrucât ne confruntăm cu o stratigrafie care acumulează memoria martirilor protocreștini, a celor osanați de ambele biserici, a martirilor locali din diferite spații, cu diferite vocații, de la religioasă la politică, a martirilor recenți cu coloratură etnică pregnantă sau propagandistic-hierocratică. Surprinzătoare și aparent inexplicabilă este poziționarea lui Laurențiu în fruntea listei. Cu 340 de recurențe, Laurențiu este mult înaintea lui Benedict, acesta din urmă susținut de întreaga infrastructură benedictină. Deși Laurențiu este un martir profund legat de difuzarea și întărirea creștinismului la Roma, fiindu-i dedicată și o bazilică care în Evul Mediu făcea parte din parcursul pelerinajelor din Cetatea Eternă, totuși numele său nu se bucura de o așa mare considerație. Timp de trei secole (X–XII) sunt înregistrate, la Roma, doar 144 de persoane purtătoare ale acestui ilustru nume, mai puțin de jumătate din cele înregistrate în Transilvania. Laurențiu în schimb are statutul de sfânt bine primit în biserica de rit grec și probabil din combinația de observanți ai celor două rituri se ajunge la un rezultat așa de reprezentativ. Există posibilitatea ca și în aceste cazuri să evidențiem extracții teritoriale foarte bine precizate ce dovedesc afluxul de străini în Transilvania, în contextul unei populații instituționale maghiare destul de nesemnificative. Îi putem invoca pe Gervasiu, pe Valentin și pe Tiburțiu ce sugerează origini italiene foarte precise (Milano și Roma), pe Kilian sau pe Gereon (Germania) și pe Venceslav (Boemia) etc.

O a patra categorie este cea sfinților mendicanți Francisc (18), Alexie (8)[336], Raimond (1) [337]. Dintre mendicanții cu faimă desigur îl enumerăm și pe Dominic, dar acest nume aparține teoforicelor. Surprinzătoare și deloc motivantă este poziționarea modestă a lui Francisc în galeria numelor de sfinți. Ca și în cazul lui Benedict (mult mai bine plasat însă), se pare că acest nume nu și-a putut face loc în cultura onomastică locală, deja formată, cu valorile ei bine ponderate. Impactul numelui „Sărăcuțului" nu a fost deloc puternic, denotând însă și potențialul minor al franciscanilor de a colabora onomastic cu populația circumstantă.

Sardinia, unde a murit ca martir în 235.

328 Sfântul Vitalis sau Vitalie este tatăl sfinților Gervasiu și Protasiu.

329 Sfânt milanez se credea că a fost martirizat în timpul lui Nero, dar mai plauzibil este că a fost ucis în timpul persecuțiilor lui Decius, Valerian sau Dioclețian.

330 Sfântul Hector, martir în Grecia în timpul lui Dioclețian.

331 Sfântul Venceslav, patronul Boemiei (907–929/935).

332 Sfântul Smaragdus a fost martirizat la Sebaste, în anul 320.

333 Apocrisiar al Bisericii din Roma, camarad al sfântului Maxim Confesorul.

334 Sunt comemorați sfântul Gereon și însoțitorii, martiri în zona Kölnului la începutul secolului IV.

335 Sfântul Gerold de Köln celebrat în Germania și la Cremona a fost un pelerin german ucis la Cremona în 1251.

336 Sfânt mendicant originar din Roma care a trăit în secolul V d.Chr.

337 Mai mulți sfinți din ordinul mercedarilor, activi la începutul secolului al XIII-lea, au fost canonizați: sfântul Raimond de Blanes, fericitul Raimond de Moncada, fericitul Raimond de Cardona. Este menționat și un sfânt episcop Raimond în Aragon, mort în 1126.

Când vorbim de cultura onomastică avem în vedere profilul citadin al Transilvaniei, cu majoritatea covârșitoare de nuanță germanică. Aici, în acest mediu urban, neromânesc, nemaghiar și covârșitor german nu și-a putut face loc numele lui Francisc.

O ultimă categorie îi recenzează pe sfinții fondatori de structuri politice medievale și alte figuri de conducători de astfel de întocmiri instituționale: Ladislau (994), Henric (82)[338], Wilhelm/Guillaume (15/16)[339], Vladimir de Kiev (9), Sigismund (2)[340], Richard (1)[341]. Cele patru antroponime din urmă pot fi considerate, datorită numărului redus, în aceeași gamă de produse onomastice marginale, probabil nelocale, ilustrând persoane care în Transilvania și-au căutat fie ei, fie părinții lor (uneori putem merge poate până la a treia generație) un destin mai bun. Numele Henric pentru ambianța culturală germană are o rezonanță ce depășește stricta zonă a unui antroponim dinastic. Explicații referitoare la clișeul onomastic funcțional în cazul acestui nume le-am oferit într-un alt capitol al cercetării noastre. Cel mai semnificativ apelativ și ca număr și ca poziționare în ierarhia numelor determinate prin despuierea surselor, aparținător categoriei sfinților dinastici, este Ladislau. Fiul lui Bela I și al unei principese poloneze, viitorul sfânt Ladislau s-a născut în 1031/1046, pe teritoriul Poloniei, devenind rege al maghiarilor după moartea fratelui său, în 1075/1077. A domnit până în 1095, când, în contextul pregătirii pentru prima cruciadă, a murit. A fost canonizat la 27 iunie 1192, într-un moment în care presiunea hierocratică asupra regatului patrimonial maghiar era accentuată. Este modelul de sfânt dinastic cu anvergură locală, circumscrisă la regatul maghiar, pe care Roma a vrut să-l ofere ca exemplaritate unei comunități nedizlocate încă din ancorajul șamanic și magic tipic popoarelor migratoare. Hagiografia îl prezintă, în mod idealizat, drept un monarh profund creștin, determinat să-și moduleze comunitatea de supuși în așa fel încât legislația să răspundă integral comandamentelor religioase, bun observant al preceptelor evanghelice, drept, imparțial, intransigent, chiar postitor. Numele său fiind de origine poloneză nu era congruent cu tradiția maghiară, dar acest lucru nu a avut importanță pentru miniștrii ritului latin care au început să-l promoveze activ atât onomastic, cât și iconografic (o aberație este interpretarea etimologică fantezistă a numelui Ladislaus în secolele XIV–XV: *laus divinitus data populo*). Se vădește o tensiune de a impune rapid acest nume dinastic întrucât în Registrul de la Oradea sunt detectabile cinci unități, dar totuși antroponimul nu reușește să-și facă loc pe o piață ocupată de alte antroponime creștine și necreștine. Până la sfârșitul secolului al XIII-lea de-abia se mai adaugă 39 de unități. Însă de

338 Împăratul german Henric al II-lea zis și Șchiopul, mort în 1024.

339 Sfântul Guillaume, duce de Aquitania, mort în 1137 la Santiago de Compostela.

340 Sfântul Sigismund, regele burgunzilor, este considerat primul „suveran" barbar de pe teritoriul Franței convertit la creștinism după anul 501. Corpul lui a fost dus la Praga.

341 Este comemorat prin această figură de sfânt „regele" pelerin englez Richard care a murit în 722, în drum spre Roma. Este înmormântat la Lucca în bazilica San Frediano.

la începutul secolului al XIV-lea acest nume începe un marș triumfal către vârful clasamentului. Semnificativ, registrul de dijme din anii 1332–1337 contabilizează 27 de unități, o cifră ce reprezintă mai mult de jumătate din totalul celor recenzate în secolul al XIII-lea. Rațiunea acestor diferențe între cuantumurile numelui Ladislau din cele două secole constă în indisciplina ecleziastică ce a caracterizat comunitatea maghiară din Transilvania și radicalizarea discursului social disciplinar odată cu venirea noii dinastii italiene pe tronul maghiar. Edith Madas a subliniat, de altfel, că sfântul Ladislau face primele brețe în literatura omiletică de-abia la sfârșitul secolului al XIII-lea[342]. Iar legătura între omiletică și onomastică e intrinsecă pentru epoca medievală. De adăugat că sfântul Ladislau devine, din întreaga galerie a sfinților proclamați în epoca arpadiană, preferatul angevinilor, mărturii vii ale acestei preferințe fiind glisarea onomasticii și iconografiei vladislaviene către regatul de Napoli. O corecție de ordin diplomatic și paleografic trebuie precizată. Nu întotdeauna documentele au înregistrat probabil cu acuratețe numele și, având ca reper o formă canonizată, orice Vladislav a fost corupt grafic în Ladislau.

Este salutară și prezența în antroponimia transilvană, chiar dacă frizează exotismul, a numelor celor trei magi Balthazar (1)[343], Gaspar (3)[344] și Melchior (2)[345]. Avem chiar un discurs onomastic coerent, în interiorul unei familii, parțial pe această temă: Mihail zis și Theke de Cubleș, documentat la 25 august 1595, are trei băieți Gaspar, Melchior, respectiv Ștefan[346]. Plasarea lor cronologică în partea târzie a secolului al XIV-lea ne îndeamnă să credem că la mijloc sunt doar niște speculații onomastice de natură cosmopolită.

342 Edit Madas, *San Ladislao nei sermoni medievali in Ungheria*, în „Rivista di Studi Ungheresi”, nr. 9, 2010, p. 179.

343 Pomenit la 27 iunie 1366.

344 Personaje menționate la 21 septembrie 1339, 14 ianuarie 1374 și 25 august 1595.

345 Consemnat la 30 ianuarie 1367 și 25 august 1595.

346 *DRH*, seria D, vol. I, pp. 151–152.

Antroponimia feminină transilvană în secolele XIII–XIV

Numele feminine, în general, au fost cele mai văduvite de o prezență masivă și repetitivă în izvoarele diplomatice. Reflectând o anume situație validă mai peste tot în Europa de cultură latină, femeile au pătruns rar în actele cu caracter juridic, consecință a concepției juridice ce statua poziționarea femeii în comunitate. Desigur, în Transilvania, în mod natural, direct proporțional cu cantitatea de documente evoluează și numărul mențiunilor de nume feminine. Pentru secolul al XIII-lea, primul interval secular în care apar menționate femei în documentele cercetate, din totalul de 88 de mențiuni, 63 sunt cuantificate până în anul 1235 inclusiv, pentru restul secolului al XIII-lea existând doar 25 de mențiuni ale unor antroponime feminine, dintre care 21 sunt după 1270.

Pentru întregul secol al XIII-lea au fost înregistrate un număr de 52 de nume feminine diferite, provenite din cele 88 de poziții amintite, fiind vorba de 80 de persoane de sex feminin. Dintre aceste 80 de persoane, 78 erau adulte (în unele cazuri se poate deduce, iar în altele este intuibil) și doar două prezumtiv minore, dintre care una cu certitudine. O proporție apropiată celei în cazul persoanelor adulte – minore se păstrează și în ce privește apartenența lor la mediul laic sau la cel ecleziastic, aceasta fiind de 79 la 1. La momentul menționării în documente, 78 dintre femei erau în viață și 2 decedate, una dintre cele decedate fiind o persoană ce aparține clerului, Elisabeta.

Statutul juridic al femeilor transilvănene nu este foarte variat. Sunt cuantificate 21 de persoane de sex feminin de origine nobilă (26%), 16 de origine nenobilă (20%), dintre care două de condiție liberă, 11 slujitoare eliberate și trei slujitoare răscumpărate, 28 de slujitoare/serve (35%) și altele 15 (19%) despre care nu avem niciun reper profesional sau de condiție juridică. Este dificil de determinat care dintre aceste persoane erau singure sau nemăritate. Doar în circa 13 cazuri aflăm că femeia respectivă era măritată sau văduvă, de cele mai multe ori acestea fiind nobile. Din cele 80 de persoane de gen feminin menționate, 39 apar doar cu un singur antroponim, cu acel *nomen proprium*, 40 au avut pe lângă numele propriu și un nume complementar și numai o singură persoană purta un nume dublu.

Jumătate dintre femeile avute în vedere sunt amintite în documente sub forma: *nomen proprium* plus o desemnare complementară. Desemnările complementare constau într-o referire fie

la o legătură de familie, fie la statut social, meserie sau loc. În unele cazuri, pot să apară două sau trei tipuri de desemnări alături de numele propriu. Centralizând aceste informații, am constatat că în cele mai multe cazuri (13) relația de familie era de genul: „soția lui". În trei cazuri este de tipul „fiica lui" și numai într-un singur caz avem formula „sora lui".

Doar într-o singură situație am întâlnit o referire la familie mai complexă decât în celelalte cazuri. Este vorba de *„... Benedicta, soția lui Herczeg din neamul Borsa"*, o femeie nobilă.

În cadrul formulei de denominație, referința cea mai des întâlnită este relativă la statutul social și/sau ocupație. Desemnări complementare de acest tip întâlnim atât la femeile nenobile, cât și la cele nobile, însă într-un număr mai mare la cele din prima categorie. Cele două referințe la statut social și/sau ocupație întâlnite sunt: „slujnică/slugă – ancilla" pentru femeile de condiție servilă, și „doamnă – domina sau nobilă doamnă" pentru femeile de condiție superioară. Sunt mai multe persoane în cazul cărora nu există nici un fel de informație, iar cu privire la puținele femei cărora le este specificată localitatea de origine sau de domiciliu, apare înaintea numelui termenul de „consăteancă" a persoanei care a inițiat litigiul descris în act.

Marea majoritate a numelor au fost purtate doar de câte o singură persoană, alte nume creștine folosite de mai multe femei fiind: Rosa (2), Benedicta (două), Maria (2), Magdalena (celălalt nume pentru Magdalena, dar valabil și pentru Maria, este însă sub forma numelui dublu de Maria Magdalena). Dintre numele necreștine doar Deraga/Daraga și Scepa au fost purtate de câte două persoane, toate cele patru femei fiind de condiție servilă, una fiind eliberată.

Majoritatea covârșitoare a femeilor nobile poartă nume creștine. În schimb, numele necreștine sunt purtate de persoanele cu statut social nenobil, dependente sau libere.

În secolul al XIV-lea situația se schimbă ușor, în sens numeric. Statistic, documentele menționează persoane de sex feminin de 513 ori, între acestea fiind individualizate 406 persoane diferite. Dintre cele 406 femei, 65 (16%) au fost menționate de mai multe ori, iar 341 (84%) doar o singură dată. Cel mai des amintite au fost femeile nobile.

Cele aproximativ 406 persoane identificate în documentele oficiale ale secolului al XIV-lea transilvan au purtat 54 de antroponime diferite[347]: Agatha (6), Agnes (2), Agneta / Agnata (6), Amfolys (1), Anastasia (2), Anna / Ana / Annus / Anich / Anych / Annych / Anch (41), Bagow (1), Bagych (1), Barbara (cinci), Borbala (1), Bung (1), Cartanea (1), Casta (1), Catherina / Chata / Kata / Katus / Kathlyn / Katlyn etc. (54), Christina (1), Chycha (1), Chyhurk (1), Clara (42), Colys (1), Doroteea / Dorothea (7), Drossa (1), Elisabeth / Elizabeth / Elisabet / Elis / Elys (75), Eufemia (1), Eufrosina (1), Fernia (1), Gerus (2), Greeth (1), Helena / Elena / Ilunch / Ilona (54), Iolent (1), Isolda (1), Iustina (1), Kacho (1), Kalis (1), Kunech / Kwnech (2), Lea (1), Len / Lien / Lyen (2), Lili (1), Lucia (1),

347 11 antroponime feminine sunt comune secolelor al XIII-lea și al XIV-lea.

Magdalena (3), Magych (1), Margaretha / Margarethe (54), Martha (1), Mwch (1), Noel (1), Ossana (4), Panga (1) Phynta (1), Rusynth (1), Scolastica (1), Seba (2), Sebe (cinci), Senyd (1), Ursula / Vrsula (4), Zemteu (1).

Din perspectiva statutului juridic și social, situația este mult mai limpede în secolul al XIV-lea decât în precedentul. Posibilele limpeziri de natură juridică și cutumele angevine (chestiune de aprofundat), au determinat ca 91% (368) din populația feminină reprezentată în documentele transilvane să fie de extracție nobilă. Femeile nenobile, de condiție juridică liberă reprezintă 4,5% din totalul femeilor documentate, în cuantum de 19 persoane, dintre care 10 de condiție urbană (2,5%) și nouă foste serve (2%) eliberate din servitute. Doar două sunt femeile de condiție juridică neliberă prinse în pana scribilor, reprezentând un procent de 0,5%. În sfârșit, pentru 17 femei (4%) nu avem niciun reper privind condiția sau extracția socială.

Dintre cele 54 de antroponime și variante ale lor, cinci sunt cele mai importante datorită numărului mare de purtătoare. Acestea se prezintă după cum urmează: *Elisabeta* (cu variantele: Elisabetha, Elisabeth, Elisabet, Elizabeth, Elizabet, Elyzabeth, Elyzabet) împreună cu *Elis* (Elys) (75); *Margareta* (Margaretha, Margarethe) plus *Greeth*, *Magych* și posibil *Martha* (57); *Caterina* (cu formele: Katherina, Catherina, Caterina, Chatarina, Katha, Chata, Kata, Katus) împreună cu *Kathlyn* (Katlyn) (54); *Elena* (Helena, Ilunch, Ilona) (54); *Ana* (Anna, Annus) împreună cu *Anich* (Anych, Annych, Anch) (41).

Cele cinci antroponime împreună cu formele sau derivatele lor au fost utilizate de 70% din totalul de 406 femei. Restul de 30% dintre femei au purtat celelalte antroponime, majoritatea apărând în documente doar o singură dată. În ceea ce privește antroponimul cel mai des folosit, Elisabeta[348], precum și cel de pe poziția a doua, Margareta, situația nu este diferită față de secolul al XIII-lea, când aceleași prenume s-au bucurat de cea mai largă popularitate.

Dacă se privește, doar superficial, această listă scurtă de nume, se detașează rapid procesul de concentrare onomastică, poate mai radical decât în cazul numelor masculine. Însă, trebuie spus că antroponimele în cauză sunt specifice pentru întreaga Europă, să o definim Occidentală și Meridională, și nu există niciun nume tipic maghiar între primele cinci. Ba mai

348 Recenta istoriografie maghiară nu renunță la ideea că difuziunea numelor Elisabeta și Margareta se datorează exemplelor dinastice arpadiene care ar fi augmentat presiunea redistribuirii acestui nume în regatul maghiar și Transilvania, negând indirect tezele lui Mitterauer privind filiația numelor Elisabeta, mama Înaintemergătorului și Margareta, sfânta Marina din imperiul constantinopolitan. Problema este că în această categorie ar intra și Maria a cărei reprezentare onomastică în Transilvania secolelor XI–XIV este cvasinulă. Afirmă Klaniczay: „*Uno degli aspetti più interessanti della Legenda Maior di Santo Stefano è la devozione per la Vergine Maria, sotto la protezione della quale pose l'intero suo regno; questa dedicazione ebbe un esito duraturo nella concezione moderna dell'Ungheria come regnum Marianum. Inoltre la speciale attenzione attribuita alla Vergine in quell'epoca anteriore di qualche decennio allo sbocciare del suo culto in Occidente, mostra l'influenza spirituale di Bisanzio, molto viva in Ungheria fino al XIII secolo*". Gábor Klaniczay, *op.cit.*, p. 89.

mult, niciunul dintre aceste antroponime nu are calitatea de a fi specific Europei latine, ci mai degrabă sunt comune lumii ce gravitează cultural în jurul Constantinopolului și a Romei, cu prevalența celui dintâi oraș simbolic. Dacă adăugăm că numele Elena este aproape absent în zona antroponimiei din cultura latină medievală, iar aici destul de prezent, putem deduce, fără foarte multe speculații, cantitatea de cultură onomastică de sorginte greacă sau slavo-„bizantină” care nutrește bagajul de nume din Transilvania (atât de bine asimilate, încât au fost diminutivate).

„Nume de familie" și sobriquet-uri în antroponimia transilvană (secolele XI–XIV)

Tema numelor de familie/patronime și matronime ce marchează destul de coerent antroponimia din *Christianitas* este, potrivit cercetărilor noastre, puțin prezentă în spațiul transilvan, marginală și deloc stimulativă, comparativ cu evoluțiile occidentale. Explicațiile sunt mai multe, dintre care se desprind cele mai plauzibile: densitatea locuirii în Transilvania și distanțele dintre diferitele localități, precum și dezvoltarea destul de schematică a habitatului urban, între secolele X–XIV, determină ca persoanele să fie reperabile de cele mai multe ori în baza numelui unic. Lipsa unei puternice concentrări onomastice, specifică Transilvaniei, comparativ cu regatul englez, francez sau diferitele republici marinare din Italia nu solicită o atenție prea mare pentru al doilea nume, iar acesta întârzie să apară din lipsă de necesitate. Mai există un argument nu foarte des rostit, care la rându-i condiționează apariția celui de-al doilea nume. Lipsa practicilor fiscale și a înregistrărilor de impozite percepute și datorate de indivizi puterilor publice nu încurajează o denominare suplimentară a indivizilor care, din diferite rațiuni, sunt omonimi într-o circumscripție teritorială dată, fie ea urbană sau eclezială.

Constatăm în antroponomastica transilvană o referință denominativă suplimentară, însă aceasta nu are decât rareori sens social (urban) sau fiscal și are mai mult finalități tribale sau de evidențiere a comuniunii sanguine. Se vădește, așadar, la scară documentară, un nivel de sociabilitate relativ conservator, parțial închistat, al unor structurări puțin comunicative cu exteriorul (salvate în transferul cultural către exterior de numărul mare de coloniști sau emigranți profesioniști). Dacă vom arunca o privire pe repertoriul de nume sau pe statisticile întocmite pentru această categorie de antroponime se va observa că numele dublu, sau o părere a acestuia, este specific doar mediului urban și categoriei nobiliare. Iar în mediul urban îl reperăm în secolul al XIV-lea: Petrus Bekta, Jacobus Blkyscher, Sebastianus Chompo, Lenen Cles, Clesel Clugel, Andreas Francz, Johannes Frankensteyn, Otto Gilnicher, Heydenricus Hammann, Kwncz Jaz, Johannes Meyerlyn de Cionno, Stephanus Nonnencleppil, Johannes Popparth, Michaelis Regis, Johannes Schebiniczczer, Laurencius Seidlini, Johannes Sulczener, Petrus Vita, Nicolaus Wechel, Petrus Wydmann. Repertorizarea selectivă de aici am făcut-o pe litere ghid. Este însă limpede că numele dublu apare, ca semn de

considerație și reperare socială, în cea mai dinamică comunitate din Transilvania din punctul de vedere al habitatului și îndeletnicirilor economice. Faptul că sunt saxoni nu mai miră pe nimeni, lor datorându-li-se emergența urbanității transilvane. Folosirea numelui dublu și moștenirea patronimului, în sensul acesta social-fiscal cu valențe antroponimice, este testimoniată de câteva nume: Henczmannus Schebneczer, Johannes Scheiniczczer, Hannus Schebniczczer, Johannes Schebnizer, Nicolaus Seidlin, Laurencius Seidlini, Georgius Seydlini. Nobilimea transilvană, atât cât a putut fi recenzată, în posesia unei sugestii de al doilea nume, se vădește destul de conservatoare nepreferând modernizarea patronimului. Majoritatea referințelor pentru cel de-al doilea nume sunt din secolul al XIII-lea, expresie a acelei societăți consanguine care încă se reproduce în proporție ridicată în interiorul tribului. Pentru secolul al XIV-lea avem mai puține referințe, indicativ pentru strădania Bisericii Romane de a nu mai proteja sau promova consanguinitatea. În cazul elitei tribale statornicite și pe care prin convenție, în cazul maghiar, o definim nobilime, referința antroponimică în a doua poziție este de tipul „de genere" (din neamul, din spița, din familia, traducerile depinzând de sensibilitatea socială și instituțională a traducătorilor). Avem câteva mari (în sensul ramificațiilor de tip genealogic) familii și se pare că doar în cazul unor colateralități atât de ample s-a instituit dorința de a semnifica individul prin cel de-al doilea nume. Așadar avem, selectiv, neamuri de tipul Aba, Akus, Becha, Bechgegor, Bew, Borchovi, Borsa, Catapan, Chak/Csak, Chanad, Churnug, Deers, Drud, Guthkeled, Huntpazman, Kata, Koplen, Kuplon, Kuthkeled, Miscoc, Pok, Smaragdus, Toma, Tomoy, Zachu. Marea majoritate a acestor patronime sunt desigur, fără umbră de dubiu, maghiare. Dar surprinzătoare, în raport cu gustul comun și nu cu rezultatele cercetării de față, sunt neamurile Catapan și Smaragdus (posibil și Toma) care au o ascendență etimologică greacă și, în pofida bunăvoinței onomastice de care am putea să ne prevalăm, nu sunt sub nicio formă maghiare. Așadar, nivelul elitei maghiare de tip tardiv tribal și protonobiliar face loc și altor tipuri de nuclee familiale care probabil s-au adaptat, dar nu au rezistat foarte mult acestui tip de organizare. Remarcăm și numele feminine Agneta și Clara de genere Kuthkeled.

Deși au fost contabilizate puține recurențe, totuși întâlnim specificat cel de-al doilea nume și în cazul unui meliorat rural: Johannes Hoybit, Clos Mergeman, Heyczmannus Ouenberger, Nykolaus Schakensmith, Nycolaus Scharfenberg, Mathias Schyndebok, Nycolaus Schrutil, Cristel Stolczenberger, Nycolaus Streling, Nycolaus Witche. Se vădește că influența habitatului urban de tip germanic a coborât în zonele periurbane sau în hinterlandul orașelor unde numele a primit cel de-al doilea termen. Putem și observa motivul. Omonimiile din lista dată, ce privilegiază antroponimul Nicolae, dar și hipocoristicile sunt lămuritoare.

Câteva unități de nume dublu ne permit observarea diseminării acestui mod de a apela individul și în mediul clerical. Dacă în secolul al XIII-lea întâlnim un Laurencius de genere Becha, în

secolul al XIV-lea observăm tranziția către structura modernă în care formularea genitivală a patronimului alternează cu debarasarea de aceasta: Ladislaus Abrahe, Ladislaus Andree, Ladislaus Benedicti, Gregorius Blasii, Paulus Deway, Franciscus Johannis, Gregorius Johannis, Michaelis Martini, Ladislaus Pauli, Michaelis Pauli, Nicolaus Pek, Johannes Pelvos, Ladislaus Petri, Iuncta Radicophanus, Johannes Ragdan, Michaelis Ramaz, Michaelis Thomae, Joannes Zudar.

Perspectiva statistică nu privilegiază acest aspect al binominalismului în Transilvania. Din cele 20.752 de nume recenzate, doar 263 au nume în a doua poziție, ceea ce înseamnă un sărăcăcios procent de 1,26%. 128 de unități duble sunt plasate în secolul al XIII-lea (0,61%) și alte 135 în secolul al XIV-lea (0,64%).

În ceea ce privește porecla sau *sobriquet*-ul, o modalitate suplimentară pentru a cuantifica și identifica individul în interiorul unei comunități, trebuie să spunem că nu există o regulă sau ne declinăm noi competența de a identifica o regulă prin care am putea decela constantele asignării acestuia. Se poate însă spune că *sobriquet*-ul este o valoare adăugată numelui unic, nu neapărat cu efect depreciativ, și nu este impus cu necesitate în direcția identificării neechivoce, la baza procesului de completare a numelui stând și ale valori care țin de afecte, de poziționare socială, de competențe profesionale sau de orice alte particularități care înainte ocupau de-a dreptul poziția numelui unic. Despuierea în vederea înserierii statistice a acestor porecle a scos la iveală un număr de 1049 de unități, practic un cuantum de 5.05% din totalul antroponimelor. Dacă secolul al XIII-lea înregistrează doar 25 de porecle masculine și niciuna feminină, în secolul al XIV-lea numărul celor masculine atinge cifra de 971 unități, în timp ce cele feminine sunt doar patru unități. Un excurs în „ținutul" poreclelor documentate în diplomele transilvane va releva că întâlnim dintre cele mai felurite tipologii: fie tipologia fizică cu evidențierea înălțimii, defectelor fizice, culorii părului, fie tipologia caracterială cu accent pe trăsăturile morale ce disting individul, fie pe extracția etnică a acestuia, fie profesionalizarea individului și reflectarea socială a acestei profesiuni[349]. Desigur,

349 Andreas dictus Urdung, 13 iunie 1291, Alardus dictus Jung, 29 mai 1313, Albertus dictus Beseneu, 7 februarie 1320, Andreas dicti fratri, 14 iunie 1337, Andreas dictus Junhu, 31 octombrie 1341, Andreas dictus Lepes, 4 iulie 1344, Andreas dictus Besa, 27 august 1350, Akus Magnus, 1 mai 1342, Abraham Magnus, 29 octombrie 1365, Andreas Pistor (Brutar), 10 aprilie 1369, Andreas dictus Mosdathlan (Nespălat), 29 iunie 1376, Anthonius dictus Tatar, 29 aprilie 1375, Beke dictus Cyne de Olazy, 8 septembrie 1354, Beke Rufus de Uruzapatay, 8 mai 1368, Benedictus dictus Ur, 17 noiembrie 1270, Benedictus dictus Solum, 26 ianuarie 1304, Benedictus Weres de Thywadarfalva, 20 august 1378, Blasius dictus Bycanyaku (ceafă de taur), 1 august 1341, Briccius dictus Cantor, 5 iulie 1352, Conradus dictus Wes, 16 mai 1323, Cristianus dictus Greeb, 17 martie 1372, Damianus Magnus, 29 ianuarie 1291, Damianus dictus Chonka (Ciung), 11 ianuarie 1367, Dees Rufus, 9 noiembrie 1303, Demetrius dictus Parvus, 24 aprilie 1326, Demetrius dictus Bornou (oacheș), 22 septembrie 1359, Deseu dictus de Elephant (probabil corn de elefant, instrument muzical certificat în perioadă), 21 iunie 1319, Dionisus dictus Kepe, 12 mai 1370, Dionisus Ceci (orb), 31 martie 1370, Dominicus dictus Chortan de Peturd, 5 mai 1341, Dominicus dictus Zenyes (murdar), 15 noiembrie 1363, Dominicus dictus Rauaz (Șiretul), 24 aprilie 1368, Egidius Magnus, 29 octombrie 1365, Elek dictus Rufus, 10 mai 1327, Elye, dictus Kumlus

ca în orice cultură, există și porecle fără înțeles pentru noi astăzi, rezultat fie al jocurilor sociale, fie al unor onomatopee al căror sens s-a pierdut până astăzi.

(cultivator de Hamei), 9 martie 1372, Emericus dictus de Bechey, 5 aprilie 1326, Ferench Fornarius (brutar), 3 mai 1343, Franciscus Siculus, 25 mai 1366, Philipus (Filip) Magni, 26 mai 1285, Gregorius dictus Fudur, 1323, Gregorius Magnus, 20 iulie 1340, Gregorius dictus Crispus, 31 octombrie 1341, Gyula Valacho (românul), 5 august 1368, Heinric dictus Nemes, 15 martie 1380, Hermannus dictus Bruestell, 15 martie 1380, Iacobus dictus Wechelyny 28 iulie 1276, Iacobus dictus Urbar, 1 august 1341, Iacobus dictus Zulga (Sluga?), 1 aprilie 1370, Ioannis Pelliparii (cojocarul), 1 august 1338, Ioannes dictus Henul, 30 iulie 1331, Iohannes dictus Lengel (Polonezul), 30 aprilie 1326, Iohannes dictus Olasz, 16 martie 1340, Iwan dictus Oroz (Rusul), Jacobus dictus Nobilis, 7 decembrie 1345, Jacobus dictus Erdelw, 17 februarie 1353, Johannes dictus Nobilis, 10 decembrie 1308, Johannes Institoris (precupeț), 14 martie 1341, Johannes dictus Nemes, 27 septembrie 1341, Johannes dictus Tuz (ostatic), 9 septembrie 1343, Johannes dictus Darabus (Necioplitul), 31 martie 1370, Ladislaus dictus Fudur, 18 noiembrie 1342, Ladislaus dictus Bolgar, 13 decembrie 1356, Ladislaus dictus Darabus, 27 noiembrie 1366, Ladislaus dictus Borz (bursuc), 22 ianuarie 1368, Ladislaus dictus Retor, 5 mai 1377, Laurencius Niger (cel negru), 22 septembrie 1366, Laurentius dictus Kokos (cocoș), 3 aprilie 1330, Laurentius dictus Lengel (polonezul), 9 decembrie 1349, Lorandus dictus Cantor, 3 octombrie 1353, Lucas dictus Kun (cumanul), 22 august 1379, Marcus dictus Zulga, 12 septembrie 1325, Martinus dicto Albo, 14 decembrie 1319, Mathias Longus, 6 noiembrie 1377, Michael dictus Cantor, 4 octombrie 1335, Michael dictus Fark (coadă), 27 septembrie 1341, Michael dictus Nemth, Michael dictus Kun, 14 septembrie 1347, Michael dictus Pogan, 1352, Nicolaus dictus Iuh, 7 septembrie 1310, Nicolaus dictus Lepes 1320, Nicolaus dictus Thatar, 16 iunie 1327, Nicolaus dictus Molnar, 17 mai 1330, Nicolaus dictus Chuha (haină), 1 august 1338, Nicolaus dictus Niger, 17 iulie 1343, Nicolaus dictus Cantor, 10 martie 1345, Nicolaus dictus Sclauum (slovacul), Paulus dictus Oloz, 13 aprilie 1319, Paulus dictus Wrdug (dracul), 2 februarie 1335, Paulus dictus Pogan, 1352, Petrus dictus Nigrus, 24 iunie 1305, Petrus dictus Tartarus, 1317, Petrus dictus Transilvanus, 1334, Petrus dictus Sanctus Petrus, 1335, Petrus dictus Bolug, 25 august 1347, Petrus Claudus, 11 iunie 1378, Stephanus dictus Ruphus, 20 februarie 1317, Stephanus dictus Pogan, 10 aprilie 1329, Stephanus dictus Crispus, 17 mai 1330, Stephanus dictus Thatar, 15 octombrie 1352, Theophilus dictus Puer, 4 iunie 1327, Thomas dictus Ruffus, 19 aprilie 1341, Thomas dictus Cantor, 6 mai 1351, Thomas dictus Tot (slovacul), 4 mai 1379.

Antroponimie și etnie în Transilvania secolelor XI–XIV[350]

Istoria acestei părți de Europa în care se află colocată geografic Transilvania este, după cum bine se cunoaște, și un câmp activ de testare a doctrinelor naționaliste în dimensiune cronologică premodernă și modernă. Inspirat de efluviile târziu medievale ale autoidentificării și autoreprezentării comunitare din arealul occidental al *Christianitas*, distilatul premodern și modern al naționalismului occidental a infestat cultura și politica din orientul fostei *Christianitas*, găsind un pat germinativ opulent în care se distinge cu o pregnanță greu de egalat naționalismul maghiar. Perniciozitatea acestui naționalism nu numai că a afectat și influențat, prin efectul de contraofensivă, naționalismele din fostul imperiu danubian, dar a grevat în durată lungă discursul cultural, determinând fragmentarea unei istorii comune în Evul Mediu lipsită de tensiunile și încărcătura negativă politico-socială care-i sunt alocate, prin construcții istoriografice cu luciu de artificiozitate. Respectivele circumstanțe culturale au afectat și zona de investigație antroponimică. Întreprinderile științifice cu caracter onomastic au căutat în consecință, prin tot felul de „scheme de tratament" mai mult sau mai puțin validate academic, să identifice nume congruente cu etnia, de multe ori forțând nota și aproximând, doar pe sugestii fonetice actuale sau actualizate, apartenența unor persoane denominate într-un fel la un grup etnic sau la altul[351]. Pentru că nu ne dorim să „mitraliem" la 360° toate excursurile istorico-lingvistice precedente acestei lucrări de cercetare, și înțelegem multe dintre motivațiile politico-ideologice conexe științei istorice în certe momente, ne dorim să facem o precizare de natură istorico-culturală. Timid, de la debutul secolului al XIV-lea, în regatul maghiar și în voevodatul Transilvaniei se fac simțite anumite inflexiuni de reprezentare etnică datorate unei viziuni conformate cultural și confesional, dar și fiscal, de sorginte tardiv cruciată, potrivit tiparului politic angevino-normand. Fără dubiu, cultura politică la vârf a regatului maghiar în perioada angevină a fost construită în afara cadrului de amprentă tribală precedent funcțional sub ar-

350 Responsabilitatea acestui capitol îi aparține în integralitate lui Șerban Turcuș.

351 Pomenim aici, fără a o critica în vreun fel, celebra carte a lui Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei și onomasticei*, Imprimeria Națională, București, 1933. Această lucrare a corespuns unui moment istoric și este cantonată prevalent în domeniul lingvisticii istorice.

padieni și a fost inspirată de scheme de gândire evoluate, prezente în Italia meridională. Aceste scheme de gândire, formate prin diverse filtrări de evenimente politice-militare, dar și culturale, depășiseră zona comunitarismului medieval sub cupolă creștină a Bisericii Romane și, prin efectul unei certe laicizări induse și de opera lui Frederic al II-lea, strânseseră cercul solidarității în jurul unei comuniuni de natură lingvistică și rituală. Să nu uităm că dintre toate culturile politice medievale din Europa, cultura angevino-normandă, în conformarea ei italo-meridională, este cea care a avut cel mai puternic impact împotriva formelor de subzistență ale ritului grec și prezenței etnice grecești. Angevinii au venit pe tronul maghiar cu un *know-how* în care defalcarea etnico-confesională a supușilor era o prioritate programatică. Dar este un aspect funcțional la vârful piramidei. Și până la difuzarea nuanțată a acestui model socio-politic, angevinii au dispărut de pe scena politică a regatului maghiar. Au lăsat urme care au fost dospite în secolul următor, însă pentru situația onomastică urmele sunt vagi, abia bănuibile. Difuzarea numelor angevine în onomastica transilvană e nesemnificativă. A fost amorsată însă reprezentarea culturală a solidarității comunitare maghiare cu efecte pluriseculare. Asta este marea realizare a angevinilor. Au dat un sens și o plasare geopolitică regatului maghiar, în ciuda unor exagerări de natură dinastico-militară cu pretenții trans-europene. Antroponimia fiind însă o zonă cu profil „geologic", a fost dificil ca mutațiile angevine să dizloce matricea deja funcțională. Singurele adaosuri care au putut fi înregistrate în diplomatica regilor italo-maghiari și a funcționarilor acestora au fost precizările etnice care anturau numele. Acestea se înmulțesc în secolul al XIV-lea.

Având în vedere cele afirmate mai sus, dar și dezvoltările precedente, din secolul al XIII-lea mai ales, copios reflectate în Registrul de la Oradea spre exemplu, orice discuție globală făcută în sensul determinării pure și nemediate a unei apartenențe etnice a antroponimelor este specioasă și neproductivă, atunci când nu există precizări sau urme în această direcție. Putem aproxima doar, pe baze de analiză antroponimică și comparații statistico-geografice modelul cultural onomastic dominant, iar acesta în Transilvania este fără urmă de îndoială de sorginte orientală. Asta nu înseamnă vreo dominantă etnică, dar implică o dominantă cultural-antroponimică ce poate solicita anumite reflecții etnice. Dar cum să profilezi etnic nume ca Ioan sau Petru[352]? Este o întreprindere științifică cel puțin dubioasă, dacă nu anacronică. Chiar și în varietatea absolut bezmetică a numelor nenormate sau necanonizate, ce au una sau două înregistrări, este anormal să plusezi cu analize etnice așa cum greșit s-a făcut. Să ne gândim doar la circumstanța că până și numele stereotipe, de calitatea celor două invocate mai sus, sunt uneori stâlcite de copiști. Cum putem evalua situația atunci când e vorba de apelative cu strictă circumscriere familială sau cu orizont de adresare strict tribal? Codificarea acestora

352 Cum putem, de exemplu, aronda etnic pe „*ismaeliții din Nyir, Elia și Petru*" menționați în speța numărul 326 a Registrului de la Oradea?

în scris poate să meargă până la o proporție de 70–80% de nesuprapunere peste rostirea celui împricinat.

Disputa în jurul înțelesului sau subînțelesului etnic al numelui a fost în general circumscrisă controverselor istoriografice româno-maghiare, în siajul ideii perimate a istoriografiei austro-maghiare și apoi maghiare, de a nega politic persistența elementului romanizat în Transilvania. Ca să nu mai spunem despre lipsa de reflex istoriografic asupra populației romanizate din Panonia. Numai o îngustime istoriografică de coloratură schizoid–culturală mai crede astăzi în dispariția totală a populației romanizate din Dacia Superioară sau din Panonia. Epoca postromană sau „prefeudală", intervalul ce se întinde din secolul al V-lea până în secolul al IX-lea a fost întotdeauna estimat, în lipsa unor repere documentare și onomastice, ca o zonă a suveranității non românești (dacă nu erau maghiarii), în pofida unor mărturii dispersate, dar ferme despre regimul comunitar ce se resimte din modelul de organizare postroman specific din Galicia[353] și până în Transilvania. Venirea ungurilor a marcat în mod fals istoriografia transilvană, printr-o supralicitare a rolului lor în această regiune geografică, exagerând ecourile unor izvoare tardive și partizane. S-a creat o întreagă tevatură în jurul numelor recitate de o cronică interesată și *pro domo*. Acele nume sunt reale probabil, dar nesemnificative onomastic și etnic. Așa cum nesemnificative etnic sunt numele dinastice creștin maghiare. Semnificative cultural sunt Ioan, Nicolae, Petru și Mihail, acea parte a aisbergului social nevăzută și nepromovată prin cronici partizan-celebrative maghiare. S-a întrebat cineva oare vreodată dacă numele Menumorut nu este un *shibolleth* sau poate doar copiat deformat în succesiunea secolelor, având în vedere singularitatea lui și imposibilitatea înserierii? Se uită mereu, în aceste istoriografii marginale, că excepția confirmă regula, dar nouă ne lipsește din evaluare regula, deși ea există. Repetăm, regula onomastică transilvană e fără echivoc: Ioan, Nicolae, Petru, Mihail. Conținuturile ei și proporțiile conexe aneantizează speculațiile eminamente etnice, mizând pe un fundal de cultură onomastică ce satelizează o forță cultural-politică și rituală. A fost și demonstrat, în deceniile din urmă, că Evul Mediu nu privilegiază o arondare etnică a numelor și o cultură etnică a acestora. Când există un profil special antroponimic, într-un grup etnic sau o comunitate lingvistică, el nu trebuie înțeles ca un semnificant ce conștientizează înmănuncherea ideală a valorilor respectivului grup sau comunități, ci ca o recunoaștere a valorii personale, private a celui care stă la originea numelui și reproducerii acestuia în ceilalți. Mărturie stau în Transilvania numele de-a dreptul etnice, așa numitele exonime, care au cote mici de popularitate și, de multe ori, probabil au semnalmente peiorative. Enumerăm câteva: Graecus, Teuteus/Teutos, Tedeusut, Thatar, Us/Ws.

Cât despre argumentul unor cercetători ai fenomenului onomastic referitor la congruența dintre etnie și numele ilustre ale neamului, cazul maghiar este o negare totală și frustă a acestui

353 E vorba de sfatul bunilor și bătrânilor determinat în peninsula iberică post-romană.

principiu. Toate numele dinastice ilustre din regatul arpadian, cu solidă carieră onomastică, sunt nemaghiare lingvistic, ba chiar vizibil contrapuse etnic: grecul Ștefan, germanul Emerich, slavul occidental Ladislau. În același timp, deși avem mărturii diplomatice că unii români aveau asociat numele Roman, nu considerăm că acesta este neapărat un endonim sau autonim, ci mai degrabă un nume specific culturii onomastice din care făceau parte repropus prin medierea bisericii, dar cu conținut eminamente juridic și o vagă rememorare etnică.

Nici aparent scontatele nume germanice nu pot fi determinate etnic. Cultura onomastică germană a invadat întreaga *Christianitas*, din Spania vizigotă în Baltica septentrională, din insulele britanice în imperiul constantinopolitan. Poți, pe baza extracției teritoriale a numelui, să-l determini topic, dar nu poți să-i determini etnia. Ajunge să fie evaluată lista sfinților locali de origine germanică, prezentată mai sus, pentru a constata cât de multe clișee ale interpretării comune a antroponimelor de această sorginte sunt dezintegrate.

În consecință, căutarea cu disperare a unităților onomastice particularizate etnic destinate să augmenteze și să potențeze un discurs conservativ sau revendicativ (depinde pe ce parte a baricadei ne situăm) este o tentativă puțin științifică, ce nu se recunoaște în evoluțiile onomastice din epoca medievală, fiind vorba de același clișeu, al proiectării în trecut a dilemelor prezentului care afectează și alte categorii istoriografice. Onomastica curentă maghiară din secolele al XIX-lea și al XX-lea a căutat să remedieze în sens modern penuria medievală a unităților antroponimice care nu permiteau identificarea ungurilor din regatul patrimonial, promovând insistent, cu finalitate politico-demografică, nume de tipul Arpad, Zoltan sau nemaghiarul celebrat maghiar Attila.

Noi am încercat să precizăm, acolo unde cercetările ne-au permis, o aproximare teritorială în dependența unei culturi sau microculturi onomastice. Dacă am avut ancore instituționale, am mers cu raționamentul din aproape în aproape și am făcut considerații vizând calificarea etnică a unui individ. Pojghița este foarte subțire, ne dăm seama, dar trebuie să înlăturăm deformările produse în publicațiile maghiare sau scrise de maghiari pentru străini, unde toate numele ce aparțin culturii onomastice slavo-„bizantine” sunt maghiarizate, eludându-se transcrierile originale conținute de diplome. Contramăsura noastră poate determina semne de interogație privind ethos-ul onomastic și nerespectarea lui, dar explicația am furnizat-o.

Considerații finale

Prezentele considerații finale pun punct laturii interpretative a acestei cercetări de debut. Nu ne-am intitulat acest calup de pagini ce încheie lucrarea noastră de cercetare concluzii, deoarece pentru a concluziona este nevoie de mai multă muncă de despuiere a izvoarelor rămase din secolul al XIV-lea și de a face cunoștință cu izvoarele secolului al XV-lea, o trudă care probabil, la nivelul ritmului actual, nu va putea fi resorbită în următoarele decenii. Numai atunci se va putea elabora o înseriere coerentă a antroponimelor, menită să conțină și efectele transformărilor antroponimice amorsate în secolul al XIV-lea. Desigur, e un punct de vedere ce se raportează la decalajul cronologic dintre regatele din creștinătatea apuseană și cele de la periferia *Christianitas*. La sfârșitul secolului al XIV-lea antroponimia din *Christianitas* medievală era definită și matură. În cazul transilvan lucrurile încă se mai decantau. Nu punem concluzii, fixăm doar considerațiile de etapă pentru această fază a cercetării, cu speranța că într-un viitor profesional aproximabil, vom avea bucuria fie noi, fie alți cercetători mai învățați și mai tehnologizați să poată concluziona acest proces de investigare a numelor din Transilvania secolelor XI–XVI.

Clasamentul final al antroponimelor înregistrate în documentele diplomatice transilvane, așa cum au fost ele consemnate de colecțiile *Documente privind Istoria României*, *Documenta Romaniae Historica*, seria C, *Transilvania* și *Documenta Romaniae Historica*, seria D, volumul I, îl fixează pe primul loc, cu un număr de 2.053 de recurențe pe Ioan. Pe pozițiile următoare sunt Nicolae (1.750), Petru (1.373), Mihail (1.047), Ladislau (994), Ștefan (916), Paul (676), Andrei (640), Iacob (537), Toma (481), Gheorghe/George (360), Laurențiu (340), Dominic (319), Grigore (284), Benedict (232), Martin (205), Simion (193), Blasius (177), Dimitrie (164), Dionisie (144), Emeric (144), Luca (130), Mathias(124), Egidiu (108), Marcu, (86), Henric (82), Bartolomeu (76), Albert (75), Valentin (75), Avram (73), Elisabeta (73), Farkas (71), Matei (68), Apa (67), Ilie (67), Bech/Beke (62), Solomon (62), Margareta (61), Alexandru (59), Pous/Pousa (56), Anton (55), Filip (52), Elena (51), Mico (51), Chepan/ Cepan (47), Desiderius/Deseu (46), Leukus (45), Clement (44), Cosma (44), Mica (42), Ana (40), Gal (40), Henning (40), Clara (39), Herbort (39), Konrad (37), Gabriel (36), Lorand (36), Arnold (35), Fabian (34), Geula/Gyula (33), Maurițiu

(32), Barnaba (31), Hermann (31), Christian (30), Moise (30). Poch/Pouch (30)[354].

Primele patru sau cinci poziții, după cum am arătat de mai multe ori în prima parte a excursului nostru, sunt cele mai semnificative. Ele arată care este trendul numelor într-o epocă. Iar secolele XI–XIV în Transilvania constituie o epocă bine delimitată, din secolul al XV-lea structura politică și confesională a Transilvaniei complicându-se tot mai mult, pentru ca în secolul al XVI-lea să se dezire întreaga construcție confesională și să fie afectată pentru următoarele patru secole construcția politică prin excluderea românilor (interesantă este în secolul al XVI-lea resurgența veterotestamentarelor ca efect al onomasticii protestante). Important însă este să ne concentrăm asupra acestei secvențe de patru/cinci nume Ioan, Nicolae, Petru, Mihail și Ladislau. Primele patru/cinci nume nu ar trebui să surprindă. Dar surprind. Surprind pentru că reprezintă o oglindă a unei societăți foarte bine așezată onomastic, cu o conformație de manual. Și asta cere o explicație. Explicația e simplă. Am insistat, de-a lungul cercetării, cu o obstinație probabil suspectă pentru unii cercetători, fie istorici, fie lingviști, pe rolul bisericii, fie ea latină sau constantinopolitană (un rol de-abia perceptibil din perspectiva izvoarelor clasice) în efortul lor de a civiliza spațiul fostei Panonii și a regiunilor conexe. Și am demonstrat credem noi, prin diferite trimiteri la surse, că efortul de creștinare a maghiarilor a fost surpat de multe ori, cu reveniri obositoare și dificil de reimplementat, că la 1279 situația creștinismului în interiorul triburilor dezagregate maghiare ce tindeau să devină o societate sui-generis, devenise instabilă, că evaziunea disciplinară afecta atât masa credincioșilor, cât și pe aceea a clerului, că atunci de-abia se încearcă reglementarea și disciplinarea situației botezului etc. Reflexul onomastic al unei astfel de societăți ar fi trebuit să fie o oglindire a indisciplinei politice, sociale și ecleziale. De unde atunci această disciplină în durată lungă a onomasticii transilvane, cum spuneam, de-a dreptul de manual? Ei bine, credem că e cazul, după acest studiu antroponimic de debut, să se redeschidă puțin apetitul istoriografic pentru Evul Mediu transilvan. Pentru că Ioan, Nicolae, Petru, Mihail (Ladislau merită nuanțe) puteau să funcționeze doar într-o societate cu regim onomastic consolidat de multe secole, în care s-au cernut numele și au rămas doar cele considerate frecventabile din punctul de vedere al valorii lor mistice, dar și cultural-sociale. Ladislau, difuzat de-abia în secolul al XIII-lea după canonizarea regelui Ladislau cel Sfânt, marchează secolul al XIV-lea și este primul rezultat și probabil singurul de această consistență a unui regim onomastic programatic susținut local de autoritatea ecleziastică.

Dacă societatea transilvană ar fi fost majoritar maghiară, așa cum asertează în mod indirect multe poziții ale unor istorici maghiari și confrați de-ai lor din alte orizonturi culturale, iar românii ar fi sosit undeva în secolul al XIII-lea, de ce întâlnim această

354 Am considerat că numele care au o greutate în antroponimia transilvană sunt cele care acumulează cel puțin 30 de referințe. Datele despre cuantumul tuturor numelor se regăsesc în tabelele care anturează această cercetare.

secvență de inechivocabilă amprentă orientală în deschiderea clasamentului antroponimelor recenzate în izvoarele transilvane? De ce nu înregistrăm modelul englez, în care un nume dinastic să dețină primatul copleșitor precum William, iar numele germanice Robert și Richard să-l antureze îndeaproape? Istoriografia maghiară a prezentat mereu regatul maghiar drept o structură politică viguroasă, independentă (de fapt depindea când de Sfântul Scaun, când de Imperiu) cu proiecții spațiale generoase. Ne întrebăm atunci de ce nu avem nume tribale tradiționale care să poată fi poziționate în fruntea regimului onomastic transilvan, dacă Transilvania era integrată, așa cum se afirmă (și cum nu a fost până în secolul al XIV-lea), iar unicul nume verosimil dinastic, tardiv impus, este un antroponim slav? Toate răspunsurile se concentrează într-unul singur. Există o societate de mult creștinată ce a beneficiat de un răstimp de câteva secole pentru a decela constantele onomastice și a le asuma în mod conștient printr-o disciplină antroponimică la care a concurat și instituția eclezială. Iar ungurii, după cum se știe, nu pot fi acea societate creștinată, izvoarele probând fără dubiu acest fapt. Singurele populații care au avut posibilitatea unui habitat durabil și, în consecință, au putut să consolideze un regim onomastic în părțile transilvane au fost românii și slavii. Cu siguranță nici nu trebuie exagerată posibilitatea ca toți purtătorii acestor nume să aparțină celor două comunități. Nu poate fi vorba de așa ceva. Între miile de Ioani, Nicolai, Mihaili există și maghiari și sași și francezi și italieni. Important însă este semnalul pe care-l trage podiumul de nume. Onorabilitatea și, utilitatea publică și chiar mistică a acestei secvențe de apelative se trage dintr-un model care există, un strat onomastic subiacent, care se constituie în model și are relevanță socială. Este necesar să mai adăugăm că o astfel de listă de nume nu avea cum să nu fie parțial pe placul Bisericii Romane. În uraganul onomastic pe care trebuia să-l înfrunte în tânărul regat maghiar, puțin creștinat și rezistent la disciplina eclezială, un regim de impunere antroponimică care privilegiază numele creștine, chiar dacă unele neobișnuite pentru calendarul roman (în sens de sinaxar), era preferabil sau tolerabil față de haosul ininteligibil al ungurilor. Să rememorăm circumstanța că o lungă perioadă de timp personalul clerical din regatul patrimonial maghiar a fost alogen. Este de amintit, mai apoi, cazul maghiarilor convertiți la creștinismul în ritul latin sau al acelora creștinați în rit grec. Și da, trebuie să precizăm o chestiune rareori abordată de istoriografiile română și maghiară: există comunități maghiare care au fost convertite la ritul grec și au avut habitudini ecleziale specifice așa numitei culturi „bizantino”-slave. Umbrit istoriografic, acest filon a fost abandonat și izolat de sensul curent al investigațiilor istorice. Și acești maghiari sunt purtători ai numelor cu relevanță culturală ce gravitează în jurul Constantinopolului.

O altă discuție, evitată în dinamica raportului istoriografic româno-maghiar, este cea în jurul cuplurilor mixte. Ne îndoim că în Evul Mediu transilvan a existat un mecanism de reproducere endocomunitar și, să zicem, modelul furnizat de căsnicia lui Iancu de Hunedoara ar fi o excepție. Nu trebuie să ne ferim

să spunem că au existat multe căsătorii sau raporturi quasimatrimoniale consumate în interiorul comunităților din Transilvania și astfel se pot explica multe dintre „anomaliile" onomastice. Căsătorii nu doar între etnici români și etnici maghiari, ci și între români și sași, sași și maghiari, maghiari și italieni, slavi și români etc. Dăm un exemplu printre altele: într-un document, emis la 13 ianuarie 1383, este amintit ca martor la o învoială între obștea Sibiului și românii din hinterland un *„Radul fiul lui Cristian Phaff"*. Nu vom insista mai mult pe acest aspect, deoarece el poate constitui subiectul unei cercetări de sine stătătoare[355], iar cei doritori să cunoască vor găsi numeroase exemple în repertoriul nostru.

O dimensiune cu o importanță capitală, care întărește aserțiunile noastre, este marcată de lipsitul de vlagă fenomen de concentrare onomastică din Transilvania. Comparația cu situațiile din Europa Occidentală unde primele trei–cinci nume masculine acoperă aproximativ 60–70% din totalul apelativelor în secolele XIV și XV nu se susține. În Transilvania, pe care noi o evaluăm ca o entitate de sine stătătoare, cu un sistem onomastic propriu, distinct de cel al fostei colonii romane Panonia în care s-au stabilizat ungurii, nu s-a putut produce fenomenul de concentrare antroponimică în accepțiunea occidentală datorită unor factori. Primul factor este semnificat de inexistența unei autorități puternice și a persistenței unei regalități foarte slabe, incapabile să se ratașeze teritoriilor pe care are pretenția că le controlează în mod sistematic (de fapt menținerea regimului voevodal în Transilvania[356] și organizarea pluriseculară a comitatelor este mărturia unei astfel de incapacități administrative). Angevinii s-au

355 Sugestiv este, din perspectivă antroponimică, pentru spațiul Macedoniei orientale, studiul lui Vassiliki Kravari, *L'Hellénisation des slaves de Macédoine orientale, au témoignage des anthroponymes*, în *ΕΥΨΥΧΙΑ. Mélanges offerts à Hélène Ahrweiler,* vol. I, Paris, 1998, p. 387–397.

356 Lista voevozilor Transilvaniei este încă deschisă, în sensul în care există multe pete albe – dintre care cele mai semnificative populează secolul al XI-lea –, imediat după abrevierea distanței instituționale dintre curtea regilor maghiari și zona occidentală a teritoriului transilvan. Însă în gala antroponimelor ce-i desemnează pe deținătorii acestei funcții particulare întâlnim, pentru intervalul cercetat, pe lângă obișnuitele antroponime comune fondului oriental de factură „bizantino-slavă" de tipul Ioan, Nicolae, Mihail (pe care istoriografia maghiară le privilegiază cu dublu nume pentru a le „indigeniza" ca și cum ar fi anticipat revoluția antroponimică și nu exista un flagrant retard în raport cu onomastica occidentală) și câteva apelative care nu pot fi alocate decât tot depozitului oriental în partea lui cea mai specifică. Este vorba de voievozii Leustachiu (1164–1176), Simion (1215), Rafael (1217–1218), Dionisie (1233–1234), Serafim (1235), Andrei, fiul lui Serafim (1235), Moise (1277–1288). Cu șapte recenzări, Nicolae e numele cel mai utilizat pentru demnitatea voevodală dintre cele 50 de antroponime voevodale recenzate între 1103 și 1391. Surprinde și surprinde neplăcut prezența în lista voevozilor doar a unui voevod pe nume Ioan (1273). Redimensionarea în sens negativ instituțional a numelui celui mai întâlnit în onomastica transilvăneană oglindește, opinăm noi, un proces de asimilare în elita transilvană mult mai lent decât cel al antroponimului rival Nicolae. Poate fi și o excepție de ordin statistic, dar e greu de crezut din moment ce evantaiul de nume e amplu (50 de unități) și diversificat. Departe de noi opinia că extracția teritorială a voievozilor a fost exclusiv transilvană. Dar putem considera că deși mulți nu au fost transilvani, prin numele purtat aparțineau culturii onomastice dominante în această regiune autentic românească.

străduit din greu, în secolul al XIV-lea, să facă funcțională integrarea birocratică a Transilvaniei, dar sistemul onomastic era deja consolidat. Al doilea factor este cel al unei structuri eclezia-le, sub administrația Bisericii Romane, destul de nepregătită să facă față provocărilor și solicitărilor comunităților maghiare necreștine, precum și a existenței unei alte biserici, de cele mai multe ori submersă documentar, e adevărat, dar care tocmai prin regimul onomastic își demonstrează vitalitatea (iar aici țâșnirea numelui Constantin la 1360 este semnificativă pentru subsolul conștiinței ecleziale). Al treilea factor constă în absența unei cul-turi onomastice majoritare (oglindind absența unei culturi pro-prii în accepțiunea genuină a termenului cultură), susținută de puterile publice, destinată să modifice în scurtă sau medie durată sistemul onomastic precedent sau să dizloce vechile habitudini antroponimice. Așa cum afirmă Nora Berend, regatul maghiar este o structură politică fondată de emigranți[357] și și-a apropriat tot ceea ce era util de la populațiile circumstante în timpul pro-cesului de sedentarizare, iar distilatul cultural succesiv nu pu-tea să apară decât în decurs de multe secole. Nici puterea publică maghiară sau italo-maghiară, nici puterea clerului de rit latin nu pot să concureze, în lipsa unui aparat administrativ și eclezial cu extensiune capilară, cu structurile semipublice sau publice con-solidate de secole, autonome și semiautonome ale comunităților funcționale aici la venirea ungurilor. Acestea aveau o proprie matrice antroponimică și dobândiseră o stabilitate onomastică în interiorul comunităților, iar această matrice nu a mai putut fi destructurată în lipsa unui avans masiv al puterii în teritoriu. Lipsa legăturilor de dependență între puterea centrală și notabi-litățile locale, fie ele maghiare, fie româno-slave, fie cumane, ca să dăm niște exemple de „etnii transilvane", este mărturisită de poziționarea numelui fondatorului regatului maghiar de-abia în poziția a șasea. Chiar și un succesor al său l-a depășit și este în poziția a cincea. Dacă William e primul nume în Anglia secolelor XIII–XIV, Ștefan este în poziția a șasea în regatul maghiar al aceloraș secole. Și oprindu-ne la această comparație, să subliniem că dinamica numelui William, tipic normand, cu o carieră fulmi-nantă, beneficiază de o istorie destul de scurtă în sens tempo-ral, în timp ce Ștefan, nonmaghiar, avea o istorie milenară, fiind un nume de descendență greacă, specific imperiului constan-tinopolitan. Probabil, așa cum am mai spus în cercetarea noas-tră, Ștefan este un nume a cărui impunere are puțină legătură cu fondatorul comunității politice maghiare și mai degrabă este un automatism al regimului onomastic existent în Panonia și Tran-silvania din perspectivă baptismală, fără conexiune intensă cu primul rege al ungurilor. Poate o tardivă tentativă de ideologizare a numelui este surprinsă într-o curioasă secvență: „transforma-rea" unui român din zona Aradului, la 1366, din Șerban (*Sorban*) în Ștefan este ilustrativă în acest sens[358]. Discursul este diferit

357 Nora Berend, *op.cit.*, p. 247.

358 *„... fidelis noster Olachus, Sorban vocatus de Ochwa ... in ritu katholico bapthi-zathus, Stephanum fecimus appelari". DRH*, seria C, *Transilvania*, vol. XIII, p. 100.

pentru Ladislau, caz în care angevinii susțin promovarea figurii regelui canonizat, cu semnificația de a se insera cu aplomb în *beata stirps* și a-și legitima astfel succesiunea pe tronul maghiar. Dar rămâne simptomatic faptul că în Transilvania, cu referire specifică la transilvăneni (în sens geografic extins), numele iluștrilor monarhi italo-maghiari Carol Robert și Ludovic nu au decât niște nimicnice reprezentări (Carol doar trei, Ludovic numai cinci, iar Robert doar două). Privit din această perspectivă, probabil trebuie redimensionat și Ladislau = Vladislav, cariera acestui nume fiind nu doar o consecință a propagandei angevine cu concurs ecleziastic, ci pur și simplu un nume prestigios (întocmai cu Ștefan) pe care nu doar ungurii, dar și românii și slavii îl repropun, datorită semnificației sale intrinseci.

Dar, depășind acest fetiș al primelor patru/cinci clasate, putem cu ușurință observa că situația se repetă și în eșalonul doi (între 900 și 300 de înregistrări), în eșalonul trei (între 300 și 100) de înregistrări, în eșalonul patru (între 100 și 30) și asigurăm lectorii care vor studia tabelele și graficele din prezenta cercetare că și celelalte înregistrări sunt asemuite cu cele din primul eșalon și cu cele ce vor fi discutate mai jos. Ștefan, Paul/Pavel, Andrei, Iacob, Toma, Gheorghe, Laurențiu, Dominic fac parte din a doua tranșă de nume. Dacă despre Ștefan am discutat mai sus, despre celelalte nume putem constata, în siajul analizelor deja făcute sectorial, că excepție făcând Paul/Pavel care, deși de inspirație orientală, pătrunde în onomastica de rit latin în conexiune – dar având proporții inferioare –, cu Petru, Andrei, Iacob, și Gheorghe construiesc o secvență de nume împrumutate din Orient, în timp ce Laurențiu este ambivalent, iar Dominic sugerează o extracție occidentală. Toma reclamă aceleași poziționări precum Paul/Pavel. În secvența următoare se clasează Grigore, Benedict, Martin, Simion, Blasius, Dimitrie, Dionisie, Emeric, Luca, Egidiu. Despre Grigore s-a conchis de ceva vreme că este oriental, dar preferința pontifilor romani a făcut ca el să fie un nume curtat la Roma. Orientale sunt la rându-le Simion, Dimitrie, Dionisie și Luca. În schimb, Benedict, Martin, Blasius, Emeric și Egidiu (acesta de origine greacă, dar înstrăinat către ritul latin) au o manifestare mai accentuată în părțile de vest ale continentului. Se observă fără efort paritatea între numele cu proporții minore, între 300 și 100 de unități, ceea ce învederează că o dată depășit nivelul, să-i spunem „de top", antroponimele în mod natural se echilibrează între ele și bisericile le acceptă, în mod egal, la distribuirea prin intermediul botezului. O remarcă se cuvine acordată numelui Emeric. Cariera acestui nume a fost construită pe modelul principelui cast, potrivit normelor funcționale în zona de rit latin, dar moștenitorul la tron nu s-a bucurat de o foarte puternică repropunere în straturile societății, fapt ce confirmă situația majorității numelor dinastice, ele neputând constitui, în părțile transilvane ale regatului maghiar, un model pentru cultura onomastică.

Următorul palier analizat, cel al recurențelor între 100 și 30 de unități, conține nume precum Marcu, Henric, Bartolomeu, Albert, Valentin, Avram, Elisabeta, Farkas, Apa, Ilie, Bech/

Beke, Alexandru, Solomon, Margareta, Pous/Pousa, Anton, Filip, Mico, Chepan/ Cepan, Desiderius/Deseu, Leucus, Clement, Cosma, Mica, Ana, Gal, Henning, Herbert, Konrad, Gabriel, Lorand, Arnold, Fabian, Gyula, Maurițiu, Barnaba, Hermann, Christian, Moise, Poch/Pouch. Dintre toate este și cel care poate încuraja la speculații. Remarcăm acest lucru întrucât se observă că, fiind la baza clasamentului întocmit, este cel mai variat și asupra căruia pot fi făcute deja considerații de natură etnică. O explicație de natură să-i spunem radiografică se poate da, însă: zona acestor unități antroponimice de mici dimensiuni numerice evidențiază, pe lângă continuitățile vizibile, microculturile onomastice care se suprapun și conviețuiesc în Transilvania, în umbra sistemului binar orientalo-occidental, cu prevalența celui oriental. Întâlnim aici pentru întâia oară surprinse apelative tipice pentru onomastica maghiară de genul Farkas, Apa, Pous, pentru onomastica saxonă de felul Henric, Albert, Konrad, pentru onomastica italiană de tipul Marcu sau Clement. Un alt plan este cel al numelor veterotestamentare. Putem vorbi de un microclimat onomastic de sorginte iudaică în Transilvania, difuzat în diverse configurații etnice și sociale, dar căruia în Evul Mediu toți onomasiologii îi recunosc o simpatie pentru cultura onomastică slavo-„bizantină" de inspirație monahală. Cu siguranță însă că din triada Avram, Solomon sau Moise au făcut parte într-o oarecare măsură și evrei, certificați în acest areal pentru epoca în discuție, cum de altfel sunt reperabili și câțiva aparținători ai ritului latin. Cert este că Biserica Romană nu gustă cu mult aplomb din această categorie de nume și încearcă să limiteze accesul credincioșilor săi la acest rezervor onomastic.

Sub cuantumul de 30 de unități, între limite rezonabile de tipul 25, 20, 15, 10, 5 unități situația reflectă comportamentele surprinse în acest ultim eșalon dintre cele cuantificate, relevând fie continuități ale unor culturi sau microculturi onomastice deja discutate, fie germeni ale unor viitoare întocmiri onomastice. Există și resturi ale unor „comete" antroponimice care aparțin populațiilor migratoare și au lăsat urme debile în arhitectura antroponimelor furnizate de documentele cu referire la Transilvania.

◆ ◆ ◆

Au fost recenzate 2.486 de antroponime masculine și 96 de antroponime feminine. Acestea denumesc 20.752 de persoane pe care le-am înregistrat în documentele cu privire la Transilvania (în sens extins) ca având tangențe directe cu acest spațiu. Filtrarea a fost deosebit de greoaie, dar credem că putem avansa o cifră care nu este deloc înșelătoare. Din punct de vedere statistic, primul nume masculin Ioan deține un procent de 9,89% din totalul persoanelor înregistrate. Este urmat în ordine descrescătoare de Nicolae 8,43%, Petru 6,61%, Mihail 5,04%, Ladislau 4,78%, Ștefan 4,41%, Paul, 3,25%, Andrei 3,08%, Iacob 2,58%, Toma 2,31%. Am dat primele 10 nume deoarece, după cum se poate constata, ele diminuează la procente puțin semnificative

pe măsură ce ne îndepărtăm de vârful clasamentului. Dacă facem o simplă comparație cu situația din Volynia sfârșitului de secol al XV-lea unde proporțiile sunt Ioan 8,8%, Teodor 5,5%, Vasile 4,5%, Simion 4,4%, Grigore 4,4%, Paul 3,3%, Iacob 2,7%, Ștefan 2,7%, Mihail 2,6% și Andrei 2,6%, vom avea imaginea limpede a apartenenței și a antroponomasticii transilvane la cultura onomastică orientală care a iradiat din Constantinopol. Se menține un ritm curat și neforțat de asignare a numelor, fără accentuata concentrare onomastică specifică multor zone din Europa Occidentală. Prezențele și absențele din cele două liste de nume evidențiate mai sus comparate între ele glăsuiesc despre particularitățile onomastice la nivelul fiecărei regiuni, cu semnificarea presiunii onomastice a Bisericii Romane în Transilvania prin plasarea, destul de semnificativă, a numelui Petru.

Graficele, tabelele statistice și un amplu repertoriu recensământ anturează această lucrare de cercetare. Ele au fost întocmite în așa fel încât niciun aspect antroponimic să nu fie neglijat, iar fiecare nume, oricât de mărunt reprezentat, să se bucure de considerație din punct de vedere documentar și tehnic.

Sperăm într-o continuare a acestui demers investigativ în anii ce vor veni, dar în condiții financiare mult mai puțin constrângătoare și atmosferă birocratică universitară mult mai prietenoasă. Suntem conștienți că acest elaborat este perfectibil și vom recepta cu seninătate toate criticile și lamentelele care vor fi generate de lectura lui. Însă credem, cu tărie, că încheierile onomastice la care am ajuns vor constitui un reper demn de evaluat în dinamica istoriografiei românești și în racordarea acesteia la istoria medievală a continentului nostru.

Antroponimele în ordine alfabetică

Masculine:

1. Aba – 2
2. Abareus – 1
3. Abbeus – 7
4. Abel / Abeel / Abyl – 7
5. Abraham / Avram / Abra / Abraam / Abram / Abrae / Abrahe / Abree / Abran / Abracha / Avraam / Habraham – 73
6. Absalon / Absolon – 12
7. Acatius – 1
8. Acel – 1
9. Achileus / Achilleus / Acilleus / Echilleus / Ehelleus / Ehellews / Elleus / Ellei / Eleus / Elleus / Eeleus – 19
10. Acho / Achon – 1
11. Achyamanus – 1
12. Acus / Akus / Akws / Achus / Akur – 22
13. Acy – 1
14. Adalbertus – 1
15. Adam / Ade / Adamus – 10
16. Adrianus – 14
17. Agapit – 1
18. Agard – 1
19. Aghe – 1
20. Aglent – 1
21. Agus / Aguz – 2
22. Agya / Agye – 4
23. Ahauad – 1
24. Aianduk – 1
25. Ailhelm – 1
26. Ajnard – 1
27. Akadas – 1
28. Akner – 1
29. Aladar / Aladarus / Olodarus – 19
30. Alardus – 24
31. Alba – 3
32. Albertus / Alberthus – 75
33. Albeus – 5
34. Albrehth – 1
35. Alexander / Alexe – 59
36. Alexius / Alaxius / Allexius / Elexius – 8
37. Alhelmus – 1
38. Almus – 1
39. Alpar – 2
40. Alus – 1
41. Amadeus – 2
42. Amandus – 1
43. Ambos – 1
44. Ambreus – 1
45. Ambrich – 1
46. Ambrosius – 26
47. Ambus – 1
48. Amen / Amenus – 3
49. Ampudin – 1
50. Anania / Ananya – 4
51. Anastasius – 1

52. And – 1
53. Andarnuk / Andurnuk – 3
54. Andeek – 1
55. Andreas / Andreaas / Andres / Adreas – 640
56. Andronicus – 1
57. Angathan – 1
58. Angelus – 7
59. Anianus / Annianus – 3
60. Anselmus / Anshelmus – 2
61. Anth – 1
62. Anthonius / Antonius / Antoneus / Antonyus / Anthoneus / Ontonius – 55
63. Anyas – 2
64. Apa / Apae / Apay / Appa / Ape – 67
65. Apor / Apour – 6
66. Aprozya – 1
67. Aprusa – 1
68. Aranduk – 2
69. Arbuz – 1
70. Arcolf – 1
71. Arden – 1
72. Aristaldus – 1
73. Arnoldus / Aynord / Ornoldus / Ornoltus – 35
74. Aron / Aaron – 3
75. Artulf – 1
76. Arua – 2
77. Aruad – 1
78. Atanasius – 1
79. Athae – 1
80. Athile – 1
81. Atmarius – 1
82. Augustinus / Agustinus – 22
83. Aydua – 1
84. Aymon – 1
85. Aynardus – 5
86. Az – 1
87. Azarias / Azarie – 5
88. Ba...iula – 1
89. Baas – 6
90. Babuci – 1
91. Bac / Baka / Bach / Baach – 4
92. Bacdu – 1
93. Bachka – 1
94. Bacho / Bachou / Bakw / Baku / Bakou / Bakouch / Bachoch / Bako / Bakoch / Bakow – 21
95. Bacina – 1
96. Bacione – 1
97. Baga / Bagha – 2
98. Bagia / Baghia – 1
99. Bagwn – 1
100. Bahan – 1
101. Bajdoldus – 1
102. Bakaan – 1
103. Bakun – 1
104. Bal – 1
105. Balabuch / Balbuch – 2
106. Balad / Balaad – 3
107. Balas – 1
108. Balasa / Balasius – 3
109. Balasey – 1
110. Balata / Balathin – 2
111. Baldinius – 1
112. Baldun / Baldu – 2
113. Balk – 6
114. Balkonya – 1
115. Balogh – 1
116. Balos – 1
117. Balthazar – 1
118. Balu – 1
119. Ban / Bana / Banus – 6
120. Banalc – 1
121. Banc / Bank – 3
122. Bancha – 2
123. Bandu – 1

124. Banis – 1
125. Banlus – 1
126. Bansa – 2
127. Bansch – 2
128. Barabas / Barbabas / Barlabas / Barrabas (într-un caz antroponimul Barabas și în 4 cazuri forma sa Barrabas apar ca nume ale unor persoane numite anterior Barnabas) – 17
129. Barnabas / Barnaba – 31
130. Baranus – 1
131. Barch / Barcha – 8
132. Bard – 1
133. Barlai – 1
134. Barta – 2
135. Barth – 1
136. Bartholomeus / Barthaleus / Barthalyus / Bartales / Barthal / Bartha / Bartaleus / Bartalius – 76
137. Bartholy – 1
138. Baruch / Baruth – 2
139. Barzan – 1
140. Bas / Basa – 3
141. Bascha – 1
142. Basileus / Basilius / Basylius – 4
143. Basow – 1
144. Basu – 2
145. Bata / Batha / Bathou / Bath / Batow – 8
146. Batiz / Batyz – 4
147. Batur – 2
148. Baudunus / Baudonus – 1
149. Bay / Baya – 3
150. Bayk (Voicu) – 1
151. Bayla – 1
152. Bayr – 1
153. Bazarab – 2
154. Bazlou – 1
155. Beat – 1
156. Bebun – 1
157. Bech / Becha / Beche / Beeche / Bece / Becea / Bekch / Beke / Beeke / Bekee / Bechee / Beken / Bekew / Weche – 82
158. Bechend – 1
159. Becheu / Bechen / Bechev(w) / Becsen – 1
160. Bechy – 1
161. Becons – 1
162. Becud / Becum – 2
163. Beda – 13
164. Bedech / Bedeg – 3
165. Beden / Bedeu – 5
166. Bedes – 1
167. Bedra – 1
168. Bedur – 1
169. Been – 2
170. Beg – 1
171. Begedum – 1
172. Bekus – 3
173. Bela – 4
174. Belat – 1
175. Belche / Belchea(m) – 2
176. Belenich – 1
177. Belerig – 1
178. Beli – 3
179. Belial – 1
180. Beller – 1
181. Bellus / Belus – 8
182. Belquer – 1
183. Bena – 4
184. Benc / Bunc – 2
185. Bencel / Bencench / Bencenc / Bencencius / Bencenth / Bench / Benche / Benchenc / Benchench / Bencze / Bencya – 23
186. Bendu – 1

187. Bene / Benes – 11
188. Benedictus / Benedic / Bedictus / Benetha – 232
189. Beneh – 1
190. Beneuis – 1
191. Benher – 1
192. Beniamin / Beliamin – 4
193. Benke – 1
194. Bensa – 1
195. Benther – 1
196. Benus / Banuch / Benuchs / Banuchs – 5
197. Beque / Beques – 2
198. Ber / Bere – 3
199. Berbencer – 1
200. Berec – 1
201. Berend – 2
202. Berengarius – 1
203. Berga – 1
204. Bernaboni – 1
205. Bernaldus / Bernold – 3
206. Bernard / Bernardus – 2
207. Berta – 1
208. Bertholdus / Bertoldus – 6
209. Bertholon / Bertolom – 2
210. Berthrandus / Bethrandus / Bertrandus / Bechrandus – 1
211. Bertolf – 1
212. Bese – 1
213. Besedi – 1
214. Bessenyew – 1
215. Besster – 1
216. Bessu – 1
217. Bestertius – 1
218. Bestricus / Bostricus / Beztricus – 1
219. Beta – 1
220. Bethlen / Betlem / Bechleem – 3
221. Betzer – 1
222. Beud – 1
223. Beuna – 1
224. Beusa – 1
225. Bez – 1
226. Bezegu – 1
227. Bezteer / Bezter / Bozthur / Bezthur – 1
228. Bibe – 1
229. Bibies – 1
230. Bibo – 1
231. Bila / Billa – 2
232. Bisa – 1
233. Biuia / Biia / Bua – 1
234. Biza – 1
235. Blafuus / Blauuz / Blauus / Blawch – 4
236. Blasius / Blazius – 177
237. Bob – 1
238. Boc / Boch / Bochou / Bochus / Bocou / Bok / Boka – 15
239. Boceon / Bocion – 2
240. Bochan / Bochen – 2
241. Bochyur – 1
242. Bocy / Bocya / Bocha – 3
243. Boda / Buda – 20
244. Bodamer – 1
245. Bodo / Bodou / Bodov – 2
246. Bodol / Bodolt – 1
247. Bodon – 2
248. Bodor / Bodornius / Budur – 3
249. Bodos – 1
250. Bodun / Bodum – 6
251. Bogach / Bogath / Bogoch – 1
252. Bogdan / Bokdan / Bagdanus / Boguan – 9
253. Bogomer – 1
254. Bogov – 1
255. Bogozlou / Boguzlou – 1
256. Boguir / Bogui – 1

257. Bogy / Bugy – 2
258. Bohmel – 1
259. Boian – 1
260. Bol / Bola / Bolel – 4
261. Bolachuch / Bolachuk – 1
262. Bolobuch – 1
263. Bolosoi / Bolosoy / Bolosoit – 5
264. Bolosu – 1
265. Bolta – 1
266. Bolu – 1
267. Bolya / Bolyan / Bolyen – 3
268. Boncia / Bontie / Boncy / Bonch / Boncha – 6
269. Bondizlo – 1
270. Bonioannes – 1
271. Bonto – 1
272. Booth / Both / Bot – 13
273. Borathe – 1
274. Borbath – 1
275. Borcha – 1
276. Bord – 3
277. Bore – 1
278. Bork – 2
279. Boroch / Borocun / Borokun – 3
280. Borozlou – 1
281. Bors / Borsa / Borz / Borzan – 4
282. Bos – 1
283. Boson / Bosou – 2
284. Bosu / Bosur – 4
285. Bota / Botha / Bothsa – 9
286. Botez / Botiz / Botyz – 2
287. Bothus – 1
288. Boton / Botona – 2
289. Botyca – 1
290. Boutun – 1
291. Bovdor – 1
292. Boxa – 2
293. Boyciud – 1
294. Boynuc – 1
295. Boz – 1
296. Boza – 1
297. Bozc – 1
298. Bozorad – 2
299. Bozouch / Bozoch – 2
300. Bracan – 1
301. Bracoy – 1
302. Brancha / Brank – 2
303. Brata – 1
304. Bratak – 1
305. Bratan – 1
306. Bratyzlou – 2
307. Brendlinus / Brendulinus – 2
308. Brerer – 1
309. Briccius / Bricius / Brictius / Brixi / Brixius – 26
310. Brisa – 1
311. Buba – 1
312. Bubek – 2
313. Buc / Buca / Buch / Bucha – 5
314. Bucanis – 1
315. Bucham – 1
316. Buchi – 1
317. Buchiku / Buchyka – 2
318. Buchou / Buchow – 2
319. Buchrifi – 1
320. Buchud / Buchuk / Buchur – 3
321. Bucicud / Buciur – 1
322. Bucna / Buhna – 1
323. Bucsa – 1
324. Buctu – 1
325. Bucud – 1
326. Bud – 5
327. Budev – 1
328. Budius – 1
329. Budizlow / Bugizlou – 3
330. Budlu – 1
331. Budon / Budun – 4
332. Budud – 1

333. Budur – 1
334. Bug / Buga – 2
335. Bugar / Bugard – 2
336. Buhches – 1
337. Buhcud – 1
338. Buhta /Buhtha – 2
339. Buhus – 2
340. Buke / Buken – 7
341. Bulch / Bulchonius / Bulchou / Bulchu / Bulchu / Bulsu / Bulzo – 5
342. Buldus – 2
343. Bulsu / Bulsuh – 5
344. Bulsuhut – 1
345. Buna – 2
346. Bunalci – 1
347. Buncha / Buchan – 2
348. Buncu – 2
349. Buncy – 1
350. Buncza – 1
351. Bundu – 1
352. Bungi – 1
353. Bunnis – 1
354. Buns – 1
355. Bunta – 1
356. Burat – 1
357. Burcha – 1
358. Burd – 1
359. Buruh – 1
360. Burz – 1
361. Busu – 1
362. Buth / Butha / Buta – 5
363. Buthmer – 1
364. Buthus – 1
365. Buus – 1
366. Buz / Buza – 2
367. Buzach – 1
368. Bybarch – 1
369. Byd – 1
370. Byna – 1
371. Byuncy – 1
372. Byzther – 1
373. Calad – 1
374. Calanda – 1
375. Caliian/Kalin – 2
376. Calondus / Kolondus / Colondum(s) – 3
377. Camb – 1
378. Cantor – 3
379. Cantus – 1
380. Capan – 1
381. Carolus / Karolus – 3
382. Carthin – 1
383. Casarait – 1
384. Casimir / Cazimir / Casimirus / Kazimirus / Kazmer / Kazmerius – 7
385. Casta – 1
386. Cata – 1
387. Cato – 3
388. Caza – 1
389. Ceba – 1
390. Ceca / Cheka / Checa – 11
391. Cecur – 1
392. Cefan – 1
393. Cegl / Cyegl – 1
394. Cekas – 1
395. Ceku – 1
396. Cenadinus / Chanadinus / Chanad / Chunad / Csanad – 12
397. Cenes – 1
398. Cenka – 1
399. Censarus – 1
400. Cepanus /Chepanus/Chepa / Chepaan /Chepan/Chephanus/ Chypan – 47
401. Cepre – 1
402. Cesar / Chesarius – 5
403. Cesti – 1
404. Ceuse – 1

405. Chaak / Chak – 9
406. Chab – 1
407. Chacou – 1
408. Chama / Choma / Cyama / Chamaz – 6
409. Chan – 1
410. Chanko – 1
411. Chaph – 1
412. Chaz – 1
413. Chazsar – 1
414. Cheba / Chebae – 3
415. Checlen – 1
416. Cheda – 1
417. Chedur – 1
418. Cheel / Chel / Chyl / Chyel / Chelo / Chelon, Tyl – 2
419. Cheep – 1
420. Cheger – 1
421. Chegun – 1
422. Chegur – 1
423. Chegza – 1
424. Chekez – 1
425. Chema / Chemza / Cheme / Cima – 11
426. Chemberg / Chemburg – 1
427. Chenk / Chenke – 2
428. Chennu – 1
429. Chentu – 1
430. Chequeleu – 1
431. Chequeu / Chequez – 2
432. Cherke – 1
433. Cherpha – 1
434. Chessuga – 1
435. Chete – 1
436. Chetnek / Chethnuk – 3
437. Cheycima – 1
438. Cheym – 1
439. Chibak / Chibuk – 2
440. Chibury – 1
441. Chicha / Chycha – 2
442. Chicolou – 1
443. Chichur – 1
444. Chikou – 1
445. Chikouquod – 1
446. Chimont – 1
447. Chinkaz – 1
448. Chire – 1
449. Chiybak / Chybak / Cybak / Cybok – 5
450. Chiz – 1
451. Chobo – 1
452. Chobolo – 1
453. Choga / Choka – 4
454. Cholnuk / Chulnuk – 4
455. Choloz – 1
456. Chom / Choma / Chomak – 8
457. Chori – 1
458. Chorre – 1
459. Chossow – 1
460. Chotov – 1
461. Chrichywan – 1
462. Christianus / Cherestyan / Kristianus / Cristianus / Cristian – 31
463. Christil – 1
464. Christophorus / Cristoforus (Cristhfal) / Cristophorus / Cristopher / Cristophor – 14
465. Chub – 1
466. Chuburd – 1
467. Cubuchi – 1
468. Chuca / Chuka – 3
469. Chud – 1
470. Chue / Chuey – 1
471. Chug – 1
472. Chuley – 1
473. Chuma / Chyma – 2
474. Chumadrus – 1
475. Chumburd – 1

476. Chumpaz – 2
477. Chumpo – 1
478. Chumur – 1
479. Chumuruk – 1
480. Chuncz – 1
481. Chundradus / Chunradus / Chunraudus – 15
482. Chunoz – 1
483. Chupa – 1
484. Chura – 1
485. Churna – 1
486. Chutuk / Chutk – 1
487. Chybrian / Cibrian – 2
488. Chye – 1
489. Chyeka – 1
490. Chygz – 1
491. Chyko / Chykou / Cyco / Cyko / Cykou / Ciko / Gyko – 8
492. Chymp – 1
493. Chyre – 1
494. Chysce – 1
495. Chyul – 1
496. Chyzer – 1
497. Ciboud / Cibout – 2
498. Cibu – 1
499. Cicolou – 1
500. Cicus – 1
501. Cika – 1
502. Cima – 1
503. Clemens / Clementinus / Clementus – 44
504. Clesel / Clesil – 4
505. Clianus – 1
506. Clos – 2
507. Cocbu – 1
508. Cochi / Cochid – 1
509. Cocud – 1
510. Codaba – 1
511. Coetan – 1
512. Cogy – 1
513. Col – 1
514. Collomanus / Colmanus / Colman / Coloman – 2
515. Colont – 1
516. Coma / Comad / Coman – 5
517. Compolt – 1
518. Comsa – 1
519. Concius – 1
520. Conradus / Corrardus / Corardus / Chunraudus / Conrad / Corrard / Corrandus / Cunradus / Gunradus / Kunradus – 37
521. Constantinus / Kostantyn / Koztantyn – 3
522. Conya – 1
523. Copaz – 1
524. Coplen / Coplon – 2
525. Copulch / Kopulch – 1
526. Coquinus – 1
527. Corladus – 1
528. Corlath – 1
529. Cornelius – 4
530. Cosma / Cozma / Cosmas / Cozmas / Cuzma – 44
531. Costa – 1
532. Cosuma – 1
533. Cotloba – 1
534. Crato – 1
535. Crayanyn / Crayanin / Crayan – 1
536. Crestilynus – 1
537. Crisius – 1
538. Crispen – 1
539. Cristel / Cristfol – 2
540. Crust – 1
541. Cselleus – 2
542. Cubuchi – 1
543. Cuca – 1
544. Cucus – 1

545. Culqed / Culqued – 1
546. Cumazan – 1
547. Cumpert / Cumpurdinus – 2
548. Cumpolth – 2
549. Cumpus – 1
550. Cuncea – 1
551. Cunsudu – 1
552. Cunzil – 1
553. Cupes – 1
554. Cuqt – 1
555. Cureus – 1
556. Cusem – 1
557. Cusoy – 1
558. Custi – 1
559. Custodia – 1
560. Cusyd – 2
561. Cuta – 2
562. Cybout – 1
563. Cykirc – 1
564. Cylan – 1
565. Cyndrinus – 1
566. Cyob – 1
567. Cyomoy – 1
568. Cyuba – 1
569. Cyzar – 1
570. Czhenne – 1
571. Czuna – 1
572. Daba – 1
573. Dalk – 1
574. Damang – 1
575. Damianus / Damyanus – 11
576. Dan / Daan – 6
577. Daniel / Daniil / Danyel – 16
578. Darabus – 1
579. Daras – 1
580. Dascilou / Discilou – 1
581. Dausa / Dause / Dawsa / Douse / Dowse / Dosa / Dousa / Dusa / Doja – 5
582. David / Dauid – 19
583. Dawt – 1
584. Dazlou – 1
585. Deas – 1
586. Deda – 1
587. Dedach / Dadaach – 1
588. Dedal – 1
589. Dedemerus – 1
590. Dedo – 1
591. Dedus – 1
592. Deers / Ders / Dees – 9
593. Dega – 2
594. Degus / Deguz – 2
595. Dekeu – 1
596. Dema / Deme – 4
597. Demeno – 1
598. Demetrius / Demeter / Dimitrie – 164
599. Denc / Dene – 1
600. Dera – 1
601. Ders / Dirs – 11
602. Derseus – 1
603. Des – 1
604. Desc – 1
605. Desiderius / Deseu / Desew / Deseuu / Deuseus / Desev / Desero – 46
606. Dethmar – 1
607. Dethrichius / Detricus / Detreh / Detric / Dettre / Ditric – 9
608. Detusa – 1
609. Deun – 2
610. Deus – 2
611. Deyhardus – 1
612. Dezmert – 1
613. Dezuan – 1
614. Dica – 1
615. Dico / Dyco – 1
616. Didou – 1

617. Dionisius (Denus) / Dionysius / Dionysiua / Dyonysius / Dionisyus – 144
618. Dirsig – 1
619. Dobou / Dubou – 2
620. Dobra / Dobray – 2
621. Dobrin – 1
622. Dobrota / Dobrotha / Dobrotta – 3
623. Dobroyan – 1
624. Dobuca – 1
625. Dok – 1
626. Domald – 1
627. Dombo / Dombou – 2
628. Dominicus / Domicus / Domynicus / Dominius – 319
629. Domit – 1
630. Domus – 1
631. Don – 1
632. Donatus – 1
633. Donca / Donk – 2
634. Donch – 11
635. Dorcus – 1
636. Dorman – 1
637. Dorogh / Drug / Durugh / Drvg / Durug / Drugh – 7
638. Dosu – 1
639. Drach – 1
640. Dragomir / Dragomyr / Dragamer / Dragumer / Dragamerus / Dragmer / Dragamyr / Dragomer – 11
641. Dragos / Drag / Draag / Dragh / Dragus / Dragul – 9
642. Dragotha / Dragoya / Draguta – 3
643. Drahun – 1
644. Drayanus – 1
645. Drewgysch – 1
646. Drugan – 1
647. Druguzlo / Druguzlou – 1
648. Drusa – 1
649. Drusoys – 1
650. Duba – 1
651. Dubrul – 1
652. Duca – 1
653. Duda – 1
654. Dudorc / Dodor – 1
655. Dugus – 1
656. Duh – 1
657. Dumasa – 1
658. Dumeno – 1
659. Dumon – 1
660. Duntia – 1
661. Durs / Dursa – 3
662. Durus – 2
663. Dusa – 1
664. Dusyn – 1
665. Dyenus – 1
666. Dynus – 1
667. Each / Eachy – 2
668. Eberhard / Ebyrhardus – 2
669. Ebes – 1
670. Ebher – 1
671. Ebl – 1
672. Ecce / Eccy / Echi / Echy – 7
673. Echirech – 1
674. Ecter – 1
675. Eculius – 1
676. Ecust – 1
677. Ecyul – 1
678. Eded – 1
679. Edemen – 1
680. Eel – 1
681. Ega – 2
682. Egeben – 1
683. Egebes – 1
684. Egidius / Egidyus / Egydius / Aegidius / Aegyd – 108
685. Egidut – 1
686. Egiud / Egyud – 2

687. Eguch / Egud – 2
688. Ehcend – 1
689. Ela – 3
690. Elcy – 1
691. Eldech – 1
692. Eleek / Elek / Ellek / Elech / Elekws / Elekus – 14
693. Elemdu – 1
694. Eleukus – 2
695. Elias / Elia / Elba / Elya / Elea / Eliae / Elye / Elie / Elyas / Elyes / Ellyws / Helia / Helias / Helyas / Hylyee / Hylia / Illie / Ilia / Iliaz – 67
696. Eliseus – 1
697. Elliniinus – 1
698. Ellu – 2
699. Elluin – 1
700. Eltus Belus – 1
701. Elur – 1
702. Elusa – 1
703. Elust – 1
704. Embel – 1
705. Emericus/ Emeritus / Emricus – 144
706. Emich / Emic / Eymech / Emech / Emench / Emuch / Emuk / Eymech – 4
707. Emis – 1
708. Emoicus (Emericus?) – 1
709. Emur – 1
710. Enard – 1
711. Endes / Endus – 8
712. Endre / Endere / Ender – 5
713. Endum – 1
714. Engues – 1
715. Eraclius – 1
716. Erde / Erdeu / Erdeus / Erdew / Erdey / Erded – 13
717. Erdeod – 1
718. Ereu / Ereus / Ereusd / Ereust – 6
719. Ermecz – 1
720. Ermen – 1
721. Erne (Ernest) / Erney / Ernyei – 14
722. Erricus – 1
723. Erwyn – 1
724. Esau / Esew – 5
725. Esied – 1
726. Esleu – 1
727. Eterez – 1
728. Eth – 2
729. Ethae – 1
730. Ethele – 1
731. Ethenad / Ethened – 2
732. Eulengen – 1
733. Eunneritus – 1
734. Eureus – 1
735. Eusii – 1
736. Euzud – 2
737. Exege – 1
738. Ezen – 1
739. Fabian / Fabianus / Fabyanus – 34
740. Fachia – 1
741. Fakas – 1
742. Falkmar – 1
743. Fanchaka / Fanchana / Fanchuka – 2
744. Farcasius / Forcasius / Forcos / Forcus / Farkas / Farkasius / Forcossius / Forcost / Forcosu – 71
745. Farkstan – 1
746. Farsius – 1
747. Fata – 2
748. Fecate Juna – 1
749. Fecieten – 1
750. Fecu – 1
751. Fehersa – 1
752. Feier – 1
753. Feit – 1
754. Feltw / Felteu – 1
755. Fekete / Fequete – 2
756. Felceu – 1

757. Fele – 1
758. Felicianus – 9
759. Felten – 1
760. Fener – 1
761. Fensuke – 1
762. Ferench / Ferenck – 1
763. Fergued – 1
764. Fermenus – 1
765. Fermul – 1
766. Feud – 1
767. Fiachia – 1
768. Fib – 1
769. Fican – 1
770. Ficed – 1
771. Fichur – 1
772. Ficmoz – 1
773. Ficoc – 1
774. Figud – 1
775. Fila – 6
776. Fileka – 1
777. Files – 1
778. Filpe – 1
779. Filupa – 1
780. Finta / Fynta / Fyntha / Phintha – 7
781. Finthur / Fintur – 3
782. Fiod – 1
783. Fira – 1
784. Fita / Fitan – 3
785. Fitoc – 1
786. Fiza – 1
787. Fladmerus/Fladmir/Oldamarus – 3
788. Florentinus – 1
789. Florentius – 1
790. Focate – 1
791. Foimed – 1
792. Folkmar – 1
793. Folkus – 2
794. Folukman – 1
795. Fonchuca / Fonchukae – 2
796. Fonschka – 1
797. Fonsol – 1
798. Forc – 1
799. Forchlypp – 1
800. Forocs – 1
801. Fortast – 1
802. Fortst – 1
803. Foth – 1
804. Franciscus / Frank – 18
805. Frath – 1
806. Fredel – 1
807. Fredericus / Fredricus / Fridericus / Ffridricus – 4
808. Frichcus / Frichkus / Friczkus (Phyrcho) / Frychko – 4
809. Fuc – 1
810. Fucco – 2
811. Fudur – 1
812. Fuglidi – 1
813. Fugod – 1
814. Fulchus / Fulcus – 4
815. Fuldur – 1
816. Fulko – 1
817. Fulkun – 2
818. Furces – 1
819. Furcug – 1
820. Furman – 1
821. Furnod – 1
822. Furtes – 1
823. Furtun – 1
824. Futan – 1
825. Fygmoz – 1
826. Fylees – 1
827. Fylkyn – 1
828. Fyoch – 2
829. Fyod – 2
830. Gaan / Gyan / Gyaan – 1
831. Gabriel / Gabrian / Gabriarius – 36
832. Gabum – 1

833. Gachal – 1
834. Gagy – 1
835. Gal / Gall / Gallus / Galus – 40
836. Gala – 1
837. Galaldu – 1
838. Galdu – 1
839. Galhardus / Gallyardus – 1
840. Garadych – 2
841. Garazda – 1
842. Gaspar / Gasparus / Caspar – 3
843. Gaucelmus / Gauselmus – 2
844. Geanin – 1
845. Gebarth / Gebhard / Gebhardus – 3
846. Geca / Geche / Gece / Gega / Gek / Geka – 5
847. Gede – 1
848. Gedench / Gedeuch – 3
849. Gedew – 1
850. Geer – 1
851. Gegus / Geegus / Geguzcho / Segus – 8
852. Geleth / Gyeleth / Gyeletius / Gyelethius – 1
853. Gemeynus – 1
854. Gemin – 1
855. Gense – 1
856. Genuruch – 1
857. Georgius / Georgyus / Goergius / Gyrco / Gyrcu / Gyvork / Gyvrk / Gyurc / Gyura / Gyurg / Gyurca / Gyurgy / Gyuri / Gyurk / Gurc / Gurk / Giurk – 360
858. Geraldus / Geroldus – 3
859. Gerardus / Gerhardus – 10
860. Gercun – 1
861. Gerech – 1
862. Gereon – 1
863. Gereu / Gerew / Gyerew / Gyurew / Gerev / Gyereu / Gyerew – 19
864. Gerges – 1
865. Gerka – 1
866. Gerlac / Gerlach / Gerlacus / Gerlah / Gerlaah – 6
867. German – 3
868. Germanus / Garmanus – 2
869. Germen – 1
870. Gerus – 2
871. Gervasius / Gervas – 6
872. Geubel – 1
873. Geubul – 3
874. Geula / Gyla / Gyula / Jula / Gyvla / Gywla – 33
875. Geus – 2
876. Geyleth – l
877. Geysa – 2
878. Geztub – 1
879. Ghelasius / Ghelasie – 1
880. Gilfridus / Gylfredus – 2
881. Gilianus / Gelyanus / Gylianus – 4
882. Gima – 1
883. Ginon – 1
884. Gipolto – 1
885. Gira – 1
886. Girolth / Gyrolt – 2
887. Giselbert – 1
888. Glatillus – 1
889. Gnegsi – 1
890. Gnynther – 1
891. Gobelinus / Geublinus / Gublinus / Goblinus / Gocelinus / Gocholinus / Gebelinus / Geblin / Geblyn / Geburlinus – 12
892. God / Good / Guth – 4
893. Godefrid / Godefred / Gotfredus / Guthfridus / Gotferdus / Gotfridus / Gothfredus / Gothfridus / Guthfreedus / Guttredus – 15

894. Godeschalcus / Gorscalcus / Gotscalc – 1
895. Godew – 1
896. Gogan – 3
897. Gogorz – 1
898. Gok – 1
899. Golosa / Golsa – 2
900. Gombolin – 1
901. Gonga – 1
902. Gota – 1
903. Gotaal – 1
904. Gothardus / Guthard – 7
905. Goucar – 1
906. Gozcyn – 1
907. Graden – 1
908. Graecus – 1
909. Grege / Gregen – 2
910. Gregorius / Gregor / Gragorius – 284
911. Gruban – 1
912. Gruhestan – 1
913. Guba – 1
914. Gubul – 1
915. Gucur – 1
916. Gud / Sud / Guda – 2
917. Guden / Gudeu – 2
918. Gudo – 1
919. Guerus – 1
920. Gueztiua – 1
921. Guge – 1
922. Guglielmus – 1
923. Gugus – 1
924. Guke – 1
925. Gula – 4
926. Gulya – 1
927. Guna / Gwyna / Gunya – 1
928. Gundlin / Gundolin – 1
929. Gune – 1
930. Gunter – 1
931. Guntu – 1
932. Gunuzt – 1
933. Gurbed / Gurbeth – 2
934. Gurea – 1
935. Gurhes – 1
936. Gusius – 1
937. Gusuen – 1
938. Guta – 1
939. Gutfrex – 1
940. Guthkeled / Gutkeled – de neam – 1
941. Guthmar – 1
942. Gutman – 1
943. Guyna – 1
944. Guza – 1
945. Gwren – 1
946. Gyaan / Gyan – 1
947. Gyama – 1
948. Gyanin – 1
949. Gyebarth – 1
950. Gyegus – l
951. Gyele / Gyelet / Gyeleth / Gyleth / Gyeletius / Gylet – 6
952. Gyna – 1
953. Gyndus – 1
954. Gyobou – 1
955. Gyok – 1
956. Gyoma – 2
957. Gyomolth – 1
958. Gyonon – 1
959. Gyopol – 3
960. Gyrk – 1
961. Gyuga / Gyuge / Gyugea – 5
962. Gyukman – 1
963. Gyuna – 4
964. Haal – 1
965. Haben – 1
966. Hadya / Hagya – 2
967. Hag – 1
968. Halad / Haland / Halalus – 1
969. Halaldus – 1

970. Halales – 1
971. Halisa – 1
972. Halmagh – 1
973. Halmannus – 1
974. Halymban – 1
975. Hanch / Hank – 2
976. Hannus / Hannus / Hanus – 9
977. Hanselm – 1
978. Hata – 1
979. Haydenric / Hederic – 1
980. Hazos – 1
981. Hazuga / Hozuga – 3
982. Hector / Ector / Ektor – 5
983. Hecy – 1
984. Hedus – 1
985. Heem / Hem / Heym / Hym / Heim / Heym / Heiym / Heymu – 10
986. Hegenus – 1
987. Hegud – 1
988. Hegun – 7
989. Heimon / Heymon / Heimor – 3
990. Helebrandus – 1
991. Helemban – 1
992. Helg – 1
993. Helingus – 1
994. Heltuin / Heltuyn – 2
995. Helvicus / Heluicus / Helwych – 6
996. Helweg – 1
997. Helyce (Helvee) – 1
998. Heme – 1
999. Hemequei – 1
1000. Hemmingius – 1
1001. Hemus / Hamus – 1
1002. Hen – 1
1003. Hench (Henchman) / Henc / Hencc – 16
1004. Henchman / Henchmanus / Henchmannus / Henchiman / Heczmannus / Henczmannus / Hentmannus / Henczmannus / Hakkmanus / Hentzmannus / Heyczmannus – 21
1005. Henchu – 1
1006. Henczon – 1
1007. Henel – 1
1008. Henguch – 1
1009. Heningus / Hennengus / Henningus / Hennyngh / Henning / Henneng / Henningh / Hennynch / Henyngus / Henynkus / Hennyng / Hennyngh / Hennÿngus / Heniung – 40
1010. Henlinus – 1
1011. Hennyes – 1
1012. Henric / Hedenricus / Hedricus / Heidenricus / Heinrich / Heinric / Hemricus / Hendric / Hendrich / Hendricus / Henricus / Herricus (Her) / Hermiricus / Hernicus / Herric / Heydenricus – 82
1013. Henslinus – 1
1014. Henuc – 1
1015. Henul – 2
1016. Herbordus / Herbarth / Herberdus / Herbort / Herbortus – 39
1017. Herceg / Herceeg / Herseg / Herzeg / Cherceg – 7
1018. Hereust – 1
1019. Herislinus – 1
1020. Herman / Hermann / Hermannus / Hermanus / Herrmann – 31
1021. Hermo – 1
1022. Herne – 1
1023. Herneh – 1
1024. Hernye – 1
1025. Herritus – 2
1026. Hertueg – 1
1027. Hertugug – 1
1028. Herthwicus – 1

1029. Herye – 1
1030. Hesce / Hisce – 3
1031. Hese – 1
1032. Heta / Hete – 2
1033. Heuca / Heuch – 2
1034. Heugmannus – 1
1035. Heydruch – 1
1036. Heydur – 1
1037. Heyncze – 2
1038. Heynmannus – 1
1039. Heys – 3
1040. Hezo – 1
1041. Hiliachin – 1
1042. Himud – 1
1043. Hipolit – 1
1044. Hobyeg – 1
1045. Hochk – 2
1046. Hodos / Hudus / Hwdus – 2
1047. Hogoris – 1
1048. Hogui – 1
1049. Hollus – 1
1050. Holman – 1
1051. Holtbrand – 1
1052. Homodeus / Homdeum / Homideus / Omodeus / Omodoi / Homdoy / Homodoy – 14
1053. Hompudin – 1
1054. Honod – 1
1055. Honos / Hoils – 2
1056. Horgach – 1
1057. Horkyan – 1
1058. Horogus – 1
1059. Hoth – 1
1060. Houl – 1
1061. Hranoya – 1
1062. Hubec / Hubuc – 2
1063. Hubugunithu – 1
1064. Hugon / Hugun – 2
1065. Huldeg – 1
1066. Hunda – 1
1067. Hunt – 1
1068. Hurady – 1
1069. Hurt / Hurtu – 3
1070. Hus / Hws – 4
1071. Hyce – 1
1072. Hysce / Hyscen – 1
1073. Hyuad – 1
1074. Hyued / Hyuet – 1
1075. Iacobus / Jacobus / Jacob / Iacob / Jacow / Jakobus / Iaco / Iako / Iacon / Iacou / Iacus / Jachou / Jaco / Jakch / Jako / Jakou / Jakow / Jakus / Iaca / Iachk – 537
1076. Iaczy – 1
1077. Iardar / Jardan – 2
1078. Iardus – 1
1079. Iauhun – 1
1080. Iba – 1
1081. Ibrachin – 2
1082. Ictor / Iktor – 2
1083. Iecur – 1
1084. Ieremias – 1
1085. Ieronymus – 1
1086. Iga – 1
1087. Igeben – 1
1088. Igech – 1
1089. Igon – 1
1090. Ihoan / Ihon – 3
1091. Ilabar – 1
1092. Ilarius / Ilaris / Ilarus / Hylarius – 4
1093. Ilba – 1
1094. Illen – 1
1095. Ilmerus – 1
1096. Ilobarut – 1
1097. Ilomar – 1
1098. Iluka – 1
1099. Impur – 1

1100. Imurad – 1
1101. Ina – 2
1102. Ind – 1
1103. India – 1
1104. Iniz – 1
1105. Inok – 3
1106. Inus – 1
1107. Ioab – 1
1108. Ioachimus / Ioachin / Joachimus / Johachinus / Iohachin / Iwahim / Iwachun / Ioacyn / Ioachyn / Jwachin / Iwachin – 19
1109. Ioannes / Iohannes / Joannes / Johannes / Jahannis / Ian / Jan / Iank / Ianka / Janka / Jwanka / Iwanka / Ianko / Iano / Ianos / Janos / Ianus / Janus / Ioanca / Ioancha / Ioanis / Ioanka / Iuanka / Giovanni / Ihonis / Ioanus / Iohan / Iohanc / Iohanca / Iouanc / Iuan / Iuam / Iuanchuch / Juan / Jovan / Jean / Iohaka / Jovanka / Iuuanca / Ivanczka / Ivan / Jvan / Iwan / Jwan / Iwanchok / Iwanus / Jan / Janika / Janusch / Joan / Joancha / Juanka / Jwanka / Hyuan / Yan / Yanusch / Youanka / Yuanka / Ywanus / Johem – 2.053
1110. Iob / Job / Joob – 11
1111. Ioleguen – 1
1112. Ionas – 2
1113. Iordanus / Jordanus / Jordan – 5
1114. Iosa – 1
1115. Ioseph / Joseph / Josephus / Josaph / Jseep / Yoseph – 11
1116. Ioubot – 1
1117. Iouchyn – 1
1118. Ioud – 1
1119. Ipoch / Ypoch – 4
1120. Ipolitus / Ypolitus / Ypoltus – 6
1121. Ipsa – 1
1122. Ipud – 1
1123. Ipus – 1
1124. Irineus / Ireneus / Iryneus – 4
1125. Irnusd – 1
1126. Iromom – 1
1127. Iroslou / Iruzlou – 2
1128. Isa – 1
1129. Isaac / Isaak / Saac / Isac / Isak / Ysac / Ysaac / Ysaak / Ysahac – 15
1130. Isaia – 1
1131. Isep / Iseph – 3
1132. Iseput – 1
1133. Isip – 1
1134. Isou / Isov / Ysou – 5
1135. Isu – 1
1136. Isumgut – 1
1137. Iteg – 1
1138. Itimer – 1
1139. Iudocus / Judocus / Jodoc – 1
1140. Iula / Jula / Ilula / Iula / Jula / Yula – 21
1141. Iulius – 1
1142. Iuncta (Giunta) – 1
1143. Iura – 1
1144. Iurk – 1
1145. Ivassa – 1
1146. Jacinctus – 1
1147. Jak – 1
1148. Jakapus – 1
1149. Jarsen – 1
1150. Jeclin – 1
1151. Jekyl – 1
1152. Jenew – 1
1153. Jochis – 1
1154. Jochun – 1
1155. Jog – 1
1156. Jolanth / Jolath – 1

1157. Jowb – 1
1158. Jrgus – 1
1159. Jua – 1
1160. Juad – 1
1161. Juba – 1
1162. Juerkus – 1
1163. Juga – 2
1164. Juhpogo – 1
1165. Juna – 1
1166. Jurgu – 1
1167. Justa – 1
1168. Kadicsa / Kadych – 1
1169. Kadoch / Kadach – 1
1170. Kaka – 1
1171. Kalach / Kalath – 2
1172. Kalad / Kaled – 1
1173. Kaluz – 1
1174. Kama / Kana – 2
1175. Kangiar – 1
1176. Kania / Kanya – 2
1177. Kannar – 1
1178. Kaplyon / Kaplyan – 1
1179. Karachinus / Karachun / Karachon / Karasun / Krachun / Carassum / Crachinus / Crachun / Carassun / Carasim – 17
1180. Karapch / Karapeh / Karapcs – 1
1181. Kasudi – 1
1182. Kata – 1
1183. Katapanus – 1
1184. Kaza – 1
1185. Kean – 1
1186. Kege – 1
1187. Keiguez – 1
1188. Keka – 1
1189. Kekeu – 1
1190. Keled / Keledinus / Keleed – 2
1191. Kelem – 1
1192. Kelemen / Kelemenes / Kelemin – 6
1193. Kelemus – 1
1194. Kelepc – 1
1195. Kelian / Kelyan / Kilian / Kilianus / Kilyanus / Kylianus – 17
1196. Kelye – 1
1197. Kema – 1
1198. Kemedu – 1
1199. Kemen / Kemyn / Kemin / Keminus / Kemeyn / Kemes / Kemyh – 14
1200. Kemes – 1
1201. Kemyh – 1
1202. Kenchey – 1
1203. Kend / Kende / Kendet / Kende – 4
1204. Kendech / Kendeth – 2
1205. Kene – 1
1206. Kenez – 1
1207. Kepa – 1
1208. Kerecheth – 1
1209. Kerestul – 1
1210. Kerestyen (Christian?) –1
1211. Kereu – 4
1212. Kerisen – 1
1213. Kesa – 2
1214. Kesas – 1
1215. Keua – 2
1216. Keuerug – 1
1217. Kewch – 1
1218. Kewereg – 1
1219. Keyran – 1
1220. Kezed – 1
1221. Kidol – 1
1222. Kinis – 1
1223. Koch – 2
1224. Kodur – 1
1225. Koeta – 1
1226. Kolus – 1
1227. Komlos – 1
1228. Kompoldy – 1
1229. Konc / Konch / Konchi – 3

1230. Kondam – 1
1231. Konia / Konya – 8
1232. Konth – 1
1233. Kopach – 1
1234. Kopaz / Kopoz – 4
1235. Koplen / Koplian / Koplon / Koplun / Koplyan / Kopplan / Kopplen / Kuplan / Kuplen – 8
1236. Korath – 1
1237. Korkou – 1
1238. Korochi – 1
1239. Kosa / Kusa – 3
1240. Kosu – 1
1241. Kozan – 1
1242. Kozta / Kusta / Kuzta / Koztha – 2
1243. Kragnus – 1
1244. Kraznet – 1
1245. Kuch – 1
1246. Kucik – 1
1247. Kuke – 1
1248. Kukenesrodnold (nume de neam) – 1
1249. Kulche / Kulchey – 2
1250. Kulhun – 1
1251. Kulqued – 1
1252. Kulus – 1
1253. Kumpolth – 1
1254. Kunch / Kunczmannus – 2
1255. Kur – 1
1256. Kusun – 1
1257. Kutesk – 1
1258. Kwncz Jaz – 1
1259. Kya – 1
1260. Kychyn – 1
1261. Kyna – 1
1262. Laachk / Laacz / Lacsk / Lachk / Lochk / Laczk – 10
1263. Laal – 2
1264. Lachem – 1
1265. Lad – 1
1266. Ladislaus / Ladizlaus / Ladyzlaus / Lazlo – 994
1267. Lado – 1
1268. Lambertus / Lampertus – 10
1269. Lankman – 1
1270. Latamas – 2
1271. Latibar – 1
1272. Latum – 1
1273. Laurencius / Laurentius / Leurenthe – 340
1274. Layk – 1
1275. Lazarus – 1
1276. Leca / Leka – 1
1277. Leel – 6
1278. Legen – 1
1279. Leger / Legar – 2
1280. Legforus – 1
1281. Legi – 1
1282. Legyn – 1
1283. Lehach – 1
1284. Lek – 1
1285. Lekembranth – 1
1286. Lempe – 1
1287. Lench – 2
1288. Lenen – 1
1289. Lenge – 1
1290. Lenting / Lentheng – 1
1291. Leon – 1
1292. Leonardus / Leonhardus – 8
1293. Leopoltus – 1
1294. Leseu – 2
1295. Lesin – 1
1296. Lesse / Lessev – 2
1297. Leta / Lete – 2
1298. Leua – 2
1299. Leucus / Leukus / Leuk / Leuke / Leukes / Lewkus / Lengel / Lengen – 45
1300. Leus – 1

1301. Leustach / Leustachius / Leustah / Leustatius / Lewstasius / Lewstachius / Eustach – 22
1302. Lewa / Lewe / Lew – 3
1303. Liter / Lyther – 2
1304. Lob – 1
1305. Locovoy / Lytuoy – 2
1306. Loctu – 1
1307. Lodi – 1
1308. Lodomerius / Lodomerus / Lodmerus / Lodomericus / Ladamerius – 9
1309. Lodut – 1
1310. Loka – 1
1311. Lood – 1
1312. Lopret – 1
1313. Lorandus / Laurand / Loranth / Lorant – 36
1314. Lothard – 3
1315. Lotiba – 1
1316. Lotomas – 2
1317. Louchiad – 1
1318. Loudan – 1
1319. Luberthus – 1
1320. Lucasius / Lucacius / Luca / Luc / Lubasius / Lucach / Lucachius / Lucas / Lucassius / Lusarius / Lumbasius / Lukasius / Luchachou / Lucass / Lucassius / Lucassyus / Lucha / Lukas / Luchachu / Luchas / Luchasius / Lukachius / Luka / Lukach / Lukachou / Lukachyus / Lukasius / Lucesius / Lucus / Lukus – 130
1321. Luch – 1
1322. Luchy – 1
1323. Lud – 2
1324. Ludovic / Lodovicus / Lodouicus / Ludiuicus / Ludveg / Ludvicus – 5
1325. Ludugerus – 1
1326. Luger – 1
1327. Lugret – 1
1328. Lula – 1
1329. Lumbard – 1
1330. Lumbasius – 1
1331. Luprecht / Lyprehth / Lupret – 3
1332. Lusutha – 1
1333. Luthard – 1
1334. Lutschman – 1
1335. Luxa – 1
1336. Luzen – 1
1337. Lynthes – 1
1338. Lypoldus – 1
1339. Macarius / Machareus – 2
1340. Macha – 1
1341. Machunka – 1
1342. Machya – 1
1343. Macobius – 1
1344. Maczko – 1
1345. Mada – 2
1346. Madian – 1
1347. Magas – 1
1348. Magnus – 3
1349. Magus – 1
1350. Maius / Mayus – 2
1351. Makou / Mako – 1
1352. Makzem – 1
1353. Maladin – 1
1354. Man – 1
1355. Manael – 1
1356. Mancia – 1
1357. Mandus – 1
1358. Manel – 1
1359. Mank – 1
1360. Mannus / Manus – 2
1361. Manogy – 1
1362. Manshercze – 1
1363. Manta – 1

1364. Maradek / Morodec / Morodeku – 5
1365. Maraz – 1
1366. Marcellus / Marcel / Marcell / Marchillinus / Marczel – 27
1367. Marcens – 1
1368. Marcus / Marchus / Markus / Marc / Mark – 86
1369. Marhardus / Marhard / Merhardus / Marhald / Merhardus / Marchard / Marhart / Merharth / Marhash / Marcha / Marcharth / Morhard – 7
1370. Marianus – 1
1371. Markolf – 1
1372. Marouth / Maroth / Marouch / Morouch – 2
1373. Maroyl – 1
1374. Marsilius – 2
1375. Martaleus / Marthaleus / Martheleus / Marthuleu / Morteleu – 4
1376. Marth – 1
1377. Martinus – 205
1378. Marus – 1
1379. Masa – 2
1380. Maternus – 1 (?)
1381. Matha – 1
1382. Matheus / Mathe / Matthaeus / Mattheus / Mathee / Mathei / Mathyus – 68
1383. Mathias / Mathyas / Matia / Matthias / Matyas / Mahtia / Mathyaz / Mothyaz (în două cazuri antroponimul Mathias apare și la persoane anterior numite Matheus) – 124
1384. Mathka – 1
1385. Matu – 1
1386. Mauog – 2
1387. Maurianus – 1
1388. Mauricius / Mauritius / Mouricius – 32
1389. Mauro / Maurus / Mour – 3
1390. Maximianus – 1
1391. Maxin – 1
1392. Mayad – 1
1393. Mayan / Moyan – 1
1394. Mayk – 1
1395. Mayn – 1
1396. Maynoldus – 1
1397. Maza – 1
1398. Meca – 2
1399. Meckad – 1
1400. Medened – 1
1401. Medeus – 1
1402. Medjes / Melies / Meggyes – 3
1403. Medue / Meduen / Meduet – 4
1404. Mejhedey – 1
1405. Mekenye – 1
1406. Mekeyn – 1
1407. Melchiorus / Melchior – 2
1408. Menger / Menget – 2
1409. Menhard / Menhardus – 2
1410. Mer – 1
1411. Merc / Merk – 2
1412. Mercurius – 2
1413. Mere – 1
1414. Mert / Merth – 3
1415. Mescu – 1
1416. Mesta – 1
1417. Methel – 1
1418. Metsa – 1
1419. Mic / Micc / Myk / Mykch – 10
1420. Mica / Myka / Micha / Mika – 42
1421. Michadeus / Michodeus / Michedeus – 4
1422. Michael / Micael / Mychael / Michaël / Michahel / Michal / Michalch / Miche / Michel / Michi / Miclael / Miha / Mihael / Mychal / Myhalch – 1.047

1423. Mico / Miko / Myko / Micho / Micou / Mikou / Micu / Micud / Mykud / Mikud / Mycud / Michud / Micus / Mykus / Mikus / Mychou / Mykou / Mycos / Mycus / Mykou / Mykon / Mykov / Micicu / Mikul – 51
1424. Micon – 1
1425. Micone – 1
1426. Micusa – 2
1427. Miga – 1
1428. Mih – 1
1429. Mikocza – 1
1430. Mil – 2
1431. Milosth – 1
1432. Milucy – 1
1433. Milus – 1
1434. Minos – 1
1435. Miros – 1
1436. Misca / Miska / Myska / Mischa – 20
1437. Miscoc – 1
1438. Missael – 1
1439. Miuric – 1
1440. Mizidaczii – 1
1441. Moc / Mok / Moch / Mochou / Mocou / Mokou / Muk – 11
1442. Mociu – 1
1443. Mocodinus – 1
1444. Mocud – 2
1445. Mocyod – 1
1446. Moda / Modan – 2
1447. Modoros / Modorus – 3
1448. Modu – 1
1449. Modustu – 1
1450. Mog / Mogh / Moogh / Mogodius – 4
1451. Mogd / Mogut / Mogud – 4
1452. Moglou – 1
1453. Mogris – 1
1454. Mogug – 1
1455. Mogus – 3
1456. Mogy / Mogya – 4
1457. Mohc – 1
1458. Moise / Moyse / Moiu / Moyus / Moys / Moysa / Moyza / Moyse / Moysus – 30
1459. Moka – 6
1460. Mokus – 1
1461. Momolk – 1
1462. Moncau / Monchow – 2
1463. Moncu – 1
1464. Mondou – 1
1465. Monos / Monost – 2
1466. Moof – 1
1467. Mopad – 1
1468. Moraz – 1
1469. Moria – 1
1470. Morkolf – 1
1471. Morochuk – 1
1472. Morthonos / Mortun / Mortunus – 13
1473. Mortyn – 1
1474. Moruc – 2
1475. Morust – 1
1476. Mossa – 1
1477. Mosus – 1
1478. Mosyna – 1
1479. Motcu – 1
1480. Mouchi – 1
1481. Moula – 1
1482. Mouric / Mourich – 2
1483. Moust – 1
1484. Mox / Moxa / Moxad – 3
1485. Moyad – 1
1486. Moyan – 2
1487. Moyius – 1
1488. Moyk – 1
1489. Moynolt – 2
1490. Mozana – 1
1491. Mozu – 1
1492. Muchorias – 1

1493. Muholtum – 1
1494. Munca / Muncu – 2
1495. Munkach – 2
1496. Munos – 1
1497. Murk – 1
1498. Murun – 1
1499. Musacs – 1
1500. Musad / Musath – 1
1501. Musana / Musna / Musuna – 2
1502. Muzgud – 1
1503. Myfe – 1
1504. Myhul – 1
1505. Mykatha – 1
1506. Mykyd – 1
1507. Mylast – 1
1508. Myle – 1
1509. Myrea – 1
1510. Myroslawus / Myruslou / Myroslow / Myruzlou / Myrizlow – 1
1511. Mys – 1
1512. Nabrad – 1
1513. Naluc – 1
1514. Nan / Naan – 4
1515. Nana – 1
1516. Napakur – 1
1517. Narad – 2
1518. Natha – 2
1519. Natus – 2
1520. Naznan – 1
1521. Nefaut – 1
1522. Negh / Neg – 4
1523. Negul / Neag / Negwe / Negwl – 2
1524. Negvoy – 1
1525. Nehol – 1
1526. Nekche – 1
1527. Neke – 1
1528. Nel – 1
1529. Nela – 1
1530. Nemel / Nemelt – 2
1531. Nenecius – 1
1532. Neped – 1
1533. Nepocor – 1
1534. Neuer – 1
1535. Neuetlen – 1
1536. Neuka / Neuca / Nuncha / Neuke – 2
1537. Nexa / Nexe / Nixa – 9
1538. Nezdinus / Nerdinus – 2
1539. Nican – 1
1540. Nicholaus / Nicolaus / Nycolaus / Nichalaus / Niclous / Nicola / Nicolaus / Nycholaus / Niclo / Nicus / Nycula / Nykus / Michlaus / Miclous / Miklous / Micola / Mikola / Mycola / Mikula / Mycolous / Mykola / Mykula – 1.750
1541. Nicothea – 1
1542. Nigas – 1
1543. Niged – 1
1544. Nimcha – 1
1545. Nitra – 1
1546. Niundi – 1
1547. Nogud – 1
1548. Nogyhna – 1
1549. Nona – 1
1550. Nopoc – mezte – 1
1551. Noudum – 1
1552. Nuca – 1
1553. Nueclen / Nuechlen / Nuetlen / Nuethlen / Nucden – 2
1554. Nuhu – 4
1555. Numarek – 1
1556. Numfy – 1
1557. Numhiu / Numhium – 2
1558. Numhiz – 1
1559. Numicolohod / Numuoholod – 1
1560. Nuna – 1
1561. Nunchiz – 1
1562. Nunhu – 1

1563. Nunige – 1
1564. Nuqucz – 1
1565. Nusata – 1
1566. Nuuhu – 1
1567. Nuz – 1
1568. Nykel – 1
1569. Nyl – 1
1570. Nyund – 1
1571. Obridus – 1
1572. Obud / Obudut – 2
1573. Obuganus / Obulganus – 2
1574. Obus / Obusc – 4
1575. Och – 1
1576. Ochuz – 1
1577. Ochy / Ocy / Ocyus – 3
1578. Odus / Odussa – 2
1579. Ogmand – 1
1580. Ogsan – 1
1581. Ogyuz – 1
1582. Ohtum / Achtum – 1
1583. Olan – 1
1584. Olberth / Olbert – 2
1585. Olbrechtus – 1
1586. Olbruh – 1
1587. Olcius – 1
1588. Oldruh – 1
1589. Olduruh – 1
1590. Ole / Olea – 1
1591. Olferih – 1
1592. Olibrius – 1
1593. Oliuvant – 1
1594. Oliverus / Oliuernus / Oliuerus / Olyver – 14
1595. Olnus – 1
1596. Olop – 1
1597. Oltuman – 1
1598. Olyad – 1
1599. Omocel – 1
1600. Ompudinus / Ombud / Ompud – 4
1601. Ona – 1
1602. Onch – 2
1603. Onht – 1
1604. Onpsa – 1
1605. Onth – 1
1606. Opoch – 1
1607. Opodin – 1
1608. Opoi / Opoy – 2
1609. Opor / Opour / Oppor – 6
1610. Oprissa – 1
1611. Opsa – 1
1612. Orassag – 1
1613. Orbos – 1
1614. Orman – 1
1615. Ornic – 1
1616. Orocha – 1
1617. Orod – 1
1618. Orsci – 1
1619. Ortolph – 2
1620. Oslu – 1
1621. Osul – 1
1622. Osvaldus – 1
1623. Othe – 1
1624. Othmar – 4
1625. Otoqur – 1
1626. Otto / Otho / Ottho / Otthon / Otton / Odun / Odon / Odum / Otons / Otos – 9
1627. Oucus – 1
1628. Ozorc – 1
1629. Paca – 1
1630. Palanus – 1
1631. Paldus – 1
1632. Panchius – 1
1633. Pancracius / Pancragius / Pangracius / Pancratius / Pangratius / Pangrachius / Pongratius / Pungrac / Pungratius / Panguraz / Pangaratius – 10
1634. Parabuch / Parabuh – 2

1635. Paradan – 1
1636. Paris – 1
1637. Pascha / Paska – 4
1638. Pata / Patha – 3
1639. Pathouz – 1
1640. Paulus / Palus / Paulen – 676
1641. Paznad – 1
1642. Paznan / Poiznan / Poznan – 8
1643. Pazthu / Pztuh – 2
1644. Pec / Peca – 2
1645. Pech / Peeth / Peth – 6
1646. Pechew – 1
1647. Pedur – 1
1648. Pelybarth / Pelebard / Plebard – 1
1649. Penquez – 1
1650. Pentec / Penteca / Pentek / Penthek / Pentheek – 8
1651. Penter – 1
1652. Perbarth – 1
1653. Perchtoldus – 1
1654. Percustu – 1
1655. Peremus – 1
1656. Pergelyn / Perglyn – 3
1657. Perkeren – 1
1658. Perman – 1
1659. Pernen – 1
1660. Perru – 1
1661. Pers – 1
1662. Perta – 1
1663. Pertoldus – 1
1664. Pertram / Pertramus – 1
1665. Peruen – 1
1666. Pet – 1
1667. Peta / Pete / Petee – 12
1668. Petenad – 1
1669. Petessa – 1
1670. Petka – 1
1671. Petons – 1
1672. Petrus / Peter / Petenye / Peterke / Peteu / Petheu / Petheo / Pethew / Petew / Peteö / Pethev / Pethe / Pethene / Pethow / Pethk / Pethus / Petruca / Pech / Petrych / Pettuch / Petu / Petur / Petus / Petheuch – 1.373
1673. Peturmannus – 1
1674. Peucec – 1
1675. Pheleud – 1
1676. Phile – 1
1677. Philipus / Philippus / Phylippus / Phillippus / Philipus / Phylipus / Fhilippus – 52
1678. Philpe / Phylpe – 2
1679. Pica – 1
1680. Pina / Pinna – 2
1681. Pisco – 1
1682. Poch / Pouch / Pocs / Pocha / Poka / Pouca / Pouch / Pouka / Povka – 30
1683. Pochiu – 1
1684. Pocholch – 1
1685. Pogu – 1
1686. Polouc – 1
1687. Pomar – 1
1688. Pomel – 1
1689. Ponch / Poncha – 4
1690. Poneci – 1
1691. Poneth / Ponith / Ponyt / Ponyth – 5
1692. Ponia / Ponya / Punya – 4
1693. Ponota – 1
1694. Por – 1
1695. Porcan – 1
1696. Porobuh – 1
1697. Poson – 1
1698. Posonius – 1
1699. Posu – 1
1700. Pot / Poth / Pota / Potha – 6
1701. Poteta – 1
1702. Pothena – 1

1703. Potoch – 1
1704. Potona – 1
1705. Potur – 1
1706. Pou / Poul – 2
1707. Poula – 1
1708. Pousa / Posa / Poos / Pos / Pous / Possa / Powsa – 56
1709. Preliub – 1
1710. Prena – 1
1711. Preyk – 1
1712. Pribill – 1
1713. Primi – 1
1714. Primogenitus – 2
1715. Primus – 3
1716. Princh – 1
1717. Pris – 1
1718. Priuatus / Privatus – 2
1719. Privard / Privart / Pribard / Prebant / Prebarth – 2
1720. Prodan (Pryan) / Predan – 4
1721. Prosa – 1
1722. Puca – 1
1723. Pud / Pudu – 2
1724. Puer – 2
1725. Puk – 1
1726. Purkulin – 1
1727. Qucus – 1
1728. Queduelen – 1
1729. Queig – 1
1730. Queissi – 1
1731. Quere / Queren – 2
1732. Quesa – 1
1733. Queus – 1
1734. Quid – 1
1735. Quidol – 1
1736. Qulqed / Quilqed / Qulged – 1
1737. Raad / Rad – 3
1738. Raaf – 1
1739. Raak / Roac / Rach / Racha – 4
1740. Raassasey – 1
1741. Rachka – 1
1742. Rada / Roda – 5
1743. Radnoldus – 1
1744. Rados – 2
1745. Radouch – 1
1746. Radu / Radul / Radou – 6
1747. Raduzlow – 1
1748. Ragud – 1
1749. Rahina – 1
1750. Rainaldus / Raynaldus / Reginaldus / Regnaldus / Reinoldus / Renaldus / Renoldus / Reynaldus / Ragnaldus / Reynoldus / Renald / Rennoldus / Reynold – 22
1751. Ramacha – 2
1752. Ramaz / Ramoz – 2
1753. Raph – 1
1754. Raphael / Raphaelus / Raphainus / Raphaym / Rophayn / Ropheyn / Rophoyn / Rachael – 11
1755. Raselon – 1
1756. Rasun – 1
1757. Ratholt / Ratolt / Ratholth – 2
1758. Ratk – 1
1759. Rauaz / Rovoz – 2
1760. Rauosti – 1
1761. Rayk – 2
1762. Raymondus – 1
1763. Raynar – 2
1764. Rebeket – 1
1765. Rec / Rech / Reche – 4
1766. Redea – 1
1767. Reen / Ren – 2
1768. Regto – 1
1769. Regul – 1
1770. Regus – 1
1771. Rema – 2
1772. Remarus / Reymarus – 2

1773. Renerius / Reneryus / Reinner / Rener / Renerd / Reynerus / Renery / Renerus / Rhenerius – 8
1774. Ressa – 1
1775. Ressul – 1
1776. Retztel – 1
1777. Reuka – 1
1778. Reun – 1
1779. Richanus – 2
1780. Richardus / Richahardus –1
1781. Rigou – 1
1782. Rikolfus – 1
1783. Robert / Rubertus – 2
1784. Rochum – 1
1785. Rodolfus / Rodolphus / Rodulphus / Rudolfus / Rudolphus – 11
1786. Rodus – 3
1787. Rofoin / Rofoyn / Rufoyn / Ruphoyn / Rufoin / Rufin – 13
1788. Rogerius – 3
1789. Rolandus / Rorardus / Rorandus – 8
1790. Roma – 3
1791. Roman / Romanus – 10
1792. Rompa – 1
1793. Ropha – 1
1794. Rotho – 1
1795. Rotundus – 1
1796. Rould – 1
1797. Roymarus – 1
1798. Ruben – 2
1799. Rubuzo – 1
1800. Rubyn / Rwbyn – 1
1801. Ruchwinus – 1
1802. Rudberus – 1
1803. Rufdon – 1
1804. Ruga – 2
1805. Rugas – 2
1806. Ruhman – 1
1807. Runchy – 1
1808. Rupo – 1
1809. Ruska – 1
1810. Rusz – 1
1811. Rychya – 1
1812. Rymarius – 1
1813. Saag – 1
1814. Sab – 1
1815. Sabud – 1
1816. Sacicu – 1
1817. Sadayn / Sadam – 1
1818. Saden – 1
1819. Sadoch / Sadok – 1
1820. Sakalon – 1
1821. Sal – 1
1822. Salad / Salat – 2
1823. Salamon / Salomon / Solomon / Saloamonus / Solomun – 62
1824. Salta – 1
1825. Salvus – 1
1826. Sama – 1
1827. Samson / Sampson – 17
1828. Samud – 2
1829. Samuel – 1
1830. Samus – 1
1831. Sana – 1
1832. Sancir – 1
1833. Sanctus / Santus / Santtus / Saucus / Sentus – 10
1834. Sandrinus / Sandor / Sandur / Sandrus / Sandux – 27
1835. Sanen – 1
1836. Sanislaus – 1
1837. Saph / Saphin – 2
1838. Sapur – 1
1839. Sarachenus / Serechyn / Serechin / Sarachynus / Serechen / Zerechen – 6
1840. Sarad – 1
1841. Sartoric – 1
1842. Sarus / Saras – 1

1843. Satadi – 1
1844. Sathat – 1
1845. Saturninus – 1
1846. Saul / Salu – 19
1847. Scaden – 1
1848. Scarand – 1
1849. Scascyn – 1
1850. Sceca / Sceka – 2
1851. Scedebur – 1
1852. Scega – 2
1853. Scegen – 3
1854. Scegium / Scegyun – 1
1855. Scegna – 2
1856. Scegu – 1
1857. Scela – 2
1858. Scema – 5
1859. Scemedus – 1
1860. Scemel / Scemer / Scemera – 4
1861. Scemheg / Scemhegit – 1
1862. Scemlek / Scemluk / Semlek – 1
1863. Scemscu – 1
1864. Scemus – 1
1865. Scendu – 1
1866. Scenka / Scenke – 2
1867. Scennlek – 1
1868. Scenter – 1
1869. Scentuca – 1
1870. Scentus – 1
1871. Sceraka – 1
1872. Scerech – 1
1873. Sceresun – 1
1874. Sceret / Scereteu – 2
1875. Scese – 1
1876. Scesun – 1
1877. Sceta – 1
1878. Sceud – 1
1879. Sceuezeu – 1
1880. Sceuke – 1
1881. Sceulend – 1
1882. Scezlow – 1
1883. Schama – 1
1884. Schechnus – 1
1885. Schem – 1
1886. Schemcha – 1
1887. Schereb – 1
1888. Schoma – 1
1889. Scicus – 1
1890. Scilac – 1
1891. Scimad – 1
1892. Scizea – 1
1893. Sconnuk – 1
1894. Scorcomer – 1
1895. Scosac – 1
1896. Scuka – 1
1897. Scumtho / Scymcha – 1
1898. Scumud – 1
1899. Scymeyn – 1
1900. Scyrin / Scyrn – 1
1901. Seba – 1
1902. Sebastianus / Sabastianus / Sebesthien – 27
1903. Sebe / Sebes – 3
1904. Sebeuk – 2
1905. Sebrecus – 1
1906. Sebret – 1
1907. Sebus – 1
1908. Seca / Secad – 2
1909. Sedebur – 1
1910. Sedeel – 1
1911. Seden – 1
1912. Sedlin – 1
1913. Sedun – 1
1914. Seem – 1
1915. Sefrid / Siffrid / Seyfridus / Syfridus / Siffridus / Syfrid – 8
1916. Segurmannus / Sigirmannus / Sugurmannus / Sygurmannus – 2
1917. Segym – 1

1918. Sekur – 1
1919. Sela – 1
1920. Sem – 1
1921. Semen / Semian / Semien / Semyen / Sempyen – 5
1922. Sena – 1
1923. Senc – 1
1924. Senca – 1
1925. Senin – 1
1926. Senus – 1
1927. Seraphin / Serefyl / Serephel / Serefel / Serephil – 6
1928. Serid – 1
1929. Seris – 1
1930. Serkenteu – 1
1931. Sertes – 1
1932. Servacius / Servatius / Seruacius – 1
1933. Servusdei – 1
1934. Seryd – 1
1935. Seuchea – 1
1936. Seud – 1
1937. Seweritus – 1
1938. Sexe – 1
1939. Shak – 1
1940. Shama – 2
1941. Shazlou – 4
1942. Shekedz – 1
1943. Shubanca – 1
1944. Schuka – 1
1945. Shyrinchym – 1
1946. Sibertus / Sibretus – 2
1947. Sichmak – 1
1948. Sicia – 1
1949. Sicou / Sicu – 1
1950. Sicula – 2
1951. Sicund – 1
1952. Sidizlou – 1
1953. Sidrac – 1
1954. Sigismundus / Sygismundus – 2
1955. Siguert / Syguert – 1
1956. Silev – 1
1957. Silvestrus – 3
1958. Sima – 1
1959. Simark – 1
1960. Simeon / Simon / Symon / Simoun / Simun / Symeon / Sÿmon – 193
1961. Simus – 1
1962. Simrakus / Sumurakus / Somrak / Sumrak / Somrakus / Somrakws / Somrokws / Zumrach / Zumbrach – 4
1963. Sinka – 2
1964. Sirund – 1
1965. Siuredus – 1
1966. Sixtus / Syxtus – 9
1967. Smaragdus / Smaracus / Simiragdus / Synaragdus – 3
1968. Sobuslus – 1
1969. Sogyon – 1
1970. Sokol – 1
1971. Sol / Svl – 3
1972. Solass – 1
1973. Solon – 1
1974. Solt – 1
1975. Solumus – 1
1976. Som – 2
1977. Soma / Somak – 2
1978. Sombor / Sombur / Sumbur / Zombor / Zombur / Zumbur – 5
1979. Somha – 1
1980. Somoc – 1
1981. Somon – 1
1982. Somota – 1
1983. Somu – 1
1984. Somzou – 1
1985. Soncor – 1
1986. Sophornik – 1
1987. Sopos / Sopou / Sompos – 3

1988. Sorban / Surban / Surb / Scerben / Schereban – 4
1989. Sorloudan – 1
1990. Sorlout – 1
1991. Sotmos – 1
1992. Sounik – 1
1993. Sous – 1
1994. Sroub – 1
1995. Staan / Stan / Sten / Sthanus – 9
1996. Stanbecht – 1
1997. Stanislaus / Stanizlaus / Sthanizlaus / Stanizlaw / Stanizlou / Szeneslaus / Zanizlaus / Ztanislaus / Ztanyzlou / Ztonizlou – 14
1998. Stark – 2
1999. Stephanus / Stefanus / Stephanus / Stefan / Stephan – 916
2000. Stesus – 1
2001. Stoyan / Ztoyan – 5
2002. Stroia / Stroya / Sztroja / Straw – 3
2003. Struza – 1
2004. Styborius – 1
2005. Styrw – 1
2006. Sub – 1
2007. Subret – 1
2008. Subu – 1
2009. Such – 1
2010. Suda – 3
2011. Sudak – 2
2012. Sudurman – 1
2013. Suga – 1
2014. Suka – 1
2015. Sula – 1
2016. Sulemer – 1
2017. Suluc – 1
2018. Sumb – 1
2019. Sumhug – 1
2020. Sumoz – 1
2021. Sumpou / Sumpoz – 4
2022. Sumpta – 1
2023. Sumpu – 1
2024. Sumud / Sumug / Sumw – 3
2025. Suna – 2
2026. Sunc – 1
2027. Suncud / Sungud / Sungut – 3
2028. Surian – 1
2029. Surs – 1
2030. Suta – 1
2031. Suzed / Suzen – 2
2032. Swnk – 1
2033. Syberkh / Syberk / Silberch – 1
2034. Sybold – 1
2035. Syboto / Sybocho – 1
2036. Syc – 1
2037. Syca / Syka / Suke / Syke – 9
2038. Sycia – 1
2039. Sycund – 1
2040. Sydou – 1
2041. Syencud – 1
2042. Sygue – 1
2043. Sykusd – 1
2044. Symoud – 1
2045. Symus – 1
2046. Synka – 8
2047. Sypeu – 1
2048. Sysa – 1
2049. Sytecus – 1
2050. Syuka – 1
2051. Sztancsul – 1
2052. Sztoja – 1
2053. Taca – 1
2054. Tadeus / Thadeus – 2
2055. Tammo / Thamo – 2
2056. Tanach – 1
2057. Tanals – 1
2058. Tarca / Torka – 2
2059. Tarcand – 1
2060. Tark – 1

2061. Tata – 1
2062. Tatamerius / Tatamyrus / Thatamerius / Thatamer / Tatamyr / Thamerius / Thathemirus – 5
2063. Tatandius / Tathandius / Tatandus – 1
2064. Tatar / Thatar – 2
2065. Teca / Teka / Tecu / Teku / Tecus / Tekus / Tecusa / Tecum – 26
2066. Tech – 1
2067. Tecsha – 1
2068. Tedald – 1
2069. Tedeusut – 1
2070. Teel – 2
2071. Tegek / Tegegu / Tegeegu – 1
2072. Tekma – 1
2073. Tekudinus – 1
2074. Tekze – 1
2075. Teleguen / Yleguen – 3
2076. Teluc / Teluk – 2
2077. Temem – 1
2078. Temes – 2
2079. Tena – 1
2080. Tenca / Tencus – 3
2081. Tengurd – 1
2082. Tenkeu – 1
2083. Tenqneu – 1
2084. Tergey – 1
2085. Terpe – 1
2086. Tersa – 1
2087. Teta / Teth / Tetus – 3
2088. Teulegyn – 1
2089. Teuteus / Teutos / Tewtes / Theteus / Theuteus / Theutus / Thuteus / Thutws / Thwteus / Thwtus / Tuteus / Tutos / Twteus – 2
2090. Texa – 3
2091. Texen – 1
2092. Thanalchu – 1
2093. Tharmach – 1
2094. Thazlo – 1
2095. Thebard – 1
2096. Thederic / Theodoric / Theodoricus – 5
2097. Thegunia – 1
2098. Thekum – 1
2099. Thelman – 1
2100. Theluk – 1
2101. Theneth – 1
2102. Theodor / Theodorus / Teodorus / Thodor / Theodir – 18
2103. Theophilis / Theophylus – 1
2104. Thepsa – 1
2105. Thiba / Tiba / Thyba / Tyba / Tibacyus – 18
2106. Tholomer – 1
2107. Thomas / Tomas – 481
2108. Thomplinus – 1
2109. Thompus – 1
2110. Thomum – 1
2111. Thonuzoba – 1
2112. Thopsa – 1
2113. Thora – 1
2114. Thorda / Torda / Turda – 7
2115. Thormach / Tormach – 3
2116. Thouka / Thouca / Thowka / Thowca – 1
2117. Thuch – 1
2118. Thurs – 1
2119. Thurtyrus – 1
2120. Thyl – 1
2121. Thyuan / Tyan / Tyuan / Tyuana / Tyuand / Tyvan / Tywan / Tivan / Tivandu – 12
2122. Tiburcius / Tiburtius / Tyburcius – 14
2123. Tica – 1
2124. Ticzmannus – 1

2125. Tima – 1
2126. Timodeus – 1
2127. Tobias – 4
2128. Tobol – 1
2129. Toca / Tocha – 3
2130. Tocus – 1
2131. Tod – 1
2132. Togodou – 1
2133. Tok – 1
2134. Tola – 1
2135. Tolna – 1
2136. Tolon – 2
2137. Tolord – 1
2138. Tolvoy – 1
2139. Tompa / Tumpa / Tump – 16
2140. Ton – 1
2141. Topazio – 1
2142. Torcunca – 1
2143. Torsa – 1
2144. Toth – 1
2145. Totu – 1
2146. Toul – 1
2147. Trebus – 1
2148. Tristianus – 1
2149. Tub / Tuba – 2
2150. Tubero – 1
2151. Tubul – 2
2152. Tuca – 1
2153. Tuda – 1
2154. Tugza – 1
2155. Tukay – 1
2156. Tum – 1
2157. Tumen – 1
2158. Tumpaica – 1
2159. Tumpus – 1
2160. Tumulot – 1
2161. Tunc – 1
2162. Tunou – 1
2163. Tup / Tupa / Tupas – 4
2164. Tupsa – 1
2165. Tupur – 1
2166. Turap – 1
2167. Turdemetz – 1
2168. Turdis – 1
2169. Ture – 1
2170. Turhusa – 1
2171. Turmus – 1
2172. Turul / Twrul / Turulus / Thurul – 6
2173. Turuzo – 1
2174. Tusa – 1
2175. Tych – 1
2176. Tychmannus / Tycho / Tyczmannus / Tylmannus / Tylman – 8
2177. Tycus – 1
2178. Tyl – 2
2179. Tylegd – 1
2180. Tyman – 1
2181. Tynta – 1
2182. Tyseu – 1
2183. Tyssa – 1
2184. Ubul / Vbul / Wbul – 10
2185. Ugolinus – 2
2186. Ugrinus / Vgrinus / Wgrinus – 11
2187. Uhudu – 1
2188. Ulricus / Ulrichus – 7
2189. Urbanus – 14
2190. Urcund / Urcun / Urkun / Urkund / Vrcund / Vrkun / Wrkun / Wrkund / Vrcundinus – 9
2191. Urdug / Vrdug / Vrdungh – 3
2192. Usa / Vsa / Uza – 5
2193. Usud – 1
2194. Vaca – 1
2195. Vachta – 1
2196. Vacy – 1
2197. Vadasa / Vodasa / Vodosa / Wodasius – 6

2198. Vadu – 1
2199. Valentinus / Vallentinus / Walentinus / Balenth – 75
2200. Valerianus – 1
2201. Valkan / Velkun / Volkan / Wolkan / Welken / Welkun / Wlkan / Wlken / Wlkun – 7
2202. Valterus / Valther / Walter / Walther / Walterus / Waltherus / Valderus – 14
2203. Vana – 2
2204. Vanchuk / Wanchuk – 2
2205. Vanoy – 1
2206. Varad – 1
2207. Vardou – 1
2208. Varous – 3
2209. Vasmuet / Wasmuet – 1
2210. Vasmund / Wasmod – 1
2211. Vata / Vatha / Watha – 5
2212. Vchugan – 1
2213. Vcus – 1
2214. Vcyk – 1
2215. Vd – 1
2216. Vduor – 2
2217. Veca – 3
2218. Ved – 1
2219. Vedam – 1
2220. Vederej / Vederey – 2
2221. Vedus – 1
2222. Venceslaus / Vencezlaus / Vincislow / Vingizlou / Vinhgyozlou – 5
2223. Vendec / Vendeg / Vendegu / Wendeg – 8
2224. Verbe – 1
2225. Vernerus / Wernerius / Wernherius / Wernerus / Wernherus – 5
2226. Vetea – 1
2227. Veteh / Veyteh / Veytyh / Weiteh – 2
2228. Vetham – 1
2229. Vetrih – 1
2230. Vetuk – 1
2231. Veze / Vezeus – 2
2232. Vgrun – 1
2233. Vgud / Vgudut – 3
2234. Vhuta – 1
2235. Viba – 1
2236. Vica – 1
2237. Vid / Vyd / Wid / Wyd – 20
2238. Vida / Vyda / Wyda – 9
2239. Vidard – 1
2240. Vidonus – 1
2241. Vidu / Vidus – 2
2242. Vilcina – 1
2243. Vilek – 1
2244. Vilhelmus / Vilelmus / Vylhelmus / Vilalmus / Vilmos / Vyllermus / Wilhelmus / Wilelm / Willerm / Wilhelm / Wihelm / Wallermus / Willermus / Wyllermus / Wylhelmus – 15
2245. Vilma / Wylma – 2
2246. Vilman – 1
2247. Vincencius / Vincentius / Vincentiun / Wicentius – 15
2248. Vinchov – 1
2249. Vinclus – 1
2250. Vink – 1
2251. Vintus / Viricus / Vyricus – 1
2252. Viodol – 1
2253. Viotestig – 1
2254. Vir – 1
2255. Virhar – 1
2256. Virsint – 1
2257. Vis – 1
2258. Visam – 1
2259. Visatan – 1
2260. Vitalis – 5

2261. Vitalius – 1
2262. Vitun – 1
2263. Vitus / Vydus – 5
2264. Viuianus – 1
2265. Viuscij – 1
2266. Vivianus / Vynianus – 1
2267. Vivor – 1
2268. Vizozlou – 1
2269. Vlad – 1
2270. Vlcos – 1
2271. Vltuk – 1
2272. Vluen – 1
2273. Vlues – 1
2274. Vnica – 1
2275. Vnicus – 1
2276. Vnuca – 5
2277. Voad – 1
2278. Voca / Voka – 3
2279. Voda – 3
2280. Vodad – 1
2281. Voeda – 1
2282. Vogis– 1
2283. Voiauoda / Voiouoda – 2
2284. Vois – 1
2285. Volcu – 1
2286. Volker – 1
2287. Volotcu – 1
2288. Volura – 1
2289. Vosk – 1
2290. Vosmuth – 1
2291. Vosodus – 2
2292. Vosos / Wosas / Wosos – 5
2293. Vota – 4
2294. Votos – 1
2295. Voyn – 1
2296. Voytuh – 1
2297. Voyzloum – 1
2298. Vratislavus / Wratislaus – 2
2299. Vrbudinum – 1
2300. Vrcheh – 1
2301. Vrcondon – 1
2302. Vrcultus – 1
2303. Vrdan – 1
2304. Vrman – 2
2305. Vros / Vruz / Wruz – 8
2306. Vrug – 1
2307. Vrunned – 1
2308. Vrusur – 1
2309. Vs / Vz / Ws / Wz / Wws – 12
2310. Vsi – 1
2311. Vsian – 1
2312. Vsod / Vsud – 2
2313. Vstaur – 1
2314. Vsum – 1
2315. Vtalou – 1
2316. Vtam – 1
2317. Vtesam – 1
2318. Vthad – 1
2319. Vtled – 1
2320. Vtos – 1
2321. Vulcanus – 1
2322. Vulchi / Vulchim – 2
2323. Vutuk – 1
2324. Vybar – 1
2325. Vydk – 1
2326. Vyes – 1
2327. Vyllam / Villam – 1
2328. Vyrsint – 1
2329. Vytk / Wyth / Wythk – 2
2330. Vyvianus / Vyuianus / Vyvians / Wywyanus – 2
2331. Vztras – 1
2332. Vzus / Vzur – 1
2333. Wachala – 1
2334. Walbrunus / Walburnus / Wolbrunus – 1
2335. Warchuk – 1
2336. Wanthuk – 1

2337. Wasil – 1
2338. Wassa – 1
2339. Wayk / Woyk – 2
2340. Wayuk / Wlanijk – 1
2341. Wechy – 1
2342. Wegfabian – 1
2343. Weiteh – 1
2344. Wendi – 1
2345. Weremt – 1
2346. Werus – 1
2347. Wessceleus / Wessceus / Wezeus / Wezzeus – 1
2348. Weyceh – 1
2349. Weychy – 1
2350. Wgni – 1
2351. Wgra – 1
2352. Wgud – 1
2353. Wich / Vich – 1
2354. Wicko – 1
2355. Wilc – 2
2356. Willera – 1
2357. Wilmoth – 1
2358. Windelik – 1
2359. Wirteta (nume de neam) – 1
2360. Wlkeyn – 1
2361. Wlkyno – 1
2362. Wlueng – 1
2363. Woch – 1
2364. Wofa – 1
2365. Wolcyi – 1
2366. Wolha – 1
2367. Wolp – 1
2368. Wolricus – 1
2369. Wolter – 1
2370. Wonc / Vone – 1
2371. Worz – 1
2372. Wosk – 1
2373. Wot – 1
2374. Wouerou – 1
2375. Wozunk / Woynuk – 1
2376. Wse – 2
2377. Wssod – 1
2378. Wulshw – 1
2379. Wyche – 1
2380. Wynandus – 1
2381. Wyncho – 1
2382. Wyzlo – 2
2383. Ychu – 1
2384. Yeduch – 1
2385. Yhad – 2
2386. Ymarad – 1
2387. Ynd – 1
2388. Yrgolin – 1
2389. Yromus – 1
2390. Ytheu – 1
2391. Yuna – 1
2392. Ywocy – 1
2393. Zaaz – 1
2394. Zabouch – 1
2395. Zacharias / Zabaria / Zakaria – 8
2396. Zacheus / Zakeus – 6
2397. Zachu / Zachud – 2
2398. Zada – 1
2399. Zadur – 1
2400. Zaland – 1
2401. Zalas / Zallas – 2
2402. Zalauch – 1
2403. Zalduba – 1
2404. Zalo – 1
2405. Zaloch / Zalouch – 3
2406. Zalow – 1
2407. Zama – 2
2408. Zamacziomut – 1
2409. Zampa – 1
2410. Zamy – 1
2411. Zanus – 1
2412. Zanyo / Zanyou – 2
2413. Zarias – 1

2414. Zarna / Zorna – 1
2415. Zauida – 1
2416. Zayk – 2
2417. Zebedeus / Zebede – 3
2418. Zege – 1
2419. Zegeu – 1
2420. Zegfor – 1
2421. Zekeue – 1
2422. Zekul / Scekwl / Zokul – 5
2423. Zekus – 1
2424. Zela – 1
2425. Zelemer – 2
2426. Zeleus – 1
2427. Zemere / Zemert / Zemer – 3
2428. Zemlek / Zemplek – 3
2429. Zemper – 1
2430. Zenast – 1
2431. Zench – 1
2432. Zene – 2
2433. Zennyes – 1
2434. Zerechmer – 1
2435. Zerekch – 1
2436. Zereth – 1
2437. Zerias / Zeries – 2
2438. Zeuch / Zeuche / Zeuke / Zewke / Zewee – 5
2439. Zeuen – 1
2440. Zoard – 2
2441. Zoba – 1
2442. Zobolchi – 1
2443. Zobonia – 2
2444. Zoboslou / Zobozlo / Zobozlou / Zouizlou / Zubuslaus – 6
2445. Zobotha – 1
2446. Zochyk – 1
2447. Zoland – 1
2448. Zoloc / Zoloch – 2
2449. Zolon – 1
2450. Zolos – 1
2451. Zoltan / Zoltanus – 2
2452. Zombath / Zombot / Zumbot – 3
2453. Zomoro – 1
2454. Zomoy – 1
2455. Zonka – 1
2456. Zonunc / Zonuk – 1
2457. Zosymas / Zozinas – 1
2458. Zot – 1
2459. Zota – 1
2460. Zotmaz / Zotmoz – 2
2461. Zouard / Zoward / Zourd / Zouuard / Zuard – 8
2462. Zoulat – 1
2463. Zounuc – 3
2464. Zousa – 1
2465. Ztoha / Ztahna – 1
2466. Ztoyk – 1
2467. Zub – 1
2468. Zubunya – 1
2469. Zude – 1
2470. Zudus – 2
2471. Zug – 1
2472. Zuga – 1
2473. Zugna – 2
2474. Zulupcum – 1
2475. Zuma – 1
2476. Zumeyn – 1
2477. Zumme – 1
2478. Zumuro – 1
2479. Zunga – 1
2480. Zup – 1
2481. Zurna – 1
2482. Zurnoh – 1
2483. Zustruche – 1
2484. Zuuzo – 1
2485. Zyl – 1
2486. Zyn – 1

Feminine

1. Agatha – 7
2. Aglynth – 1
3. Agneta / Agnata – 4
4. Agnes – 3
5. Agnna – 1
6. Ahalyz – 1
7. Amfolys – 1
8. Ana / Anna / Anch / Anich / Annych / Anych / Annus – 40
9. Anastasia – 1
10. Ancilla – 1
11. Angles – 1
12. Bagow – 1
13. Bagych – 1
14. Barbara – 5
15. Beda – 1
16. Benedicta – 3
17. Borbala – 1
18. Bud – 1
19. Bung – 1
20. Cartanea – 1
21. Casta – 1
22. Catherina / Catharina / Katerina / Katherina / Caterina / Kata / Chata / Kata / Katha / Kathlyn / Katlyn / Kathyz / Katra / Katus – 55
23. Cecilia – 1
24. Choucad – 1
25. Christina – 1
26. Chycha – 1
27. Chyhurk – 1
28. Chynchola – 1
29. Cincea – 1
30. Clara – 39
31. Colys – 1
32. Cusid – 1
33. Daraga / Deraga – 2
34. Deduha – 1
35. Dorothea / Doroteea – 7
36. Drossa – 1
37. Eebe – 1
38. Elena (una dintre Elene era numită și *Mandula*) / Helena / Ilona (Ilena) / Ilunch – 51
39. Elisabet / Elisabeth / Elisabetha / Elizabet / Elizabeth / Elizebeth / Elyzabet / Elis / Elys / Aelysabetha – 73
40. Eufemia – 2
41. Eufrosina – 1
42. Fehera – 1
43. Fernia – 1
44. Foelicitas – 2
45. Gerquena – 1
46. Gerus – 1
47. Greeth – 1
48. Huga – 1
49. Huldhol – 1
50. Ilega / Ilegu – 1
51. Iolent – 1
52. Isolda (nu este din Transilvania, ci din zona Slovaciei de azi) – 1
53. Iustina – 1
54. Jahacecu – 1
55. Kacho – 1
56. Kalis – 1
57. Kesa – 1
58. Kucia – 1
59. Kunech / Kwench – 2
60. Lea – 1
61. Leen / Len / Lyen / Lien – 2
62. Lili – 1
63. Lucia – 2
64. Macya – 1
65. Magdalena – 4
66. Magnet / Maged – 1

67. Magych – 1
68. Mahcelth – 1
69. Margaretha / Margarethe / Margueta – 61
70. Maria – 2
71. Maria Magdalena – 1
72. Martha – 1
73. Martina – 1
74. Mizla – 1
75. Mwch – 1
76. Noel – 1
77. Ossanna – 4
78. Panga – 1
79. Pena – 1
80. Phynta – 1
81. Rolanda – 1
82. Rosa – 2
83. Rusinc / Rusynth – 2
84. Scebbed – 1
85. Scegen – 1
86. Scenca – 1
87. Scepa – 1
88. Scolastica – 2
89. Seba – 2
90. Sebe – 5
91. Senyd – 1
92. Suca – 1
93. Ticura – 1
94. Ursula / Vrsula – 4
95. Viola – 1
96. Zemteu – 1

Principalele antroponime masculine și feminine

- Ioan – 2.053
- Nicolae – 1.750
- Petru – 1.373
- Mihail – 1.047
- Ladislau – 994
- Ștefan – 916
- Paul – 676
- Andrei – 640
- Iacob – 537
- Toma – 481
- George – 360
- Laurențiu – 340
- Dominic – 319
- Grigore – 284
- Benedict – 232
- Martin – 205
- Simon – 193
- Blasiu – 177
- Dimitrie – 164
- Dionisie – 144
- Emeric – 144
- Luca – 130
- Matia – 124
- Egidiu – 108
- Marcu – 86
- Henric – 82
- Bartholomeu – 76
- Albert – 75
- Valentin – 75
- Avram – 73
- Elisabeta – 73
- Farkas – 71
- Matei – 68
- Apa – 67
- Ilie – 67
- Bech / Beke – 62
- Solomon – 62
- Margareta – 61
- Alexandru / Alexie – 59
- Pousa – 56
- Antoniu – 55
- Caterina-Ecaterina – 55
- Filip– 52
- Elena – 51
- Mico – 51
- Cepan-Chepan – 47
- Desideriu – 46
- Leukus – 45
- Clement – 44
- Cosma – 44
- Mica – 42
- Ana – 40
- Gal – 40
- Henning – 40
- Clara – 39
- Herbord/t – 39
- Conrad-Konrad – 37
- Gabriel – 36
- Lorand – 36
- Arnold – 35
- Fabian – 34
- Gyula – 33
- Mauriciu – 32
- Barnaba – 31
- Hermann – 31
- Christian – 30
- Moise – 30
- Poch – 30

Antroponime cu semnalări numai în secolele al X-lea și al XI-lea

1. Biuia / Biia / Bua
2. Bucna / Buhna
3. Dobuca
4. Isaia
5. Ohtum / Achtum
6. Thonuzoba

Antroponime cu semnalări din secolul al X-lea până în secolul al XIV-lea

1. Geula / Gyla / Gyula / Jula / Gyvla / Gywla

Antroponime cu semnalări numai în secolul al XI-lea

1. Anastasius
2. Bestricus / Bostricus / Beztricus
3. Concius
4. Copulch / Kopulch
5. Crato
6. Cusem
7. Kean
8. Kutesk
9. Osul
10. Thazlo
11. Turap
12. Zonunc / Zonuk

Antroponime cu semnalări pe parcursul secolelor XI–XIII

1. Buldus
2. Maurus / Mauro / Mour

Antroponime cu semnalări pe parcursul secolelor XI–XIV

1. Albertus / Alberthus
2. Anselmus / Anshelmus
3. Bech / Becha / Beche / Beeche / Bece / Becea / Bekch / Beke / Beeke / Bekee / Bechee / Beken / Bekew / Weche
4. Conrad / Corrardus / Conradus / Corrard
5. Philippus / Phylippus / Phillippus / Philipus / Phylipus / Philipus / Fhilippus
6. Gerardus / Gerhardus
7. Leonardus / Leonhardus
8. Petrus / Peter / Petenye / Peterke / Peteu / Petheu / Petheo / Pethew / Petew / Peteö / Pethev / Pethe / Pethene / Pethow / Pethk / Pethus / Petruca / Pech / Petrych / Pettuch / Petu / Petur / Petus / Petheuch
9. Thorda / Torda / Turda
10. Urcund / Urcun / Urkun / Urkund / Vrcund / Vrkun / Wrkun / Wrkund
11. Zoltan / Zoltanus

Antroponime cu semnalări numai în secolul al XII-lea

1. Aianduk
2. Ampudin
3. Baranus
4. Besedi
5. Bestertius
6. Bisa
7. Cesti
8. Ceuse
9. Cima
10. Custi
11. Dyenus
12. Elluin
13. Embel
14. Emis
15. Eulengen
16. Fensuke
17. Fuglidi
18. Fulko
19. Ginon
20. Gucur
21. Halaldus
22. Halisa
23. Hermo
24. Himud
25. Ieronymus
26. Kewereg
27. Kinis
28. Kosu
29. Legforus
30. Lesin
31. Niundi
32. Numarek
33. Ogsan
34. Onch
35. Orsci
36. Pedur
37. Satadi
38. Senin
39. Silev
40. Sima
41. Sokol
42. Sounik
43. Subu
44. Sumpu
45. Tuda
46. Usa / Vsa / Uza
47. Vilcina
48. Vir
49. Viuscij
50. Vosos / Wosas / Wosos
51. Vtos
52. Wasil
53. Wendi
54. Weyceh
55. Zegfor

Antroponime cu semnalări numai pe parcursul secolelor XII–XIII

1. Ceca / Cheka / Checa
2. Cornelius
3. Ellu
4. Esau / Esew
5. Eth
6. Halad / Haland / Halalus
7. Maradek / Morodec / Morodeku
8. Mica / Myka / Micha / Mika
9. Primogenitus
10. Pud / Pudu
11. Vendec / Vendeg / Vendegu / Wendeg

Antroponime cu semnalări pe parcursul secolelor XII–XIV

1. Achileus / Achilleus / Acilleus / Echilleus / Ehelleus / Ehellews / Elleus / Ellei / Eleus / Elleus / Eeleus
2. Achus / Acus / Akus / Akws / Akur
3. Adrianus
4. Augustinus / Agustinus
5. Bellus / Belus
6. Boc / Boch / Bochou / Bochus / Bocou/ Bok / Boka
7. Buke / Buken
8. Gal / Gall / Gallus / Galus
9. Iacobus / Jacobus / Jacob / Iacob / Jacow / Jakobus / Iaco / Iako / Iacon/ Iacou / Iacus / Jachou / Jakch / Jaco / Jako / Jakou / Jakow / Jakus / Iaca / Iachk
10. Ioannes / Iohannes / Joannes/ Johannes / Ian / Jan / Iank / Ianka/ Janka / Jwanka / Iwanka / Ianko/ Iano/ Ianos / Janos / Ianus / Jahannis/ Janus / Ioanca / Ioancha / Ioanis / Ioanka / Iuanka / Giovanni/ Ihonis/ Iuanchuch/ Ioanus / Iohan/ Iohanc/ Iohanca / Iouanc / Iuan / Iuam / Juan / Jovan / Jean / Iohaka / Jovanka / Iuuanca / Ivanczka / Ivan/ Jvan / Iwan / Jwan / Iwanchok / Iwanus / Jan / Janika / Janusch / Joan/ Joancha / Juanka / Jwanka / Hyuan / Yan / Yanusch / Youanka / Yuanka / Ywanus / Johem
11. Isaac / Isaak / Saac / Isac / Isak / Ysac/ Ysaac / Ysaak / Ysahac
12. Konc / Konch / Konchi
13. Kulche / Kulchey
14. Leustach / Leustachius / Leustah/ Leustatius / Lewstasius / Lewstachius / Eustach

15. Lucasius / Lucacius / Luca / Luc/ Lubasius / Lucach / Lucachius/ Lucas / Lucassius / Lusarius / Lumbasius / Lukasius / Luchachou/ Lucass / Lucassius / Lucassyus / Lucha / Lukas / Luchachu / Luchas/ Luchasius / Lukachius / Luka / Lukach / Lukachou / Lukachyus / Lukasius / Lucesius / Lucus / Lukus / Leusthasius
16. Martinus
17. Mercurius
18. Michael / Micael / Mychael / Michaël/ Michahel / Michal / Michalch / Miche / Michel / Michi / Miclael / Miha / Mihael / Mychal / Myhalch
19. Nicholaus / Nicolaus / Nycolaus/ Nichalaus / Niclous / Nicola / Nicolaus / Nycholaus / Niclo / Nicus/ Nycula / Nykus / Michlaus / Micho / Miclous / Miklous / Micola / Mikola/ Mycola / Mikula / Mycolous / Mykola/ Mykula
20. Pancracius / Pancragius / Pangracius/ Pancratius / Pangratius / Pangrachius/ Pongratius / Pungrac / Pungratius / Panguraz / Pangaratius
21. Paulus / Palus / Paulen
22. Saul / Salu
23. Simeon / Simon / Symon / Simoun / Simun / Symeon / Sÿmon
24. Tatar / Thatar
25. Thomas / Tomas
26. Valterus / Valther / Walter / Walther/ Walterus / Waltherus / Valderus

Antroponime cu semnalări în secolele al XIII-lea și al XIV-lea

Masculine:

1. Aba
2. Abel / Abeel / Abyl
3. Abraham / Avram / Abra / Abraam/ Abram / Abrae / Abrahe / Abree/ Abran / Abracha / Avraam / Habraham
4. Absalon / Absolon
5. Adam / Ade / Adamus
6. Aladar / Aladarus / Olodarus
7. Alardus
8. Alba
9. Alexander / Alexe
10. Alexius / Alaxius / Allexius / Elexius
11. Ambrosius
12. Amen / Amenus
13. Anania / Ananya
14. Andreas / Andreaas / Andres / Adreas
15. Angelus
16. Anthonius / Antonius / Antoneus / Antonyus / Anthoneus / Ontonius
17. Apa / Apae / Apay / Appa / Ape

18. Arnoldus / Aynord / Ornoldus / Ornoltus
19. Azarias / Azarie
20. Baas
21. Bac / Baka / Bach / Baach
22. Balad / Balaad
23. Baldun / Baldu
24. Ban / Bana / Banus
25. Barabas / Barbabas / Barlabas / Barrabas
26. Barnabas / Barnaba
27. Barch / Barcha
28. Bartholomeus / Barthaleus / Barthalyus / Bartales / Barthal / Bartha / Bartaleus / Bartalius
29. Bas / Basa
30. Bata / Batha / Bathou / Bath / Batow
31. Beda
32. Bedech / Bedeg
33. Bencel / Bencench / Bencenc / Bencencius / Bencenth / Bench / Benche / Benchenc / Benchench / Bencze / Bencya
34. Bene / Benes
35. Benedic / Benedictus / Bedictus / Benetha
36. Benus / Banuch / Benuchs / Banuchs
37. Ber / Bere
38. Bertholdus / Bertoldus
39. Bethlen / Betlem / Bechleem
40. Blasius / Blazius
41. Boda / Buda
42. Bogdan / Bokdan / Bagdanus / Boguan
43. Boncia / Bontie / Boncy / Bonch / Boncha
44. Bors / Borsa / Borz / Borzan
45. Bot / Bota / Both / Botha / Bothsa
46. Botez / Botiz / Botyz
47. Boxa
48. Briccius / Bricius / Brictius / Brixi / Brixius
49. Buc / Buca / Buch / Bucha
50. Buchou / Buchow
51. Buchud / Buchuk / Buchur
52. Bud
53. Budud
54. Buhta / Buhtha
55. Bulch / Bulchonius / Bulchou / Bulchu / Bulchu / Bulsu / Bulzo
56. Buth / Butha / Buta
57. Calondus / Kolondus / Colondum(s)
58. Carolus / Karolus
59. Casimir / Cazimir / Casimirus / Kazimirus / Kazmer / Kazmerius
60. Cato
61. Cenadinus / Chanadinus / Chanad / Chunad / Csanad
62. Cepanus / Chepanus / Chepa / Chepaan / Chepan / Chepanus / Chypan
63. Chaak / Chak
64. Chama / Choma / Cyama / Chamaz
65. Cheba / Chebae
66. Cheel / Chel / Chyl / Chyel / Chelo / Chelon, Tyl
67. Chema / Chemza / Cheme / Cima
68. Chenk / Chenke
69. Chetnek / Chethnuk
70. Chibak / Chibuk
71. Choga / Choka
72. Chom / Choma / Chomak
73. Christianus / Cherestyan / Kristianus/ Cristianus / Kristianus
74. Christophorus / Cristoforus (Cristhfal) / Cristophorus / Cristopher / Cristophor
75. Chuca / Chuka

76. Clemens / Clementinus / Clementus
77. Collomanus / Colmanus / Colman / Coloman
78. Coma / Comad / Coman
79. Constantinus / Kostantyn / Koztantyn
80. Cosma / Cozma / Cosmas / Cozmas/ Cuzma
81. Damianus / Damyanus
82. Dan / Daan
83. Daniel / Daniil / Danyel
84. David / Dauid
85. Deers / Ders / Dees
86. Dema / Deme
87. Demetrius / Demeter / Dimitrie
88. Ders / Dirs
89. Desiderius / Deseu / Desew / Deseuu/ Deuseus / Desev / Desero
90. Dethrichius / Detricus / Detreh / Detric / Dettre / Ditric
91. Dionisius (Denus) / Dionysius / Dionysiua / Dyonysius / Dionisyus
92. Dominicus / Domicus / Domynicus / Dominius
93. Donca / Donk
94. Dragos / Drag / Draag / Dragh / Dragus / Dragul
95. Durs / Dursa
96. Egidius / Egidyus / Egydius
97. Eleek / Elek / Ellek / Elech / Elekws / Elekus
98. Elias / Elia / Elba / Elya / Elea / Eliae/ Elye / Elie / Elyes / Elyas / Ellyws/ Helia / Helias / Helyas / Hylyee / Hylia / Illie / Ilia / Iliaz
99. Emericus / Emricus
100. Endes / Endus
101. Endre / Endere / Ender
102. Erde / Erdeu / Erdeus / Erdew / Erdey / Erded
103. Erne (Ernest) / Erney / Ernyei
104. Fabian / Fabianus / Fabyanus
105. Farcasius / Forcasius / Forcos / Farkas / Farkasius / Forcossius / Forcost / Forcosu
106. Felicianus
107. Finta / Fynta / Fyntha / Phintha
108. Franciscus / Frank
109. Fulkun
110. Gaan / Gyan
111. Gabrian
112. Gabriel / Gabriarius
113. Gebarth / Gebhard / Gebhardus
114. Geca / Geche / Gece / Gega / Gek / Geka
115. Gegus / Geegus / Geguzcho / Segus
116. Geleth / Gyeleth / Gyeletius / Gyelethius
117. Georgius / Georgyus / Gyrco / Gyrcu/ Gyvork / Gyvrk / Gyurc / Gyurca/ Gyurg / Gyura / Gyurgy / Gyuri / Gyurk / Gurc / Gurk / Giurk
118. Geraldus / Geroldus
119. Gerlac / Gerlach / Gerlacus / Gerlah/ Gerlaah
120. German
121. Gerus
122. Gervasius / Gervas
123. Gilianus / Gelyanus / Gylianus
124. Gobelinus / Geublinus / Gublinus/ Goblinus / Gocelinus / Gocholinus/ Gebelinus / Geblin / Geblyn / Geburlinus
125. Godefrid / Godefred / Gotfredus / Guthfridus / Gotferdus / Gotfridus/ Gothfredus / Gothfridus / Guthfreedus / Guttredus

126. Gogan
127. Gothardus / Guthard
128. Gregorius / Gregor / Gragorius
129. Gyaan / Gyan
130. Gyele / Gyelet / Gyeleth / Gyleth / Gyeletius / Gylet
131. Gyuga / Gyuge / Gyugea
132. Hadya / Hagya
133. Hannus / Hannus / Hanus
134. Hazuga / Hozuga
135. Hector / Ector / Ektor
136. Heem / Hem / Heym / Hym / Heim / Heym / Heiym / Heymu
137. Hegun
138. Hench (Henchman) / Henc / Hencc
139. Henchman / Henchmanus / Henchmannus / Henchiman / Heczmannus / Henczmannus / Hentmannus / Henczmannus / Hakkmanus / Hentzmannus / Heyczmannus
140. Heningus / Hennengus / Henningus/ Hennyngh / Henning / Henneng / Henningh / Hennynch / Henyngus / Henynkus / Hennyng / Hennyngh / Hennÿngus / Heniung
141. Henric / Hedenricus / Hedricus / Heidenricus / Heinrich / Heinric/ Hemricus / Hendric / Hendrich / Hendricus / Henricus / Herricus (Her) / Hermiricus / Hernicus / Herric / Heydenricus
142. Herbordus / Herbarth / Herberdus / Herbort / Herbortus
143. Herceg / Herceeg / Herseg / Herzeg/ Cherceg
144. Herman / Hermann / Hermannus / Hermanus / Herrmann
145. Heta / Hete
146. Heuca / Heuch
147. Homodeus / Homdeum / Homideus/ Omodeus / Omodoi / Homdoy / Homodoy
148. Hugon / Hugun
149. Hunt
150. Hus / Hws
151. Ioachimus / Ioachin / Joachimus / Johachinus / Iohachin / Iwahim / Iwachun / Ioacyn / Ioachyn / Jwachin/ Iwachin
152. Iob / Job / Joob
153. Iordanus / Jordanus / Jordan
154. Ipoch / Ypoch
155. Ipolitus / Ypolitus / Ypoltus
156. Irineus / Ireneus / Iryneus
157. Iroslou / Iruzlou
158. Isep / Iseph
159. Karachinus / Karachun / Karachon/ Karasun / Krachun / Carassum / Crachinus / Crachun / Carassun / Carasim
160. Kelemen / Kelemenes / Kelemin
161. Kelian / Kelyan / Kilian / Kilianus / Kilyanus / Kylianus
162. Kemen / Kemyn / Kemin / Keminus / Kemeyn / Kemes / Kemyh
163. Koch
164. Kopaz / Kopoz
165. Koplen / Koplian / Koplon / Koplun/ Koplyan / Kopplan / Kopplen / kuplan / Kuplen
166. Kosa / Kusa
167. Ladislaus / Ladizlaus / Ladyzlaus / Lazlo
168. Lambertus / Lampertus
169. Laurencius / Laurentius / Leurenthe
170. Leucus / Leukus / Leuk / Leuke / Leukes / Lewkus / Lengel / Lengen

171. Lodomerius / Lodomerus / Lodmerus / Lodomericus / Ladamerius
172. Lorandus / Laurand / Loranth / Lorant
173. Ludovic / Lodovicus / Lodouicus / Ludiuicus / Ludveg / Ludvicus
174. Magnus
175. Marcellus / Marcel / Marcell / Marchillinus / Marczel
176. Marcus / Marchus / Markus / Marc/ Mark
177. Marhardus / Marhard / Merhardus/ Marhald / Merhardus / Marchard/ Marhart / Merharth / Marhash / Marcha / Marcharth / Morhard
178. Martaleus / Marthaleus / Martheleus / Marthuleu / Morteleu
179. Matheus / Mathe / Matthaeus/ Mattheus / Mathee / Mathei / Mathyus
180. Mathias / Mathyas / Matia / Matthias / Matyas / Mahtia / Mathyaz / Mothyaz
181. Mauricius / Mauritius / Mouricius
182. Medjes / Melies / Meggyes
183. Merc / Merk
184. Mic / Micc / Myk / Mykch
185. Mico / Miko / Myko / Micou / Mikou/ Micu / Micud / Mykud / Mikud / Mycud / Michud / Micus / Mykus / Mikus / Mychou / Mykou / Mycos / Mycus / Mykou / Mykon / Micicu / Mikul
186. Misca / Miska / Myska / Mischa
187. Moc / Mok / Moch / Mochou / Mocou / Mokou / Muk
188. Mog / Mogh / Moogh / Mogodius
189. Mogy / Mogya
190. Moise / Moyse / Moiu / Moyus / Moys / Moysa / Moyza / Moyse / Moysus
191. Moncau / Monchow
192. Monos / Monost
193. Morthonos / Mortun / Mortunus
194. Mys
195. Nexa / Nexe / Nixa
196. Oliverus / Oliuernus / Oliuerus / Olyver
197. Opor / Opour / Oppor
198. Otto / Otho / Ottho / Otthon / Otton/ Odun / Odon / Odum / Otons/ Otos
199. Pascha / Paska
200. Paznan / Poiznan / Poznan
201. Pech / Peeth / Peth
202. Pentec / Penteca / Pentek / Penthek/ Pentheek
203. Peta / Pete / Peteu / Petee
204. Poch / Pouch / Pocs / Pocha / Poka / Pouca / Pouch / Pouka / Povka
205. Pousa / Posa / Poos / Pos / Pous / Possa / Powsa
206. Prodan (Pryan) / Predan
207. Puer
208. Raak / Roac / Rach / Racha
209. Rada / Roda
210. Raphael / Raphaelus / Raphainus/ Raphaym / Rophayn / Ropheyn / Rophoyn / Rachael
211. Rec / Rech / Reche
212. Rainaldus / Raynaldus / Reginaldus/ Regnaldus / Reinoldus / Renaldus / Renoldus / Reynaldus / Ragnaldus/ Reynoldus / Renald / Rennoldus / Reynold
213. Rema
214. Robert / Rubertus

215. Rodolfus / Rodolphus / Rodulphus / Rudolfus / Rudolphus
216. Rofoin / Rofoyn / Rufoyn / Ruphoyn/ Rufoin / Rufin
217. Rolandus / Rorardus / Rorandus
218. Rugas
219. Salamon / Salomon / Solomon / Saloamonus / Solomun
220. Samson / Sampson
221. Sanctus / Santus / Santtus / Saucus/ Sentus
222. Scegen
223. Sebastianus / Sabastianus / Sebesthien
224. Sebe / Sebes
225. Sefrid / Siffrid / Seyfridus / Syfridus/ Siffridus / Syfrid
226. Semian / Semien / Semyen / Sempyen
227. Seraphin / Serefyl / Serephel / Serefel / Serephil
228. Silvestrus
229. Sixtus / Syxtus
230. Smaragdus / Smaracus / Simiragdus/ Synaragdus
231. Sol / Svl
232. Sorban / Surban / Surb / Scerben
233. Staan / Stan / Sten / Sthanus
234. Stanislaus / Stanizlaus / Sthanizlaus/ Stanizlaw / Stanizlou / Szeneslaus / Zanizlaus / Ztanislaus / Ztanyzlou / Ztonizlou
235. Stephanus / Stefanus / Stephanus / Stefan / Stephan
236. Syca / Syka / Suke / Syke
237. Synka
238. Teel
239. Teluc / Teluk
240. Temes
241. Theodor / Theodorus / Teodorus / Thodor / Theodir
242. Thederic / Theodoric / Theodoricus
243. Thiba / Tiba / Thyba / Tyba / Tibacyus
244. Thyuan / Tyan / Tyuan / Tyuana/ Tyuand / Tyvan / Tywan / Tivan / Tivandu
245. Tiburcius / Tiburtius / Tyburcius
246. Tolon
247. Tompa / Tumpa / Tump
248. Tubul
249. Ubul / Vbul / Wbul
250. Ugrinus / Vgrinus / Wgrinus
251. Urbanus
252. Urdug / Vrdug / Vrdungh
253. Valentinus / Vallentinus / Walentinus / Balenth
254. Valkan / Velkun / Volkan / Wolkan / Welkun / Wlkan / Wlken / Wlkun
255. Vana
256. Vata / Vatha / Watha
257. Vduor
258. Vernerus / Wernerius / Wernherius/ Wernerus / Wernherus
259. Veteh / Veyteh / Veytyh / Weiteh
260. Vid / Vyd / Wid / Wyd
261. Vida / Vyda / Wyda
262. Vidu / Vidus
263. Vilhelmus / Vilelmus / Vylhelmus/ Vilalmus / Vilmos / Vyllermus / Wilhelmus / Wilelm / Willerm / Wilhelm / Wihelm / Wallermus / Willermus / Wyllermus / Wylhelmus
264. Vincencius / Vincentius / Wicentius
265. Vitus / Vydus
266. Vros / Vruz / Wruz
267. Vs / Vz / Ws / Wz / Wws

268. Vyvianus / Vyuianus / Vyvians / Wywyanus
269. Wyzlo
270. Zacharias / Zabaria / Zakaria
271. Zachu / Zachud
272. Zemere / Zemert / Zemer
273. Zerias / Zeries
274. Zombath / Zombot / Zumbot
275. Zouard / Zoward / Zourd / Zouuard/ Zuard
276. Zudus

Feminine:

1. Agatha
2. Ana / Anna / Anch / Anich / Annych / Anych / Annus
3. Catherina / Catharina / Caterina / Kata / Chata / Katerina / Katherina / Kata / Katha / Kathlyn / Katlyn / Kathyz / Katra / Katus
4. Elena / Helena / Ilona (Ilena) / Ilunch
5. Elisabet / Elisabeth / Elisabetha / Elizabet / Elizabeth / Elizebeth / Elyzabet / Elis / Elys / Aelysabetha
6. Eufemia
7. Magdalena
8. Margaretha / Margueta
9. Ossana
10. Rusinc / Rusynth
11. Sebe

Antroponime cu semnalări numai în secolul al XIII-lea

Masculine:

1. Abareus
2. Abbeus
3. Acel
4. Acho / Achon
5. Achyamanus
6. Acy
7. Aegidiuss / Aegyd
8. Agapit
9. Agard
10. Aghe
11. Aglent
12. Agus / Aguz
13. Agya / Agye
14. Akadas
15. Albeus
16. Almus
17. Alpar
18. Amandus
19. Ambos
20. Ambreus
21. Ambus
22. And
23. Andronicus
24. Anianus / Annianus
25. Aranduk
26. Arbuz
27. Arden
28. Aristaldus
29. Artulf
30. Arua
31. Aruad
32. Atanasius
33. Athae
34. Athile
35. Atmarius
36. Ba...iula
37. Babuci
38. Bacdu
39. Bacina
40. Bacione
41. Baga / Bagha
42. Bagia / Baghia
43. Bahan
44. Bal
45. Balu
46. Banalc
47. Banc / Bank
48. Bandu
49. Banis
50. Banlus
51. Bansa
52. Barlai
53. Basileus / Basilius / Basylius
54. Basu
55. Batur
56. Bayr
57. Bazlou
58. Beat
59. Bechy
60. Becons
61. Becud / Becum
62. Bedes
63. Bedur
64. Beg
65. Begedum
66. Bela
67. Belat

68. Belche / Belchea(m)
69. Belerig
70. Beli
71. Belial
72. Belquer
73. Bena
74. Benc / Bunc
75. Bendu
76. Beniamin / Beliamin
77. Bensa
78. Beque / Beques
79. Berga
80. Berta
81. Bertholon / Bertolom
82. Bessenyew
83. Bessu
84. Beta
85. Beuna
86. Beusa
87. Bez
88. Bezegu
89. Bibe
90. Bibies
91. Bibo
92. Bila / Billa
93. Biza
94. Bob
95. Boceon / Bocion
96. Bochyur
97. Bocy / Bocya
98. Bodamer
99. Bodol / Bodolt
100. Bodon
101. Bodos
102. Bodun / Bodum
103. Bogomer
104. Boguir / Bogui
105. Bogy / Bugy
106. Bohmel
107. Bol / Bola / Bolel
108. Bolosoi / Bolosoy / Bolosoit
109. Bolosu
110. Bolu
111. Borathe
112. Bore
113. Boroch / Borocun / Borokun
114. Borozlou
115. Bozc
116. Bos
117. Boson / Bosou
118. Bosu / Bosur
119. Boton / Botona
120. Botyca
121. Boutun
122. Boyciud
123. Boynuc
124. Brendlinus / Brendulinus
125. Brisa
126. Buba
127. Bucanius
128. Buchi
129. Buchiku / Buchyka
130. Buchrifi
131. Bucicud / Buciur
132. Buctu
133. Bucud
134. Budev
135. Budius
136. Budlu
137. Budon / Budun
138. Bug / Buga
139. Buhcud
140. Buhus
141. Bulsu / Bulsuh
142. Bulsuhut
143. Buna
144. Bunalci
145. Buncu

146. Buncy
147. Bundu
148. Bungi
149. Buns
150. Bunta
151. Burat
152. Burz
153. Busu
154. Buthmer
155. Buus
156. Buzach
157. Byna
158. Byuncy
159. Calad
160. Calanda
161. Camb
162. Cantus
163. Capan
164. Carthin
165. Casarait
166. Casta
167. Cata
168. Caza
169. Ceba
170. Cecur
171. Cefan
172. Cegl / Cyegl
173. Cekas
174. Ceku
175. Cenes
176. Cenka
177. Censarus
178. Cepre
179. Cesar / Chesarius
180. Chab
181. Chaph
182. Chaz
183. Checlen
184. Cheda
185. Chedur
186. Cheger
187. Chegun
188. Chegur
189. Chegza
190. Chekez
191. Chennu
192. Chentu
193. Chequeleu
194. Chequeu / Chequez
195. Cherpha
196. Chessuga
197. Cheycima
198. Cheym
199. Chibury
200. Chicha / Chycha
201. Chichur
202. Chicholou
203. Chikou
204. Chikouquod
205. Chimont
206. Chiz
207. Chobolo
208. Cholnuk / Chulnuk
209. Choloz
210. Chotov
211. Chuburd
212. Chud
213. Chug
214. Chuley
215. Chuma / Chyma
216. Chumur
217. Chunoz
218. Chupa
219. Churna
220. Chyeka
221. Chygz
222. Chymp
223. Chysce

224. Chyul
225. Ciboud / Cibout
226. Cibu
227. Cicolou
228. Cicus
229. Cika
230. Clianus
231. Cocbu
232. Cochi / Cochid
233. Cocud
234. Codaba
235. Coetan
236. Cogy
237. Col
238. Colont
239. Compolt
240. Comsa
241. Coquinus
242. Corlath
243. Costa
244. Cosuma
245. Cotloba
246. Crisius
247. Crispen
248. Crust
249. Cubuchi
250. Cuca
251. Cucus
252. Culqed / Culqued
253. Cumazan
254. Cumpert / Cumpurdinus
255. Cumpolth
256. Cumpus
257. Cuncea
258. Cunsudu
259. Cupes
260. Cuqt
261. Cureus
262. Cusoy
263. Custodia
264. Cusyd
265. Cuta
266. Cybout
267. Cykirc
268. Cyob
269. Cyomoy
270. Cyuba
271. Cyzar
272. Czuna
273. Daba
274. Damang
275. Daras
276. Dascilou / Discilou
277. Dawt
278. Dazlou
279. Deas
280. Deda
281. Dedemerus
282. Dedo
283. Dedus
284. Dega
285. Degus / Deguz
286. Dekeu
287. Demeno
288. Denc / Dene
289. Dera
290. Derseus
291. Des
292. Desc
293. Dethmar
294. Detusa
295. Deus
296. Dezmert
297. Dezuan
298. Dica
299. Didou
300. Dirsig
301. Domald

302. Domit
303. Domus
304. Don
305. Dorcus
306. Dorogh / Drug / Durugh / Drvg / Durug / Drugh
307. Dosu
308. Drahun
309. Duba
310. Duca
311. Duda
312. Dudorc / Dodor
313. Dugus
314. Duh
315. Dumasa
316. Dumeno
317. Dumon
318. Duntia
319. Each / Eachy
320. Ebher
321. Ebl
322. Ecce / Eccy / Echi / Echy
323. Echirech
324. Eculius
325. Ecust
326. Ecyul
327. Eded
328. Edemen
329. Eel
330. Ega
331. Egeben
332. Egebes
333. Egidut
334. Egiud / Egyud
335. Eguch / Egud
336. Ehcend
337. Ela
338. Elcy
339. Elemdu
340. Eliseus
341. Elur
342. Elusa
343. Elust
344. Emur
345. Endum
346. Engues
347. Eraclius
348. Ereu / Ereus / Ereusd / Ereust
349. Ermecz
350. Erricus
351. Erwyn
352. Esied
353. Esleu
354. Eterez
355. Ethae
356. Ethenad / Ethened
357. Eureus
358. Eusii
359. Euzud
360. Fachia
361. Fakas
362. Fanchaka / Fanchana – ? / Fanchuka
363. Farsius
364. Fata
365. Fecate Juna
366. Fecieten
367. Fecu
368. Fehersa
369. Feier
370. Feit
371. Fekete / Fequete
372. Fergued
373. Felceu
374. Fele
375. Felten
376. Fener
377. Fermenus
378. Fermul

379. Feud
380. Fiachia
381. Fib
382. Fican
383. Ficed
384. Fichur
385. Ficoc
386. Ficmoz
387. Figud
388. Fila
389. Fileka
390. Filpe
391. Filupa
392. Finthur / Fintur
393. Fiod
394. Fira
395. Fita / Fitan
396. Fitoc
397. Fiza
398. Florentinus
399. Florentius
400. Focate
401. Foimed
402. Fonchuca / Fonchukae
403. Fonsol
404. Forc
405. Forocs
406. Fortast
407. Fortst
408. Foth
409. Fuc
410. Fugod
411. Fulchus / Fulcus
412. Fuldur
413. Furces
414. Furcug
415. Furman
416. Furnod
417. Furtun
418. Futan
419. Fygmoz
420. Fyoch
421. Fyod
422. Gabum
423. Gala
424. Galaldu
425. Galdu
426. Geanin
427. Gense
428. Genuruch
429. Gercun
430. Gereon
431. Germen
432. Geubel
433. Geus
434. Geysa
435. Geztub
436. Gima
437. Gipolto
438. Gira
439. Girolth / Gyrolt
440. Glatillus
441. Gnegsi
442. Gnynther
443. Gogorz
444. Gok
445. Golosa / Golsa
446. Gonga
447. Goucar
448. Graecus
449. Grege / Gregen
450. Gud / Sud / Guda
451. Gudo
452. Guerus
453. Gueztiua
454. Gugus
455. Gunter
456. Guntu

457. Gunuzt
458. Gusius
459. Gusuen
460. Guta
461. Gutfrex
462. Guthmar
463. Gutman
464. Guza
465. Gyama
466. Gyanin
467. Gyegus
468. Gyna
469. Gyndus
470. Gyobou
471. Gyok
472. Gyoma
473. Gyomolth
474. Gyonon
475. Gyopol
476. Gyuna
477. Haben
478. Halales
479. Hanselm
480. Hata
481. Hazos
482. Hecy
483. Hedus
484. Hegud
485. Heimon / Heymon / Heimor
486. Helemban
487. Helg
488. Helweg
489. Helyce (Helvee)
490. Heme
491. Hemequei
492. Henchu
493. Henguch
494. Henuc
495. Hereust
496. Herne
497. Herritus
498. Hertueg
499. Hertugug
500. Herye
501. Hesce / Hisce
502. Heydur
503. Hiliachin
504. Hobyeg
505. Hodos / Hudus / Hwdus
506. Hogoris
507. Hollus
508. Holtbrand
509. Hompudin
510. Honod
511. Honos / Hoils
512. Horgach
513. Horkyan
514. Horogus
515. Hoth
516. Houl
517. Hubec / Hubuc
518. Hubugunithu
519. Huldeg
520. Hunda
521. Hurady
522. Hurt / Hurtu
523. Hysce / Hyscen
524. Hyuad
525. Hyued / Hyuet
526. Iaczy
527. Iardar / Jardan
528. Iardus
529. Iba
530. Ibrachin
531. Iecur
532. Ieremias
533. Igeben
534. Ihoan / Ihon

535. Ilabar
536. Ilarius / Ilaris / Ilarus / Hylarius
537. Illen
538. Ilmerus
539. Ilobarut
540. Ilomar
541. Imurad
542. Ina
543. Ind
544. India
545. Iniz
546. Inus
547. Ioab
548. Ioleguen
549. Ionas
550. Iosa
551. Ioubot
552. Iouchyn
553. Ioud
554. Ipsa
555. Ipud
556. Ipus
557. Iromom
558. Iseput
559. Isip
560. Isou / Isov / Ysou
561. Isu
562. Isumgut
563. Iteg
564. Itimer
565. Iula / Jula / Ilula / Iula / Jula / Yula
566. Jacinctus
567. Jak
568. Jakapus
569. Jarsen
570. Jochis
571. Jochun
572. Jog
573. Jowb
574. Juad
575. Juna
576. Jurgu
577. Justa
578. Kalad / Kaled
579. Kaluz
580. Kama / Kana
581. Kangiar
582. Kannar
583. Kasudi
584. Kata
585. Katapanus
586. Kege
587. Keiguez
588. Keka
589. Kekeu
590. Kelem
591. Kelemus
592. Kelepc
593. Kelye
594. Kema
595. Kemedu
596. Kepa
597. Kereu
598. Kesa
599. Keua
600. Keuerug
601. Keyran
602. Kezed
603. Kidol
604. Koeta
605. Komlos
606. Korochi
607. Kraznet
608. Kucik
609. Kuke
610. Kulqued
611. Kumpolth
612. Kusun

613. Kyna
614. Latamas
615. Latibar
616. Latum
617. Lazarus
618. Leca / Leka
619. Legen
620. Leger / Legar
621. Legi
622. Legyn
623. Lek
624. Lempe
625. Lench
626. Lenge
627. Lenting / Lentheng
628. Leon
629. Leopoltus
630. Leseu
631. Lesse / Lessev
632. Leta / Lete
633. Leua
634. Leus
635. Lewa / Lewe / Lew
636. Liter / Lyther
637. Lob
638. Loctu
639. Lodi
640. Lodut
641. Loka
642. Lothard
643. Lotiba
644. Lotomas
645. Louchiad
646. Loudan
647. Luchy
648. Lud
649. Ludugerus
650. Luger
651. Lula
652. Lumbard
653. Lusutha
654. Luthard
655. Luxa
656. Luzen
657. Lynthes
658. Macarius / Machareus
659. Machya / Macya
660. Macobius
661. Mada
662. Madian
663. Magus
664. Makou / Mako
665. Man
666. Mancia
667. Mandus
668. Manogy
669. Manta
670. Maraz
671. Marcens
672. Marianus
673. Marth
674. Masa
675. Matha
676. Mathka
677. Matu
678. Mauog
679. Maurianus
680. Mayad
681. Maza
682. Meca
683. Meckad
684. Medened
685. Medeus
686. Medue / Meduen / Meduet
687. Mejhedey
688. Mekeyn
689. Menger / Menget
690. Mer

691. Mere
692. Mert / Merth
693. Mescu
694. Mesta
695. Methel
696. Metsa
697. Michadeus / Michodeus / Michedeus
698. Micon
699. Micone
700. Micusa
701. Miga
702. Mih
703. Mil
704. Milosth
705. Milucy
706. Milus
707. Minos
708. Miros
709. Miscoc
710. Missael
711. Mizidaczii
712. Mociu
713. Mocodinus
714. Mocud
715. Mocyod
716. Moda / Modan
717. Modoros / Modorus
718. Modu
719. Modustu
720. Mogd / Mogut / Mogud
721. Moglou
722. Mogris
723. Mogug
724. Mogus
725. Mohc
726. Momolk
727. Moncu
728. Mondou
729. Mopad
730. Moraz
731. Moria
732. Moruc
733. Morust
734. Mossa
735. Mosus
736. Motcu
737. Mouchi
738. Moula
739. Mouric / Mourich
740. Moust
741. Mox / Moxa / Moxad
742. Moyad
743. Moynolt
744. Mozu
745. Muchorias – ?
746. Muholtum
747. Munca / Muncu
748. Munkach
749. Munos
750. Murun
751. Muzgud
752. Mylast
753. Myle
754. Naluc
755. Nana
756. Narad
757. Natus
758. Naznan
759. Nefaut
760. Nehol
761. Nel
762. Nela
763. Nemel / Nemelt
764. Nenecius
765. Neped
766. Nepocor
767. Neuka / Neuca / Nuncha / Neuke

768. Neuer
769. Neuetlen
770. Nezdinus / Nerdinus
771. Nican
772. Niged
773. Nimcha
774. Nitra
775. Nogud
776. Nona
777. Nopoc-mezte
778. Noudum
779. Nuca
780. Nueclen / Nuechlen / Nuetlen / Nuethlen / Nucden
781. Nuhu
782. Numfy
783. Numhiu / Numhium
784. Numhiz
785. Numicolohod / Numuoholod
786. Nuna
787. Nunchiz
788. Nunhu
789. Nunige
790. Nuqucz
791. Nusata
792. Nuuhu
793. Nuz
794. Nyund
795. Obridus
796. Obud / Obudut
797. Obuganus / Obulganus
798. Obus / Obusc
799. Ochuz
800. Ochy / Ocy / Ocyus
801. Odus / Odussa
802. Ogyuz
803. Olan
804. Olberth / Olbert
805. Olbruh
806. Oldruh
807. Olduruh
808. Olferih
809. Olibrius
810. Oliuvant
811. Olnus
812. Olop
813. Oltuman
814. Omocel
815. Ompudinus / Ombud / Ompud
816. Ona
817. Opoch
818. Opodin
819. Opoi / Opoy
820. Opsa
821. Orassag
822. Orman
823. Orocha
824. Orod
825. Oslu
826. Othe
827. Othmar
828. Otoqur
829. Oucus
830. Ozorc
831. Paca
832. Palanus
833. Paldus
834. Parabuch
835. Paradan
836. Paris
837. Pata / Patha
838. Pazthu / Pztuh
839. Pec / Peca
840. Penquez
841. Penter
842. Percustu
843. Peremus
844. Perman

845. Pernen
846. Perru
847. Pers
848. Perta
849. Pertoldus
850. Peruen
851. Pet
852. Petenad
853. Petessa
854. Petka
855. Petons
856. Peucec
857. Pica
858. Pina / Pinna
859. Pisco
860. Pochiu
861. Pogu
862. Polouc
863. Pomel
864. Poneci
865. Poneth / Ponith / Ponyt / Ponyth
866. Ponota
867. Por
868. Porcan
869. Porobuh
870. Poson
871. Posu
872. Pot / Poth / Potha
873. Pota
874. Poteta
875. Pothena
876. Potona
877. Potur
878. Pou / Poul
879. Poula
880. Prena
881. Primi
882. Primus
883. Pris
884. Priuatus / Privatus
885. Privard / Privart / Pribard / Prebant / Prebarth
886. Puca
887. Puk
888. Onht
889. Qucus
890. Queduelen
891. Queig
892. Queissi
893. Quere / Queren
894. Quesa
895. Queus
896. Quid
897. Quidol
898. Qulqed / Quilqed / Qulged
899. Raassasey
900. Ragud
901. Rahina
902. Raselon
903. Rasun
904. Ratholt / Ratolt / Ratholth
905. Rauosti
906. Rebeket
907. Redea
908. Reen / Ren
909. Regto
910. Regul
911. Regus
912. Ressa
913. Retztel
914. Reuka
915. Reun
916. Richardus / Richahardus
917. Rigou
918. Rochum
919. Rodus
920. Rogerius
921. Roma

922. Rompa
923. Rotho
924. Rotundus
925. Ruben
926. Rubuzo
927. Rufdon
928. Ruga
929. Ruhman
930. Runchy
931. Rupo
932. Ruska
933. Rusz
934. Rychya
935. Sab
936. Sabud
937. Sacicu
938. Saden
939. Sakalon
940. Sal
941. Salad / Salat
942. Salta
943. Sama
944. Samud
945. Samus
946. Sana
947. Sancir
948. Saph / Saphin (Seraphin)
949. Sapur
950. Sathat
951. Saturninus
952. Scaden
953. Scarand
954. Sceca / Sceka
955. Scedebur
956. Scegam
957. Scegium / Scegyun
958. Scegna
959. Scegu
960. Scela
961. Scema
962. Scemedus
963. Scemel / Scemer / Scemera
964. Scemheg / Scemhegit
965. Scemscu
966. Scemus
967. Scendu
968. Scenka / Scenke
969. Scenter
970. Scentuca
971. Scentus
972. Sceraka
973. Sceresun
974. Sceret / Scereteu
975. Scese
976. Scesun
977. Sceta
978. Sceud
979. Sceuezeu
980. Sceulend
981. Schechnus
982. Schemcha
983. Schoma
984. Scicus
985. Scilac
986. Scimad
987. Sconnuk
988. Scorcomer
989. Scuka
990. Scumtho / Scymcha
991. Scumud
992. Scymeyn
993. Scyrin / Scyrn
994. Seba
995. Sebrecus
996. Sebus
997. Seca / Secad
998. Sedebur
999. Seden

1000. Sedun
1001. Seem
1002. Segym
1003. Sekur
1004. Sela
1005. Sem
1006. Sena
1007. Senc
1008. Senca
1009. Senus
1010. Serid
1011. Seris
1012. Serkenteu
1013. Servusdei
1014. Seryd
1015. Seuchea
1016. Seud
1017. Seweritus
1018. Shak
1019. Shama
1020. Shazlou
1021. Shekedz
1022. Shubanca
1023. Shyrinchym
1024. Sibertus / Sibretus
1025. Sicia
1026. Sicou / Sicu
1027. Sicula
1028. Sicund
1029. Sidizlou
1030. Sidrac
1031. Siguert / Syguert
1032. Simark
1033. Simus
1034. Sirund
1035. Sobuslus
1036. Sogyon
1037. Solass
1038. Solon
1039. Solt
1040. Som
1041. Soma / Somak
1042. Somha
1043. Somoc
1044. Somota
1045. Somu
1046. Somzou
1047. Soncor
1048. Sopos / Sopou / Sompos
1049. Sorloudan
1050. Sorlout
1051. Sotmos
1052. Sous
1053. Sroub
1054. Stesus
1055. Sub
1056. Subret
1057. Such
1058. Suda
1059. Sudurman
1060. Suga
1061. Suka
1062. Sula
1063. Sulemer
1064. Suluc
1065. Sumb
1066. Sumhug
1067. Sumoz
1068. Sumpou / Sumpoz
1069. Sumpta
1070. Sumud / Sumug / Sumw
1071. Suna
1072. Sunc
1073. Suncud / Sungud / Sungut
1074. Suta
1075. Syc
1076. Sycia
1077. Sycund

1078. Syencud
1079. Symoud
1080. Sypeu
1081. Sytecus
1082. Taca
1083. Tadeus / Thadeus
1084. Tanach
1085. Tanals
1086. Tarca / Torka
1087. Tarcand
1088. Tata
1089. Teca / Teka / Tecu / Teku / Tecus / Tekus / Tecusa
1090. Tecsha
1091. Tedeusut
1092. Tegek / Tegegu / Tegeegu
1093. Tekma
1094. Tekudinus
1095. Tekze
1096. Teleguen / Yleguen
1097. Temem
1098. Tena
1099. Tenca / Tencus
1100. Tengurd
1101. Tenkeu
1102. Tenqneu
1103. Terpe
1104. Tersa
1105. Teta / Teth / Tetus
1106. Teulegyn
1107. Texa
1108. Texen
1109. Thanalchu
1110. Theku
1111. Thepsa
1112. Tholomer
1113. Thomum
1114. Thuch
1115. Tica
1116. Tima
1117. Timodeus
1118. Tobias
1119. Tobol
1120. Toca / Tocha
1121. Tocus
1122. Tod
1123. Togodou
1124. Tok
1125. Tola
1126. Tolna
1127. Tolord
1128. Tolvoy
1129. Ton
1130. Topazio
1131. Torcunca
1132. Torsa
1133. Totu
1134. Toul
1135. Trebus
1136. Tub / Tuba
1137. Tubero
1138. Tuca
1139. Tugza
1140. Tukay
1141. Tum
1142. Tumen
1143. Tumpaica
1144. Tumulot
1145. Tunc
1146. Tunou
1147. Tup / Tupa / Tupas
1148. Tupsa
1149. Tupur
1150. Turdemetz
1151. Turdis
1152. Turhusa
1153. Turmus
1154. Turuzo

1155. Tusa
1156. Tycus
1157. Tynta
1158. Ugolinus
1159. Uhudu
1160. Usud
1161. Vaca
1162. Vacy
1163. Vadasa / Vodasa / Vodosa / Wodasius
1164. Vadu
1165. Valerianus
1166. Vanoy
1167. Varad
1168. Vardou
1169. Varous
1170. Vchugan
1171. Vcus
1172. Vcyk
1173. Vd
1174. Veca
1175. Ved
1176. Vedam
1177. Vederej / Vederey
1178. Vedus
1179. Venceslaus / Vencezlaus / Vincislow / Vingizlou / Vinhgyozlou
1180. Verbe
1181. Vetea
1182. Vetham
1183. Vetrih
1184. Vetuk
1185. Vgrun
1186. Vgud / Vgudut
1187. Vhuta
1188. Viba
1189. Vica
1190. Vidard
1191. Vidonus
1192. Vilek
1193. Vilma / Wylma
1194. Vilman
1195. Vinclus
1196. Vink
1197. Viodol
1198. Viotestig
1199. Virhar
1200. Virsint
1201. Vis
1202. Visam
1203. Visatan
1204. Vitalis
1205. Vitalius
1206. Vitun
1207. Viuianus
1208. Vivor
1209. Vizozlou
1210. Vlcos
1211. Vltuk
1212. Vluen
1213. Vlues
1214. Vnica
1215. Vnicus
1216. Vnuca
1217. Voad
1218. Voca / Voka
1219. Voda
1220. Vodad
1221. Voeda
1222. Vogis
1223. Voiauoda / Voiouoda
1224. Vois
1225. Volcu
1226. Volker
1227. Volotcu
1228. Volura
1229. Vosodus

1230. Vota
1231. Votos
1232. Voyzloum
1233. Vrbudinum
1234. Vrcondon
1235. Vrcultus
1236. Vrcundinus
1237. Vrdan
1238. Vrman
1239. Vrug
1240. Vrunned
1241. Vrusur
1242. Vs
1243. Vsi
1244. Vsian
1245. Vsod / Vsud
1246. Vstaur
1247. Vsum
1248. Vtalou
1249. Vtam
1250. Vtesam
1251. Vthad
1252. Vtled
1253. Vulcanus
1254. Vulchi / Vulchim
1255. Vutuk
1256. Vyes
1257. Vyrsint
1258. Vztras
1259. Vzus / Vzur
1260. Warchuk
1261. Wassa
1262. Weiteh
1263. Weremt
1264. Wgni
1265. Wgra
1266. Wgud
1267. Wilc
1268. Windelik
1269. Wirteta (nume de neam)
1270. Wlkyno
1271. Woch
1272. Wofa
1273. Wonc / Vone
1274. Worz
1275. Wot
1276. Wruz
1277. Wse
1278. Wssod
1279. Wulshw
1280. Ychu
1281. Yeduch
1282. Yhad
1283. Ymarad
1284. Ynd
1285. Yrgolin
1286. Yromus
1287. Ytheu
1288. Yuna
1289. Zacheus / Zakeus
1290. Zada
1291. Zadur
1292. Zaland
1293. Zalas / Zallas
1294. Zalauch
1295. Zalduba
1296. Zama
1297. Zamacziomut
1298. Zauida
1299. Zege
1300. Zekeue
1301. Zekus
1302. Zela
1303. Zeleus
1304. Zemper
1305. Zenast
1306. Zeuen
1307. Zoba

1308. Zobolchi
1309. Zoboslou / Zobozlo / Zobozlou / Zouizlou / Zubuslaus
1310. Zobotha
1311. Zoloc / Zoloch
1312. Zolos
1313. Zomoro
1314. Zomoy
1315. Zosymas / Zozinas
1316. Zot
1317. Zota
1318. Zotmaz / Zotmoz
1319. Zoulat
1320. Zounuc
1321. Zousa
1322. Zub
1323. Zude
1324. Zuga
1325. Zugna
1326. Zulupcum
1327. Zuma
1328. Zumme
1329. Zunga
1330. Zup
1331. Zurna
1332. Zurnoh
1333. Zustruche
1334. Zuuzo
1335. Zyl

Feminine:

1. Aglynth
2. Agnna
3. Ahalyz
4. Ancilla
5. Angles
6. BedaBenedicta
7. Bud
8. Cecilia
9. Choucad
10. Chynchola
11. Cincea
12. Cusid
13. Daraga / Deraga
14. Deduha
15. Eebe
16. Fehera
17. Foelicitas
18. Gerquena
19. Huga
20. Huldhol
21. Ilega / Ilegu
22. Jahacecu
23. Kesa
24. Kucia
25. Magnet / Maged
26. Mahcelth
27. Maria
28. Maria Magdalena
29. Martina
30. Mizla
31. Pena
32. Rolanda
33. Rosa
34. Scebbed
35. Scegen
36. Scenca
37. Scepa
38. Suca
39. Ticura
40. Viola

Antroponime cu semnalări numai în secolul al XIV-lea

Masculine:

1. Acatius
2. Adalbertus
3. Ahauad
4. Ailhelm
5. Ajnard
6. Akner
7. Albrehth
8. Alhelmus
9. Alus
10. Amadeus
11. Ambrich
12. Andarnuk / Andurnuk
13. Andeek
14. Angathan
15. Anth
16. Anyas
17. Apor / Apour
18. Aprozya
19. Aprusa
20. Arcolf
21. Aron / Aaron
22. Aydua
23. Aymon
24. Aynardus
25. Az
26. Bacho / Bachou / Bakw / Baku / Bakou / Bakouch / Bachoch / Bako / Bakoch / Bakow
27. Bagwn
28. Bajdoldus
29. Bakaan
30. Bakun
31. Balabuch / Balbuch
32. Balasa / Balasius
33. Balasey
34. Balata / Balathin
35. Balbuch
36. Baldinius
37. Balenth (Valentin?)
38. Balk
39. Balkonya
40. Balogh
41. Balos
42. Balthazar
43. Bancha
44. Bansch
45. Bard
46. Barta
47. Barth
48. Bartholy
49. Baruch / Baruth
50. Barzan
51. Bascha
52. Basow
53. Batiz / Batyz
54. Baudunus / Baudonus
55. Bay / Baya
56. Bayk (Voicu)
57. Bayla
58. Bazarab
59. Bebun
60. Bechend
61. Becheu / Bechen / Bechev(w) / Becsen
62. Berthrandus / Bethrandus / Bertrandus / Bechrandus
63. Beden / Bedeu

64. Bedra
65. Been
66. Bekus
67. Belenich
68. Beller
69. Beneh
70. Beneuis
71. Benher
72. Benke
73. Benther
74. Berbencer
75. Berec
76. Bernaldus / Bernold
77. Bernard / Bernardus
78. Berend
79. Berengarius
80. Bernaboni – 1
81. Bertolf
82. Bese
83. Besster
84. Betzer
85. Beud
86. Bezteer / Bezter / Bozthur / Bezthur
87. Blafuus / Blauuz / Blauus / Blawch
88. Bochan / Bochen
89. Bodo / Bodou / Bodov
90. Bodor / Bodornius / Budur
91. Bogach / Bogath / Bogoch
92. Bogov
93. Bogozlou / Boguzlou
94. Boian
95. Bolachuch / Bolachuk
96. Bolobuch
97. Bolta
98. Bolya / Bolyan / Bolyen
99. Bondizlo
100. Bonioannes
101. Bonto
102. Booth / Both / Bot
103. Borbath
104. Borcha
105. Bord
106. Bork
107. Bothus
108. Bovdor
109. Bozorad
110. Bozouch / Bozoch
111. Bracan
112. Bracoy
113. Brancha / Brank
114. Brata
115. Bratak
116. Bratan
117. Bratyzlou
118. Brerer
119. Bubek
120. Bucsa
121. Budizlow / Bugizlou
122. Buhches
123. Buncha / Buchan
124. Buncza
125. Bunnis
126. Burcha
127. Burd
128. Buruh
129. Buthus
130. Buz / Buza
131. Bybarch
132. Byd
133. Byzther
134. Caliian/Kalin
135. Cantor
136. Chacou
137. Chan
138. Chanko
139. Chazsar
140. Cheep
141. Chemberg / Chemburg

142. Cherke
143. Chete
144. Chinkaz
145. Chire
146. Chiybak / Cybak / Cybok
147. Chobo
148. Chori
149. Chorre
150. Chossow
151. Chrichywan
152. Christil
153. Chub
154. Chue / Chuey
155. Chumadrus
156. Chumburd
157. Chumpaz
158. Chumpo
159. Chumuruk
160. Chuncz
161. Chundradus / Chunradus / Chunraudus
162. Chura
163. Chutuk / Chutk
164. Chybak
165. Chybrian / Cibrian
166. Chye
167. Chyhruk
168. Chyko / Chykou / Cyco / Cyko / Cykou / Cyko / Gyko / Ciko
169. Chyre
170. Chyzer
171. Clesel / Clesil
172. Clos
173. Conradus / Corrardus / Corardus/ Chunraudus / Conrad / Corrard / Corrandus / Cunradus / Gunradus / Kunradus
174. Conya
175. Copaz
176. Coplen / Coplon
177. Corladus
178. Crayanyn / Crayanin / Crayan
179. Crestilynus
180. Cristel / Cristfol
181. Cselleus
182. Cunzil
183. Cylan
184. Cyndrinus
185. Czhenne
186. Dalk
187. Darabus
188. Dausa / Dause / Dawsa / Douse / Dowse / Dosa / Dousa / Dusa / Doja
189. Dedach / Dadaach
190. Dedal
191. Deun
192. Deyhardus
193. Dico / Dyco
194. Dobou / Dubou
195. Dobra / Dobray
196. Dobrin
197. Dobrota / Dobrotha / Dobrotta
198. Dobroyan
199. Dok
200. Dombo / Dombou
201. Donatus
202. Donch
203. Dorman
204. Dragomir / Dragomyr / Dragamer / Dragumer / Dragamerus / Dragmer / Dragamyr / Dragomer
205. Dragotha / Dragoya / Draguta
206. Drayanus
207. Drewgysch
208. Drugan
209. Druguzlo / Druguzlou
210. Drusa

211. Drusoys
212. Dubrul
213. Durus
214. Dusa
215. Dusyn
216. Dynus
217. Eberhard / Ebyrhardus
218. Ebes
219. Ecter
220. Eldech
221. Eleukus
222. Elliniinus
223. Eltus Belus
224. Emich / Emic / Eymech / Emech / Emench / Emuch / Emuk / Eymech
225. Emoicus (Emericus?)
226. Enard
227. Erdeod
228. Ermen
229. Ethele
230. Eunneritus
231. Exege
232. Ezen
233. Falkmar
234. Farkstan
235. Feltw / Felteu
236. Ferench / Ferenck
237. Files
238. Fladmerus/Fladmir/Oldamarus
239. Folkmar
240. Folkus
241. Folukman
242. Fonschka
243. Forchlypp
244. Frath
245. Fredel
246. Fredericus / Fredricus / Fridericus / Ffridricus
247. Frichcus / Frichkus / Friczkus (Phyrcho) / Frychko
248. Fucco
249. Fudur
250. Furtes
251. Fylees
252. Fylkyn
253. Pheleud
254. Phile
255. Gachal
256. Gagy
257. Galhardus / Gallyardus
258. Garadych
259. Garazda
260. Gaspar / Gasparus / Caspar
261. Gaucelmus / Gauselmus
262. Gede
263. Gedench / Gedeuch
264. Gedew
265. Geer
266. Gemeynus
267. Gemin
268. Gerech
269. Gereu / Gerew / Gyerew / Gyurew / Gerev / Gyereu / Gyerew
270. Gerges
271. Gerka
272. Germanus / Garmanus
273. Geubul
274. Geyleth
275. Ghelasius / Ghelasie
276. Gilfridus / Gylfredus
277. Giselbert
278. God / Good / Guth
279. Godeschalcus / Gorscalcus / Gotscalc
280. Godew
281. Gombolin
282. Gota
283. Gotaal

284. Gozcyn
285. Graden
286. Gruban
287. Gruhestan
288. Guba
289. Gubul
290. Guden / Gudeu
291. Guge
292. Guglielmus
293. Guke
294. Gula
295. Gulya
296. Guna / Gwyna / Gunya
297. Gundlin / Gundolin
298. Gune
299. Gurbed / Gurbeth
300. Gurea
301. Gurhes
302. Guthkeled / Gutkeled – nume de neam
303. Guyna
304. Gwren
305. Gyebarth
306. Gyrk
307. Gyukman
308. Haal
309. Hag
310. Halmagh
311. Halmannus
312. Halymban
313. Hanch / Hank
314. Haydenric / Hederic
315. Hegenus
316. Helebrandus
317. Helingus
318. Heltuin / Heltuyn
319. Helvicus / Heluicus / Helwicus / Helwych
320. Hemmingius
321. Hemus / Hamus
322. Hen
323. Henczon
324. Henel
325. Henlinus
326. Hennyes
327. Henslinus
328. Henul
329. Herislinus
330. Herneh
331. Hernye
332. Herthwicus
333. Hese
334. Heugmannus
335. Heydruch
336. Heyncze
337. Heynmannus
338. Heys
339. Hezo
340. Hipolit
341. Hochk
342. Hogui
343. Holman
344. Hranoya
345. Hyce
346. Iauhun
347. Ictor / Iktor
348. Iga
349. Igech
350. Igon
351. Ilba
352. Iluka
353. Impur
354. Inok
355. Ioseph / Joseph / Josephus / Josaph / Jseep / Yoseph
356. Irnusd
357. Isa
358. Iudocus / Judocus / Jodoc

359. Iulius
360. Iuncta (Giunta)
361. Iura
362. Iurk
363. Ivassa
364. Jeclin
365. Jekyl
366. Jenew
367. Jolanth / Jolath
368. Jrgus
369. Jua
370. Juba
371. Juerkus
372. Juga
373. Juhpogo
374. Kadicsa / Kadych
375. Kadoch / Kadach
376. Kaka
377. Kalach / Kalath
378. Kania / Kanya
379. Kaplyon / Kaplyan
380. Karapch / Karapeh / Karapcs
381. Kaza
382. Keled / Keledinus / Keleed
383. Kemes
384. Kemyh
385. Kenchey
386. Kend / Kende / Kendet
387. Kendech / Kendeth
388. Kene
389. Kenez
390. Kerecheth
391. Kerestul
392. Kerestyen
393. Kerisen
394. Kesas
395. Kewch
396. Kodur
397. Kolus
398. Kompoldy
399. Kondam
400. Konia / Konya
401. Konth
402. Kopach
403. Korath
404. Korkou
405. Kozan
406. Kozta / Kusta / Kuzta / Koztha
407. Kragnus
408. Kuch
409. Kukenesrodnold (nume de neam)
410. Kulhun
411. Kulus
412. Kunch / Kunczmannus
413. Kur
414. Kwench
415. Kwncz Jaz
416. Kya
417. Kychyn
418. Laachk / Laacz / Lacsk / Lachk / Lochk / Laczk
419. Laal
420. Lachem
421. Lad
422. Lado
423. Lankman
424. Layk
425. Leel
426. Leen
427. Lehach
428. Lekembranth
429. Lenen Cles
430. Lengyel
431. Lood
432. Lopret
433. Luberthus
434. Luch
435. Lugret

436. Lumbasius
437. Luprecht / Lyprehth / Lupret
438. Lutschman
439. Lypoldus
440. Macha
441. Machunka
442. Maczko
443. Magas
444. Maius / Mayus
445. Makzem
446. Maladin
447. Manael
448. Manel
449. Mank
450. Mannus / Manus
451. Manshercze
452. Markolf
453. Marouth / Maroth / Marouch / Morouch
454. Maroyl
455. Marsilius
456. Marus
457. Maternus
458. Maximianus
459. Maxin
460. Mayan / Moyan
461. Mayk
462. Mayn
463. Maynoldus
464. Mekenye
465. Melchiorus / Melchior
466. Menhard / Menhardus
467. Miuric
468. Moka
469. Mokus
470. Moof
471. Morkolf
472. Morochuk
473. Mortyn
474. Mosyna
475. Moyan
476. Moyius
477. Moyk
478. Mozana
479. Musana / Musana / Musuna
480. Murk
481. Musacs
482. Musad / Musath
483. Myfe
484. Myhul
485. Mykatha
486. Mykyd
487. Myrea
488. Myroslawus / Myruslou / Myroslow/ Myruzlou / Myrizlow
489. Nabrad
490. Nan / Naan
491. Napakur
492. Natha
493. Negh / Neg
494. Negul / Neag / Negwe / Negwl
495. Negvoy
496. Nicothea
497. Nigas
498. Nogyhna
499. Nykel
500. Nyl
501. Och
502. Ogmand
503. Olbrechtus
504. Olcius
505. Ole / Olea
506. Olyad
507. Onpsa
508. Onth
509. Oprissa
510. Orbos
511. Ornic

512. Ortolph
513. Osvaldus
514. Panchius
515. Pathouz
516. Paznad
517. Pechew
518. Peeth
519. Pelybarth / Pelebard / Plebard
520. Perbarth
521. Perchtoldus
522. Pergelyn / Perglyn
523. Perkeren
524. Pertram / Pertramus
525. Peturmannus
526. Philpe / Phylpe
527. Pocholch
528. Pomar
529. Ponch / Poncha
530. Ponia / Ponya / Punya
531. Posonius
532. Potoch
533. Preliub
534. Preyk
535. Pribill
536. Princh
537. Prosa
538. Purkulin
539. Raad / Rad
540. Raaf
541. Rachka
542. Radnoldus
543. Rados
544. Radouch
545. Radu / Radul / Radou
546. Raduzlow
547. Ramacha
548. Ramaz / Ramoz
549. Raph
550. Ratk
551. Rauaz / Rovoz
552. Rayk
553. Raymondus
554. Raynar
555. Regurmannus
556. Remarus / Reymarus
557. Renerius / Reneryus / Reinner / Rener / Renerd / Reynerus / Renery / Renerus / Rhenerius
558. Ressul
559. Richanus
560. Rikolfus
561. Roman / Romanus
562. Ropha
563. Rould
564. Roymarus
565. Rubyn / Rwbyn
566. Ruchwinus
567. Rudberus
568. Rymarius
569. Saag
570. Sadayn / Sadam
571. Sadoch / Sadok
572. Salvus
573. Samuel
574. Sandrinus / Sandor / Sandur / Sandrus / Sandux
575. Sanen
576. Sanislaus
577. Sarachenus / Serechyn / Serechin / Sarachynus / Serechen / Zerechen
578. Sarad
579. Sartoric
580. Sarus / Saras
581. Scascyn
582. Scemlek / Scemluk / Semlek
583. Scennlek
584. Scerech
585. Sceuke

586. Scezlow
587. Schama
588. Schem
589. Schereb
590. Schuka
591. Scizea
592. Scosac
593. Sebeuk
594. Sebret
595. Sedeel
596. Sedlin
597. Segurmannus / Sigirmannus / Sugurmannus / Sygurmannus
598. Sertes
599. Servacius / Servatius / Seruacius
600. Sexe
601. Sichmak
602. Sigismundus / Sygismundus
603. Simrakus / Sumurakus / Somrak / Somrakus / Somrakws / Somrokws / Zumrach / Zumbrach
604. Sinka
605. Siuredus
606. Solumus
607. Sombor / Sombur / Sumbur / Zombor / Zombur / Zumbur
608. Somon
609. Sophornik
610. Stanbecht
611. Stark
612. Stoyan / Ztoyan
613. Stroia / Stroya / Sztroja / Straw
614. Struza
615. Styborius
616. Styrw
617. Sudak
618. Surian
619. Surs
620. Suzed / Suzen
621. Swnk
622. Syberkh / Syberk / Silberch
623. Syboto / Sybocho
624. Sybold
625. Sydou
626. Sykusd
627. Symus
628. Sysa
629. Syuka
630. Sztancsul
631. Sztoja
632. Tammo / Thamo
633. Tark
634. Tatamerius / Tatamyrus / Thatamerius / Thatamer / Tatamyr / Thamerius / Thathemirus
635. Tatandius / Tathandius / Tatandus
636. Tech
637. Tedald
638. Tergey
639. Teuteus / Teutos / Tewtes / Theteus/ Theuteus / Theutus / Thuteus / Thutws / Thwteus / Thwtus / Tuteus/ Tutos / Twteus
640. Tharmach
641. Thebard
642. Thegunia
643. Thelman
644. Theluk
645. Theneth
646. Theophilis / Theophylus
647. Thomplinus
648. Thompus
649. Thopsa
650. Thora
651. Thormach / Tormach
652. Thouka / Thouca / Thowka / Thowca
653. Thurs

654. Thurtyrus
655. Thyl
656. Ticzmannus
657. Toth
658. Tristianus
659. Tumpus
660. Ture
661. Turul / Twrul / Turulus / Thurul
662. Tych
663. Tychmannus / Tycho / Tyczmannus Tylmannus / Tylman
664. Tyl
665. Tylegd
666. Tyman
667. Tyseu
668. Tyssa
669. Ulricus / Ulrichus
670. Vachta
671. Vanchuk / Wanchuk
672. Vasmuet / Wasmuet
673. Vasmund / Wasmod
674. Veze / Vezeus
675. Vinchov
676. Vintus / Viricus / Vyricus
677. Vivianus / Vynianus
678. Vlad
679. Vosk
680. Vosmuth
681. Voyn
682. Voytuh
683. Vratislavus / Wratislaus
684. Vrcheh
685. Vybar
686. Vydk
687. Vyllam
688. Vytk / Wyth / Wythk
689. Wachala
690. Walbrunus / Walburnus / Wolbrunus
691. Wayk / Woyk
692. Wayuk / Wlanijk
693. Wechy
694. Wegfabian
695. Werus
696. Wessceleus / Wessceus / Wezeus / Wezzeus
697. Weychy
698. Wich / Vich
699. Wicko
700. Willera
701. Wilmoth
702. Wlkeyn
703. Wlueng
704. Wolcyi
705. Wolha
706. Wolp
707. Wolricus
708. Wolter
709. Wosk
710. Wouerou
711. Wozunk / Woynuk
712. Wyche
713. Wynandus
714. Wyncho
715. Ywocy
716. Zaaz
717. Zabouch
718. Zalo
719. Zaloch / Zalouch
720. Zalow
721. Zampa
722. Zamy
723. Zanus
724. Zanyo / Zanyou
725. Zarias
726. Zarna / Zorna
727. Zayk
728. Zebedeus / Zebede

729. Zegeu
730. Zekul / Scekwl / Zokul
731. Zelemer
732. Zemlek / Zemplek
733. Zench
734. Zene
735. Zennyes
736. Zerechmer
737. Zerekch
738. Zereth
739. Zeuch / Zeuche / Zeuke / Zewke / Zewee
740. Zoard
741. Zobonia
742. Zochyk
743. Zoland
744. Zolon
745. Zonka
746. Ztoha
747. Ztoyk
748. Zubunya
749. Zug
750. Zumeyn
751. Zumuro
752. Zyn

Feminine

1. Agneta / Agnata
2. Agnes
3. Amfolys
4. Anastasia
5. Bagow
6. Bagych
7. Barbara
8. Borbala
9. Bung
10. Cartanea
11. Casta
12. Christina
13. Chycha
14. Chyhurk
15. Clara
16. Colys
17. Dorothea / Doroteea
18. Drossa
19. Eufrosina
20. Fernia
21. Gerus
22. Greeth
23. Iolent
24. Isolda
25. Iustina
26. Kacho
27. Kalis
28. Kunech / Kwench
29. Lea
30. Len / Lyen / Lien
31. Lili
32. Lucia
33. Magych
34. Martha
35. Mwch
36. Noel
37. Panga
38. Phynta
39. Scolastica
40. Seba
41. Senyd
42. Ursula / Vrsula
43. Zemteu

Lista abrevierilor utilizate la întocmirea tabelelor antroponimice

1909: arhiva lui Stephanus Rednic din Giulești = arhiva personală a lui Ștefan Rednic din Giulești (1909).

Acad. Ro./RPR, xxxx/yy = Academia Română, cota veche de identificare a documentului [pentru volumele DIR].

Acad. RPR, filiala Cluj, Arh. Ist. = Arhiva Istorică a Academiei Române, filiala Academiei din Cluj-Napoca, cota veche de identificare [pentru volumele DIR].

Archiv, seria noua = *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, seria nouă, vol. IX–XXI, Brașov, Sibiu, 1862–1887.

Arhiva Capitlului Alba-Iulia = păstrată la Biblioteca Batthyaneum din Alba-Iulia.

Arhiva Capitlului din Lelez = Arhivă păstrată la Jasov, R. Slovacă.

Arhiva Conv. de C.-M., com. Klus = Arhiva conventului de Cluj Mănăștur păstrată la Biblioteca Batthyaneum din Alba-Iulia.

Arh. din Târgu Mureș a fam. Teleki = Arhiva Statului, filiala Târgu Mureș, fondul familiei Teleki.

Arhiva Dl, arhiva fam. Vay = Arhiva Națională Maghiară, *Diplomataria*, Arhiva familiei Vay.

Arhiva fam. Kállay = Arhiva familiei Kállay, Arhiva Națională Maghiară (Budapesta).

Arh. fam. Retteghi = Arhiva familiei Retteghi.

Arh. fam. Tholdalaghi din Corunca = Arhiva familiei Tholdalaghi din Corunca.

ArNMagh = Arhiva Națională Maghiară (Budapesta). Diplomataria (DL).

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Col. doc. med., Col. Mike Sandor = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, colecția Mike Sandor.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Col. doc. Teleki din Luna de Sus = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente a familiei Teleki din Luna de Sus.

ArhNRom, D. J. Cluj, Doc. med., Fond. fam. Eszterhazi = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, Fondul familiei Eszterházi.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Doc. med., Arh. fam. Wass = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, Arhiva familiei Wass.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Doc. med., Col. Torok Bertalan = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, colecția Torok Bertalan.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Doc. med., Fond. fam. Suky = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, Fondul familiei Suky.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Arh. fam. Tholdalagi = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Arhiva familiei Tholdalagi.

Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Col. doc. med., Arh. fam. Vecsey = Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj, Colecția de documente medievale, Arhiva familiei Vecsey.

Arh. Muz. Reg. Oradea, fond Bölöni = Arhiva Muzeului Regional Oradea, fondul Bölöni.

Arhiva Stat. Cluj-Napoca, Arh. fam. Beldi = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva familiei Beldi.

Arh. Stat. Cluj-Napoca, Arh. fam. Bethlen de Iktar = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva familiei Bethlen de Iktar.

Arh. Stat. Cluj-Napoca, Arh. fam. Esterhazy-Miko = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva familiei Esterházy-Miko.

Arh. Stat. Cluj, Arh. fam. Matskás = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva familiei Matskás.

Arh. Stat. Cluj, Arh. fideicomisională a fam. Jozsika = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva fideicomisională a familiei Jozsika.

Arhiva Stat. Cluj-Napoca, Arh. Gyulay-Kuun = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva Gyulai-Kuun.

Arhiva Stat. Cluj-Napoca, Arh. Kemeny din Moreşti = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva Kemeny din Moreşti.

Arh. Stat. Cluj-Napoca, Arh. orașului Dej = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Arhiva orașului Dej.

Arhiva Stat. Cluj-Napoca, Col. Gr. = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Colecția Generală.

Arh. Stat. Cluj, Col. Kemény Iosif = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Colecția Kemény Iozsef.

Arh. Stat. Cluj-Napoca, Col. Wesselenyi = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, Colecția Wesselenyi (inclusiv de Jibou).

Arh. Stat. Cluj, fond Banffy = Arhivele Statului, filiala Cluj-Napoca, fondul Bánffy.

Arhiva Stat. Zalău, fond. parohia reform. Dioșod = Arhivele Statului, filiala Zalău, fondul parohiei reformate Dioșod

Arh. St. Sf. Gheorghe, Col. Dr. Nagy Eugen, B. l. = Arhivele Statului, filiala Sfântu Gheorghe, colecția Dr. Eugen Nagy.

Arh. St. Sibiu = Arhivele Statului, filiala Sibiu.

Arh. S. CJ, Arh. Fam. Wass = vezi Arh. Nat. Rom., D. J. Cluj, Doc. med., Arh. fam. Wass ↑

Arh. Vat., Reg. Aven. = Arhiva Vaticanului, *Registrum Avenionense*.

Arh. Vat., Reg. Vat. = Arhiva secretă a Vaticanului, *Registrum Vaticanum*, Vatican-Roma.

Arh. Vat., Reg. Suppl. = Arhiva secretă a Vaticanului, *Regesta Supplicationum*, Vatican-Roma.

Bánnfy = *A Tomaj Nemzetségbeli Losonczi Bánnfy család története. Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánnfy család történetéhez*, vol. I, 1214–1457, Budapest, 1908, (editor Elemer Várjú).

Banatica = Revista Muzeului Banatului Montan, 1969 – .

Bárány, Torontálvárm. = L. Bárány, *Torontál vármegye emléke*, Becicherecul Mare, 1848.

BCU, col. Kemény Jozsef = Biblioteca Centrală Universitară Cluj-Napoca, colecția Kemény Jozsef.

Békésmegyei okl. = *Békésmegyei oklvéltár számos hazánk beltörténetére vonatkozo adatokkal*, Budapest, 1877.

Beke, Erd., kapt. = A. Beke, *Az erdélyi káptalan léveltára Gyulafehérvári*, Budapest, 1889.

Beke, Km. Konv./Kolozsmonostori konvent = A. Beke, *A kolozsmonostori konvent levéltára*, Budapesta, 1898.

Bibl. Batthyaneum = Biblioteca documentară Batthyaneum, Alba-Iulia.

Bibl. Batthyaneum, Arh. cap. Alba-Iulia = vezi Arhiva Capitlului Alba-Iulia ↑

Bibl. Batthyaneum, Arhiva conv. C.-M. = Arhiva conventului de la Cluj Mănăștur aflată în Biblioteca Batthyaneum din Alba-Iulia.

Bibl. Fil. Cluj-Napoca a Acad. Rom., Col. Spec. = Biblioteca Filială a Academiei Române din Cluj-Napoca, Colecții Speciale

Bibl. Univ. Budapesta, Sec. Mss., Col. Kaprinai = Biblioteca Universității din Budapesta, Secția Manuscrise, colecția Kaprinai.

Boroneanț = Vasile Boroneanț, *Arheologia peșterilor și minelor din România*, București, 2000.

Bossanyi = A. Bossányi, *Regesta Supplicationum*, vol. I/2, II, Budapesta, 1916–1918.

Bunyitay = V. Bunyitai, *A váradi püspökség története*, vol. I–III, Oradea, 1883–1884.

Bunyitay, Statuta = Vince Bunyitay, *A Váradi káptalan legrégibb statututai*, Oradea,1886.

CDP = Codex Diplomaticus Patrius (Hazay okmánytar), vol. II–VIII, Gyor, Budapest, 1865–1891.

Cercetări istorice, X–XII, 1934–1935 = *Cercetări Istorice. Buletinul Seminarului de Istorie a Românilor de la Universitatea din Iași.*

Cod. Andeg. = *Anjouköri okmánytár*, vol. I–VII, Budapest, 1878–1920.

Crisia, XVII (1987) = Revista Muzeului Țării Crișurilor, 1987.

Csáky = *A kőrösszegi és Adorjáni Gróf Csáky család története. Oklevéltár. A Gróf Csáky család történetéhez*, vol. I, 1229–1499, Budapest, 1919.

DIR, C. Trans. = *Documente privind Istoria României, seria C, Transilvania*, veacurile XI–XIV, vol. I–II, I–IV, București, 1951–1955.

Documenta Valachorum = *Documenta Historiam Valachorum in Hungaria illustrantia. Usque ad annum 1400 p. Chr.*, Budapest, 1941 (coord. E. Lukinich, L. Galdi).

DRH, C, Trans. = *Documenta Romaniae Historica, seria C, Transilvania*, 1351–1380, vol. X–XV, București, 1977–2006.

DRH, D. = *Documenta Romaniae Historica, seria D, Relații între Țările Române, 1222–1456*, vol. I, București, 1977.

E. Jakubovich, în Magyar nyelv, nr. 5–10 = *A váradi püspökség XIII századi tuzedjegyzéke*, în Magyar nyelv., 1926, nr. –0, pp. 220–223, 298–301, 357–363.

Fejér = Georgius Fejér, *Codex Diplomaticus Hungariae ecleziasticus ac civilis*, vol. II–IV, VII–IX, Buda, 1829–1842.

Fejérpataki = L. Fejérpataki, *Kálmán kiraly oklevelei*, Budapest, 1922.

Fondul Wass din Arh. CJ = vezi ↑

Gánoczy = A. Gánoczy, *Episcopi Varadinenses fide diplomatum concinnati*, vol. I, Wien, 1776.

Gyárfás = I. Gyárfás, *A Jasz-kunók története*, vol. III, Szolnok, 1883.

Hazai okl. = Hazai oklevéltár (1234–1536), Budapest, 1879.

Holban, Contribuții = *Contribuții la studiul raporturilor dintre Țara Românească și Ungaria angevină*, în Studii și Materiale de Istorie Medie, vol. I, 1957.

Hunyad m. = vezi ↓

Hunyadm. tort. es reg. tars. evk. = *A Hunyadmegyei történeti és régészeti társulat évkönyve*, vol. I, Budapest, 1882.

Hurmuzaki = *Documente privitóre la Istoria Românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. I, Partea 1, Bucuresci, 1887.

Documente privitóre la Istoria Românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki, vol. I, Partea 2, Bucuresci, 1890.

Inst. de Ist. și Filosofie, Cluj, x/y = Institutul de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca, cota veche [pentru volumele DIR].

Iványi = B. Iványi, *A Teleki – család gyömröi leveltára*, Szeged, 1937.

Jakab = vezi ↓

Jakab, Kol. Okl. = E. Jakab, *Oklevéltár kolozsvár története elsö kötetéhez*, Buda, 1870.

Jakó-Manolescu = S. Jakó și R. Manolescu, *Scrierea latină în evul mediu*, București, 1971.

Jakó-Valentinyi = S. Jakó și A. Valentinyi, *A toroczkószentgyörgyi Thoroczkay család levéltára*, Cluj, 1944.

Kállay = *A nagykállai Kállay család levéltára*, vol. I–II, Budapest, 194–943.

Karacsonyi-Borovszky: Reg. Var. = *Regestrum Varadinense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum, descripta effigie editionis a. 1550 illustratum sumptibusque Capituli Varadinensis Lat.rit.curis et laboribus Joan. Karácsonyi et Sam. Borovszky editum*, 1903.

Károly = *A nagy karoly gróf Károlyi család oklevéltára*, vol. I, Budapest, 1882.

Katona = St. Katona, *Historia critica regum Hungariae*, vol. III–XI, Buda, 178–790.

Kemeny, DT, Appendix = *Diplomatarium Transsilvanicum*, vol. I [*Supplementum*], manuscris la Academia Română, filiala Cluj.

Kemeny = *Diplomatarium Transsilvanicum*, vol. I, manuscris la Academia Română, filiala Cluj.

Kereszturi = *Compendiaria descriptio fundationis ac vicissitudinum episcopatus et capituli M. Varadiensis*, Oradea, 1806.

Knauz = Fr. Knauz, *Monumenta ecleziae Strigoniensis*, vol. I, Strigoniu, 1874.

Kubinyi = F. Kubinyi, *Monumenta Hungariae Historica*, vol. I, Pest, 1867.

Kumorovitz = L. B. Kumorowitz, *Veszprémi regeszták (1301–1387)*, Budapest, 1953.

Kurz, Magazin, II = Kurz A., *Magazin für geschichte, literatur und andere Denk-und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens*, vol. II, Brașov, 1846.

Makkai = L. Makkai, *Kiadatlan oklevelek kolozsvár középkori történetéhez*, Cluj, 1947.

Mediascher Programm = *Programm des evanghelische Gymnasium a. B. Mediasch und der damit verbundenen Lehraustalen für das Schuljahr* 1869/1870, Sibiu, 1870.

Mihályi = Mihalyi de Apșa, Ioan, *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, ediția a II-a, Cluj-Napoca, 2000.

M. Vat. H. = *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia*, seria I, vol. I–II, Budapest, 1882.

Orig. lat. perg. = original latin, pergament.

Ortváy = vezi ↓

Ortvay, Temes = T. Ortvay, *Oklevelek Temesvármegye és Temesváros történetéhez*, vol. I, Bratislava, 1894.

Pesty, Krasso = Fr. Pesty, *Krássó vármegye története*, vol. III, Budapest, 1883.

Pesty, Szoreny = Fr. Pesty, *A Szörényi bánság és Szörényi vármegye története*, vol. III, Budapest, 1878.

Petrescu = Sorin M. Petrescu, *Locuirea umană a peșterilor din România din epoca romană până în sec. XXI*, Cluj-Napoca, 2004.

Petrichevich = E. Horváth, *A Petrichevich család történetének regesztai*, Pecs, 1942.

Popa-Lisseanu, Gesta Hungarorum, București, 1934 = G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele Istoriei Românilor*, vol. I, Faptele Ungurilor, București, 1934.

Popa-Lisseanu, Carmen Miserabile, București, 1935 = G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele Istoriei Românilor*, vol. V, Cântecul de Jale, București, 1935.

Popa-Lisseanu, Chronicon Hungaricum, București, 1935 = G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele Istoriei Românilor*, vol. IV, Cronica Ungurilor, București, 1935.

Popa-Lisseanu, Kep. Kron. = G. Popa-Lisseanu, *Izvoarele Istoriei Românilor,* vol. XI, Cronica pictată de la Viena, București, 1937.

Pray, Specimen = G. Pray, *Specimen hierarchiae Hungaricae*, vol. I–II, Bratislava și Kosice, 1776–1779.

Pușcariu, Fragmente istorice, IV = I. Pușcariu, *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului*, IV, Sibiu, 1907.

Revista istorică, 1925 = *Revista Istorică* (Iași), 1925–1934.

Rev. Transilvania = *Transilvania. Foia Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului*, Brașov, III–VI, 187–874.

Schuller, Umrisse = J. K. Schuller, *Umrisse und kritische studien zur geschichte von siebenbürgen*, vol. I–III, Sibiu, 1840, 1851, 1872.

Smičiklas = T. Smičiklas, *Codex Diplomaticus regni Croatie, Dalmatie et Slavonie*, vol. II–XIV, Zagreb, 190–919.

SRH, II, LSGE = vezi Szentpétery I., SRH, I↓

Szabo, Erd. Muz. okl. = K. Szábo, *Az Erdélyi Muzeum eredeti okleveleinek kivonatat*, Budapest, 1889.

Századok = *Századok* (Veacurile), Budapest, 1888.

Székely okl. = K. Szabó, *Székely okléveltár*, vol. I–VIII, Cluj-Napoca, 187–934.

Szentpéterey = I. Szentpétery, *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica*, vol. I–II, Budapest, 192–942.

Szentpéterey I., SRH, I, Annales Posoniensis = I. Szentpéterey, *Scriptores Rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadiane Gestarum*, vol. I–II, Budapestini, 193–938.

Szeredai, Series = A. Szeredai, *Series antiquorum et recentiorum episcoporum Transsilvaniae*, Alba-Iulia, 1709.

Szirmay, Szathmar varm. = A. Szirmay, *Szathmár vármegye fekvése történeti és polgári ismerete*, vol. I, Buda, 1809.

Sztáray = Gy. Nagy, *Gróf Sztáray család oklevéltára*, vol. I–II, Budapest, 188–889.

Șincai, Hronica = Gh. Șincai, Opere, vol. I: *Hronica românilor*, I, București, 1967.

Tăutu, Acta Urbani pp. = *Fontes*, serie III, vol. XI–XII, Roma, 1964–1966.

Theiner = A. Theiner, *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, vol. I, Roma, 1859.

Theiner, Mon. Hist. Hung. = A. Theiner, *Vetera Monumenta Historica Hungariam sacram illustrantia*, vol. I, Roma, 1859.

Theiner, Mon. Slav. Merid. = A. Theiner, *Vetera Monumenta slavorum Meridionalium*, vol. I, Roma-Zagreb, 1863.

Teleki = *A romai szent birodalmi gróf Szeki Teleki Család oklevéltára. A család áldozatál a Maros-Vásárhelyi levéltarból kiadja,* vol. I [1206–1437], Budapest, 1895, (editor Samu Barabás).

Teutsch-Firnhaber = G. D. Teutsch și Fr. Firnhaber, *Urkundenbuch zur Geschichte Siebenburgens*, vol. I, Wien, 1857.

Tort. Adat. = *Történelmi Adattár*, vol. II, Timișoara, 1872.

Történelmi Tár/Tort. Tár = *Történelmi Tár (Magazinul Istoric)*, 1888, Budapest.

Turul = *Turul* (revista de heraldică și genealogie), 188–950, Budapest.

Ub. = Fr. Zimmermann și C. Werner, *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenburgen*, vol. I–III, Hermannstadt, 189–897.

Várju Elemer = vezi Bánffy↑

Wenzel = G. Wenzel, *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus*, vol. I–XII, Pest, 186–874.

Wenzel, MBKT = G. Wenzel, *Magyarország bányászatának kritikai története*, Budapest, 1880.

Zala vármegye = *Zala vármegye törtenete oklévéltár*, vol. I, Budapest, 1886.

Zichy = *Codex diplomaticus comitum Zichy*, vol. I–VIII, Pest, 187–895.

Prescurtări

Ab. = Abate
Arh. = Arhiepiscop
Arhid. = Arhidiacon
Can. = Canonic
C. c. = clerici ai corului/capelei/conventului
Cn. = Cantor
Cs. = Custode
Dc. = Decan
Dc. = Diacon
Dec. = Decan al decanatului
dec. = decembrie
Ep. = Episcop
febr. = februarie
Gar. = Gardian
germ. = german
ian. = ianuarie
Lc. = Lector
Mon. = monah/monahie
nobil [mg.] = nobil [magistru]
nov. = noiembrie
oct. = octombrie
Pr. = Preot
Pr. = Preot de parohie
Prep. = Prepozit
SDc. = Subdiacon
sept. = septembrie
VArhid. = Vice arhidiacon

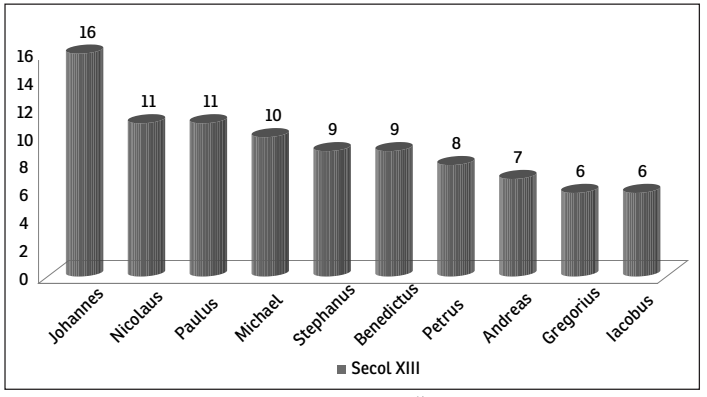

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 1. Cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolul al XIII-lea.

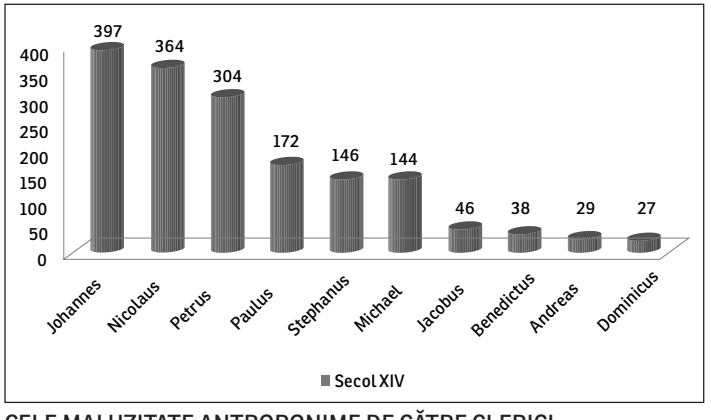

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 2. Cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolul al XIV-lea.

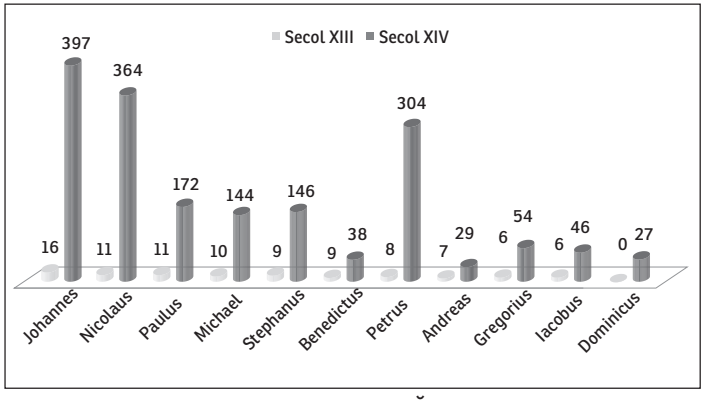

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 3. Comparație dintre cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolele XIII–XIV.

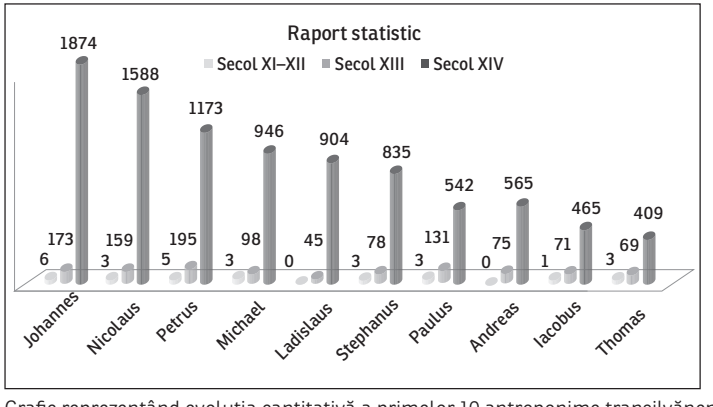

Grafic reprezentând evoluția cantitativă a primelor 10 antroponime transilvănene din secolele XI–XIV.

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Tabel antroponime teoforice utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [vezi grafic 1 şi 1.1].

Nr. Crt.	Antroponim teoforic creştin [cu origini iudaice noutestamentare, greceşti, latine, germane, slave]	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
1	Elyzabetha		6	67	**73**
2	Lazarus		1		**1**
3	Mathias		11	113	**124**
4	Matheus		26	42	**68**
5	Michodeus/Michedeus		4		**4**
6	Amadeus			2	**2**
7	Homodeus/Omodeus [cu var.]		9	5	**14**
8	Christianus [cu var.]		2	29	**31**
9	Christil			1	**1**
10	Christina			1	**1**
11	Cristel/Cristfol			2	**2**
12	Deus		2		**2**
13	Dominicus		23	296	**319**
14	Medeus		1		**1**
15	Servusdei		2		**2**
16	Bogdan/Boguan		3	6	**9**
17	Bogomer		1		**1**
18	Bogov			1	**1**
19	Boguzlou			1	**1**
20	Christophoros		9	5	**14**
21	Dorothea			7	**7**
22	Irineus			4	**4**
23	Nicothea [m.]			1	**1**
24	Pancratius	1	3	6	**10**
25	Theodoros/Theodor		9	9	**18**
26	Theogonis			1	**1**
27	Theophilus			1	**1**
28	Timodeus		1		**1**
29	Gottfried		3	12	**15**
30	Gothardus		1	6	**7**
31	Gotaal			1	**1**
32	Godeschalcus/Gotscalc			1	**1**
	TOTAL	1	117	620	**738**

Procentaj purtători antroponime teoforice din totalul de persoane

Dominicus	**319**
Mathias	**124**
Elyzabetha	**73**
Matheus	**68**
Christianus	**31**
Theodorus	**18**
Gottfried	**15**
Homodeus/Omodeus	**14**
Christophoros	**14**
Pancratius	**10**
Bogdan	**9**
Dorothea	**7**
Gothardus	**7**

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Dominicus	**319**	1.53	
Elyzabetha	**73**	0.35	
Matheus	**68**	0.32	
Christianus	**31**	0.14	
Theodorus	**18**	0.08	
Gottfried	**15**	0.06	
Homodeus/Omodeus	**14**	0.05	
Christophoros	**14**	0.05	
Pancratius	**10**	0.04	
Bogdan	**9**	0.043	
Dorothea	**7**	0.033	20.752
Gothardus	**7**	0.028	
Michodeus	**4**	0.014	
Irineus	**4**	0.014	
Deus	**2**	0.009	
Servusdei	**2**	0.009	
Cristel	**2**	0.009	

* Antroponimele de 1 unitate sunt egale cu un procent de 0.004%.

Tabel antroponime teoforice cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea [vezi grafic 2]

Matheus	26
Dominicus	23
Mathias	11
Theodorus	9
Homodeus	9

Tabel antroponime teoforice cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea

Dominicus	296
Mathias	113
Elyzabetha	67
Matheus	42
Christianus	29

Raport statistic antroponim *Dominicus* în secolele XI–XIV [vezi grafic 2.2]

Dominicus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	23	296

Raport statistic antroponim *Matheus* în secolele XI–XIV

Matheus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	26	42

Raport statistic antroponim *Mathias* în secolele XI–XIV

Mathias		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	11	113

Raport statistic antroponim *Christianus* în secolele XI–XIV

Christianus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	2	29

Raport statistic antroponim *Elyzabetha* în secolele XI–XIV

Elyzabetha		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	6	67

Raport statistic între teoforice după origine [vezi grafic 3].

Iudaice [noutestamentare]	Germane	Slave	Greceşti	Latine
4	4	4	8	12

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor teoforice din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime teoforice	738	3.55

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor teoforice masculine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime teoforice masc.	657	3.16

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor teoforice masculine din totalul de antroponime teoforice

	TOTAL	%
Persoane	738	100
Antroponime teoforice masc.	657	89.02

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor teoforice feminine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime teoforice fem.	81	0.39

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor teoforice feminine din totalul de antroponime teoforice

	TOTAL	%
Persoane	738	100
Antroponime teoforice fem.	81	10.98

Raport purtători antroponimice teoforice pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
1		117		620	
%	0.13	%	15.85	%	84.02
738/100%					

Raport purtători antroponimice teoforice pentru secolele XI–XIV [vezi grafic 5].

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
1		117		620	
%	0.004	%	0.56	%	2.98
20.752/100%					

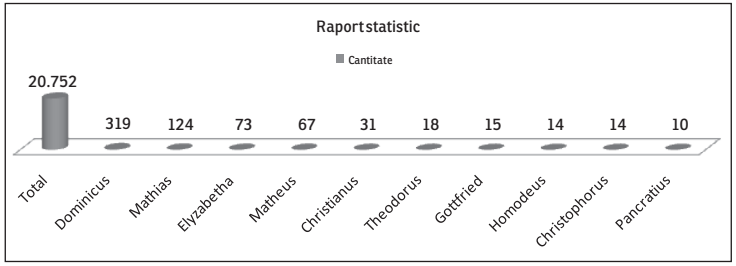

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Grafic 1. Purtătorii antroponimelor teoforice cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean în raport cu totalul de purtători de antroponime.

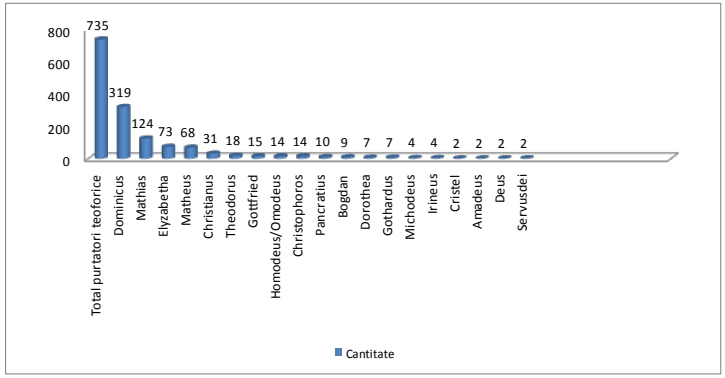

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Grafic 1.1. Purtătorii antroponimele teoforice utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean în raport cu totalul de purtători de antroponime teoforice.

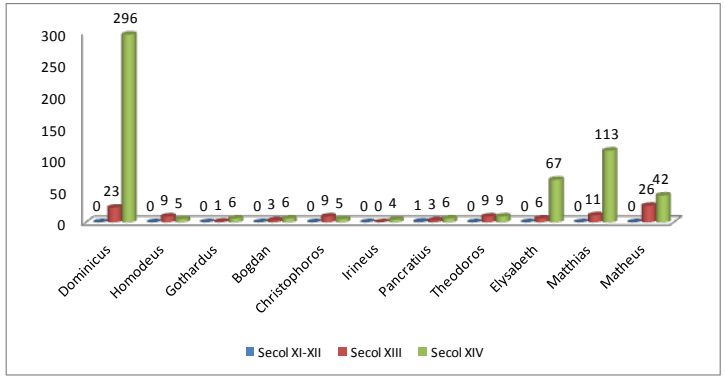

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Grafic 2. Raport statistic între purtătorii antroponimelor teoforice cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV.

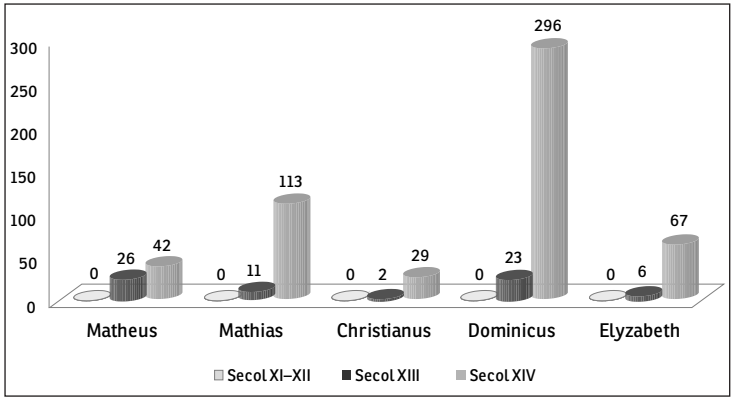

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 2.2. Variantă a raportului statistic între purtătorii antroponimelor teoforice cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV.

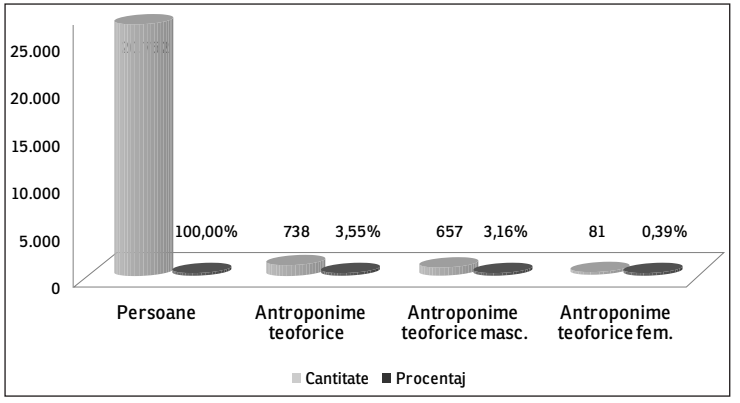

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 4. Raport statistic al purtătorilor antroponimelor teoforice, inclusiv după sex, din totalul de persoane.

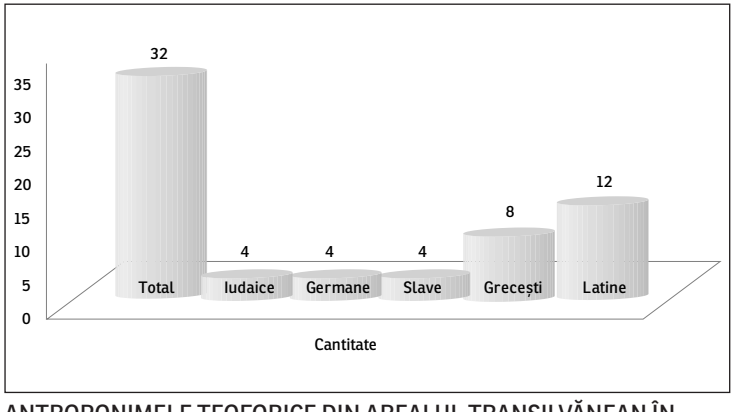

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 3. Raport statistic între teoforice după origine.

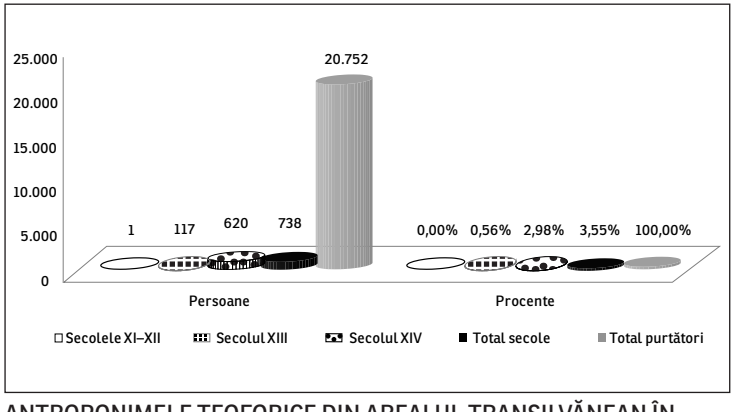

ANTROPONIMELE TEOFORICE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 5. Raport purtători antroponimice teoforice pentru secolele XI–XIV.

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Nr. Crt.	Antroponim veterotestamentar	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
1	Aaron/Aron			3	3
2	Abel/Abiel		5	2	7
3	Abra/Abraam/Abraham/Habraham		11	62	73
4	Absalon/Absolon		11	1	12
5	Adam/Ade		9	1	10
6	Aghe [2 Sam. 23:11]		1		1
7	Agya [< Agghia; 1Cr. 6:30]		4		4
8	Aha[u]ad [< Ahad; Is. 66:17]			1	1
9	Anania/Ananya [1 Cr. 3:19–21]		3	1	4
10	Azaria [1 Cr. 2:8]		4	1	5
11	Bal [< baal; Judec. 2:11]		1		1
12	Balthazar			1	1
13	Baruch/Baruth			2	2
14	Belial [< Bealiah; 1 Cr. 12:5]		1		1
15	Beliamin [Beniamin?]/Beniamin		4		4
16	Buz/Buza [Facerea 22:21]			2	2
17	Chelon, Cheel/Chyel [Chilion; Ruth 1:2]		2		2
18	Daniel		4	12	16
19	Dauid/David		1	18	19
20	Deda [< Dedan; Facerea 10:7]		1		1
21	Elisei		1		1
22	Elyas [< elijahve]		11	56	67
23	Esau	2	3		5
24	Gabriel/Gabrianus/Gabriarius		17	19	36
25	Hagya [< haggai > Ageu/Agheu; Ezra 6:14]]/Hadya		2		2
26	Iob/Job [cu variante]		2	9	11
27	Ionas		2		2
28	Isou/Isov [< var.a lui Iisus/Ioshua]/ Ysou		5		5
29	Ioseph/Iosaph/Joseph/Yoseph/Jseep		2	9	11
30	Isaac/Isaak/Issac/Ysaac/Ysahac	1	9	5	15
31	Isaia [< yesha-yahu]	1			1
32	Jeremiah [< yirme-yahu] [var: Ieremias]		1		1
33	Leah [var. Trans.: Lea, fem.]			1	1
34	Mica/Myka [cu variante]	1	9	32	42
35	Michael	3	98	946	1.047
36	Misail/Misael		1		1
37	Moise [cu variante]		12	18	30
38	Raphael		4	7	11
39	Ruben		1		1
40	Samuel			1	1
41	Samson		12	5	17
42	Saul	1	9	9	19
43	Solomon/Salomon/Salamon		11	51	62
44	Tobias		4		4
TOTAL		9	278	1.275	1.562

Grafic antroponimele veterotestamentare utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [vezi grafic 1].

Michael	1.047
Abra/Abraam/Abraham/Habraham	73
Elyas [< elijahve]	67
Solomon/Salomon/Salamon	62
Mica/Myka [cu variante]	42
Gabriel	36
Moise [cu variante]	30
Saul	19
Dauid/David	19
Samson	17
Daniel	16
Isaac/Isaak/Issac/Ysaac/Ysahac	15
Absalon/Absolon	12
Ioseph/Iseph/Joseph/Yoseph	11
Iob/Job [cu variante]	11
Raphael	11
Adam	10
Abel	7
Iosa [< var.a lui Iisus/Ioshua]/Ysou	5
Esau	5
Azaria	5
Agya	4
Tobias	4
Beliamin [Beniamin?]/Beniamin	4
Anania/Ananya	4
Aaron/Aron	3
Baruch/Baruth	2
Chelon, Cheel/Chyel	2
Ionas	2

Procentaj purtători antroponime veterotestamentare din totalul de persoane

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Michael	1.047	5.04	
Abra/Abraam/Abraham/Habraham	73	0.35	
Elyas [< elijahve]	67	0.32	
Solomon/Salomon/Salamon	62	0.29	
Mica/Myka [cu variante]	42	0.20	
Gabriel	36	0.17	
Moise [cu variante]	30	0.14	
Saul	19	0.09	20.752
Dauid/David	19	0.08	
Samson	17	0.08	
Daniel	16	0.07	
Isaac/Isaak/Issac/Ysaac/Ysahac	15	0.07	
Absalon/Absolon	12	0.05	
Ioseph/Iseph/Joseph/Yoseph	11	0.05	
Iob/Job [cu variante]	11	0.05	
Raphael	11	0.05	
Adam	10	0.04	
Abel	7	0.02	
Iosa [< var.a lui Iisus/Ioshua]/Ysou	5	0.02	
Esau	5	0.02	
Azaria	5	0.02	
Agya	4	0.02	
Tobias	4	0.01	
Beliamin [Beniamin?]/Beniamin	4	0.01	
Anania/Ananya	4	0.01	
Aaron/Aron	3	0.01	
Baruch/Baruth	2	0.01	
Ionas	2	0.009	
Chelon, Cheel/Chyel	2	0.009	
Hagya/Hadya	2	0.004	20.752
Aghe	1	0.004	
Ahauad	1	0.004	
Samuel	1	0.004	

→

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Misail/Misael	1	0.004	20.752
Leah [var. Trans.: Lea, fem.]	1	0.004	
Jeremiah [< yirme-yahu] [var: Ieremias]	1	0.004	
Isaia	1	0.004	
Ruben	1	0.004	
Elisei	1	0.004	
Belial	1	0.004	
Balthazar	1	0.004	
Bal	1	0.004	

Grafic antroponime veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolele XI–XII [vezi grafic 2].

Michael	3
Esau	2
Isaac	1
Isaia	1
Mica	1
Saul	1

Grafic antroponime veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea [vezi grafic 3].

Michael	98
Gabriel	17
Samson	12
Moise	12
Abraham	11

Grafic antroponime veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea [vezi grafic 4].

Michael	946
Abraham	62
Elyas	56
Solomon	51
Mica	32

Raport statistic antroponim Michael în secolele XI–XIV [vezi grafic 5].

Michael		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	98	946

Raport statistic antroponim Mica în secolele XI–XIV

Mica		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
1	9	32

Raport statistic antroponim Elyas în secolele XI–XIV

Elyas		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	11	56

Raport statistic antroponim Abraham în secolele XI–XIV

Abraham		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	11	62

Raport statistic antroponim Solomon în secolele XI–XIV

Solomon		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	11	51

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor veterotestamentare din totalul de persoane [vezi grafic 6].

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime veterotestamentare	1.562	7.52

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor veterotestamentare masculine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime veterotestamentare masc.	1.561	7.52

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor veterotestamentare masculine din totalul de antroponime veterotestamentare

	TOTAL	%
Persoane	1.562	100
Antroponime veterotestamentare masc.	1.561	99.93

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor veterotestamentare feminine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime veterotestamentare fem.	1	0.004

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor veterotestamentare feminine din totalul de antroponime veterotestamentare

	TOTAL	%
Persoane	1.562	100
Antroponime veterotestamentare fem.	1	0.07

Raport purtători antroponimice veterotestamentare pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
9		278		1.275	
%	0.57	%	17.80	%	81.63
1.562/100%					
%	0.043	%	1.34	%	6.14
20.752/100%					

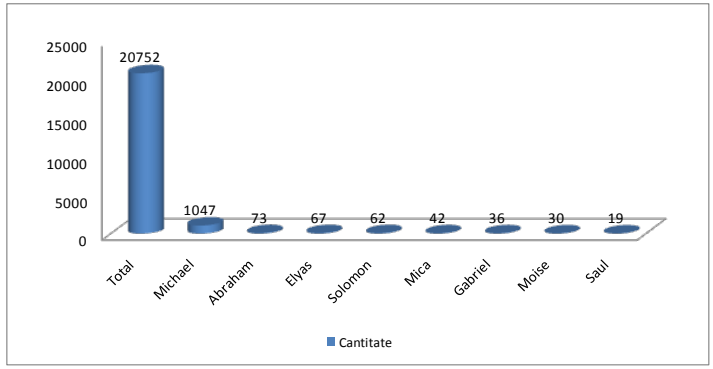

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 1. Antroponimele veterotestamentare cele mai utilizate [purtători] pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean în raport cu totalul de purtători de antroponime.

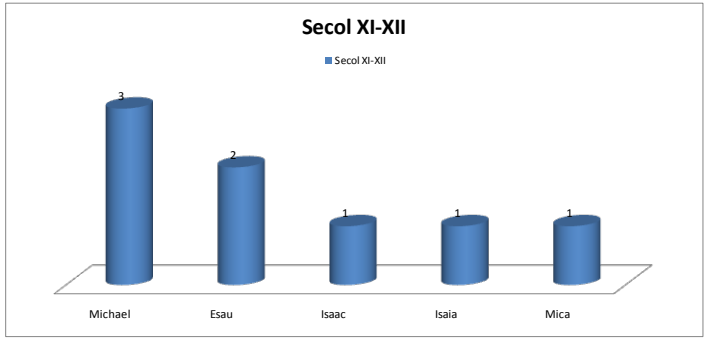

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 2. Antroponimele veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolele XI–XII în arealul transilvănean [cantitate purtători].

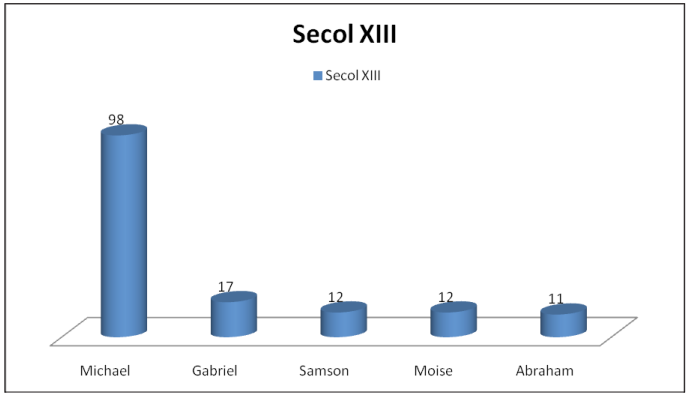

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 3. Antroponimele veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea în arealul transilvănean [cantitate purtători].

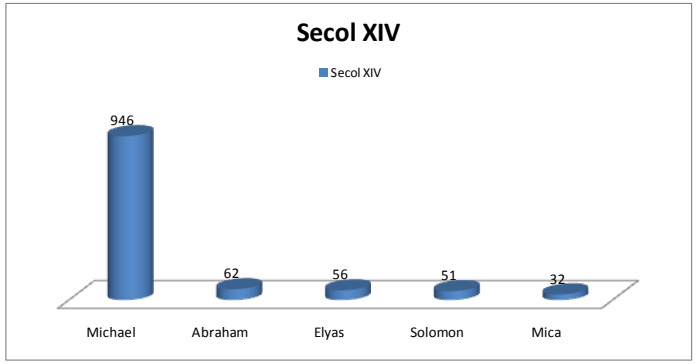

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 4. Antroponimele veterotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea în arealul transilvănean [cantitate purtători].

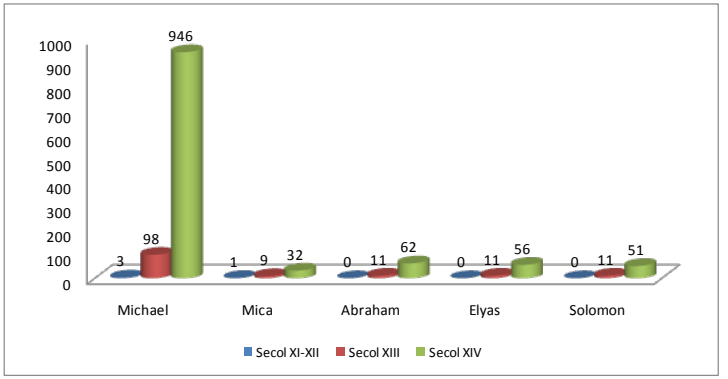

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 5. Comparație evolutivă a unor antroponime veterotestamentare utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [cantitate purtători].

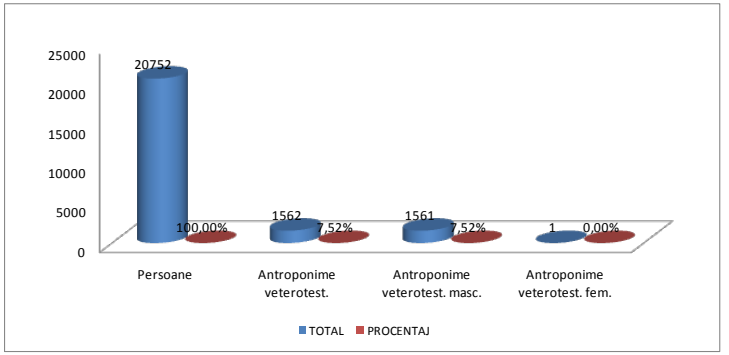

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 6. Raport statistic al purtătorilor antroponimelor veterotestamentare din totalul de persoane.

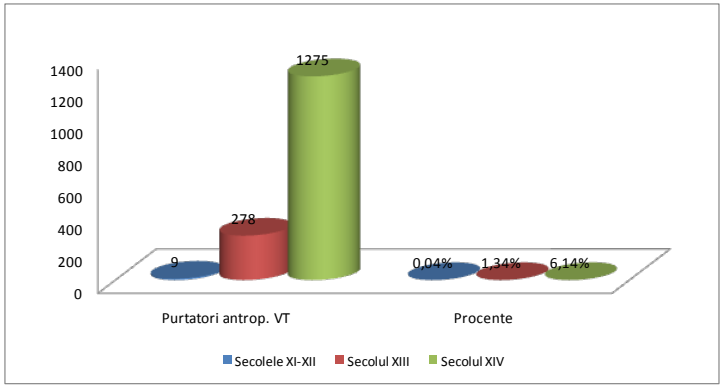

ANTROPONIMELE VETEROTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 7. Raport statistic al purtătorilor antroponimelor veterotestamentare pentru secolele XI–XIV, cu precizarea procentuală în raport cu totalul purtătorilor de antroponime.

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV

Nr. Crt.	Antroponimele neotestamentare pentru secolele XI–XIV	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
1	Ana/Anna		1	39	40
2	Anania/Ananya		3	1	4
3	Andreas [cu var.]		75	565	640
4	Barrabas		14	3	17
5	Barnabas [var. confuzii]			31	31
6	Bartholomeus [cu var./presc.]		14	62	76
7	Cornelius		3		3
8	Elyzabetha [< el-ee-sheh'-bah]		6	67	73
9	Philippus [cu var.]	1	14	37	52
10	Iacobus [cu var.+deriv.]	1	71	465	537
11	Iohannes [cu var.+deriv.]	6	173	1.874	2.053
12	Isov [< var.a lui Iisus/Ioshua/Ysou/Isov]		5		5
13	Lucas [cu var.+deriv.]	1	25	104	130
14	Magdalena		1	3	4
15	Marcus [cu var.+deriv.]		17	69	86
16	Maria		2		2
17	Maria Magdalena		1		1
18	Martha			1	1
19	Matthias [cu var.+deriv.]		11	113	124
20	Matheus [cu var.+deriv.]		26	42	68
21	Paulus [cu var.+deriv.]	3	131	542	676
22	Petrus [cu var.+deriv.]	5	195	1.173	1.373
23	Simon [cu var.+deriv.]	2	44	147	193
24	Thadeus/Tadeus		2		2
25	Thomas	3	69	409	481
26	Zacharias/Zabaria/Zakarias		5	3	8
27	Zacheus/Zakeus		6		6
28	Zebedeus/Zebede		1	2	3
	TOTAL	22	915	5.752	6.689

Tabel antroponimele neotestamentare utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean

Iohannes [cu var.+deriv.]	2.053
Petrus [cu var.+deriv.]	1.373
Paulus [cu var.+deriv.]	676
Andreas [cu var.]	640
Iacobus [cu var.+deriv.]	537
Thomas	481
Simon [cu var.+deriv.]	193
Lucas [cu var.+deriv.]	130
Matthias [cu var.+deriv.]	124
Marcus [cu var.+deriv.]	86
Bartholomeus [cu var./presc.]	76
Elyzabetha [< el-ee-sheh'-bah]	73
Matheus [cu var.+deriv.]	68
Philippus [cu var.]	52
Ana/Anna	40
Barnabas	31
Barrabas	17
Zacharias/Zabaria/Zakarias	8
Zacheus/Zakeus	6
Isov [< var.a lui Iisus/Ioshua/Ysou/Isov]	5
Magdalena	4
Anania/Ananya	4
Zebedeus/Zebede	3
Thadeus/Tadeus	2
Maria	2

Procentaj purtători antroponime neotestamentare din totalul de persoane [vezi Tabel 1].

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Iohannes [cu var.+deriv.]	2.053	30.69	
Paulus [cu var.+deriv.]	676	10.10	
Andreas [cu var.]	640	9.56	
Iacobus [cu var.+deriv.]	537	8.02	
Thomas	481	7.19	
Simon [cu var.+deriv.]	193	2.88	6.689/
Lucas [cu var.+deriv.]	130	1.94	100%
Matthias [cu var.+deriv.]	124	1.85	
Marcus [cu var.+deriv.]	86	1.28	
Bartholomeus [cu var./presc.]	76	1.13	
Elyzabetha [< el-ee-sheh'-bah]	73	1.09	
Matheus [cu var.+deriv.]	68	1.01	

* antroponimele sub 1% nu sunt parte a acestei liste

Tabel antroponime neotestamentare cele mai utilizate pentru secolele XI–XII [vezi Tabel 2].

Iohannes	6
Petrus	5
Thomas	3
Paulus	3
Simon	2

Tabel antroponime neotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea [vezi Tabel 3].

Petrus	195
Iohannes	173
Paulus	131
Andreas	75
Thomas	69

Tabel antroponime neotestamentare cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea [vezi Tabel 4].

Iohannes	1.874
Petrus	1.173
Andreas	565
Paulus	542
Iacobus	465

Raport statistic antroponim Iohannes în secolele XI–XIV [vezi Tabel 5].

Iohannes		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
6	173	1.874

Raport statistic antroponim Petrus în secolele XI–XIV [vezi Tabel 6].

Petrus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
5	195	1.173

Raport statistic antroponim Andreas în secolele XI–XIV [vezi Tabel 7].

Andreas		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	75	565

Raport statistic antroponim Paulus în secolele XI–XIV [vezi Tabel 8].

Paulus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	131	542

Raport statistic antroponim Iacobus în secolele XI–XIV [vezi Tabel 9].

Iacobus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
1	71	465

Raport statistic dintre primele cinci antroponime [secolele XI–XIV] [vezi Tabel 10].

Secol XI–XII					Secol XIII					Secol XIV				
Ioh.	Petr.	P.	An.	Iac.	I.	Petr.	P.	A.	Iac.	I.	Pt.	P.	A.	Iac.
6	5	3	0	1	173	195	131	75	71	1.874	1.173	542	565	465

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime neotestamentare	6.689	32.23

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime neotestamentare masc.	6.568	31.64

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de antroponime neotestamentare

	TOTAL	%
Persoane	6.689	100
Antroponime neotestamentare masc.	6.568	98.20

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Antroponime neotestamentare fem.	121	0.58

Raport statistic al purtătoarelor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de antroponime neotestamentare

	TOTAL	%
Persoane	6.689	100
Antroponime neotestamentare fem.	121	1.80

Raport purtători antroponimice neotestamentare pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
22		915		5.752	
%	0.32	%	13.68	%	86.00
6.689/100%					

Raport purtători antroponimice neotestamentare pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
22		915		5.752	
%	0.10	%	4.40	%	27.71
20.752/100%					

Comparație Tabel purtători antroponime veterotestamentare-neotestamentare

VT	NT	VT	NT	VT	NT
XI–XII	XI–XII	XIII	XIII	XIV	XIV
9	22	278	915	1.275	5.752

Comparație Tabel purtători antroponime masculine veterotestamentare-neotestamentare

VT	NT	VT	NT	VT	NT
XI–XII	XI–XII	XIII	XIII	XIV	XIV
9	22	278	904	1.274	6.458

Comparație Tabel purtător antroponime feminine veterotestamentare-neotestamentare

VT	NT	VT	NT	VT	NT
XI–XII	XI–XII	XIII	XIII	XIV	XIV
0	0	0	11	1	110

Raport statistic al antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de antroponime neotestamentare

	TOTAL	%
Antroponime	28	100
Antroponime neotestamentare masc.	22	78,57

Raport statistic al antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de antroponime neotestamentare

	TOTAL	%
Antroponime	28	100
Antroponime neotestamentare fem.	6	21,43

Raport statistic între antroponimele teoforice-veterotestamentare-neotestamentare pentru secolele XI–XIV

TEOFORICE	VT	NT
32	44	28

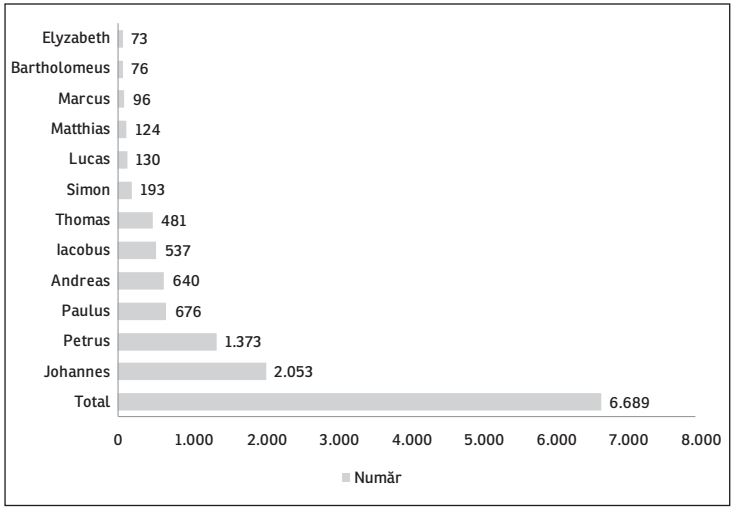

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 1. Procentaj purtători antroponime neotestamentare din totalul de purtători de antroponime neotestamentare.

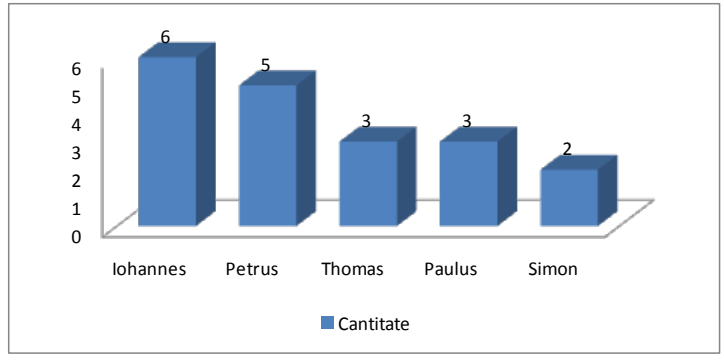

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 2. Grafic antroponime neotestamentare cele mai utilizate [cantitate purtători] pentru secolele XI–XII.

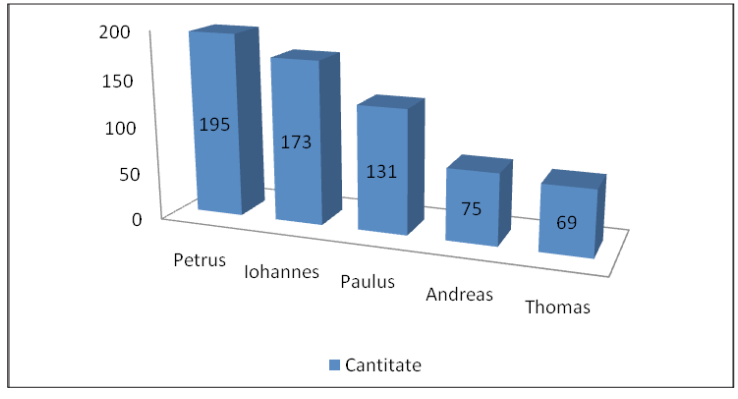

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 3. Grafic antroponime neotestamentare [cantitate purtători] cele mai utilizate pentru secolul XIII.

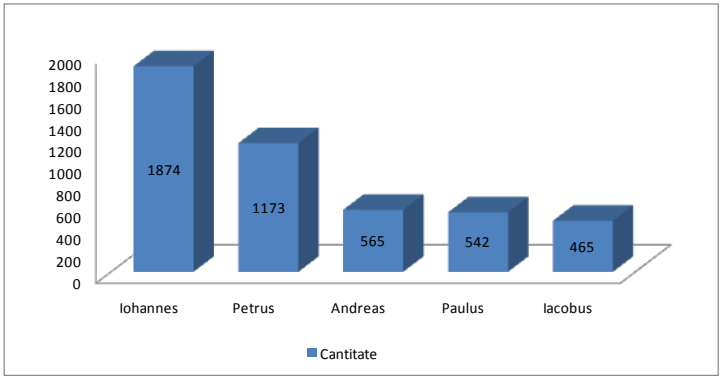

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 4. Grafic antroponime neotestamentare [cantitate purtători] cele mai utilizate pentru secolul XIV.

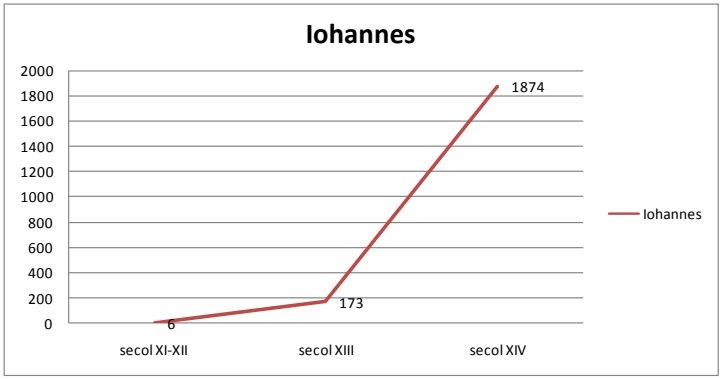

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 5. Raport statistic antroponim Iohannes în secolele XI–XIV.

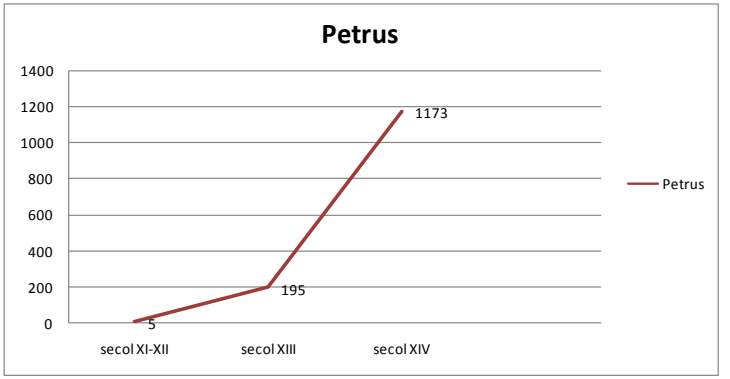

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 6. Raport statistic antroponim Petrus în secolele XI–XIV.

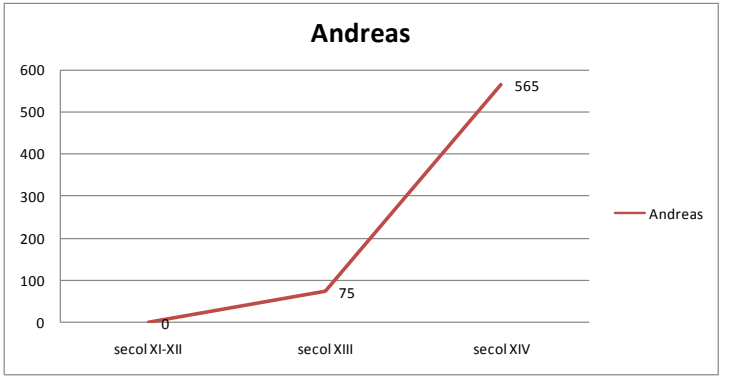

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 7. Raport statistic antroponim Andreas în secolele XI–XIV.

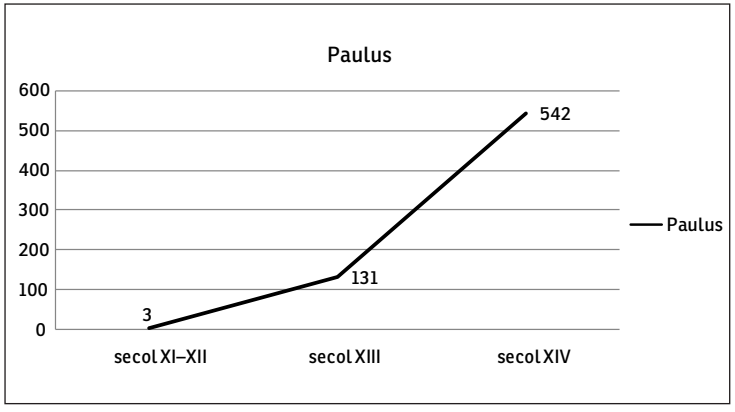

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 8. Raport statistic antroponim Paulus în secolele XI–XIV.

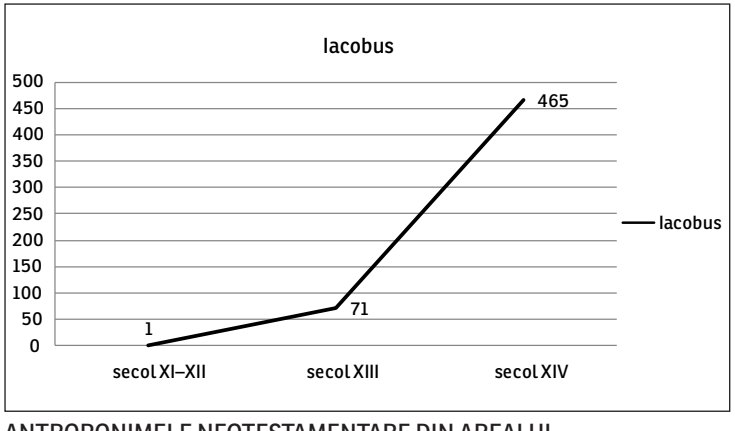

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 9. Raport statistic antroponim Iacobus în secolele XI–XIV.

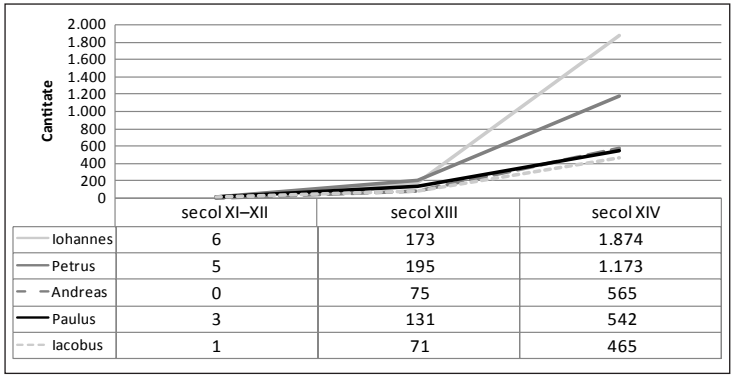

	secol XI–XII	secol XIII	secol XIV
Iohannes	6	173	1.874
Petrus	5	195	1.173
Andreas	0	75	565
Paulus	3	131	542
Iacobus	1	71	465

ANTROPONIMELE NEOTESTAMENTARE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 10. Raport statistic primele cinci antroponime neotestamentare în secolele XI–XIV.

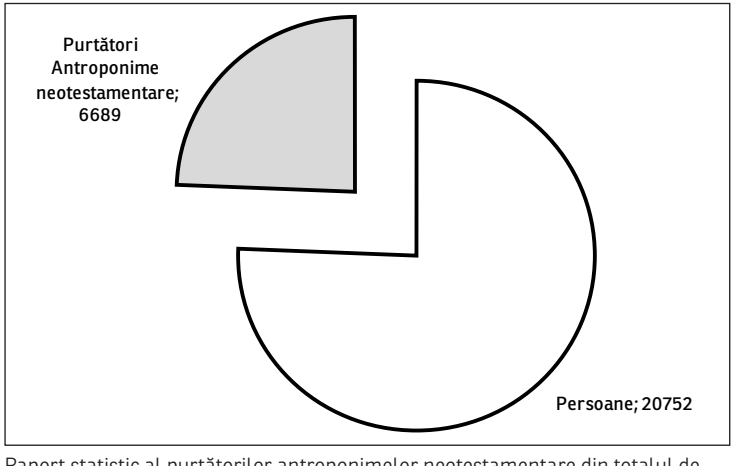

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare din totalul de persoane

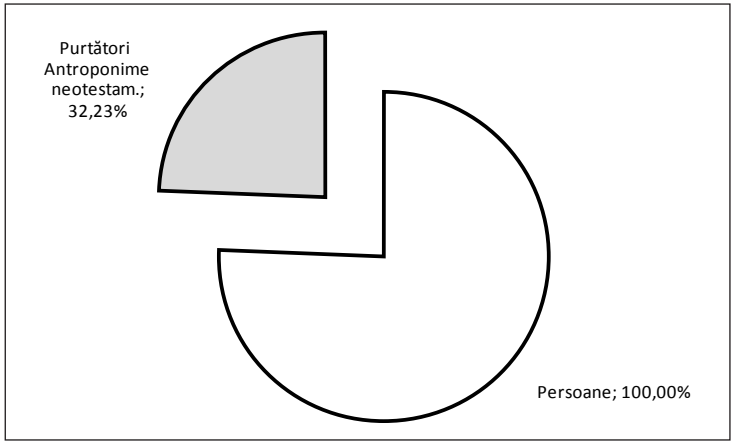

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare din totalul de persoane [2].

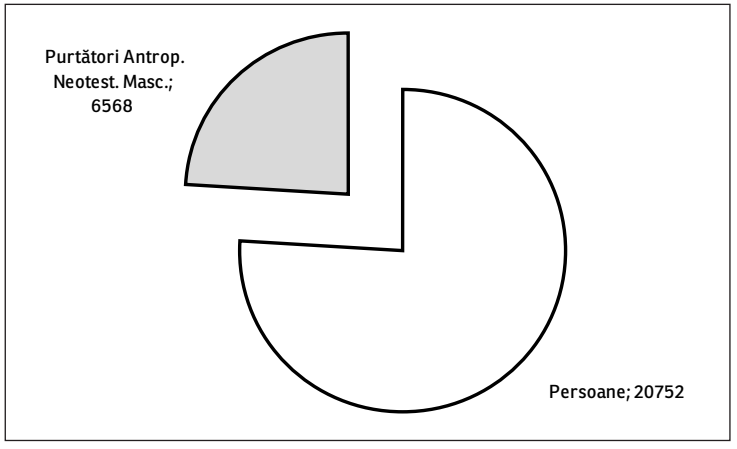

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de persoane [1].

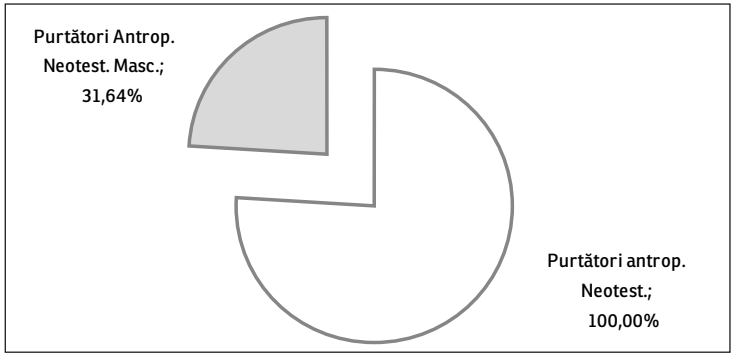

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de persoane [1].

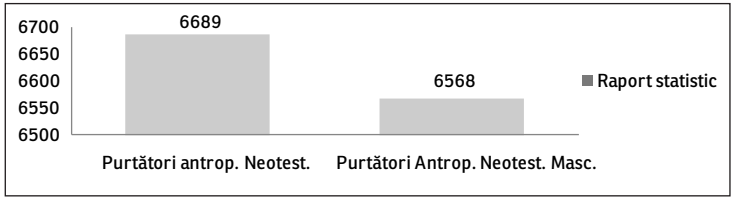

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de purtatori ai antroponimelor neotestamentare [1].

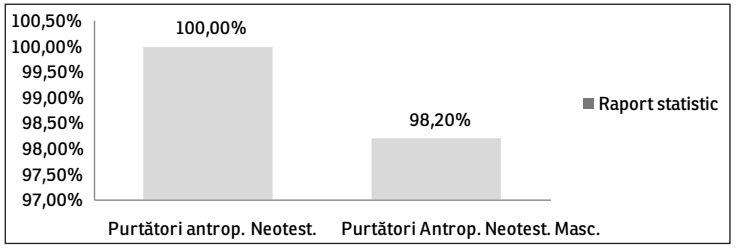

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare masculine din totalul de purtatori ai antroponimelor neotestamentare [2].

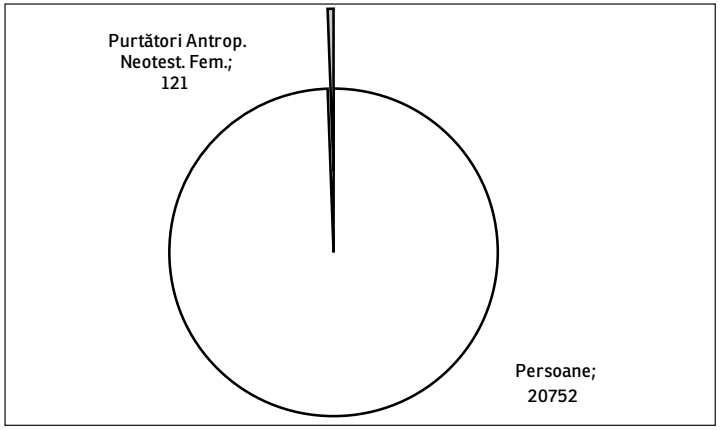

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de persoane [1].

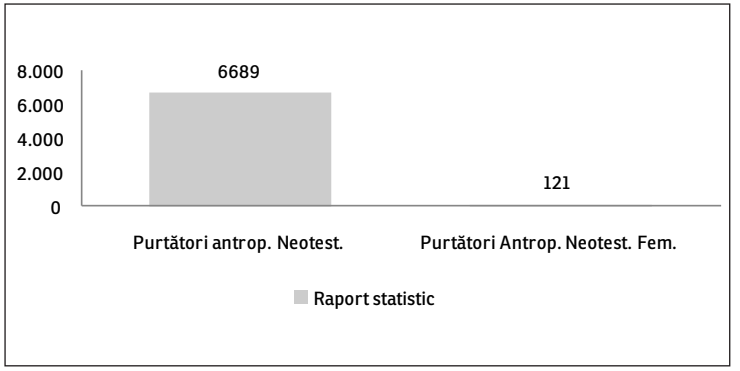

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de purtatori ai antroponimelor neotestamentare [1].

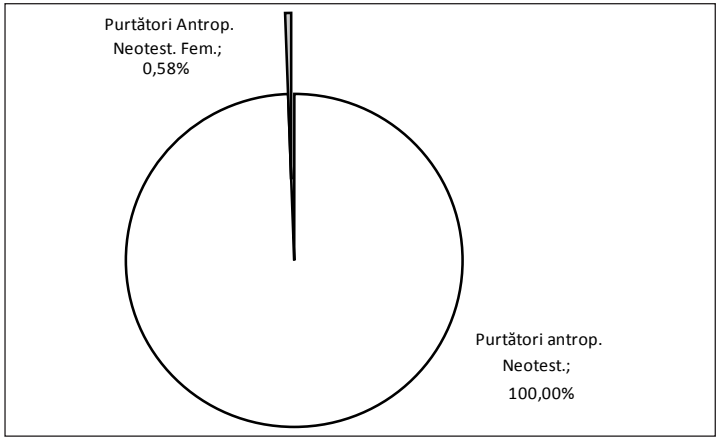

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de persoane [2].

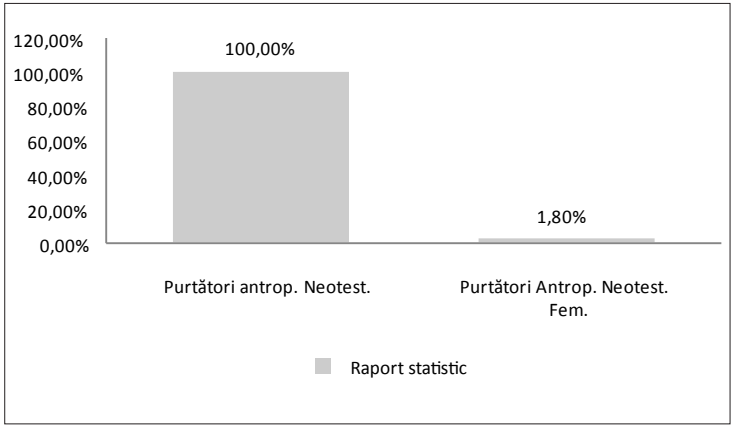

Raport statistic al purtătorilor antroponimelor neotestamentare feminine din totalul de purtatori ai antroponimelor neotestamentare [2].

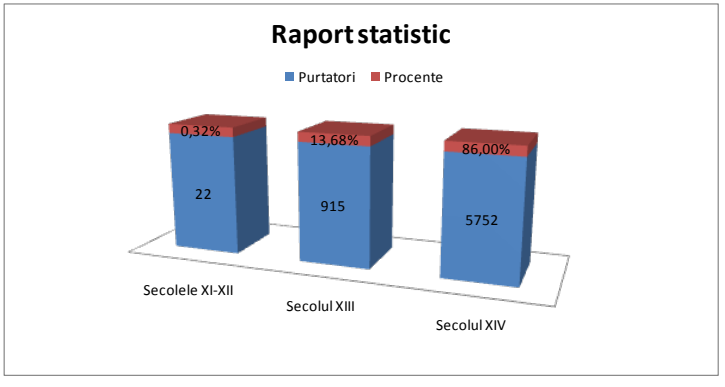

Raport purtători antroponimice neotestamentare pentru secolele XI–XIV din totalul de purtatori de antroponime neotestamentare.

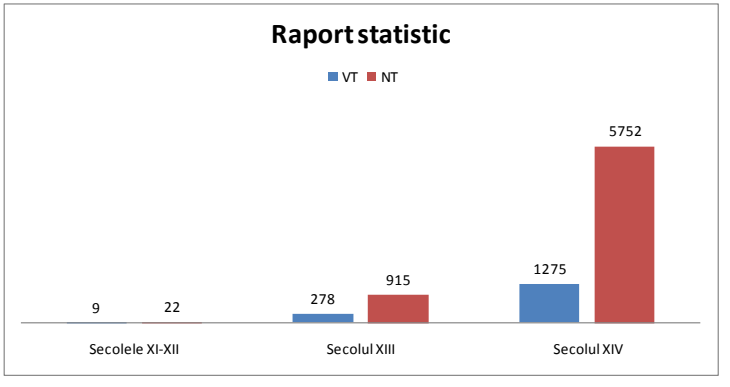

Comparație grafică purtători antroponime veterotestamentare-neotestamentare.

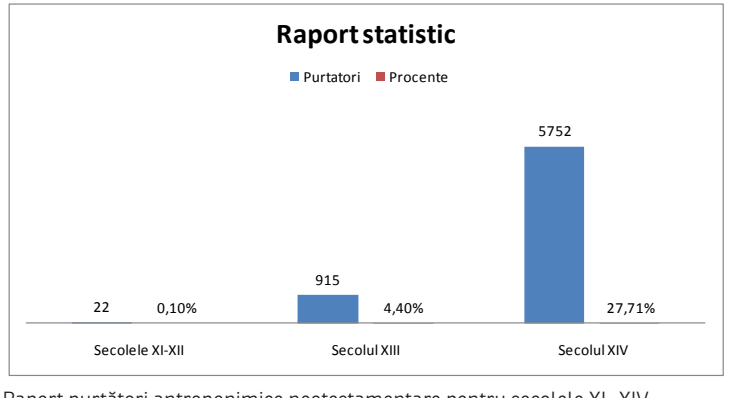

Raport purtători antroponimice neotestamentare pentru secolele XI–XIV din totalul de persoane.

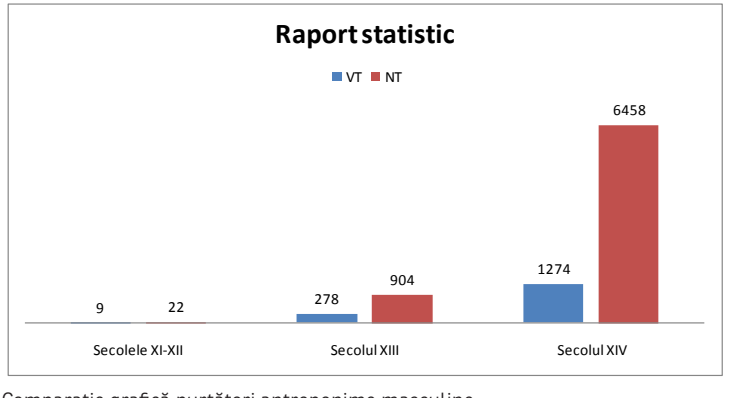

Comparație grafică purtători antroponime masculine veterotestamentare-neotestamentare.

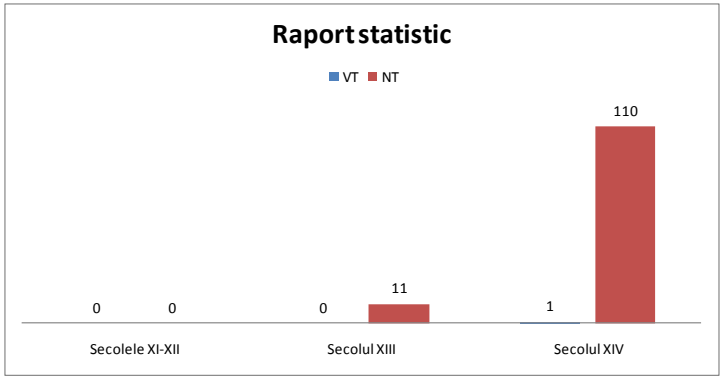

Comparație grafică purtători antroponime feminine veterotestamentare-neotestamentare.

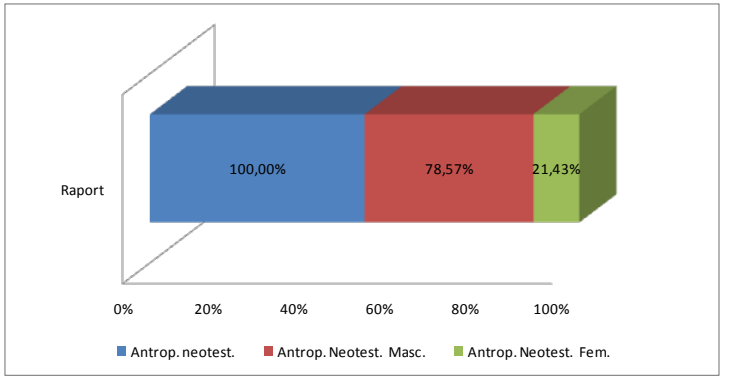

Raport statistic al antroponimelor neotestamentare masculine/feminine din totalul de antroponime neotestamentare [2].

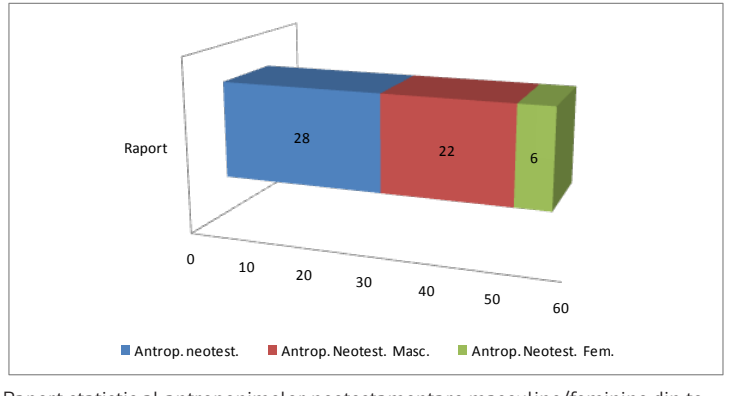

Raport statistic al antroponimelor neotestamentare masculine/feminine din totalul de antroponime neotestamentare [1].

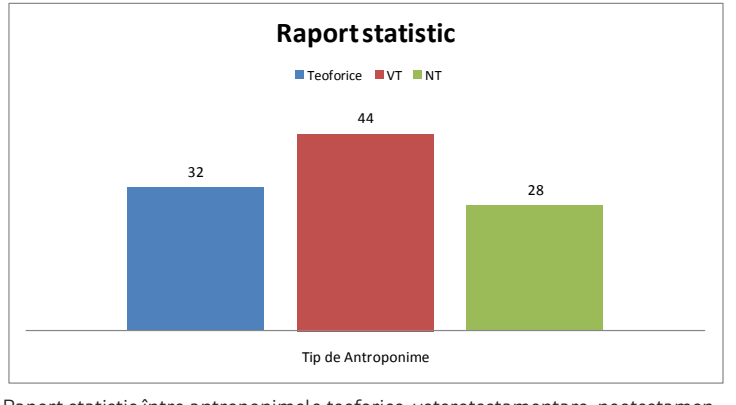

Raport statistic între antroponimele teoforice-veterotestamentare-neotestamentare pentru secolele XI–XIV.

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
1	Aaron/Aron			3	**3**
2	Abel		5	2	**7**
3	Abra/Abraam/Abraham/Habraham		11	62	**73**
4	Absalon/Absolon		11	1	**12**
5	Accacius [Agathius][var. Tr.: *Acatius*]			1	**1**
6	Achileus/Achilleus [cu var.]	3	12	4	**19**
7	Adalbertus			1	**1**
8	Adam		9	1	**10**
9	Adrianus	1	8	5	**14**
10	Aegidyus/Egidius		21	87	**108**
11	Agapit		1		**1**
12	Agatha		1	6	**7**
13	Agnata/Agneta			4	**4**
14	Agnes			3	**3**
15	Augustinus/Agustinus	1	5	16	**22**
16	Alaxius/Alexius/Allexius		2	6	**8**
17	Albertus/Olbert	1	13	61	**75**
18	Alexander [cu var.]		17	42	**59**
19	Amadeus			2	**2**
20	Ambrosius		9	17	**26**
21	Amen/Amenus		1	2	**3**
22	Ana/Anna		1	39	**40**
23	Anania/Ananya		3	1	**4**
24	Anastasia			1	**1**
25	Anastasius	1			**1**
26	Andreas [cu var.]		75	565	**640**
27	Andronicus		1		**1**
28	Angelus		4	3	**7**
29	Anianus/Annianus		3		**3**
30	Anshelmus	1			**1**
31	Anthonius		7	48	**55**
32	Arnoldus/Ornoldus		5	30	**35**
33	Atanasius		1		**1**
34	Azaria		4	1	**5**
35	Balthazar			1	**1**
37	Barrabas		14	3	**17**
38	Barnabas [var. confuzii]			31	**31**
39	Barbara			5	**5**
40	Bartholomeus [cu var./presc.]		14	62	**76**
41	Basileus/Basilius/Basylius		3	1	**4**
42	Bertrand			1	**1**
43	Beda		5	8	**13**
44	Benedicta		3		**3**
45	Benedictus [cu var.]	1	44	187	**232**
46	Bernardus		1	1	**2**
47	Bertholdus		1	5	**6**
48	Blasius [cu var.]		3	174	**177**
49	Briccius		3	23	**26**
50	Cecilia		1		**1**
51	Cefan [< Cephas ep.]		1		**1**
52	Cesar [< Caesar ep.]		5		**5**
53	Christianus		2	29	**31**
54	Christina			1	**1**
55	Clara			39	**39**
56	Clementus [cu var.: Clemens, Clementinus]		11	33	**44**
57	Constantinus [cu var.]		1	2	**3**
58	Cosma/Cosmas/Cozmas		27	17	**44**
59	Cornelius	1	3		**4**
60	Crachinus [cu var.]/Karachinus/ Karachun		7	10	**17**

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
61	Cristophoros		9	5	**14**
62	Daniel		4	12	**16**
63	Dauid/David		1	18	**19**
64	Damianus		5	6	**11**
65	Demetrius		22	142	**164**
66	Desiderius/Deseu [cu var.]		2	44	**46**
67	Deus		2		**2**
68	Dionisius [cu var.]		46	98	**144**
69	Dominicus		23	296	**319**
70	Donatus			1	**1**
71	Dorothea			7	**7**
72	Dyco/Dico [< Deycolus]			1	**1**
73	Elena/Helena		1	50	**51**
74	Elisei		1		**1**
75	Elyas [< elijahve]		11	56	**67**
76	Elyzabetha		6	67	**73**
77	Emericus [cu var.]		8	136	**144**
78	Esau	2	3		**5**
79	Eufemia		1	1	**2**
80	Eufrosina			1	**1**
81	Fabianus		3	31	**34**
82	Franciscus		1	17	**18**
83	Eulengen		1		**1**
84	Felicianus		3	6	**9**
85	Philippus [cu var.]	1	14	37	**52**
86	Foelicitas		2		**2**
87	Gabriel		17	19	**36**
88	Gal/Gall/Gallus	2	5	33	**40**
89	Gaspar			3	**3**
90	Georgius		44	316	**360**
91	Gebherdus [cu var.]		1	2	**3**
92	Gerardus [cu var.]	1	3	6	**10**
93	Gereon		1		**1**

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
94	Gerlach		2	4	**6**
95	Germanus/Garmanus			2	**2**
96	Gervasius		4	2	**6**
97	Gelasius			1	**1**
98	Godescchalcus			1	**1**
99	Gothardus		1	6	**7**
100	Gregorius		48	236	**284**
101	Homodeus/Omodeus [cu var.]		9	5	**14**
102	Hagya/Hadya		1	1	**2**
103	Ypolitus		5	1	**6**
104	Hylarius/Ilaris/Ilarius		4		**4**
105	Iacobus [cu var.+deriv.]	1	71	465	**537**
106	Ieronymus	1			**1**
107	Ioachim [cu var.]		14	5	**19**
108	Iob/Job [cu variante]		2	9	**11**
109	Iohannes [cu var.+deriv.]	6	173	1.874	**2.053**
110	Ionas		2		**2**
111	Iosa [< joshuah]	1			**1**
112	Isov [< var.a lui Iisus/Ioshua/Ysou/ Isov]		5		**5**
113	Ioseph/Iseph/Joseph/Yoseph		2	9	**11**
114	Irineu [cu var.+deriv.]			4	**4**
115	Isaac/Isaak/Issac/Ysaac/Ysahac	1	9	5	**15**
116	Isaia	1			**1**
117	Iustina		1		**1**
118	Jeremiah [var: *Ieremias*]		1		**1**
119	Jordanus/Jordan/Iordanus		3	2	**5**
120	Katherina/Caterina [cu var.]		1	54	**55**
121	Ladislaus		45	904	**949**
122	Lambertus/Lampertus		5	5	**10**
123	Laurencius/Laurentius	1	67	272	**340**
124	Lazarus		1		**1**
125	Leustachius/Eustach	1	14	7	**22**
126	Lucas [cu var.+deriv.]	1	25	104	**130**

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
127	Lucia			2	**2**
128	Ludovicus			5	**5**
129	Macarius/Machareus		2		**2**
130	Magdalena		1	3	**4**
131	Magnus		2	1	**3**
132	Manael			1	**1**
133	Marcel/Marcell/Marczel/Marcellus		15	12	**27**
134	Marcus [cu var.+deriv.]		17	69	**86**
135	Margaretha		3	58	**61**
136	Maria		2		**2**
137	Marianus		1		**1**
138	Maria Magdalena		1		**1**
139	Martha			1	**1**
140	Marthaleus [cu var.+deriv.]		3	1	**4**
141	Martina		1		**1**
142	Martinus	1	49	155	**205**
143	Matthias [cu var.+deriv.]		11	113	**124**
144	Matheus [cu var.+deriv.]		26	42	**68**
145	Mauricius		11	21	**32**
146	Maurus	1	2		**3**
147	Maximianus			1	**1**
148	Melchiorus			2	**2**
149	Mercurius	1		1	**2**
150	Mica/Myka [cu variante]	1	9	32	**42**
151	Michael	3	98	946	**1.047**
152	Misail/Misael		1		**1**
153	Moise [cu variante]		12	18	**30**
154	Nican [< Nicanor?]		1		**1**
155	Nicolaus/Nycolaus	3	159	1.588	**1.750**
156	Noel			1	**1**
157	Oliverus		4	10	**14**
158	Otto/Otthon/Odon		5	4	**9**
159	Ossana		2	2	**4**

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
160	Pancratius [cu var.]	1	3	6	**10**
161	Pascha/Paska		3	1	**4**
162	Paulus [cu var.+deriv.]	3	131	542	**676**
163	Petrus [cu var.+deriv.]	5	195	1.173	**1.373**
164	Primus		3		**3**
165	Privatus [cu var.]		2		**2**
166	Raphael		4	7	**11**
167	Ragnaldus/Raynoldus		4	18	**22**
168	Richardus		1		**1**
169	Robertus		1	1	**2**
170	Rolanda		1		**1**
171	Rolandus		3	5	**8**
172	Roman/Romanus			10	**10**
173	Rosa		2		**2**
174	Ruben		2		**2**
175	Rudolphus [cu var.]		2	9	**11**
176	Rufin [cu var.]		4	9	**13**
177	Sadoch			1	**1**
178	Samuel			1	**1**
179	Samson		12	5	**17**
180	Sanctus		7	2	**9**
181	Scolastica			2	**2**
182	Sebastianus		5	22	**27**
183	Servacius			1	**1**
184	Simon [cu var.+deriv.]	2	44	147	**193**
185	Silvestrus		2	1	**3**
186	Sixtus/Syxtus	2	4	3	**9**
187	Solomon/Salomon/Salamon		11	51	**62**
188	Stanislaus/Ztanizlaus			14	**14**
189	Stephanus [cu var.]	3	78	835	**916**
190	Thadeus/Tadeus		2		**2**
191	Thimodeus		1		**1**
192	Theodoros/Theodor		9	9	**18**

Nr. Crt.	Hagionim	Secolele XI–XII	Secolul XIII	Secolul XIV	TOTAL
193	Theophilus			1	**1**
194	Thomas	3	69	409	**481**
195	Typasius/Tybacius		1		**1**
196	Tiburtius/Tyburcius	1	9	4	**14**
197	Tristianus [< Tristan]			1	**1**
198	Tobias		4		**4**
199	Ulrichus/Ulricus			7	**7**
200	Urbanus		11	3	**14**
201	Ursula/Vrsula			4	**4**
202	Valentinus/Balenth/Wallentinus		5	70	**75**
203	Valerianus		1		**1**
204	Varous [< Varus]		3		**3**
205	Venceslaus/Vinchislov/Vingizlou		5		**5**
206	Vincencius		5	10	**15**
207	Vitalis		5		**5**
208	Vivianus			1	**1**
209	Viola		1		**1**
210	Zacharias/Zabaria/Zakarias		5	3	**8**
211	Zacheus/Zakeus		6		**6**
212	Zebedeus/Zebede		1	2	**3**
213	Zosymas/Zozinas		1		**1**
TOTAL		60	2.240	13.515	**15.815**

Tabel hagionimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [vezi Tabel 1, 3].

Iohannes [cu var.+deriv.]	**2.053**
Nicolaus/Nycolaus	**1.750**
Petrus [cu var.+deriv.]	**1.373**
Michael	**1.047**
Ladislaus	**949**
Stephanus [cu var.]	**916**
Paulus [cu var.+deriv.]	**676**
Andreas [cu var.]	**640**
Iacobus [cu var.+deriv.]	**537**
Thomas	**481**
Georgius	**360**
Laurencius/Laurentius	**340**
Dominicus	**319**
Gregorius	**284**
Benedictus [cu var.]	**232**
Martinus	**205**
Simon [cu var.+deriv.]	**193**
Blasius [cu var.]	**177**
Demetrius	**164**
Dionisius [cu var.]	**144**
Emericus [cu var.]	**144**
Lucas [cu var.+deriv.]	**130**
Matthias [cu var.+deriv.]	**124**
Aegidyus/Egidius	**108**
Marcus [cu var.+deriv.]	**86**
Bartholomeus [cu var./presc.]	**76**
Albertus/Olbert	**75**
Valentinus/Balenth/Wallentinus	**75**
Elyzabetha	**73**
Abra/Abraam/Abraham/Habraham	**73**
Matheus [cu var.+deriv.]	**68**
Elyas [< elijahve]	**67**
Solomon/Salomon/Salamon	**62**
Margaretha	**61**
Alexander [cu var.]	**59**
Katherina/Caterina [cu var.]	**55**
Philippus [cu var.]	**52**
Mica/Myka [cu variante]	**42**

Tabel hagionimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XII [vezi Tabel 2]

Iohannes	6
Petrus	5
Michael	3
Nicolaus	3
Stephanus	3

Tabel hagionimele cele mai utilizate pentru secolul XIII

Petrus	195
Iohannes	173
Nicolaus	159
Paulus	131
Michael	98

Tabel hagionimele cele mai utilizate pentru secolul XIV

Iohannes	1.874
Nicolaus	1.588
Petrus	1.173
Michael	946
Ladislaus	904

Tabel hagionimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV

Iohannes	2.053
Nicolaus	1.750
Petrus	1.373
Michael	1.047
Ladislaus	949

Raport statistic antroponim Iohannes în secolele XI–XIV [vezi Tabel 2]

Iohannes		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
6	173	1.874

Raport statistic antroponim Petrus în secolele XI–XIV

Petrus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
5	195	1.173

Raport statistic antroponim Nicolaus în secolele XI–XIV

Nicolaus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	159	1.588

Raport statistic antroponim Paulus în secolele XI–XIV

Paulus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	131	542

Raport statistic antroponim Michael în secolele XI–XIV

Michael		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	98	946

Raport statistic antroponim Stephanus în secolele XI–XIV

Stephanus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	78	835

Raport statistic antroponim Ladislaus în secolele XI–XIV

Ladislaus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	45	904

Tabel hagionimele care dispar din secolul al XIV-lea [vezi Tabel 4]

	XIII	XIV
Zakeus	6	0
Vitalis	5	0
Venceslaus	5	0
Tobias	4	0

Raport statistic dintre primele cinci hagionime [secolele XI–XIV]

Secol XI–XII					Secol XIII					Secol XIV				
Ioh.	Nic.	Petr.	Mic.	Lad.	Ioh.	Nic.	Pt.	M.	L.	Ioh.	Nic.	Pt.	M.	L.
6	3	5	3	0	173	159	195	98	45	1.874	1.588	1.173	946	904

Raport statistic al purtătorilor hagionimelor din totalul de persoane [vezi Tabel 5].

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Hagionime	15.815	76.20

Raport statistic al purtătorilor hagionimelor masculine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Hagionime masc.	15.428	74.34

Raport statistic al purtătorilor hagionimelor masculine din totalul de hagionime

	TOTAL	%
Persoane	15.815	100
Hagionime masc.	15.428	97.55

Raport statistic al purtătoarelor hagionimelor feminine din totalul de persoane

	TOTAL	%
Persoane	20.752	100
Hagionime fem.	387	1.86

Raport statistic al purtătoarelor hagionimelor feminine din totalul de hagionime

	TOTAL	%
Persoane	15.815	100
Hagionime fem.	387	2.45

Raport purtători hagionime pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
60		2.240		13.515	
%	0.38	%	14.16	%	85.46
15.815/100%					

Raport purtători hagionime pentru secolele XI–XIV

Secolele XI–XII		Secolul XIII		Secolul XIV	
60		2.240		13.515	
%	0.29	%	10.79	%	65.12
20.752/100%					

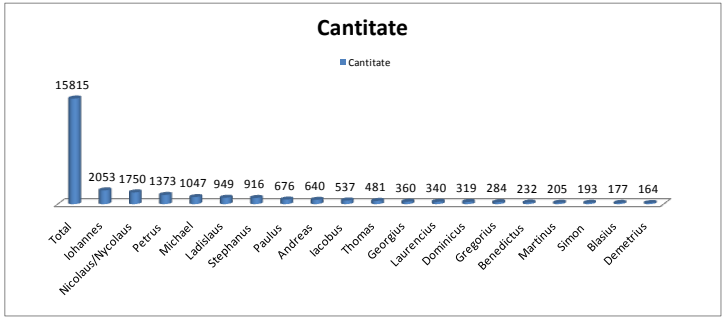

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 1. Hagionimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean, raportat la totalul de purtători de hagionime.

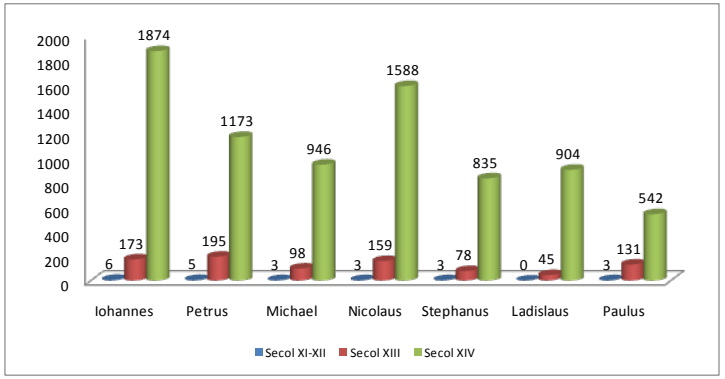

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 2. Cele mai utilizate hagionime [cantitate purtători] din arealul transilvănean, detaliat pe perioade, din secolele XI–XIV.

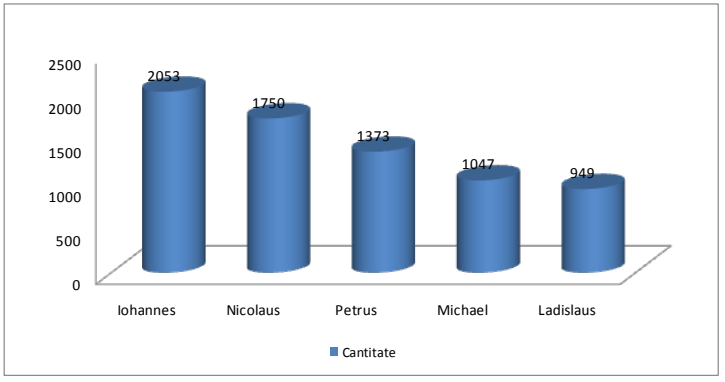

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 3. Hagionimele [cantitate purtători] cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV.

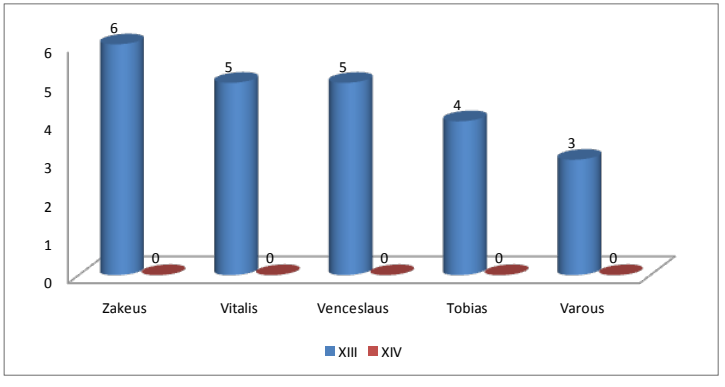

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 4. Hagionimele [cantitate purtători] care dispar dintre antroponime pe parcursul secolelor XIII–XIV.

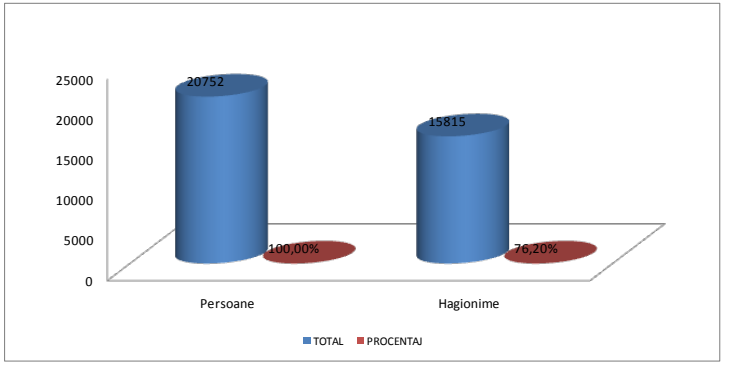

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 5. Raport statistic al purtătorilor hagionimelor din totalul de persoane.

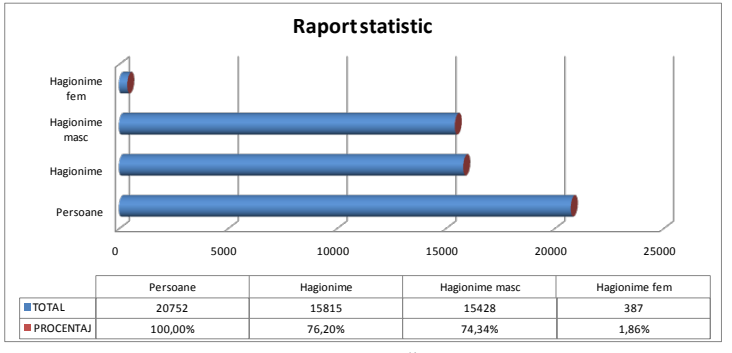

	Persoane	Hagionime	Hagionime masc	Hagionime fem
TOTAL	20752	15815	15428	387
PROCENTAJ	100,00%	76,20%	74,34%	1,86%

HAGIONIMELE DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.
Grafic 6. Raport statistic al purtătorilor hagionimelor, după sex, din totalul de persoane.

Nr.	Antroponim	Secolele XI–XII					Secolul XIII					Secolul XIV					Total
		N	C	O	Ț	?	N	C	O	Ț	?	N	C	O	Ț	?	
1	Accacius [Agathius] [var. Tr.: *Acatius*]															1	**1**
2	Adrianus		1				2	1			5	3	2				**14**
3	Cristophorus						6				2	5			1		**14**
4	Demetrius						19	1			2	101	28	3	8	2	**164**
5	Georgius						19			1	24	250	41		16	9	**360**
6	Gereon						1										**1**
7	Leustachius/ Eustach	1					5			1	8	5	2				**22**
8	Ladislaus I al Ungariei						43				2	787	93	11	10	3	**949**
9	Marcellus Centurionul						5			2	8	6	5			1	**27**
10	Martinus de Tour					1	28	5		3	13	93	41	8	7	6	**205**
11	Mauricius						10				1	14	7				**32**
12	Mercurius	1										1					**2**
13	Michael		1			2	42	12		7	37	754	141	15	30	6	**1.047**
14	Sebastianus/ Sebestienus						4	1		1		15	5	1			**27**
15	Theodorus Tyron [de Amaseea/ Stratilat]						8	1				8			1		**18**
16	Typasius veteranus [var: *Tybacius*]	1															**1**
17	Cornelius					1		2			1						**4**
18	Anthonius cel Mare [Cei 4 Sf. Mareşali]						4										**4**
TOTAL		3	2			4	196	23		15	103	2.042	365	38	73	28	**2.892**

Grafic antroponimele sfinților militari utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [vezi grafic 1].

Michael	1.047
Ladislaus [I]	949
Georgius	360
Martinus	205
Demetrius	164
Mauricius	32
Sebastianus	27
Marcellus	27
Leustachius	22
Theodorus	18
Adrianus	14
Cristophorus	14
Anthonius	4
Cornelius	4
Mercurius	2
Acaccius	1
Typasius	1
Gereon	1

Procentaj purtători antroponime ale sfinților militari din totalul de persoane

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Michael	1.047	5.04	
Ladislaus [I]	949	4.57	
Georgius	360	1.73	
Martinus	205	0.98	
Demetrius	164	0.79	
Mauricius	32	0.15	20.752
Sebastianus	27	0.13	
Marcellus	27	0.13	

→

Leustachius	22	0.10	100%
Theodorus	18	0.08	
Adrianus	14	0.06	
Cristophorus	14	0.06	
Anthonius	4	0.02	
Cornelius	4	0.02	
Mercurius	2	0.009	
Acaccius	1	0.004	
Typasius	1	0.004	
Gereon	1	0.004	

Grafic antroponime ale sfinților militari cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea [vezi grafic 2].

Michael	98
Martinus	49
Ladislaus	45
Georgius	44
Demetrius	22
Leustachius	14
Mauricius	11

Grafic antroponime ale sfinților mulitari cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea [vezi grafic 3].

Michael	946
Ladislaus	904
Georgius	316
Martinus	155
Demetrius	142

Raport statistic antroponim Michael în secolele XI–XIV [vezi grafic 4].

Michael		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
3	98	946

Raport statistic antroponim Martinus în secolele XI–XIV

Martinus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
1	49	155

Raport statistic antroponim Ladislaus în secolele XI–XIV

Ladislaus		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	45	904

Raport statistic antroponim Georgius în secolele XI–XIV

Georgius		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	44	316

Raport statistic antroponim Demetrius în secolele XI–XIV

Demetrius		
Secol XI–XII	Secol XIII	Secol XIV
0	22	142

Antroponime ale sfinților militari utilizate în secolele XI–XII

Michael	3
Adrianus	1
Mercurius	1
Martinus	1
Tybacius	1

Raport clerici-nobili între purtătorii antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

CLERICI/MONAHI	NOBILI
390	2.241

Grafic procentaj clerici din totalul purtătorilor antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

	Total	%
Clerici/monahi	390	13.49
Antroponime sf. mil.	2.892	100

Grafic procentaj nobili din totalul purtătorilor antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

	Total	%
Nobili	2.241	77.49
Antroponime sf. mil.	2.892	100

Grafic procentaj orășeni din totalul purtătorilor antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

	Total	%
Orășeni	38	1.32
Antroponime sf. mil.	2.892	100

Grafic procentaj țărani din totalul purtătorilor antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

	Total	%
Țărani	88	3.04
Antroponime sf. mil.	2.892	100

Grafic procentaj statut social neidentificat din totalul purtătorilor antroponimelor de sfinți militari pentru secolele XI–XIV

	Total	%
Statut social neidentif.	135	4.66
Antroponime sf. mil.	2.892	100

	Total	%
Clerici/monahi	390	13.49
Nobili	2.241	77.49
Orășeni	38	1.32
Țărani	88	3.04
Statut social neidentif.	135	4.66
	2.892	100

[vezi grafic 5].

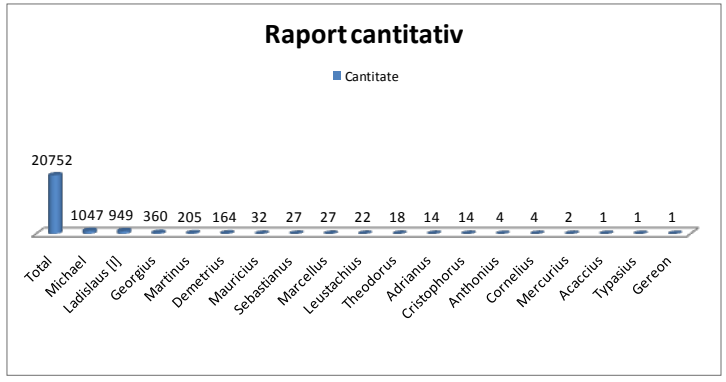

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 1. Antroponimele sfinților militari utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean [cantitate purtători].

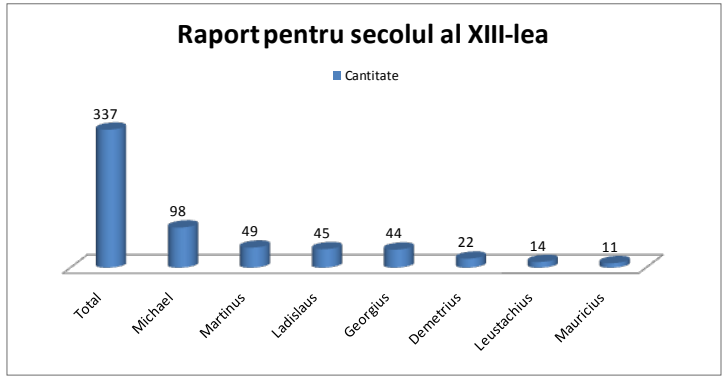

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 2. Antroponimele sfinților militari cele mai utilizate pentru secolul al XI-II-lea în arealul transilvănean [cantitate purtători].

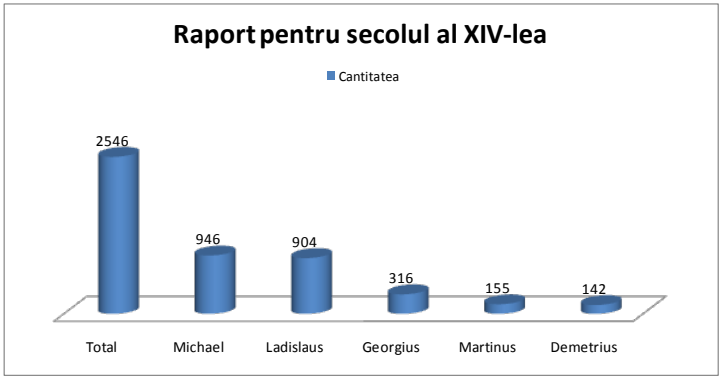

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 3. Antroponimele sfinților militari cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea în arealul transilvănean [cantitate purtător].

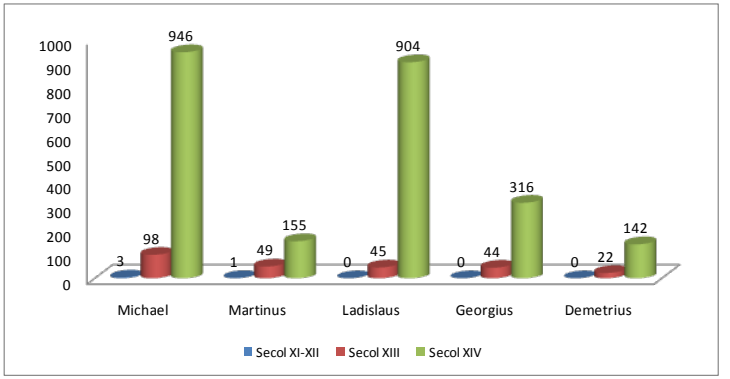

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 4. Raport dintre antroponimele sfinților militari cele mai utilizate pentru secolele al XI-lea şi al XIV-lea în arealul transilvănean [cantitate purtători].

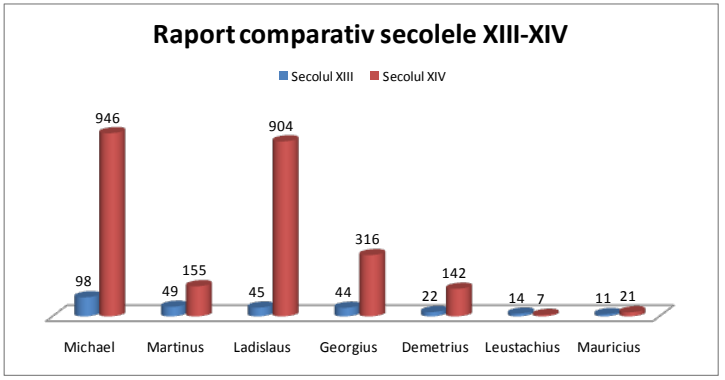

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 3.1. Raport dintre antroponimele sfinților militari cele mai utilizate pentru secolele al XIII-lea şi al XIV-lea în arealul transilvănean [cantitate purtători].

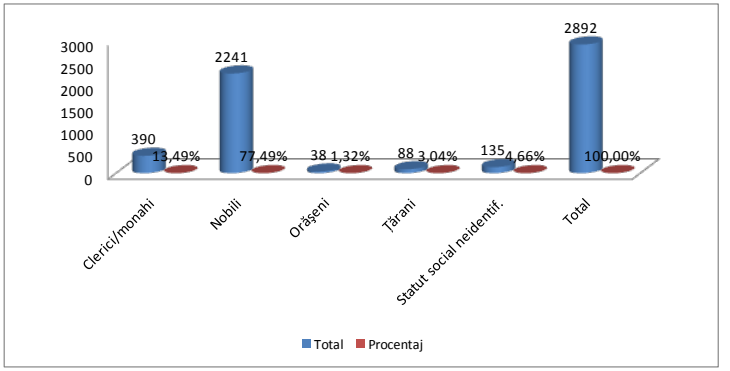

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MILITARI PENTRU SECOLELE XI–XIV.
Grafic 5. Raport dintre păturile sociale purtătoare de antroponime ale sfinților militari pentru secolele al XI-lea şi al XIV-lea în arealul transilvănean.

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ

Nr. Crt.	Antroponime	Data canonizării	Franciscani/ Clarise	Dominicani
1	Franciscus [d' Assissi]	1229	x	
2	Anthonius [de Padova]	1232	x	
3	Ludovicus [de Toulouse]	1317	x	
4	Ludovicus [IX rex Franciae]	1297	x	
5	Clara [d' Assissi]	1255	x	
6	Elisabetha [de Ungaria]	1235	x	
7	Dominicus [de Guzman]	1234		x
8	Albertus [Magnus]	1622 [cult: post 1280]		x
9	Sadoc [beatus]	1807 [cult: 1295]		x
10	Margaretha [de Ungaria]	1789/1943 [cult: 1271 cu proces de can.]		x
11	Jordanus [de Saxonia]	1825 [cult conf.; post 1237]		x
12	Reginaldus	1875 [cult. conf.; post 1220]		x

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XI–XII	Secolul al XIII-lea					Secolul al XIV-lea						TOTAL
			N	C	O	Ț	?	N	C	O	Ț	?	Robi	
1	Franciscus [cu varianta: Frank]			1				11	4		1	1		18
2	Anthonius [cu variante: Antonius, Antonyus]			1			5	35	9	2	2			55
3/4	Ludovicus [cu variante: Ludiuicus, Ludovic]							3	2					5

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XI–XII	Secolul al XIII-lea					Secolul al XIV-lea						TOTAL
			N	C	O	Ț	?	N	C	O	Ț	?	Robi	
5	Clara							38	1					39
6	Elisabetha [cu variante: Elisabet, Elisabeth, Elyzabeth]		5	1				66	1					73
7	Dominicus		21					221	62	3	6	6		319
8	Albertus	1	5	3			4	38	20	2	2			75
9	Sadoc[h cu varianta: Sadok]								1					1
10	Margaretha		2				1	49		2		4	3	61
11	Jordanus		2				1		2					5

Tabel antroponimele mendicante cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean [vezi Tabel 1].

Dominicus	319
Albertus	75
Elisabetha	73
Margaretha	61
Clara	39
Anthonius	55
Franciscus	18
Ludovicus	5
Jordanus	5
Sadoch	1

Procentaj purtători antroponime mendicante din totalul de persoane [vezi Tabel 2].

Antroponime	Număr persoane	%	Total persoane
Dominicus	319	49	
Albertus	75	11.52	
Elisabetha	73	11.22	651
Margaretha	61	9.38	
Anthonius	55	8.45	
Clara	39	5.99	
Franciscus	18	2.77	
Ludovicus	5	0.76	100%
Jordanus	5	0.76	
Sadoch	1	0.15	

Tabel antroponimele mendicante cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea [vezi Tabel 3].

Dominicus	21
Albertus	13
Anthonius	6
Elisabetha	6
Margaretha	3
Jordanus	3

Tabel antroponimele mendicante cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea [vezi Tabel 4].

Dominicus	298
Elisabetha	67
Albertus	62
Margaretha	58
Anthonius	48
Clara	39

Raport între antroponimul Franciscus şi Dominicus pentru secolele XIII–XIV [vezi Tabelul 5].

Franciscus	Dominicus
18	319

Raport între antroponimul Anthonius şi Dominicus pentru secolele XIII–XIV [vezi Tabelul 5].

Anthonius	Dominicus
55	319

Raport între antroponimul Clara şi Margaretha pentru secolele XIII–XIV [vezi Tabelul 5].

Clara	Margaretha
39	61

Raport între antroponimul Clara şi Elisabetha pentru secolele XIII–XIV [vezi Tabelul 5].

Clara	Elisabetha
39	73

Raport clerici-nobili între purtătorii antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

CLERICI/MONAHI[I]	NOBILI/NOBILE
108	497

Tabel procentaj clerici din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Clerici/monahi/monahii	108	16.59
Antroponime mendicante	651	100

Tabel procentaj nobili din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Nobili/nobile	497	76.35
Antroponime mendicante	651	100

Tabel procentaj orăşeni din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Orăşeni/orăşence	9	1.39
Antroponime mendicante	651	100

Tabel procentaj țărani din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Țărani	11	1.68
Antroponime mendicante	651	100

Tabel procentaj robi din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Robi/roabe	3	0.46
Antroponime mendicante	651	100

Tabel procentaj statut social neidentificat din totalul antroponimelor mendicante pentru secolele XIII–XIV

	Total	%
Statut social neidentif.	23	3.53
Antroponime mendicante	651	100

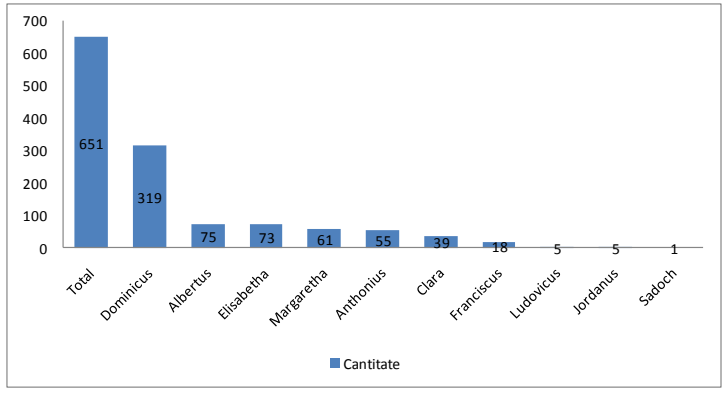

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ.
Grafic1. Purtătorii antroponimelor mendicante cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean, din totalul purtătorilor de antroponime mendicante.

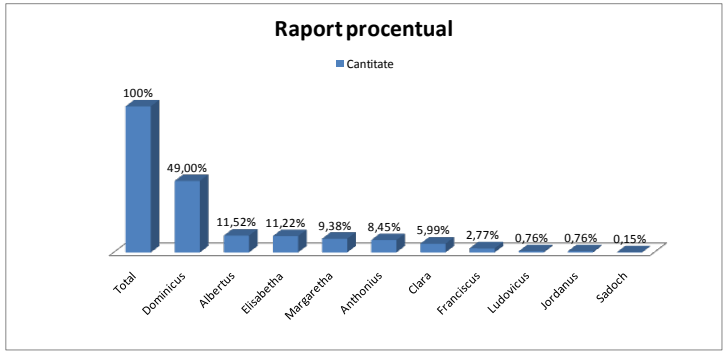

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ.
Grafic 2. Raport între purtătorii antroponimelor mendicante cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean.

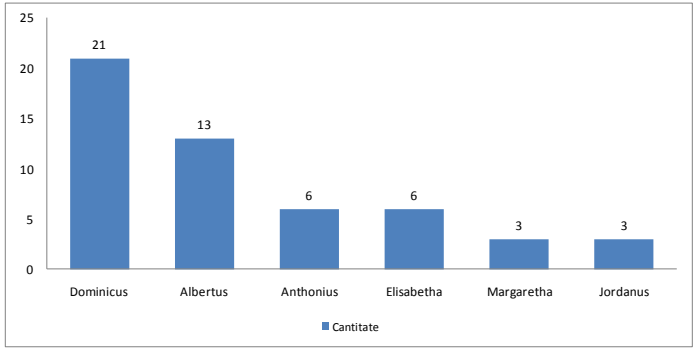

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ.
Grafic 3. Purtătorii antroponimelor mendicante cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea.

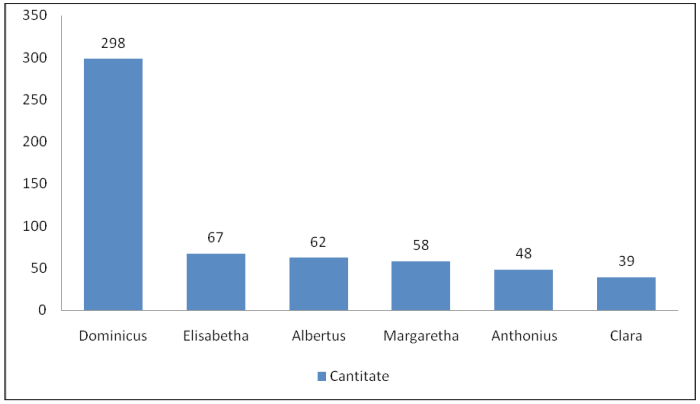

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ.
Grafic 4. Purtătorii antroponimelor mendicante cele mai utilizate pentru secolul al XIV-lea.

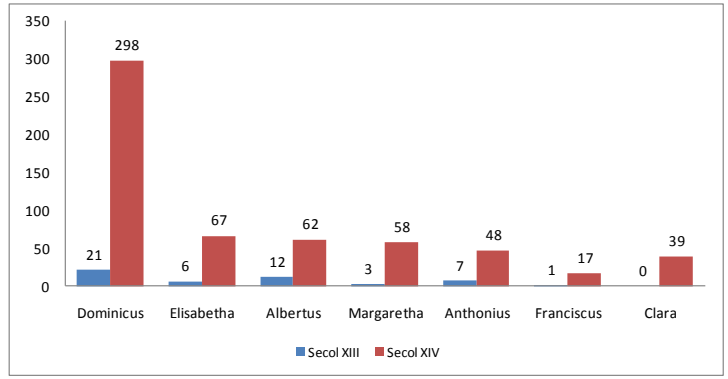

ANTROPONIMELE SFINȚILOR MENDICANȚI [FRANCISCANI/CLARISE, DOMINICANI] UTILIZATE ÎN ANTROPONIMIA TRANSILVĂNEANĂ.
Grafic 5. Comparație între purtătorii antroponimelor mendicante cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV.

MENDICANȚII DIN AREALUL TRANSILVANIEI DIN SECOLELE XIII–XIV

Nr. Crt.	Antroponim	Secolul al XIII-lea				Total s. XIII	Secolul al XIV-lea				Total s. XIV
		Minoriți [F]	Predicatori [D]	Augustinieni [A]	Clarise [C]		F	D	A	C	
1	Agatha/ Agneta									1	**1**
2	Andreas			1		**1**					
3	Alardus							1			**1**
4	Barrabas							1			
5	Blasius								1		**1**
6	Fiică a lui Beken									1	**1**
7	Benedictus							1			**1**
8	Conradus						1				**1**
9	Cristianus							1			**1**
10	Clara									1	**1**
11	Dionisius							1			**1**
12	Dominicus						1				**1**
13	Philippus						1				**1**
14	Gerardus		1			**1**					
15	Germanus						1				
16	Gregorius								1		**1**
17	Johannes		1			**1**					
18	Johannes		1			**1**					
19	Ioannes								1		**1**
20	Jacobus								1		**1**
21	Johannes								1		**1**
22	Johannes							1			
23	Jacobus						1				**1**
24	Katherina									1	**1**
25	Margaretha									1	**1**
26	Mathias							1			**1**
27	Nicolaus									1	**1**
28	Nicolaus		1			**1**					
29	Paulus									1	**1**
30	Paulus									1	**1**
31	Petrus									1	**1**
32	Petrus						1				**1**
33	Petrus		1			**1**					
34	Siuredus								1		**1**
35	Stephanus								1		**1**
36	Stephanus						1				**1**
37	Stephanus						1				**1**
38	Stephanus			1		**1**					
39	Saloamonus						1				**1**
40	Salamon			1		**1**					
41	Theodor		1			**1**					
42	Thomas									1	**1**
43	Thomas								1		**1**
44	Vitus						1				**1**
45	Vitus						1				**1**
46	Zanus								1		**1**
	Total		6	3		**9**	11	11	10	5	**37**

Procentaj mendicanți identificați din totalul persoanelor [vezi Tabel 1].

	Total	%
Persoane	20.752	100
Mendicanți	46	0.22

Raport mendicanți identificați secol XIII vs. secol XIV [vezi Tabel 2].

Secol XIII	Secol XIV
9	37

Tabel mendicanți identificați secol XIII–XIV

Ordin	Secol XIII	Secol XIV	Total
Dominican [predicatori]	6	11	17
Franciscan [minoriți]		11	11
Augustinian	3	10	13
Clarise		5	5

Tabel antroponime ale mendicanților cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean [vezi Tabel 4].

Johannes, cu var.: Ioannes	5
Stephanus	4
Petrus	3
Paulus	2
Nicolaus	2
Jacobus	2
Salamon, cu var.: Saloamonus	2
Thomas	2
Vitus	2

Tabel antroponime cele mai utilizate de dominicani pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean

Johannes, cu var.: Ioannes	3
Nicolaus	1
Petrus	1

Tabel antroponime cele mai utilizate de franciscani pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean

Stephanus	2
Vitus	2
Petrus	1

Tabel antroponime cele mai utilizate de augustinieni pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean

Johannes, cu var.: Ioannes	2
Paulus	2
Petrus	1

Tabel ordine identificate secol XIII–XIV din totalul mendicanților identificați

Ordin	Total	Total mendicanți
Dominican [predicatori]	17	46
Augustinian	13	
Franciscan [minoriți]	11	
Clarise	5	

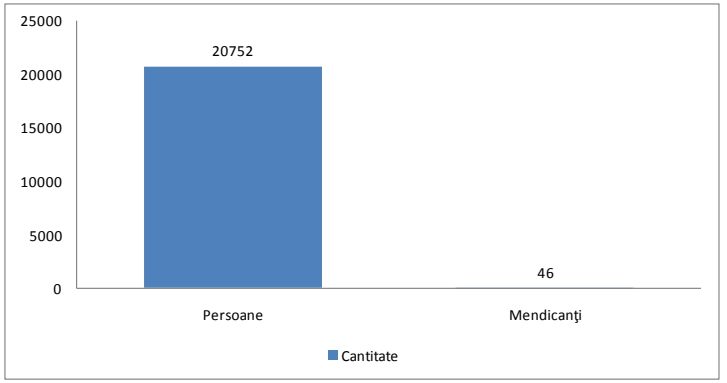

MENDICANȚII DIN AREALUL TRANSILVANIEI ÎN SECOLELE XIII–XIV.
Grafic 1. Număr mendicanți identificați din totalul persoanelor.

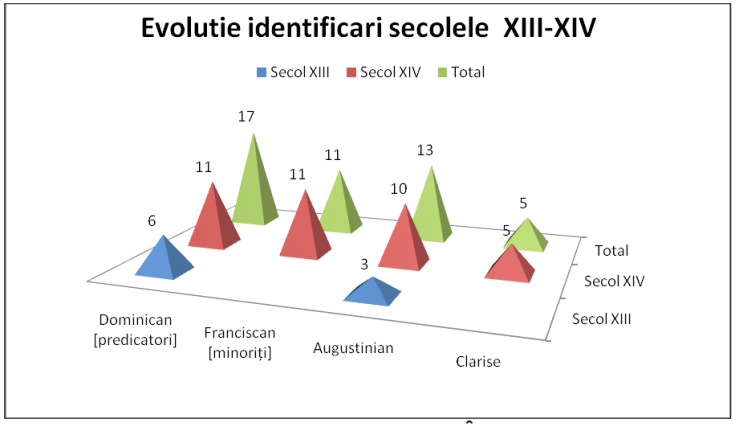

MENDICANȚII DIN AREALUL TRANSILVANIEI ÎN SECOLELE XIII–XIV.
Grafic 3. Mendicanții identificați în secolele XIII–XIV.

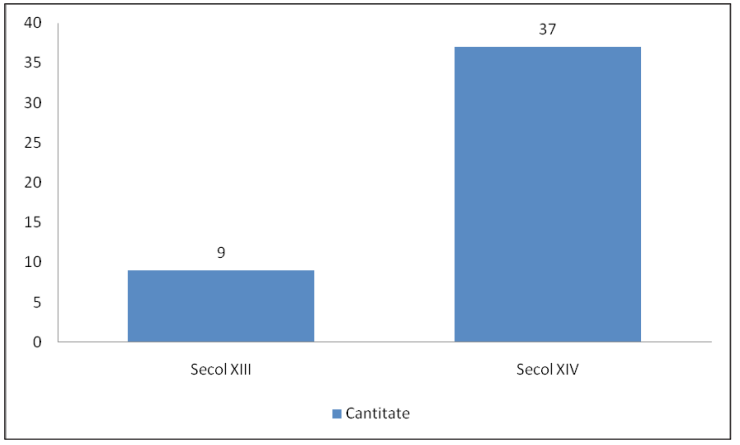

MENDICANȚII DIN AREALUL TRANSILVANIEI ÎN SECOLELE XIII–XIV.
Grafic 2. Raport mendicanți identificați secol XIII vs. secol XIV.

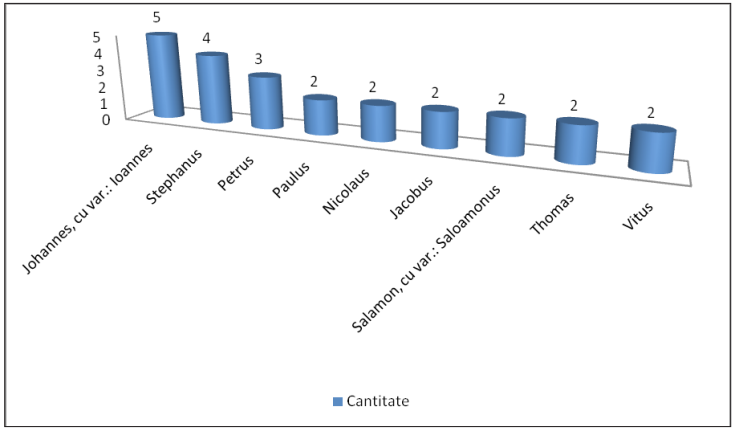

MENDICANȚII DIN AREALUL TRANSILVANIEI ÎN SECOLELE XIII–XIV.
Grafic 4. Purtători antroponime din cadrul ordinelor mendicante, cele mai utilizate pentru secolele XIII–XIV în arealul transilvănean.

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XI–XII						
		Ep.	Prep.	Can.		Ab.	Mon.	Pr.
				Arhid.	Can.			
1	Adrianus	1						
2	Albertus						1/pr	
3	Anastasius					1		
4	Anshelmus						1/pr	
5	Baranus	1						
6	Belus		1					
7	Beneta	1						
8	Bestertius	1						
9	Bestricus	1						
10	Buldus	1						
11	Concius						1/pr	
12	Conradus						1/pr	
13	Crato						1/pr	
14	Eliniinus	1						
15	Elluin	1						
16	Philippus						1/pr	
17	Gerardus	1						
18	Henric			1	1			
19	Henricus						1/pr	
20	Joannes	1						
21	Johannes	1						
22	Laurentius	1						
23	Leonhardus						1/pr	
24	Maurus	1						
25	Mercurius	1						
26	Michael	1						
27	Nicolaus	1						
28	Paulus	1						
29	Petrus							1
30	Primogenitus		1					
31	Simon	1						
32	Stephanus						1/pr	
33	Stephanus	1						
34	Syxtus	1						
35	Thazlo						1/pr	
36	Turda	1						
37	Valterus	1						
38	Vilcina	1						
39	Walterus	1						
TOTAL		24	2	1	1	1	10	1

Tabel clerici secolul XI–XII

Clerici	Nr.	%	Total persoane
Episcopi	24	0.11	
Prepoziți	2	0.009	
Arhidiaconi	1	0.004	20.752
Canonici	1	0.004	
Abați	1	0.004	100%
Monahi [ieromonahi]	10	0.048	
Preoți	1	0.004	

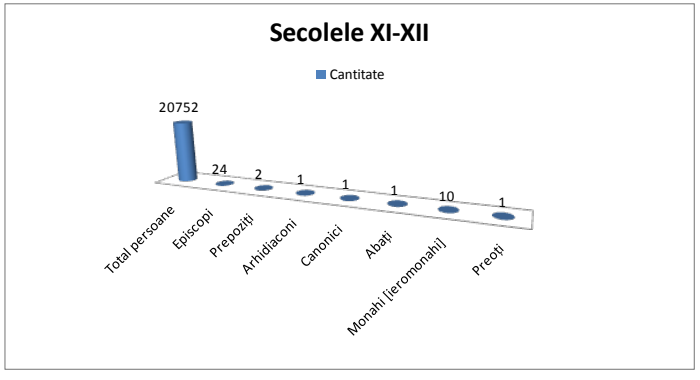

ANTROPONIMIA CLERULUI DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 1. Repartizarea clericilor în raport cu cantitatea purtătorilor de antroponimice în total.

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
1	Abel						1												
2	Achilleus			1												1			
3	Acus								1										
4	Adam															1			
5	Adrianus			1															
6	Aegydius													1					
7	Aelysabeth														1				
8	Agapit						1												
9	Alba												1						
10	Albertus			1															
11	Albertus			1															
12	Albertus							1											
13	Albertus					1				1		1							
14	Alexander			1															
15	Alexander		1																
16	Alexander											1							
17	Ambrosius															1			
18	Andreas								1										
19	Andreas															1			
20	Andreas			1															
21	Andreas									1									
22	Andreas															1			
23	Andreas			1															
24	Andreas										1								
25	Anianus										1								
26	Annianus										1								
27	Anthonius		1																
28	Arnoldus											1							
29	Artulf		1																
30	Augustinus			1															

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
31	Augustinus			1															
32	Bartholomeus						1												
33	Bartholomeus						1			1									
34	Bartholomeus		1																
35	Basileus													1					
36	Basileus		1																
37	Batur			1															
38	Beliamin															1			
39	Benedictus		1																
40	Benedictus		1								1								
41	Benedictus			1															
42	Benedictus			1															
43	Benedictus		1																
44	Benedictus								1										
45	Benedictus								1										
46	Benedictus										1								
47	Benedictus					1													
48	Beniamin												1						
49	Bertholdus [Vv. Tr.]	1																	
50	Blasius		1																
51	Briccius															1			
52	Briccius		1																
53	Brictius		1																
54	Buchrifi			1															
55	Budlu		1																
56	Bulch													1					
57	Bulchu		1																
58	Busu															1			
59	Cazimir									1									
60	Ceba						1												
61	Cegl													1					
62	Clemens			1															
63	Compolt						1												
64	Constantinus									1									

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
65	Cornelius								1										
66	Cornelius		1												1				
67	Custodia															1			
68	Demetrius			1															
69	Ders						1												
70	Desiderius			1															
71	Desiderius		1																
72	Egidius						1					1							
73	Egidius						1												
74	Egidius															1			
75	Egidius								1										
76	Egidius								1										
77	Egidius													1					
78	Emericus										1								
79	Emericus		1																
80	Eraclius								1										
81	Esau					1													
82	Farcasius						1												
83	Farcasius									1									
84	Florentius								1										
85	Florentinus			1															
86	Franciscus						1												
87	Philippus			1															
88	Phillippus										1								
89	Gabriel						1												
90	Gall		1																
91	Gerardus									1		1							
92	Gerardus			1															
93	Gerlac															1			
94	Godefridus			1															
95	Gregorius													1					
96	Gregorius										1								
97	Gregorius		1																
98	Gregorius								1										

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
99	Gregorius							1											
100	Gregorius					1													
101	Guthfridus			1															
102	Henc									1									
103	Hench															1			
104	Henric															2			
105	Herman															1			
106	Hugon						1					1							
107	Iacobus		1																
108	Iacobus							1											
109	Iacobus														1				
110	Iacobus			1															
111	Iacobus															1			
112	Iacobus			1															
113	Ibrachin						1												
114	Ioannes			1															
115	Iromon															1			
116	Isaac											1							
117	Ivan							1											
118	Joancha						1									1			
119	Johannes	1																	
120	Johannes											1							
121	Johannes						1												
122	Johannes		1	1															
123	Johannes			1															
124	Johannes							1				1							
125	Johannes			1															
126	Johannes															1	1		
127	Johannes											2							
128	Johannes									1									
129	Johannes			1															
130	Johannes			1															
131	Johannes							1											
132	Katapanus		1																

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]							Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
133	Kilianus						1					1							
134	Laurentius			1															
135	Laurentius													1					
136	Lek													1					
137	Lete																	1	
138	Lodi													1					
139	Lodomericus		1																
140	Lucas															1			
141	Magnus															1			
142	Martinus						1												
143	Martinus											2							
144	Martinus											1				1			
145	Martinus								1										
146	Mathe			1															
147	Mathei	1																	
148	Mauritius															1			
149	Michael								1			1							
150	Michael					1													
151	Michael			5															
152	Michael						1												
153	Michael													1					
154	Michael											1							
155	Micho		1																
156	Moust						1												
157	Moyse															1			
158	Myle					1													
159	Natus								1										
160	Nicolaus												1						
161	Nicolaus						2					2							
162	Nicolaus			2															
163	Nicolaus						2												
164	Nicolaus					1													
165	Nicolaus															1			
166	Nicolaus											1							

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
167	Nicolaus						1			1									
168	Noudum						1												
169	Numicolohud						1												
170	Paldus												1						
171	Paulus															5			
172	Paulus						4												
173	Paulus		1																
174	Paulus							1											
175	Paulus													1					
176	Paulus								1										
177	Paulus															1	1		
178	Paulus					1													
179	Pertoldus													1	1				
180	Petrus			1															
181	Petrus											2							
182	Petrus						1												
183	Petrus		1																
184	Petrus			1															
185	Petrus															3			
186	Petrus							1											
187	Pous			1															
188	Pousa						1												
189	Primogenitus		1																1
190	Puer															1			
191	Racha											1				1			
192	Ragnaldus			1															
193	Rainaldus		1																
194	Regto						1												
195	Regul											1							
196	Richardus			1															
197	Robert							1				1							
198	Rogerius						1					1							
199	Rogerius	1				1									1				
200	Salamon										1								

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
201	Salomon														1				
202	Saul									1		1							
203	Seba			1															
204	Sebastianus					1						1							
205	Sibertus															1			
206	Sidrac						1					1							
207	Simon		1																
208	Simon															1			
209	Simon											1							
210	Simon						1												
211	Stephanus													2					
212	Stephanus						1		1										
213	Stephanus			1															1
214	Stephanus															1			
215	Stephanus										1								
216	Stephanus			1															
217	Stephanus			1															
218	Stephanus						1												
219	Teca												1						
220	Teku													1					
221	Theodor															1			
222	Theodor			1															
223	Theodor			1											1				
224	Theodoric		1																
225	Theodoric											1				1			
226	Thomas			1															
227	Thomas		1																
228	Thomas		1							1									
229	Thomas															1			
230	Thomas		1																
231	Tiba											1							
232	Tomas		1																
233	Tumpa						1												
234	Valerianus							1				1							

Nr. Crt.	Antroponim	Secol XIII																	
		Arhp.	Ep.	Prep. Prior	Gard.	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Diac.	SDc.
						Pr.	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
235	Vidonus											1							
236	Vilhelmus		1																
237	Vincentius		1																
238	Vitus															1			
239	Vyda															1			
240	Zaland								1										
241	Zosymas		1																
	TOTAL	4	36	50		10	40	10	16	12	10	34	5	15	7	44	2	1	2

Tabel clerici secolul XIII

Clerici	Nr.	%	Total persoane
Arhiepiscopi	4	0.019	
Episcopi	36	0.17	
Prepoziți	50	0.24	20.752
Clerici ai corului, clerici ai cap, conv, capel.	10	0.048	
Arhidiaconi	40	0.19	
Cantori	10	0.048	
Custozi	16	0.077	
Decani	12	0.057	
Lectori	10	0.048	
Canonici	34	0.16	100%
Vicearhidiaconi	5	0.024	
Abați	15	0.072	
Monahi [ieromonahi]	7	0.033	
Preoți	44	0.21	
Decani ai decanatelor	2	0.009	
Diaconi	1	0.004	
Subdiaconi	2	0.009	

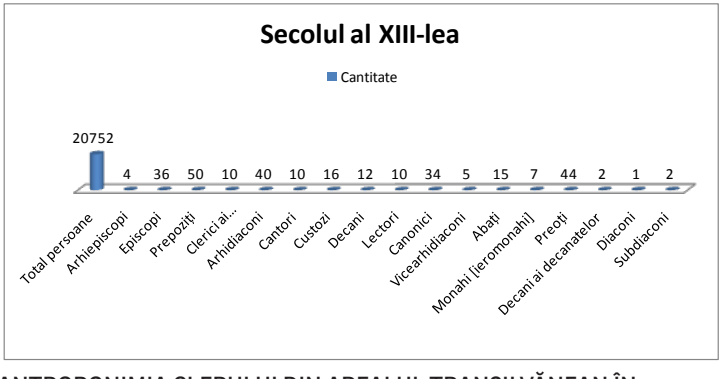

ANTROPONIMIA CLERULUI DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLELE XI–XIV.

Grafic 1. Numărul purtătorilor funcțiilor clericale din secolul al XIII-lea.

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Abraam					3						2				15			
Adrianus						1			1									
Adrianus											1						1	
Agatha														1				
Ailhelm															1			
Alardus			1															
Alardus													1					
Albertus															1			
Albertus					1										1			
Albertus															16			
Albertus					1													
Albertus										1								
Alhelmus															1			
Allexius															1			
Ambrosius											1							
Andreas		1																
Andreas		1																
Andreas															1			
Andreas		1	1															
Andreas							1											
Andreas			1															
Andreas			1															
Andreas											1							
Andreas					1													
Andreas															1			
Andreas					1										1			
Andreas															43			
Andreas											1							
Andreas					1													

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Andreas					1													
Andreas						1					1							
Andreas					1													
Andreas											1							
Andreas					1										1			
Andreas							1											
Andreas					1										1			
Andreas					1													
Andreas							1				1							
Andreas											1							
Andreas											1							
Andreas					1													
Andreas					1													
Andreas								1			1							
Andres					1													
Andronicus								1										
Angelus			1															
Anselmus														1				
Anthonius															3			
Anthonius											1							
Anthonius					1													
Anthonius			1		1													
Anthonius					1													
Anthonius					1													
Antonius															1			
Arnoldus											1							
Arnoldus															6			
Augustinus															2			
Avram											1							
Baldinius															1			
Balk [or.]															1			
Bank															1			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Barlabas															2			
Barnabas															1			
Barrabas			1															
Bartha															1			
Bartholomeus						1												
Bartholomeus															5			
Bartholomeus			1															
Bartholomeus						1					1							
Bartholomeus											1							
Bartholomeus											1				1			
Baudonus			1															
Bertrandus [cardinal]			1															
Beda															1			
Bedictus/ Benedictus		1																
Beke															1			
Benedictus									1									
Benedictus		1	1															
Benedictus						1					1							
Benedictus		1																
Benedictus						1												
Benedictus									1		1				1			
Benedictus						1												
Benedictus															1			
Benedictus					1													
Benedictus					1													
Benedictus											1							
Benedictus															1			
Benedictus						1					1							
Benedictus															5			
Benedictus												1			1			
Benedictus															7			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Benedictus															8			
Benedictus															6			
Benedictus															7			
Benedictus															3			
Benedictus					1													
Benedictus											1							
Benedictus					1	1									1			
Benedictus						1					1							
Benedictus					1										1			
Benedictus											1							
Benedictus											1							
Benedictus							1		1		1							
Benedictus										1								
Benedictus						1					1			1				
Benedictus															1			
Benedictus					1									1				
Benedictus											1							
Benedictus								1										
Benedictus											1							
Benedictus							1											
Benedictus															1			
Beneuis															1			
Bernaldus															1			
Bernardus															1			
Bertholdus															1	1		
Bertoldus																1		
Bertoldus																1		
Bertoldus															1	1		
Blasius											1				1		1	
Blasius							1											
Blasius					1													
Blasius															7			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Blasius					2													
Blasius															4			
Blasius					1													
Blasius															5			
Blasius			1															
Blasius											1							
Blasius										1								
Blasius					1													
Blasius															1			
Blasius							1											
Blasius															1			
Blazius															1			
Bodornius															1			
Bogov															1			
Bonioannes					1	1					1							
Bonto						1					1							
Briccius															5			
Briccius													1					
Brixius															1			
Bulchu						1					1							
Bunnis															1			
Busa															1			
Cantor															1			
Ch...															1			
Chama			1								1							
Chanadinus	1		1				1			1								
Chepan															1			
Christianus															1			
Christianus														1				
Christianus					1										1	1		
Christianus															1			
Chumpo															1			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Chuncz															1			
Chundradus															1			
Chunradus															7			
Chunradus															7			
Clara														1				
Clemens															6			
Clementinus					1													
Clementus					1													
Clesil															2			
Collomanus							1				1							
Conradus																1		
Conradus				1														
Conradus															2			
Corladus															1			
Corrardus															1			
Cosmas															1			
Cosmas											1				1			
Cozmas															5			
Cristianus															2			
Cristianus			1															
Cunradus															1			
Cyndrinus															1			
D...					1													
Dalk [ort.]															1			
Damianus															3			
Daniel															3			
David						1					1							
Demetrius											1							
Demetrius											1							
Demetrius			1								1							
Demetrius			1								1							
Demetrius							1			1	1							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Demetrius															9			
Demetrius		1																
Demetrius											1							
Demetrius															1			
Demetrius					1						1							
Demetrius					1						1							
Demetrius					1						1							
Demetrius		1																
Demetrius			1															
Demetrius											1							
Demetrius					1						1							
Demetrius											1							
Demetrius											1				1			
Demetrius											1							
Demetrius		1																
Desev															1			
Detricus															1			
Deyhardus															1			
Dyco						1					1				1			
Dionisius															1			
Dionisius										1								
Dionisius					1													
Dominicus						1			1		1							
Dominicus		1	1								1							
Dominicus															3			
Dominicus											1							
Dominicus															9			
Dominicus															9			
Dominicus											1							
Dominicus													1					
Dominicus															7			
Dominicus											1							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Dominicus															7			
Dominicus															6			
Dominicus						1					1							
Dominicus					3													
Dominicus															1			
Dominicus									1		1				1			
Dominicus														1				
Dominicus			1															
Dominicus											1							
Dominicus		1																
Dominicus											1							
Dominicus													1					
Dominicus					2													
Dominicus						1												
Donatus			1															
Dragomyr [ort.]															1			
Dynus			1															
Dyonisius					1													
Dyonisius															5			
Dyonisius											1							
Dyonisius											1							
Eberhard					1							1			1			
Ebyrhardus															1			
Egidius					3													
Egidius															9			
Egidius					1						1							
Egidius											1							
Egidius															3			
Egidius											1							
Egidius											3							
Elek															1			
Elias															1			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Elya															1			1
Elyas															5			
Elyzabeth														1				
Emericus								1										
Emericus					1													
Emericus															7			
Emericus															4			
Emericus											1							
Emericus			1															
Emericus					1													
Emericus					1													
Emericus													1					
Emericus					1						1							
Emericus										1								
Emericus		1																
Emericus															1			
Emericus											1							
Emericus						1												
Emericus			1			1												
Emricus					1													
Fabyanus															4			
Franciscus															3			
Franciscus											1							
Frichcus															1			
Friczkus															1			
Fridricus			1															
Philippus											1							
Philippus															4			
Philippus			1															
Philippus			1				1											
Philippus															1			
Phintha															1			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Gabriarius															1			
Gabriel															4			
Galhardus		1	1															1
Gallus															2			
Gallus											1							
Gallus										1								
Gasparus						1					1							
Gaucelmus [lg.]		1																
Gauselmus		1																
Gebhardus															1			
Georgius															4			
Georgius						1												
Georgius					1							1						
Georgius											2							
Georgius															9			
Georgius															8			
Georgius					1						1							
Georgius						1					1							
Georgius															6			
Georgius											1				1			
Georgius																1		
Georgius											3							
Georgius							1											
Georgius															1	1		
Georgius					1													
Georgius						1					1							
Georgius						1												
Georgius					1										1			
Georgius Petrus					1													
Geraldus					1						1				1			
Gerardus															1			
Gerardus																1		

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Gerlac			1															
German								1										
Geublinus		1																
Ghelasius	1																	
Gilfridus										1								
Giselbert																1		
Goblinus/ Gobelinus															2			
Godeschalcus															1			
Goergius								1										
Gota															1			
Gotferdus															1			
Gotfridus															2			
Gothardus			1															
Gothfridus															5			
Gregorius			1															
Gregorius									1									
Gregorius															1			
Gregorius						1					1							
Gregorius											1							
Gregorius					1						1							
Gregorius															9			
Gregorius															7			
Gregorius			1															
Gregorius															7			
Gregorius															5			
Gregorius			1															
Gregorius								1										
Gregorius											1							
Gregorius					1													
Gregorius		1	1															
Gregorius					1													

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Gregorius											1							
Gregorius															3			
Gregorius			1					1										
Gregorius														1				
Gregorius					1													
Gregorius											1							
Gregorius						1												
Gregorius						1					1							
Gregorius											1							
Gregorius					1													
Gregorius						1					1							
Gregorius		1																
Gregorius		1																
Guglielmus [card.]						1												
Gundlin															1			
Gunradus															3			
Gylfredus										1								
Haydenric													1					
Hechmannus															2			
Heczmannus															1			
Heidenricus															1			
Helebrandus			1															
Heluicus					1													
Helvicus															3			
Helyas															4			
Hemricus		1																
Henchmannus															4			
Henczmannus															1			
Henric															1	1		
Henric															3			
Henric		1																

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Henricus															9			
Henricus															9			
Henricus						1					1							
Henricus						1					1							
Henricus													1					
Henricus															1			
Henricus							1											
Henricus								1										
Henricus													2					
Herbordus															7			
Hermannus															7			
Hermannus															5			
Hermannus													1					
Hermanus											1							
Herric															3			
Herric															1	1		
Herric														1				
Herricus							1											
Herritus															2			
Herthwicus															1			
Heugmannus															1			
Heydenricus															1			
Heydenricus													1	1				
Hipolit							1											
Homideus															1			
Giovanni											1							
Iacobus								1										
Iacobus															2			
Iacobus							1											
Iacobus															3			
Iacobus							1											
Iacobus		1																

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Iacobus [nun.]								1						1				
Iacobus [nun.]											1			1				
Iacobus						1					1							
Iacobus								1										
Iacobus					1									1				
Ioanka															2			
Ioannes			1															
Ioannes			1			1												
Ioannes			1															
Ioannes															7			
Ioannes										1								
Iohannes							1											
Iohannes					1									1				
Iohannes					1						1							
Iohannes					1													
Iohannes						1					1							
Iohannes													1					
Iohannes					1													
Iordanus													1					
Iuan															2			
Iuanka															1			
Iudocus			1												1			
Iuncta					1													
Ivanka		1	1							1								
Jacobus					1													
Jacobus															7			
Jacobus						1												
Jacobus							1											
Jacobus															7			
Jacobus															6			
Jacobus											1							
Jacobus															7			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Jacobus															5			
Jacobus				1							1							
Jacobus				1											1			
Jacobus															9			
Jacobus															9			
Jacobus															5			
Jacobus								1										
Jacobus			1															
Jacobus											1							
Jacobus			1							1								
Jacobus														1				
Jacobus											3							
Jacobus					1						1							
Jacobus														2				
Jacobus														1	1			
Jacobus										1								
Jacobus					2													
Jacobus										1								
Jacobus											3							
Jacobus										1	1							
Jacobus			1								1							
Jacobus						1									1			
Joannes						1		1			1							
Johannes									1		1							
Johannes			1			1												
Johannes					2													
Johannes			1															
Johannes													1					
Johannes			1															
Johannes						1					1							
Johannes											1				1			
Johannes											1							

Antroponim	Secol XIV																
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Johannes															8			
Johannes			1															
Johannes			1															
Johannes															8			
Johannes										1								
Johannes						1												
Johannes											2							
Johannes			1															
Johannes						1												
Johannes											1							
Johannes													1					
Johannes					3													
Johannes											3							
Johannes					1													
Johannes														1				
Johannes															216			
Johannes						2												
Johannes													4					
Johannes														1				
Johannes					8													
Johannes											1							
Johannes										1	1							
Johannes											1				1			
Johannes											3							
Johannes								1										
Johannes						3					3							
Johannes			1															
Johannes								2										
Johannes											4				1			
Johannes		1				1												
Johannes					3										1			
Johannes															11			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Johannes						1					1							
Johannes										1	1							
Johannes			1		1	1					1							
Johannes					1	1					1							
Johannes						1					1							
Johannes					3													
Johannes			1															
Johannes					1						1							
Johannes					1	1												
Johannes					1										1			
Johannes						2					2							
Johannes							1											
Johannes											1							
Johannes															13			
Johannes			1			1					1							
Johannes					2									2				
Johannes										1								
Johannes													2					
Johannes					14													
Johannes											7							
Johannes						3												
Johannes									1		1							
Johannes			1												1			
Johannes							1											
Johannes			1								1							
Johannes										1	1							
Johannes						1					1							
Johannes																		1
Johannes		1																
Johannes		1																
Johannes Zudor			1					1			1							
Johem													1					

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Jordanus													1					
Joseph															1			
Josephus					1													
Josephus											1							
Juerkus					1													
Katherina														1				
Konya											1							
Kunch															1			
Kunradus															1			
Kylianus					1						1							
Kylianus														1				
Ladislaus															2			
Ladislaus					1										1			
Ladislaus					1													1
Ladislaus			1															
Ladislaus					1						1							
Ladislaus						2												
Ladislaus											1							
Ladislaus										2								
Ladislaus															22			
Ladislaus											17							
Ladislaus			1															
Ladislaus						1				1	1							
Ladislaus										1	1							
Ladislaus	1																	
Ladislaus						2					2							
Ladislaus					1	1					1							
Ladislaus											2				2			
Ladislaus			1															
Ladislaus					2													
Ladislaus					2						2							
Ladislaus						2					2							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Ladislaus					1	1					1							
Ladislaus					2													
Ladislaus													1					
Ladislaus						1					1							
Ladislaus						8												
Ladislaus														1				
Ladislaus						1					1							
Ladislaus						1			1									
Ladislaus			2															
Ladislaus															1	1		
Ladislaus							1											
Ladislaus											1				1			
Ladislaus										1								
Ladislaus									1		1							
Ladislaus		1																
Ladislaus															1	1		
Lampertus															2			
Laurencius					1						1							
Laurencius					1									1				
Laurencius														1				
Laurencius					2										2			
Laurencius					1													
Laurencius											1							
Laurentius															34			
Laurentius											3							
Leustachius															2			
Lorandus								2										
Lucasius															1			
Luca															1			
Luca					2													
Luca							1				1							
Lucas															6			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Lucas		1																
Lucasius															5			
Lucasius					1													
Lucasius							1	1										
Ludvicus															1			
Lumbasius															1			
Maczko											1							
Magnus											1							
Mank															1			
Marcel					1													
Marcellus															5			
Marcus															12			
Marcus					1													
Marcus					1										1			
Margaretha													1					
Mark															2			
Marsilius													1					
Martinus			1															
Martinus											4							
Martinus					4													
Martinus															25			
Martinus						2					2							
Martinus							1											
Martinus		1																
Maternus		1																
Matheus			1								1							
Matheus															2			
Matheus					1													
Mathias														1				
Mathias															22			
Mathias												1			1			
Mathias											2							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Mathias								1										
Mathias											1				1			
Mathias					1													
Mathyas Boda											1							
Matia															1			
Matyas					1													
Mauricius															1			
Mauricius					1													
Mauricius													1					
Mauritius											1							
Mauritius						1					1							
Menhardus															1			
Michael						2												
Michael															1			
Michael					4													
Michael											4							
Michael															45			
Michael															1	1		
Michael		1	1															
Michael			1															
Michael															23			
Michael											2							
Michael						5					5							
Michael										1								
Michael															2	2		
Michael															12			
Michael								1			1							
Michael							1											
Michael					5													
Michael							2				2							
Michael					1						1							
Michael											8							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Michael						1												
Michael			2															
Michael									1									
Mychael															3			
Mychael					3													
Mychael						1					1							
Mychael											3							
Mychael									1									
Mychael			1															
Myrizlou															1			
Nicholaus															1			
Nicholaus															1	1		
Nicolaus															1			
Nicolaus							1											
Nicolaus						5					5							
Nicolaus											8							
Nicolaus															15			
Nicolaus																1		
Nicolaus			5															
Nicolaus													2					
Nicolaus					2													
Nicolaus														1				
Nicolaus			1										1					
Nicolaus			1				1											
Nicolaus		1																
Nicolaus															1	1		
Nicolaus		1									1							
Nicolaus						1			1		1							
Nicolaus					1										1			
Nicolaus											1				1			
Nicolaus															6			
Nicolaus						4					4							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Nicolaus		2																
Nicolaus			2															
Nicolaus						2			2		2							
Nicolaus											4							
Nicolaus														3				
Nicolaus					2													
Nicolaus			1								1			1				
Nicolaus																	1	
Nicolaus					1										1			
Nicolaus										1								
Nicolaus												1			1			
Nicolaus					1										1			
Nicolaus					4									4				
Nicolaus															2	2		
Nicolaus										1				1				
Nicolaus										1								
Nicolaus											1				1			
Nicolaus					1													
Nicolaus						1	1				1				1			
Nicolaus															2			
Nicolaus												1			1			
Nicolaus					1									1				
Nicolaus							2											
Nicolaus													2					
Nicolaus		1			1						1				1	1		
Nicolaus									1									
Nicolaus											9							
Nicolaus					1	1		1										
Nicolaus															12			
Nicolaus						4												
Nicolaus					10													
Nicolaus			2															

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Nicolaus			2															
Nicolaus														1				
Nicolaus							1		1									
Nicolaus			2															
Nicolaus						1					1							
Nicolaus								1										
Nicolaus															1	1		
Nicolus						1			1									
Nycholaus															1			
Nycolaus					7													
Nycolaus															171			
Nycolaus									1									
Nycolaus			1															
Nycolaus													1					
Nycolaus								1										
Nycolaus											1							
Otho													1					
Palus															1			
Paulus			1															
Paulus															137			
Paulus											10							
Paulus					6													
Paulus						3					3							
Paulus						1			1									
Paulus										1								
Paulus						1			1		1							
Paulus													4					
Paulus		1												1				
Paulus					1						1							
Paulus											1				1			
Paulus			1								1							
Paulus		1									1							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Paulus		1	1															
Perchtoldus															1			
Pertram															1			
Petrus															197			
Petrus											14							
Petrus										5								
Petrus					9													
Petrus						2												
Petrus														3				
Petrus													1					
Petrus			3															
Petrus						7					7							
Petrus										2	2							
Petrus								4										
Petrus									1				1					
Petrus							1				1							
Petrus					1	1					1							
Petrus									1									
Petrus					1						1							
Petrus							3											
Petrus							1	1										
Petrus																	1	
Petrus						2			2		2							
Petrus															1	1		
Petrus					1									1				
Petrus						1	1								1			
Petrus								1			1							
Petrus [ort.]						1												
Petrus						1					1							
Petrus			1															
Petrus											4							
Petrus							2				2							

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Petrus															9			
Petrus								1	1									
Petrus			5															
Petrus					6													
Petrus							1											
Petrus										1								
Petrus											2				2			
Petrus					1						1							
Petrus		1			1										1			
Petrus								1										
Petrus		1																
Poka															2			
Poka						1												
Posonius											1							
Raphael															1			
Raymondus					1													
Regurmannus															1			
Reinner															1			
Renerus															1			
Reynaldus															1	1		
Rodolfus			1															
Rodulphus		1																
Romanus															1			
Rophayn															1			
Rudberus															1			
Rudolphus															1			
Sadoch															1			
Salamon											1							
Salamon						1			1		1							
Salamon																		
Saloamonus				1														
Salomon						1			1									

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Salomon											2							
Salomon															1			
Salvus						1												
Sanctus						1	1				1							
Schama						1					1							
Sebastianus															5			
Sefrid															1			
Segurmannus															1	1		
Seyfridus															1			
Sifrid			1															
Simon															1			
Simon					1													
Siuredus														1				
Sixtus															1			
Stephanus						3												
Stephanus						1					1							
Stephanus													1					
Stephanus			2															
Stephanus		1	1															
Stephanus					2						2							
Stephanus					12													
Stephanus									1									
Stephanus											13							
Stephanus															86			
Stephanus					2										2			
Stephanus										1								
Stephanus								1										
Stephanus						3					3							
Stephanus			1							1	1				1			
Stephanus														1				
Stephanus															5			
Stephanus											1				1			

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Stephanus							2											
Stephanus												1			1			
Stephanus					1										1			
Stephanus						1					1				1			
Stephanus		1									1							
Stephanus		1									1							
Stephanus						1									1			
Syboto															1			
Syfridus															2			
Symeon															13			
Symeon			1															
Symeon									1									
Symeon						1					1							
Symeon					1									1				
Symeon					1													
Syxtus															1			
Syxtus						1					1							
Sztancsul [ort]													1					
Tammo															1			
Tatamerius			1															
Tedald						1												
Thammo															1			
Thederic															1			
Theophilus			1															
Thomas					1													
Thomas							1	1										
Thomas						3												
Thomas					1	1												
Thomas							1	1										
Thomas			1		1						1							
Thomas															42			
Thomas							1											

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Thomas									1									
Thomas	1	1																
Thomas			1															
Thomas											3							
Thomas			1		1	1									1			
Thomas					7													
Thomas			3															
Thomas										1								
Thomas						1					1							
Thomas											2				2			
Thomas						1			1		1							
Thomas							1											
Thomas																1		
Thomas Tobyas															1			
Tristianus						1								1				
Ture															1			
Turul					1						1							
Turul					1													
Tyba															1			
Tychmannus															1			
Tyczmannus															1			
Tylmannus															5			
Ulricus																1		
Ulricus															3			
Valentinus								1										
Valentinus														1				
Valentinus															11			
Valentinus								1			1							
Valentinus											3							
Valentinus					3						3							
Valentinus					1									1				
Vata		1																

Antroponim	Secol XIV																	
	Arh	Ep.	Prep. Prior	Gar	Canonici [capitulari/conventuali]								Ab.	Mon.	Pr.	Dec.	Dc.	SDc.
					Pr./Cc	Arhid.	Cn.	Cs.	Dc.	Lc.	Can.	VArhid.						
Vilhelmus						1					1							
Vilhelmus								1										
Vincencius								1										
Vincencius						2												
Vincentius														1				
Vincentius															1			
Vincentius						1					1				1			
Vincentius					1	1												
Vinchov															1			
Vintus															1			
Vitus															1			
Vitus														1				
Vitus		1			1													
Vratislavus			1								1							
Vyda															1			
Walbrunus															1	1		
Walentinus															4			
Walentinus													1					
Walter			1															
Walter					1													
Wernherus															1			
Wilhelmus		1																
Wolricus Paulus											1							
Yoseph															1			
Ysaak															1			
Zampa [ort]															1			
Zanus			1															
Zebedeus															1			
Zumeyn															1			
TOTAL	4	49	116	4	266	164	50	41	33	42	400	7	43	54	1.905	30	4	4

Tabel clerici secolul XIV

Clerici	Nr.	%	Total persoane
Arhiepiscopi	4	0.019	
Episcopi	49	0.23	
Prepoziți	116	0.55	
Gardieni	4	0.019	
Clerici ai corului, clerici ai cap, conv, capel.	266	1.28	
Arhidiaconi	164	0.79	20.752
Cantori	50	0.24	
Custozi	41	0.19	
Decani	33	0.15	
Lectori	42	0.20	
Canonici	400	1.92	
Vicearhidiaconi	7	0.03	
Abați	43	0.20	
Monahi [ieromonahi]	54	0.26	100%
Preoți	1.905	9.18	
Decani ai decanatelor	30	0.14	
Diaconi	4	0.019	
Subdiaconi	4	0.014	

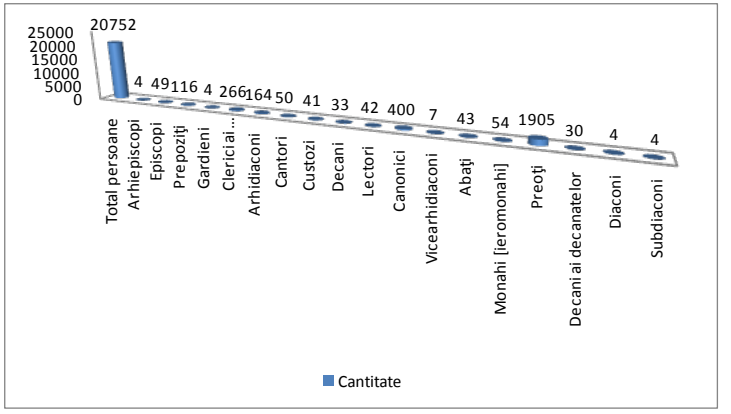

ANTROPONIMIA CLERULUI DIN AREALUL TRANSILVĂNEAN ÎN SECOLUL al XIV-lea.

Grafic 1. Numărul purtătorilor funcțiilor clericale din secolul al XIV-lea.

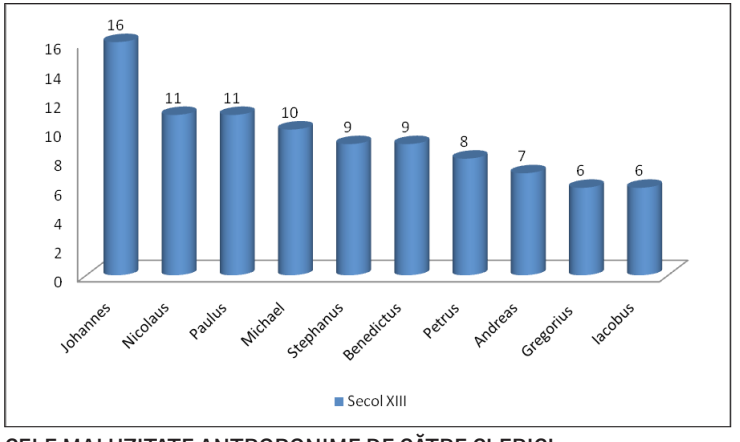

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 1. Cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolul al XIII-lea.

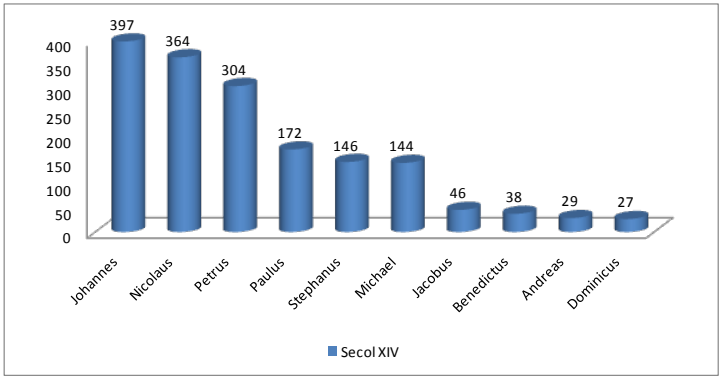

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 2. Cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolul al XIV-lea.

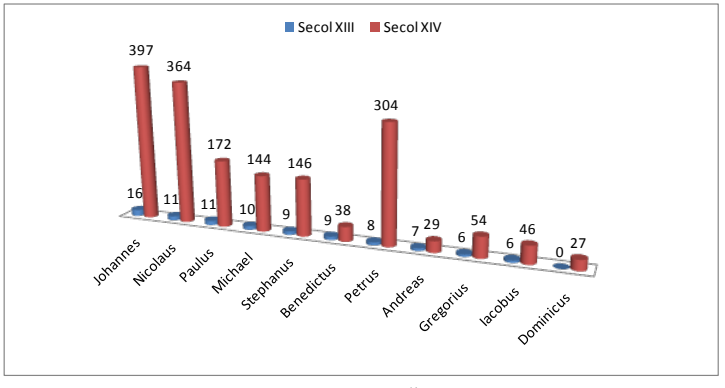

CELE MAI UZITATE ANTROPONIME DE CĂTRE CLERICI

Grafic 3. Comparație dintre cele mai uzitate antroponime de către clericii din secolele XIII–XIV.

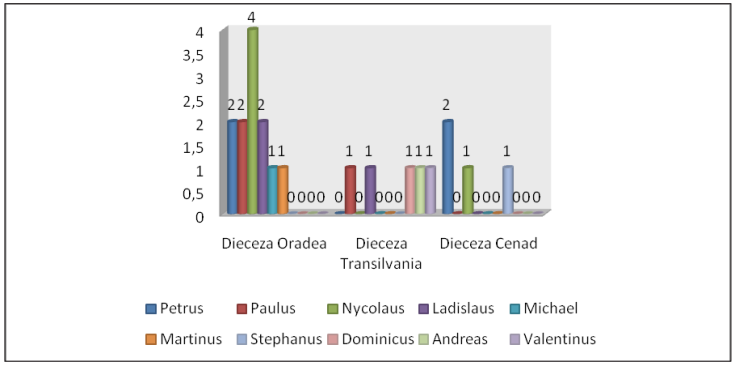

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.

Grafic 1. Distribuția procentuală % a numelor din totalul celor dublate de un supranume.

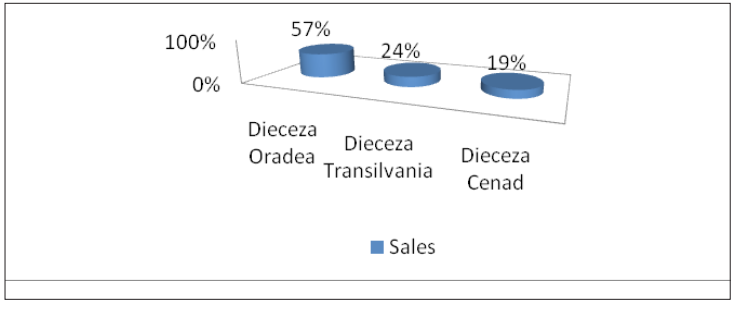

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.

Grafic 2. Distribuția pe dieceze a clericilor cu nume dublate de cognomene.

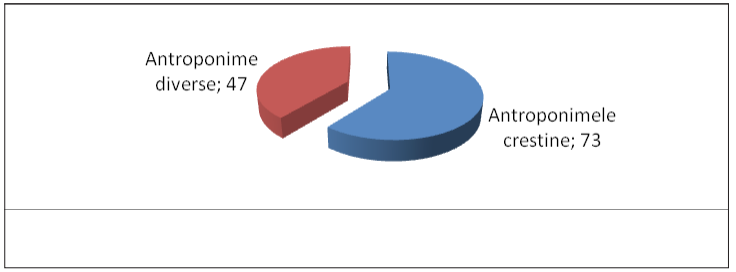

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 1. Raportul antroponimic între numele creştine şi cele de diverse origini.

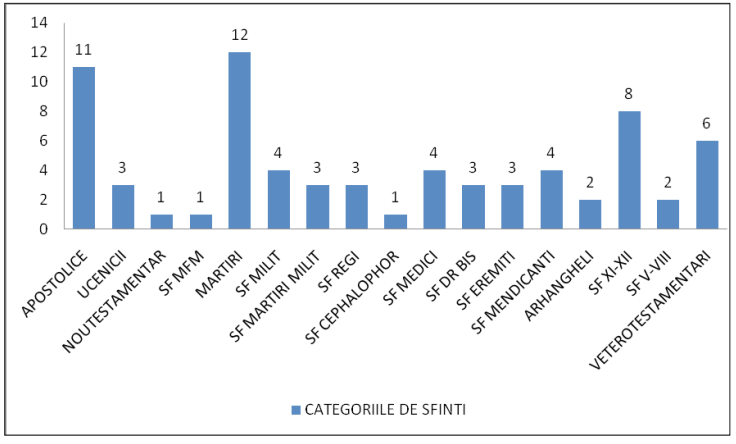

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 2. Tipuri de antroponime sacre întâlnite în registrul de dijme.

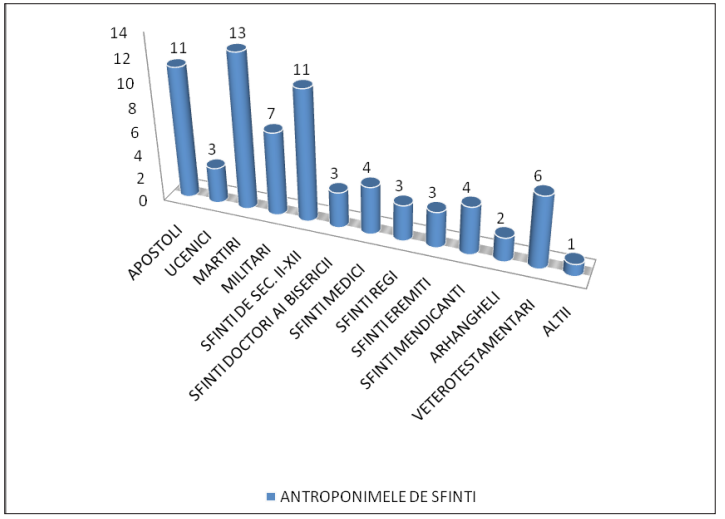

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 2.2. Tipuri de antroponime sacre întâlnite în registrul de dijme [regrupate].

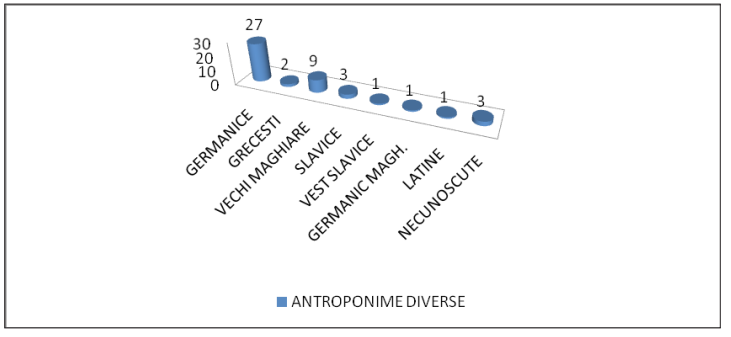

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 3. Distribuția cantitativă a antroponimelor diverse din registrul de dijme.

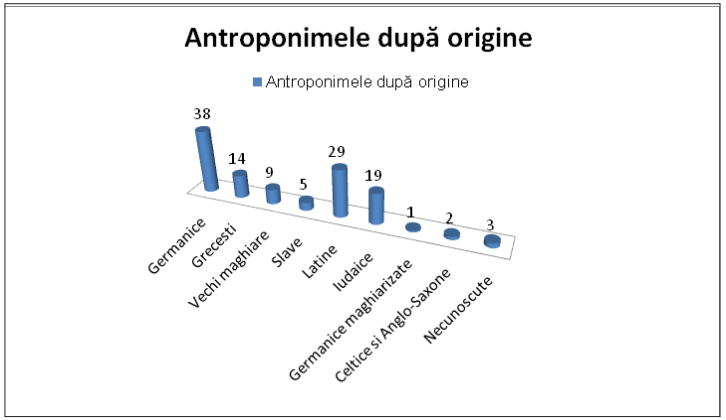

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 4. Distribuția cantitativă a antroponimelor după origine.

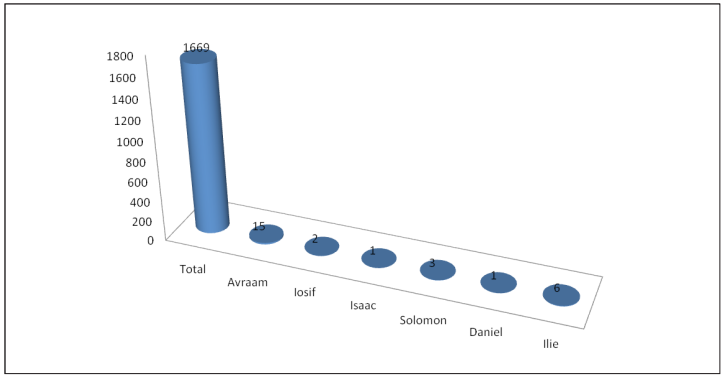

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 5. Distribuția cantitativă a antroponimelor veterotestamentare pentru perioada 1332–1337.

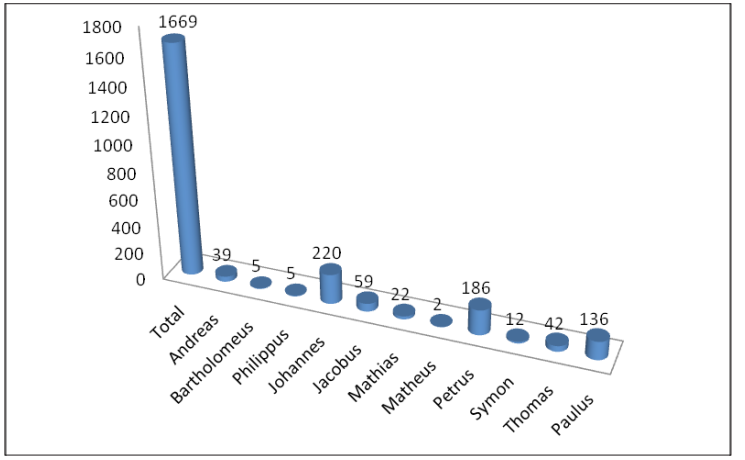

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 6. Distribuția cantitativă a antroponimelor apostolice pentru perioada 1332–1337.

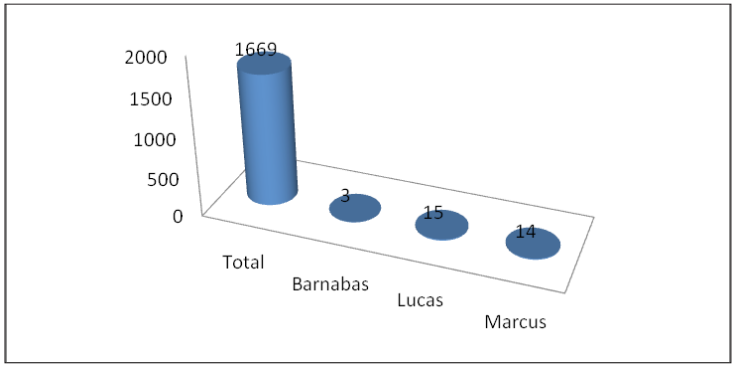

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 7. Distribuția cantitativă a antroponimelor ucenicilor apostolici pentru perioada 1332–1337.

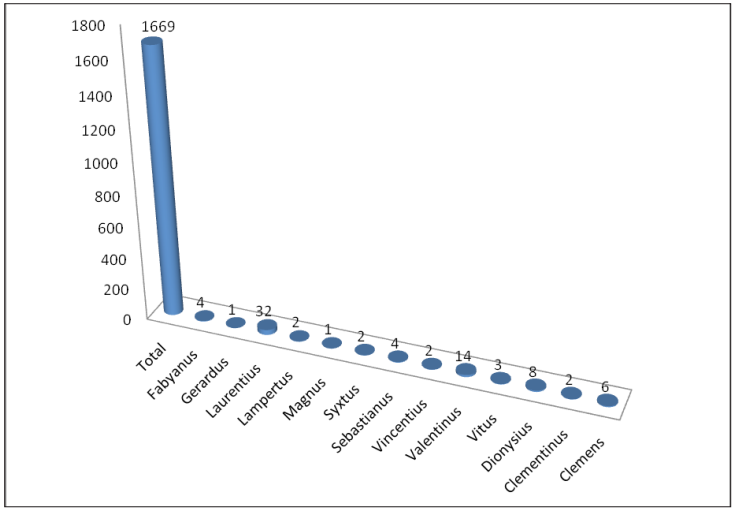

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 8. Distribuția cantitativă a antroponimelor de sfinți martiri pentru perioada 1332–1337.

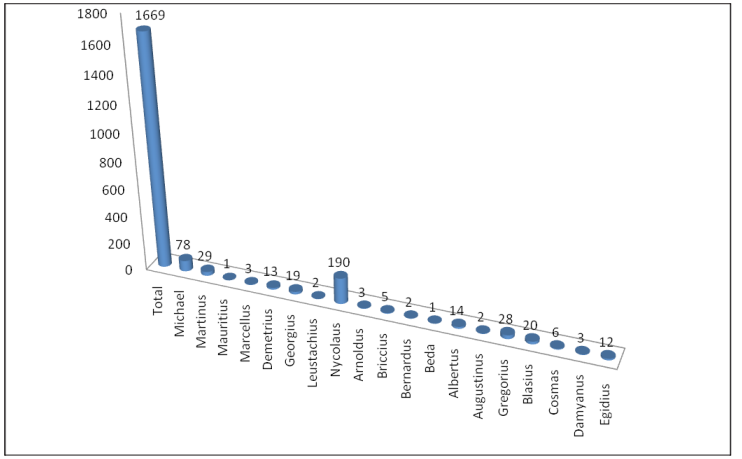

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 9. Distribuția cantitativă a antroponimelor de sfinți militari şi de alte tipuri pentru perioada 1332–1337.

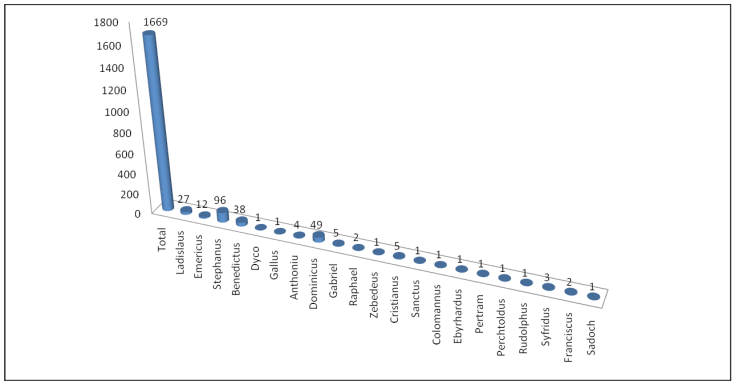

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 9.1. Distribuția cantitativă a antroponimelor de sfinți militari şi de alte tipuri pentru perioada 1332–1337.

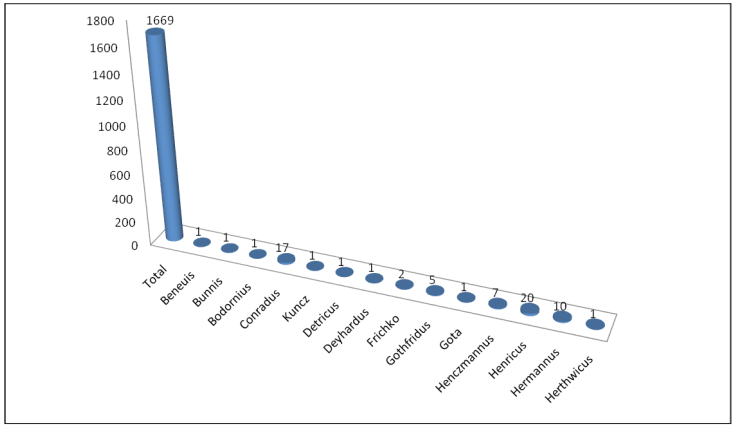

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 10. Distribuția cantitativă a antroponimelor germanice pentru perioada 1332–1337.

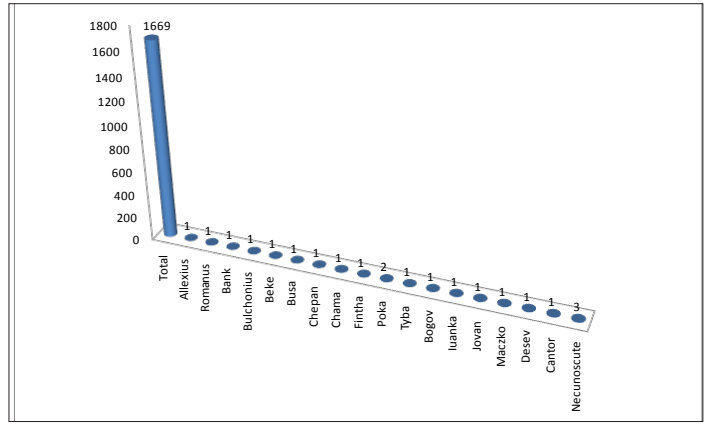

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 10.2. Distribuția cantitativă a antroponimelor de diverse origini pentru perioada 1332–1337.

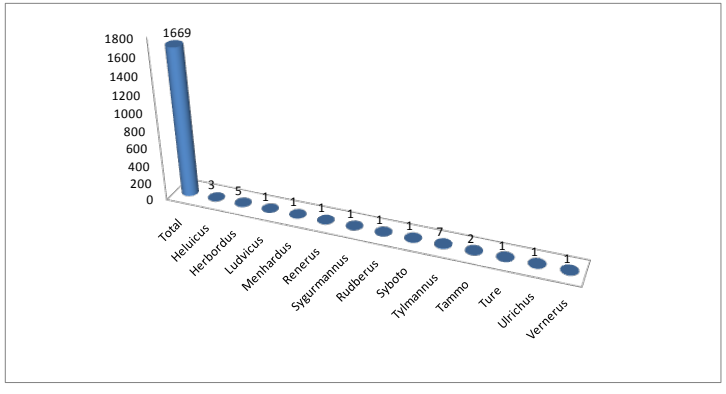

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 10.1. Distribuția cantitativă a antroponimelor germanice pentru perioada 1332–1337.

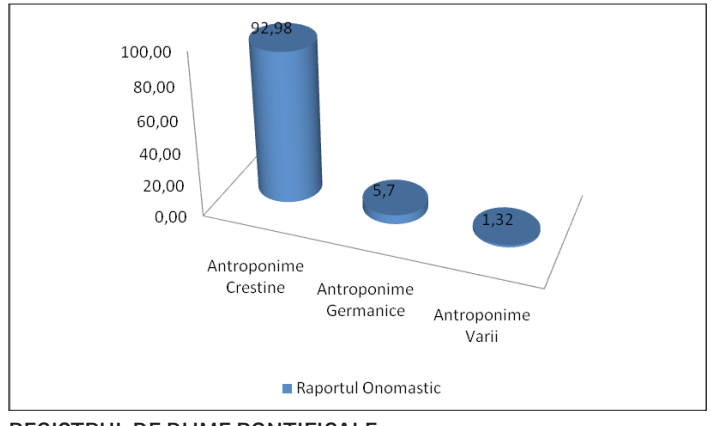

REGISTRUL DE DIJME PONTIFICALE.
Grafic 11. Raportul dintre clericii cu nume creştine față de cei cu nume neîncadrate teologic.

LISTA ȘI PROCENTAJUL ANTROPONIMELOR DIN REGISTRUL DE DIJME 1332–1337

Nr. Crt.	Antroponim	Procent din total
	1.669	100.00%
1	Johannes	13.18%
2	Nycolaus	11.38%
3	Petrus	11.12%
4	Paulus	8.16%
5	Stephanus	5.76%
6	Michael	4.68%
7	Jacobus	3.54%
8	Dominicus	2.94%
9	Thomas	2.52%
10	Andreas	2.34%
11	Benedictus	2.28%
12	Laurentius	1.92%
13	Martinus	1.74%
14	Gregorius	1.68%
15	Ladislaus	1.62%
16	Mathias	1.32%
17	Blasius	1.20%
18	Henricus	1.20%
19	Georgius	1.14%
20	Conradus	1.02%
21	Lucas	0.90%
22	Marcus	0.84%
23	Valentinus	0.84%
24	Albertus	0.84%
25	Abraam	0.78%
26	Demetrius	0.78%
27	Symon	0.72%
28	Egidius	0.72%
29	Emericus	0.72%
30	Hermannus	0.60%

Nr. Crt.	Antroponim	Procent din total
31	Dionysius	0.48%
32	Henczmannus	0.42%
33	Tylmannus	0.42%
34	Elyas	0.36%
35	Clemens	0.36%
36	Cosmas	0.36%
37	Bartholomeus	0.30%
38	Philippus	0.30%
39	Briccius	0.30%
40	Gabriel	0.30%
41	Cristianus	0.30%
42	Gothfridus	0.30%
43	Herbordus	0.30%
44	Fabyanus	0.24%
45	Sebastianus	0.24%
46	Anthonius	0.24%
47	Salomon	0.18%
48	Barnabas	0.18%
49	Vitus	0.18%
50	Marcellus	0.18%
51	Arnoldus	0.18%
52	Damyanus	0.18%
53	Syfridus	0.18%
54	Heluicus	0.18%
55	Joseph	0.12%
56	Matheus	0.12%
57	Lampertus	0.12%
58	Syxtus	0.12%
59	Vincentius	0.12%
60	Clementius	0.12%
61	Leustachius	0.12%

Nr. Crt.	Antroponim	Procent din total
62	Bernardus	0.12%
63	Augustinus	0.12%
64	Raphael	0.12%
65	Franciscus	0.12%
66	Friczko	0.12%
67	Tammo	0.12%
68	Poka	0.12%
69	Iuanka	0.12%
70	Ysaak	0.06%
71	Danyel	0.06%
72	Gerardus	0.06%
73	Magnus	0.06%
74	Mauritius	0.06%
75	Beda	0.06%
76	Dyco	0.06%
77	Gallus	0.06%
78	Zebedeus	0.06%
79	Sanctus	0.06%
80	Colomannus	0.06%
81	Ebyrhardus	0.06%
82	Pertram	0.06%
83	Perchtoldus	0.06%
84	Rudolphus	0.06%
85	Sadoch	0.06%
86	Beneuis	0.06%
87	Bunnis	0.06%
88	Bodornius	0.06%
89	Kuncz	0.06%
90	Detricus	0.06%
91	Deyhardus	0.06%
92	Gota	0.06%
93	Ludvicus	0.06%
94	Menhardus	0.06%
95	Renerus	0.06%

Nr. Crt.	Antroponim	Procent din total
96	Sygurmannus	0.06%
97	Rudberus	0.06%
98	Syboto	0.06%
99	Ture	0.06%
100	Ulrichus	0.06%
101	Vernerus	0.06%
102	Hertwichus	0.06%
103	Allexius	0.06%
104	Romanus	0.06%
105	Bank	0.06%
106	Bulchonis	0.06%
107	Beke	0.06%
108	Chepan	0.06%
109	Chama	0.06%
110	Fintha	0.06%
111	Tyba	0.06%
112	Bogov	0.06%
113	Jovan	0.06%
114	Maczko	0.06%
115	Desev	0.06%
116	Cantor	0.06%
117	Chumpo	0.06%
118	Cyndrinus	0.06%
119	Ch..	0.06%
120	Busa	0.06%

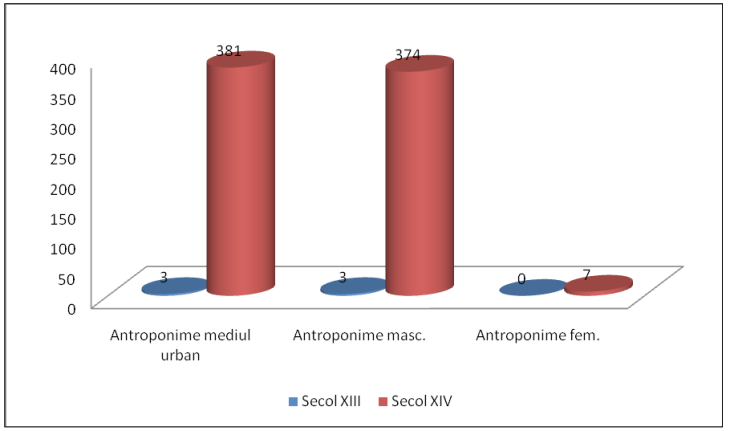

ANTROPONIME DIN MEDIUL URBAN.
Grafic 1, Repartizarea purtătorilor antroponimelor pe sexe şi secole în secolele XIII–XIV.

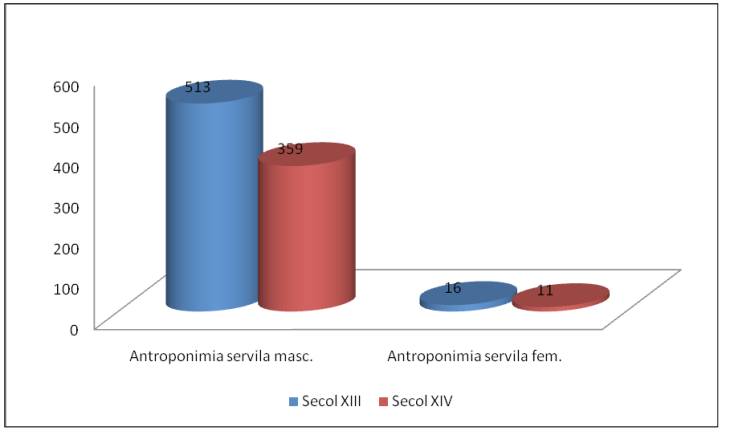

ANTROPONIMIA SERVILĂ.
Grafic 1. Repartizarea antroponimică a purtătorilor, pe sexe, de-a lungul secolelor XIII–XIV.

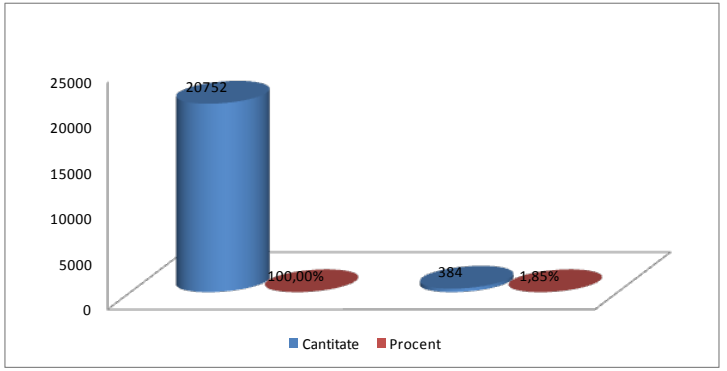

ANTROPONIME DIN MEDIUL URBAN.
Grafic 2, Procentul purtătorilor antroponimelor urbane din totalul antroponimic.

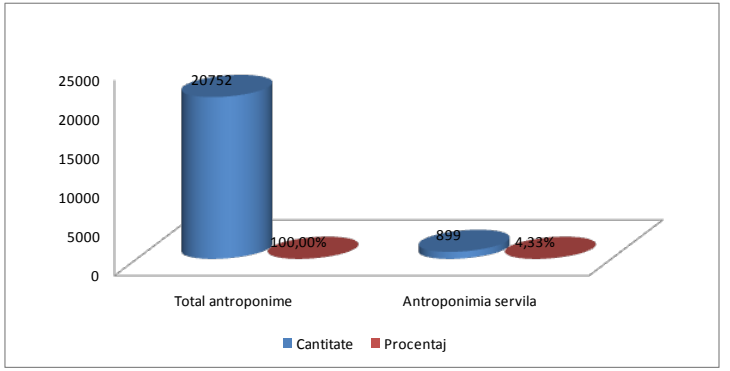

ANTROPONIMIA SERVILĂ.
Grafic 2. Raport procentual al purtătorilor antroponimiei servile faţă de totalitatea purtătorilor de antroponime.

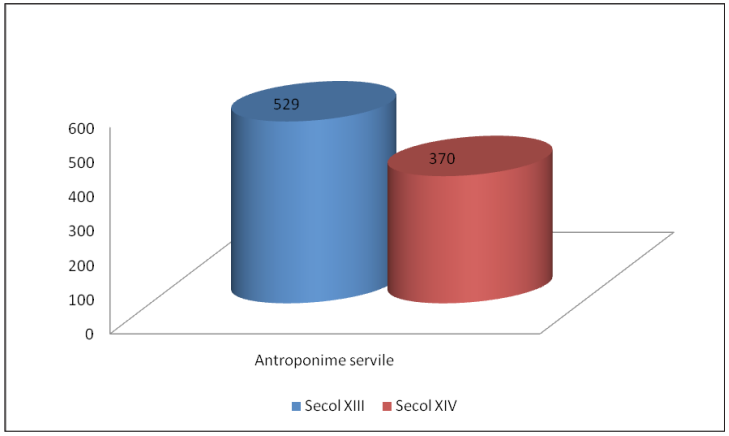

ANTROPONIMIA SERVILĂ.
Grafic 3. Raport cantitativ al purtătorilor antroponimiei servile între secolele XIII–XIV.

ETNIA PURTĂTORILOR NUMELOR DE FAMILIEI	SECOL XI	SECOL XII	SECOL XIII	SECOL XIV		TOTAL
				Masc.	Fem.	
German				59		59
Maghiar			125	67	2	194
Francez sau italian				1		1
Italian				2		1
Cuman			1	2		3
Aragonez [nota 1]			2			2
Francez napoletan [nota 2]				1		1
Român				1		1
TOTAL			128	133	2	263

NUMĂRUL NUMELOR DE FAMILIE

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
[De genere] Cupulon	Crachinus	nobil	XIII
Abrahe	Ladislaus	cleric	XIV
Andree	Ladislaus	cleric	XIV
Arady	Thomas	nobil	XIV
Balogh de genere Deers Iyvanos	Johannes	nobil	XIV
Bekta	Petrus	orășean	XIV
Benedicti	Ladislaus	cleric	XIV
Berengarii	Iacobus [al lui..]	cleric	XIV
Blas	Miclael	orășean	XIV
Blasii	Gregorius	cleric	XIV
Bobusch	Dragmer	țăran	XIV
Boda	Philippus	nobil	XIV
Boda	Mathyas	cleric	XIV
Bolkyscher	Jacobus	orășean	XIV
Bral	Cunzil	orășean	XIV
Bubeek	Stephanus	nobil	XIV
Chompo	Sebastianus	orășean	XIV
Cles	Lenen	orășean	XIV

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
Clugel	Clesel	orășean	XIV
Czancze	Petrus	orășean	XIV
Czerner	Heinrich	orășean	XIV
Czwilling	Petrus	orășean	XIV
De Bathur de genere Guthkeled	Briccius	nobil	XIII
De genere Aba	Vitalis	nobil	XIII
De genere Akus	Alexander	nobil	XIII
De genere Akus	Michael	nobil	XIII
De genere Becha	Laurentius	Cleric/nobil	XIII
De genere Bechegregor	Beche	nobil	XIII
De genere Bechegregor	Laurencius	nobil	XIV
De genere Bechegregor	Leel	nobil	XIV
De genere Bew	Ders	nobil	XIII
De genere Bew	Michael	nobil	XIII
De genere Bew	Petrus	nobil	XIII
De genere Bew	Stephanus	nobil	XIII
De genere Bolugh	Nicolaus	nobil	XIV
De genere Bor	Alexander	nobil	XIV
De genere Bor	Stephanus	nobil	XIV
De genere Borchol	Keyran	domn al cumanilor	XIII
De genere Borchovl	Iuanchuch	nobil	XIV
De genere Borchovl	Vchugan	nobil	XIII
De genere Borsa	Balad	nobil	XIII
De genere Borsa	Barnabas	nobil	XIII
De genere Borsa	Benedictus	nobil	XIII
De genere Borsa	Clemens	nobil	XIII
De genere Borsa	Dominicus	nobil	XIII
De genere Borsa	Georgius	nobil	XIII
De genere Borsa	Iacobus	nobil	XIII
De genere Borsa	Johannes	nobil	XIII
De genere Borsa	Johannes	nobil	XIII

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
De genere Borsa	Johannes	nobil	XIII
De genere Borsa	Ladislaus	nobil	XIII
De genere Borsa	Ladislaus	nobil	XIII
De genere Borsa	Nicolaus	nobil	XIII
De genere Borsa	Petrus	nobil	XIII
De genere Borsa	Stephanus	nobil	XIII
De genere Budlu	Saul	nobil	XIII
De genere Catapan	Eel	nobil	XIII
De genere Catapan	Scema	nobil	XIII
De genere Chak	Mathe	nobil	XIII
De genere Chak	Nicolaus	nobil	XIII
De genere Chanad	Belerig	nobil	XIII
De genere Chanad	Benedictus	nobil	XIII
De genere Chanad	Dionisius	nobil	XIII
De genere Chanad	Kelemus	nobil	XIII
De genere Chanad	Ladislaus	nobil	XIII
De genere Chanad	Nicolaus	nobil	XIV
De genere Chanad	Petrus	nobil	XIII
De genere Chanad	Pangratius	nobil	XIII
De genere Chanad	Philippus	nobil	XIII
De genere Chanad	Stephanus	nobil	XIII
De genere Chenad	Gervasius	nobil	XIII
De genere Churnug	Andreas	nobil	XIII
De genere Churnug	Beche	nobil	XIII
De genere Churnug	Farkasius	nobil	XIII
De genere Churnug	Gregorius	nobil	XIII
De genere Churnug	Henric	nobil	XIII
De genere Churnug	Heydur	nobil	XIII
De genere Churnug	Iacobus	Iobag al castrului-eliberat	XIII
De genere Churnug	Johannes	Iobag al castrului-eliberat	XIII
De genere Churnug	Leuk	nobil	XIII
De genere Churnug	Marcel	nobil	XIII
De genere Churnug	Mark	nobil	XIII

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
De genere Churnug	Mathe	nobil	XIII
De genere Churnug	Petrus	nobil	XIII
De genere Churnug	Roardus	nobil	XIII
De genere Churnug	Venceslaus	nobil	XIII
De genere Csak	Barch	nobil	XIV
De genere Csak	Michael	nobil	XIV
De genere Csak	Petrus	nobil	XIV
De genere Deers Iyvanos	Johannes	nobil	XIV
De genere Drud	Nyund	nobil	XIII
De genere Gledguth	Salomon	nobil	XIII
De genere Guthkeled	?	nobil	XIV
De genere Guthkeled	?	nobil	XIV
De genere Guthkeled	Alardus	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Andreas	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Andreas	nobil	XIV
De genere Guthkeled	Apay	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Cosma	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Cosmas	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Durug	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Felicianus	nobil	XIV
De genere Guthkeled	Georgius	nobil	XIV
De genere Guthkeled	Hodos	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Laurencius	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Luca	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Michael	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Petrus	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Petrus	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Sem	nobil	XIII
De genere Guthkeled	Thyba	nobil	XIV
De genere Gwthkeled	Ladislaus	nobil	XIII
De genere Gwthkeled	Ladislaus	nobil	XIV
De genere Gwtkeled	Lothard	nobil	XIII
De genere Gwtkeled	Petrus	nobil	XIII
De genere Hunt	Emericus	nobil	XIV

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
De genere Huntpazman	Ders	nobil	XIII
De genere Huntpazman	Johannes	nobil	XIV
De genere Huntpazman	Nicolaus	nobil	XIII
De genere Huntpazman	Petrus	nobil	XIV
De genere Huntpazman	Paznan	nobil	XIII
De genere Huntpaznan	Franciscus	nobil	XIV
De genere Huntpaznan	Gregorius	nobil	XIII
De genere Huntpaznan	Lampertus	nobil	XIII
De genere Kalatha	Adrianus	nobil? pristav	XIII
De genere Kapplyon	Iako	nobil	XIV
De genere Kappylon	Andreas	nobil	XIII
De genere Kata	Absolon	nobil	XIII
De genere Kata	Avram	nobil	XIV
De genere Kata	Gabriel	nobil	XIII
De genere Kata	Georgius	nobil	XIII
De genere Kata	Johannes	nobil	XIV
De genere Kata	Petrus	nobil	XIII
De genere Kata	Simon	nobil	XIII
De genere Katha	Farcasius	nobil	XIII
De genere Kool sau Koos	Juhpogo	nobil	XIV
De genere Kool sau Koos	Kondam	nobil	XIV
De genere Koplen	Deun	nobil	XIV
De genere Koplen	Georgius	nobil	XIII
De genere Koplon [Kapplyon]	Johannes	nobil	XIII
De genere Koplyan	Nicolaus	nobil	XIV
De genere Kukenes	Mykud	nobil	XIV
De genere Kukenesrodnold	Johannes	nobil	XIV
De genere Kukenus Renold	Iohannes	nobil	XIV
De genere Kuplon	Baas	nobil	XIII
De genere Kuplon	Baas	nobil	XIV
De genere Kuplon	Petrus	nobil	XIII
De genere Kuplon	Pethe	nobil	XIII
De genere Kupplon	Moch	nobil	XIV
De genere Kusd	Michael	nobil	XIII
De genere Kuthkeled	Agneta	nobilă	XIV
De genere Kuthkeled	Clara	nobilă	XIV
De genere Kuthkeled	Ioachinus	nobil	XIV
De genere Kuthkeled	Ioanka	nobil	XIV
De genere Kuthkeled	Johannes	nobil	XIII
De genere Mena	Johannes	nobil	XIII
De genere Mena	Petrus	nobil	XIII
De genere Mertinsdorf*	Michael	nobil	XIII
De genere Mertinsdorf	Simon	nobil	XIII
De genere Miscoc	Chepan	nobil	XIII
De genere Miscoc	Vrbundinus	nobil	XIII
De genere Miscoc	?	nobil	XIII
De genere Nyl	?	nobil	XIV
De genere Pok	Mauricius	nobil	XIV
De genere Pok	Mauricius	nobil	XIV
De genere Pok	Mauricius	nobil	XIV
De genere Puk	Laurencius	nobil	XIII
De genere Puk	Mykud	nobil	XIII
De genere Puka	Clemens	nobil	XIV
De genere Rusd	Dominicus	nobil	XIII
De genere Sadan	Dionisius	nobil	XIII
De genere Sartyuanueze	Andreas	nobil	XIV
De genere Sentemacus	Dominicus	nobil	XIII
De genere Smaragdus	Paulus	nobil	XIII
De genere Tet	Cocbu	nobil	XIII
De genere Toma	Egidius	nobil	XIII
De genere Toma	Gregorius	nobil	XIII
De genere Tomoy	Dionisius	nobil	XIII
De genere Tomoy	Leustachius	nobil	XIII
De genere Tomoy	Petrus	nobil	XIII
De genere Woya	Johannes	nobil	XIII
De genere Zachu	Stephanus	nobil	XIII
De genere Zuard	Apa	nobil	XIII

* Popa-Lisseanu, *Chronicon Hungaricum*, București, 1935, p. 109.

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
De genere Zyl	?	nobil	XIV
Deway	Paulus	cleric	XIV
Dornink	Stephanus	nobil	XIV
Drugeth*	Wyllermus/ Vyllermus	nobil	XIV
Erwin	Johannes	villicus	XIV
Francz	Andreas	orășean	XIV
Frankensteyn	Johannes	orășean	XIV
Fynta	Petrus	nobil	XIV
Gilnicher	Ottho	orășean	XIV
Hak	Anthonius	nobil	XIV
Ham	Andreas	orășean	XIV
Hammann	Heydenricus	nobil	XIV
Henczemanisse	Johannes	orășean	XIV
Hertvich	Johannes	villicus	XIV
Hokerlink	Kristianus	orășean	XIV
Holczappel	Hermannus	orășean	XIV
Hoybit	Johannes	țăran	XIV
Inancs	Johannes	nobil	XIV
Jaz	Kwncz	orășean	XIV
Johannis	Franciscus	cleric	XIV
Johannis	Gregorius	cleric	XIV
Kyczelman	Johannes	orășean	XIV
Kunez	Luca	?	XIV
Lackfi	Emericus	nobil	XIV
Ledegweri	Simon	nobil	XIII
Martini	Michael	cleric	XIV
Mergeman	Clos	țăran-villic	XIV
Meyerleyn de Cionno	Johannes	orășean	XIV
Necske	Demetrius	nobil	XIV
Nonnencleppil	Stephanus	orășean	XIV
Nunne	Petrus	orășean	XIV
Orecz	Johannes	orășean	XIV
Ouenberger	Heyczmannus	țăran	XIV
Pauli	Ladislaus	cleric	XIV
Pauli [2]	Ladislaus	cleric	XIV
Pauli	Michael	cleric	XIV
Pek	Nicolaus	cleric	XIV
Pelios	Petrus	nobil/cleric	XIV
Pelvos	Johannes	cleric	XIV
Periamis	Thomas	cleric	XIV
Petri	Ladislaus	cleric	XIV
Popparth	Johannes	orășean	XIV
Prenner	Danyel	nobil	XIV
Radicophanus	Iuncta/Giunta	notar public/nobil/ cleric	XIV
Ragdan	Johannes	cleric	XIV
Ramaz	Michael	cleric/nobil	XIV
Regis	Michael	orășean	XIV
Robach	Matthias	orășean	XIV
Ruhd	Ladislaus	nobil	XIV
Rwtsch	Johannes	orășean	XIV
Santha	Ladislaus	nobil	XIV
Schakensmith	Nycolaus	țăran	XIV
Scharfenberg	Nycolaus	țăran	XIV
Schebiniczczer	Johannes	orășean	XIV
Schebneczer	Henczmannus	orășean	XIV
Schebniczczer	Hannus	orășean	XIV
Schebnizer; Shebeniczer	Johannes	orășean	XIV
Schnidebok; Schyndebok	Mathias	nobil	XIV
Schramchet	Clos	țăran	XIV
Schrutil	Nycolaus	țăran	XIV
Seidlin	Nicolaus	orășean	XIV
Seidlini	Laurencius	orășean	XIV
Seydlini	Georgius	orășean	XIV
Sliger	Theodoricus	orășean	XIV

* Engel Pál, *Magyarország világi archontológiája* [1301–1457], vol. II, Budapest, 1996, p. 66. Vezi și *Regatul Sfântului Ștefan*, Cluj-Napoca, 2006, p.171.

Numele de familie	Prenume	Statut social	Secol
Stolczenberger	Cristel	țăran	XIV
Streling	Nycolaus	țăran	XIV
Sulczener; Sulcener	Johannes	orășean	XIV
Sydener	Nicolaus	orășean	XIV
Thome	Michael	cleric	XIV
Tylo	Petrus	nobil	XIV
Vita	Petrus	orășean	XIV
Vrgut	Andreas	orășean	XIV
Wass	Johannes	nobil	XIV
Wechel	Nicolaus	orășean	XIV
Witche	Nicolaus	țăran	XIV
Wydmann	Petrus	orășean	XIV
Zudar	Johannes	cleric	XIV
Zudor	Georgius	nobil	XIV
Zudor	Stephanus	nobil	XIV
Zudor	Symon	nobil	XIV

Procentaj persoane deținătoare de nume de familie din totalul de persoane [vezi grafic 1].

	Total	%
Persoane	20.752	100
Persoane cu nume de familie	263	1.26

Procentaj persoane deținătoare de nume de familie pentru secolul al XIII-lea din totalul de persoane

	Total	%
Persoane	20.752	100
Persoane cu nume de familie	128	0.61

Procentaj persoane deținătoare de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane

	Total	%
Persoane	20.752	100
Persoane cu nume de familie	135	0.65

Procentaj persoane deținătoare de nume de familie pentru secolul al XIII-lea din totalul de persoane cu nume de familie [vezi grafic 1.1].

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Persoane d. n. f.	128	48.66

Procentaj persoane deținătoare de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Persoane d. n. f.	135	51.34

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIII-lea şi al XIV-lea din totalul de persoane

	Total	%
Persoane	20.752	100
Maghiari cu nume de familie	194	0.93

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIII-lea şi al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Maghiari cu nume de familie	194	73.76

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIII-lea din totalul de persoane cu nume de familie din secolul al XIII-lea

	Total	%
Persoane cu nume de familie	128	100
Maghiari cu nume de familie	125	97.65

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane

	Total	%
Persoane	20.752	100
Maghiari cu nume de familie	69	0.33

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Maghiari cu nume de familie	69	26.23

Procentaj maghiari deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie din secolul al XIV-lea

	Total	%
Persoane cu nume de familie	135	100
Maghiari cu nume de familie	69	51.11

Procentaj germani deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane

	Total	%
Persoane	20.752	100
Germani cu nume de familie	59	0.28

Procentaj germani deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Germani cu nume de familie	59	22.43

Procentaj germani deținători de nume de familie pentru secolul al XIV-lea din totalul de persoane cu nume de familie din secolul al XIV-lea

	Total	%
Persoane cu nume de familie	135	100
Germani cu nume de familie	59	43.70

Procentaj maghiari şi germani deținători de nume de familie din totalul de persoane cu nume de familie [vezi grafic 2].

	Total	%
Persoane cu nume de familie	263	100
Maghiari cu nume de familie	194	73.76
Germani cu nume de familie	59	22.43

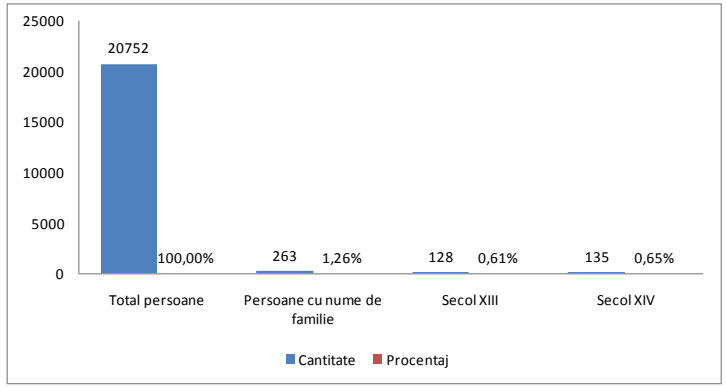

NUME DE FAMILIE.
Grafic 1. Procentaj persoane deținătoare de nume de familie din totalul de persoane.

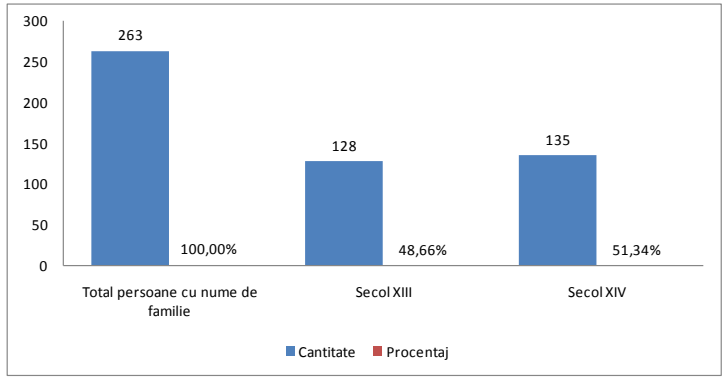

NUME DE FAMILIE.
Grafic 1.1. Procentaj persoane deținătoare de nume de familie pe secole din totalul de persoane identificate cu nume de familie.

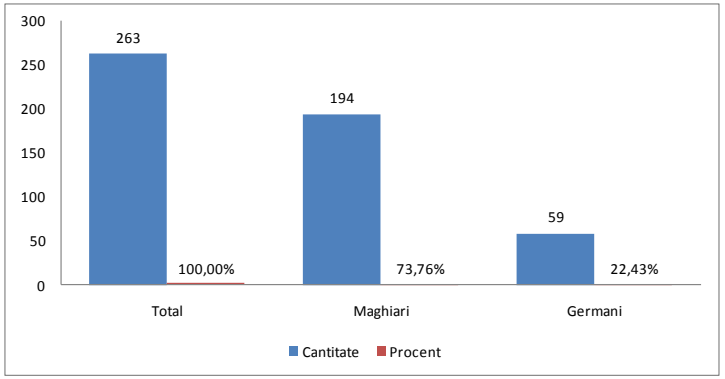

NUME DE FAMILIE.
Grafic 2. Procentaj persoane deținătoare de nume de familie, după etnie, din totalul de persoane identificate cu nume de familie.

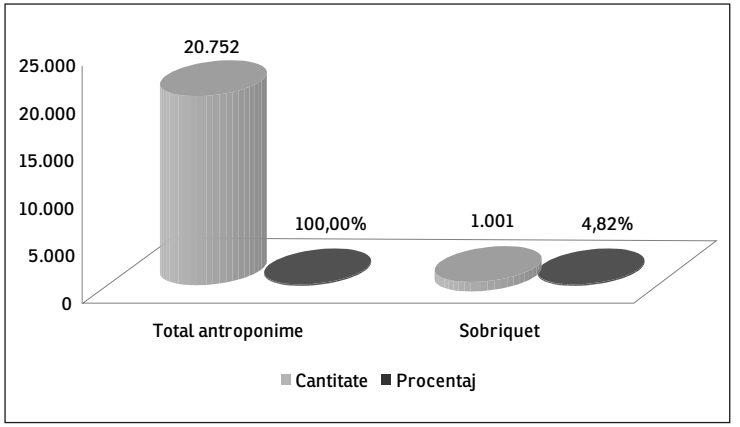

SOBRIQUET.
Grafic 1. Raport procentual al purtătorilor sobriquetelor din totalul de purtători de antroponime.

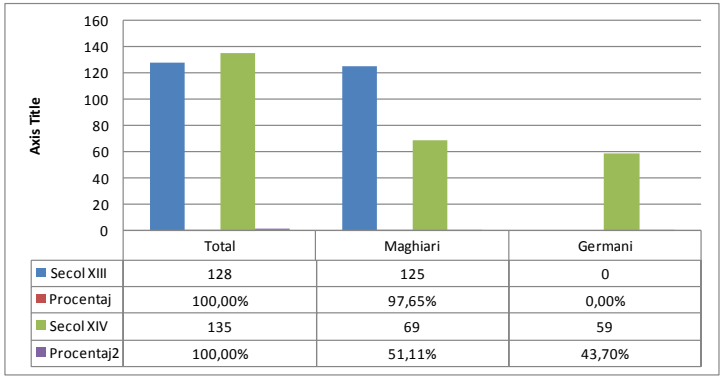

	Total	Maghiari	Germani
Secol XIII	128	125	0
Procentaj	100,00%	97,65%	0,00%
Secol XIV	135	69	59
Procentaj2	100,00%	51,11%	43,70%

NUME DE FAMILIE.
Grafic 2.2. Procentaj persoane deținătoare de nume de familie, după etnie, pe secole, din totalul de persoane identificate cu nume de familie.

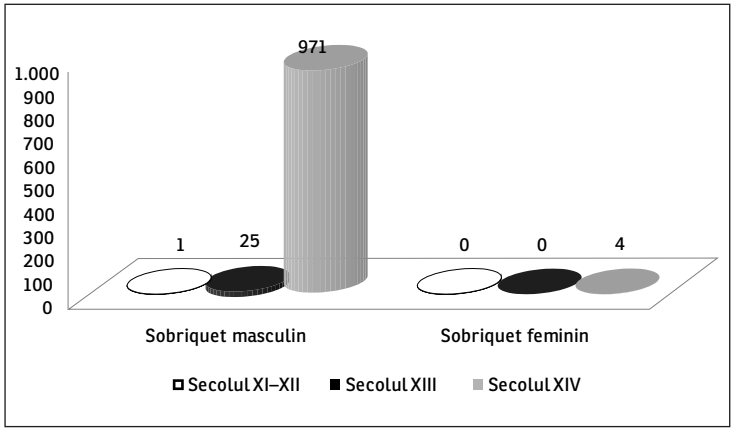

SOBRIQUET.
Grafic 2. Raport pe sexe al purtătorilor de sobriquete, detaliat pe secole.

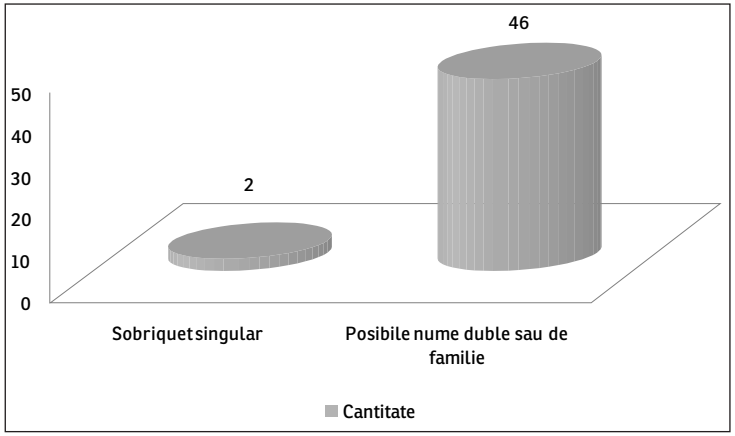

SOBRIQUET.
Grafic 3. Raport dintre purtătorii sobrichetelor singulare, în raport cu purtătorii de nume de familie sau posibil nume duble pe parcursul secolelor XIII–XIV.

TABELE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE

Nr. Crt.	Antroponime	Secol XI	Secol XII	Secol XIII	Secol XIV	Total
1	Akus	1				1
2	Albertus	1				1
3	Anastasius	1				1
4	Andreas			1	1	2
5	Anshelmus				1	1
6	Anthonius				1	1
7	Aristaldus			1		1
8	Bech	1				1
9	Benedictus	1		1		2
10	Bestricus	1				1
11	Biuia	1				1
12	Boch			1		1
13	Bore			1		1
14	Bucna	1				1
15	Buldus	1				1
16	Bulzo			1		1
17	Concius	1				1
18	Conradus	1				1
19	Copulch	1				1
20	Crato	1				1
21	Cusem	1				1
22	Demetrius			1		1
23	Dobuca	1				1
24	Dyonisius				1	1
25	Emericus				1	1
26	Gerardus	1				1
27	Geula	1				1
28	Henricus	1				1
29	Isaak	1				1
30	Kean	1				1
31	Kutesk	1				1
32	Ladislaus			1		1
33	Laurentius		1	1		2
34	Leonhardus	1				1
35	Mathei			1		1
36	Maurus	1				1
37	Michael			2		2
38	Nicolaus			3	1	4
39	Ohtum	1				1
40	Oliuernus			1		1
41	Osul	1				1
42	Pata			1		1
43	Petrus	1			1	2
44	Philippus	1				1
45	Ponyth			1		1
46	Reynoldus			1		1
47	Rogerius			1		1
48	Simon			2		2
49	Stephanus	1				1
50	Sunad/Chanadinus	1				1
51	Thazlo	1				1
52	Thonuzoba	1				1
53	Turda	1				1
54	Urcun [d]	1				1
55	Waltherus	1	1			2
56	Zoltan	1				1
57	Zonunk	1				1
	TOTAL	36	2	22	7	67

Procentaj persoane din secolul al XI-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice [vezi Tabel 1].

	Total	%
Persoane	67	100
Persoane din secolul XI	36	53.73

Procentaj persoane din secolul al XII-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice

	Total	%
Persoane	67	100
Persoane din secolul XII	2	2.99

Procentaj persoane din secolul al XIII-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice

	Total	%
Persoane	67	100
Persoane din secolul XIII	22	32.83

Procentaj persoane din secolul al XIV-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice

	Total	%
Persoane	67	100
Persoane din secolul XIV	7	10.45

Tabel antroponimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean conform surselor istorice [vezi Tabel 2].

Nicolaus	4
Andreas	2
Benedictus	2
Laurentius	2
Michael	2
Petrus	2
Simon	2
Waltherus	2

Tabel antroponimele cele mai utilizate pentru secolul al XIII-lea în arealul transilvănean conform surselor istorice

Nicolaus	3
Michael	2
Simon	2

Procentajul antroponimului Nicolaus din totalul antroponimelor identificate în izvoare

	Total	%
Persoane	67	100
Nicolaus	4	5.97

Procentajul antroponimului Nicolaus din totalul antroponimelor identificate în izvoare în secolele XIII–XIV

	Total	%
Persoane	29	100
Nicolaus	4	13.79

Procentajul antroponimului Nicolaus din totalul antroponimelor identificate în izvoare în secolul al XIII-lea

	Total	%
Persoane	22	100
Nicolaus	3	13.63

Procentajul antroponimului Nicolaus din totalul antroponimelor identificate în izvoare în secolul al XIV-lea

	Total	%
Persoane	7	100
Nicolaus	1	14.28

Procentajul antroponimului Michael din totalul antroponimelor identificate în izvoare

	Total	%
Persoane	67	100
Michael	2	2.98

Procentajul antroponimului Michael din totalul antroponimelor identificate în izvoare pentru secolul al XIII-lea

	Total	%
Persoane	22	100
Michael	2	9.09

Procentajul antroponimului Simon din totalul antroponimelor identificate în izvoare

	Total	%
Persoane	67	100
Simon	2	2.98

Procentajul antroponimului Simon din totalul antroponimelor identificate în izvoare pentru secolul al XIII-lea

	Total	%
Persoane	22	100
Simon	2	9.09

Procentajul antroponimelor celor mai utilizate din totalul antroponimelor identificate în izvoare [vezi Tabel 3].

	Total	%
Persoane	67	100
Nicolaus	4	5.97
Michael	2	2.98
Simon	2	2.98

Total	%
67	100
8	11.93

Procentajul persoanelor conform statutului social din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice [vezi Tabel 4, 4.1]

	Total	%
Persoane	67	100
Clerici	31	46.27
Nobili	32	47.77
Orășeni	1	1.49
Lideri tribali	3	4.47

Procentajul nobililor cu statut clerical din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice

	Total	%
Persoane	67	100
Nobili cu statut clerical	2	2.98

Procentajul nobililor cu statut clerical din totalul de clerici identificați din izvoarele istorice

	Total	%
Clerici	31	100
Nobili cu statut clerical	2	6.45

Procentajul monahilor din totalul de clerici identificați din izvoarele istorice

	Total	%
Clerici	31	100
Monahi	11	35.48

Procentajul episcopilor din totalul de clerici identificați din izvoarele istorice

	Total	%
Clerici	31	100
Episcopi	16	51.61

Procentajul monahilor şi episcopilor din totalul de clerici identificați din izvoarele istorice

	Total	%
Clerici	31	100
Monahi şi Episcopi	27	87.09

Tabel cu antroponimele cele mai uzitate în cadrul clerului [vezi Tabel 5].

Benedictus	2
Nicolaus	2
Albertus	1
Anasthasius	1
Andreas	1
Anshelmus	1
Anthonius	1
Bestricus	1
Buldus	1
Bulzo	1
Concius	1
Conradus	1
Crato	1
Emericus	1
Gerardus	1
Henricus	1
Laurentius	1
Leonhardus	1
Mathei	1
Maurus	1
Petrus	1
Philippus	1
Reynoldus	1
Rogerius	1
Simon	1
Thazlo	1
Turda	1
Waltherus	1

Tabel cu antroponimele cele mai uzitate în cadrul nobilimii [vezi Tabel 6].

Michael	2
Nicolaus	2
Laurentius	1
Simon	1
Andreas	1

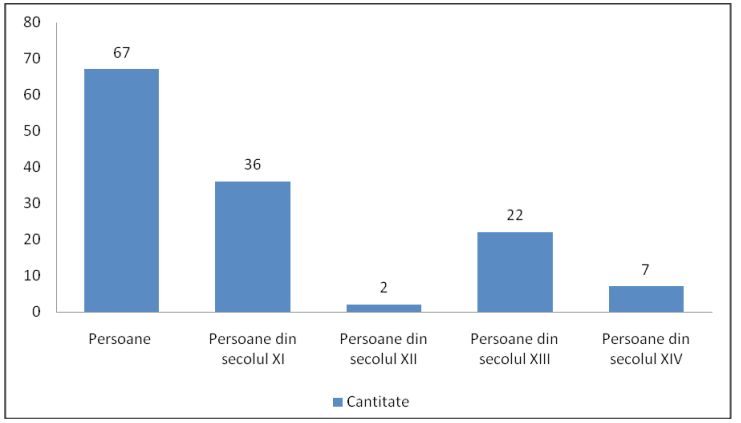

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.

Grafic 1. Procentaj persoane din secolul al XI-lea-al XIV-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice

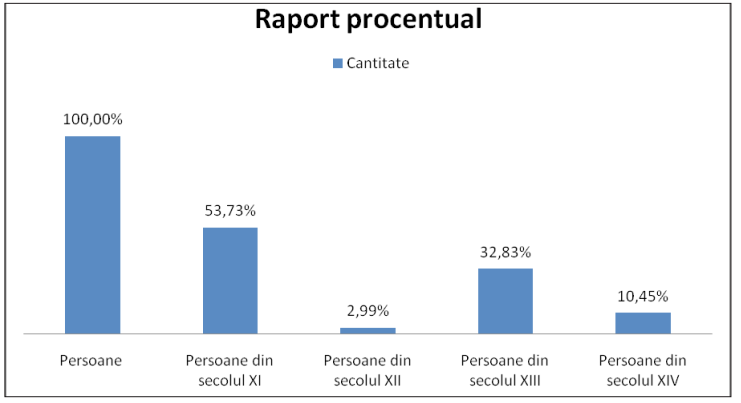

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.

Grafic 1.1. Procentaj persoane din secolul al XI-lea-al XIV-lea din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice.

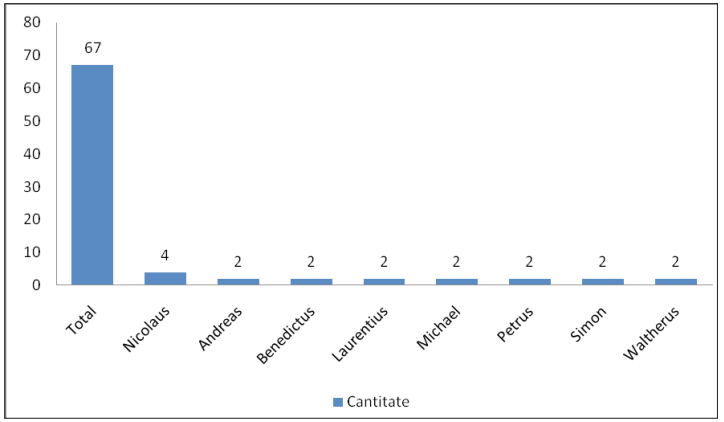

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 2. Grafic antroponimele cele mai utilizate pentru secolele XI–XIV în arealul transilvănean conform surselor istorice.

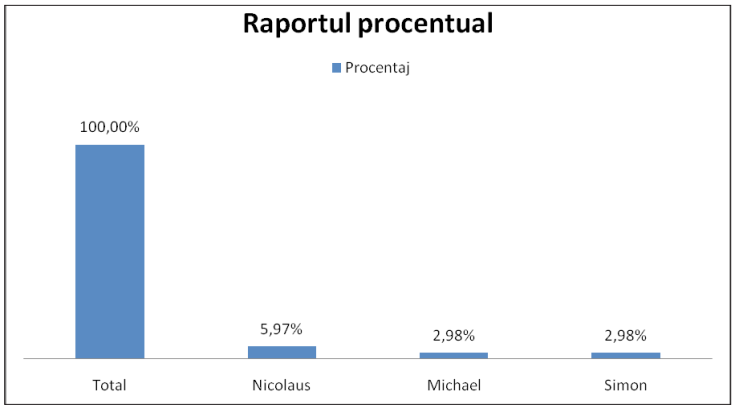

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 3. Procentajul antroponimelor celor mai utilizate din totalul antroponimelor identificate în izvoare.

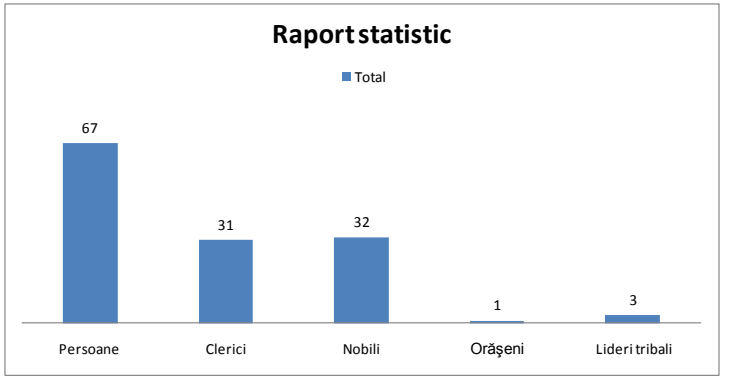

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 4. Numărul persoanelor conform statutului social din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice.

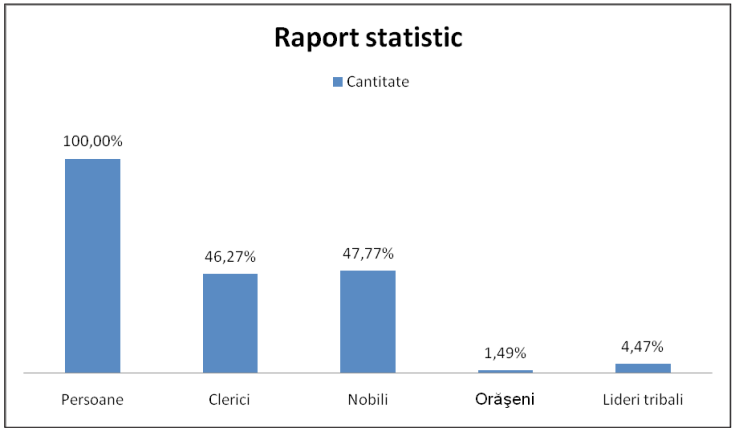

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 4.1. Procentul persoanelor conform statutului social din totalul de persoane identificate din izvoarele istorice.

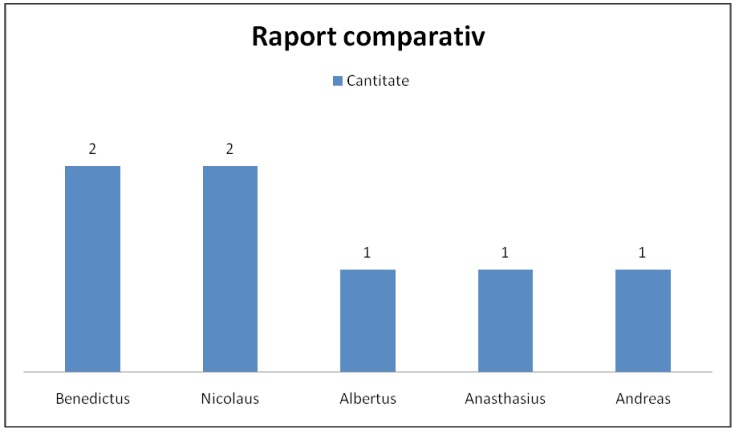

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 5. Antroponimele cele mai uzitate în cadrul clerului.

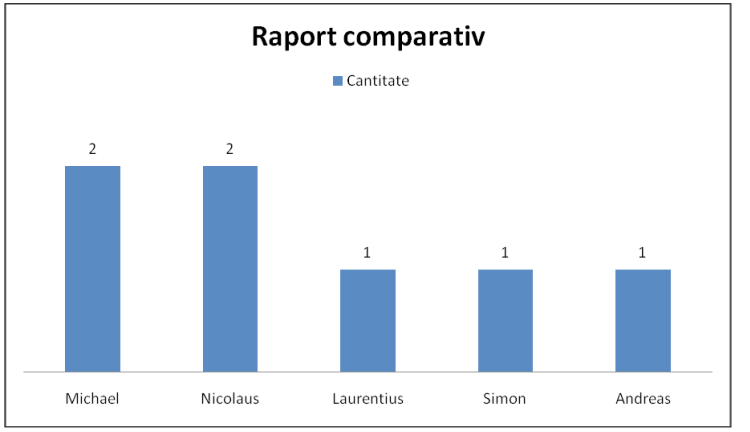

GRAFICE CU NUMELE DIN IZVOARELE NARATIVE.
Grafic 6. Antroponimele cele mai uzitate în cadrul nobilimii.